

Helsingin hovioikeus

Tuomio

Nro 3530

Antamispäivä
21.12.2012

Diaarinumero
R 10/2714

Ratkaisu, johon on haettu muutosta

Helsingin käräjäoikeus 4/8 os. 31.10.2007 nro 9915
(liitteenä)

Asia

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö ym.

Valittajat

Kihlakunnansyyttäjä Tommi Hietanen
Kihlakunnansyyttäjä Hanna-Riikka Pulkkinen

Vastavalittajat

Patrik Jonathan Bäck
Tarmo Aatos Hahto
Kari Veikko Sakari Miettinen

Vastapuolet

Elisa Oyj (ent. Saunalahti Group Oyj)
Patrik Jonathan Bäck
Tarmo Aatos Hahto
Harri Johannesdahl
Jukka Petteri Järvinen
Arto Tapio Karila
Ilpo Yrjö Kuokkanen
Panu Mikko Antero Lehti
Karri Tapio Linna
Kari Veikko Sakari Miettinen
Jukka Hannu Olavi Peltola
PSS-Trade Oy
Matti Jaakko Ilmari Roto

Kihlakunnansyyttäjä Tommi Hietanen
Kihlakunnansyyttäjä Hanna-Riikka Pulkkinen

Sisällysluettelo

Asian käsittely hovioikeudessa.....	4
Salassapitomääräys.....	4
Valitus.....	5
Vastavalitukset.....	24
Vastaukset.....	25
Todistelu hovioikeudessa.....	72
Hovioikeuden ratkaisu.....	75
Johdanto näytönarviointiin.....	75
Yleistä yhtiön toiminnasta.....	82
Hovioikeudessa vastaanotettu näyttö.....	84
1. Syytekohta 1: Kirjanpitorikos 1.1.2000-28.2.2001.....	177
1.1. Syytteestä.....	177
1.2. Koskeeko rikoslakiin sisältyvä kirjanpitorikos myös konsernitilinpäätöstä.....	180
1.3. Sovellettava laki.....	181
1.4. DTAG-kulujen kirjaaminen.....	183
1.5. Sale and lease back (SALB).....	192
1.5.1. Sopimuksen syntyminen ja kirjausajankohta.....	192
1.5.2. Hankintameno ja myyntivoitto.....	194
1.6. Syytteen hylkääminen.....	211
2. Avunanto kirjanpitorikokseen.....	211
3. Syytekohta 2: Arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos 28.2.-15.8.2001.....	211
4. Syytekohta 3: Avunanto arvopaperimarkkinoita koskevaan tiedottamisrikokseen 28.2.-15.8.2001.....	211
5. Syytekohdat 4 ja 5: Törkeä kurssin vääristäminen 28.2.-15.8.2001 ja avunanto törkeään kurssin vääristämiseen 28.2.-15.8.2001.....	211
5.1. Sovellettava laki.....	211
5.2. Teonkuvaus törkeän kurssin vääristämisen osalta.....	212
5.3. Kvalifiointiperuste.....	213
5.4. "On omiaan huomattavasti" -kriteeri.....	214
5.5. Kurssin vääristämisen tunnusmerkistöstä.....	218
5.6. Yhtiön tuloksen käsittely ja budjetointi.....	219
5.7. Osavuositarkastus 15.5.2001.....	221
5.7.1. Tuloksen parantaminen.....	221
5.7.2. Henkilötodistelu.....	224
5.7.3. Sähköpostiviestit.....	230

5.7.4. Näytön arviointi ja johtopäätökset.....	232
5.8. Pörssitiedote 23.5.2001.....	235
5.8.1. Henkilötodistelu.....	235
5.8.2. Sähköpostiviestit.....	236
5.8.3. Näytön arviointi ja johtopäätökset.....	237
5.9. Yksituumaisuus ja suunnitelmallisuus.....	237
5.10. Teon vaikuttimet.....	238
5.11. Syytteen hylkääminen.....	239
6. Syytekohta 18: Oikeushenkilön rangaistusvastuu.....	239
7. Sisäpiirintiedon väärinkäyttö.....	240
7.1. Sovellettava laki.....	240
7.2. Sisäpiirintiedon määritelmä Suomen rikoslaissa.....	241
7.3. Osakekaupat ja niiden arviointi.....	241
7.3.1. Bäck.....	241
7.3.2. Linna.....	241
7.3.3. Johannesdahl	242
7.3.4. Lehti	242
7.3.5. Roto	242
7.3.6. Peltola	243
7.3.7. Hahto	243
7.3.8. Johannesdahl (ns. Jippii II).....	243
8. Syytekohta 19: PSS-Trade Oy:n rangaistusvastuu.....	248
9. Menettämisseuraamus ja liiketoimintakielto.....	248
10. Todistelukustannukset.....	248
11. Oikeudenkäyntikulut.....	248
11.1. Oikeudenkäynti- ja asianosaiskulut käräjäoikeudessa.....	250
11.2. Oikeudenkäynti- ja asianosaiskulut hovioikeusvaiheiden ja korkeimman oikeuden osalta....	251

Asian käsittely hovioikeudessa

Korkein oikeus on 1.11.2010 antamallaan päätöksellä nro 2160 poistanut

Helsingin hovioikeuden tuomion 28.5.2009 nro 1329 Ilpo Yrjö Kuokkasen osalta ja palauttanut asian hänen osaltaan hovioikeuteen uudelleen käsiteltäväksi. Korkein oikeus on 12.11.2010 antamallaan päätöksillä nro 2256-2262 Kuokkasen ratkaisuun viitaten poistanut hovioikeuden tuomion myös Patrik Jonathan Bäckin, Tarmo Aatos Hahdon, Harri Johannesdahlin, Arto Tapio Karilan, Karri Tapio Linnan, Kari Veikko Sakari Miettisen, Jukka Hannu Olavi Peltolan, PSS-Trade Oy:n ja Matti Jaakko Ilmari Roton osalta ja palauttanut asian myös heidän osaltaan hovioikeuteen uudelleen käsiteltäväksi. Korkein oikeus on 10.1.2011 antamallaan päätöksillä nro 3 ja 4 purkanut hovioikeuden tuomion Saunalahti Group Oyj:n (jäljempänä yhtiö tai Jippii) ja Panu Mikko Antero Lehden osalta ja määrännyt asian näiltä osin hovioikeuden uudelleen käsiteltäväksi. Saman sisältöisen ratkaisun korkein oikeus on tehnyt 23.5.2011 antamallaan päätöksellä nro 1140 Jukka Petteri Järvisen osalta.

Hovioikeus on ottanut asian sanotuilta osin uudelleen käsiteltäväksi.

Hovioikeus on päätöksellään 11.3.2011 nro 800 hylännyt syyttäjän väitteen siitä, ettei oikeustieteen tohtori Kari Uoti olisi kelpoinen avustamaan Kuokkasta asiassa. Korkein oikeus on ratkaisullaan 29.12.2011 nro 2947 jättänyt syyttäjän valituksen tutkimatta.

Hovioikeudessa on 28.3.2011 toimitettu valmisteluistunto. Hovioikeus on valmisteluistunnossa hylännyt kihlakunnansyyttäjä Riitta Partiasta tehdyn esteellisyysväitteen.

Hovioikeus on päätöksellään 15.4.2011 nro 1224 jättänyt tutkimatta aiemmalla hovioikeuden tuomiolla kokonaan tai osittain hylätyt syyttäjän syytteet ja vaatimukset liiketoimintakiellon ja menettämisseuraamuksen osalta. Korkein oikeus on ratkaisullaan 29.12.2011 nro 2946 kumonnut hovioikeuden päätöksen. Korkein oikeus on ratkaisussaan todennut, ettei hovioikeuden aikaisempi ratkaisu ole miltään osin sitova.

Hovioikeudessa on toimitettu syyttäjän valituksen johdosta pääkäsittely ajalla 27.8.-25.10.2012 pääkäsittelypöytäkirjasta tarkemmin ilmenevinä päivinä.

Vastavalitukset on ratkaistu kirjallisen oikeudenkäyntiaineiston perusteella esittelystä.

Salassapitomääräys

Hovioikeus toteaa Kuokkasen kirjallisten todisteiden 11-13 olevan salassa pidettäviä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 9 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla. Asiakirjat on pidettävä salassa 4.5.2066 saakka.

Valitus

Syyttäjä on vaatinut käräjäoikeuden tuomiosta ilmenevän syytteen mukaisesti, että vastaajat tuomitaan rangaistukseen Jippii I:n osalta - Patrik Jonathan Bäck kohdan 1 osalta kirjanpitorikoksesta tai toissijaisesti kohdan 1.2 osalta hovioikeudessa esitetyn syytteen mukaisesti avunannosta

kirjanpitorikokseen, kohdan 5 osalta avunannosta törkeään kurssin vääristämiseen ja kohdan 7 osalta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä,

- Tarmo Aatos Hahto kohdan 1 osalta kirjanpitorikoksesta, kohdan 4 osalta törkeästä kurssin vääristämisestä ja kohdan 16 osalta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä,
- Harri Johannesdahl kohdan 1 osalta kirjanpitorikoksesta, kohdan 4 osalta törkeästä kurssin vääristämisestä sekä kohdan 9 osalta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä,
- Jukka Petteri Järvinen kohdan kohdan 1 osalta kirjanpitorikoksesta ja kohdan 4 osalta törkeästä kurssin vääristämisestä,
- Arto Tapio Karila kohdan 1 osalta kirjanpitorikoksesta ja kohdan 4 osalta törkeästä kurssin vääristämisestä,
- Ilpo Yrjö Kuokkanen kohdan 1 osalta kirjanpitorikoksesta ja kohdan 4 osalta törkeästä kurssin vääristämisestä,
- Panu Mikko Antero Lehti kohdan 5 osalta avunannosta törkeään kurssin vääristämiseen Jippii Group Oyj:n vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen tuloksen vääristämisen perusteella ja kohdan 10 osalta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä,
- Karri Tapio Linna kohdan 1 osalta kirjanpitorikoksesta tai toissijaisesti kohdan 1.2 osalta hovioikeudessa esitetyn syytteen mukaisesti avunannosta kirjanpitorikokseen, kohdan 5 osalta avunannosta törkeään kurssin vääristämiseen ja kohdan 8 osalta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä,
- Kari Veikko Sakari Miettinen kohdan 22 osalta avunannosta kirjanpitorikokseen,
- Jukka Hannu Olavi Peltola kohdan 1 osalta kirjanpitorikoksesta, kohdan 4 osalta törkeästä kurssin vääristämisestä sekä kohtien 14 ja 15 osalta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä sekä
- Matti Jaakko Ilmari Roto kohdan 1 osalta kirjanpitorikoksesta, kohdan 4 osalta törkeästä kurssin vääristämisestä sekä kohtien 11 ja 12 osalta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä.

- Lisäksi syyttäjä on vaatinut, että vastaajat tuomitaan yhteisösakkorangaistukseen Elisa Oyj (jäljempänä Elisa) kohdan 18 osalta törkeästä kurssin vääristämisestä ja PSS-Trade Oy kohdan 19 osalta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä.

Jippii II:n osalta syyttäjä on vaatinut, että Johannesdahl tuomitaan kohdassa 24 törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä.

Syyttäjä on lisäksi vaatinut, että Hahto, Johannesdahl, Järvinen, Karila, Kuokkanen, Peltola ja Roto määrätään liiketoimintakieltoon. Syyttäjä on edelleen vaatinut, että Bäck, Hahto, Johannesdahl, Lehti, Linna, Peltola, Roto, PSS-Trade Oy ja Elisa tuomitaan menettämään valtiolle rikoksella saatu hyöty syytteistä ilmenevien määrien mukaisesti. Syyttäjä on vielä vaatinut, että valtio vapautetaan velvollisuudesta korvata sen oikeudenkäyntikuluina maksettavaksi määrättyt palkkiot, kulukorvaukset ja asianosaiskulut ja toissijaisesti, että Bäckille, Hahdolle, Johannesdahlille, Järviselle, Karilalle, Kuokkaselle, Lehdelle, Linnalle, Miettiselle, Peltolalle, PSS-Trade Oy:lle ja Elisalle maksettavaksi määrättyjä palkkioita ja Elisalle maksettavaksi määrättyä kulukorvausta alennetaan sekä että Bäckille, Hahdolle, Johannesdahlille, Lehdelle, Linnalle, Miettiselle ja Rotolle maksettavaksi määrättyjä asianosaiskuluja alennetaan. Syyttäjä on vielä vaatinut, että vastaajat veloitetaan korvaamaan valtiolle sen varoista maksetut todistelukustannukset.

Syyttäjä on hovioikeudessa vaatinut, että vaihtoehtoisesti kohdan 1.2 osalta Bäckin ja Linnan katsotaan menettellyllään syyllistyneen avunantoon kirjanpitorikokseen ja heidät tuomitaan rangaistukseen seuraavalla teonkuvauksella:

"Bäck Jippii Group Oyj:n konserniraportoinnista vastaavana controllerina ja Linna Jippii Group Oyj:n talousjohtajana ja johtoryhmän jäsenenä olivat tahallaan toimillaan edistäneet haastehakemuksen 4.5.2006/R 06/3784 syytekohtan 1 kirjanpitorikosta osallistumalla Jippii Group Oyj:n kirjanpidon ja konsernitilinpäätöksen laatimiseen tilikaudella 1.1.-31.12.2000 siten kuin kyseinen menettely on kuvattu syytekohtassa 1. Menettelyllä oli olennaisesti vaikeutettu oikean ja riittävän kuvan saamista konsernin taloudellisesta tuloksesta ja taloudellisesta asemasta."

Syyttäjä on vielä täsmentänyt teonkuvausta kohdan 8 osalta seuraavasti:

"Linna toimiessaan yhtiön talousjohtajana ja johtoryhmän jäsenenä oli hankkiakseen itselleen taloudellista hyötyä tahallaan käyttänyt hyväksi edellä syytekohtissa 1 ja 5 kerrottua julkisen kaupankäynnin kohteena olleeseen osakkeeseen liittyvää ja osakkeen arvoon omiaan olennaisesti vaikuttavaa sisäpiirintietoa sekä lisäksi vastaavaa yhtiön tiedottamisen yhteydessä todettua julkistamatonta sisäpiirintietoa jo keväällä 2001 tiedossa olleista Jippii GmbH:n laskutusjärjestelmän ongelmista osittain johtuvasta emoyhtiön varojen siirrosta Saksaan, mistä johtuen ei ollut ollut perusteltua odottaa konsernin 28.2.2001 julkistetun tulosennusteen vuodelle 2001 pysyvän ennallaan, myydessään Helsingin pörssissä Jippii Group Oyj:n osakkeita---."

Syyttäjä on hovioikeuden pääkäsitelyssä täsmentänyt syytekohtan 2 käräjäoikeuden tuomion sivulle 3 viimeisen kappaleen aloitussanan "Konsernitilinpäätökseen" vaihtoehdoksi "Konsernia koskevaan osavuositarkastukseen per 31.3.2001 vuoden 2001 kolmelta ensimmäiseltä kuukaudelta".

Kirjanpitorikos

Jippii Group Oyj:n (jäljempänä yhtiö tai Jippii) konsernituloslaskelmaa ja konsernitasetta tilikaudelta 2000 laadittaessa yhtiön saksalaisen tytäryhtiön Jippii GmbH:n tulos oli konsolidoitu konsernitilinpäätökseen vääransisältöisenä, minkä seurauksena koko konsernin tulos oli muodostunut 21.548.754 Suomen markkaa paremmaksi kuin se muutoin olisi ollut. Konsernin liikevaihto ja ilmoitettu tulos huomioon ottaen väärin kirjausten määrä oli ollut huomattavan suuri ja merkityksellinen sekä liikevaihtoon että julkistettuun tulokseen verrattuna.

Sovellettava laki

Kirjanpitorikokseen oli sovellettava ennen 1.4.2003 voimassa olleen rikoslain 30 luvun 9 §:ää (769/1990), koska tekohetkellä voimassa ollut laki oli vastaajille lievempi. Väärin ja harhaanjohtavien tietojen määrä oli ollut huomattavan suuri ja ne olivat koskeneet suuria summia. Teonkuvaus oli täyttänyt uuden rikoslain 30 luvun 9 a §:n (61/2003) tarkoittaman törkeän kirjanpitorikoksen tunnusmerkistön. Yhtiön liikevaihto ja tulos tilikaudella 2000 huomioon ottaen virheelliset kirjaukset olivat myös erikseen

täyttäneet törkeän kirjanpitorikoksen tunnusmerkistön. Yhtiön konsernitilinpäätöksessä oli annettu tuloksen muodostumisesta vääriä ja harhaanjohtavia tietoja ja siten olennaisesti vaikeutettu oikean ja riittävän kuvan saamista konsernin taloudellisesta tuloksesta ja asemasta. Syyteoikeus ei ollut vanhentunut.

Konsernitilinpäätös

Kirjanpitorikoksen tunnusmerkistö oli kattanut myös konsernitilinpäätöksen sisältämät väärät ja harhaanjohtavat tiedot. Konsernitilinpäätökseen, joka oli perustunut konserniyrityksissä laadittuihin erillisiin tilinpäätöksiin, oli sisällytynyt konsernituloslaskelma ja konsernitase liitetietoineen. Konsernitilinpäätös oli ollut osa kirjanpitoa.

Väärät ja harhaanjohtavat tiedot

Konsernitilinpäätökseen konsolidoidun Jippii GmbH:n tulos oli ollut väärens sisältöinen, koska verkkokuluja oli jätetty kirjaamatta 4.182.690 Suomen markkaa (1.375.885 Saksan markkaa) ja tuloksi oli kirjattu 17.366.064 Suomen markkaa sellaista käyttöomaisuuden myyntivoittoa, joka ei ollut ollut kirjattavissa vuonna 2000. Lisäksi konsernitilinpäätöksestä ei ollut ilmennyt edes liitetiedoista, että ilmoitettuun tulokseen oli vaikuttanut parantavasti Jippii GmbH:n huomattavan suuri kertaluonteinen myyntivoitto. Yhtiön tuloksenmuodostuksesta oli annettu sellainen kuva, että tulos oli ollut seurausta normaalien liiketoiminnan harjoittamisesta. Liiketoiminnan muita tuottoja oli tilinpäätöksessä ilmoitettu vain 4,5 miljoonaa Suomen markkaa. Yhtiössä oli aiemmin arvioitu vuoden 2000 tuloksen jäävän lievästi negatiiviseksi, tarkoittaen kuuden - kymmenen miljoonan Suomen markan tappiota 200 miljoonan Suomen markan liikevaihtotasolla. Ilmoitettu konsernitilinpäätöksen tulos 126.899 Suomen markkaa vähennettynä ilmoitetuilla liiketoiminnan muilla tuotoilla oli pysynyt aikaisemmin julkisuuteen ilmoitetussa tuloshaarukassa ollen jopa hieman parempi johtuen väärästä konsolidoinnista.

Kirjaamatta jääneet verkkovuokratulot olivat olleet Jippii GmbH:n merkittävimmälle verkonvuokraajalle Deutsche Telekom AG:lle (jäljempänä DTAG) maksettavia vuokria marras- ja joulukuulta 2000. Kulut oli alun perin kirjattu kirjanpitoon ja raportoitu sellaisenaan Suomeen, mutta uuden raportointipaketin myötä osa kuluista oli kirjattu taseen siirtosaamisiin sillä perusteella, että Jippii GmbH:lla olisi ollut liikamaksusta johtuvaa saatavaa DTAG:lta.

Myyntivoitto 17.366.064 Suomen markkaa (5.712.514 Saksan markkaa) oli syntynyt Jippii GmbH:n käyttöomaisuuden myynnistä rahoitusyhtiölle Leasetec Corporation Internationalille (jäljempänä Leasetec). Käyttöomaisuus oli kuulunut Gigabell AG:ltä (jäljempänä Gigabell) ostettuun liiketoimintaan ja kauppahinta oli jaettu käyttöomaisuuden ja ostettujen asiakkuuksien kesken siten, että käyttöomaisuuden hankintahinta oli ollut 3,2 miljoonaa Saksan markkaa. Myyntivoitto oli peitelty konsernitilinpäätöksessä siten, että 15.431.384 Suomen markkaa Jippii GmbH:n kuluja oli poistettu kuluista ja kuitattu edellä mainittua myyntivoittoa vastaan ja vain erotus noin kaksi miljoonaa Suomen markkaa vähennettynä asianajokuluilla eli 1,4 miljoonaa Suomen markkaa oli kirjattu liiketoiminnan muihin tuottoihin. Näin oli paitsi vääristely

kulurakennetta, koska kyse oli ollut Jippii GmbH:n normaaleista operatiivisista kuluista, mutta myös peitelty myyntivoitto näkyvistä lähes kokonaan, jolloin sen määrä ja luonne ei ollut paljastunut.

Tuloslaskelmasta ei ollut ilmennyt tehty netotus eikä myöskään konsernitilinpäätöksen liitetiedoista ollut ilmennyt mainittu myyntivoiton ja kulujen kuittaus tai netotus. Ulkopuoliset eivät olleet voineet arvioida tulosta tietoisina kaikista olennaisista tuloksen muodostumiseen vaikuttavista seikoista.

Myyntivoitto ei ollut ollut kirjattavissa tilikaudella 2000, koska käyttöomaisuutta ei ollut molempia osapuolia sitovasti myyty vielä vuoden 2000 puolella. Joka tapauksessa myyntivoitto olisi pitänyt jaksottaa koko 1.1.2001-31.12.2002 kestäväälle leasingopimuskaudelle, koska kysymys oli ollut rahoitusleasingistä. Myyntivoiton kirjaaminen tilikaudella 2000 tulosta parantavaksi oli siten vääristänyt konsernin tulosta ja täyttänyt törkeän kirjanpitorikoksen tunnusmerkistön.

Joka tapauksessa myyntivoiton netottaminen kuittaamalla sitä vastaan kuluja ja kirjaamalla vain näin syntynyt erotus noin 1,4 miljoonaa Suomen markkaa liiketoiminnan muihin tuottoihin oli ollut kirjanpitosäännöksessä tarkoitettua harhaanjohtavan tiedon merkitsemistä kirjanpitoon. Kirjauksesta ja sen perusteesta olisi vähintään tullut ilmoittaa tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Tilinpäätöksen oli tullut antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta ja tätä varten tarpeelliset lisätiedot oli tullut ilmoittaa tilinpäätöksen liitetiedoissa. Konsernin tulokseen oli vaikuttanut parantavasti myyntivoitto 17,3 miljoonaa Suomen markkaa, mutta tuloksenmuodostuksesta oli haluttu antaa harhaanjohtavasti sellainen kuva, että tulos oli ollut seurausta normaalin liiketoiminnan harjoittamisesta. Tällä oli ollut olennainen merkitys, koska normaalin liiketoiminnan kerryttävä tulos oli antanut aiheen olettaa tulostason pysyvän tulevaisuudessakin samalla kehitystasolla.

Myös julkistettu kulurakenne oli ollut vääristynyt, koska kuitatut kulut olivat olleet normaaleja Jippii GmbH:n operatiivisia kuluja, eivätkä kertaluonteisia. Jippii GmbH:n kulurakenne ei kulujen luonteen tai määrän osalta ollut olennaisesti muuttunut vuoden 2001 ensimmäisellä vuosineljänneksellä, joten julkistettu konsernin kulurakenne, joka oli sisältänyt tytäryhtiön kulut, oli ollut olennaisesti vääransisältöinen ja harhaanjohtava.

Julkistetut tiedot olivat antaneet olennaisesti virheellisen ja harhaanjohtavan kuvan tuloksen muodostumiseen vaikuttaneista seikoista ja konsernin taloudellisesta asemasta.

Kirjaamattomat verkkovuokratulot

Jippii GmbH:n verkkokuluja oli jätetty kirjaamatta kuluksi ainakin 1.375.885 Saksan markkaa (4.182.690 Suomen markkaa). Määrä oli perustunut DTAG:n laskuihin marras- ja joulukuulta 2000, jotka olivat puuttuneet kirjanpidosta tilikaudelta 2000 ja jotka oli kirjattu Jippii GmbH:n kirjanpitoon vuoden 2001 kolmannella vuosineljänneksellä.

DTAG:n ja Jippii GmbH:n sopimukseen perustunut ennakkomaksu oli ollut sitä suuruusluokkaa, mihin todellinen liikennemäärään perustuvan kulutuksen mukainen verkkokulu lisättyä verkon kiinteillä, liikennemäärästä riippumattomilla kuluilla oli asetunut. Jippii GmbH oli maksanut DTAG:lle korvausta verkon käytöstä yhtiöiden välillä tehdyn sopimuksen mukaan 300.000 Saksan markkaa viikossa.

Marras- ja joulukuun 2000 kiinteät ja liikennemäärään perustuvat DTAG:n verkkokulut olivat olleet kaikkiaan 2.046.475 Saksan markkaa. Kun tästä määrästä oli vähennetty konsolidoitaessa vähennetyt kulut 670.590 Saksan markkaa, oli erotus 1.375.885 Saksan markkaa jäänyt kirjaamatta kuluksi. Emoyhtiöön 20.2.2001 tullessa Jippii GmbH:ta koskevassa ensimmäisessä raportointipaketissa verkkokulut olivat olleet yhteensä 4.137.839 Saksan markkaa sisältäen DTAG:n kulut ilman vähennyksiä. Toisen raportointipaketin verkkokulujen määrää oli alennettu 1.677.000 Saksan markalla ja ilmoitetun liikevaihdon määrä oli kasvanut. Ensimmäisessä raportointipaketissa oli ollut peruste kirjata ennakkomaksut kuluksi sopimukseen perustuen. Konsernitason ei ollut ollut perusteita puuttua raportoituihin kuluihin. Verkkokulujen osalta kysymys oli ollut oikaisusta, joka oli tehty konsernin talousosastolta tulleen määräyksen mukaan.

Ennakkomaksua DTAG:lle oli maksettu marraskuusta 2000 helmikuuhun 2001 aina siihen saakka, kun Gigabellin niin sanottu yhteenliittämissopimus DTAG:n kanssa oli saatu siirrettyä Jippii GmbH:lle. DTAG:n laskut oli laadittu tammikuussa 2001 ja heinäkuussa 2001 ja ne oli kirjattu kirjanpitoon vuoden 2001 kolmannelle vuosineljännekselle. Kiinteä liikennemäärästä riippumaton kulu oli ollut marraskuulta 2000 verottomana 293.375 saksan markkaa ja 253.280 saksan markkaa joulukuulta 2000. Laskuissa oli ollut merkinnät, että ne oli maksettu jo etukäteismaksulla. Kiinteät maksut yhteensä 546.655 Saksan markkaa pelkästään olivat olleet lähes saman verran kuin vastaajat olivat väittäneet koko DTAG:lle maksettavan todellisen verkkokulun määrän 670.590 Saksan markkaa olevan. Kiinteät kulut olivat sisältyneet ennakkomaksuun ja niiden kulutason oli täytynyt olla vastaajien tiedossa.

Kirjanpitolain edellyttämän varovaisuuden periaatteen mukaan ei ollut ollut perusteita alentaa (1.677.000 Saksan markalla) Langen raportointipaketissa raportoituja verkkokuluja, kun luotettavaa muuta selvitystä kuin Jippii GmbH:n ja DTAG:n välinen sopimus ei kulujen perusteesta ollut ollut. Mahdollisesti palautettavasta määrästä ei tuossa vaiheessa ollut ollut perusteltua näkemystä. Ennakkomaksujen ja kulujen erotus (2.347.318-2.046.475) noin 300.000 Saksan markkaa oli enintään ollut määrä, jolla verkkokulujen määrää olisi voitu oikaista DTAG:lta tulossa olevien palautusten perusteella. Kirjaamattomien kulujen määrä oli ollut 1.375.885 Saksan markkaa (4.182.690 Suomen markkaa).

DTAG:n selvityksen mukaan ennakkomaksuja oli maksettu marraskuun 2000 ja helmikuun 2001 väliseltä ajalta 5,1 miljoonaa Saksan markkaa ja palautettava määrä oli ollut 359.693 Saksan markkaa eli noin 90.000 Saksan markkaa kuukaudessa. Yhtiö ei ollut edes odottanut sellaista määrää palautusta kuin mitä marras-joulukuulta oli kirjattu siirtosaamisiin eli 1.677.000 Saksan markkaa kahdelta kuukaudelta, mikä olisi tehnyt palautusta noin 840.000 Saksan markkaa kuukaudessa. Liikennemäärään

perustuvan DTAG:n laskutuksen taso oli ollut Jippii GmbH:n johdon tiedossa. Käytetty cdr-tiedosto ei ollut ollut luotettava joulukuun 2000 liikennemäärän osalta. Linna, Bäck, Kuokkanen ja Peltola olivat olleet tietoisia Jippii GmbH:n raportoinnista ja uudesta raportointipaketista ja sekä tai aktiivisesti osallistuneet Jippii GmbH:n tuloksen selvittelyyn.

Sale and lease back-sopimuksen (jäljempänä SALB) solmiminen
SALB-sopimus ei ollut syntynyt eikä ollut ollut kirjattavissa vielä tilikaudella 2000. Leasetecin 20.12.2000 tekemän ensimmäisen tarjouksen perusteella ei ollut solmittu lopullista sopimusta. Leasetec oli antanut uuden 12.1.2001 päivätyn tarjouksen. Tarjousten ehtojen mukaan Leasetec oli sitoutunut sopimukseen vasta sitten, kun se oli allekirjoituksellaan sopimuksen hyväksynyt. Myös varsinainen koneiden ja laitteiden kauppa oli ollut tekemättä 31.12.2000 mennessä, sillä yhtiön puolelta oli ollut täyttämättä Leasetecin ehto pankkitakauksen järjestämisestä maksamattomien leasingvuokrien vakuudeksi.

Leasingsopimus oli koostunut yleisistä sopimusehdoista, leasingtodistuksista ja vastaanottovahvistuksista sekä kauppasopimuksesta ja laskusta. Kauppa ei ollut ollut erillinen oikeustoimi, vaan sopimus oli ollut rahoitustapahtumaa koskeva kokonaisuus, jolla Jippii GmbH:lle oli ollut tarkoitus hankkia käyttöpääomaa, ja Leasetec oli saanut leasingvuokrina rahoittamansa käyttöpääoman korkoineen takaisin.

Leasingtodistukset, joissa oli ollut sopimuksen yksilöintiä koskevat tiedot, oli allekirjoitettu Leasetecin puolesta 5.2.2001 ja Jippii GmbH:n puolesta 31.1.2001. Todistuksissa vuokraus oli 24 kuukautta ja sopimus oli merkitty alkavaksi 1.1.2001. Koneiden ja laitteiden hallinta oli ollut koko ajan Jippii GmbH:lla, joten niiden luovutuksella ei ollut merkitystä arvioitaessa sopimuksen syntyajankohtaa. Kauppasopimus oli Leasetecin puolesta allekirjoitettu 5.2.2001. Jippii GmbH:n puolesta allekirjoitus oli ollut päiväämätön. Omistusoikeus oli kauppasopimuksen mukaan siirtynyt 5.3.2001 tapahtuneella kauppahinnan maksulla. Jippii GmbH oli ollut vielä 31.12.2000 koneiden ja laitteiden omistaja. Ennen uutta tarjousta lähetetyn 29.12.2000 päivätyn laskun kirjaaminen Leasetecin kirjanpitoon vuodelle 2000 oli voinut perustua pelkästään laskun päiväykseen. Laskua ei kuitenkaan ollut maksettu ennen kuin uudet leasingtodistukset oli laadittu ja allekirjoitettu sekä kauppasopimus allekirjoitettu. Keskeiset rahoitusjärjestelyn ehdot oli saatu sovittua vasta vuoden 2001 puolella.

Solmittu SALB-sopimus oli ollut rahoitusjärjestely ja kysymys oli ollut rahoitusleasingistä, koska Leasetec vuokralleantajana oli saanut pääomalleen kohtuullisen tuoton ja pääoman palautuksen ja leasingmaksujen nykyarvo oli vuokrauden alkaessa ollut vähintään yhtä suuri kuin hyödykkeen todennäköinen luovutushinta. Rahoitusleasingsopimuksessa myyntivoitto oli tullut jaksottaa koko vuokraajalle ja leasingvuokra kirjata kuluksi meno-tulon-kohdalle periaatteen toteutumiseksi.

Käyttöomaisuuden hankintameno

Osa Jippii GmbH:n liiketoiminnan normaaleista operatiivisista kuluista oli jälkikäteen helmikuussa 2001 konstruoitu tarkoitushakuisesti Gigabellilta ostetun liiketoiminnan kauppahinnaksi tarkoituksin peittää Leasetecille

myydyn käyttöomaisuuden myyntivoitto. Myyntivoitto oli haluttu kirjata tilikaudelle 2000, sillä ilman sitä konsernin tulos olisi ollut huomattavasti tappiollisempi kuin mitä yhtiön puolesta oli julkisesti arvioitu. Myyntivoitto oli haluttu peittää, sillä se olisi tullut jaksottaa koko leasingkaudelle, jolloin tulosta parantavaa vaikutusta ei olisi ollut. Myyntivoittoa ei ollut haluttu muutenkaan avoimesti näyttää, sillä konsernin puolesta oli tarkoituksellisesti haluttu osoittaa markkinoille tuloksen muodostuneen normaalista liiketoiminnasta.

SALB-myyntivoitto oli ollut 5.712.514 Saksan markkaa. Hankintameno oli hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuvat muuttuvat menot. Hankintameno oli luettava ostohinta ja muut hankinnasta välittömästi aiheutuneet menot. Gigabellin liiketoiminnan oston yhteydessä ei ollut otettu vastattavaksi muussa tapauksessa Gigabellin konkurssipesälle kuuluneita kuluja lukuunottamatta DTAG:n verkkokululaskua lokakuulta 2000. Lopullinen liiketoiminnan kauppa oli tehty 30.10.2000 hintaan 10.050.124 Saksan markkaa. Kauppakirjasta ei ollut ilmennyt, että rahavastikkeen lisäksi olisi otettu vastattavaksi Gigabellin konkurssipesälle kuuluneita vastuita tai vastaavia kuluja. Asia oli tullut ajankohtaiseksi vasta helmikuun 2001 lopulla, kun SALB-myyntivoiton jaksotus oli tullut konsernitasolla ajankohtaiseksi. Yhtiön johto oli mieltänyt Saksan leasingjärjestelyn rahoitusleasingiksi, joka oli täytynyt konsernin muuttuneiden kirjauskäytäntöjen vuoksi jaksottaa koko vuokra-ajalle.

Tosite 20141

Hankintameno on luettavia, tosiasiasa Gigabellin konkurssipesälle kuuluneita kuluja tai sellaisia kuluja, joiden maksaminen oli ollut edellytyksenä kaupalle tai jotka välittömästi olivat liittyneet kaupan toteuttamiseen, ei ollut otettu vastattavaksi. Varsinaisia saneerauskuluja ei ollut voitu lukea hankintamenoon eikä niistä ollut myöskään yksilöityä selvitystä eikä saneeraustoimenpiteitä ollut näytetty tehdyn välittömästi liiketoimintakaupan jälkeen. Myyntivoittoa vastaan oli kuitattu ostetun liiketoiminnan jatkamisesta syntyneitä normaaleja operatiivisia kuluja. Kertaluonteiset tai saneerauskulut olisi tullut joka tapauksessa ilmoittaa tilinpäätöksen liitetiedoissa, ja ilmoittaa, että yhtiön näkemyksen mukaan kulut eivät enää rasita tulosta seuraavalla kaudella.

Bäck oli laatinut tositteen 20141 tilintarkastajien Miettisen ja Jouko Markku Kalevi Pölösen sekä Kuokkasen, Johannesdahlin, Linnan ja Peltolan kanssa pidetyn tapaamisen jälkeen. Motiivi tositteen kirjauksille oli ollut myyntivoiton hyväksikäyttäminen, eikä Saksassa kuluiksi kirjattujen erien luonnetta ollut tosiasiasa edes yritetty tai haluttu selvittää.

Jippii GmbH:ssa kirjanpitoon kirjatut "Other production purchases" -kulut eivät olleet riittäneet vähennyksiin, joten tosiasiasa oli vähennetty konsernin muiden yksiköiden muista tuotantokustannuksista vielä 606.542 Saksan markkaa. Maksetut verkkokulut eivät olleet kuuluneet Gigabellin konkurssipesän maksettaviin eivätkä kyseiset suunnitellut säästöt olleet olleet ehto liiketoimintakaupalle. Verkkokulut olivat olleet normaaleja ostettuun ja jatkettuun liiketoimintaan liittyneitä kuluja.

"Saamatta jäänyt MOX-laskutus" 856.542 Saksan markan kulu oli kirjattu "muut tuotantokustannukset"-tiliä vastaan, vaikka kyseiset kustannukset oli

jo alennettu 500.000 Saksan markkaan, joten kuluja ei ollut edes syntynyt niin paljon kuin nyt oli siirretty hankintamenoon. "Muut tuotantokustannukset"-tiliä vastaan oli kirjattu myös liiketoimintakaupan ulkopuolelle jääneiden liiketoimintojen ylläpidosta ja tekniikasta aiheutuneita kuluja 250.000 Saksan markkaa, vaikka kyseiset kustannukset olivat jo aiemmilla kirjauksilla miinusmerkkiset. Mitään hankintamenoa luettavia menetettyjä tuottoja näiltä osin ei ollut aiheutunut.

Palkka- ja sosiaalikulujen alentamiselle ja bonuksien poistamiselle operatiivisista kuluista ei ollut ollut perustetta. Henkilöstön vähennykset olivat olleet osa haltuunottosuunnitelmaa, mutta palkkakulut eivät olleet kuuluneet Gigabellin konkurssipesän maksettaviin eivätkä kyseiset suunnitellut säästöt tai henkilöstön vastaanottaminen olleet ehto liiketoimintakaupalle. Liiketoiminnan kaupan yhteydessä tai välittömästi sen jälkeen ei ollut myöskään suoritettu irtisanomisia.

Vuokratulot eivät olleet kuuluneet Gigabellin konkurssipesän maksettaviksi, koska tilat olivat olleet osittain omassa käytössä ja osittain vuokrattuina. Vuokrat olivat olleet normaaleja jatkettun liiketoiminnan kuluja. Myöskään asianajokulut eivät olleet kuuluneet Gigabellin konkurssipesän kuluihin. Oli myös epäuskottavaa, ettei Jippii GmbH:ssä olisi syntynyt liiketoiminnan harjoittamisesta johtuvia tilikaudelle 2000 kuuluvia asianajokuluja.

"Other business expenses" -otsikolla merkityt kulut eivät olleet kuuluneet Gigabellin konkurssipesän maksettaviksi tai olleet ehto liiketoimintakaupalle. Siten kuluja ei ollut voitu lukea hankintamenoa, vaikka ne olisivatkin olleet kertaluonteisia.

Selvitysmiehen kulut eivät myöskään voineet olla liiketoiminnan hankintamenoa. Palveluksia oli tehty puolin ja toisin ja sen vuoksi korvausta ei ollut vaadittu. Erikseen sovittu korvaava kulu ei voinut olla osa liiketoiminnan hankintamenoa eikä edellytyksenä kaupalle. Joka tapauksessa kuluvähennys oli ollut ylimitoitettu.

Gigabellille kuuluneen käyttöomaisuuden vuokria oli kirjattu vuokratulua vastaan 467.414 Saksan markkaa. Vuokratulot eivät olleet riittäneet vähennykseen, sillä toimitilavuokrat olivat olleet enää 30.000 Saksan markan suuruiset edellä jo tehtyjen vähennysten jälkeen ja leasingvuokrat olivat olleet kaikkiaan 169.046 Saksan markkaa. Tosiasiassa vuokratulua oli siten vähennetty konsernin muiden yhtiöiden vuokratuloista. Tositteen mukaan Jippii GmbH:lla oli ollut oikeus laskuttaa tällaiset kustannukset Gigabellilta tai selvitysmieheltä. Erikseen sovittu kulu ei siten ollut voinut luonteensa vuoksi olla osa liiketoiminnan hankintamenoa eikä edellytyksenä kaupalle.

Palkka-, vuokra- ja verkkokulut olivat olleet samaa suuruusluokkaa edelleen vuoden 2001 ensimmäisellä vuosineljänneksellä eikä osakaan niistä ollut enää kirjattu hankintamenoa, vaikka saneerausta ei ollut saatu toteutettua. Myyntivoitolle kohdistettavia kuluja oli siten haettu tarkoitushakuisesti vain vuoden 2000 puolelta. Kuitattavien kulujen määrä oli arvioitu lähelle myyntivoiton määrää, jotta myyntivoitto oli voitu peitellysti hyödyntää tuloksessa, joka muuten olisi ollut huomattavasti

tappiollisempi kuin pörssitiedotteissa oli aiemmin ennustettu. Jippii GmbH:n liikevaihto tilikaudella 2000 oli ollut noin 3,8 miljoonaa Saksan markkaa. Kun operatiiviset kulut kuitattujen ja netotettujen kulujen jälkeen olivat jääneet vain noin 1,7 miljoonan Saksan markan määräisiksi, olisi yhtiön toiminta sen mukaan ollut hyvin kannattavaa. Jippii GmbH:n toiminta ei ollut kuitenkaan vuoden 2000 puolella ollut missään vaiheessa kannattavaa.

Saksassa kukaan ei ollut tullut tietoiseksi kulujen netotuksesta, koska asiasta oli päätetty Suomessa eikä oikaisuja myöhemminkään ollut tehty Jippii GmbH:n kirjanpitoon. Netotetut palkkakulut, verkkokulut ja toimitilavuokrat olivat perustuneet Lehden raporttiin 20.1.2001 toivotuista tulevaisuuden säästöistä.

Jippii GmbH:n raportoima SALB-myyntivoitto olisi joka tapauksessa tullut ilmoittaa vähintään tilinpäätöksen liitetiedoissa, samoin kuin konsolidointivaiheessa tehdyt poikkeuksellisen suuret 15,4 miljoonan Suomen markan määräiset kulujen eliminoinnit verrattuna raportoituihin kuluihin. Tilinpäätöksestä tai sen liitetiedoista olisi pitänyt ilmetä, että tuloksen muodostumiseen oli vaikuttanut satunnainen tulo sekä se, millä perusteella osa kuluista oli katsottu kertaluonteisiksi ja miten kulut oli käsitelty tilinpäätöksessä.

Osallisuus vuoden 2000 tilinpäätöksen laatimiseen

Jippii GmbH:n tulosta oli muokattu Suomesta käsin ilman, että Saksan talousjohtoon kuuluvilla henkilöillä oli ollut asiassa sananvaltaa. Linna, Bäck, Kuokkanen, Peltola ja Johannesdahl olivat tulleet tietoisiksi Jippii GmbH:n tuloksen muokkauksesta ja lisäksi muutkin hallituksen jäsenet olivat tulleet tietoisiksi ainakin SALB-järjestelyn keskeneräisyydestä.

Hallituksella sekä Johannesdahlilla ja Linnalla oli ollut tieto Saksan toimintojen tappiollisuudesta ja koko konsernin tappiollisuudesta ainakin marraskuusta 2000 alkaen. Hallituksessa oli käsitelty Saksan liiketoiminnan kannattavuutta. Arvioitua tappiollisempi toiminta oli asettanut hallitukselle erityisen seurantavelvollisuuden. Yhtiön johto oli lisäksi ollut tietoinen tulosta parantavien kertaluonteisten erien ilmoitusvelvollisuudesta. Yhtiön tulosta koskevista tiedoista huolimatta hallitus oli hyväksynyt konsernin tilinpäätöksen, jossa konsernin liikevaihto oli ollut 4,2 miljoonaa Suomen markkaa ja liiketulos 126.899 Suomen markkaa. Tappiollisuus oli muuttunut voitoksi ilman, että tuloksen olennaisesta muutoksesta ja sen perusteista olisi edes hallituksessa keskusteltu. Hyväksytyt luvut olivat poikenneet huomattavasti muiden tuottojen, kulujen ja tuloksen osalta aiemmin esitetyistä luvuista. Kohdassa "Muut merkittävät tapahtumat" oli ilmoitettu huomattavasti pienempi yksittäinen myyntivoitto, mutta ei SALB-myyntivoittoa, vaikka sen merkitys oli ollut huomattava tuloksen muodostumisessa. Hallitus oli siten laiminlyönyt vähintään valvontavelvollisuutensa, kun yhtäkkistä ja olennaista tuloksen muutosta ja muiden tuottojen vähenemistä ei ollut selvitetty ja analysoitu. Hallitus oli ollut vastuussa virheellisestä tuloksesta, vaikka kaikki hallituksen jäsenet eivät olleet olleetkaan välttämättä tietoisia kaikista SALB-järjestelyyn liittyvistä yksityiskohdista tai DTAG:n kulujen ennakkomaksujen käsittelystä. Hallituksen jäsenten täytyi olla tietoisia tuloksen muodostumisen keskeisistä tekijöistä kuten liikevaihdosta ja muista tulosta

parantavista tuotoista sekä kulurakenteesta ja kulujen suuruusluokasta, sekä tuloksen suuruusluokasta. Hallitus oli laiminlyönyt tulokseen vaikuttavan olennaisen muutoksen selvittämisen, kun muut tuotot olivat alentuneet 21,2 miljoonasta Suomen markasta 4,5 miljoonaan Suomen markkaan. Lisäksi hallituksen olisi tullut SALB-järjestelyn yhteydessä selvittää, voiko rahoitusjärjestely ylipäätään parantaa liiketoiminnan tulosta.

Lopullisessa tilinpäätöksessä kulut olivat pienentyneet 224,1 miljoonasta Suomen markasta 184,7 miljoonaan Suomen markkaan sisältäen muun muassa Jippii GmbH:n verkkokulujen vähentämisen. Hallitus oli laiminlyönyt selvittää olennaisen kulujen vähentymisen, kun liikevaihto oli kuitenkin noussut 203 miljoonasta Suomen markasta lopulliseen määräänsä 206 miljoonaan Suomen markkaan. Hallituksen passiivisuus ei ollut poistanut vastuuta väärän tuloksen vahvistamisesta. Toimitusjohtaja ja hallitus olivat vastanneet konsernin tuloksen oikeellisuudesta jo lain perusteella. He olivat myös vastuussa pörssitiedottamisesta. Valvontavelvollisuuden laiminlyönti, mikä oli ilmennyt selvitysten vaatimisen laiminlyöntinä koskien tuloksen olennaista muuttumista lopullisessa tilinpäätöksessä, oli johtanut vastuuseen tahallisesta kirjanpitorikoksesta ja tiedottamisrikoksesta tai ainakin tuottamuksellisesta tiedottamisrikoksesta.

Tilintarkastajan osallisuus

Tapaamisessa 26.2.2001, johon olivat osallistuneet Miettinen, Pölönen, Johannesdahl, Kuokkanen, Linna ja Peltola, oli käsitelty käyttöomaisuuden myynnistä aiheutuneen myyntivoiton kirjausta ja käyttöomaisuuden hankintamenoa ja sen tuloksena oli syntynyt tosite 20141, jolla myyntivoittoa vastaan oli kuitattu Jippii GmbH:n kuluja. Miettinen ja Pölönen olivat seuraavana päivänä 27.2.2001 saaneet nähtäväksi kyseisen tosittien liitteineen, josta oli ilmennyt, miten kulut oli yksilöity ja todennettu. Miettinen oli riidattomasti antanut puhtaan tilintarkastuskertomuksen. Miettinen oli edistänyt kirjanpitorikosta hyväksymällä, vaikka hiljaisestikin, toimenpiteet SALB-myyntivoiton kirjaamiseksi tilikaudelle 2000, hyväksymällä myyntivoiton jaksottamatta jättämisen vuokrakaudelle sekä hyväksymällä netotustositteen osoittamaan käyttöomaisuuden hankintamenoa, jolla myyntivoitto oli eliminoitu ja vain myyntivoiton ja sitä vastaan kuitattujen kulujen erotus oli kirjattu muihin tuottoihin. Tilintarkastaja oli viestittänyt, että yhtiöstä tullaan antamaan puhdas tilintarkastuskertomus, mikä oli mahdollistanut vääränsisältöisen konsernin tuloksen vahvistamisen ja julkaisemisen. Miettisen olisi tullut SALB-järjestelyn kohdalla selvittää sopimustilanne vuodenvaihteessa 2000-2001.

Tilintarkastajan ei olisi tullut hyväksyä myyntivoiton kirjaamista tilikaudelle 2000, koska konsernin kirjauskäytäntöjen mukaan rahoitusleasingsopimuksen myyntivoitto olisi tullut jaksottaa 1.1.2001 alkaneelle vuokrakaudelle. Tilintarkastaja oli ollut tietoinen sopimuksen rahoitusleasingluonteesta. Miettisen ei olisi tullut myöskään hyväksyä tosittetta 20141 riittäväksi selvitykseksi Gigabellille kuuluneiden vastuiden vastaanottamisesta. Netotustositteen tiedot olivat olleet yksilöimättömiä ja ylimalkaisia. Myöskään vain myyntivoiton ja kulujen erotuksen merkitseminen kirjanpidon muihin tuottoihin ei ollut ollut hyväksyttävää. Näin menettelemällä tilintarkastaja oli ymmärtänyt, että ulkopuoliset tahot

eivät tule saamaan tilinpäätöksestä riittävää informaatiota keskeisesti tuloksen muodostamiseen vaikuttavista seikoista kuten kertaluonteisesta tuloerästä, eivätkä pysty arvioimaan yhtiön kertaluonteisiksi kirjaamien kulujen luonnetta.

Törkeä kurssin vääristäminen

Kurssin vääristämisessä suojellaan erityisesti arvopaperimarkkinoiden luotettavuutta toimivana järjestelmänä. Oikeuskirjallisuuden (Janne Häyrynen - Tero Kurenmaa: Arvopaperimarkkinarikokset s. 70-71) mukaan kurssin vääristäminen tai manipulointi oli voitu suorittaa antamalla totuudenvastaisia ja harhaanjohtavia tietoja.

Kurssin vääristämistarkoituksessa julkisuuteen annetuista totuudenvastaisista ja harhaanjohtavista tiedoista olivat vastanneet hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja. Avunantajina olivat toimineet Bäck, Lehti ja Linna, koska he omilla toimillaan sekä kirjanpidosta ja tilinpäätöksen laatimisesta vastuullisina olivat edistäneet päätekoa Bäck ja Linna osallistumalla Jippii GmbH:n tuloksen vääristelyyn tilikaudella 2000 ja Bäck, Lehti ja Linna vuoden 2001 ensimmäisellä vuosineljänneksellä sekä vääransisältöisen tuloksen konsolidointiin konsernitilinpäätökseen ja osavuositarkastukseen.

Pörssitiedotteissa 28.2. ja 15.5.2001 oli annettu väärää ja harhaanjohtavaa tietoa. Tulosvaroituksen 15.8.2001 jälkeen yhtiön pörssikurssi oli laskenut samana päivänä 2,32 eurosta 1,52 euroon kurssilaskun jatkuessa myös seuraavina päivinä. Pörssitiedotteen 27.8.2001 jälkeen, kun konsernin oli kerrottu luopuvan Saksan tappiollisista liiketoiminnoista, kurssi oli alentunut 0,55 euroon. Kurssilasku omalta osaltaan oli osoittanut sijoittajien odotuksien kohdistuneen nimenomaan Saksaan ja Jippii GmbH:n toimintoihin, niiden kannattavuuteen ja kasvuodotuksiin.

Vääransisältöisellä ja harhaanjohtavalla tiedottamisella oli ylläpidetty kurssia kansainvälistymiseen ja Saksaan kohdistuneilla odotuksilla ja sitä kautta koko konserniin liittyvillä tulos- ja kasvuodotuksilla, joita oli vahvistettu tiedotteessa 23.5.2001 kerrotuilla vuotta 2002 koskevilla perustelemattomiin arvioihin perustuneilla kasvu- ja tuotto-odotuksilla.

Osakkeen hintatason vääristämisellä oli saavutettu taloudellista hyötyä myytäessä osakkeita keväällä ja kesällä 2001 sekä Jippiin käyttäessä tai pyrkiessä käyttämään osakkeitaan yrityskaupoissa rahoitusvälineenä ja neuvotellessa rahoitusjärjestelyistä. Konsernin likviditeettiongelmat olivat pahentuneet kevään 2001 aikana Jippii GmbH:n liiketoimintojen ylläpidon vaatiessa huomattavasti enemmän rahoitusta kuin alun perin oli suunniteltu. Rahoitusneuvotteluissa ei ollut ollut merkityksetöntä, että yhtiön pörssikurssi oli kehittynyt suotuisasti tai vähintäänkin kurssitaso oli pysynyt vakaana. Näin ei olisi tapahtunut, jos jo keväällä 2001 sijoittajien tiedossa olisivat olleet yhtiön vaikeudet Saksassa ja niistä olisi asianmukaisesti tiedotettu.

Yhtiöllä oli keväällä ja alkukesästä 2001 tosiasiaa ollut niin vakavia maksuvaikeuksia, että ilman omistajien Auratum Oy:n ja Tietoklusteri Oy:n lainoja yhtiö ei olisi kyennyt maksamaan välttämättömiä kulujaan. Yhtiön tuloskehityksellä oli ollut merkitystä rahoitusneuvotteluissa. Ostettujen Saksan liiketoimintojen haltuunoton ja integraation onnistuminen oli ollut

rahoittajien ja sijoittajien erityisenä huomion kohteena. Helmikuussa 2001 rahoitusta pankkisektorilta ei ollut saatavissa ja rahoitusvaje oli ollut 40 miljoonaa Suomen markkaa. Lisärahoitustarve oli ollut 20 miljoonaa Suomen markkaa, kun oli otettu huomioon Jippii GmbH:n vakuustalletus ja Auratum Oy:ltä otettu 10 miljoonan Suomen markan laina.

Erääntyneitä ostovelkoja oli 7.3.2001 ollut 15 miljoonaa Suomen markkaa. Neuvottelut vieraan pääoman ehtoisestä rahoituksesta eivät olleet johtaneet tulokseen 11.4.2001 mennessä ja välitön lisärahoitustarve oli ollut 20-30 miljoonaa Suomen markkaa. Toukokuun alussa 2001 rahoittajat olivat odottaneet ensimmäisen vuosineljänneksen tulosta. Tämän lisäksi oli päätetty kartoittaa vaihtovelkarahoitusta, jossa osakkeen merkintähinta olisi kuusi euroa. Hallitus oli tullut tietoisiksi yhtiön vakavasta likviditeettiongelmosta, kun laskuja ei pystytty maksamaan ajallaan, sekä siitä, että vieraan pääoman ehtoisen rahoituksen saaminen ei ollut onnistunut ainakaan 9.5.2001 mennessä. Yhtiö ei ollut saanut järjestettyä rahoitusta pankeista tai muista rahoitusyhtiöistä eikä osakeannin järjestämiseen ollut ollut edellytyksiä keväällä 2001. Ilman omistajien rahoitusta yhtiötä olisi kesäkuussa 2001 uhannut konkurssi tai vastaava tilanne.

Yhtiö oli käyttänyt tai pyrkinyt käyttämään osakkeitaan osana yrityskauppojen rahoitusta ja osakkeen hintatasolla oli ollut merkitystä kauppahintaan ja ylipäätään siihen, oliko yhtiö ollut niin kiinnostava ja tuottava tulevaisuudessa, että sen osakkeita oli kannattanut edes harkita osana kauppahintaa. Yhtiön kasvustrategia vuosina 2000-2001 oli perustunut merkittävilta osin yrityskauppoihin, joissa kauppahintana oli käytetty yhtiön osakkeita. Positiivisesti kehittyvä kurssi oli ymmärretty yhtiössä eduksi yritysjärjestelyissä ja lisäksi yhtiö oli pysynyt muutenkin yritysmyyntimarkkinoilla kiinnostavana kohteena, jonka osakkeet olivat kelvanneet kauppahinnaksi.

Yhtiöstä oli julkistettu sellaisia vääriä tietoja yhtiön taloudellisesta tuloksesta, Saksan tytäryhtiöstä ja tulevaisuudenodotuksista, joilla yhtiön kurssitasoa oli keinotekoisesti ylläpidetty, eikä kurssi yrityskaupoista sovittaessa ollut vastannut sitä tasoa, mitä se olisi ollut, jos yhtiö olisi julkistanut oikeat tiedot. Kun yhtiön kurssi oli elokuun 2001 loppuun mennessä laskenut 0,55 euroon julkistetun tulosvaroituksen ja Saksan toiminnoista luopumisen jälkeen, oli yhtiön osakkeen houkuttelevuus osana kauppahintaa aivan toinen.

Kevään ja kesän 2001 tiedotteissa olleita vääränsisältöisiä ja harhaanjohtavia tietoja ei ollut oikaistu tiedotteiden välissä ennen kuin vasta 15.8.2001, jolloin yhtiön ongelmista Saksassa ja erittäin tappiollisesta tuloksesta oli kerrottu ensimmäisen kerran julkisuuteen. Teot olivat olleet läheisessä ajallisessa yhteydessä ja kyse oli ollut yhteneväisestä toiminnasta, jonka motiivina oli ollut todellisuutta edullisemman kuvan antaminen yhtiön tuloksesta ja kansainvälistymisen etenemisestä sekä tulevaisuuden odotuksista. Kysymys oli ollut samasta historiallisesta tapahtumasarjasta, samansuuntaisten ja samaan päämäärään tähtäävien väriiden tietojen antamisesta kolmella eri tiedotteella. Nämä väärät tiedot olivat tukeneet toisiaan ja saaneet aikaan harhaanjohtavan kuvan Jippii GmbH:n onnistuneesta kansainvälistymisestä Saksassa ja sitä kautta koko

konsernin erinomaisista tulevaisuuden näkymistä ja kasvuodotuksista.

Julkistetut vääränsisältöiset tulokset tilikaudelta 2000 ja ensimmäiseltä vuosineljännekseltä 2001 olivat johtuneet vääristellystä Jippii GmbH:n tuloksesta. Positiivinen tulosvaroitusta 23.5.2001 vuoden 2002 liikevaihdosta ja tuloksesta oli myös tukenut yhtiön onnistumista kansainvälistymisessä, vaikka samaan aikaan Jippii GmbH:n ongelmista johtuen emoyhtiön likviditeetti oli huonontunut, kun Saksaan oli jouduttu siirtämään kaikki liikenevät varat, eikä ulkopuolista rahoitusta ollut saatu järjestymään. Sellaisissa olosuhteissa annettu positiivinen tulosvaroitusta oli ollut jatkumo vääränsisältöiselle ja harhaanjohtavalle tiedottamiselle, vaikka se olikin liittynyt vuoteen 2002, koska konsernin taloudellinen tilanne johtuen epäonnistumisesta Saksassa oli jo tuolloin ollut kriittinen.

Pörssitiedote 28.2.2001

Pörssitiedotteessa 28.2.2001, joka oli ollut tilinpäätöstiedote tilikaudelta 2000, oli virheellisesti ja harhaanjohtavasti ilmoitettu konsernin tuloksen olevan 127.000 Suomen markkaa vuodelta 2000. Jippiin virheellisen tuloksen osalta syyttäjä on viitannut kirjanpitorikoksen yhteydessä lausuttuun.

Osallisuus pörssitiedotteen laatimiseen

Pörssitiedotteen eri luonnosversioissa SALB-myyntivoitto oli mainittu "rahoitusasema ja sen muutokset"- kohdassa, mutta lopullisessa tiedotteessa myyntivoittoa ei enää mainittu lainkaan. Muut hallituksen jäsenet kuin Hahto, Karila ja Malin olivat osallistuneet tuloksen muokkaukseen tai olleet siitä muuten tietoisia. Hahto ja Karila eivät olleet tutustuneet lopulliseen tilinpäätökseen, pörssitiedotteeseen ja toimintakertomukseen etukäteen ja olivat saaneet niistä puhelinkokouksessakin vain suullista tietoa, joten he eivät olleet olleet riittävän huolellisia eivätkä täyttäneet valvontavelvollisuuttaan siten kuin osakeyhtiölaki ja arvopaperimarkkinalaki oli velvoittanut.

Pörssitiedote 15.5.2001

Pörssitiedotteessa 15.5.2001 oli virheellisesti ja harhaanjohtavasti ilmoitettu konsernin tuloksen olevan tappiollinen 1.613.000 euroa (9.591.000 Suomen markkaa), kansainvälisen runkoverkon valmistuvan toisen neljänneksen kuluessa, Gigabellin liiketoimintojen haltuunoton ja integraation edistyneen suunnitelmien mukaisesti, Saksan toimintojen kääntyvän voitollisiksi kolmannella neljänneksellä ja vuoden 2001 tulosennusteen olevan aikaisemmin ilmoitettu kuusi miljoonaa euroa.

Yhtiö oli tiedottanut IRU-sopimuksesta sopimuksen mukaisen oman verkon valmistumisen osalta. Sopimus oli sisältänyt Saksan kaupunkien lisäksi yhteysvälejä myös muualla Euroopassa sekä yhteysvälin Amsterdam-New York. Pääpaino oli ollut viestittää oman verkon merkityksestä kustannuksia alentavana tekijänä. Lisäksi yhtiön johto ja hallitus olivat pitäneet oman runkoverkon valmistumista Saksan toimintojen kannattavuuden kannalta elintärkeänä. Hallituksen odottamat kustannussäästöt olivat koskeneet nimenomaan Saksan eri kaupunkien välisten yhteysvälien valmistumisesta saatavia säästöjä, kun kalliista DTAG:lle maksettavista verkkovuokrista olisi päästy eroon.

Sopimuksen mukaisista yhteysväleistä oli toimitettu ja hyväksytty ainoastaan Amsterdam-New York -yhteysväli. Sopimuksesta oli 30.12.2000 maksettu 1.140.000 euroa, minkä jälkeen maksuja ei ollut suoritettu sovitun aikataulun viivästyessä.

Yhtiö oli tiedottanut IRU-sopimuksen mukaisesta omasta verkosta, joka oli sisältänyt Saksan verkon ja muita yhteyksiä. Verkon valmistumisesta oli tiedotettu 15.5.2001, vaikka kaikki hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja olivat tulleet tietoisiksi verkon viivästyisestä KPNQwestin antamista useista aikatauluista huolimatta. Mikään valmistumista koskeva informaatio ei ollut tukenut oletusta, että verkko olisi valmistunut 30.6.2001 mennessä. Verkon viivästyminen oli käsitelty myös Jippiin kansainvälisessä johtoryhmässä (jäljempänä JIMBO:ssa). Hallituksen olisi tullut runkoverkosta tiedottaessaan 15.5.2001 oikaista aiemmin 28.2.2001 tiedotettua verkon valmistumisen aikataulua ja ilmoittaa verkon viivästyisestä.

Lukuun ottamatta yhteysväliä Amsterdam-New York muutkaan yhteysvälit Saksan verkon lisäksi eivät olleet sopimuksen mukaisia ja hyväksytysti vastaanotettuja. Yhteyksien tuotantokäyttö oli perustunut vanhoihin vuokratyhteyksiin. Hyväksyttävää sopimuksen mukaista suoritusta ei ollut tapahtunut eikä KPNQwestillä ollut oikeutta maksusuoritukseen. Hallituksessa oli käsitelty IRU-sopimuksen mukaista runkoverkkoa kokonaisuutena ja verkosta tiedottaminen oli koskenut myös koko kokonaisuutta.

Investoinnin merkitys sijoittajille

IRU-sopimuksen solmiminen ja Gigabellin liiketoimintojen osto olivat olleet yhtiön historian suurimmat investoinnit tuohon mennessä. Saksan toimintojen kannattavuuden ja investoinnin takaisinmaksun kannalta verkon valmistumisella suunnitellussa aikataulussa oli ollut ratkaiseva merkitys.

Väärä tulos vuoden 2001 ensimmäiseltä vuosineljännekseltä

Jippii GmbH:n tulos vuoden 2001 ensimmäiseltä vuosineljännekseltä oli konsolidoitu konsernin tulokseen vääränsisältöisenä siten, että Jippiin tulos oli parantunut 10.956.622 Suomen markkaa. Yhtiö oli ilmoittanut katsauskauden vuoden 2001 ensimmäisen vuosineljänneksen tuloksen olevan tappiollinen 9.591.000 Suomen markkaa, kun tappio tosiasiallisesti oli ollut noin 24 miljoonaa Suomen markkaa. Jippii GmbH:sta raportoitu tulos 61.331 Saksan markkaa (186.449 Suomen markkaa) oli tiedetty virheelliseksi ja se olisi ollut tarkistettavissa ja korjattavissa ennen konsolidointia. DTAG:n, Primuksen ja Coltin verkkokuluja oli jätetty kirjaamatta kuluksi 3.604.152 Saksan markkaa (10.956.622 Suomen markkaa).

Laiminlyödyt kulukirjaukset vuoden 2001 ensimmäisellä vuosineljänneksellä

Vuoden 2001 ensimmäisellä vuosineljänneksellä kuluja oli jätetty kirjaamatta seuraavasti:

- DTAG:n osalta
 - tosite 1479; 506.559,97 Saksan markkaa (tod no 123) kohdistuu tammi-helmikuulle
 - tosite 1352; 229.451,72 Saksan markkaa (tod no 125)

- kohdistuu maaliskuulle
- tosite 757; 966.858,99 Saksan markkaa (tod no 126)
- kohdistuu maaliskuulle
- tosite 1481; 130.681,64 Saksan markkaa (tod no 130)
- kohdistuu tammi-maaliskuulle
- DTAG invoice calculation; 1.348.910,67 Saksan markkaa (tod no 131) kohdistuu tammi-helmikuulle (veroton Saksan markkamääräinen summa)
- Primus Telecommunicationsin osalta
- tosite 584; 295.739,42 Saksan markkaa (tod no 127)
- kohdistuu tammi-maaliskuulle
- Colt Telecomin osalta
- tosite 574; 125.949,81 Saksan markkaa (tod no 128)
- kohdistuu tammi-maaliskuulle

Edellä mainitut yhteensä 3.604.152 Saksan markkaa.

DTAG oli ollut merkittävin operaattori, jonka kuluja ei ollut ollut lainkaan Jippii GmbH:n kirjanpidossa vuoden 2001 ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Kuluvaraus 1,8 miljoonaa Saksan markkaa oli kirjattu toiselle vuosineljännekselle 2001, kun se olisi tullut kirjata ensimmäiselle vuosineljännekselle. Kuluvarauksia oli tehty todellista kulujen määrää vähemmän.

DTAG:n laskut oli kierrätetty konkurssipesän kautta. Laskujen myöhäinen saapuminen yhtiöön oli osittain johtunut Jippii GmbH:n laiminlyönnistä.

DTAG:n kulujen puuttuminen ei ollut voinut jäädä huomaamatta. Raportoitujen kulujen määrä oli myös ristiriidassa budjetoitujen kulujen kanssa. Yhtiössä Saksan osalta huomion kohteena oli nimenomaan ollut liikevaihto ja DTAG:n verkkokulut ja niiden jaksotus. DTAG:n lisäksi myös pienempien operaattoreiden verkkokuluja oli puuttunut ensimmäiseltä vuosineljännekseltä. Puuttuvat kulut oli jouduttu kirjaamaan toiselle vuosineljännekselle, minkä johdosta kausi oli huomattavasti tappiollisempi kuin se muuten olisi ollut.

Vastaajien tietoisuus Saksan tappiollisuudesta

Väärän tuloksen tiedottamisesta olivat vastuussa toimitusjohtaja ja hallituksen jäsenet ja Linna sekä Bäck. He olivat olleet tietoisia Gigabellilta ostetun liiketoiminnan tappiollisuudesta ja Jippii GmbH:n olemisesta täysin emoyhtiön rahoituksen varassa kunnes toiminnot olisi saatu käännettyä voitollisiksi. Vastaajat olivat myös tienneet, että Jippii GmbH:n tulokseen marras- ja joulukuulta 2000 oli vaikuttanut positiivisesti SALB-myyntivoiton tuloutus.

Toimitusjohtajalla ja hallituksen jäsenillä oli ollut kaikki tieto saatavilla Jippii GmbH:n tuloksen arvioimiseen ja johtopäätöksen tekemiseen siitä, että Jippii GmbH:n raportoitu tulos ei voinut pitää paikkaansa ja että asia oli selvitettävä ennen kuin osavuosikatsauksessa oli julkistettu konsernin tulos.

Linna, Bäck ja Lehti olivat olleet aktiivisesti mukana Jippii GmbH:n tulosta

selvittämässä ja kulujen arvionmukainen lisäys oli osoittanut, että he eivät olleet luottaneet raportoituun tulokseen.

Laskutusjärjestelmän ongelmat sekä Gigabellin liiketoimintojen haltuunotto ja integraatio

Pörssitiedotteessa 15.5.2001 oli tiedotettu Gigabellin liiketoimintojen haltuunoton ja integraation edistyneen suunnitelmien mukaisesti ja olevan valmis toisen neljänneksen aikana. Onnistumisen kannalta tärkeimmät toimenpiteet olivat olleet Gigabellin aikaisen runkoverkon korvaaminen IRU-sopimuksen mukaisella omalla runkoverkolla ja Gigabellin aikaisen laskutusjärjestelmän korjaaminen toimivalla järjestelmällä. Kumpikaan tavoitteista ei ollut toteutunut. Oman runkoverkon valmistuminen olisi ollut elintärkeää Jippii GmbH:n kannattavuudelle. Myös laskutusjärjestelmän ongelmat olivat vaikuttaneet välillisesti Jippii GmbH:n kannattavuuteen. Gigabellin aikainen laskutusjärjestelmä oli pyritty korvaamaan uudella järjestelmällä, mutta uusikaan järjestelmä ei ollut toiminut, minkä seurauksena yhtiöllä ei ollut ollut minkäänlaista yleiskuvaa asiakkaistaan. Laskutusongelmat olivat jatkuneet ajalla 15.5.-12.8.2001 samanlaisina kuin aikaisemminkin ja olivat ratkaisematta vielä 14.8.2001 pidetyn hallituksen kokouksen aikaan. Kaikki olennainen tieto laskutusjärjestelmän ongelmista oli ollut tiedotuksesta vastaavien hallituksen jäsenten ja toimitusjohtajan saatavilla 15.5.2001. Lisäksi Johannesdahl, Kuokkanen ja Roto olivat saaneet asiasta tietoa muutakin kautta.

Jippii GmbH:n likviditeetti

Jippii GmbH:n toiminta oli ollut riippuvainen emoyhtiön rahoituksesta. Jippii GmbH:n rahoituksen tarve oli osoittautunut huomattavasti suuremmaksi kuin liiketoimintoja ostettaessa oli arvioitu ja budjetoitu. Likviditeettiongelmiensa vuoksi ei myöskään ollut ollut perusteltua tiedottaa 15.5.2001, että Saksan liiketoimintojen haltuunotto ja integraatio oli edennyt suunnitelmien mukaisesti. Kassavirta ei ollut ollut kääntymässä positiiviseksi heinäkuussa 2001, kuten oli suunniteltu ja budjetoitu.

Hallituksen olisi tullut varmistaa, että Saksan toimintojen arvioitua mittavampi rahoittaminen ei vaarantanut koko konsernin olemassaoloa. Hallitus oli kuitenkin koko ajan tiennyt, että oman pääoman ehtoisen tai vieraan pääoman ehtoisen lainan järjestäminen oli ollut vaikeaa, eivätkä lukuisat rahoitusneuvottelut olleet johtaneet tulokseen kevään 2001 aikana. Jippii GmbH:n toiminnassa ei ollut tapahtunut 15.5. ja 18.7.2001 välisenä aikana mitään ennalta arvaamatonta, joka olisi muuttanut yhtiön taloudellista tilannetta verrattuna tilanteeseen 15.5.2001.

Liiketoiminnan kääntäminen kannattavaksi ei ollut onnistunut. Saksan runkoverkko ei ollut valmistunut eikä kustannussäästöjä ja lisämyyntiä ollut saavutettu. Laskutusjärjestelmän ongelmia ei ollut saatu ratkaistuksi ja likviditeettikriisi oli vaarantanut koko Saksan tytäryhtiön olemassaolon. Kaikki ongelmat olivat olleet nähtävissä jo 15.5.2001, jolloin kuitenkin oli tiedotettu onnistuneesta haltuunotosta ja integraatiosta. Saksan toimintojen kääntäminen voitolliseksi kolmannella neljänneksellä 2001 oli ollut totuudenvastainen ja harhaanjohtava tieto, sillä Jippii GmbH:n tiedossa olleiden ongelmien takia oli jo tuolloin ollut nähtävissä, että toimintaa ei saada kannattavaksi. Konsernin merkittävimmän tytäryhtiön tuotto-odotukset oli merkityksellinen tieto sijoittajille ja omiaan olennaisesti

vaikuttamaan osakkeen arvoon.

Saksan verkko ei ollut valmistunut 30.6.2001 mennessä eikä myöhemminkään. IRU-sopimukseen perustuvan runkoverkon käyttöönotto oli ollut Saksan toimintojen kannattavuudelle elintärkeää. Oman verkon oli ollut tarkoitus alentaa verkkokustannuksia ja mahdollistaa lisämyynti sekä uusien tuotteiden tarjoaminen. Motiivina uudelle verkolle oli ollut nimenomaan Saksan liiketoimintojen muuttaminen kannattaviksi. Saksan kannattavuus oli ollut sidoksissa oman runkoverkon valmistumiseen ja siitä saataviin säästöihin ja liikevaihdon kasvuun carrier sales -lisämyynnin ja muiden uusien tuotteiden myötä. Yhtiön tiedotteissa Saksan kannattavuus oli sidottu verkon valmistumiseen ja kannattamattomuus verkon viivästymiseen.

Hallituksella ei ollut siten enää 15.5.2001 perusteita tiedottaa, että Saksa kääntyy voitolliseksi kolmannella neljänneksellä, sillä tiedossa oli tuolloin ollut, että Saksan runkoverkko ei tule valmistumaan toisen vuosineljänneksen kuluessa. Hallituksen olisi tullut tiedottaa totuudenmukaisesti siitä, että toimintojen kääntäminen voitolliseksi ei sen hetkisten Saksan ongelmien vuoksi ollut näköpiirissä ainakaan kahden seuraavan vuosineljänneksen aikana. Markkinoille oli luotu väärä ja harhaanjohtava kuva onnistuneesta kansainvälistymisestä ja etabloitumisesta Saksassa.

Vuoden 2001 tulosennuste kuusi miljoonaa euroa

Yhtiö oli antanut vääriä ja harhaanjohtavia tietoja 15.5.2001 pysyttäessään aikaisemman arvion kuusi miljoonaa euroa konsernin koko vuoden tulokseksi 2001. Konsernin tulos oli ollut riippuvainen Jippii GmbH:n toimintojen kannattavuuden kääntymisestä voitolliseksi ja 15.5.2001 tiedossa olleiden vakavien Saksan toimintoihin liittyvien ongelmien vuoksi ei ollut ollut enää perusteltua uudistaa aikaisempaa tulosennustetta. Hallituksen olisi sen sijaan käytännössä tullut antaa vuoden 2001 tulosta koskeva tulosvaroitusta. Julkistetun tulostavoitteen uudistamisella oli totuudenvastaisesti ja harhaanjohtavasti tuettu näkemystä, että Jippii oli onnistunut lupaamassaan kansainvälistymisessä. Tällainen tieto oli ollut merkityksellistä sijoittajan kannalta.

Pörssitiedote 23.5.2001

Pörssitiedotteen laatimiseen olivat osallistuneet Kuokkanen, Johannesdahl ja Järvinen. Hallitus ei ollut tehnyt varsinaista päätöstä pörssitiedotteen julkaisemisesta, mutta hallituksen jäseniä oli informoitu tiedotteesta puhelimitse. Vuotta 2002 koskeva tulosennuste liikevaihdon ja tuloksen osalta oli ollut perusteeton, sillä sen tueksi ei ollut esittää muuta kuin Kuokkasen ylimalkainen laskelma liikevaihdon kasvusta ja liikevoittoprosentista. Laskelman tueksi ei ollut ollut esittää budjettia tai muutakaan dokumentaatiota, joka olisi tukenut sitä, että oletetut markkinaosuuksien kasvut olivat realistisia ja että niissä olisi otettu huomioon myös kasvun vaatimat investoinnit ja kulut. Samaan aikaan positiivisen tulosvaroituksen antamisen kanssa oli konsernissa rahoituskriisi, maksuja ei ollut kyetty maksamaan eräpäivään mennessä ja ongelmat Saksassa olivat ratkaisematta.

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö

Sisäpiirintietoa oli ollut tieto, joka oli liittynyt arvopaperiin, oli julkistamatonta, riittävän yksilöityä, täsmällistä ja vaikuttanut arvopaperin arvoon. Tahallisessa teossa tekijä oli mieltänyt käyttävänsä hyväkseen sisäpiirintietoa. Tahallisuutta arvioitaessa oli tullut kiinnittää huomiota tekijän asemaan yrityksessä, koulutukseen ja kokemukseen liike-elämässä ja arvopaperimarkkinoilla.

Yhtiön oman sisäpiiriohjeen mukaan lakimääräiseen sisäpiiriin olivat kuuluneet hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja eli Hahto, Peltola, Roto ja Johannesdahl. Toissijaiseen sisäpiiriin olivat kuuluneet johtoryhmän (jory) jäsenet eli Lehti, Linna ja Bäck. Yhtiön ohjeissa oli todettu, että sisäpiiriaseman määrittely oli ollut kaikissa tilanteissa arviointikysymys, josta arvopaperikauppaa käyvä oli itse ollut vastuussa. Ohjeiden mukaan sisäpiirintietoa oli muun muassa yhtiön tuloskehitystä koskeva tieto sekä kaikki muu yhtiötä koskenut oleellinen tieto, kuten ennakoitavissa oleva merkittävien riskien toteutuminen ja tieto oleellisista muutoksista yhtiön tuloskehityksessä markkinaodotuksiin nähden.

Hahdon, Peltolan ja Peltolan kautta PSS-Trade Oy:n, Roton sekä Johannesdahlin sisäpiirintieto oli perustunut 28.2.2001, 15.5.2001 ja 23.5.2001 julkistettuihin totuudenvastaisiin ja harhaanjohtaviin tietoihin yhtiön tuloksesta, Saksan toiminnoista sekä tulosennusteesta vuodelle 2001 ja 2002, jotka yksilöidymmin olivat ilmenneet kirjanpitorikoksen ja törkeän kurssin vääristämisen teonkuvauksista sekä yhtiön tiedottamisesta lausutun yhteydessä. Peltola ei ollut enää 6.6.2001 jälkeen toiminut hallituksen jäsenenä, mutta hänen tiedossaan ollut sisäpiirintieto oli perustunut hallituksen jäsenyyteen kohdistuvaan aikaan, joten hänellä ei ollut oikeutta myydä PSS-Trade Oy:n osakkeita myöskään 6.6.2001 jälkeisenä aikana.

Bäckin ja Linnan sisäpiirintieto oli perustunut 28.2.2001 julkistettuun yhtiön vääransisältöiseen tulokseen tilikaudelta 2000 ja lisäksi Bäckin, Linnan ja Lehden sisäpiirintieto 15.5.2001 julkistettuun vääransisältöiseen tulokseen vuoden 2001 ensimmäiseltä vuosineljännekseltä. Lehdellä oli lisäksi ollut julkistamatonta tietoa siitä, että Saksan runkoverkko ei tule valmistumaan julkistetussa aikataulussa 30.6.2001 mennessä ja siitä, että Gigabellin liiketoimintojen haltuunotto ja integraatio ei ollut edistynyt suunnitelmien mukaan. Erilaiset henkilökohtaiset syyt osakekaupoille eivät olleet poistaneet tahallisuutta tai hyötymistarkoitusta tilanteessa, jossa asianomaisella henkilöllä oli ollut hallussaan sisäpiirintietoa.

Lehden asema

Jippii GmbH:n kaupparekisteriin merkittyinä toimitusjohtajina olivat toimineet Harri Heikki Aho ja Carl-Helge Zahl. Lehti oli lähetetty Saksaan vastaamaan operatiivisesti Jippii GmbH:n liiketoiminnoista ja hän oli myös ottanut vastattavakseen Saksan liiketoimintojen johdon. Lehdellä oli ollut Saksassa erittäin vastuullinen asema ja hän oli käytännössä päättänyt Jippii GmbH:n asioista.

Johannesdahlin sisäpiirikaupat 22.-23.11.2001

Johannesdahl oli ollut tietoinen myydessään marraskuussa 2001 yhtiön osakkeita, että yhtiön kassakriisin parantamiseksi tehdyt toimenpiteet eivät olleet tuottaneet tulosta, joten varteenotettava vaihtoehto tuolloin oli ollut

yrittysaneeraukseen hakeutuminen. Johannesdahl oli lisäksi tiennyt, että neuvottelut yhtiön tai sen osien myymiseksi olivat kariutuneet ja etteivät vaihtovelkakirjalainat olleet onnistuneet toivotulla tavalla. Johannesdahl oli ollut mukana osakeanti II:n järjestämisessä ja hän oli siten kuulunut hankekohtaiseen sisäpiirirekisteriin. Realistiset mahdollisuudet anti II:n järjestämiseen olivat menneet marraskuun puolivälissä, kun siihen mennessä ei ollut ollut antiesitettä tai annin järjestäjää, eikä päätöstä ylimääräisen yhtiökokouksen koollekutsumiseksi. Johannesdahl oli ollut tietoinen tästä aikataulusta. Hänen oli tullut ymmärtää, että ylimääräisen yhtiökokouksen kutsumatta jättäminen oli tarkoittanut sitä, että hallitus ei ollut pitänyt annin onnistumista realistisena vaihtoehtona. Johannesdahlilla oli ollut sisäpiirintietoa varteenotettavasta ja varsin todennäköisestä yrittysaneerausvaihtoehdosta sen jälkeen, kun hän oli nähnyt, että hallituksen päätöstä annin järjestämisestä ei ollut tulossa.

Rikoshyöty

Rikoksen tuottamana rikoshyötynä oli tullut konfiskoida se lisähyöty, joka oli saatu valitsemalla rikollinen vaihtoehto laillisen vaihtoehdon sijasta. Hyödyn määrä oli laskettu myyntipäivän kurssin ja julkaisupäivän kurssin erotuksesta.

Elisalta vaadittu rikoshyöty 214.684 euroa oli perustunut siihen, että yhtiö ostaessaan Helsingin Samtele Oy:n osakkeet ja Weblin NWF Oy:n osakkeet oli maksanut kauppahinnan tai osan siitä yhtiön osakkeilla. Helsingin Samtele Oy:n kaupassa 15.3.2001 osakkeen arvoksi oli määritelty 2,9 euroa ja kauppahinnasta noin puolet oli maksettu osakevaihtona. Weblin NWF Oy:n liiketoimintakaupassa 23.5.2001 kauppahinta 125.624 euroa oli vastannut 37.500 Jippiin osaketta, jolloin osakkeen arvoksi oli tullut 3,35 euroa. Rikoshyödyn määrä oli laskettu vähentämällä kaupantekohetkellä määritellystä kurssista tulosvaroituksen julkistamispäivän 15.8.2001 päätöskurssi 1,52 euroa.

ROL 9:1 a:n nojalla maksettavaksi määrätyt palkkiot ja asianosaiskulut
Valtion varoista maksettavien oikeudenkäyntikulujen määrää tuli joka tapauksessa alentaa. Elisan avustaja oli tehnyt puolustuksen päätyön, johon muut vastaajat olivat voineet tukeutua. Elisan avustajan keskituntihinnaksi oli hyväksytty 170 euroa tunnilta ottaen huomioon, että kahdesta avustajasta toinen oli toiminut teknisenä avustajana. Asiassa ei ollut ollut perusteita kahden asiamiehen palkkion korvaamiseen. Lisäksi kohtuulliseksi työmääräksi hyväksytty 2.400 tuntia sekä hyväksytty kulukorvauksen määrä oli ollut liiallinen.

Muiden vastaajien asiamiesten tuntipalkkioksi oli arvioitava sama kuin Elisan kohdalla eli enintään 170 euroa tunnilta. Lisäksi asiamiesten kohdalla hyväksytyjä tuntimääriä oli edelleen alennettava, erityisesti jos syyte oli ollut suppeampi kuin hallituksen jäseniin ja toimitusjohtajaan kohdistuva syyte.

Syyttäjä on lisäksi paljoksunut vastaajille hyväksytyjen asianosaiskulujen määriä varsinkin hyväksytyjen tuntiveloitusten osalta.

Vastavalitukset

Patrik Jonathan Bäck on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan siltä osin, kuin käräjäoikeus on alentanut Bäckin oikeudenkäyntikulujen määrää ja että valtio velvoitetaan korvaamaan Bäckin oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 163.248,72 eurolla laillisine korkoineen.

Bäckin oikeudenkäyntikuluvaatimus oli ollut kohtuullinen. Kaikki Bäckin puolustuksen järjestämiseksi ja hoitamiseksi tehdyt toimenpiteet olivat olleet tarpeellisia. Kysymys oli ollut oikeudellisesti vaativasta kokonaisuudesta ja poikkeuksellisen laajasta ja aikaa vievästä oikeudenkäynnistä. Asian poikkeuksellinen laatu ja laajuus huomioon ottaen asiaan liittyvän selvitystyön ja asian valmistelun edellyttämä työmäärä oli arvioitu väärin. Asialla oli ollut huomattava merkitys Bäckille.

Tarmo Aatos Hahto on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan siltä osin, kuin käräjäoikeus on alentanut Hahdon oikeudenkäynti- ja asianosaiskulujen määrää ja että valtio velvoitetaan korvaamaan Hahdon oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 185.417,11 eurolla ja Hahdon asianosaiskulut käräjäoikeudessa 9.600 eurolla, molemmat määrät laillisine korkoineen.

Hahdon puolustus oli hoidettu mahdollisimman kustannustehokkaasti. Syyte oli ollut poikkeuksellisen laaja, yksilöimätön ja yleisluontoinen eikä todistelua ollut kohdistettu erikseen yksittäisiin vastaajiin. Esitutkinta-aineisto oli ollut poikkeuksellisen laaja. Käräjäoikeudessa esitetyistä kirjallisista todisteista Hahtoon oli liittynyt ainoastaan 14 hallituksen kokouksen pöytäkirjaa. Hahdon puolesta oli kuitenkin jouduttu tutustumaan suureen määrään uutta materiaalia. Hahdon oikeudenkäynti- ja asianosaiskuluvaatimukset olivat olleet kohtuulliset ottaen huomioon asian laatu, laajuus, Hahtoon kohdistettujen syytteiden ja vaatimusten vakavuus sekä asian mukaan tuoma negatiivinen julkisuus. Hahtoon oli kohdistettu aikaisemmasta oikeuskäytännöstä poikkeavasti erittäin vakavia syytteitä ja rangaistusseuraamusvaatimuksia siitä huolimatta, että hän oli ollut yhtiön hallituksessa ulkopuolisena asiantuntijajäsenenä. Hahto ei ollut syyllistynyt moitittavaan toimintaan.

Kari Veikko Sakari Miettinen on vaatinut, että käräjäoikeuden tuomio kumotaan siltä osin kuin käräjäoikeus on alentanut hänen oikeudenkäyntikulujensa määrää ja että valtio velvoitetaan korvaamaan Miettisen oikeudenkäyntikulut käräjäoikeudessa 266.032,75 (ilman arvonnisäveroa) eurolla korkoineen.

Oikeudenkäynti ja sitä edeltänyt esitutkinta olivat olleet pitkäkestoisia. Oikeudenkäyntiaineisto oli ollut ainutlaatuisen laaja. Oikeudenkäynti oli koskenut rikos- ja kirjanpito-oikeudellisesti vaikeaa asiaa ja puolustautuminen oli siten vaatinut avustajien erityisosaamista. Miettiseen kohdistetut syytteet olivat olleet ainutlaatuisia. Miettisen puolelta oli tehty puolustuksen päätyö kirjanpito-oikeudellisten asioiden selvittämisessä. Miettisen puolustuksessa ei ollut osallistuttu yhteistyöhön muiden vastaajien puolustuksen järjestämisen kanssa johtuen tilintarkastuksen riippumattomuudesta ja sen itsenäisestä roolista tarkastuksen kohteena olevan yhtiön hallintoon nähden. Teonkuvaus oli ollut yksilöimätön ja epäselvä, mikä oli vaikeuttanut puolustuksen kohdentamista.

Syytteellä oli ollut Miettiselle erityinen merkitys ja kielteisiä seurauksia. Kahden asiamiehen käyttö oli ollut perusteltua, koska oikeudenkäynti oli ollut poikkeuksellisen laaja, riippuvuus yhdestä avustajasta olisi vaarantanut vakavalla tavalla asianmukaisen puolustautumisen ja oikeudenkäynnin sekä todistelun valmistelun. Kahden asiamiehen käytöstä ei ollut aiheutunut tarpeettomia kustannuksia. Miettisellä oli ollut erittäin lyhyt aika vastata syytteisiin ja valmistautua ennen pääkäsittelyn alkamista. Asiamiehet olivat avustaneet molempia vastaajia, jolloin puolustus oli kokonaisuutena arvioiden järjestetty kustannustehokkaasti.

Vaaditut kopiointikulut sekä taksi- ja pysäköintikulut olivat olleet tarpeellisia kuluja. Asian esitutkimateriaali oli ollut laaja ja sitä oli jouduttu kopioimaan. Oikeudenkäyntimateriaalin kuljettaminen kärjäoikeuteen ei ollut onnistunut julkisilla kulkuneuvoilla. Asiantuntijapalkkioita koskenut kulu oli ollut tarpeellinen. Puolustuksen asianmukainen hoitaminen oli edellyttänyt rikosoikeudellisten asiantuntijoiden konsultoimista, mistä oli aiheutunut kustannuksia. Asiassa oli ollut lukuisia oikeuskysymyksiä, jotka olivat vaatineet laajaa tutkimista.

Vastaukset

Elisa Oyj (jäljempänä yhtiö tai Elisa) on vaatinut, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan yhtiön oikeudenkäyntikulut ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa 194.287,79 eurolla ja korkeimmassa oikeudessa sekä toisessa vaiheessa hovioikeudessa yhteensä 25.094,12 eurolla, kaikki määrät korkoineen.

Yhtiö on viitannut kärjäoikeuden tuomion perusteluihin.

Kirjanpitorikos

Vanhentuminen

Voimassa olevan rikoslain 30 luvun 9 §:n mukaan kirjanpitorikoksen enimmäisrangaistus oli kaksi vuotta vankeutta ja syyteoikeus vanheni viidessä vuodessa. Lievemman lain periaatteen mukaisesti uutta lakia oli sovellettava syyteenalaiseen tekoon. Yhtiön tilinpäätös ajalta 1.1.2000-31.12.2000 oli antanut lain mukaiset oikeat ja riittävät tiedot yhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, eikä kirjanpitorikosta ollut tapahtunut. Joka tapauksessa teko oli vanhentunut 28.2.2006.

Kirjanpitorikoksen tunnusmerkistöä

Yhtiössä oli ollut käytössä projekti- ja toimintakohtainen organisaatio, matriisiorganisaatio. Yhtiöllä oli ollut vuonna 2000 ja 2001 yhtiökokouksen valitsema, asiantunteva hallitus. Yhtiön taloushallinto oli ollut asianmukaisesti järjestetty ja tilintarkastajana oli toiminut yksi maailman tunnetuimmista tilintarkastusyhteisöistä.

Syytteessä mainitut kirjaukset olivat perustuneet alun perin Jippii GmbH:ssa tehtyihin kirjauksiin. Jippii GmbH:ssa oli pidetty Saksan kirjanpitolainsäädännön mukaista kirjanpitoa, mikä oli ollut osasyynä eroavaisuuksiin tytäryhtiön ja emoyhtiön kirjanpitojen välillä. Konsolidoinnin yhteydessä oli tämän vuoksi jouduttu tekemään Suomen käytännön vaatimat oikaisut. Yhtiön johdolla oli ollut oikeus luottaa Jippii

GmbH:n organisaatioon ja tilinpäätöksen oikeellisuuteen. Yhtiön hallitus, toimitusjohtaja ja talousjohto olivat toimineet moitteetta ja huolellisesti. Asioita oli selvitetty niiden edellyttämässä laajuudessa ja merkittävimmät kirjaukset oli esitelty myös tilintarkastajille. Kaikilta henkilösytyiltä oli puuttunut kirjanpitorikoksen edellyttämä tahallisuus.

Jippii GmbH:n kirjanpidossa ei ollut laiminlyöty kulujen kirjaamista. Jippii GmbH:n kirjanpidossa ja konsernitilinpäätöstä varten toimitetussa raportointipaketissa kulut oli jaksotettu suoriteperusteisen kirjanpidon edellyttämällä tavalla. Yhtiön tilinpäätös ja konsernitilinpäätös tilikaudelta 1.1.-31.12.2000 oli laadittu suomalaisten säännösten mukaisesti ja hyvää kirjanpitoa noudattaen. Tilinpäätös oli antanut oikeat ja riittävät tiedot yhtiön taloudellisesta asemasta ja toiminnan tuloksesta. Yhtiön tulosta ei ollut paranneltu eikä kuluja häivytetty.

Jippii GmbH oli toimittanut kirjanpitonsa perusteella raportointipaketin 20.2.2001 tiedoksi emoyhtiön talousjohtolle. Emoyhtiön talousjohto oli havainnut, että ennen konsolidointia raportointipaketin lukuihin oli tehtävä oikaisuja ja se oli tullut korjata suomalaisen kirjanpitosäännösten sekä konsernin laskentaperiaatteiden mukaiseksi.

DTAG

Raportointipaketissa DTAG:n ennakkomaksut oli kirjattu kokonaisuudessaan kuluiksi selvittämättä verkkokapasiteetin todellista käyttöä. Virhe oli tullut korjata ja korjauksessa oli ollut kysymys suoriteperusteiseen kirjanpitoon liittyvästä jaksotuskirjauksesta; menon kirjaamisperusteena oli tuotannon tekijän vastaanottaminen. Cdr-tietueet (teletunnistetiedot) olivat olleet keskeisin työkalu tuotannon tekijöiden luovuttamista ja vastaanottamista mitattaessa. Tämä menettely oli toimialalla yleisesti käytössä.

Gigabellin konkurssin jälkeen yhtiön oli pitänyt suostua maksamaan DTAG:lle 300.000 Saksan markkaa ennakkomaksua viikossa, jotta DTAG oli suostunut pitämään verkon auki. DTAG:lle oli muodostunut ennakkomaksuista yhteensä n. 2,4 miljoonan Saksan markan suoritukset marras- ja joulukuun 2000 väliseltä ajalta. Maksut oli tehty yhteenliittymissopimukseen perustuen eikä DTAG ollut toimittanut tässä vaiheessa selvitystä lopullisten maksujen tai liikenteen todellisesta määrästä.

Raportoitaessa Suomeen Jippii GmbH:n johtoa oli ohjeistettu noudattamaan konsernin yhtenäistä kirjanpito käytäntöä. Lisäksi Jippii GmbH:n oli tullut noudattaa yhteisesti sovittua aikataulua, jotta luvut oli voitu tarkastaa ja tarpeen vaatiessa oikaista ja sen jälkeen yhdistellä konsernitilinpäätökseksi ennen sen julkaisemista.

Jippii GmbH:lta oli tiedusteltu, oliko DTAG-verkon linjakustannukset kirjattu Jippii GmbH:n kirjanpidossa oikein. Yhtiön tilinpäätöstä tehtäessä DTAG:lta ei ollut tullut yhtään laskua tai muuta tarkempaa selvitystä lopullisten laskujen todellisesta määrästä. Cdr-tiedostot olivat käytännössä olleet ainoa tietolähde todellisen kulutuksen määrittämiseksi, eikä ollut ollut syytä olettaa niiden olevan virheellisiä. Jippii GmbH:ssa laaditun laskelman mukaan todellinen liikenne marras- ja joulukuulta oli ollut

670.590,02 Saksan markkaa. Siten ennakkomaksuja oli maksettu yhteensä 1.676.728,46 Saksan markkaa liikaa todelliseen kulutukseen nähden. Yhteenliittymissopimuksen mukaan tasaus oli sovittu tehtäväksi vasta helmikuussa eli 31.12.2000 päättyneen tilikauden jälkeen. Tämän vuoksi todellisen kulutuksen ylittävä ennakkomaksun osuus oli kirjattu Saksassa siirtosaamiseksi. Kysymyksessä oli ollut normaali jaksotuskirjaus. Kirjaus oli tehty Jippii GmbH:n työntekijöiden toimesta Saksassa ja se oli viety raportointipaketista sellaisenaan konsernitilinpäätökseen. Jippii GmbH:n tilinpäätöksen tarkastaneilla saksalaisilla tilintarkastajilla ei ollut ollut kirjauksesta huomautettavaa ja konsernitilinpäätöksen tarkastuksen jälkeen Suomessa tilintarkastaja oli todennut, että konsernitilinpäätös oli antanut oikean ja riittävän kuvan yhtiön taloudellisesta asemasta.

Pyynnöistä huolimatta DTAG ei ollut toimittanut laskuja ja erittelyitä ennen kuin toukokuun 2001 loppupuolella. Erittelyt olivat osoittaneet, että Jippii GmbH:lle oli palautumassa ennakkomaksuja, joten ratkaisu kirjaamisesta siirtosaamiin oli ollut oikea. Selvitystyö laskujen oikeasta määrästä oli ollut vielä kesken, kun emoyhtiön hallitus oli tehnyt 26.8.2001 päätöksen Saksan liiketoiminnoista luopumisesta. Näiden päätösten seurauksena laskujen oikea määrä oli jäänyt lopullisesti selvittämättä.

SALB

Gigabellin liiketoimintakaupassa kaupan kohteena olivat ensisijaisesti olleet asiakkuudet ja sopimuskanta. Lisäksi oli hankittu liiketoiminnan käyttöomaisuutta eli koneita ja laitteita. Käyttöomaisuuslaitteisiin sitoutunut pääoma oli ollut tarkoitus vapauttaa muiden liiketoimintojen käyttöön myymällä laitteet rahoitusyhtiölle ja vuokraamalla ne sitten takaisin leasingsopimuksella. Laitteet oli myyty Leasetecille 31.12.2000 mennessä. Käyttöomaisuuslaitteet olivat olleet Jippii GmbH:n omaisuutta ja ne olivat sijainneet Saksassa. Leasetec oli tehnyt 20.12.2000 päivätyn tarjouksen, jossa oli todettu, että lasku myynnistä tehdään 28.12.2000. Jippii GmbH:n edustajat olivat allekirjoittaneet sopimusasiakirjat 22.12.2000 mennessä. Emoyhtiön puolesta Linna oli vahvistanut 28.12.2000, että sopimus oli yhtiön puolesta selvä ja että sopimus oli sitonut Jippii GmbH:ta. Sopimuskokonaisuus oli sisältänyt kauppakirjan ja leasingsopimuksen. Leasingsopimuksen ehtoja oli vuoden 2001 puolella ainoastaan muutettu (vuokrakauden pituus). Kauppakirjan ehtoja ei ollut muutettu. Vuokrakausi oli alkanut 1.1.2001, joten kaupan oli täytynyt tapahtua ennen sitä. Leasetec oli maksanut kauppahinnan 28.12.2000 päivätyn laskun perusteella 12.2.2001. Syyttäjän viittaama pankkitakaus ei ollut ollut kaupan ehto, vaan se oli liittynyt ainoastaan kauppahinnan vapauttamiseen Jippii GmbH:n pantatulta tililtä. Suoriteperusteisessa kirjanpidossa ei kirjausajankohtaa arvioitaessa ollut ollut merkitystä maksun (kauppahinnan) tapahtumisella eikä omistusoikeuden siirtymisellä.

Jippii GmbH:n tilinpäätöksessä oli kirjattu käyttöomaisuuden myynnistä saatu myyntivoitto, josta Jippii GmbH:n tilintarkastajilla ei ollut ollut huomautettavaa. Lisäksi Leasetec oli vahvistanut tilintarkastajien pyynnöstä saldotodistuksella ostovelkansa per 31.12.2000 Jippii GmbH:lle olevan 9,6 miljoonaa Saksan markkaa. Leasetec oli hyödyntänyt laitteistoja omassa tulonmuodostusprosessissaan 1.1.2001 lähtien.

Tuottojen ja kulujen oikaisu

Tositteella nro 20141 tehty kirjaus oli ollut oikaisu, jolla oli vähennetty liiketoiminnan muista tuotoista 15.431.384,25 Suomen markkaa ja eräiltä kulutileiltä sama määrä. Liiketoimintakauppa ja SALB olivat muodostaneet yhden kokonaisuuden. Jippii GmbH oli ottanut vastatakseen luovutettuun liiketoimintaan liittyvien sopimusten ja henkilökunnan työsuhteiden aiheuttamia velvoitteita. Jippii GmbH oli joutunut lisäksi maksamaan Gigabellin vastuulle kuuluneita laskuja.

Gigabellilta ostetun liiketoiminnan hankintamenona oli Jippii GmbH:n kirjanpidossa käytetty liiketoiminnasta rahana maksettua kauppahintaa 10,1 miljoonaa Saksan markkaa. Tästä summasta 6,9 miljoonaa Saksan markkaa oli kirjattu ostettujen asiakkuuksien arvoksi ja loput 3,2 miljoonaa Saksan markkaa koneiden ja laitteiden arvoksi. Jippii GmbH oli kirjannut myyntihinnan 9,7 miljoonan Saksan markan ja käyttöomaisuuden kirjanpitoarvon 3,2 miljoonan Saksan markan erotuksen 6,5 miljoonaa Saksan markkaa myyntivoittona liiketoiminnan muihin tuottoihin. Käyttöomaisuus oli kirjattu pois taseesta ja kauppahintasaaminen oli merkitty taseeseen. Transaktio oli esitetty näin myös konsolidointia varten 26.2.2001 toimitetussa raportointipaketissa.

SALB-järjestelystä ei ollut syntynyt Suomen kirjanpitolaian ja hyvän kirjanpitotavan mukaan myyntivoittoa, koska myytyjen laitteiden arvon oli täytynyt olla niitä muutama kuukausi aikaisemmin vastaanotettaessa vähintään sama kuin niitä myytäessä. Myyntivoittoa tai mitään tuloa ei ollut lisätty konsolidoinnin yhteydessä konsernitilinpäätökseen. Jippii GmbH:lle oli syntynyt Gigabell-kauppaan liittyen myyjän puolesta vastattavaksi otettuja kustannuseriä ja suoria transaktioon liittyviä kuluja yhteensä n. 5,1 miljoonaa Saksan markkaa. Uudelleenjärjestelykulut olivat kirjattuina Jippii GmbH:n raportointipakettiin.

Gigabellin liiketoimintakauppa ja siihen liittyvä SALB-transaktio oli esitelty yhtiön johdon toimesta yhtiön tilintarkastajille 26.2.2001 pidetyssä palaverissa. Tilintarkastaja oli hyväksynyt kaupassa vastattavaksi tulleiden kulujen ja käyttöomaisuuden myynnin käsittelemisen kokonaisuutena.

Toisin kuin Jippii GmbH:n kirjanpidossa oli toimittu, oli liiketoimintaan liittyneitä vastuita tullut käsitellä liiketoimintakaupan hankintamenon osana. Tosiasiassa liiketoimintakaupassa vastaanotetusta omaisuudesta oli maksettu vastikkeena paitsi kauppahinta myös vastattavaksi otetut kustannukset. Jippii GmbH:n olisi tullut kirjata liiketoiminnan velattomaksi hankintamenoksi yhteensä noin 15,1 miljoonaa Saksan markkaa, joka olisi jakautunut asiakaskunnan arvoon, käyttöomaisuuteen sekä vielä realisoitumattomien vastuiden osalta velkoihin ja pakollisiin varauksiin.

Tositteella 20141 oli oikaistu suomalaisen kirjanpitokäytännön vastainen muiden tuottojen tilille 15.431.384,25 Suomen markan määräisenä kirjattu myyntivoitto sekä kulutileille kirjatut hankintamenojen luettavat kulut. SALB-transaktiosta syntynyt raportointipaketin mukainen myyntivoitto oli ollut 17.366.064 Suomen markkaa. Kertaluonteisia kuluja oli ollut 15.431.384 Suomen markkaa. Kun kulut oli vähennetty tuotoista, oli muihin tuottoihin jäänyt jäljelle 1.934.680 Suomen markkaa. Summa oli kirjattu muiden tuottojen ryhmään tuloslaskelmassa, koska liikevaihdoksi kirjaaminen olisi antanut väärän kuvan todellisesta liikevaihdosta.

Oikaisu oli tehty, jotta konsernitilinpäätös olisi antanut oikean kuvan konsernin kulurakenteesta ja tuloksesta. Oikaisulla ei ollut perusteettomasti tai virheellisesti parannettu konsernin tulosta eikä häivytetty kuluja. Yrityksen tuloksen kannalta toteutettu oikaisu oli ollut neutraali, kulujen ja tuottojen määrät olivat vähentyneet yhtä paljon. Tilintarkastaja oli hyväksynyt tehdyn oikaisun saamansa selvityksen perusteella. Oikaisu oli ollut voimassa olleiden kirjanpitoa koskeneiden säännösten sekä hyvän kirjanpitotavan mukainen, eikä sillä ollut vaikeutettu oikean ja riittävän kuvan saamista eikä varsinkaan olennaisesti.

SALB-tulouttaminen ja leasingsopimuksen luonne

SALB-järjestelyssä ei ollut syntynyt myyntivoittoa. Tästä syystä ei ollut myöskään ollut tarvetta arvioida leasingsopimuksen kirjanpidollista luonnetta. Mikäli myyntivoittoa katsottaisiin syntyneen, olisi se tullut kirjata liiketapahtumana ja tulouttaa kerralla vuoden 2000 tilinpäätöksessä. Järjestelyyn liittynyt vuokrasopimus oli ollut käyttöleasing-sopimus, mikä oli ilmennyt vuokrasopimuksen ehdoista, joissa ei ollut ollut laitteiden takaisinostositoumusta. SALB-järjestelystä aiheutuva myyntivoitto olisi tullut tämänkin vuoksi tulouttaa välittömästi.

Törkeä kurssin vääristäminen

Yhtiön tiedottamisessa ei ollut ollut virheellisyyksiä, eikä yhtiön osakkeen hintatasoa ollut vääristelty tarkoituksellisesti eikä yritetty hyötyä tästä taloudellisesti. Yhtiön lakisääteiseen toimielimeen tai muuhun johtoon kuuluva tai yhtiössä tosiasiallista päätösvaltaa käyttävä henkilö ei ollut ollut osallisena törkeään kurssin vääristämiseen. Yhtiö ei ollut saanut syytteessä mainituilla toimenpiteillä minkäänlaista taloudellista hyötyä. Yhtiö ei ollut tutkinnan kohteena olevana ajanjaksona kerännyt yhtään rahavaroja laskemalla liikkeelle uusia osakkeita tai myymällä omia osakkeitaan, yhtiö ei ollut laskenut liikkeelle vaihtovelkakirjalainaa tai muutakaan instrumenttia, jonka hinnoittelu olisi ollut sidottu osakekurssiin.

Yhtiö oli syytteessä mainittuna aikana saanut ainakin merkittävimmän osan rahoituksestaan vieraan pääoman ehtoisena lainana yhtiön merkittävimmiltä osakkeenomistajilta. Syytteen perustana olleet tilinpäätös- ja osavuosisikastaustiedotteet sekä 23.5.2001 julkistetut tulevaisuuden ennusteet olivat antaneet oikean ja riittävän kuvan yhtiön taloudellisesta tilasta ja asemasta eivätkä tiedotteet olleet sisältäneet mitään totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Kurssin vääristämiseen olisi voinut syyllistyä vain vilpillisellä toimella, ei laiminlyönnillä.

Yhtiö oli erittäin pieni toimija Helsingin Pörssissä. Yhtiön menettely keväällä 2001 ei ollut ollut omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta mitään muuta listattua yhtiötä kohtaan vähäisessä määrin eikä väitetty menettely ollut missään olosuhteissa omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoita kohtaan.

Pääosa syyttäjän väittämistä virheellisyyksistä oli ollut sellaisia, että niillä ei ollut ollut merkitystä osakkeen arvoon.

Osavuosisikatsauksen 15.5. tulosluvut

Yhtiö oli noudattanut vuoden 2001 osavuosisikatsauksen osalta pörssille

ilmoittamaansa julkaisu-aikataulua. Jippii GmbH:n alustavan raportointipaketin tarkastelussa oli havaittu useita virheitä. Uudessa raportointipaketin versiossa liikevaihto oli ollut 7.727.000 Saksan markkaa ja nettotulos voitollinen 61.000 saksan markkaa.

DTAG:n laskut olivat saapuneet Jippii GmbH:ön vasta heinäkuussa 2001, eikä niitä sen vuoksi ollut voitu viedä kirjanpitoon. Koska kysymys oli ollut ennakkomaksuista, ei niiden kirjaaminen kuluiksi ollut ollut mahdollista ennen lopullisten laskujen saamista ja selvyttä todellisen kulun määrästä. Emoyhtiön edustajilla oli ollut käsitys, että ennakkomaksuista oli kuluksi kirjattu todellista liikennettä vastaava osuus. Jippii GmbH:n virallinen tilinpäätös oli juuri valmistunut ja tilintarkastettu 18.4.2001. DTAG:n kulut oli jaksotettu samojen periaatteiden mukaan kuin emoyhtiölle raportoiduissa luvuissa. Emoyhtiön edustajilla ei ollut perusteltua syytä kyseenalaistaa Jippii GmbH:n selvitystä eikä perustetta tai velvollisuutta ryhtyä laajempaan selvitystyöhön, koska minkään virheen sisällymistä DTAG:n kuluja koskeviin lukuihin ei voitu pitää todennäköisenä tai kohtuudella ennakoita.

Yhtiön tilintarkastaja oli review-tyyppiseen tarkastukseen perustuen syyskuussa 2001 antanut lausunnon 15.5.2001 ja 15.8.2001 osavuosisikatsauksista ja lausunnon mukaan katsaukset olivat antaneet oikeat ja riittävät tiedot.

Pörssitiedote 28.2.2001

Tilinpäätöstiedote oli kuulunut liikkeeseenlaskijan säännölliseen tiedonantovelvollisuuteen ja perustunut arvopaperimarkkinalain 2 luvun 6 §:ään. Yhtiö oli julkistanut oikea-aikaisesti sisällöltään oikeat ja riittävät tiedot antavan tilinpäätöstiedotteen 28.2.2001. Konsernitilinpäätös oli ollut oikeansisältöinen. Tilinpäätöstiedotteessa ei ollut erikseen mainittu käyttöomaisuuden myynnistä, koska erä ei ollut ollut olennainen.

Tiedote 15.5.2001

Yhtiö oli täyttänyt arvopaperimarkkinalain 2 luvun 5 §:ssä säädetyt velvollisuudet julkistamalla osavuosisikatsauksensa ja ilmoittamalla siinä varovaisuusperiaatetta noudattaen kaikki lain vaatimat tiedot. Yhtiön 15.5.2001 julkistetussa osavuosisikatsauksessa oli annettu olennaisesti oikeat ja riittävät tiedot yhtiön ja konsernin taloudellisesta asemasta ja tuloksesta. Jippii GmbH:n tulosta ei ollut paranneltu vaan kulut oli kirjattu Jippii GmbH:n johdon ja taloushallinnon tietämyksen ja parhaan arvion mukaan yhtiölle toimitettuun raportointipakettiin suoriteperusteisen kirjanpidon edellyttämällä tavalla. Jippii GmbH:n raportointipaketin luvut oli konsolidoitu sellaisenaan lukuun ottamatta 500.000 Saksan markan kulukirjausta, joka oli tehty varovaisuuden periaatetta noudattaen. Gigabellilta ostettujen liiketoimintojen haltuunotto ja integraatio samoin kuin IRU-verkko olivat edenneet 15.5.2001 niin pitkälle, että oli ollut perusteltua todeta niiden valmistuvan 30.6.2001 mennessä. Kansainvälinen verkko oli otettu käyttöön 1.7.2001. Laskutusjärjestelmien aiheuttamat ajalliset viiveet asiakaslaskutukseen eivät olleet liittyneet yhtiön tai sen konsernin tulokseen ja väitteet sen osalta olivat olleet epäolennaisia.

Tiedote 23.5.2001

Yhtiön 23.5.2001 annetussa tiedotteessa oli annettu arvio vuoden 2002

avainlukuista ja se oli perustunut velvollisuuteen julkistaa kaikki sellaiset päätökset sekä yhtiön toimintaa koskevat seikat, jotka olivat omiaan olennaisesti vaikuttamaan yhtiön arvopaperin arvoon. Arvion tueksi oli laadittu ennustelaskelma.

Vuotta 2002 koskenut arvio

Yhtiön tulevaisuutta arvioitaessa oli otettava huomioon historiallinen kehitys ja tapahtumainkulku. Osavuosikatsauksen 15.5.2001 jälkeen useat pankkiiriliikkeet olivat julkaisseet raportteja, joissa ne olivat ennustaneet yhtiön talouslukuja vuodelle 2002. Yhtiö itse ei ollut julkistanut vuotta 2002 koskien mitään muuta kuin listalleottoesitteessä 17.3.2000 annetun ohjeistuksen, jonka mukaan konsernin liikevaihdon oli uskottu kasvavan 75-100 prosenttia seuraavien kolmen vuoden ajan. Yhtiön johdon mukaan yleinen markkinanäkemyks oli poikennut yhtiön historiallinen kehitys ja liiketoiminnan näkymät huomioon ottaen yhtiön omasta perustellusta käsityksestä, joka oli perustunut tehtyyn arviolaskelmaan vuodelle 2002. Yhtiön johto oli kokenut olevansa velvoitettu julkistamaan oman näkemyksensä, koska sillä oli ollut arvopaperin arvoon vaikuttavaa tietoa.

Yhtiö oli tiedottanut tuloksesta ja tulevaisuuden odotusten muutoksista välittömästi sen jälkeen, kun muutos oli käynyt ilmeiseksi ja tullut yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen tietoon. Yhtiön osake oli ollut hyvin vähän vaihdettu NM-listalla noteerattu teknologiatoiminnan osake. Toimialan, toimintaympäristön ja osakemarkkinoiden muutokset olivat vaikuttaneet yhtiön osakkeen arvoon erittäin paljon.

Kansainvälinen verkko ei ollut estänyt arvioidun liikevaihdon tai tuloksen saavuttamista. Saksan verkko ei ollut estänyt uusien palveluiden lanseerausta eikä estänyt tavoitellun tuloksen saavuttamista vuonna 2002. Kassavirta ja liikevaihto olivat suoriteperusteista kirjanpitoa pitävälle yhtiölle kaksi eri asiaa, eikä laskutusjärjestelmä ollut estänyt arvioidun liikevaihdon taikka tuloksen saavuttamista. Huomattava osa arvioidusta kasvusta olisi perustunut Suomen liiketoimintojen kasvuun.

Tiedotetta ja sen perusteltavuutta oli tullut arvioida vain tiedotteen tapahtumahetken tilanteen mukaan. Yhtiön johdolla oli 23.5.2001 ollut perusteltu syy uskoa, että tiedotteen arviot olisivat voineet toteutua.

Likviditeetti

Konsernin likviditeetti-, rahoitus- ja kassatilanne oli ollut havaittavissa vuoden 2000 tilinpäätöksestä ja se oli raportoitu säännösten edellyttämällä tavalla ja virheettömästi myös osavuosikatsauksissa. Yhtiö oli tehnyt suuria yrityskauppoja vuoden 2000 loppupuolella sekä vuoden 2001 alkupuolella. Nämä olivat vaikuttaneet siihen, että yhtiön likviditeetti oli ollut tiukka keväällä 2001. Investointitaakka ja likviditeettitilanne olivat olleet myös sijoittajien tiedossa. Yhtiöllä oli ollut vuoden 2001 ensimmäisellä puoliskolla meneillään useita hankkeita rahoituksen hankkimiseksi. Nokian 12.6.2001 julkistaman tulosvaroituksen jälkeen rahoitus- ja osakemarkkinoilla tapahtuneen voimakkaan ja ennakoimattoman muutoksen seurauksena yhtiön oli sopeutettava ja suunnattava toimintansa uudelleen. Yhtiö oli rahoittanut säännöllisesti Jippii GmbH:n toimintaa kevään 2001 aikana. Saksan likviditeetti oli ollut ensimmäisen ja toisen vuosineljänneksen aikana tiukka, mutta tehdyn selvityksen mukaan

insolvenssimenettelyn käynnistämiseksi ei ollut ollut perusteita. Saksan likviditeettiin olivat vaikuttaneet laskutusongelmat sekä Saksan ja kansainvälisen verkon rakennustyöt.

Likviditeetin tai kassavirran tilanteella ei kuitenkaan ollut merkitystä tulevaisuuden ennusteita arvioitaessa. Yhtiöllä oli ollut perusteltu syy odottaa, että yhtiön toiminta jatkuu ja kehittyy liiketoimintasuunnitelmien mukaisesti. Lisäksi yhtiön likviditeettitilanne oli ollut koko ajan markkinoiden tiedossa ja siitä oli tiedotettu oikein.

Väitetty laiminlyönti ennen 15.8.2001

Kansainvälinen verkko ja Saksan verkko olivat olleet eri asioita. Kansainvälisen verkon oli tiedotettu valmistuvan 30.6.2001 mennessä ja se oli valmistunut 1.7.2001. Saksan verkon valmistumisaikataulusta ei ollut tiedotettu. Verkon avulla odotettu lisämyynti olisi seurannut ajallisesti verkon valmistumista ja lisämyynnin oli tiedotettu kohdistuvan 30.6.2001 jälkeiseen aikaan.

Yhtiö ei ollut tarkastellut konsernitason konsolidoidun tuloksen kehittymistä kuukausitasolla, koska raportointi oli tapahtunut neljännesvuosittain. Normaalin osavuositarkastusvalmistelun mukaiset yhdistelyt oli tehty elokuun 2001 toisella viikolla, jonka jälkeen oli tehty vielä jotain tarkistuksia. Vastaajilla ei siten ollut ollut eikä pitänytkään olla käytettävissään kuukausitason konsernitilinpäätöksen osoittamaa tilannetta. Muuttuneessa osake- ja rahoitusmarkkinoiden valossa yhtiön hallitus oli tehnyt 14.8.2001 arvion, ettei toteutumienkaan valossa ollut ollut perusteltua odottaa konsernin tuloksen olevan positiivinen vuonna 2001. Tiedotteet ennen 15.8.2001 olivat vastanneet yhtiön ja henkilövastaajien vakaata ja perusteltua käsitystä yhtiön tuloksen kehittymisestä senhetkisen tiedon valossa. Tiedot oli julkistettu viivytyksettä, kun ne olivat olleet käytettävissä.

Yhtiön osakkeen arvoon olennaisesti vaikuttaneet seikat

Yhtiö oli listautunut Helsingin Pörssin NM-listalle huhtikuussa 2000. Tele- ja internetyritysten kurssit olivat laskeneet voimakkaasti vuoden 2001 aikana. Myös koko Helsingin Pörssi oli laskenut. Teknologia-alan kasvuyhtiöiden ei ollut odotettukaan tuottavan voittoa ja niiden lyhyen aikavälin kannattavuudella oli ollut vain rajallinen merkitys osakekurssille. Yhtiön toukokuinen kurssinousu 2001 oli seurannut alan yleistä trendiä. Samoin yhtiön osakekurssin lasku toisen vuosineljänneksen osavuositarkastuksen jälkeen oli noudattanut yleistä alan kehitystä.

Yhteisösakko ja menettämisseuraamus

Yhtiön hallituksen jäsenet tai johto eivät olleet syyllistyneet kurssin vääristämiseen. Joka tapauksessa yhtiö tuli jättää tuomitsematta yhteisösakkoon. Yhtiön hallinto oli järjestetty osakeyhtiölain edellyttämällä tavalla, yhtiö oli noudattanut kirjanpitolain säännöksiä sekä Helsingin Pörssin ja Rahoitustarkastuksen (Rata) asettamia ohjeita ja määräyksiä. Yhtiö ei ollut myöskään millään toimella tai teolla sallinut rikoksen tekemistä yhtiön toiminnassa. Helsingin Pörssin kurinpitolautakunta oli joulukuussa 2001 määrännyt yhtiölle kurinpitomaksun johtuen taloudellisista seurantajärjestelmien ongelmista sekä myöhästyneestä tulosvaroituksesta. Tämän jälkeen tehdyssä selvityksessä oli käynyt ilmi,

että yhtiöllä oli 15.5.2001 ja 23.5.2001 tiedotteita julkistaessa ollut hallussaan oikeat ja riittävät tiedot omasta taloudellisesta tilastaan. Kurinpitomaksu 50.000 euroa oli kuitenkin otettava huomioon mahdollisen yhteisösakon määrää alentavana seikkana.

Lisäksi rikosepäilyn selvittely oli kestänyt suhteettoman kauan ja tapaukseen liittyvä kielteinen julkisuus oli ollut laajaa ja aiheuttanut yhtiön liiketoiminnalle ja imagokuvalle huomattavaa vahinkoa. Mahdollinen yhteisösakko ja kaikki muut vahingolliset seuraamukset kohdistuisivat tosiasiallisesti tällä hetkellä Elisa Oyj:n osakkeenomistajiin, joilla ei ollut mitään tekemistä asian kanssa.

Syyttäjän esittämän yhteisösakkovaatimuksen määrä oli ollut epäsuhteessa vallitsevaan oikeuskäytäntöön, yhtiön taloudelliseen asemaan, väitettyjen tekojen vakavuuteen yhteiskunnallisesta näkökulmasta ja mahdollisesti annettavan yhteisösakon ohjaavaan vaikutukseen. Yhtiö ei ollut syytteessä mainituilla menetelmillä tavoitellut tai saavuttanut mitään hyötyä ja yhtiö oli heti syksyllä 2001 ryhtynyt toimenpiteisiin asioiden selvittämiseksi. Yhtiö oli nykyään keskisuuri tele- ja internetoperaattori, ja sen liikevaihto oli noin 250 miljoonaa euroa. Sen toiminta oli vuosina 2002-2005 ollut pääosin tappiollista. Yhtiölle oli lisäksi aiheutunut ylimääräisiä kustannuksia muun muassa yrityssaneerauksen ja osakkeen tarkkailulistalle siirtämisen johdosta.

Prosessissa ei ollut toistaiseksi seuraamuksia määrättäessä otettu huomioon prosessin puutteita. Tapahtuneet menettelyvirheet ja niiden aiheuttama vahinko oli joka tapauksessa otettava huomioon mahdollisia rangaistuksia mitattaessa.

Oikeudenkäyntikulut

Hovioikeus oli aiemmin antamassaan tuomiossa todennut, ettei käräjäoikeuden tuomio täyttänyt tuomion edellytyksiä. Tämän jälkeen hovioikeus oli käsitellyt asiaa kokoonpanossa, joka myöhemmin todettiin jääviksi, minkä vuoksi korkein oikeus oli purkanut hovioikeuden tuomion. Asian aiemmista käräjä- ja hovioikeuskäsittelyistä syntyneiden oikeudenkäyntikulujen ei voitu miltään osin katsoa kuuluvan yhtiön vastattaviksi.

Bäck on vaatinut, että syyttäjän valitus ja hovioikeudessa esitetyt uudet vaatimukset hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan Bäckin asianosaiskulut käräjäoikeudessa 11.500 eurolla, ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa oikeudenkäyntikulut 81.717,32 eurolla sekä asianosaiskulut 6.000 eurolla, korkeimmassa oikeudessa oikeudenkäyntikulut 21.608,45 eurolla ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa asianosaiskulut 20.820 eurolla, kaikki määrät korkoineen.

Bäck on viitannut käräjäoikeuden tuomion perusteluihin ja yhtiön vastauksessa lausuttuun.

Kirjanpitorikos

Bäck ei ollut ollut rikoslain 30 luvun 9 §:n tarkoittamassa asemassa yhtiössä eikä vastuussa yrityksen kirjanpidon järjestämisestä. Hän ei ollut ollut yhtiön edustaja eikä käyttänyt yhtiössä määräysvaltaa. Kirjanpitoa ei

ollut Bäckille lain tarkoittamalla tavalla toimeksiannolla uskottu. Bäck oli ollut normaalissa työsuhteessa yhtiöön ja hän oli hoitanut tehtäviään työnantajansa edustajien johdon ja valvonnan alaisena. Hän ei ollut kuulunut yhtiön lakisääteisiin ja muihin toimielimiin. Hänellä ei ollut ollut mahdollisuutta vaikuttaa tehtyihin kirjauksiin eikä hän ollut niiden kirjaustavasta päättänyt. Bäckin toimintaan ei ollut voinut liittyä vähäisintäkään tahallisuutta.

Kirjanpitorikoksen tunnusmerkistö ei ollut voinut koskea konsernia eikä konsernitilinpäätöstä. Lisäksi kirjanpitorikos oli vanhentunut.

DTAG:n kulukirjaukset

Yhtiön kirjanpitoon, konserniyhdistelyihin tai konsernitilinpäätökseen ei ollut viety harhaanjohtavia tietoja tai virheellisin perustein jätetty DTAG:n kulukirjauksia tekemättä. Kysymys oli ollut suoriteperusteiseen kirjanpitoon liittyvästä normaalista kirjanpitokäytännön mukaisesta kulujaksotuksesta, kun Jippii GmbH:n raportoimissa luvuissa osa DTAG:n ennakkolaskuista oli jaksotettu siirtosaamisiksi. Väitetyn teon rangaistavuuden edellytykset olivat puuttuneet, kun Saksan raportointipaketin sisältämien kulujaksotusten konsolidointi ei ollut tarkoittanut virheellisten kirjausten tekemistä kirjanpitoon eikä menettelyllä ollut olennaisesti vaikeutettu oikean ja riittävän kuvan saamista yhtiön toiminnan taloudellisesta tuloksesta tai taloudellista asemasta.

Kirjaukset konsernitilinpäätökseen oli tehty Jippii GmbH:n raportointipaketin perusteella ja tiedot oli konsolidoitu sellaisenaan.

Jaksotuksiin liittyvät kulukirjaukset oli käyty läpi yhtiön tilintarkastajan kanssa ennen tilinpäätöksen 2000 laatimista. Jippii GmbH:n tekemät jaksotuskirjaukset oli myös tilintarkastettu Saksassa, eikä tilintarkastajalla ollut ollut niiden osalta huomautettavaa. Bäckillä ei ollut ollut mitään tietoa tai perusteltua syytä epäillä, että Jippii GmbH olisi jättänyt kulujaan kirjaamatta tilinpäätökseen tai raportointipakettiin. Bäck ei ollut tehnyt kulujaksotuksiin liittyvää selvitystyötä, eikä hänellä ollut ollut tiedossaan perusteita, joiden vuoksi DTAG-kulujen jaksotuskirjauksia ei olisi ollut niiden tekohetkellä pidettävä oikeana.

SALB-kirjaukset

Yhtiön kirjanpitoon ei ollut viety vääriä tai harhaanjohtavia tietoja tai jätetty liiketapahtumia kirjaamatta. Yhtiön menettely oli antanut oikean kuvan toteutetusta järjestelystä.

SALB-transaktion kirjaaminen vuoden 2000 tilinpäätökseen oli ollut perusteltu ja oikea ratkaisu. Osapuolia sitova sopimus oli syntynyt 31.12.2000 päättyneen tilikauden aikana.

Konserniyhdistelyssä tehdyn oikaisukirjauksen tarkoituksena oli ollut oikean kuvan antaminen toteutetusta kokonaisuudesta, eikä myyntivoiton häivyttämisestä satunnaisia liiketoimintaan liittymättömiä kuluja vastaan. Oikaisukirjauksella ei ollut annettu virheellistä kuvaa yhtiön tuloksesta, koska kysymys oli ollut kulujen ryhmittelystä, jolla ei ollut ollut vaikutusta yhtiön tai konsernin tulokseen.

Myyntivoittoa ei ollut syntynyt. Joka tapauksessa kysymys oli ollut käyttöleasingsopimuksesta, jolloin myyntivoitto oli voitu tulouttaa kerralla.

Bäck ei ollut työtehtäviään hoitaessaan millään tavalla osallistunut yhtiön Saksan liiketoimintojen hankkimiseen tai niin sanotun SALB-transaktion toteuttamiseen tai niiden kirjausaikaa tai -tapaa koskevaan päätöksentekoon tai niitä edeltäneeseen selvitystyöhön. Hänen tehtäviinsä ei ollut kuulunut arvioida toteutetun järjestelyn oikeaa kirjausajankohtaa tai -tapaa eikä hän ollut niitä arvioinut tai esittänyt niistä kantaansa. Kirjausajankohta oli ollut Saksan tytäryhtiön raportoima.

Bäck oli laatinut 27.2.2001 konsernitilinpäätöstä varten tositteen 20141 sen liitteenä olevan selvityksen pohjalta, jonka mukaisesti oikaisukirjaus oli tehty. Hän oli laatinut tositteen saamiensa ohjeiden perusteella eikä hän ollut osallistunut kyseisen tositteen liitteiden laadintaan.

Bäckin toimintaan ei ollut liittynyt minkäänlaista tahallisuutta. Bäckin tiedossa oli ollut, että kirjaamistapaa oli käyty läpi tilintarkastajien kanssa edellisenä päivänä. Tilintarkastajat olivat myös antaneet tilinpäätöksistä niin sanotun puhtaan tilintarkastuskertomuksen. Tositetta laatiessaan hänellä ei ollut ollut mitään syytä epäillä, ettei kirjaustapa ja sen perusteet antaneet oikeaa kuvaa Jippii GmbH:n liiketoimesta ja oikaisutosite puolestaan konsernin taloudellisesta tuloksesta ja taloudellisesta asemasta tai ettei kirjaamistapa olisi noudattanut lainsäädännön ja hyvän kirjanpitoavan edellytyksiä.

Avunanto kirjanpitorikokseen

Vaatimus oli perusteeton. Lisäksi teko oli myös avunantotekona vanhentunut. Bäck ei ollut neuvolla, toimella tai kehotuksella edistänyt kenenkään muun rangaistavaksi säädettyä tekoa. Väitettyä päärrikosta ei ollut tapahtunut. Bäck ei ollut osallistunut yhtiön kirjanpidon laatimiseen. Hän oli työtehtäviensä mukaisesti tehnyt konsernitilinpäätöstä varten yhdistelylaskelmia.

Bäck ei ollut DTAG-kuluihin liittyen neuvonut tai kehottanut ketään toista tekemään kulujen kirjauksia tai ennakkomaksujen jaksotuksia tietyllä tavalla tai tietyn suuruisena. Hän ei ollut mitenkään osallistunut näitä koskevaan selvitystyöhön tai ollut selvillä Saksan raportointien lukujen perusteista. Bäck oli tehnyt lukuja koskevan teknisen yhteenlaskutyön sen raportointipaketin perusteella, jonka Saksan tytäryhtiö oli toimittanut konsolidointia varten. Bäck ei ollut vaikuttanut neuvollaan tai kehotuksellaan SALB:n kirjausajankohtaan, myyntivoiton mahdolliseen jaksottamiseen tai oikaisukirjauksen tekemiseen.

Kirjausajankohta ja myyntivoitto oli ollut Saksan tytäryhtiön raportoima. Ratkaisu oikaisukirjauksen tekemisestä oli ollut muiden henkilöiden tekemä. Oikaisutositteen Bäck oli laatinut saamiensa ohjeiden perusteella sen jälkeen, kun kirjauksen tekemisestä oli päätetty. Kirjaustapa oli yksityiskohtaisesti kuvattu tositteen liitteessä, joka oli annettu Bäckille teknistä puhtaaksikirjoitustyötä varten. Bäckillä ei ollut ollut niin sanottua toisintoimimismahdollisuutta tilanteessa, jossa kirjauksen oli käsitelty osa yhtiön hallituksen jäsenistä, toimitusjohtaja ja talousjohtaja. Lisäksi Bäckillä oli ollut tiedossa, että kirjaamistapa oli myös käyty yhtiön

tilintarkastajien kanssa läpi. Bäckiltä oli puuttunut avunantotahallisuus.

Avunanto törkeään kurssin vääristämiseen

Yhtiö oli julkistanut oikea-aikaisesti sisällöltään oikeat ja riittävät tiedot antamassaan tilinpäätöstiedotteessa 28.2.2001. Tiedote ei ollut sisältänyt totuudenvastaisia ja harhaanjohtavia tietoja yhtiön tilinpäätöksestä eikä konsernitilinpäätöksessä ollut ollut virheellisyyksiä. Yhtiön 15.5.2001 julkistamassa osavuosikatsauksen sisältäneessä tiedotteessa oli säännösten edellyttämässä laajuudessa annettu oikeat ja riittävät tiedot yhtiön ja konsernin taloudellisesta asemasta ja tuloksesta. Osavuosikatsaus ei ollut sisältänyt virheitä.

Yhtiö ei ollut antanut sen osakkeeseen liittyvää totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa tietoa, joka oli ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan sanotun arvopaperin arvoon. Bäck ei myöskään ollut myötävaikuttanut väitettyyn toimintaan tahallaan avunantajana tarkoituksenaan vääristää julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin hintatasoa.

Bäck ei ollut tahallaan edistänyt toimillaan päätekoa eikä hänellä ollut voinut olla syyksilukemisen edellyttämää tietoisuutta väitetystä pääteosta tai väitetystä toimintansa päätekoa edistävästä vaikutuksesta. Bäck ei ollut osallistunut numerotiedon tuottamiseen yhtiölle ja tiedottamisesta vastuullisille tahoille tilinpäätöstiedotteeseen ja osavuosikatsaukseen muutoin kuin saamiaan tietoja teknisesti yhdistelemällä. Bäck ei ollut millään lailla myötävaikuttanut totuudenvastaisen tai harhaanjohtavien tietojen antamiseen yhtiön taloudellisesta asemasta tiedotteissa 28.2.2001 ja 15.5.2001 eikä hän ollut ollut tietoinen tällaisista tiedoista.

Bäck ei ollut osallistunut mihinkään yhtiön rahoitusneuvotteluihin tai yrityskauppaneuvotteluihin tai ollut näiden yksityiskohdista tietoinen. Hän ei myöskään ollut ollut tietoinen yhtiön arvopaperin korkeamman hintatason mahdollisesti tuomasta tai yhtiön edustajien tavoittelemasta hyödystä. Bäck ei ollut toiminut eikä hän ollut voinut toimia tahallisesti edistääkseen jonkun toisen henkilön tahalliseksi väitettyä tekoa.

Syyteoikeus kurssin vääristämisrikoksen osalta oli vanhentunut eli kysymykseen olisi voinut tulla vain avunanto törkeään kurssin vääristämiseen. Tällöin Bäckin tahallisuuden olisi pitänyt kattaa myös niin sanotut kvalifiointiperusteet.

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö

Bäckillä ei ollut osakkeet ja optiot luovuttaessaan ollut tiedossaan eikä hän ollut käyttänyt tai pyrkinyt käyttämään hyödykseen osakkeen arvoon vaikuttavaa sisäpiirintietoa. Asiaan ei ollut liittynyt mitään kvalifiointiperustetta eikä Bäckin toiminnassa ollut ollut tunnusmerkistötekijöiden edellyttämää tahallisuutta tai edes huolimattomuutta hänen luovuttaessaan omistamansa arvopaperit. Bäck on viitannut asemansa osalta edellä kirjanpitorikoksen yhteydessä lausuttuun. Hän ei ollut ollut erityisen vastuullisessa asemassa yhtiössä.

Bäck oli myynyt omistamansa yhtiön osakkeet ja optio-oikeudet osana tavanomaista perheensä talouden suunnittelua, eikä luovutuksiin ollut ryhdytty väitetyn sisäpiirintiedon vuoksi tai hyödyn tavoittelemiseksi.

Rikoshyöty

Bäck ei ollut syyllistynyt asiassa rikokseen, joten vaatimus rikoshyödyn menettämisestä oli perusteeton. Joka tapauksessa hyötyä laskettaessa oli tullut ottaa huomioon markkinoiden yleinen kehitys toimialalla.

Laskennassa olisi tullut käyttää välittömästi tiedon julkistamisen edeltänyttä kurssia, jota olisi verrattu kurssiin tiedotteen jälkeen. Muiden seikkojen kuin sisäpiirintiedon vaikutus oli tullut eliminoida.

Oikeudenkäyntikulut

Vaatimus Bäckille korvattavaksi määrättyjen kärjäoikeusvaiheen oikeudenkäyntikulujen ja asianosaiskulujen alentamisesta oli perusteeton. Oikeudenkäyntikulujen osalta Bäck on viitannut omaan vastavalitukseensa. Bäck oli joutunut käyttämään selvitystyöhön merkittävästi omaa aikaansa, asialla oli ollut hänelle huomattava merkitys ja syyttäjän yksilöimättömien vaatimusten johdosta hän oli joutunut osallistumaan huomattavassa määrin kärjäoikeuden istuntoihin. Huomioon ottaen oikeudenkäynnin laajuus ja kesto, oikeudenkäynnin Bäckiltä edellyttämä henkilökohtainen työmäärä, perehtyminen hänelle aiemmin tuntemattomaan laajaan aineistoon, oli kärjäoikeuden tuomitsema määrä kohtuullinen korvaus asianosaiskuluista.

Hahto on vaatinut, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan Hahdon oikeudenkäyntikulut ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa 55.850,03 eurolla, korkeimmassa oikeudessa 15.000 eurolla ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa oikeudenkäyntikulut 8.348,64 eurolla ja asianosaiskulut 5.000 eurolla, kaikki määrät korkoineen.

Hahto on viitannut kärjäoikeuden tuomion perusteluihin ja yhtiön vastauksessa lausuttuun. Hahto oli ollut yhtiön hallituksessa niin sanottu ulkopuolinen rivijäsen kesästä 1999 elokuuhun 2001. Hän ei ollut kuulunut muihin toimielimiin tai operatiiviseen johtoon, eikä hän ollut ollut työsuhteessa yhtiöön. Yhtiön taloushallinto, tilintarkastus, kirjanpito ja varainhoidon valvonta oli järjestetty asianmukaisesti ja Hahto oli voinut perustellusti luottaa kirjanpidon, yksittäisten kirjanpitotapahtumien sekä tilinpäätösten oikeellisuuteen ja lainmukaisuuteen. Hahto ei ollut ollut tietoinen eikä osallistunut liiketapahtumien kirjaamiseen eikä se myöskään ollut ollut hallituksen jäsenen tehtävä. Kun yhtiön tilintarkastaja, joka oli tunnettu ja hyvämaineinen tilintarkastusyhteisö, oli todennut tilinpäätöksen antavan oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta, ei Hahto ollut osannut epäillä, että yksittäisiin kirjaustapahtumiin tai yhtiön tilinpäätöksiin olisi voinut liittyä mitään epäselvyyttä. Hahto oli saanut tietoa yhtiön toiminnasta vain hallituksen kokouksissa.

Kirjanpitorikos

Syyteoikeus kirjanpitorikoksesta oli vanhentunut. Kirjanpitorikoksen tunnusmerkistö ei ollut koskenut sanamuotonsa perusteella konsernia tai konsernitalinpäätöstä. Kirjanpitorikoksen tunnusmerkistö ei ollut voinut täytyä myöskään yksin sen johdosta, että tilinpäätös oli ollut hyvän kirjanpitotavan vastainen. Hahto ei ollut osallistunut tai myötävaikuttanut yhtiön tai sen konserniyhtiöiden yksittäisten kirjausten tekemiseen tai kirjanpidon laatimiseen eikä hänellä ollut ollut niistä omakohtaista tietoa. Hahdolla oli ollut oikeus luottaa talousosaston tuottamaan ja tilintarkastajan

tarkastamaan informaatioon. Hädon tietoisuus oli ilmennyt ainoastaan 14 hallituksen kokouksen pöytäkirjasta. Hän ei ollut voinut syyllistyä tahalliseen väärin tai harhaanjohtavien tietojen kirjaamiseen taikka väitettyyn myyntivoiton häivyttämiseen, koska hänellä ei ollut eikä hänellä asemansa perusteella pitänytään olla tietoa kirjausten yksityiskohdista. Rikosoikeudellisen vastuun edellytyksenä ollut subjektiivinen syyllisyys oli puuttunut täysin.

Hallituksen kokouksessa 6.2.2001 esitetyt tulostiedot olivat olleet vain alustavia ennakkotietoja, joiden perusteella ei ollut voitu tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Yhtiössä oli tehty tilikauden 2000 aikana mittavia yritysjärjestelyjä, joiden yhteydessä konserniin oli liitetty ulkomaisia yhtiöitä, joiden integrointi oli ollut tilinpäätöstä valmisteltaessa vielä kesken.

Kirjanpitorikos oli edellyttänyt tahallisuutta. Arvioinnissa oli tullut ottaa huomioon se, että Hahto ei ollut kirjanpidon asiantuntija, joten hänellä ei ollut edes teoriassa mahdollisuutta kyseenalaistaa kirjauksia, joista alan asiantuntijakaan eivät olleet olleet yksimielisiä. Hähdolla ei ollut ollut minkäänlaista tietoa kirjausten yksityiskohdista.

Törkeä kurssin vääristäminen

Yhtiön tiedottaminen oli ollut asianmukaista eikä Hahto ollut voinut syyllistyä kurssin vääristämiseen. Hähdolla ei ollut ollut myöskään mitään motiivia vääristää yhtiön kurssia. Kurssin vääristämiseltä oli edellytetty sekä tietoista kurssin vääristämistarkoitusta että tarkoitusta hankkia taloudellista hyötyä vääristynyttä kurssia hyväksikäyttäen. Hädon 50.000 optio-oikeuden myynnit eivät olleet liittyneet yhtiön osakkeen pörssikurssiin eikä hän ollut spekuloinut myynnin ajoituksella.

Hahto ei ollut antanut yhtiön osakkeeseen liittyviä totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja. Tiedottamista oli hoitanut erillinen tiedotusorganisaatio, jota oli johtanut tiedotusjohtaja. Hallituksen nimissä annetut tiedotteet oli tuotu hallituksen kokouksiin etukäteen huolellisesti valmisteltuina ja hyväksytty siellä käsittelyn jälkeen. Hahto ei ollut saanut hallituksen jäsenenä mitään sellaista tietoa, joka olisi antanut aiheen toisenlaiseen pörssitiedottamiseen. Hahto ei ollut ollut tietoinen yksittäisistä kirjaustapahtumista.

Pörssitiedote 28.2.2001

Saksan liiketoimintojen haltuunoton osalta hallitus oli edellyttänyt Gigabellin liiketoimintojen oston yhteydessä poikkeuksellisen laajaa raportointivelvoitetta ostettujen toimintojen haltuunotosta ja toimintojen järjestämisestä. Haltuunottoa oli käsitelty säännöllisesti hallituksen kokouksissa. Hädon käsityksen mukaan projektit olivat edenneet pääosin suunnitellulla tavalla. Hahto ei ollut ollut tietoinen väitetyistä toteutumisvaikeuksista ennen kuin hallituksen kokouksessa 14.8.2001.

Pörssitiedote 15.5.2001

Yhtiön 15.5.2001 julkistama tiedote oli liittynyt pääosin kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Konsernitilinpäätöksestä poimitut tiedot olivat olleet asianmukaisia. Kansainvälisen runkoverkon valmistumisesta, Saksan liiketoimintojen haltuunotosta ja integraation edistymisestä oli tiedotettu

asianmukaisesti. Hahdolla ei ollut ollut syytä epäillä runkoverkon viivästyvän olennaisesti hallitukselle annetun tiedon perusteella. Hahdon käsityksen mukaan Saksan toimintojen haltuunotto ja kokonaistilanne olivat olleet hyvissä käsissä ja toimenpiteet olivat jo tuottaneet tulosta. Projektien etenemistä oli seurattu koko ajan aktiivisesti eikä hallitukselle annettujen tietojen perusteella tiedote ollut sisältänyt harhaanjohtavaa tietoa.

Pörssitiedote 23.5.2001

Pörssitiedotetta 23.5.2001 ei ollut annettu hallituksen nimissä eikä tiedotetta tai sen julkistamista ollut käsitelty muutenkaan hallituksessa. Hahto ei ollut osallistunut miltään osin tiedotteen laatimiseen tai julkistamiseen.

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö

Hahto oli saanut vuonna 1999 palkkioksi hallituksen jäsenyydestä yhteensä 150.000 optio-oikeutta. Optio-oikeuksia koskenut luovutusrajoitus oli päättynyt 1.6.2001. Luovutusrajoitusten päätyttyä Hahto oli päättänyt myydä kolmasosan optio-oikeuksistaan saadakseen jotain palkkiota kahden vuoden palkattomasta hallituksen jäsenyydestä. Loppuosa Hahdon optio-oikeuksista oli rauennut käyttämättöminä. Hahdolla ei ollut ollut sisäpiirintiedoksi katsottavaa parempaa tietoa. Hahto oli saanut ensimmäistä kertaa tiedon yhtiön taloudellisen aseman huonontumisesta 14.8.2001. Hahto ei ollut myöskään toiminut hyötymistarkoituksessa. Myynti oli ajoittunut kesäkuuhun ainoastaan luovutusrajoituksen päättymisen vuoksi. Lisäksi yhtiö oli juuri julkistanut puolivuotiskatsauksensa, minkä vuoksi markkinoilla oli ollut paras mahdollinen tieto yhtiöstä. Johdon myynnit oli suositeltu ajoitettaviksi tulosjulkistamisen jälkeiseen aikaan myös pörssin sisäpiiriohjeessa.

Menettämisseuraamusvaatimus

Vaatimus rikoshyödyn menettämisestä oli perusteeton, koska Hahto ei ollut syyllistynyt rikokseen. Lisäksi vaatimus oli ollut ylimitoitettu. Menettäväksi olisi voitu tuomita vain nettohyöty. Hahto oli saanut myynnistä kulujen ja marginaaliveron jälkeen ainoastaan 15.000 euroa. Syyttäjä ei ollut osoittanut virheellisen tiedon vaikutusta myyntihintaan.

Liiketoimintakielto

Asiassa ei ollut ollut perusteita liiketoimintakiellon määräämiselle ja se olisi kohtuuton, koska se estäisi Hahtoa hankkimasta toimeentuloa. Koska Hahto ei ollut syyllistynyt mihinkään rikokseen eikä häneen ole liiketoiminnassa kohdistettu aiemmin minkäänlaisia rikosepäilyjä, ei hänen toimintaansa vain hallituksen asiantuntijajäsenenä ollut voitu pitää velkojien, sopimus Kumppaneiden, julkisen talouden tai toimivan taloudellisen kilpailun kannalta vahingollisena.

Oikeudenkäynnin kesto

Prosessi oli kokonaisuudessaan kestänyt kohtuuttoman kauan. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön perusteella myös talousrikosasian käsittelyn oli oltava joutuisa.

Oikeudenkäyntikulut

Hahto oli joutunut käymään oikeutta korkeimmassa oikeudessa saadakseen aikaisemmin hovioikeudessa esteellisen kokoonpanon ratkaiseman asian uudelleen käsiteltäväksi hovioikeudessa tuomionkäyvässä kokoonpanossa.

Suomen valtion oli joka tapauksessa korvattava Hahdolle korkeimmassa oikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Aikaisemman hovioikeusvaiheen asianosais- ja oikeudenkäyntikulut olivat käyneet tarpeettomiksi, koska asia käsiteltiin hovioikeudessa uudelleen. Suomen valtion oli joka tapauksessa korvattava Hahdolle asianosais- ja oikeudenkäyntikulut näiltä osin.

Harri Johannesdahl on vaatinut, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa hänen oikeudenkäyntikulunsa syytekohtien 1, 2 ja 4 osalta 54.968,63 eurolla sekä asianosaiskulut 10.500 eurolla ja oikeudenkäyntikulut korkeimmassa oikeudessa 20.268,62 eurolla, kaikki määrät korkoineen.

Johannesdahl on viitannut käräjäoikeuden tuomion perusteluihin. Hän oli toiminut yhtiön toimitusjohtajana vuodesta 1998 lukien 3.9.2001 asti. Yhtiön organisaatio oli muodostunut korkeatasoisesta teknisestä osaamisesta, taloushallinnosta sekä juridisista palveluista. Tilintarkastus oli suoritettu maan johtavan tilintarkastusyhteisön toimesta.

Kuka tahansa laillisesti ja asianmukaisesti toimimaan pyrkivä normaali henkilö olisi vastaavanlaisen organisaation toimitusjohtajana päätenyt toimimaan samalla tavalla vastaavissa olosuhteissa.

Kirjanpitorikos

Syyteoikeus kirjanpitorikoksesta oli vanhentunut. Yhtiön kirjanpito oli ollut lainmukainen ja varainhoito oli ollut luotettavalla tavalla järjestetty. Vuoden 2000 konsernitilinpäätöksen laadinnasta ja sisällöstä olivat vastanneet alan ammattilaiset. Konsernitilinpäätöksestä vuodelta 2000 oli annettu puhdas tilintarkastuskertomus. Konsernitilinpäätös oli ollut lain mukainen ja antanut oikean ja riittävän kuvan.

Johannesdahl ei ollut tehnyt kirjanpidon kirjauksia eikä laatinut tositteita. Hän oli ollut mukana tilintarkastajien kanssa palaverissa, joissa oli käyty tilintarkastukseen liittyneitä asioita. Tilintarkastajat olivat tarkastaneet tilinpäätöksen, eivätkä olleet löytäneet siitä huomautettavaa.

Tahallisuusedellytys ei siten ollut täyttynyt. Johannesdahlilla oli ollut oikeus luottaa taloushallintoon ja tilintarkastajiin ja heidän antamaansa puhtaaseen tilintarkastuskertomukseen.

DTAG

Konsernitilinpäätöksen laatimisen yhteydessä Jippii GmbH:n maksamia DTAG:n ennakkomaksuja oli jaksotettu suoriteperusteisen kirjanpidon mukaisesti vastaamaan todelliseen linjaliikenteeseen perustuvia kustannuksia. Kysymys oli ollut normaalista kulujaksotuksesta. Ilman sitä konsernitilinpäätös ei olisi antanut oikeaa kuvaa. Johannesdahlilla ei ollut ollut mahdollisuutta, velvollisuutta tai syytä arvioida asiaa toisin.

SALB

SALB-sopimus oli syntynyt vuonna 2000. Molemmat sopimusosapuolet olivat kirjanneet asian yhdenmukaisesti vuodelle 2000. Sopimuksen mukainen vuokra-aika oli alkanut 1.1.2001. Sopimuskokonaisuuteen perustuvat kirjaukset oli tullut merkitä liiketapahtumina vuoden 2000

kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. Johannesdahlilla ei ollut ollut mahdollisuutta, velvollisuutta tai syytä arvioida asiaa toisin.

Myyntivoiton häivyttäminen

Gigabell-kauppa ja SALB olivat olleet yksi kokonaisuus sekä tosiasiallisesti että kirjanpidollisesti. Tehty oikaisu oli toteutettu suomalaisen kirjanpitolainsäädännön mukaisesti ja se oli tehty, jotta konsernitilinpäätös olisi antanut oikean ja riittävän kuvan konsernin tilikauden tuloksen muodostumisesta. Tilintarkastajat olivat hyväksyneet oikaisun. Oikaisulla ei ollut ollut merkitystä tuloksen tai kulurakenteen osalta, koska sekä kulu- että tuottopuolelle oli merkitty vastaavan suuruiset erät.

SALB-järjestelystä ei ollut syntynyt myyntivoittoa, eikä jaksotuskysymys ollut aktualisoitunut. Yhtiöllä ei olisi ollut mitään syytä olla esittämättä myyntivoittoa, jos sellaista olisi syntynyt. Jos myyntivoittoa olisi syntynyt, se olisi pitänyt tulouttaa välittömästi.

Törkeä kurssin vääristäminen

Syyttäjä oli teonkuvauksessa sitonut väitetyt väärät tiedot tiedottamisrikossyytteen vääriksi väitettyihin tiedotettuihin tietoihin. Syyttäjän väitteillä likviditeetistä, kannattavuudesta ja rahoitusneuvotteluista ei ollut merkitystä. Tiedotteiden tiedot olivat olleet oikeita. Johannesdahlilla ei ollut ollut vääristämisen tarkoitusta eikä tunnusmerkistön edellyttämää hyötyä ollut pyritty hankkimaan kenellekään. Johannesdahlilla ei ollut ollut tahallisuutta. Yhtiön merkitys Helsingin pörssin toiminnassa oli ollut hyvin pieni.

Tiedote 28.2.2001

Vuoden 2000 tuloksesta annettu tieto oli ollut oikea. Tieto oli perustunut konsernitilinpäätökseen, joka oli tilintarkastettu huomautuksitta. Väitetyillä virheellisillä tiedoilla ei ollut ollut olennaista vaikutusta osakekurssiin. Johannesdahlin tahallisesta tai törkeästä huolimattomuudesta ei ollut mitään näyttöä.

Tiedote 15.5.2001

Jippii GmbH:n luvut oli konsolidoitu osavuosikatsaukseen muutoin Saksasta tulleen tiedon mukaisesti sellaisenaan, mutta kuluja oli lisätty 500.000 Saksan markkaa. Tulos oli vastaavalla määrällä huonontunut. Mitään kuluja ei ollut jätetty kirjaamatta. Vähennys oli tehty varovaisuuden periaatetta noudattaen. Tulos oli ilmoitettu silloin käytettävissä olleen tiedon perusteella aivan oikein. Tilintarkastajien syyskuussa 2001 antaman lausunnon mukaan katsaus oli antanut oikeat ja riittävät tiedot. Johannesdahlin tahallisesta tai törkeästä huolimattomuudesta ei ollut mitään näyttöä.

Kansainvälisen verkon valmistumista koskenut tieto oli ollut ennuste. Investointien viivästyminen oli ollut yleistä, eikä viivästyksen vaikutus ollut ollut merkittävää. Kansainvälinen verkko oli valmistunut tiedotteen ennustuksen mukaisesti 1.7.2001.

Tuolloin käytössä olleiden tietojen mukaan Saksan yhtiön haltuunotto ja integraatio olivat valmistumassa kesäkuun loppuun 2001 mennessä. Johannesdahlilla ei ollut ollut mitään syytä olettaa, että tiedot eivät olisi

pitäneet paikkaansa. Integraatio oli valmistunut olennaisilta osin kesäkuun loppuun mennessä ja kokonaisuudessaan heinäkuun loppuun mennessä.

Saksan kolmannen vuosineljänneksen ja vuoden 2001 ennuste oli perustunut organisaation antamaan informaatioon ja sen perusteella tehtyihin ennusteisiin. Keväällä 2001 konserni oli edennyt budjetin mukaisesti. Yhtiön tilintarkastajat olivat vahvistaneet osavuositarkastuksen sisällön ennen sen julkaisemista.

Tiedote 23.5.2001

Tiedote 23.5.2001 oli ollut ennuste ja yhtiön johdon näkemys yhtiön asemasta markkinoilla tulevaisuudessa. Tiedote oli perustunut laskelmiin, jotka yhtiön eri liiketoiminnoista vastaavat tahot olivat vahvistaneet vastaavan heidän silloista käsitystään. Tiedote oli ollut perusteltu yhtiön historialliseen kehitykseen ja tulevaisuuden kasvunäkymiin ja uusiin liiketoimintoihin perustuva ajankohdan mukainen tiedote. Ennusteen toteutumattomuus ei ollut ollut rikos.

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö 10.-18.4.2001

Johannesdahl oli myynyt noin 20 prosenttia omistamistaan yhtiön osakkeista 10. ja 18.4.2001 välisenä aikana. Johannesdahl oli päättänyt jo listautumisen yhteydessä myyntiajankohdaksi huhtikuun 2001. Myynti oli toteutettu vasta listautumiseen liittyneen myyntirajoituksen päättymisen jälkeen. Myyntiajankohta oli ollut markkinoiden kannalta täysin neutraali. Yhtiön tulos oli julkistettu 28.2.2001. Julkistamisen ja osakemyynnin välisenä aikana ei yhtiössä ollut ollut vireillä sisäpiirihankkeita eikä muutakaan sisäpiirintiedoksi luonnehdittavaa tietoa. Osakemyynnissä oli ollut kysymys sallittuna aikana, huonolla kurssilla tehdystä kaupasta, johon ei ollut liittynyt mitään epäselvää.

Teko ei ollut täyttänyt törkeää tekemuotoa ja tämän vuoksi syyteoikeus oli ollut 18.4.2001 myyntien osalta vanhentunut. Johannesdahlilla ei ollut ollut hallussaan julkistamatonta sisäpiirintietoa. Myynteihin ei ollut liittynyt mitään väärinkäytöstä eikä hän ollut saanut mitään hyötyä. Tahallisuudesta tai teon kokonaisarvostelun mukaisesta törkeydestä ei ollut ollut mitään näyttöä.

Teonkuvauksessa viitatuista tiedotteista 15.5.2001 ja 23.5.2001 ei voinut olla kysymys, koska osakkeet oli myyty ennen tiedotteiden antamista. Tilinpäätöstiedotteen 28.2.2001 tulostieto oli perustunut tilintarkastettuun konsernitilinpäätökseen, josta oli annettu puhdas tilintarkastuskertomus ennen osakkeiden myyntiä. Kysymys ei ollut ollut sisäpiirintiedosta eikä myöskään olennaisuus ja vaikuttavuusedellytykset olleet täyttyneet. Lisäksi kysymys oli ollut julkistetuista tiedoista.

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö 22.-23.11.2001

Johannesdahl oli toiminut syksyllä 2001 yhtiön sijoitussuhteista vastaavana johtajana. Hän oli ollut työsuhteessa yhtiöön ilman mitään yhtiöoikeudellista asemaa. Johannesdahl oli myynyt osakkeitaan marraskuussa 2001. Yhtiö oli ollut järjestämässä osakeantia, johon Johannesdahlilla ei ollut ollut taloudellisesti mahdollisuutta osallistua. Yhtiö oli julkistanut osavuositarkastuksensa 15.11.2001. Osakkeet oli myyty kahden viikon kuluessa osavuositarkastuksesta eli sallittuna aikana.

Markkinoilla oli ollut tiedossa yleisesti, että yhtiö oli vaikeuksissa oleva kriisiyhtiö ja että yhtiön taloudellinen tilanne oli tiukka. Jippii GmbH:n hakeutumisesta insolvenssimenettelyyn oli tiedotettu 21.11.2001.

Johannesdahl oli ollut myyntitoimeksiannon tehdessään siinä käsityksessä, että osakeannin toinen vaihe toteutetaan suunnitelmien ja tiedotetun mukaisesti. Osakeannin toisen vaiheen valmistelua oli jatkettu vielä myynnin jälkeenkin. Johannesdahl ei ollut tiennyt tuolloin mahdollisesta yrityssaneerausasian valmistelusta, vaikka tiukassa taloudellisessa tilanteessa insolvenssivaihtoehdot olivat olleet aina mahdollisia. Yrityssaneerauksen valmistelu oli aloitettu selvästi myöhemmin. Myyntiajankohtana Johannesdahlilla ei ollut ollut tiedossaan mitään sellaista julkistamatonta ja täsmällistä tietoa, joka olisi ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan yhtiön osakkeen arvoon. Johannesdahlin hallussa ei ollut ollut myyntiajankohtana kiellettyä sisäpiirintietoa. Hänellä ei ollut ollut hyötymistarkoitusta. Johannesdahlin toiminta ei ollut ollut tahallista tai törkeän huolimatonta.

Kvalifioidulle vaatimukselle ei ollut ollut perusteita. Johannesdahl ei ollut toiminut erityisen vastuullisessa asemassa eikä hän ollut saanut kaupasta erityistä hyötyä.

Rikoshyöty

Vaatimus rikoshyödyn menettämisestä oli ollut perusteeton. Johannesdahl ei ollut syyllistynyt mihinkään rikokseen. Lisäksi menetettäväksi olisi voitu tuomita enintään nettohyöty, jota tässä asiassa ei ollut ollut. Verrattaessa osakkeen myyntihintaa esimerkiksi yhtiön osakkeen arvostukseen ennen seuraavaa tiedotetta 15.5.2001 tai heti sen jälkeen, ei ollut ollut osoitettavissa mitään hyötyä vaan tappiota. Osakkeen arvostusta ei ollut voinut verrata huhtikuussa elokuun tilanteeseen johtuen osakemarkkinoiden yleiskehityksestä ja sellaisista yhtiön tilanteesta tapahtuneista muutoksista, joista huhtikuussa ei kenelläkään ollut ollut mitään tietoa. Vaatimus molempien sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevien tekojen osalta oli joka tapauksessa ollut määrältään sattumanvarainen, ylimitoitettu ja kohtuuton.

Liiketoimintakielto

Johannesdahlin kohdalla ei ollut ollut edellytyksiä liiketoimintakieltoon määräämiselle, koska hän ei ollut syyllistynyt rikoksiin. Johannesdahl ei ollut liiketoiminnassa olennaisesti laiminlyönyt lakisääteisiä velvollisuuksiaan saati syyllistynyt liiketoiminnassa rikolliseen menettelyyn. Hän oli toiminut pitkään liike-elämässä, eikä häneen ollut koskaan aiemmin kohdistettu minkäänlaisia rikosepäilyjä.

Oikeudenkäynti- ja asianosaiskulut

Prosessi oli romuttanut Johannesdahlin talouden. Vaikka kaikki syytteet oli käräjäoikeudessa hylätty, oli Johannesdahlin asiamiehen laskut hyväksytyt korvattaviksi vain osittain. Tuntihinta oli ollut tavanomainen ja yleisesti hyväksytty. Mitään syytä määrän alentamiseen ei ollut. Asianosaiskulujen osalta ei ollut syytä muuttaa käräjäoikeuden tuomiota.

Jukka Petteri Järvinen on vaatinut, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio veloitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa 53.619 eurolla ja asianosaiskulut 15.300 eurolla

sekä oikeudenkäyntikulut korkeimmassa oikeudessa 3.660 eurolla ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa asianosaiskulut 7.608,30 eurolla, kaikki määrät korkoineen.

Järvinen on viitannut kärjäoikeuden tuomion perusteluihin ja yhtiön sekä muiden vastaajien vastauksissa lausuttuun. Järvisellä on diplomi-insinöörin koulutus. Järvinen oli ollut yhtiön hallituksen jäsenenä vuoden 1998 syksystä 6.6.2001 asti. Vuoden 1999 alusta hän oli tullut työsuhteeseen yhtiöön tutkija-nimikkeellä. Yhtiön listauduttua vuonna 2000 Järvistä oli pyydetty hoitamaan yhtiön käytännön viestintätehtäviä. Järvinen palkattiin yhtiöön väliaikaiseksi viestintäjohtajaksi ja hänen oli tarkoitus toimia tuossa tehtävässä vain siihen saakka, kunnes yhtiö saisi rekrytoitua päätoimisen viestintäjohtajan. Järvisen toimenkuvaan oli kuulunut sisäinen tiedottaminen, lehdistötiedotteiden kirjoittaminen sekä yhteydenpito toimittajiin tuotteisiin ja palveluihin liittyvissä asioissa. Taloudellisesta tiedottamisesta sekä yhtiötä koskevien lausuntojen ja haastattelujen antamisesta tiedotusvälineille oli vastannut toimitusjohtaja. Pörssitiedotteiden osalta Järvisen vastuulla oli ollut käytännön prosessi sekä osavuosikatsausten ja vuosikertomusten valmistuminen ajallaan. Järvinen ei ollut päättänyt, mistä asioista oli tiedotettu ja milloin tiedottamisvelvollisuus oli täyttynyt, eikä hän ollut toiminut pörssitiedotteiden lisätietojen antajana. Järvinen ei ollut päättänyt tiedotteiden sanamuodosta. Varsinaisesti tiedotuspäätökset olivat olleet yhtiön operatiivisen johdon vastuulla. Järvinen ei ollut kuulunut JIMBO:on. Järvinen ei ollut osallistunut yhtiön kirjanpidon laatimiseen eikä hän ollut voinut itsenäisesti selvittää liiketoiminnan eri osa-alueista vastanneiden henkilöiden toimittamien tunnuslukujen tai muiden tietojen oikeellisuutta. Järvisellä ei oman toimikautensa aikana ollut mitään syytä epäillä hänelle toimitettujen tietojen oikeellisuutta.

Kirjanpitorikos

Järvinen oli konsernin emoyhtiön hallituksen jäsenenä hyväksynyt hallitukselle esitellyn tilintarkastetun konsernitilinpäätöksen yhdessä muiden hallituksen jäsenten kanssa. Järvinen ei ollut millään tavalla osallistunut konsernitilinpäätöksen laadintaan, eikä hän ollut ollut tietoinen sen laadintaan liittyvistä yksityiskohdista. Konsernitilinpäätöksen olivat laatineet kirjanpitoalan ammattilaiset ja se oli asianmukaisesti laadittu ja ulkopuolisten tilintarkastajien toimesta tarkastettu ja hyväksytty. Konsernitilinpäätös oli ollut sisällöltään oikea eikä siinä ollut ollut virheitä. Yhtiön hallituksessa oli lisäksi ollut kirjanpidon ammattilainen. Kun kirjanpito sekä tilinpäätös oli laadittu ammattitaitoisten henkilöiden toimesta ja tilintarkastuksen suorittaneet tahot olivat olleet tunnettuja ja arvostettuja toimijoita, Järvisen oli katsottava täyttäneen sen valvontavelvollisuuden, joka yhtiön hallituksen yksittäiselle jäsenelle voidaan asettaa. Pörssiyhtiössä jokaiselle hallituksen jäsenelle ei voida asettaa selvilläolovelvollisuutta kirjanpidon ja tilinpäätöksen yksityiskohdista, vaan rikosvastuu oli kohdennettava yhtiön sisäistä työnjakoa vastaavasti. Rikosvastuuta ei väitetyn kirjanpitorikoksen osalta voinut kohdistaa Järviseen. Järvisellä ei ollut ollut syytä epäillä konsernitilinpäätöksen olevan virheellinen. Lainkohdassa ollut tahallisuusedellytys oli puuttunut, koska Järvinen ei ollut ollut tietoinen kaikista tunnusmerkistökijöistä. Mikäli Järvisen toiminnassa olisi ollut jotain virheellisyyttä, se olisi voinut olla korkeintaan huolimattomuutta ja

hänen osaltaan kysymykseen olisi voinut tulla korkeintaan tuottamuksellinen kirjanpitorikos, joka oli vanhentunut.

Kirjanpitorikoksessa kriminalisointi sai sisältönsä kirjanpitolaista ja hyvää kirjanpitotapaa koskevista ohjeista sekä tässä tapauksessa osittain myös kansainvälisistä standardeista (IAS-suositukset). Normiaines ja täten kriminalisoinnin sisältö olivat vaikeaselkoisia. Yhtiön toiminnan kaikissa vaiheissa oli pyritty selvittämään ratkaisuja erityisasiantuntijoiden avulla. Vielä oikeuskäsittelyssä oli asiantuntijoiden taholta esitetty ristiriitaisia näkemyksiä kirjausten oikeellisuudesta. Asiassa oli ensisijaisesti katsottava olleen kysymys anteeksiannettavasta kieltoerehdyksestä, koska lainsäädännön sisältö oli ollut epäselvä, eikä vastaajien tulkinta siitä ollut ollut selkeästi lain vastainen.

Toissijaisesti tuli huomioida rikoslaille asetettu täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimus (Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7 artikla 1 kappale sekä perustuslain 8 §, rikoslain 3 luku 1 §), minkä vuoksi rangaistusta ei tullut langettaa, jos lakiin kirjattu tunnusmerkistö (tässä tapauksessa epäsuorasti kirjanpitolaki ja hyvä kirjanpitotapa) oli sillä tavoin epätasällinen, ettei sallitun ja kielletyn menettelyn välinen raja ilmennyt riittävän täsmällisesti laista.

Törkeä kurssin vääristäminen

Järvisen hallituksen jäsenyys oli lakannut 6.6.2001 ja johtoryhmän jäsenyys 21.5.2001, joten vastuuperustetta ei voinut olla ollut toukokuun 2001 jälkeen. Järvisen osalta oli tehty syyttämättäjättämispäätös koskien hänen tekemiään osakekauppoja kesäkuussa 2001, kun häntä oli epäilty sisäpiirintiedon väärinkäytöstä. Hänen ei katsottu hankkineen itselleen moitittavalla tavalla taloudellista hyötyä osakekaupoilla. Hänen ei siten voida katsoa hankkineen myöskään toiselle taloudellista hyötyä.

Järvinen ei ollut antanut tietoja vaan ainoastaan kerännyt tiedot eri liiketoiminnoista vastanneilta henkilöiltä. Hänellä ei ollut ollut kahta tiedotetta hallituksen jäsenenä hyväksyessään syytä epäillä annettujen tietojen oikeellisuutta. Ottaen huomioon Järvisen asema ja tehtävät yhtiössä, rikosvastuuta ei väitetyn törkeän kurssin vääristämisen osalta tullut kohdistaa häneen. Kolmatta 23.5.2001 päivättyä tiedotetta Järvinen ei ollut antanut eikä hyväksynyt. Tiedotteen antamista tai sen sisältöä ei ollut käsitelty hallituksen kokouksessa. Vastuuperuste oli puuttunut tältä osin. Järvinen ei ollut osallistunut yhteenkään rahoitusneuvotteluun tai yrityskauppaneuvotteluun yhtiön puolesta. Järvisellä ei ollut ollut tekoaikana julkisista tiedoista poikkeavaa tietoa yhtiön tilanteesta, eikä hän ollut vääristänyt arvopaperin hintatasoa eikä ollut siten hyväksikäyttäen hankkinut itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä. Järvisen omalta kannalta hänen olisi ollut edullista pyrkiä alentamaan kurssia, koska näin optiokauppojen veroseuraamus olisi pienentynyt. Järvisellä ei ollut ollut edes teoreettista motiivia pyrkiä nostamaan yhtiön osakkeiden kurssia, koska siitä ei olisi ollut hänelle hyötyä.

Järvinen ei ollut osallistunut yhtiön käytännön liiketoimintaan. Hänen tietoisuutensa yhtiön liiketoiminnasta, taloudellisesta tilanteesta ja tulevaisuudennäkymistä oli perustunut siihen, mitä hän oli saanut kuulla johtoryhmän ja hallituksen kokouksissa. Pörssitiedotteiden laadinnassa

Järvisen tehtävänä oli ollut kerätä organisaation eri ihmisiltä heidän laatimansa numerot ja tekstipätkät sekä koostaa niistä tiedote, joka oli sitten julkaistu. Järvisellä ei ollut ollut mitään syytä tai edes tosiasiallista mahdollisuutta kyseenalaistaa hänelle annettujen tietojen oikeellisuutta.

Tiedote 28.2.2001

Järvinen ei ollut osallistunut millään tavalla konsernitilinpäätöksen laadintaan eikä hän ollut ollut tietoinen sen laadintaperusteista. Järvisellä ei ollut ollut tiedotteen kokoamishetkellä tai hallituksen kokouksen hyväksymishetkellä syytä epäillä, että konsernitilinpäätös tai sen perusteella laadittuun tiedotteeseen sisällytetyt tiedot eivät olisi olleet oikeita.

Tiedote 15.5.2001

Järvinen oli koostanut tiedotteen sisällön muilta saamiensa tietojen perusteella. Hänellä ei ollut ollut tiedotteen kokoamishetkellä tai hallituksen kokouksen hyväksymishetkellä syytä epäillä, että hänelle lähetetyt tai hallitukselle esitetyt tiedot olisivat olleet virheellisiä.

Tiedote 23.5.2001

Pörssitiedotteen 23.5.2001 osalta Järvinen oli toiminut tiedotteen tekstin kirjoittajana yhtiön operatiivisen johdon antamien tietojen ja ohjeiden mukaisesti. Järvinen ei ollut laskenut tiedotteessa olleita lukuja eikä päättänyt tiedotteen sanamuodoista, vaan ne oli annettu hänelle. Koska Järvinen ei itse missään vaiheessa ollut osallistunut kirjanpidon tai tilinpäätösten laadintaan, hänellä ei ollut ollut edellytyksiä arvioida yksittäisten tunnuslukujen oikeellisuutta. Hänellä ei myöskään ollut ollut syytä epäillä saamiaan tietoja totuudenvastaisiksi. Järviseltä puuttui tietoisuus kaikista olennaisista tunnusmerkistökäytännöistä, minkä vuoksi hänen osaltaan syyksilukemisen edellyttämä tahallisuus puuttui myös väitetyn törkeän kurssin vääristämisen osalta. Tiedotteen julkaisemista ei ollut päätetty hallituksessa. Tiedotteen antohetkellä Järvisellä oli ollut tiedossa, että hänen oma hallituksenjäsenyytensä oli päättymässä kahden viikon kuluttua, eikä hän ollut halunnut sitoa tulevan hallituksen käsiä arvion toteuttamiseksi. Sinänsä Järvisellä oli ollut täysi syy uskoa tiedotteessa esitettyihin arvioihin tulevasta kehityksestä.

Järvinen ei ollut ollut tiedotteiden antamisen jälkeenkään tietoinen siitä, että niiden sisältö olisi ollut virheellinen. Järvinen oli tullut tietoiseksi yhtiön taloudellista tilaa koskeneista ongelmista ensimmäisen kerran heinäelokuun vaihteessa 2001. Järvisen uskoa yhtiöön ja sen tulevaisuuteen oli kuvannut se, että hän oli lunastanut kesäkuun alussa 2001 optionsa ja siten ostanut yhtiön osakkeita 150.000 kappaletta.

Liiketoimintakielto

Liiketoimintakieltovaatimus oli ollut perusteeton.

Oikeudenkäyntikulut

Asiassa ei ollut ollut perusteita alentaa käräjäoikeuden määräämiä oikeudenkäyntikulupalkkioita. Syyttäjä oli vaatinut Järviselle rangaistusta törkeistä rikoksista, oikeudenkäynti oli ollut poikkeuksellisen laaja ja tähän oli osin vaikuttanut syyttäjän oma toiminta hänen nimeämänsä asiakirja- ja henkilötodistelun vuoksi. Järvisen asiamiehen käyttämä tuntiveloitusperuste oli ollut laajalti hyväksytty.

Arto Tapio Karila on vaatinut, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio veloitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa ja korkeimmassa oikeudessa yhteensä 28.903,95 eurolla sekä toisessa vaiheessa hovioikeudessa oikeudenkäyntikulut 17.094,76 eurolla, asianosaiskulut 11.175 eurolla ja matkakulut 306 eurolla sekä korvausta asiakirja-aineistoon perehtymisestä 30.000 euroa, kaikki määrät korkoineen.

Karila on viitannut käräjäoikeuden tuomion perusteluihin. Karila oli ollut yhtiön hallituksen niin sanottu ulkopuolinen jäsen. Hän ei ollut ollut työsuhteessa yhtiöön. Karila oli ollut huolellinen hallituksen jäsen ja noudattanut tehtävässään vakiintunutta maan tapaa.

Kirjanpitorikos

Syyttäjä ei ollut yksilöinyt, mistä väitetyistä kirjanpidon puutteista tai muista tunnusmerkistöjen edellyttämistä seikoista Karilan oli katsottu olevan tietoinen. Syyttäjä oli vain katsonut, että Karila olisi hallituksen jäsenenä vastuussa siitä, jos hallitus oli laiminlyönyt jotain. Rikosoikeudellinen vastuu oli kuitenkin edellyttänyt subjektiivista syyllisyyttä, joten Karila ei ollut voinut edes teoriassa syyllistyä tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta edellyttäviin rikoksiin, jos hän ei ollut tiennyt jostain puutteesta.

Törkeä kurssin vääristäminen

Karila ei ollut tiennyt, että yhtiön johto olisi tahallisesti salannut julkistamisvelvollisuuden alaisia epäedullisia tietoja markkinoilta ja siten ylläpitänyt virheellisen korkeaa kurssitasoa. Syyttäjä ei ollut edes väittänyt, että Karila olisi ollut edellä mainitusta tietoinen, joten hän ei ollut voinut edes teoriassa syyllistyä rikokseen, joka oli edellyttänyt tahallisuutta.

Oikeudenkäynnin kesto

Prosessi oli kokonaisuudessaan kestänyt kohtuuttoman kauan. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön perusteella myös talousrikosasian käsittelyn oli oltava joutuisa.

Oikeudenkäyntikulut

Asiassa ei ollut ollut perusteita käräjäoikeusvaiheen oikeudenkäyntikulujen alentamiseen. Karila joutuisi maksamaan itse osan oikeudenkäyntikululaskusta, koska yhtiön oikeusturvavakuutuksen vakuutusmäärä oli täynnä. Korkeimman oikeuden vahvistama täyden korvauksen periaate oli toteutunut vain vajavaisesti, koska Karila joutuu maksamaan oikeudenkäyntikululaskun joka tapauksessa kokonaan.

Karila oli joutunut käymään oikeutta korkeimmassa oikeudessa saadakseen aikaisemmin hovioikeudessa esteellisen kokoonpanon ratkaiseman asian uudelleen käsiteltäväksi hovioikeudessa tuomionkäyvässä kokoonpanossa. Suomen valtion oli joka tapauksessa korvattava Karilalle korkeimmassa oikeudessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

Aikaisemman hovioikeusvaiheen asianosais- ja oikeudenkäyntikulut olivat käyneet tarpeettomiksi, koska asia käsiteltiin hovioikeudessa uudelleen. Suomen valtion oli joka tapauksessa korvattava Karilalle asianosais- ja

oikeudenkäyntikulut näiltä osin.

Ilpo Yrjö Kuokkanen on vaatinut, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa 124.058,20 eurolla, korkeimmassa oikeudessa 91.249,60 eurolla ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa sekä toisessa vaiheessa hovioikeudessa oikeudenkäyntikulut yhteensä 189.270,77 eurolla ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa asianosauskulut 37.275 eurolla, kaikki määrät korkoineen.

Kuokkanen on viitannut kärjäoikeuden tuomion perusteluihin ja yhtiön ja muiden vastaajien vastauksissa lausuttuun.

Kuokkanen veti yhtiön operatiivista liiketoimintaa yhtiön varatoimitusjohtajana lokakuuhun 2000 saakka, minkä jälkeen hän siirtyi yhtiön hallituksen puheenjohtajaksi. Hän ei ollut ollut väitettynä tekoaikana yhtiön operatiivisessa johdossa.

Kuokkanen ei olisi voinut suunnitella ja/tai toteuttaa monimutkaista rikosta aikana, jolloin hänen perhettään kohtasi lähiomaisen sairastuminen ja myöhemmin kuolema.

Kirjanpitorikos

Kirjanpitorikoksen vanhentumisväitteen osalta Kuokkanen on viitannut yhtiön ja muiden vastaajien vastauksiin.

Yhtiön organisaatio, hallinto, kirjanpito ja tilintarkastus oli järjestetty asianmukaisesti yhtiön toiminnan edellyttämällä tavalla. Yhtiöllä oli ollut asianmukainen ja ammattitaitoinen taloushallinto ja yhtiön tilintarkastajana oli toiminut maailman suurimpiin kuulunut tilintarkastusyhteisö.

Vuoden 2000 konsernitilinpäätöstä laadittaessa oli noudatettu Suomen kirjanpitolainsäädännön ja hyvän kirjanpitolavan mukaisia ehtoja. Syytteen kohteena olevat kirjaukset oli ollut mahdollista tehdä useammalla tavalla. Valittu tapa oli ollut sallittu. Kuokkanen ei ollut syyllistynyt kirjanpitorikokseen, koska valittu kirjaustapa oli ollut oikea, kirjanpito ei ollut millään tavalla virheellinen eikä antanut virheellistä kuvaa yhtiön taloudellisesta asemasta.

Mikäli valittu kirjaustapa katsottaisiin virheelliseksi, Kuokkaselta puuttui tahallisuus, koska hän oli luottanut kirjanpidon ammattilaisiin. Jos kirjaustapa katsottaisiin kirjanpitolainsäädännön vastaiseksi, rikoslain tunnusmerkistö ei ollut Euroopan ihmisoikeussopimuksen edellyttämällä tavalla riittävän selkeä ja ennustettava.

Kuokkasella ei ollut ollut tapahtumahetkellä mitään tietoa siitä, että yhtiön kirjanpito, konsernitilinpäätös tai Jippii GmbH:n kirjanpito olisi sisältänyt vääriä tai harhaanjohtavia tietoja. Hallituksen tehtävänä ei ollut ollut yksittäisten kirjausten tarkastaminen, eikä Kuokkasella olisi ollut siihen edes mahdollisuutta. Hänen kompetenssinsa ei ollut riittänyt kyseenalaistamaan ja tarkastamaan talousalan ammattilaisten laatimaa kirjanpitoa ja yksittäisiä kirjauksia.

DTAG

Jippii GmbH:n kirjanpidossa ei ollut laiminlyöty kulujen kirjaamista. Kirjanpidossa ja raportointipaketissa kulut oli jaksotettu Suomen kirjanpitolain edellyttämällä tavalla suoriteperusteisesti. DTAG oli laskuttanut Jippii GmbH:lta ennakkomaksuja, joista toteutunut osa oli kirjattu kuluiksi ja loput tasevaikutteisesti ennakkomaksuihin. Kirjaus oli perustunut yhtiön hallituksella tilinpäätöksen allekirjoittamishetkellä 28.2.2001 olleisiin tietoihin.

SALB

Käyttöomaisuuden myynnistä oli tehty sopimus vuoden 2000 aikana ja se oli merkitty kirjanpitoon oikea-aikaisesti. Gigabellin liiketoiminnan kaupan yhteydessä Jippii GmbH:n vastattavaksi oli tullut erilaisia kuluja, jotka eivät olleet olleet liiketoiminnan kuluja vaan osa hankintahintaa. Kulujen ja käyttöomaisuuden myynnin käsitteleminen yhtenä kokonaisuutena oli ollut oikea ratkaisu. Myyntivoittoa ei ollut häivytetty. Oikaisu oli vastannut suomalaista kirjanpitokäytäntöä, jolla suomalaisen kirjanpitokäytännön vastaista muiden tuottojen tilille kirjattua myyntivoittoa oli vähennetty sekä vastaavasti kulutileille kirjattuja hankintamenoja luettavia kuluja oli vähennetty. Näin kirjattuna kirjanpito oli antanut oikean kuvan kokonaisuudesta. SALB-järjestelyssä ei ollut syntynyt myyntivoittoa, jolloin mitään jaksottamisongelmaa ei ollut ollut. Joka tapauksessa kysymys oli ollut käyttöleasingistä, jonka mahdollinen myyntivoitto oli tullut tulouttaa kerralla.

Törkeä kurssin vääristäminen

Yhtiön tiedottamisessa ei ollut ollut virheellisyyksiä. Väitettyjä virheellisyyksiä ei oltu tehty tahallaan eikä tarkoituksena ollut ollut vääristää yhtiön osakkeen hintatasoa tarkoituksena saada siitä hyötyä. Kuokkanen oli uskonut yhtiön menestymiseen niin paljon, että hänen edustamansa yhtiö Tietoklusteri Oy oli kesällä 2001 lainannut yhtiölle 30 miljoonaa markkaa. Lisäksi hän oli hankkinut läheisilleen lisää yhtiön osakkeita. Väite siitä, että Kuokkanen olisi toimillaan aiheuttanut osakkeen arvon nousun perusteettoman korkealle, oli järjetön huomioon ottaen Kuokkasen omat osakeostot. Hänellä ei ollut ollut tarkoitusta vääristää osakkeen arvoa.

Tiedotteissa väitetyt virheelliset tiedot eivät olleet omiaan olennaisesti vaikuttamaan yhtiön osakkeen arvoon.

Tiedote 28.2.2001

Tilinpäätöstiedote 28.2.2001 oli antanut oikeat tiedot yhtiön tuloksesta. SALB-järjestelystä jäänyt myyntivoitto vajaa kaksi miljoonaa markkaa ei ollut ollut niin merkittävä määrä muita tuottoja eikä järjestelyssä ollut ollut kysymys niin merkittävästä tapahtumasta, että siitä olisi pitänyt erikseen tiedottaa.

Tiedote 15.5.2001

Osavuositarkastuksessa 15.5.2001 annettu tieto oli ollut oikeaa. Osavuositarkastukseen oli konsolidoitu Jippii GmbH:n raportoidut tulot ja kulut raportointipaketin mukaisesti lukuunottamatta varovaisuuden periaatetta noudattaen lisättyä 500.000 Saksan markan määräästä kulukirjausta. Emoyhtiön edustajilla ei ollut ollut mitään syytä

kyseenalaistaa Jippii GmbH:n selvitystyötä, koska mitään kuluja koskevaa virhettä ei ollut pidetty todennäköisenä eikä ollut pystytty ennakoimaan. Gigabellin liiketoiminnan haltuunotto ja integraatio olivat edenneet niin pitkälle, että oli ollut perusteltua arvioida niiden valmistuvan toisen vuosineljänneksen loppuun mennessä. Kansainvälinen verkko oli valmistunut luvattuna aikana. Koska ensimmäisen vuosineljänneksen tulos oli noudattanut yhtiön budjettia, ei ollut ollut mitään syytä muuttaa koko vuotta koskevaa ennustetta. Väitteet harhaanjohtavasta ja paikkansa pitämättömästä tiedottamisesta olivat perusteettomia.

Tiedote 23.5.2001

Tiedote 23.5.2001 oli ollut arvio vuoden 2002 liikevaihdosta ja tuloksesta. Ennusteen tueksi oli laadittu laskelma, joten ennuste oli ollut perusteltu tuon hetkisen tiedon valossa. Kuokkanen oli kokenut, että analyyttikkojen ennusteet vuodelle 2002 olivat olleet omiaan johtamaan sijoittajia harhaan ja että yhtiöllä oli ollut velvollisuus tiedottaa yhtiön näkemys vuodesta 2002. Yhtiö ja sen johtohenkilöt olivat uskoneet tiedotteen sisältöön ja ennuste oli ollut perusteltavissa sen antohetkellä.

Tiedotteen antohetkellä oli näyttänyt vahvasti siltä, että vuoden 2001 budjetti oli toteutumassa. Edelleen tuolloin oli ollut vahva usko siihen, että IRU-verkko tulee valmistumaan ilmoitetun mukaisesti.

Laskutusjärjestelmillä ei ollut ollut merkitystä liikevaihtoon tai tulokseen. Yhtiön likviditeetti oli ollut tiukka koko ajan. Kuokkanen oli arvioinut yhtiön tulevaisuuden näkymiä. Hänellä oli ollut koko ajan käsitys eri liiketoiminnan eri osa-alueiden kehityksestä, joten hänellä oli ollut kompetenssi arvion laatimiseen.

Liiketoimintakielto

Vaatus liiketoimintakiellosta oli ollut perusteeton.

Oikeudenkäyntikulut

Asiassa ei ollut ollut perusteita käräjäoikeusvaiheen oikeudenkäyntikulujen alentamiseen käytetyn tuntimäärän tai tuntihinnan osalta.

Panu Mikko Antero Lehti on vaatinut, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan käräjäoikeudessa hänen oikeudenkäyntikulunsa 236.487,89 eurolla ja asianosaiskulut 38.608 eurolla, ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa oikeudenkäyntikulut 78.681,70 eurolla ja asianosaiskulut 3.648 eurolla, oikeudenkäyntikulut korkeimmassa oikeudessa ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa yhteensä 32.819,74, kaikki määrät korkoineen.

Lehti on viitannut käräjäoikeuden tuomion perusteluihin ja yhtiön sekä muiden vastaajien vastauksissa ja lausumissa esitettyyn.

Lehdellä ei ollut ollut Saksassa erityisen vastuullista asemaa eikä hän ollut päättänyt käytännössä Jippii GmbH:n asioista. Lehti ei ollut kuulunut yhtiön hallitukseen. Laajennettuun johtoryhmään hän oli kuulunut 15.4.2001 asti. Yhtiössä oli ollut käytössä niin sanottu matriisiorganisaatio. Lehdellä ei ollut ollut mitään muodollista tai tosiasiallista valtaa yli Jippii GmbH:n toimitusjohtajien. Lehden tehtävänä oli ollut helmikuun 2001 alusta 3.8.2001 asti valvoa Saksan uuden runkoverkon valmistumista,

järjestelmäintegraatiota ja sopimusneuvotteluja paikallisten operaattoreiden kanssa. Hän ei ollut vastannut millään lailla Jippii GmbH:n taloushallinnosta tai rahaliikenteestä, eikä hänellä ollut ollut sen kanssa mitään tekemistä. Hän ei ollut vastannut millään lailla kansainvälisestä verkosta ja hänen sähköpostinsa olivat koskeneet Saksan verkkoa. Lehti ei ollut osallistunut Jippii GmbH:n kirjanpidon, tilinpäätöksen tai raportointipakettien laatimiseen millään lailla.

Avunanto törkeään kurssin vääristämiseen

Lehti ei ollut ollut tiedotusvastuussa yhtiössä eikä hän ollut laatinut tekstiä tiedotteisiin. Hän oli ainoastaan pyynnöstä toimittanut havaintojaan ulkomaisista yhtiöistä ranskalaisin viivoin. Lehti ei ollut ollut tietoinen Saksan tuloksen vaikutuksesta koko konsernin tulokseen.

IRU-verkko ja Saksan verkko

IRU-sopimuksessa oli sovittu kansainvälisestä verkosta ja Saksan verkosta omina kokonaisuuksinaan. Lehti oli ollut vastaamassa nimenomaan Saksan verkon rakentamisesta ja hänen sähköpostinsa olivat koskeneet vain Saksan verkkoa.

Saksan tappiollisuus

Lehti ei ollut missään vastuussa talousraportoinnista vuoden 2001 ensimmäiseltä vuosineljännekseltä. Zahl oli hoitanut toimitusjohtajan tehtäviä elokuuhun 2001 asti.

Laskutusjärjestelmien ongelmat

Alkukevään aikana oli ollut ongelmia tiedonkulussa Saksaan. Lehti oli luullut, että integraatio ei ollut edistynyt, vaikka tosiasiaa töitä sen hyväksi oli tehty koko ajan Suomessa. Asiat olivat edenneet huhtitoukokuussa siten, että tiedote 15.5.2001 integraation etenemisestä oli perustunut tosiasioihin.

Jippii GmbH:n likviditeetti

Jippii GmbH:n likviditeetti ei ollut estänyt yhtiön toimintaa, liikevaihdon kasvua, uusien tuotteiden tuomista markkinoille taikka niiden myymistä. Jippii GmbH oli myös markkinoinut ja myynyt koko ajan tuotteita kuluttajille ja erityisesti yritysasiakkaille. Jippii GmbH:n likviditeettitilanne ei ollut vaikuttanut integraatioon tai haltuunottoon.

Saksan kannattavuus

Jippii GmbH:n budjetit ja Lehden 6.2.2001 hallituksen kokoukseen toimittama yhteenveto olivat olleet kassavirtapohjaisia. Lehti oli hankkinut parhaan kykynsä mukaan kaiken häneltä pyydetyn tiedon, eikä hän ollut antanut integraation toteutumisesta, Saksan verkon valmistumisesta tai muutoinkaan Saksan tilanteesta liian optimistista tai muutoin virheellistä tietoa.

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö

Lehdellä ei ollut ollut tiedossaan mitään sisäpiirintiedoksi katsottavaa julkistamatonta tietoa, jolla olisi voinut olla vaikutusta yhtiön osakkeen hintaan tai arvoon. Lehti ei ollut missään tapauksessa toiminut tahallisesti tai törkeän huolimattomasti.

Lehti oli päättänyt myydä osakkeita heti, kun listautumiseen liittynyt myyntikielto oli päätynyt 10.4.2001. Hän oli varmistanut yhtiön toimitusjohtajalta huhtikuun alussa, että voi myydä osakkeitaan. Hän oli myynyt huhtikuun ja elokuun 2001 välisenä aikana kolmanneksen omistamistaan osakkeista. Hänellä ei ollut ollut riittävän täsmällistä tai riittävällä todennäköisyydellä lähitulevaisuudessa toteutuvaa tietoa, jota voitaisiin pitää sisäpiirintietona. Lehdellä olleet epämääräiset tiedot eivät myöskään olleet olleet sellaisia, että ne olisivat voineet vaikuttaa olennaisesti osakekurssiin.

Lehti ei ollut ollut erityisen vastuullisessa asemassa yhtiössä. Lehdellä ei ollut ollut 1.4.2001 yhtiön laajennetun johtoryhmän jäsenyyden lakkaamisen jälkeen tarkempaa tietoa yhtiön taloudellisesta tilanteesta. Lehdellä oli ollut tieto Jippii GmbH:n tappiollisuudesta, mutta ei siitä kuinka paljon tai miten se olisi vaikuttanut yhtiön tulokseen. Lehdellä ei ollut ollut muuta tekemistä Jippii GmbH:n rahoituksen kanssa kuin että hän oli ajoittain raportoinut lisärahoituksen tarpeesta.

Lehti ei ollut kuulunut yhtiön johtoryhmään myydessään toukokuussa 2001 osakkeita. Yhtiö oli julkistanut osavuosikatsauksensa 15.5.2001. Lehdellä ei ollut ollut syytä epäillä yhtiön osavuosikatsauksen oikeellisuutta eikä hänellä olisi ollut mahdollisuutta arvioida sen oikeellisuutta.

Lehti ei ollut osallistunut toisen vuosineljänneksen Jippii GmbH:n osavuosikatsauksen laadintaan muuten kuin välittämällä kysymyksiä sähköpostitse eteenpäin ja lähettämällä pyydettyjä dokumentteja koskien operaattorimyyntiä ja DTAG:n kuluja. Lehti oli uskonut vakaasti elokuun 2001 alussa osakkeita myydessään, että Saksan liiketoiminta olisi saatu voitolliseksi kolmannen vuosineljänneksen aikana. Lehti oli lisäksi ollut Suomessa kesälomalla 5.8.2001 asti.

Lehdellä ei ollut ollut huhti-, touko- tai elokuussa 2001 osakkeita myydessään mitään sisäpiirintietoa. Lehdellä olleet tiedot eivät myöskään olleet olleet riittävän täsmällisiä eikä niillä voinut olla olennaista vaikutusta osakkeen arvoon.

Lehti ei ollut menetellyt asiassa mitenkään tahallisesti tai törkeän huolimattomasti, koska hänellä ei ollut ollut mitään sisäpiirintietoa, jota hän olisi käyttänyt hyväkseen. Hänellä ei ollut ollut osakkeita myydessään hyötymistarkoitusta. Osakkeiden myynnin syynä oli ollut Lehden perheen taloudellinen tilanne. Häntä ei voitu myöskään pitää markkinoilla ammatikseen toimivana henkilönä, jolta olisi voitu edellyttää erityisen suurta huolellisuutta. Hänen ei voitu katsoa tavoitelleen huomattavan suurta henkilökohtaista etua.

Menettämisseuraamus

Koska Lehti ei ollut syylistynyt mihinkään rikokseen, myös menettämisseuraamusta koskeva vaatimus oli perusteeton. Joka tapauksessa määrää laskettaessa tuli ottaa huomioon markkinoiden osakekurssien yleinen romahdus toimialalla ja esimerkiksi Nokian kesäkuussa antaman tulosvaroituksen vaikutukset osakemarkkinoilla.

Oikeudenkäyntikulut

Vaatus kärjäoikeusvaiheen oikeudenkäynti- ja asianosaikulujen alentamisesta oli ollut perusteeton. Asia oli ollut poikkeuksellisen laaja ja syytteet täysin perusteettomia. Kärjäoikeus ei ollut tuominut Lehten oikeudenkäyntikuluja maksettavaksi kokonaisuudessaan valtion varoista, jolloin Lehdelle oli jäänyt vielä maksettavaa. Asianosaikuluja ei tullut alentaa, koska Lehten työmäärä asiansa oli ollut huomattava ja tuomitut kulut olivat olleet kohtuulliset sekä aiheelliset.

Oli kohtuutonta, että vaikka neljä viidestä Lehteen kohdistetusta syyteest  ja osa muista syyttäjän vaatimuksista oli aiemmin hovioikeudessa hylätty, Lehti oli joutunut tästä huolimatta vastaamaan kaikista oikeudenkäyntikuluistaan itse. Asiassa oli erityisiä syytä korvata valtion varoista ainakin kolme nelj osaa kuluista siinäkin tapauksessa, ettei t rke  sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevaa syytetä hylättäisi tai se hylättäisiin vain osittain. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset sekä virkatoiminnassa k rj - ja hovioikeudessa sattuneet virheet huomioon ottaen olisi kohtuutonta velvoittaa Leht  kärsimään kaikki kulut vahinkonaan.

Karri Tapio Linna on vaatinut, että syyttäjän valitus ja hovioikeudessa esitetyt uudet vaatimukset hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa 73.444 eurolla, korkeimmassa oikeudessa 6.924,60 eurolla ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa 79.974,94 eurolla, kaikki määrät korkoineen.

Linna on viitannut kärjäoikeuden tuomion perusteluihin ja yhtiön vastauksessa lausuttuun. Linnalla ei ollut ollut lakiin perustuvaa vastuuasemaa yhtiössä vaan hän oli ollut työsuhteessa yhtiön. Linnan tehtävänä konsernin talousjohtajana oli ollut koordinoita ja kehittää taloushallintoa hallituksen ja toimitusjohtajan alaisuudessa. Hän ei ollut vastannut yhdenkään konserniin kuuluvan tytäryhtiön kirjanpidosta tai talousraportoinnista. Talousjohtajan tehtävien lisäksi Linna oli kuulunut konsernin johtoryhmään toukokuuhun 2001 saakka. Linna oli irtisanoutunut yhtiön palveluksesta kesäkuussa 2001.

Kirjanpitorikos

Asiassa oli epäselvää, voiko kirjanpitorikoksen tunnusmerkistö kattaa konsernitilinpäätöksen sisältämät väärät ja harhaanjohtavat tiedot. Lisäksi syyteoikeus kirjanpitorikoksesta oli vanhentunut. Teko ei missään tapauksessa täyttänyt törkeän kirjanpitorikoksen tunnusmerkistöä. Joka tapauksessa Jippii GmbH:n tietojen konsolidointi oli tehty Suomen kirjanpitolainsäädännön edellyttämällä tavalla. Syyttäjän vasta hovioikeudessa tekemää teonkuvauksen laajentamista siitä, että kirjanpitorikos täyttyisi myös sillä, ettei yhtiön kulurakenteen muuttumisesta ja tulokseen sisältyvästä kertaluonteisesta tulosta tai myyntivoitosta ollut informoitu tilinpäätöksen liitetiedoissa, ei tullut ottaa huomioon.

Linna ei ollut missään vaiheessa kuulunut yhtiön lakisääteisiin elimiin. Linna ei ollut voinut tehdä yhtiön kirjanpitoon liittyviä ratkaisuja itsenäisesti, vaan ylimmän johdon tieteen ja hyväksymänä. Linna ei ollut myöskään käyttänyt määräysvaltaa yhtiössä. Linna oli työsuhteisena työntekijänä hoitanut hänelle uskottuja kirjanpitoon liittyviä tehtäviä

nimenomaan työsuhteen perusteella ja toimitusjohtajan ja yhtiön hallituksen johdon ja valvonnan alaisena. Tässä asemassa Linna ei ollut toiminut toimeksiantosuhteen edellyttämällä tavalla itsenäisesti eivätkä yhtiön toimielimet olleet luovuttaneet kirjanpidon hoitoa ulkopuoliselle, kuten tunnusmerkistön mukainen tekijäasema olisi edellyttänyt. Linnalla oli ollut laaja raportointivelvollisuus esimiehiään kohtaan. Kaikki yhtiön tilinpäätökset ja osavuositarkastukset oli lopullisina hyväksytyt yhtiön lainmukaisissa toimielimissä.

DTAG

Jippii GmbH:n raportoidut tilinpäätöstiedot oli muutettu konsolidoinnissa vastaamaan Suomen kirjanpitolain vaatimuksia. Annetusta ohjeistuksesta huolimatta Jippii GmbH:ssä ei ollut noudatettu raportointikäytäntöjä. DTAG:n kulujen osalta kysymys oli ennakkomaksuista, jotka olivat olleet sovittu mukaisesti 300.000 Saksan markkaa viikossa ja marras- ja joulukuun 2000 väliseltä ajalta yhteensä noin 2,4 miljoonaa Saksan markkaa. Suoritusperusteisen kirjanpidon mukaisesti ainoastaan vastaanotettuun suoritteeseen kohdistuva kulu oli voitu kirjata. Yhtiössä oli ollut tiedossa vuoden 2000 tilinpäätöksen laatimisen aikaan, että kyseiset maksut olivat ennakkomaksuja. Raportointipaketin tietojen tarkistamiseksi Linna oli nimenomaan tiedustellut Jippii GmbH:sta, oliko DTAG:n verkkokustannukset kirjattu ja jaksotettu todellisen käytön mukaisesti. Jippii GmbH:ssä oli laadittu todellista liikennettä koskeva laskelma cdr-tietueiden perusteella, jonka johdosta Saksassa oli laadittu todellista käyttöä osoittava kirjanpitosite. DTAG-maksut oli kirjattu Jippii GmbH:n tilinpäätökseen samalla tavalla, eikä saksalaisilla tilintarkastajilla ollut ollut huomautettavaa kirjausten osalta. Myös suomalainen tilintarkastaja oli konsernitilinpäätöksen tarkastamisen jälkeen todennut, että konsernitilinpäätös oli antanut oikean ja riittävän kuvan yhtiön taloudellisesta asemasta.

Linna oli tarkasti pyrkinyt luotettavimmalla mahdollisella tavalla selvittämään cdr-tietueiden perusteella todellisen käytetyn verkkoliikenteen määrän. Linna oli ollut perustellusti siinä käsityksessä, että Jippii GmbH:sta raportoitu tieto oli kertonut todellisen käytön. Linnalla tai kenelläkään muullakaan ei ollut ollut syytä epäillä Jippii GmbH:lta saatua selvitystä, koska mitään todelliseen liikenteeseen perustuvia laskuja DTAG:lta ei ollut saatu tilinpäätöksen laatimisen aikaan, eikä cdr-tietueista saatuja tietoja ollut ollut perusteltua kyseenalaistaa myöskään yhtiön aikaisemman liiketoimintahistorian perusteella. Linna ei siten ollut voinut olla tietoinen kirjausten väitetystä virheellisyydestä tai normivastaisuudesta eikä siten toimia tunnusmerkistön edellyttämällä tavalla tahallisesti.

SALB

SALB-sopimus oli tehty sitovasti Leasetecin ja Jippii GmbH:n välillä ennen vuodenvaihdetta 2000-2001. Leasetec oli kaupan ja leasing-sopimuksen perusteella ryhtynyt perimään leasingmaksuja 1.1.2001 alkaen. Leasingmaksujen periminen oli perustunut 29.12.2000 päivättyyn laskuun. Koneiden ja laitteiden kauppa, johon myyntivoiton kirjaus oli perustunut, oli syntynyt joulukuussa 2000. Vuodenvaihteen jälkeen oli tehty muutoksia vain leasing-sopimukseen. Linna on kirjausajankohdan osalta viitannut kärjäoikeuden tuomion perusteluihin ja leasing-sopimuksen luonteen osalta

yhtiön vastauksessa lausuttuun.

Yhtiön kirjanpidon tositteessa 20141 oli ollut kysymys oikaisusta, jolla oli vähennetty liiketoiminnan muista tuotoista 15.431.384,25 Suomen markkaa ja eräiltä kulutileiltä sama määrä. Gigabellin liiketoimintakauppa ja SALB-järjestely olivat muodostaneet käyttöomaisuuden myynnin osalta ajallisesti ja asiallisesti yhden kokonaisuuden, jota oli tullut käsitellä kokonaisuutena myös konsernitilinpäätöksessä. Liiketoimintakauppa ja SALB oli kuitenkin Jippii GmbH:n omassa kirjanpidossa kirjattu erilleen, vaikka niitä olisi tullut käsitellä yhtenä kokonaisuutena.

Konsernitilinpäätöksen mukaisessa yhdistelyssä ei myyntivoittoa tai ylipäättäen mitään tuloa kuitenkaan ollut lisätty konsernitilinpäätökseen, koska Gigabell-kauppaan liittyen Jippii GmbH:lle oli syntynyt myyjän puolesta vastattavaksi otettuja osin kertaluonteisia kustannuseriä sekä suoria järjestelyyn liittyviä kuluja yhteensä noin 5,1 miljoonaa Saksan markkaa. Kulut olivat johtuneet siitä, että Jippii GmbH oli joutunut ottamaan vastuulleen sellaisia kuluja, jotka olisivat kuuluneet konkurssipesälle. Osin kulut olivat perustuneet arvioon, koska tilinpäätöksen laatimisen ajankohtana vastuiden määrät eivät olleet tarkentuneet lopullisiksi. Erien käsitteleminen hankintamenon osana oli ollut välttämätöntä sen johdosta, että Gigabell-kaupan ja SALB-järjestelyn muodostaessa kokonaisuuden, olisi Jippii GmbH:n noudattamalla kirjaustavalla annettu virheellinen ja harhaanjohtava kuva konsernin kulurakenteesta ja tuloksesta. Myös tilintarkastaja oli hyväksynyt kulujen ja käyttöomaisuuden myynnin käsittelemisen kokonaisuutena.

Mikäli SALB-järjestely olisi Jippii GmbH:n kirjanpidossa alun alkaen kirjattu suomalaisen kirjanpitokäytännön ja lainsäädännön mukaisesti, olisivat nyt häivytytyksi väitetyt kulut kirjattu osaksi hankintamenoa, eikä mitään noin 17 miljoonan Suomen markan määräistä myyntivoittoa olisi edes syntynyt. Tunnusmerkistön edellytys siitä, että väitetyllä kirjauksella olisi olennaisesti vaikeutettu oikean ja riittävän kuvan saamista yhtiön taloudellisesta tuloksesta tai taloudellisesta asemasta, ei ollut täyttynyt. Tehty oikaisu ei ollut vaikuttanut yhtiön tulokseen millään osin, koska tuottojen ja kulujen määrät olivat vähentyneet yhtä paljon.

Tosite oli laadittu ja kirjattu 27.2.2001 sen jälkeen, kun asiaa oli yhtiössä 26.2.2001 käsitelty yhtiön johdon ja tilintarkastajien kanssa. Linnalla oli siten jo ennen oikaisun kirjaamista ollut perusteltu syy uskoa menettelyn oikeellisuuteen ja lainmukaisuuteen. Linna ei siten ollut voinut olla tietoinen kirjausten väitetyistä virheellisyydestä tai normivastaisuudesta eikä siten toimia tunnusmerkistön edellyttämällä tavalla tahallisesti.

Avunanto kirjanpitorikokseen

Väitettyä päätekoja ei ollut tapahtunut. Lisäksi koska pääteko oli vanhentunut, oli myös väitetty avunantoteko vanhentunut. Linna ei ollut omalla toiminnallaan avunannon edellyttämällä tavalla päätekoja edeltäen neuvolla, toimella tai kehotuksella edistänyt kielletyn seurauksen syntymistä. Linnalla ei ollut myöskään avunantotahallisuutta.

Avunanto törkeään kurssin vääristämiseen

Syyteoikeus kurssin vääristämisrikokseen ja avunantoon siihen oli ollut

vain, jos teon kvalifiointiperusteet olivat täyttyneet. Linnan osallisuus oli rajoittunut kokonaisarvostelun kannalta vähäiseen osaan, jolloin Linnan avunanto ja osallisuus päätekoihin ei ollut voinut olla sellaista, että se olisi ollut omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan.

Linna on viitannut pääteon osalta yhtiön vastaukseen. Mitään tahallista päätöksentekoa ei ollut tapahtunut. Mitään olennaisesti yhtiön osakekurssiin 28.2.2001 tai 15.5.2001 vaikuttavaa totuudenvastaista tai harhaanjohtavaa tietoa ei ollut ollut. Linnan väitetty avunanto ei ollut voinut huomattavasti edistää luottamuksen heikentymistä arvopaperimarkkinoiden toimintaan. Linna ei ollut voinut olla tietoinen väitetystä luottamuksen heikentymisestä tai muidenkaan tunnusmerkistökijöiden täyttymisestä eikä siten toimia avunannon edellyttämällä tavalla tahallisesti.

Linnan oli virheellisesti väitetty olleen vastuussa ja osallistuneen Jippii GmbH:n kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimiseen.

Linnan osalta avunanto oli voinut edes teoriassa kohdistua vain 28.2.2001 ja 15.5.2001 annettuihin tiedotteisiin. Teonkuvauksesta ei ollut ilmennyt, miten teko aika 15.5.2001-15.8.2001 olisi liittynyt Linnaan. Linna ei lain mukaan ollut vastannut yhtiön tiedottamisesta, eikä siten voisi edes teoriassa olla vastuussa väitetystä laiminlyönnistä oikaista virheellisiä tietoja.

Tilinpäätöstiedote 28.2.2001

Koska konsernitilinpäätös oli ollut Suomen kirjanpitolain ja hyvän kirjanpitotavan mukainen, ei Linna ollut voinut myöskään toimillaan edistää tai myötävaikuttaa tiedotteen välityksin väitetyksi annettujen harhaanjohtavien ja totuudenvastaisten tietojen julkistamista. Väitetyillä virheellisillä kirjauksilla olisi lisäksi tullut olla olennainen vaikutus yhtiön osakekurssiin tilinpäätöksen julkistamishetkellä. Asiassa ei ollut näytetty Linnan osalta hänen avunantotahallisuuttaan. Linna oli pyrkinyt toimimaan huolellisesti ja Suomen kirjanpitolain edellyttämällä tavalla. Hänen ei voitu katsoa edistäneen pääteosta epäiltyjen vastaajien toimintaa. Oli lisäksi ollut normaalia, että tilinpäätöstiedotteiden luvut olivat muokkaantuneet aivan viime metreille saakka. Linna ei myöskään ollut ollut miltään osin mukana laatimassa lopullista julkistettua tilinpäätöstiedotetta. Linna ei siten ollut voinut olla tietoinen tilinpäätöstiedotteen väitetystä virheellisyydestä tai normivastaisuudesta eikä siten toimia avunannon edellyttämällä tavalla tahallisesti.

Osavuosikatsaus 15.5.2001

Osavuosikatsauksen osalta oli ollut kysymys säännöllisestä tiedonantovelvollisuudesta, josta Linna ei asemansa perusteella ollut vastannut. Osavuosikatsaus oli sisältänyt oikeat tiedot. Linna oli ollut asemansa perusteella laatimassa osavuosikatsauksen tunnuslukuja, jotka oli tiedotteessa julkistettu. Jippii GmbH:n osalta luvut oli konsolidoitu sellaisenaan ensimmäisen vuosineljänneksen osalta lukuunottamatta ylimääräistä 500.000 Saksan markan kuluvarausta, joka oli osoittanut huolellista ja vastuullista reagointia epävarmuustekijöihin. Linna ei ollut kuitenkaan miltään osin vastannut Jippii GmbH:ssa tehdyistä kirjauksista. Linna ei ollut voinut tehdä havaintoja puuttuvista DTAG:n laskuista, koska

ne olivat saapuneet Jippii GmbH:ön vasta heinäkuussa 2001. Linnalla ei ollut ollut perusteita epäillä Saksassa tehtyjä kirjauksia siitäkään syystä, että Jippii GmbH:n virallinen tilinpäätös oli valmistunut ja tilintarkastettu 18.4.2001. Yhtiön tilintarkastaja oli lisäksi syyskuussa 2001 antanut review-tyyppisen lausunnon 15.5.2001 ja 15.8.2001 julkistetuista osavuosikatsauksista, joissa oli todettu katsausten antavan oikeat ja riittävät tiedot. Linna oli kaikella tavoin pyrkinyt toimimaan huolellisesti ja vastuullisesti. Linna ei siten ollut voinut olla tietoinen osavuosikatsauksen väitetystä virheellisyydestä tai normivastaisuudesta eikä siten toimia avunannon edellyttämällä tavalla tahallisesti.

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö

Linna oli kesäkuussa irtisanoutunut yhtiön palveluksesta ja toukokuusta lähtien hän oli käytännössä irtautunut yhtiön jatkuvasta toiminnasta ja johtoryhmätyöskentelystä. Linna ei myöskään enää huhtikuusta lähtien ollut ollut yhtiön sisäpiirissä. Hän ei ollut kuulunut edes yhtiön sisäpiiriohjeiden mukaiseen toissijaiseen sisäpiiriin. Osakkeiden ja optio-oikeuksien myynnit olivat ajoittuneet eri ajankohtiin. Yhtiö oli niiden myynnin välissä antanut muun muassa osavuosikatsauksen 15.5.2001, jonka johdosta kumpaakin myyntiajankohtaa oli arvioitava erikseen.

Syyteoikeus oli vanhentunut 26.3.2001 osakkeiden myynnin osalta sikäli, kun toiminta ei ollut täyttänyt törkeän sisäpiirintiedon väärinkäytön tunnusmerkistöä. Kaikkia osakkeella tehtyjä kauppvoja oli tullut tarkastella erikseen tuolloin kulloinkin Linnalla väitetysti vallinneen tiedon perusteella ja arvioida, olivatko törkeän sisäpiirintiedon väärinkäytön edellytykset nimenomaan kaupantekoaajankohtana täyttyneet.

Jotta Linnalla olisi voitu katsoa olevan julkistamatonta sisäpiirintietoa, oli tiedon julkistamattoman osan itsessään oltava omiaan vaikuttamaan olennaisesti arvopaperin arvoon kaupankäyntihetkellä. Osakkeiden myyntihetkellä 26.3.2001 ei ensimmäisen vuosineljänneksen tulos, joka oli julkistettu 15.5.2001, voinut olla Linnan tiedossa. Näin ollen väitettyä sisäpiirintietoa olisi voinut olla ainoastaan väitetty vuoden 2000 tilinpäätöksen virheellisyys DTAG:n kulujen ja SALB-järjestelyn osalta. Kun tilinpäätös oli antanut näiden osalta oikean ja riittävän kuvan, ei Linnalla ollut voinut olla sisäpiirintietoa.

Optio-oikeuksien myynnin osalta olisi sisäpiirintietoa ollut edellä kuvatun lisäksi 15.5.2001 perusteettomasti väitetty tuloksen vääristäminen, joka oli liittynyt Jippii GmbH:n tuloksen yhdistelyyn. Väitetyllä tiedolla ei myöskään ollut ollut olennaista vaikutusta yhtiön osakekurssiin, mikä oli ilmennyt siitä, että yhtiön osakekurssi oli noussut 15.8.2001 tulosvaroituksen jälkeen, kun väitetty sisäpiirintieto oli julkistettu.

Linnalla ei ollut ollut syytteen teonkuvauksessa edes sen täsmennyksen jälkeen kuvattua sellaista sisäpiirintiedon määritelmän mukaista julkistamatonta tietoa, jolla olisi ollut olennainen vaikutus arvopaperin arvoon mainittuna ajankohtana.

Syyttäjän teonkuvauksen täsmennys oli ollut perusteeton. Emoyhtiön keväällä 2001 suorittama varojen siirto ei ollut tapahtunut laskutusjärjestelmän ongelmien vuoksi, vaan siirto oli pääosin ollut tarpeen,

koska Jippii GmbH:n suorittamat DTAG:n ennakkomaksut olivat olleet etupainotteisia. Lisäksi DTAG:n lisenssimaksut olivat olleet suuria kertasummia. Laskutusjärjestelmän ongelmilla ei ollut vaikutusta siihen, etteikö konsernin 28.2.2001 julkistetun tulosenusteen ennallaan pitäminen ollut ollut perusteltua. Keväällä 2001 mahdollisesti olleista ongelmista ei ollut voitu johtaa sitä, että yhtiön tulos per 31.12.2001 ei olisi ollut ennustetun mukainen. Linnalle ei ollut missään vaiheessa muodostunut sellaista käsitystä, että Jippii GmbH ei olisi pystynyt perimään laskutusjärjestelmän ongelmien vuoksi saataviaan ja ettei sen tulonmuodostus tilikaudella 2001 siten olisi ollut liikevaihdon osoittaman mukainen. Linnalla oli ollut perusteltu syy uskoa tulosenusteen toteutumiseen. Laskutusjärjestelmän ongelmat eivät yksistään olleet myöskään omiaan olennaisesti vaikuttamaan yhtiön osakkeen arvoon.

Linnalla ei ollut ollut tarkoitustahallisuutta hyödyntää sisäpiirintietoa taloudellisen edun tavoittelemiseksi, kuten tunnusmerkitö olisi edellyttänyt. Linna oli pyrkinyt myymään osakkeitaan heti niin sanotun Lock up-jakson päättymisen jälkeen, mutta asetettu rajahinta ei ollut tuolloin toteutunut ja tästä syystä osakkeet olivat jääneet myymättä. Maaliskuun ja kesäkuun myynnit olivat olleet jatkumoa tälle myyntihankkeelle. Myyntiin oli vaikuttanut Linnan oma taloudellinen tilanne.

Osakkeiden myyntiajankohta oli ollut yhtiön tilintarkastuskertomuksen allekirjoittamisen jälkeen niin sanottuna sallittuna aikana. Optio-oikeuden myyntiajankohtaan oli vaikuttanut osaltaan myös se, ettei Linnalla sen hetkessä taloudellisessa tilanteessa ollut ollut mahdollisuutta merkitä saaduilla optioilla yhtiön osakkeita. Se, että Linnan myynnit olivat tapahtuneet useassa erässä, oli johtunut lisäksi toimialan yleisestä kurssikehityksestä.

Linna ei ollut saanut mitään etua osakkeiden myynnistä 26.3.2001, koska hän oli kärsinyt osakkeiden osalta tappioita. Myöskään kokonaissumma ei ollut ollut erityisen merkittävä. Kurssikehityksestä oli eristettävä muun kuin väitetyn sisäpiirintiedon vaikutus osakkeen kurssiin. Syyttäjän noudattama laskentatapa ei ollut perusteltu. Linna ei ollut ollut myöskään erityisen vastuullisessa asemassa.

Menettämisseuraamusvaatimus

Vaatimus rikoshyödyn menettämisestä oli perusteeton, koska Linna ei ollut syyllistynyt rikokseen. Myös vaatimuksen määrä oli virheellinen. Ainoastaan sisäpiirintiedon vaikutus oli voitu ottaa huomioon kaupantekohetkellä. Menettäväksi oli voitu tuomita vain nettohyöty.

Prosessissa ei ollut toistaiseksi seuraamuksia määrättäessä otettu huomioon prosessin puutteita. Tapahtuneet menettelyvirheet ja niiden aiheuttama vahinko oli joka tapauksessa otettava huomioon mahdollisia rangaistuksia mitattaessa.

Oikeudenkäyntikulut

Hovioikeus oli aiemmin antamassaan tuomiossa todennut, ettei käräjäoikeuden tuomio täyttänyt tuomion edellytyksiä. Tämän jälkeen hovioikeus oli käsitellyt asiaa kokoonpanossa, joka myöhemmin todettiin

jääviksi, minkä vuoksi korkein oikeus oli purkanut hovioikeuden tuomion. Asian aiemmista käräjä- ja hovioikeuskäsittelyistä syntyneiden oikeudenkäyntikulujen ei voitu milteään osin katsoa kuuluvan Linnan vastattaviksi.

Miettinen on vaatinut, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan Miettisen oikeudenkäyntikulut ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa 110.440,47 eurolla, korkeimmassa oikeudessa 130.704,17 eurolla ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa 151.385,49 eurolla, kaikki määrät korkoineen.

Kirjanpitorikos

Miettinen on viitannut käräjäoikeuden tuomion perusteluihin. Päärrikosta ei ollut tapahtunut. Syyteoikeus kirjanpitorikoksen ja myös avunannon osalta oli vanhentunut. Syyteoikeus oli avunannon osalta vanhentunut myös itsenäisesti. Tilinpäätös oli antanut oikean ja riittävän kuvan kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Miettinen ei ollut edistänyt väitettyä päärrikosta millään neuvolla, kehotuksella tai muulla toimella. Miettinen oli osallistunut yhtiön kirjanpidon ja tilinpäätöksen lakisääteiseen tilintarkastukseen, joka oli suoritettu hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa. Miettinen ei ollut ollut tietoinen siitä, että yhtiön johto tai taloushallinto olisi merkinnyt kirjanpitoon vääriä tai harhaanjohtavia tietoja tai että heillä olisi ollut tarkoitus vaikeuttaa oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen taloudellisesta tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Kirjanpitorikoksen tunnusmerkistö oli voinut täytyä vain silloin, jos kirjanpitoon tehdyn merkinnän vääryys tai harhaanjohtavuus oli kirjanpitoa koskevien säännösten mukaan yksiselitteistä ja ilmeistä. Tehdyt kirjaukset olivat olleet kirjanpitolain ja hyvän kirjanpitotavan mukaisia. Liiketapahtumat oli voinut esittää perustellusti usealla eri tavalla. Syytteen kohteena olevien liiketapahtumien kirjaamisesta ei ollut säädetty Suomen kirjanpitolainsäädännössä eikä käytettävissä ollut myöskään Kilan ohjetta tai lausuntoa taikka sellaisiin perustuvaa vakiintunutta käytäntöä. Lisäksi pelkän hyvän kirjanpitotavan rikkomisen ei ollut voinut johtaa tunnusmerkistön täyttymiseen, joten oikaisukirjauksen kirjausteknisen käsittelyn mahdollinen jälkikäteinen arviointi ei voinut johtaa tunnusmerkistön täyttymiseen.

Kirjanpitorikoksen tunnusmerkistö ei ollut myöskään koskenut konsernia eikä konsernitilinpäätöstä. Tunnusmerkistön sanamuodon mukaan kirjanpitorikokseen syyllistyy vain se, joka merkitsee kirjanpitoon vääriä tai harhaanjohtavia tietoja. Tilinpäätös ja konsernitilinpäätös olivat eri asioita kuin kirjanpito, eikä konserniyritysten tuloslaskelmien ja taseiden yhdistely konsernitilinpäätökseksi ollut kirjanpitoa. Lisäksi kirjanpitorikosta koskevan tunnusmerkistön mukaan rangaistavaa oli vain teko, joka olennaisesti vaikeuttaa oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen toiminnan taloudellisesta tuloksesta tai taloudellisesta asemasta. Konserni ei ollut kirjanpitolaissa tarkoitettu kirjanpitovelvollinen. Kirjanpitorikos ei ollut siten voinut täytyä yhdisteltäessä konserniin kuuluvien yritysten tuloslaskelmat ja taseet konsernitilinpäätökseksi. Tätä lain systematiikkaa tuki myös kirjanpitorikoksen säännöksen säädöshistoria.

Väitettyt väärät ja harhaanjohtavat tiedot

Kirjaukset Jippii GmbH:ssä

Tilintarkastuksessa saadun selvityksen mukaan Jippii GmbH:n Gigabellilta ostaman liiketoiminnan kauppahinta oli kirjattu Jippii GmbH:n kirjanpitoon siten, että 6.887.000 Saksan markkaa oli siirtyneiden asiakkuuksien arvo, 3.162.000 Saksan markkaa käyttöomaisuus ja 1.548 Saksan markkaa muut varat. SALB-järjestelyssä Leasetecille myyty käyttöomaisuus oli koostunut kolmesta laitteesta, joiden kauppahinta oli ollut sopimuksen mukaan yhteensä 9.651.601 Saksan markkaa lisättynä arvonnalisäverolla. Jippii GmbH oli kirjannut käyttöomaisuuden myynnin siten, että kirjanpidossa käyttöomaisuuden arvoksi oli merkitty kauppahinnan ja asiakkuuksien käyvän arvon erotus noin 3,2 miljoonaa Saksan markkaa. Käyttöomaisuus oli luovutettu joulukuussa 2000 hintaan noin 9,7 miljoonaa Saksan markkaa. Kauppahintasaaminen oli kirjattu kirjanpidossa muihin saamisiin ja luovutetun omaisuuden kirjanpitoarvo 3,2 miljoonaa Saksan markkaa oli poistettu kirjanpidosta. Koska luovutetun omaisuuden arvo kirjanpidossa oli ollut vain 3,2 miljoonaa Saksan markkaa, oli luovutuksesta Jippii GmbH:n kirjanpidossa syntynyt noin 6,5 miljoonan Saksan markan myyntivoitto, joka raportointipaketissa oli kirjattu liiketoiminnan muihin tuottoihin. Raportointipaketissa myyntivoitosta oli vähennetty liiketoimintakaupan toteuttamisesta Jippii GmbH:lle syntyneet oikeudelliset ja konsultointikulut noin 754.000 Saksan markkaa. Jippii GmbH oli siten raportointipaketin mukaan tulouttanut vähennyksen jälkeisen myyntivoiton määrältään noin 5,7 miljoonaa Saksan markkaa.

Kirjausajankohta

Tilintarkastusryhmä oli saanut tiedon SALB-järjestelystä ja sen johdosta tehdyistä kirjauksista 22.2.2001. Tilintarkastuksen kuluessa yhtiön johto oli selvittänyt myyntivoiton tulleen kirjatuksi tilikaudelle 2000, koska SALB-järjestelystä oli sovittu osapuolten välillä sitovasti joulukuussa 2000. Kun sopimuksen perusteella ei ollut tapahtunut sopimuksen luonteesta johtuen hallinnan luovutusta, kirjaukset oli tehtävä, kun osapuolet olivat saavuttaneet yhteisymmärryksen sopimuksen syntymisestä ja sen keskeisestä sisällöstä tai kun osapuoli oli muutoin peruuttamattomasti sitoutunut sopimukseen.

Tilintarkastuksen kuluessa yhtiön johto oli esittänyt allekirjoitetut saksankieliset leasingsopimukset ja kauppasopimuksen sekä 1.12.2000 päivätyt vahvistukset, joissa Jippii GmbH oli vahvistanut Leasetecille vastaanottaneensa sopimusten kohteena olleet laitteet. Yhtiön johdon antamia tietoja olivat lisäksi tukeneet sopimuksen ja vuokrien maksuvelvollisuuden alkaminen 1.1.2001. Leasetec oli ryhtynyt taloudellisesti hyödyntämään sopimuksen kohdetta omassa liiketoiminnassaan viimeistään vuoden 2001 alusta alkaen. Friedrich Karl Gerhard Lange oli merkinnyt 2.1.2001 päivättyyn rahatilanne-ennusteeseen vuoden 2001 viikolle 4 kauppahinnan tuloksi ja leasingsopimusten ensimmäiset maksuerät menoksi. Saksalaisen tilintarkastajan (PwC Frankfurtin) antaman Review-raportin mukaan SALB-järjestely oli kirjattu vuodelle 2000, eikä tilintarkastajalla ollut ollut huomautettavaa

kirjausajankohdasta. Jippii GmbH:n tekemään leasing sopimukseen perustuvat leasingvastuut oli merkitty konsernitilinpäätöksen liitetietoihin leasingvastuiksi. Siten Miettisellä ei ollut ollut syytä epäillä, etteikö kirjausajankohta tilikaudelle 2000 ollut ollut oikea.

Lisäksi oli otettava huomioon, että vaikka SALB-järjestelyyn kuuluneen käyttöomaisuuden kauppaa ei olisi tehty tilikaudella 2000, olisi konsernitilinpäätöksen tuloslaskelma kuitenkin muodostunut samansisältöiseksi kuin mitä tilikauden 2000 konsernitilinpäätöksen tuloslaskelma nyt oli ollut. Siten konsernitilinpäätökseen ei ollut sisällytynyt vääriä tai harhaanjohtavia tietoja.

Mahdollinen sopimusehtojen muutos oli koskenut vain vuokrasopimusta, ei kauppasopimusta. Jippii GmbH ja yhtiö olivat sitoutuneet sopimuksiin vuonna 2000. Leasetec oli maksanut kauppahinnan Jippii GmbH:n 29.12.2000 päivämäärän laskun perusteella. Leasetec oli vahvistanut kaupan tapahtuneen vuonna 2000. Kirjanpidossa oli noudatettava vastaavuusperiaatetta. Myynnin oli täytynyt tapahtua ennen vuokratkauden alkamista. Pankkitakaus ei ollut ollut ehto kaupalle, vaan se oli liittynyt kauppahinnan vapauttamiseen pantatulta tililtä. Suoriteperusteisessa kirjanpidossa ei ollut ollut merkitystä maksun (kauppahinnan tai vuokran) tapahtumisella eikä omistusoikeuden siirtymisellä. Myöskään Jippii GmbH:n lakisääteisellä saksalaisella tilintarkastajalla ei ollut ollut huomautettavaa kirjausajankohdasta.

Oikaisu

Suomessa laadittava konsernitilinpäätös laaditaan ja tarkastetaan Suomen säännösten mukaisesti. Konsolidoitaessa ulkomaisen tytäryrityksen tase, tuloslaskelma ja liitetiedot suomalaisen konsernitilinpäätökseen tehdään ulkomaisen tytäryrityksen lukuihin sellaiset muutokset, että tilinpäätös on Suomen lainsäädännön ja konsernin noudattamien laskentaperiaatteiden mukainen.

Yhtiön edustajien tilintarkastuksen yhteydessä antamien tietojen mukaan Jippii GmbH:n antaman raportointipaketin lukuja oli täytynyt korjata suomalaisten kirjanpitosäännösten ja konsernin laskentaperiaatteiden mukaisiksi. Jippii GmbH:n raportointipaketti 20.2.2001 oli yhdistelty konsernitilinpäätökseen, jolloin konsernitilinpäätöksen tuloslaskelman muihin tuottoihin oli kirjautunut SALB-järjestelystä syntynyt myyntivoitto noin 5,7 miljoonaa Saksan markkaa. Oli kuitenkin ollut aihetta epäillä, että SALB-järjestelystä ei tosiasiaassa syntynyt myyntivoittoa. Kysymyksessä olleiden laitteiden arvo ei ollut noussut näin merkittävästi parin kuukauden aikana. Toisaalta Jippii GmbH:n kirjanpitoon oli kirjattu samoille tileille Jippii GmbH:n varsinaisesta liiketoiminnasta aiheutuneiden menojen kanssa eräitä liiketoimintakaupasta johtuneita kertaluonteisia eriä, jotka eivät kuitenkaan luonteensa puolesta olleet kuuluneet operatiivisiin menoihin. Tällaisia menoja olivat olleet liiketoiminnan uudelleenjärjestelykustannukset, liiketoimintakaupassa ostajalle siirtyneet Gigabellin muut vastuut ja velvoitteet, liiketoimintakaupan toteuttamisesta aiheutuneet transaktiokustannukset sekä eräät yllättävät menot, joita Jippii GmbH oli joutunut liiketoimintakaupan jälkeen Gigabellin puolesta maksamaan. Näistä eristä oli realisoitunut menoja yhteensä 5.076.113 Saksan markkaa ja ne oli kirjattu Jippii GmbH:n kirjanpidossa kuluiksi

samoille tileille.

Gigabellin liiketoimintakauppa sekä käyttöomaisuuden myöhempi luovutus rahoitusyhtiölle olivat yhtiön selvityksen mukaan olleet yksi kokonaisuus. Yhtiössä oli konsolidointivaiheessa tehty tositteella 20141 muiden tuottojen tilille 15.431.384,25 Suomen markan määräinen oikaisu sekä vastaavat oikaisut kulutileille. Oikaistut määrät olivat perustuneet tositteen liitteenä olleeseen selvitykseen sellaisista Jippii GmbH:n menoista, jotka olivat aiheutuneet liiketoimintakauppaan liittyneistä kertaluonteisista eristä. Oikaisu oli tehty, jotta konsernitilinpäätös olisi antanut oikean ja riittävän kuvan konsernin kulurakenteesta ja tuloksesta. Tehdyillä oikaisuilla ei ollut ollut mitään vaikutusta konsernitilinpäätöksen tulokseen. Oikaisun jälkeen muiksi tuotoiksi oli jäänyt noin kaksi miljoonaa Suomen markkaa. Lisäksi tositteella 20142 oli oikaistu Jippii GmbH:ssa tehtyä oikeudellisten ja konsultointikulujen vähentämistä myyntivoitosta. Näin ollen muiksi tuotoiksi oli konsolidoinnissa tehdyn oikaisun ja valuuttamuunnosten jälkeen jäänyt noin 1,3 miljoonaa Suomen markkaa.

Liiketoimintakaupan kirjaaminen, myyntivoiton syntyminen ja kertaluonteisten erien kirjaaminen

Suomen kirjanpitolainsäädännössä ei ollut ollut erityisiä säännöksiä liiketoimintakaupan kirjaamisesta. Suomessa noudatetun hyvän kirjanpitotavan mukaista oli ollut arvioida erien käypä arvo ja kirjata ne käyvän arvon mukaisina vastaanottavan yrityksen kirjanpitoon. Omaisuuden käypänä arvona sitä vastaanotettaessa oli tullut pitää Leasetecin kanssa tehdyssä kaupassa käytettyä hintaa eli noin 9,7 miljoonaa Saksan markkaa. Jippii GmbH:n kirjanpidossa käytetty arvo 3,2 miljoonaa Saksan markkaa oli poikennut olennaisesti käyvästä arvosta ja sitä oli tullut konsolidoinnin yhteydessä oikaista. Myyntivoittoa ei ollut syntynyt. Koska myyntivoittoa ei ollut tosiasiallisesti syntynyt, sen jaksottamista ei ollut tarvinnut arvioida.

Suomen kirjanpitolain ja hyvän kirjanpitotavan mukaisten kirjausten mukaan käyttöomaisuuden luovutuksesta ei olisi syntynyt kirjanpidossa lainkaan myyntivoittoa. Mikäli myyntivoittoa katsottaisiin syntyneen, sitä ei olisi tullut eikä edes saanut jaksottaa, koska sale and lease back -sopimus ei ollut kirjanpitolain 6 luvun 18 §:n 2 momentissa ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksessä 48/1998 tarkoitettu rahoitusleasingisopimus.

Gigabellin liiketoimintakauppaan liittyneitä kertaluonteisia eriä oli tullut käsitellä liiketoimintakaupan hankintamenon osana. Tällöin liiketoiminnan velattomaksi hankintamenoksi olisi tullut kirjata yhteensä noin $(10,1+5,1=)$ 15,2 miljoonaa Saksan markkaa, joka olisi jakautunut asiakaskunnan arvoon, käyttöomaisuuteen sekä vielä realisoitumattomien vastuiden osalta velkoihin ja pakollisiin varauksiin. Kun vastuut sittemmin olisivat realisoituneet, olisi tehtyjen maksujen vastakirjaukset tehty vähentämään velkoja ja pakollisia varauksia. Yhtiöllä ei ollut tuossa vaiheessa ollut vakiintunutta "kulurakennetta".

Oikaistut kulut eivät olleet olleet normaalin liiketoiminnan kuluja, vaan liiketoimintakauppaan liittyneitä kertaluonteisia eriä, jotka oli voitu sisällyttää siihen liiketoiminnan hankintamenuun, joka oli allokoitu

liiketoimintakaupassa vastaanotetuille omaisuus- ja velkaerille. Tällöin kulut oli tullut poistaa tuloslaskelmasta operatiivisten kulujen kuluriveiltä. Oikaisulla ei ollut häivytetty väitettyä myyntivoittoa eikä vääristetty konsernin kulurakennetta.

Oikaisun arviointi tilintarkastuksessa

Liiketoimintakaupasta maksettu vastike mukaan lukien Gigabellilta siirtyneitä vastuita oli tullut tarkastella yhtenä kokonaisuutena. Tilintarkastuksessa oli todettu, että Jippii GmbH ei ollut omassa tilinpäätöksessään ottanut erikseen huomioon liiketoimintakauppaan liittyneitä kertaluonteisia eriä. Kertaluonteisista eristä realisoituneet menot oli alun perin kirjattu normaaleille kulutileille, minkä johdosta kulutileillä oli ollut noin 5,1 miljoonaa Saksan markkaa liikaa. Koska liiketoimintakauppaan liittyvät kertaluonteiset erät eivät olleet olleet normaaliin operatiiviseen toimintaan kuuluvia kuluja, ei vastuiden aiheuttamien menojen kirjaaminen kuluiksi operatiivisille kulutileille antanut oikeaa kuvaa konsernin kulurakenteesta. Käyttöomaisuuden myyntivoittoa oli vastaavasti kirjattu mitä ilmeisimmin todellista myyntivoittoa vastaamaton määrä. Mikäli yhtiö ei olisi tehnyt oikaisua, konsernin tuloslaskelma ei olisi antanut oikeaa kuvaa konsernin tuotto- ja kulurakenteesta. Oikaisun seurauksena oli konsernitalinpäätöksessä päädytty sekä tuotto- että kulupuolella täysin samaan lopputulokseen kuin Suomen kirjanpitolain ja hyvän kirjanpitotavan mukaisessa kirjaustavassa. Oikaisu oli ollut kirjanpitolain ja hyvän kirjanpitotavan mukainen ja se oli ollut välttämätön oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin tilikauden tuloksen muodostumisesta.

Tuloslaskelmasta ei ollut häivytetty myyntivoittoa, vaan sitä oli oikaistu poistamalla sellaiset tuotot ja kulut, jotka eivät sisältönsä puolesta olleet kuuluneet tuloslaskelmaan.

Syyttäjän väite myyntivoiton jaksottamisvelvollisuudesta leasingsopimuskaudelle oli ollut virheellinen, koska mitään myyntivoittoa ei ollut syntynyt. Arvioinnin oikeana kohteena oli ollut noin 1,3 miljoonaa Suomen markan määräinen tuottoerä. Tilintarkastuksessa oli lähdetty siitä, että tämä erä oli voitu tulouttaa kokonaisuudessaan vuonna 2000, koska se oli johtunut vuonna 2000 tehdystä liiketoimintakaupasta ja vuoden 2000 aikana maksetusta kauppahinnasta ja realisoituneista vastuista sekä saman vuoden kuluessa toteutetusta käyttöomaisuuden luovutuksesta.

Toiminnan uudelleenjärjestelykulut (saneerauskulut) oli voitu lukea hankintamenuun. Esitetyn selvityksen mukaan uudelleenjärjestelykuluja oli aiheutunut. Tätä tuki muun muassa se, että Gigabellin toiminta oli ollut tappiollista, yhtiön strategiana oli hankkia Saksasta ensisijassa asiakaskunta ja uudelleenjärjestelytoimenpiteitä oli tosiasiaa tehty ja niistä oli olemassa suunnitelma. Syyttäjän väite saneerauskulujen, myyntivoiton tai oikaisun ilmoittamisesta tilinpäätöksen liitetiedoissa ei ollut perustunut lakiin tai muihin oikeuslähteisiin eikä täyttänyt kirjanpitorikoksen tunnusmerkistöä. Liitetietoja ei ollut ollut olemassa syytteen mukaisen tekoajan päättymiseen mennessä. Yksilöity selvitys kuluista oli ja oli kuulunut olla Jippii GmbH:n kirjanpitomateriaalissa. Laissa ei ollut ollut säännöksiä yhdistelylaskelmien sisällöstä.

SALB-tulouttaminen ja leasingsopimuksen luonne

SALB-järjestelyssä ei ollut syntynyt myyntivoittoa. Tästä syystä ei ollut myöskään ollut tarvetta arvioida leasingsopimuksen kirjanpidollista luonnetta. Mikäli myyntivoittoa katsottaisiin syntyneen, olisi se tullut kirjata liiketapahtumana ja tulouttaa kerralla vuoden 2000 tilinpäätöksessä. Järjestelyyn liittynyt vuokrasopimus oli ollut käyttöleasing-sopimus, mikä oli ilmennyt vuokrasopimuksen ehdoista, joissa ei ollut ollut laitteiden takaisinostositoumusta. SALB-järjestelystä aiheutuva myyntivoitto olisi tullut tämänkin vuoksi tulouttaa välittömästi.

Oikea ja riittävä kuva sekä olennaisuus

Väärän tai harhaanjohtavan tiedon oli tullut olennaisesti vaikuttaa oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen toiminnan taloudellisesta tuloksesta tai taloudellisesta asemasta. Yhtiö oli ollut televiestintäalalla toimiva konserni, joka oli muodostunut noin neljästäkymmenestä yhtiöstä yhteensä kuudessatoista maassa. Konsernin tilikauden 2000 liikevaihto oli ollut 206 miljoonaa Suomen markkaa, taseen loppusumma oli ollut noin 357 miljoonaa Suomen markkaa ja oma pääoma noin 180 miljoonaa Suomen markkaa. Oikaisu ei ollut vaikeuttanut oikean ja riittävän kuvan saamista, eikä varsinkaan olennaisesti. Kulujen ja tuottojen oikaiseminen oli päinvastoin edesauttanut oikean ja riittävän kuvan saamista konsernin taloudellisesta tuloksesta ja asemasta. Markkinat olivat saaneet tilinpäätöksestä oikean ja riittävän kuvan. Markkinoilla oli ollut yleisesti tilinpäätöksen jälkeen tiedossa, että tulos oli ollut tosiasiallisesti tappiollinen. Vaikka oikaisun jälkeen jäljelle jäänyt noin 1,3 miljoonan Suomen markan määräinen erä olisi pitänyt vastoin Miettisen käsitystä jaksottaa leasingsopimusten kestoajalle, ei sen tulouttaminen tilikauden 2000 tilinpäätöksessä ollut ainakaan olennaisesti vaikeuttanut oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta tai taloudellisesta asemasta. Kirjanpitorikoksen tunnusmerkistö ei ollut voinut täytyä myöskään liitetietojen antamatta jättämisellä, koska se ei ollut väärän ja harhaanjohtavan tiedon merkitsemistä kirjanpitoon.

Avunantotoimi

Tilintarkastusryhmä oli saanut ensimmäisen kerran tiedon SALB-järjestelystä 22.2.2001. SALB:ia koskevat kirjaukset oli tosiasiallisesti tehty ennen 20.2.2001. Miettinen ei ollut voinut mitenkään vaikuttaa näiden kirjausten tekemiseen. Sillä, että tuloutettua määrää oli myöhemmin oikaistu, ei ollut järjestelyn kirjausajankohdan eikä tuoton tulouttamisen perusteen kannalta merkitystä. Oikaisusta Miettinen oli saanut ensimmäisen kerran tiedon 26.2.2001. Asia oli ollut yhtiön sisäisesti esillä ennen tätä. Päärikosta koskevan syytteen mukaan tekoajaksi oli päättynyt 28.2.2001, jolloin yhtiön tilinpäätös oli päivätty ja tiedotettu. Tilinpäätöskokonaisuus oli kuitenkin esitelty tilintarkastuksessa vasta maaliskuussa 2001, jolloin tilintarkastuksen tuloksista oli lausuttu. Ennen kokonaisuuden valmistumista Miettinen ei ollut voinut antaa yhtiölle mitään kannanottoa tilinpäätöksen sisällöstä.

Miettinen ei ollut nyt tarkasteltavana aikana tehnyt muita yhtiöön liittyviä tehtäviä kuin lakisääteiseen tilintarkastukseen ja muihin lakisääteisen tilintarkastajan tehtäviin kuuluvia tehtäviä. Miettinen ei ollut osallistunut kirjanpidon tai tilinpäätöksen laatimiseen eikä neuvonut niissä. Hän ei ollut

hyväksynyt kirjanpitokirjauksia. SALB:n kirjausajankohdan osalta Miettinen ei ollut antanut yhtiön edustajille mitään muuta kannanottoa kuin tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen tilintarkastuskertomuksen, jonka mukaan tilinpäätös oli antanut oikean ja riittävän kuvan konsernin tilikauden tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Oikaisu ja sen perusteet oli esitelty pääpiirteissään tilintarkastusryhmälle palaverissa 26.2.2001. Palaverissa Miettinen oli todennut, että oikaisu vaikuttaisi sinänsä olevan asianmukainen, mutta hän oli edellyttänyt, että yhtiön esittämästä oikaisusta ja sen perusteista oli tullut laatia hyvän kirjanpitotavan edellyttämä kirjallinen dokumentaatio konsernin tilinpäätöstietojen yhdistelyä varten. Kannanotto oli ollut rajoitettu ja ehdollinen. Miettinen ei ollut neuvonut eikä kehottanut tekemään kysymyksessä olevaa oikaisua eikä hyväksynyt sitä taikka luvannut puhdasta tilintarkastuskertomusta. Palaverissa ei ollut keskusteltu myyntivoiton jaksottamisesta. Dokumentaation Miettinen oli nähnyt ensimmäisen kerran maaliskuussa 2001 tilinpäätöskokonaisuuden tarkastamisen yhteydessä ja oli vasta silloin ottanut kantaa siihen, antoiko oikaisun sisältävä tilinpäätös oikean ja riittävän kuvan kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Hyvän tilintarkastustavan mukaan tehtävissä tilintarkastukseen kuuluvassa yhtiön johdon haastattelussa esitetyt kysymykset ja saadut vastaukset eivät voineet muodostaa rikoslaissa tarkoitettua avunantotoimea.

Miettinen ei ollut toiminut tahallisesti eikä edes tuottamuksellisesti, koska hän ei ollut ollut tietoinen siitä, että yhtiön johto tai taloushallinto olisi merkinnyt väärää tai harhaanjohtavia tietoja tai että yhtiön johdon tai taloushallinnon tarkoituksena olisi ollut vaikeuttaa oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen toiminnan taloudellisesta tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Mieltisellä ei ollut ollut myöskään mitään syytä epäillä, että yhtiön johto tai taloushallinto olisi merkinnyt kirjanpitoon väärää tai harhaanjohtavia tietoja. Miettinen ei ollut ollut myöskään tietoinen siitä, että yhtiö tai sen johto olisi halunnut konsernin tuloksen muodostuvan tietynlaiseksi. Kirjausten perusteet oli selvitetty tilintarkastuksessa riittävällä ja hyvän tilintarkastustavan edellyttämällä tavalla. Mikäli sopimustilannetta vuodenvaihteessa 2000-2001 olisi tarkemmin tilintarkastuksessa selvitetty, olisi saatu vahvistus siitä, että myös Leasetec oli kirjannut järjestelyn vuodelle 2000. Oikaisun perusteista oli esitetty hyvän kirjanpitotavan mukainen dokumentaatio, jota tukivat lukuisat muut tilintarkastuksessa esille tulleet seikat. Tarkastusta tehtäessä oli ollut täysi syy katsoa oikaisun täyttävän kirjanpitolainsäädännön ja hyvän kirjanpitotavan edellytykset. Mieltiseltä ei olisi voitu vaatia muunlaista menettelyä. Mieltisen tahallisuutta tuli arvostella tilintarkastushetken tietoisuuden mukaan.

Syyteoikeuden vanhentuminen

Mieltisen osalta väitettyä päätekoa koskeva kvalifiointi oli tullut tehdä pelkästään teonkuvauksen SALB-järjestelyä koskevan osan perusteella. Lisäksi myös avunantoteon oli tullut olla kvalifioitu kokonaisuutena arvioiden törkeäksi, jotta syyksi olisi voitu lukea avunanto törkeään rikokseen. Kun kysymys oli ollut yhtä ulkomaista tytäryhtiötä koskevasta yksittäisestä kirjauksesta konsernissa, ei väitettyjen väriä tai harhaanjohtavien tietojen määrää ollut voinut pitää suurena eikä varsinkaan huomattavan suurena. Näissä olosuhteissa yksin kirjausten markkamäärä ei voinut tehdä teosta törkeää. Tehdyllä oikaisukirjauksella ei ollut ollut

mitään vaikutusta konsernin tulokseen. Kysymys oli ollut yksittäisestä kirjauksesta. Väitettyä päärrikosta ei ollut voitu pitää törkeänä. Syyteoikeus niin päätökseen kuin avunantoon oli vanhentunut.

Avunannon törkeyden kokonaisarvioinnissa oli lisäksi tullut ottaa huomioon, että Miettinen oli osallistunut vain emoyrityksen tilintarkastukseen, hän ei ollut saanut asiassa mitään taloudellista eikä muutakaan hyötyä sekä asiassa esiin tulleet muut seikat. Tekoa ei ollut voitu pitää avunantajan kannalta kokonaisuutena arvostellen törkeänä.

Oikeudenkäyntikulut

Miettinen on viitannut oikeudenkäyntikulujen osalta omaan vastavalitukseensa. Miettisen asianosaiskuluvaatimus oli ollut maltillinen, perustelu, yksilöity ja kohtuullinen.

Jukka Hannu Olavi Peltola ja PSS-Trade Oy ovat vaatineet, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan Peltolan oikeudenkäyntikulut ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa 100.159,62 eurolla, korkeimmassa oikeudessa 37.539,17 eurolla ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa 125.705,70 eurolla sekä PSS-Trade Oy:n oikeudenkäyntikulut hovioikeudessa 11.128,85 eurolla, korkeimmassa oikeudessa 4.171,03 eurolla ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa 13.956,01 eurolla, kaikki määrät korkoineen.

Peltola ja PSS-Trade Oy ovat viitanneet käräjäoikeuden tuomion perusteluihin ja yhtiön vastauksessa lausuttuun. Peltola oli toiminut yhtiön hallituksen jäsenenä 22.6.2000 ja 6.6.2001 välisen ajan. Lisäksi hän oli toiminut yhtiön operatiivisissa tehtävissä 17.10.2000 ja 1.12.2000 välisenä aikana varatoimitusjohtajana ja siitä vuoden loppuun johtajana. Hallituksen jäsenyyden päättymisen jälkeen Peltolan asema oli ollut pelkästään PSS-Trade Oy:n kautta osakkeenomistajan asema.

PSS-Trade Oy oli tullut yhtiön osakkeenomistajaksi 4.7.2000 päivätyllä osakkeenvaihtosopimuksella. PSS-Trade Oy oli tehnyt jo kesällä 2000 päätöksen siitä, että sen omistukseen tulleet yhtiön osakkeet realisoidaan heti, kun osakevaihtosopimukseen liittynyt myyntikielto päättyy.

Kirjanpitorikos

Yhtiön kirjanpidossa tapahtumien kirjaamista ei ollut laiminlyöty eikä kirjanpitoon ollut merkitty vääriä tai harhaanjohtavia tietoja. Lisäksi konsernitilinpäätöstä tuli arvioida yhtenä kokonaisuutena. Kirjanpidon kvalifioitu tunnusmerkistö ei ollut missään tapauksessa täytynyt. Syyteoikeus kirjanpitorikoksesta oli vanhentunut.

Tositteella 20141 oli oikaistu liiketoimintakauppaan liittyneitä uudelleenjärjestelykuluja. Konsernitilinpäätös oli antanut tältä osin oikean ja riittävän kuvan yhtiön tuloksesta ja kulurakenteesta. Koska kysymys ei ollut ollut häivyttämisestä, ei Peltola ollut voinut osallistua syyttäjän väittämään häivyttämiseen. Peltolalla ei ollut ollut osuutta DTAG:n laskujen käsittelyyn eikä niiden osalta oltu menetelty miltään osin moitittavasti.

Peltola ei ollut tehnyt mitään kirjauksia yhtiön tai Jippii GmbH:n

kirjanpitoon. Hän ei ollut ollut laatimassa yhtiön tai konsernin tilinpäätöstä. Yhtiöllä oli ollut asianmukaisesti järjestetty taloushallinto ja tilintarkastajana oli toiminut maailman suurimpiin kuulunut tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastaja oli antanut vuodelta 2000 tilintarkastuskertomuksen, jonka mukaan tilinpäätös oli antanut oikeat ja riittävät tiedot konsernin sekä yhtiön toiminnasta, tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Hallitus oli huolellisesti täyttänyt hallitukselle kuuluneen valvontavelvollisuutensa. Peltolalla ei ollut ollut myöskään sellaista koulutusta tai kokemusta kirjanpidosta, että hän olisi voinut kyseenalaistaa talouden ammattilaisten laatimaa, tarkastamaa ja hyväksymää kirjanpitoa ja tilinpäätöstä. Peltolalla ei ollut ollut mitään syytä epäillä kirjanpidon asianmukaisuutta tai tilinpäätöksen oikeellisuutta. Peltola ei ollut tiennyt kirjanpidon tai tilinpäätöksen väitetyistä virheistä.

Törkeä kurssin vääristäminen

Yhtiö ei ollut antanut tiedotteissaan vääriä tai harhaanjohtavia tietoja eikä siten pyrkinyt vääristämään kurssia. Missään tapauksessa Peltolan ei voitu katsoa vääristelleen kurssia saadakseen itselleen taloudellista hyötyä.

Väitetyistä kurssin vääristämisestä ei ollut voinut aiheutua laajamittaista taloudellista vahinkoa, koska yhtiön osakkeen laskennallinen kurssi oli tällä hetkellä merkittävästi korkeampi kuin se oli ollut korkeimmillaan vuoden 2001 aikana. Yhtiö oli ollut listattuna pörssin NM-listalle. Yhtiön osakkeiden vaihdon määrä oli mitätön verrattaessa sitä koko pörssin vaihdon määrään. Väitetyllä kurssin vääristämisellä ei ollut ollut haitallista vaikutusta markkinoiden luottamukseen saati että väitetty rikos olisi edes teoriassa voinut huomattavasti heikentää luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan. Koska laajamittaista taloudellista vahinkoa ei ollut aiheutunut eikä väitetty teko ollut huomattavasti heikentänyt luottamusta markkinoiden toimivuuteen, ei kysymys ollut törkeästä kurssin vääristämisestä.

Laiminlyönnillä ei ollut voinut syyllistyä kurssin vääristämiseen. Peltola oli luottanut yhtiön taloudellisiin näkyymiin, eikä hänellä ollut ollut tietoa siitä, että yhtiön osakekurssi olisi ollut keinotekoisesti korkeammalla tasolla kuin sen olisi tullut olla. Jos yhtiön kurssia olisi pidetty keinotekoisesti ylhäällä, ei PSS-Trade Oy:llä olisi ollut mitään syytä olla myymättä kaikkia osakkeitaan. Peltola oli perustellusti luottanut yhtiön taloushallinnon tuottamiin ja alan ammattilaisten hyväksymiin taloudellisiin kuvauksiin yhtiön taloudellisesta asemasta. Häneltä oli puuttunut vaadittu tahallisuus väitettyyn tekoon. Peltola ei ollut myöskään tavoitellut taloudellista hyötyä.

Oli ristiriitaista, että syyttäjän mukaan hallitus oli yksituumaisesti pyrkinyt vääristämään yhtiön osakekurssia samaan aikaan, kun hallituksen jäsenet olivat tosiasiassa ostaneet uusia osakkeita.

Syyttäjän vaatimukset olivat perusteettomia eikä mikään väitetty laiminlyönti tai harhaanjohtavien tietojen antaminen ollut ollut sellainen, että sillä olisi voinut olla olennaista merkitystä arvopaperin arvoon. Yhtiön osakkeen kurssi oli laskenut tarkasteluajalla, mutta lasku oli ollut täysin linjassa kyseisen alan yritysten yleisen kehityksen kanssa.

Yksittäisellä hallituksen jäsenellä ei voinut olla riittävää tietoa julkaistujen

tietojen väitetyistä virheellisyyksistä tai tiedotteiden puutteista, kun yhtiön johto oli vakuuttanut julkaistavan tiedon olevan riittävää ja totta. Peltola ei ollut voinut kohtuudella mieltää tietojen mahdollista virheellisyyttä ja harhaanjohtavuutta tiedotteiden antamishetkellä. Lisäksi Peltola oli voinut perustellusti luottaa yhtiön johtoon sekä yhtiön käyttämien ulkopuolisten asiantuntijoiden näkemyksiin.

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö

Koska yhtiön kirjanpitoa oli pidetty asianmukaisesti, ei Peltolalla ollut edes voinut olla väitettyä sisäpiirintietoa. Ensimmäiset PSS-Trade Oy:n tekemät osakkeiden kauppaa koskeneet toimeksiannot oli annettu pian myyntikiellon päätyttyä, joilla toimeksiannoilla oli myyty 175.000 osaketta. Tämän jälkeen PSS-Trade Oy oli 7.6.2001 seuraavan kerran antanut toimeksiannon 500.000 osakkeen myymiseen, josta oli toteutunut 226.000 osakkeen kauppa. Osakkeita ei ollut realisoitu millä hinnalla vain, mikä osoitti, että Peltola oli uskonut yhtiöön ja sen osakkeisiin. Mikään myynneistä ei ollut tapahtunut välittömästi tai edes lähellä väitettyjen harhaanjohtavien tiedotteiden julkaisemista. Koska myynnit olivat perustuneet osakkeenvaihtosopimukseen, ei Peltola ollut voinut syyllistyä väitettyyn sisäpiirintiedon väärinkäyttöön PSS-Trade Oy:n osakemyynneissä. Lisäksi oli otettava huomioon, että PSS-Trade Oy oli myynyt osakkeitaan varsin pitkällä aikavälillä ja merkittävilta osin paljon myöhempänä ajankohtana kun syyttäjä oli katsonut Peltolan tietoon tulleen väitettyä sisäpiirintietoa tai väitettyjä harhaanjohtavia tiedotteita oli julkaistu. PSS-Trade Oy:ssä oli varmistettu aina osakkeita myydessä, että ei ollut ollut olemassa mitään hankekohtaista sisäpiirirekisteriä, joka olisi estänyt osakkeiden myymisen Peltolaa koskevien myyntirajoitusten vuoksi. Lisäksi PSS-Trade Oy oli kieltäytynyt kesäkuussa 2001 mahdollisuudesta myydä koko sen omistama yhtiön osakekanta, mikä osoitti, että PSS-Trade Oy:ssä oli ollut vahva usko osakkeen arvon kasvupotentiaaliin.

Peltolan hallituksen jäsenyys oli jatkunut 6.6.2001 saakka. Pelkästään hallituksen jäsenyytensä perusteella hänellä ei ollut ollut erityisen vastuullista asemaa yhtiössä. Viimeinen hallituksen kokous, johon Peltola oli osallistunut, oli pidetty 15.5.2001.

Selvitetyissä olosuhteissa tekoa ei voitu missään tapauksessa pitää kokonaisuutena arvostellen törkeänä. Syyteoikeus sisäpiirintiedon väärinkäyttöön oli vanhentunut siltä osin kuin se oli koskenut kauppvoja huhtikuussa 2001.

Peltolan omien osakkeiden määrä oli ollut vähäinen. Hänellä oli ollut 3.600 yhtiön osaketta, jotka hän oli myynyt 23.5.2001. Myynti oli tapahtunut sen jälkeen, kun hän oli kuullut, että hänen jäsenyytensä yhtiön hallituksessa tulee päättymään 6.6.2001. Peltola ei ollut voinut tavoitella lainkohdan edellyttämää erityisen suurta hyötyä myydessään omistamansa 3.600 osaketta. Kysymys ei ollut ollut kokonaisuutena arvostellen törkeästä teosta.

Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Yhteisöosakon tuomitseminen oli tuomioistuimen harkittavissa. PSS-Trade

Oy:n toiminnassa ei ollut tehty rikosta tai jätetty noudattamatta vaadittavaa huolellisuutta tai varovaisuutta. Peltola omisti noin 33 prosenttia PSS-Trade Oy:stä. Kysymyksessä oli pieni yritys, jossa oli vain kaksi työntekijää. Jos Peltola tuomittaisiin yksilörankaistukseen ja samanaikaisesti tuomittaisiin yhteisösakko PSS-Trade Oy:lle, kohdistuisi yhteisösakko tosiasiaa Peltolaan. Lisäksi asiasta oli jo aiheutunut PSS-Trade Oy:lle muun muassa kielteistä julkisuutta ja toiminnan vaikeutumista.

Vaadittu yhteisösakko oli myös määrällisesti liian suuri. Vaadittu määrä ei ollut missään suhteessa väitetyn moitittavan toiminnan laatuun ja laajuuteen eikä yhtiön taloudelliseen asemaan tai vallitsevaan oikeuskäytäntöön. Määrällisesti oikea yhteisösakon määrä olisi ollut enintään 1.000 euroa.

Liiketoimintakielto

Koska Peltola ei ollut syyllistynyt väitettyihin tekoihin, ei liiketoimintakiellon määräämisen edellytyksiä hänen osaltaan ollut olemassa. Peltolan ei voitu muutenkaan katsoa toimineen siten, että liiketoimintakiellon määräämisen edellytykset olisivat täyttyneet. Peltola ei ollut laiminlyönyt liiketoiminnan lakisääteisiä velvollisuuksia. Hän ei ollut syyllistynyt liiketoiminnassa rikolliseen menettelyyn. Peltola oli lisäksi toiminut pitkään liike-elämässä, eikä häneen ollut kohdistettu muita rikosepäilyjä. Peltolan toimintaa ei voitu kokonaisuutena arvioiden pitää velkojien tai sopimusosapuolten kannalta vahingollisena. Lisäksi oikeus vaatia liiketoimintakieltoa Peltolaa kohtaan oli vanhentunut, kun syyttäjä ei ollut näyttänyt nimenomaista laiminlyöntiä tai rikollista tekoa, joka olisi tapahtunut viiden vuoden sisällä vaatimuksen vireillepanosta.

Rikoshyöty

Koska PSS-Trade Oy:n toiminnassa ei ollut syyllistytty rikolliseen menettelyyn ja koska Peltola ei ollut syyllistynyt rikolliseen menettelyyn, rikoshyötyä koskeva vaatimus oli perusteeton. Joka tapauksessa rikoshyötynä voitaisiin tuomita vain nettohyöty. Hyötyä laskettaessa tuli ottaa huomioon markkinoiden yleinen kehitys toimialalla. Todellisen hankinta- tai myyntihinnan sijaan laskennassa tuli käyttää välittömästi tiedon julkistamista edeltänyttä kurssia, jota verrattaisiin arvopaperin kurssiin tiedotteen jälkeen. Lisäksi muiden kuin sisäpiirintiedon vaikutukset oli eliminoitava.

Matti Jaakko Ilmari Roto on vaatinut, että syyttäjän valitus hylätään ja valtio velvoitetaan korvaamaan käräjäoikeudessa Roton oikeudenkäyntikulut 350.853,80 eurolla ja asianosaiskulut 14.343,75 eurolla, ensimmäisessä vaiheessa hovioikeudessa oikeudenkäyntikulut 58.413,33 eurolla ja asianosaiskulut 2.100 eurolla, korkeimmassa oikeudessa oikeudenkäyntikulut 21.962 eurolla ja asianosaiskulut 2.975 eurolla ja toisessa vaiheessa hovioikeudessa oikeudenkäyntikulut 38.397,98 eurolla ja asianosaiskulut 15.300 eurolla sekä korvaukseksi Asianajotoimisto Juridian laskuista oikeudenkäyntikuluina 12.247,60 euroa, kaikki määrät korkoineen.

Roto on viitannut käräjäoikeuden tuomion perusteluihin ja yhtiön vastauksessa lausuttuun. Roto on viitannut asemansa osalta käräjäoikeuden tuomiossa esitettyyn.

Roto ei ollut syylistynyt rikokseen. Mitään rikosta ei ollut tapahtunut. Kirjanpito ja tilinpäätös oli tehty oikein samoin kuin yhtiön tiedotteet. Myöskään osakekurssin vääristämistä tai sisäpiirintiedon väärinkäyttöä ei ollut tapahtunut.

Kirjanpitorikos

Roto ei ollut millään tavoin osallistunut yhtiön kirjanpidon tekemiseen eikä yhtiön tilinpäätösten laatimiseen. Hän ei ollut ollut mukana neuvotteluissa tai keskusteluissa tai tullut muutoinkaan tietoisiksi yhtiön kirjanpitoon tehtyjen kirjausten perusteista tai yksityiskohdista puhumattakaan Jippii GmbH:n kirjanpidosta, raportointipaketeista tai Jippii GmbH:n raportointipaketin mukaisten tietojen konsolidoinnista yhtiön tilinpäätöksiin. Roton tehtäviin ei ollut kuulunut yhtiön taloushallinnon tehtävien hoitaminen eivätkä muutenkaan taloushallintoon liittyneet tehtävät. Hänellä ei ollut ollut taloushallinnon tehtävien hoitamiseen tai yksittäisten kirjausten arvioimiseen liittyvää koulutusta, kokemusta tai muuta osaamista. Kirjanpitorikoksen vanhentumisen osalta Roto on viitannut käräjäoikeudessa esittämäänsä.

Törkeä kurssin vääristäminen

Roton tehtäviin ei ollut kuulunut eikä hän ollut ollut laatimassa yhtiön pörssitiedotteita. Hallituksen jäsenenä hän oli ollut hyväksymässä tiedotteita 28.2.2001 ja 15.5.2001. Tiedotteesta 23.5.2001 hän oli saanut kuulla vasta joitakin päiviä tiedotteen julkaisemisen jälkeen eikä hän ollut ollut tietoinen sen sisällöstä. Rotoa ei ollut valittu 6.6.2001 uuteen hallitukseen.

Tiedotteiden sisältö oli vastannut parasta mahdollista saatavilla ollutta tietoa tiedotteiden julkaisuhetkillä. Tiedotteissa olleet asiat oli ilmoitettu totuudenmukaisesti eikä niissä ollut ollut mitään väärää tai harhaanjohtavaa. Tiedotteiden sisältö oli vastannut Roton tiedotteiden aikaista käsitystä tiedotetuista asioista. Lisäksi moitteenvaraiset tiedot olivat olleet sellaisia, etteivät ne edes olleet olleet omiaan olennaisesti vaikuttamaan yhtiön osakkeen arvoon.

Yhtiön kurssikehitys oli vastannut yleistä sekä ICT-yhtiöiden kurssikehitystä. Moitituilla kohdilla tiedotteissa ei ollut ollut vaikutusta yhtiön osakkeen hintatasoon. Minkäänlaista kurssin vääristämistä ei ollut tapahtunut.

Törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö

Roto oli myynyt omistamiaan yhtiön osakkeita 18.4.2001, 27.4.2001 ja 15.5.2001. Rotolla ei ollut ollut osakkeita myydessään hallussaan osakkeen arvoon vaikuttavaa sisäpiirintietoa. Roto oli sitoutunut listautumisen yhteydessä niin sanottuun lock up -järjestelyyn, jonka vuoksi osakkeita ei ollut saanut myydä ennen 10.4.2001 ilman pääjärjestäjän lupaa. Myyntien motiivina oli ollut Roton omat taloudelliset tilanteet. Roto oli myynyt vain pienen osan omistamistaan osakkeista. Osakekaupat oli tehty ennen tiedotteen 23.5.2001 julkaisemista, joten sen tiedoilla ei ollut ollut merkitystä tekoa arvioitaessa. Tiedotteen 15.5.2001 oikeellisuuden arviointi ei puolestaan ollut voinut tulla kysymykseen 18.4.2001 ja 27.4.2001 tehtyjen osakekauppojen osalta.

Rangaistusseuraamuksesta

Prosessissa ei ollut otettu huomioon rangaistusta määrättäessä sitä, että prosessissa oli tapahtunut menettelyvirheitä ja niistä oli aiheutunut oikeudenkäyntikuluja. Roto oli menettänyt maineensa. Hän oli joutunut oikeudenkäynnin vuoksi luopumaan toimeksiannoista, hallitusten jäsenyyksistä sekä vapaaehtoistöistä pakon edessä. Oikeudenkäynnistä oli lisäksi aiheutunut perheelle ja lähipiirille kärsimystä sekä yhtiökumppaneille ongelmia liiketoimintaan ja sen rahoitukseen liittyen, mitkä kaikki seikat tuli huomioida mahdollista rangaistusta Rotolle määrättäessä.

Liiketoimintakielto

Liiketoimintakiellon määräämiselle ei ollut ollut mitään perusteita. Mitään lakimääräisiä velvollisuuksia ei ollut laiminlyöty. Liiketoimintakielto oli tarkoitettu seuraamukseksi täysin erilaisista teoista ja käyttäytymisestä liiketoiminnassa. Lisäksi vaatimus oli vanhentunut.

Rikoshyöty

Roto ei ollut syylistynyt rikolliseen toimintaan. Rikoshyötyä ei voitu lain ja vakiintuneen oikeuskäytännön perusteella tuomita valtiolle menetetyksi, koska samaa rikoshyötyä oli mahdollista vaatia myös vahingonkorvauksena. Lisäksi vaatimus oli määrällisesti perusteeton ja kohtuuton. Joka tapauksessa määrää oli alennettava huomattavasti.

Asianosaiskulut

Asiassa ei ollut ollut perusteita Rotolle käräjäoikeusvaiheessa määrättyjen asianosaiskulujen alentamiseen. Asia oli aiheuttanut erittäin paljon työtä ja vienyt paljon aikaa. Tuntiveloitus oli ollut kohtuullinen.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeusprosessin epäonnistuminen menettelyllistä virheistä johtuen oli aiheuttanut Rotolle hänestä riippumattomista syistä oikeudenkäyntikuluja, jotka valtion tuli korvata hänelle kokonaisuudessaan.

Syyttäjä on vaatinut, että Bäckin, Hahdon ja Miettisen vastavalitukset hylätään.

Syyttäjä on viitannut omaan valitukseensa vastaajille valtion varoista maksettavien oikeudenkäynti- ja asianosaiskulujen määrästä.

Todistelu hovioikeudessa

Hovioikeus viittaa kirjallisiin todisteisiin käyttämällä käräjäoikeuden tuomion liitteistä A ja B ilmeneviä numeroita sekä syyttäjän todisteista etuliitettä S, yhtiön todisteista etuliitettä Y, Miettisen todisteista etuliitettä MP ja muiden vastaajien osalta heidän sukunimeään. Ainoastaan Johannesdahlia koskevan syytekohtan 24 osalta hovioikeus viittaa syyttäjän todisteisiin etuliitteellä Jippii II S ja Johannesdahlin todisteisiin etuliitteellä Jippii II HJ.

Asianosaiset ovat vedonneet käräjäoikeuden tuomion liitteistä A ja B ilmeneviin kirjallisiin todisteisiin jäljempänä todetuina poikkeuksina.

Syyttäjä on luopunut vetoamasta Jippii I:n osalta kirjallisiin todisteisiinsa 11, 16, 96-99, 101-103, 107-120, 132-134, 256, 264, 355-357, 359, 362, 366-372, 384 ja 391 sekä teemalla "Jippii GmbH:n liikevaihto 1-6/2001" kirjalliseen todisteeseensa 256. Syyttäjä on vedonnut uusina kirjallisina todisteina korjattuun laskelmaan Deutsche Telecom AG:n (jäljempänä myös DTAG) kuluista (S 26 a) ja Gigabell-kaupan kauppahintalaskelmaan 26.10.2000 (S 401). Yhtiö ja Linna ovat vedonneet käräjäoikeuden tuomioon todisteiksi merkityistä Y 207-Y 210 poiketen asiantuntijalausuntoihin seuraavasti: Koskelan lausuntoon 30.6.2009 (Y 207), Prepulan lausuntoon 23.7.2009 (Y 208), Englundin lausuntoon 30.6.2009 (Y 209) sekä Loukusan ja Kotirannan lausuntoon 6.7.2009 (Y 210). Bäck on vedonnut uutena kirjallisena todisteena Ari Ahdin ja Kaarina Reijosen artikkeliin Tilintarkastus-lehdessä 3/2010 (Bäck 6). Hahto on käräjäoikeuden tuomiosta poiketen vedonnut kirjallisina todisteina seuraaviin asiakirjoihin: PwC:n tarkastussuunnitelma 13.9.2000 (Hahto 1), PwC:n tilintarkastuskertomus 20.3.2001 (Hahto 2), CAT Consulting & Audit Team AG:n tilintarkastusmerkintä 18.4.2001 (Hahto 3), PwC:n lausuntoon 21.9.2001 (Hahto 4), PwC:n tilintarkastuskertomukseen 12.4.2002 (Hahto 5), Lehden sähköpostiin 16.4.2001 (Hahto 6), Sallisen ja Sahlbergin raporttiin Saksan verkon rakentamisesta 5.5.2001 (Hahto 7), edellä mainittujen raporttiin Saksan runkoverkon rakentamisesta 28.5.2001 (Hahto 8), hallituksen kokouksen pöytäkirjaan 18.12.2000 (Hahto 9) ja 6.2.2001 (Hahto 10), PwC:n tilintarkastusraporttiin 29.3.2001 (Hahto 11), hallituksen kokouksen pöytäkirjaan 9.5.2001 (Hahto 12), johtoryhmän kokouksen pöytäkirjaan 2.5.2001 (Hahto 13) ja 7.5.2001 (Hahto 14), KPNQwestin todistajanlausuntoon (Hahto 15), Kerosen lausuntoon 22.11.2001 (Hahto 16), Lehtisen lausuntoon 21.11.2001 (Hahto 17), Saunalahden listalleottoesitteeseen (Hahto 18) sekä Jippiin vuosikertomukseen 31.12.2000 (Hahto 19). Järvinen on vedonnut syyttäjän kirjallisiin todisteisiin ja uusina omina kirjallisina todisteinaan artikkeliin Talouselämässä 6.4.2001 (Järvinen 12), Järvisen sähköpostiin 4.5.2001 (Järvinen 14), Järvisen sähköpostiin 8.5.2001 (Järvinen 16), artikkeliin Tietoviikossa 16.5.2001 (Järvinen 23), Järvisen sähköpostiin 9.9.2001 (Järvinen 24), Järvisen sähköposteihin potentiaalisille viestintäjohtajille (Järvinen 26), Järvisen sähköpostiin 25.6.2001 (Järvinen 27), Järvisen työsopimukseen (Järvinen 28), Järvisen palkkatodistukseen (Järvinen 29), selvitykseen Petteri Järvinen Oy:n liikevaihdosta tapahtuma-aikaan (Järvinen 30) ja syyttämättäjättämispäätökseen 18.5.2006 (Järvinen 31). Karila on vedonnut uutena kirjallisena todisteena eroilmoitukseensa hallituksesta (Karila 20). Kuokkanen on vedonnut uusina kirjallisina todisteina esitutkintapöytäkirjan 2400/R/276/03 s. 405 (K 9), saman esitutkintapöytäkirjan s. 5493-5497 (Kuokkanen 10), selvitykseen sairaankuljetuksesta 14.1.2001 (Kuokkanen 11), sairauskertomukseen 6.-8.2.2001 (Kuokkanen 12), Eero Hemmin kuolintodistukseen (Kuokkanen 13), Kivisillan sähköpostiin Kuokkaselle 4.5.2001 liitteineen (Kuokkanen 14) ja Roton sähköpostiin johtoryhmälle 18.1.2001 (Kuokkanen 15) sekä syyttäjän kirjallisiin todisteisiin 208 ja 255 teemalla "Iivanaisen raportoinnin epäluotettavuus". Miettinen on vedonnut uusina kirjallisina todisteina otteeseen Metso Oyj:n tilinpäätöksestä 2001 (MP 34), otteeseen IAS-standardeista 1998 (MP 35), Koskelan lausuntoon 30.6.2009 (MP 36), Prepulan lausuntoon 23.7.2009 (MP 37), Englundin lausuntoon 30.6.2009 (MP 38), Loukusan ja Kotirannan lausuntoon 6.7.2009 (MP 39) sekä tilitarkastuksiin (MP 40). Johannesdahl on jättänyt oikeudelle

oikeudenkäyntiaineistoon liitettäväksi kiinteistön kauppakirjan, selvitystä osakkeen nykyarvosta sekä vastaajien ja heidän lähipiirinsä osakeostoista. Karila on puolestaan jättänyt oikeudelle oikeudenkäyntiaineistoon liitettäväksi piirroksen verkon yhteysväleistä.

Syyttäjä on luopunut vetoamasta Jippii II:n osalta kirjallisiin todisteisiinsa 11, 45-47 ja 74-75. Syyttäjä on jättänyt oikeudelle oikeudenkäyntiaineistoon liitettäväksi Annankadun konttorin pohjapiirroksen. Johannesdahl on vedonnut Jippii II:n osalta uusina kirjallisina todisteina pörssitiedotteeseen 8.2.2002 (Jippii II HJ 13) ja pörssitiedotteeseen 28.2.2002 (Jippii II HJ 14). Johannesdahl on lisäksi vedonnut syyttäjän kirjalliseen todisteeseen Jippii II S 38 ja jättänyt oikeudelle oikeudenkäyntiaineistoon liitettäväksi Johannesdahlin laatiman havainnekuvan yhtiön osakekurssikehityksestä vuonna 2002 sekä selvitystä Helsingin pörssin osakkeiden kurssikehityksestä alkuvuonna 2002.

Syyttäjä on viitannut pöytäkirjaan merkityiltä osin Johannesdahlin, Malinin ja Neuvon esitutkintakertomuksiin. Myös Johannesdahl ja Kuokkanen ovat viitanneet Neuvon esitutkintakertomukseen.

Syyttäjä on Jippii II:n osalta viitannut pöytäkirjaan merkityiltä osin Palménin, Copelandin ja Charpentierin esitutkintakertomuksiin.

Hovioikeudessa on kuultu todistelutarkoituksessa Johannesdahlia, Linnaa, Bäckä, Järvistä, Peltolaa, Kuokkasta, Kari Veikko Sakari Miettistä, Hahtoa, Rotoa, Lehteä, Karilaa, Jouko Markku Kalevi Pölöstä, Harri Heikki Ahoa, Jarmo Tapio Malinia, Mika Arthur Mannista, Niilo Anselmi Neuvoa, Taisto Asser Saikkosta, Matti Vikkulaa ja Ari Aholaa sekä todistajina Jarkko Kivisiltaa, Harri Armas Hurstia, Aki Tapani Kerosta, Rauno Henrik Iivanaista, Jussi Tapio Sahlbergia, Jukka-Pekka Joensuuta, Tom Lähdemaata, Mikko Kalervo Sundströmiä, Jarmo Miettistä, Soile Tuulikki Kuusistoa, Tom Palmbergiä, Peter Tähtistä, Joonas Vaahteraa, Jarkko Hakolaa, Kalle Tapani Lehtistä, Jaakko Einari Niemelää, Anssi Sallista, Kai Keinästä, Friedrich Karl Gerhard Langea, Wolfgang Albert Stöckliniä, Jarmo Leppiniemeä, Markku Koskelaa, Kare Kotirantaa, Eero Lummetta, Carl-Helge Zahlia, Tomi Englundia, Henri Kristian Steineria, Kari Antero Miettistä, Jyrki Karumoa, Kaj Westerbergiä, Eero Prepulaa, Ari Petteri Metsoa ja Tarja Österbergiä. Uusina todistajina on kuultu Jari Juhani Piipponniemeä, Henrik Kristo Wileniusta ja Pasi Markus Hurria.

Syytekohtaan 24 liittyen hovioikeudessa on kuultu todistelutarkoituksessa Johannesdahlia, William Matti Copelandia ja Malinia sekä todistajina Riitta Palménia, Peter Charpentieria, Mika Häyryä ja Matti Esa Mannerta.

Hovioikeuden ratkaisu

Johdanto näytönarviointiin

Käräjäoikeus on hylännyt kaikki syytteet ja korvausvaatimukset. Syyttäjällä on velvollisuus näyttää syytteet toteen.

Jutussa on arvioitava siinä esitetyt kirjalliset todisteet, henkilötodistelu ja muu asian käsittelyssä esitetty aineisto suhteessa siihen, mistä ja millä perusteilla syyttäjä on vaatinut vastaajille rangaistusta. Näytön osalta on kysymys siitä, voidaanko aineistosta tehdä sellaisia syyttäjän tarkoittamia johtopäätöksiä, jotka voivat puolestaan johtaa oikeudellisesti arvioiden syytteen mukaiseen tuomioon.

Hovioikeus on pyrkinyt yksittäisten syytekohtien arvioinnin lisäksi hahmottamaan objektiivisen kokonaiskuvan oikeudenkäynnissä käsiteltävästä tapahtumainkulusta ja yksittäisten vastaajien menettelystä siinä ja osuudesta eri tapahtumiin.

Asiassa on siten aluksi tarkasteltava syytteitä kokonaisuutena, ja arvioitava, minkälaisen todistustaakan se syyttäjälle asettaa, minkä jälkeen kukin syytekohta tulee yksityiskohtaisesti arvioitavaksi.

Jippii I:n osalta hovioikeus on ymmärtänyt syyttäjän tarkoittaneen sitä, että eri syytekohdat muodostivat Jippiin toiminnassa ajallisen ja siellä toimineisiin henkilöihin liittyvän kokonaisuuden. Tässä kokonaisuudessa kirjanpitorikoksen toteuttavaa toimintaa tai laiminlyöntiä oli seurannut arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos, joka oli mahdollistanut arvopaperin hintatason vääristämisen ja joka oli puolestaan edelleen mahdollistanut sisäpiirintiedon väärinkäytön avulla tapahtuneen osakkeiden ja optio-oikeuksien myynnin ja niistä saadun perusteettoman hyödyn. Kirjanpitorikoksen osalta vastuu rikoksesta oli perustunut vastaajien asemaan ja/tai osallisuuteen rikoksen toteuttamisessa. Tiedottamisrikoksen ja kurssin vääristämisen osalta vastuu oli perustunut vastaajien asemaan. Sisäpiirintiedon väärinkäytön osalta osakkeiden tai optioiden myynti oli perustunut vastuun rikoksesta yksittäiselle vastaajalle erikseen kussakin syytekohdassa. Lisäksi eräitä vastaajia on syytetty sisäpiirintiedon väärinkäyttöä lukuun ottamatta, vaihtoehtoisesti tai ainoastaan avunannosta mainittuihin rikoksiin. Jippii II:ssa kysymys on vain Johannesdahlia koskevasta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä.

Syytteen mukaiset kirjanpitorikos, tiedottamisrikos ja kurssin vääristäminen sekä avunanto niihin edellyttävät syyterakenteensa ja kokonaisuuteen liittymisensä johdosta sitä, että vastaajat olivat toimineet yksituumaisesti ja yhteisen suunnitelman pohjalta rikosten toteuttamisessa. Tästä huolimatta vastaajien yksituumaisuutta ja rikosten suunnitelmallisuutta ei ole otettu nimenomaisesti huomioon syytteissä. Kirjanpitorikoksen osalta vastuu on perustettu vastaajien asemaan yhtiössä ja Jippii GmbH:ssä sekä osallisuuteen kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekemisessä, tiedottamisrikoksen ja törkeän sisäpiirintiedon väärinkäytön osalta kunkin vastaajan antamiin totuudenvastaisiin ja virheellisiin tietoihin sekä törkeän sisäpiirintiedon väärinkäytön osalta esitekoina olevien syytekohtien 1, 2, 3, 4 ja 5 sisältämän sisäpiirintiedon hyväksikäyttämiseen. Epäselväksi on jäänyt, missä määrin nämä tekemuodot ovat edellyttäneet tekijöiltään yksituumaisuutta ja/tai suunnitelmallisuutta.

Tässä tekokokonaisuudessa yksituumaisuuteen ja yhteiseen suunnitelmaan liittyvän näytön arviointiin vaikuttavat lisäksi vastaajien ja tekojen suuri määrä sekä niiden kestoaika ja monimutkaisuus. Edelleen on arvioitava, mitä muiden kuin vastaajien aktiivinen toiminta Suomessa ja Saksassa oli

vaikuttanut väitettyjen rikosten toteutumiseen.

Hovioikeus on ottanut syytteiden käsittelyn lähtökohdaksi sen, että vastaajien välillä on ollut ajallisesti ja tekokohtaisesti rajoitettu yksituumaisuus, joka on perustunut keskeisesti kunkin vastaajan asemaan ja toimintaan yhtiön hallituksessa, johtoryhmässä tai operatiivisenajohtajana/controllerina/talousjohtajana. Hovioikeus ei lähde siitä, että kukin vastaaja olisi yksinään ja muista riippumatta syyllistynyt rikoksiin.

Syyttäjän mukaan näytönarvioinnissa on painotettava ensisijaisesti kirjallisia todisteita, koska ajan kulumisen tapahtumista heikensi henkilötodistelun arvoa. Hovioikeudessa on kuitenkin esitetty laajaa henkilötodistelua sekä kuultu asiantuntevia todistajia. Henkilötodistelu välittömänä todistelukeinona puoltaa sen huomioon ottamista näytön kokonaisarvioinnissa. Vaikka jotkut todistajat ja kuultavat ovatkin vedonneet ajan kulumisesta johtuvaan muistamattomuuteen joidenkin yksityiskohtien osalta, hovioikeus katsoo, ettei henkilötodistelun luotettavuus kokonaisuudessaan tämän vuoksi ole heikentynyt.

Syyttäjä on hovioikeudessa vedonnut Jippii I asiassa noin 400 kirjalliseen todisteeseen ja ilmoittanut, että kaikki nämä todisteet kohdistuivat pääsääntöisesti kaikkiin vastaajiin. Tämä on aiheuttanut sen, että syyttäjän esittämien kirjallisten todisteiden oikea kohdentaminen kuhunkin syytteessä kerrottuun tekoon ja vastaajaan on oleellisesti vaikeutunut. Kohdentaminen onkin jäänyt pääosin vastaajien tehtäväksi. Riski todisteiden kohdentumisesta oikein on kuitenkin syyttäjällä. Tämä seikka korostuu, kun otetaan huomioon oikeudenkäyntiaineiston laajuus ja vastaajien lukumäärä.

Syyttäjän kirjallinen todistelu koostuu keskeisesti yhtiön hallituksen kokouspöytäkirjoista ja sähköpostiviesteistä pääasiassa yhtiön ja Jippii GmbH:n henkilöstön kesken ja osittain henkilöstön ja ulkopuolisten tahojen kanssa. Hallituksen kokousten pöytäkirjat ovat sinänsä riidattomia. Syyttäjä on sähköpostiviestien osalta ilmoittanut, että viesti koskee niitä henkilöitä, jotka on merkitty vastaanottajiksi tai kopion saajiksi, mutta että ei ole poissuljettua, että kirjeenvaihdon asiasisältöä olisi käsitelty myös muualla tai muiden henkilöiden kesken, esimerkiksi yhtiön hallituksen kokouksissa.

Sähköpostiviestien jakelumerkinnoista voidaan havaita, että ne oli useimmiten osoitettu varsin laajalle henkilöpiirille. Useimmiten kopio oli toimitettu yhtiön hallituksen jäsenille rutiininomaisesti ilman, että viestissä ollut tieto olisi suoraan koskenut sen vastaanottajaa. Toisaalta esimerkiksi Bäckin osalta esitetyistä 12 sähköpostiviestistä vain kolme oli tullut hänelle. Hähdön puolesta on todettu, että hän ei ollut lähettänyt tai vastaanottanut ainuttakaan todisteina esitettyjä sähköpostiviestiä. Syyttäjän esittämistä kirjallisista todisteista vain 74 saattoi ylipäätään koskea Hahtoa ja ne kaikki ovat sisällöltään riidattomia, esimerkiksi hallituksen kokouksen pöytäkirjoja. Osa oli Hahtoa koskevien syytteiden tekoaikojen ulkopuolella. Roton laskelmien mukaan syyttäjän kirjallisista todisteista 61:ssä on viittaus häneen. Näistä 42 on sähköpostiviestejä, joissa Roto oli lähettäjä, vastaanottaja tai kopion saaja. Edelleen syyttäjä on tiedottamisrikoksen ja törkeän kurssin vääristämisen osalta vedonnut 248 kirjalliseen todisteeseen, joista 154 on sähköpostiviestejä. Näistä 71 oli Lehden lähettämiä. Todistaja

Lähdemaan kertomuksesta ilmenee, että esimerkiksi Kuokkaselle oli 1.1.-28.2.2001 välisenä aikana tullut noin 3.000 sähköpostiviestiä eli keskimäärin 50 sähköpostiviestiä päivässä. Kuokkanen oli samana aikana lähettänyt vain 3 sähköpostiviestiä. Avaamattomia sähköpostiviestejä oli samalta ajalta noin 1.100 kappaletta.

Sähköpostikirjeenvaihdon näyttöarvon ulottaminen laajasti ja erittelemättömästi kaikkiin syytekohtiin siten kuin syyttäjä on esittänyt vaikeuttaa osaltaan syyttäjän esittämien kirjallisten todisteiden kohdentamisen oikein kuhunkin syytekohtaan ja kuhunkin vastaajaan. Sähköpostiviestien näyttöarvoa syytteiden tueksi heikentää lisäksi se, että kustakin sähköpostiviestistä on vedottu vain osaan viestin tekstistä, esimerkiksi yhteen kappaleeseen, lauseeseen ja jopa yhteen sanaan vaikka useiden viestien sisältö on muodostanut viestiketjun eli kokonaisuuden, jossa yksittäisen syytteitä tukevan osan ottaminen kirjalliseksi todisteeksi ei anna välttämättä riittävää ja oikeaa kuvaa viestin sisällöstä. Sähköpostiviesteistä voidaan vielä havaita, että ne ovat pääosin yhtiön sisäisiä. Useita viestejä värittävät laatijan persoonalliset piirteet. Viestit ovat siten painotuksiltaan subjektiivisia. Näin erityisesti tarkasteltaessa Lehden sähköpostiviestintää, jossa yksittäiset ilmaisut ovat korostetun voimakkaita ja kärjistettyjä. Tämäkin edellyttää kriittistä suhtautumista sähköpostiviestien näyttöarvoon.

Kirjanpitorikoksen osalta kysymys on keskeisesti siitä, miten ja mihin ajankohtaan kukin erä oli tullut kirjata ja siitä, miten eräitä eriä oli tullut luonnehtia ja jaksottaa. Kirjanpidosta esitetty tässä tuomiossa jäljempänä esitettävä asiantuntijanäyttö osoittaa, että hyvässäkin kirjanpitolavassa on tavanomaista ja sallittua, että kirjauksia voidaan tehdä eri tavoilla ilman, että tämä vielä muodostaisi rikollisen menettelyn. Kysymys on avoimien ja joustavien kirjanpitonormien soveltamisesta kussakin yksittäisessä tapauksessa. Hovioikeus on tärkeimpänä tulkintaohjeena käyttänyt kirjanpitolain (1336/1977) 3 luvun 2 §:stä ilmenevää periaatetta, jonka mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta sekä saman lainkohdan 3 §:stä ilmeneviä yleisiä tilinpäätösperiaatteita. Viimeksi mainittujen osalta hovioikeus toteaa, että vuoden 2004 kirjanpitolain uudistuksessa on yleisiin tilinpäätösperiaatteisiin nimenomaisesti sisällytetty syytteessä tarkoitettuna aikana sovellettu periaate, jonka mukaan huomiota on kiinnitettävä liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon (sisältöpainotteisuus). Tämä asia ennen muotoa -periaate vaikuttaa myös tässä rikosasiassa eri kirjanpidollisten toimenpiteiden tulkintaan. Sama asia ilmenee rikoslain 30 luvun 9 §:stä (769/1990): kirjanpitorikoksen edellytyksenä on, että siinä kuvatut laiminlyönnit tai teot olennaisesti vaikuttavat oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen taloudellisesta tuloksesta tai taloudellisesta asemasta.

Muilta osin hovioikeus lausuu syyttäjän esittämien kirjallisten todisteiden ja esitutkinnan osalta seuraavaa:

Epäillyn oikeus vaieta ja itsekriminoinnin suoja ovat oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin yleisesti tunnustetut periaatteet, jotka on hyväksytty sekä kansainvälisesti ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännössä että

Suomessa (KKO 2012:45). Tämä merkitsee sitä, että laaja-alainen ja erittelemätön viittaaminen esitutkintapöytäkirjojen lausuntoihin syytteiden tueksi ei ole mahdollista. Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin merkitys korostuu entisestään nyt kysymyksessä olevassa rikosasiassa, jossa oli laadittu yli 10.000 sivun laajuiset esitutkintapöytäkirjat kuulusteluineen ja liitteineen ja jossa useita vastaajia oli kuultu ilman avustajan läsnäoloa. Edelleen huomionarvoista esitutkintamateriaalin kannalta on se, että useita sittemmin tässä asiassa rikoksesta syytettyjä oli alun perin kuultu muussa asemassa. He eivät olleet tällöin voineet oikeusturvan kannalta riittävästi varautua siihen, että heitä myöhemmin kuullaan rikoksesta epäiltyinä ja syytetään rikoksista oikeudessa. Tässä yhteydessä voidaan myös todeta, että osa vastaajista oli, ennen kuin heitä on epäilty mistään rikoksesta, myötävaikuttanut syyttäjän nyt keskeisenä näyttönä esiin tuoman sähköpostiliikenteen käyttöön luovuttamalla vapaaehtoisesti esitutkintaviranomaisille kaikki hallussaan olleet yhtiötä ja Jippii GmbH:ta koskevat sähköpostiviestit.

Useat vastaajat ovat hovioikeudessa lausuneet, että esitutkinta ei ollut ollut objektiivista ja että syyttäjän menettely esitutkintamateriaalin ja kirjallisten todisteiden osalta ei kaikilta osiltaan ollut täyttänyt objektiivisuuden periaatetta. Vastaajat ovat väittäneet, että esitutkinnassa heille oli esitetty asiakirjoja valikoidusti, esimerkiksi koskien SALB-kirjauksen ajankohtaa ja toisaalta että eräät syyttäjän todistajat, kuten Iivanainen ja Leppiniemi, olivat saaneet tutustua esitutkinta-aineistoon ennen kuulustelua tai sen aikana. Lisäksi vastaajat ovat väittäneet, että syytteiden perustuessa pääosin tapahtumiin Jippii GmbH:ssa, esitutkintaviranomaiset ja syyttäjä olivat valikoidusti hankkineet viranomaiskautta tietoa tämän yhtiön taloudellisesta tilanteesta yksinomaan tukemaan syytteitä eikä vastaajilla ollut ollut mahdollisuutta pyynnöistä huolimatta tutustua Jippii GmbH:n kirjanpitoaineistoon Saksassa. Syyttäjä on tämän johdosta ilmoittanut, että poliisi oli oikeusapupyynnön kautta saanut Saksan viranomaisilta poliisin siltä pyytämän Jippii GmbH:n materiaalin. Tästä aineistosta osa oli liitetty esitutkintapöytäkirjaan ja osa oli jätetty sen ulkopuolelle. Syyttäjän ilmoituksen mukaan vastaajilla on ollut mahdollisuus tutustua tähän poisjätettyyn aineistoon, kuten oli tapahtunutkin. Syyttäjän mukaan Jippii GmbH:n kirjanpitoaineisto oli laajuudeltaan niin mittava, ettei sen siirtäminen tai kopioiminen Suomeen ole ollut mahdollista. Lisäksi esimerkiksi Jippii GmbH:n kirjanpidon pääkirjaa oli yritetty saada Suomeen mutta tämä tieto oli ollut kovalevyllä, jota ei enää oltu saatu auki.

Esitutkintalain (449/1987) 7 §:n 1 momentin mukaan esitutkinnassa on selvitettävä ja otettava huomioon yhtä hyvin epäiltyä vastaan kuin hänen puolestaan vaikuttavat seikat ja todisteet. Tällä hetkellä voimassa olevan syyttäjälaitoksesta annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, mikä säännös tältä osin vastaa yleisistä syyttäjistä annetun lain (199/1997) sisältöä, syyttäjän tehtävänä on huolehtia rikosoikeudellisen vastuun toteuttamisesta hänen käsiteltävänänsä olevassa asiassa tasapuolisesti, joutuisasti ja taloudellisesti asianosaisten oikeusturvan ja yleisen edun edellyttämällä tavalla. Syyttäjän on huolehdittava siitä, että esitutkinnassa kerätty aineisto on riittävä syyteharkinnan pohjaksi ja että esitutkinnassa on otettu huomioon sekä epäillyn syyllisyyden puolesta että sitä vastaan puhuvat tosiseikat (HE 286/2010). Rikosprosessissa viranomaisten on noudatettava tasapuolisuus- eli objektiivisuusperiaatetta, jonka mukaan myös syytettä

vastaan puhuvat seikat on selvitettävä ja tuotava esiin. Syyttäjän tulee julkisen kannevallan valvojana toimia oikeudenkäynnissä yleisen edun mukaisesti siten, että oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytykset täyttyvät.

Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIS) 6 artikla ja sitä koskeva Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) soveltamiskäytäntö.

Tapauksessa Foucher v. Ranska (tuomio 18.3.1997) EIT katsoi, että osapuolten tasa-arvon periaate sisältyi oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin väljemmässä merkityksessään ja sen mukaan asianosaisilla tuli olla kohtuullinen tilaisuus esittää asia omalta kannaltaan asettamatta häntä tällöin vastapuoltaan huonompaan asemaan. Tapauksessa EIT katsoi, että puolustuksen oikeuksia oli rikottu, kun syytetylle ei ollut annettu tilaisuutta tutustua jutun asiakirjoihin tai saada niistä kopioita. Tapauksessa valitustuomioistuin oli tuominnut Foucherin tukeutuen yksinomaan riistanvartijoiden viralliseen raporttiin, joka lain mukaan oli ollut riittävä näyttö vastaanäytön puuttuessa. Siten voidakseen riitauttaa tuon raportin Foucherille oli ollut tärkeää päästä tutustumaan juttunsa asiakirjoihin ja saada niistä kopioita. Kun hänellä ei ollut ollut sellaista tilaisuutta, hän ei ollut voinut valmistella riittävästi puolustustaan eikä häntä ollut kohdeltu tasapuolisesti muiden asianosaisten kanssa. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 kohtaa oli siten rikottu yhdessä 1 kohdan kanssa.

Tapauksessa Kahraman v. Turkki (tuomio 31.10.2006) EIT totesi, että EIS 6 artiklan mukaan rikos- ja riitajuttua tuli käsitellä paitsi aineellisten myös prosessuaalisten kysymysten osalta kontradiktorisessa menettelyssä ja asianosaisille tuli taata osapuolten tasa-arvo. Kontradiktorinen periaate tarkoitti, että asianosaisella oli tilaisuus saada tietoonsa vastapuolen esittämät väitteet ja todisteet sekä lausua käsityksensä niistä. Tämä sääntö koski myös lausumia, joita oli saatu riippumattomilta oikeusviranomaisilta, hallintoviranomaisilta tai päätöksen tehneeltä tuomioistuimelta. Asianosaisella tuli myös olla tilaisuus ilmoittaa, että jokin asiakirja edellytti huomautuksia hänen taholtaan. Kysymys oli luottamuksesta oikeuslaitokseen, joka perustui muun muassa siihen varmuuteen, että kaikista jutun asiakirjoista voitiin antaa lausuma.

Tapauksessa V. v. Suomi (tuomio 24.4.2007) EIT on katsonut, että kontradiktorinen periaate ja osapuolten tasa-arvo kuuluivat olennaisina osina oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin rikosjutussa. Sen lisäksi EIS:n 6 artiklan 1 kohta edellytti, että syyttäviviranomaiset paljastivat syytetylle kaiken hallussaan olleen olennaisen näytön siitä riippumatta, oliko se syytetylle vastaista vai myönteistä.

Esitutkinnan osalta hovioikeus toteaa, että esitutkinta-aineisto on erittäin laaja ja esitutkinnan voidaan laadultaan katsoa vastaavan tavanomaista rikostutkinnan tasoa. Ottaen huomioon aineiston laajuus on ymmärrettävää, että kaikkia vastaajien puolustuksen hovioikeudessa esittämiä väitteitä syytteitä vastaan ei ole ollut mahdollista ainakaan täysimääräisesti käsitellä ja ottaa huomioon esitutkinnassa.

Vastaajien puolelta on tuotu esiin, että esitutkinnaissa on eräiltä osin esitetty johdattelevia kysymyksiä. Hovioikeus on näytönarvioinnissaan, siltä osin kuin esitutkintakertomuksiin on asiassa vedottu, ottanut huomioon asian kokonaisuutena ja ilman että johdattelevalla kysymyksellä olisi vaikutusta asian arviointiin.

Hovioikeus on kiinnittänyt huomiota siihen, että esitutkinta-aineistossa on ollut sellaisia tietoja, joiden esilletuominen myös syyttäjän toimesta olisi ollut objektiivisuusperiaatteen mukaista. Tällaisina hovioikeus ottaa esille vastaaja Miettisen kirjalliset todisteet MP 18 ja MP 19 ja niitä vastaavat syyttäjän kirjalliset todisteet S 39 ja S 40, joista käy ilmi se syytekohtaan 1 liittyvä seikka, että Jippii GmbH oli kuitannut vastaanottaneensa leasingtodistuksissa 1-3 tarkoitetun omaisuuden 1.12.2000. Syyttäjän objektiivisuusvelvollisuuteen olisi myös kuulunut yhtiön likviditeettiongelmien korostamisen yhteydessä tuoda esiin ne syyttäjän tiedossa olleet seikat, että Kuokkasen omistuspiirissä oleva Tietoklusteri Oy lainasi yhtiölle 30 miljoonaa markkaa kesä-heinäkuussa 2001 ja että yhtiön pääomistaja Auratum Oy oli yksiselitteisesti ilmoittanut, että se ei tule päästämään yhtiötä konkurssiin tai ainakin esittää syyttäjän arvio siitä, mikä merkitys näillä seikoilla syytteen kannalta mahdollisesti oli. Edelleen saman velvollisuuden alaisuuteen olisi kuulunut tuoda esille se syyttäjän tiedossa ollut tosiasia, että vastaajista Kuokkanen, Järvinen, Johannesdahl, Peltola/PSS-Trade Oy sekä Malin ja Aho, joista kahdesta viimeksi mainituista hovioikeudessa ei enää ole kysymys, ovat syytteiden tarkoittamana ajankohtana tehneet yhtiön osakkeiden ostoja ja merkinneet henkilökuntaoptioita yhteensä lähes 1,3 miljoonalla eurolla. Huomiota voidaan kiinnittää myös siihen seikkaan, että vain Linna ja Peltola myivät kaikki yhtiön osakkeet kun muut myivät vain osan osakkeistaan. Vaikka näiden seikkojen osalta kysymys saattaa olla vain niistä johtopäätöksistä, joita niistä voidaan tehdä, olisi niiden oikeudellista arviointia syytteiden kannalta voitu kohtuudella edellyttää syyttäjältä.

Mitä sitten tulee Jippii GmbH:n Saksassa olevaan kirjanpitoaineistoon niin hovioikeus lausuu seuraavaa:

Syytteen kohdat 1, kirjanpitorikos, ja kohta 2, arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos, ovat alun perin perustuneet keskeisesti sille seikalle, että Jippii GmbH:n kirjanpito oli ollut vääransisältöinen ja Jippii GmbH oli raportoinut Suomeen emoyhtiölle vääransisältöisen tuloksen, joka oli sitten konsolidoitu vääran sisältöisenä yhtiön konsernitilinpäätökseen vuodelta 2000 ja vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen tulokseen. Syyttäjä on valituksessaan hovioikeuteen toistanut tämän näkemyksen ja lausunut, että koska konsernitilinpäätös on osa yhtiön kirjanpitoa, puhutaan teonkuvauksessa virheistä ja laiminlyönneistä yhtiön kirjanpidossa. Syyttäjän mukaan vastaajia ei siten syytetä virheistä, jotka on mahdollisesti tehty Jippii GmbH:n erilliskirjanpidossa vaan tietoisuus Jippii GmbH:n kirjanpidon antamasta väärästä kuvasta sen tuloksesta perustaa vastuun konsernin tilinpäätöksen virheellisyydestä. Syyttäjä on hovioikeudessa lausunut, että syytteissä on kysymys niistä virheistä ja laiminlyönneistä, joita yhtiö oli tehnyt konsolidoidessaan Jippii GmbH:n talousluvut konsernitilinpäätökseen.

Edellä olevan johdosta hovioikeus toteaa seuraavaa:

Syytteiden mukaan Jippii GmbH:n kirjanpidon ja vuoden 2000 tilinpäätöksen virheet ja väärät merkinnät sisältyvät useaan eri syytekohtaan. Kohdassa 1 on syytteen mukaan laiminlyöty osaksi liiketapahtumien kirjaaminen jättämällä kirjaamalla Jippii GmbH:n kuluja, minkä johdosta sen konsolidoitu tulos yhtiön konsernitilinpäätökseen on ollut väärä. Tämän lisäksi yhtiön kirjanpitoon oli merkitty vääriä ja harhaanjohtavia tietoja kirjaamalla Jippii GmbH:n käyttöomaisuuden myyntivoittoa vuodelle 2000, vaikka käyttöomaisuutta ei ollut myyty 31.12.2000 mennessä. Kohdassa 2 on ollut kysymys siitä, että konsernitilinpäätökseen oli konsolidoitu Jippii GmbH:n syytekohtassa 1 selostettu vääransisältöinen positiivinen ja negatiivinen tulos. Syytteiden teonkuvauksen ja syyttäjän valituksen sisältö tältä osin viittaavat vahvasti siihen, että ainakin osa siitä tiedosta, minkä Jippii GmbH oli toimittanut yhtiölle vuoden 2000 konsernitilinpäätöksen laatimista ja vuoden 2001 ensimmäistä ja toista osavuosikatsausta varten, olisi ollut virheellistä ja väärää. Toisaalta syyttäjä on korostanut sitä, että kysymys on ollut yhtiön vastuulla olleen konsolidoinnin yhteydessä tapahtuneista väärin ja virheellisten tietojen viemisestä yhtiön kirjanpitoon ja tilinpäätökseen.

Siltä osin kuin syytteet perustuvat väitteisiin siitä, että Jippii GmbH:n kirjanpito antaa väärän kuvan sen tuloksesta, syyttäjän on näytettävä toteen, että Jippii GmbH:n kirjanpito on tehty väärin ja antaa virheellisen kuvan tuon yhtiön taloudellisesta tilasta ja asemasta. Tältä osin näytön asianmukainen arviointi edellyttäisi sitä, että Jippii GmbH:n kirjanpitoaineisto vuodelta 2000 olisi ollut sekä syyttäjän, vastaajien että tuomioistuimen käytettävissä. Jippii GmbH:n kirjanpitomateriaalia ei kuitenkaan ole esitetty täydellisenä vastaajille eikä oikeudelle. Vastaajien puolesta on myös todettu, ettei puolustuksella ole ollut mahdollisuutta hankkia tätä materiaalia. Sen sijaan esitutkintaviranomaiset ovat harkintansa mukaan hankkineet virka-aputeitse Saksasta tietoja Jippii GmbH:n kirjanpitoaineistosta sekä kuulustuttaneet saksalaisia todistajia.

Arvioidessaan Jippii GmbH:n kirjanpitoa yleensä ja sen tilinpäätöstä vuodelta 2000 erityisesti hovioikeus ottaa huomioon sen, että tilinpäätöksestä vuodelta 2000 on esitetty sekä tilintarkastuslausunto että ulkopuolisen tarkastusyhtiön tarkastuskertomus, joiden kummankin mukaan Jippii GmbH:n vuoden 2000 tilinpäätös ei antanut aihetta minkäänlaisiin huomautuksiin. Nämä seikat asettavat erityisen korkean vaatimuksen syyttäjän näyttötaakalle.

Viimeisenä näytön kokonaisarviointiin liittyvänä seikkana hovioikeus joutuu arvioimaan vastaajien tekojen vaikuttimia. Näin siitakin huolimatta, että rikollisen teon vaikuttimilla ei sinänsä ole suoranaista vaikutusta syyksilukemiseen. Tässä asiassa vastaajien suuri lukumäärä ja heidän elämästään, taustoistaan ja toiminnastaan yhtiössä ja Jippii GmbH:ssa lausuttu huomioon ottaen olisi kuitenkin oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vastaista jättää kysymys teon vaikuttimista kokonaan avoimeksi ja vastaamatta.

Syyttäjän esittämä vaikutin, sellaisena kuin se syytekirjelmästä ilmenee, on Bäckin, Hahdon, Johannesdahlin, Linnan, Peltolan, Roton, Elisa Oyj:n ja PSS-Trade Oy:n osalta huomattavan taloudellisen edun saaminen

sisäpiirintietoa käyttäen tehdyistä yhtiön osakkeiden ja optioiden kaupoilla. Järvisen, Karilan, Kuokkasen tai Miettisen osalta syyttäjä ei ole esittänyt mitään vaikutinta. Lähes kaikki vastaajat ovat kertoneet tämän rikosprosessin heille henkilökohtaisesti, ammatillisesti ja taloudellisesti aiheuttamista merkittävistä haitoista ja vahingoista. Henkilötodistelusta käy lisäksi ilmi se, että vastaajat ovat omanneet erittäin vahvan ja vilpittömän luottamuksen ja uskon yhtiön toimintaan ja sen tulevaisuuden näkymiin. Syyttäjä ei ole esittänyt vastanäyttöä tästä asiasta. Näissä olosuhteissa kysymystä teon vaikuttimista joudutaan tarkastelemaan näytön kokonaisarvioinnissa. Ei ole uskottavaa eikä yleisen elämäkokemuksen mukaista, että alkuperäisen syytteen mukaisesti 19 henkilöä yhtiössä, Jippii GmbH:ssa ja näiden ulkopuolella olisivat yksissä tuumin ja suunnitelmallisesti osallistuneet useiden rikosten tekemiseen ja avunantoon vakaviin talousrikoksiin Suomessa ja Saksassa yli puolentoista vuoden ajan ilman, että tällaiselle menettelylle selvitetään olleen jokin järjellinen vaikutin. Tarkasteltavaksi jää, onko syyttäjän tarjoama teon vaikutin taloudellisen hyödyn hankkimisesta itselle tai toiselle tällainen syy.

Yleistä yhtiön toiminnasta

Vuonna 1996 perustettiin Nettilinja Oy, joka hankki maaliskuussa 1998 osakevaihtosopimuksilla omistukseensa DLC Data Link Connections Oy:n ja Scifi Communications International Oy:n osakekannat. Yhtiön toimialana oli internetpalveluiden tarjoaminen. Vuosien 1998 ja 1999 aikana yhtiö osti useita suomalaisia internetpalveluntarjoajia.

Yhtiön nimi muutettiin vuonna 2000 Saunalahti Oyj:stä Jippii Group Oyj:ksi. Yhtiö oli aiemmin, huhtikuussa 2000 listautunut Helsingin Pörssin NM-listalle. Yhtiön alkuvuodet olivat olleet tappiollisia. Listautumisessa yhtiölle saatiin varoja noin 137 miljoonaa Suomen markkaa.

Yhtiö kasvoi siten, että 31.12.2000 konserniin kuului yhteensä 43 tytäryhtiötä, joista 30 oli ulkomaisia, ja yhtiöllä oli toimintaa 17 eri maassa. Laajentuminen oli toteutettu yritys- ja liiketoimintaostoin. Tarjous- ja listalleottoesitteen 17.3.2000 (Y 6) mukaan yhtiön strategiana oli nopea kasvu, kansainvälistyminen sekä uusien tuotteiden tarjoaminen kuluttajille ja yrityksille.

Yhtiö oli kehittynyt perustason internetpalveluita tarjoavasta yhtiöstä internet-, tele-, mobiili- ja portaalipalveluita tarjoavaksi multimediatehtäväksi. Yhtiön tavoitteena oli tulla vuoteen 2003 mennessä kansainvälisesti merkittäväksi internet- ja mobiilipalveluiden sekä sähköisen tiedon, elämysten ja muiden sisältöpalveluiden tarjoajaksi (Y 6). Kansainvälinen kasvu perustui olemassa olevien palveluiden tarjoamiseen ja viemiseen valituille markkinoille, yritysostoihin sekä strategiaan liittoumiin (Y 6). Listalleottoesitteessä yhtiö esitti (Y 6 s. 49) arvioksi yhtiön taloudellisesta kehityksestä seuraavaa: "Johto uskoo konsernin liikevaihdon kasvavan 75-100 prosenttia vuodessa seuraavien kolmen vuoden ajan. Voimakkaan laajentumisen edellyttämät investoinnit vaikuttavat kuitenkin konsernin kannattavuuteen ja nettotulokseen, jonka odotetaan pysyvän tappiollisena kuluvan ja mahdollisesti myös seuraavan tilikauden ajan." Yhtiö kuvattiin kasvavaksi konserniksi, joka investoi merkittävän osan tuloistaan kasvun rahoittamiseen. Esitteessä kerrottiin

myös, että valittuun strategiaan sisältyi riskejä ja että yhtiön lyhyt historia ja toimialan dynaaminen luonne vaikeuttivat tulevaisuuden arviointia.

Yhtiön vuonna 2000 perustetun saksalaisen tytäryhtiön Jippii GmbH:n tarkoituksena oli, kuten kaikkien muidenkin ulkomaisten tytäryhtiöiden, myydä kuluttajille ja yrityksille Saksassa samanlaisia tuotteita ja ratkaisuja kuin Suomessa oli tarjolla. Frankfurt am Main oli teleliikenteen solmukohta Euroopassa, joten se oli hyvä lähtökohta konsernin strategian toteuttamiseksi. Ulkomaisten tytäryhtiöiden avulla oli tarkoitus monistaa Suomessa toiminut operaattorikonsepti.

Gigabell AG (jäljempänä "Gigabell") oli Saksan Neuer Markt (NM) -listalla noteerattu internet- ja telepalveluja tarjonnut yritys, jonka liiketoiminta oli samanlaista kuin Jippiillä. Jippii GmbH osti 30.10.2000 allekirjoitetulla kauppakirjalla suurimman osan Gigabellin liiketoiminnoista 30 miljoonalla Suomen markalla. Gigabell asetettiin konkurssiin 1.11.2000.

Konsernin liikevaihto oli vuonna 1999 noin 77 miljoonaa Suomen markkaa ja vuonna 2000 noin 206 miljoonaa Suomen markkaa (kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 166 prosenttia). Vuoden 2000 liikevaihdosta 83,7 prosenttia tuli Suomesta, 5,6 prosenttia Saksasta ja loput muista maista, joissa Jippiillä oli toimintaa. Konsernissa oli henkilöstöä vuonna 1999 noin 140 ja seuraavana vuonna 600.

Konsernitilinpäätökseen tuli yhdistellä (konsolidoida) kaikkien 43 tytäryhtiön tilinpäätökset. Pörssiyhtiössä konsernitilinpäätöksen ja osavuositarkastusten laatiminen tapahtuu kireässä aikataulussa.

Yhtiön nimi vaihtui vuonna 2003 Saunalahti Group Oyj:ksi ja se sulautui vuonna 2005 osaksi Elisa Oyj:tä.

Hovioikeudessa vastaanotettu näyttö

Johannesdahl on hovioikeudessa kertonut toimineensa yhtiön toimitusjohtajana 16.3.1998-3.9.2001. Toimitusjohtajana hän oli vastannut kirjanpidon järjestämisestä sekä valmistellut hallitusten kokoukset. Hän oli myös organisoinut ja järjestänyt yhtiön tiedotuksen ja taloushallinnon.

Tiedotteiden ja osavuositarkastusten sisältö oli rakentunut yrityksen sisältä asianomaisilta henkilöiltä tai osastoilta tulleen tiedon varaan. Viestintäjohtaja oli koonnut tiedotteet ja lakimiehet olivat varmistaneet niiden juridisen puolen. Toimitusjohtaja oli vastannut siitä, että tiedotteet saatiin liikkeelle ajallaan.

IT-alalla oli 2000-luvun alussa ollut suuri kasvupotentiaali. Markkinat olivat olleet avautumassa ja Saksa oli ollut keskeisessä roolissa. Murrosvaiheessa yrityksen arvo oli mitattu erityisesti asiakkuuksien

määrällä eikä niinkään positiivisen tuloksen perusteella.

Alan markkinat olivat muuttuneet kesällä 2001. Johannesdahl oli kuullut elokuussa 2001, ettei IRU-projekti ollut ollut päinvastaisista käsityksistä huolimatta edennyt. Luottamusta yhtiön asioiden järjestymiseen oli kuvastanut se, että Kuokkanen oli heinä-elokuussa 2001 sijoittanut yhtiöön 30 miljoonaa Suomen markkaa. IRU-projektista ei olisi voitu tiedottaa ennen elokuuta, koska vasta tuolloin oli saatu tietoa siitä, ettei ongelmia KPNQwestin kanssa kyetty ratkaisemaan.

Markkinoilla oli ollut tieto yhtiön tiukasta likviditeettitilanteesta. Evli oli tarjonnut vaihtovelkakirjalainaa keväällä 2001, mutta pääomistajat eivät olleet siihen suostuneet. Yhtiö olisi siis vastoin syyttäjän käsitystä halutessaan saanut rahoitusta.

Johannesdahlin osakemyynnit olivat liittyneet asuntolainan takaisinmaksuun. Hän oli myynyt osakkeet osakekurssin kannalta huonoimpaan aikaan. Moni yhtiön johtohenkilöistä oli kuitenkin ostanut syytteen tekoaikana osakkeita, samoin Johannesdahlin vaimo kesäkuussa 2001.

Linna on hovioikeudessa kertonut, että hän oli ollut Jippiin talousosaston johtaja ja kuulunut talousjohtajana johtoryhmään (jory) 20.2.2002 asti. Johannesdahl ja Kuokkanen olivat olleet Linnan esimiehiä. Talousosasto oli hallinnoinut Jippiin likviditeettiä, valmistellut budjettia ja kerännyt tietoja liiketoimintavastaavilta. Se oli vastannut konserniraportoinnista eli siitä, että tilinpäätöksestä oli ilmennyt oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Raportointi Jippiin likviditeetistä ja taloudesta oli tapahtunut hallitukselle kuukausittain. Jory oli kokoontunut kerran viikossa, mutta kokouksessa ei aina ollut käyty läpi yhtiön lukuja. Raportoinnin sykli oli ollut vuosineljännes. Talousosasto oli ollut hyvin resursoitu. Tärkeistä asioista oli raportoitu suoraan Johannesdahlille ja Kuokkaselle. Peltola oli ollut joryn vetäjä sekä hallituksen jäsen Jippiissä. Hän ei ollut työskennellyt konsernin talousosastolla, vaikka oli antanut sille apuaan. Osaston tehtäviin oli kuulunut Jippiin talous ja rahoitus ja siinä oli työskennellyt 13-15 henkilöä. Linnan työtehtäviin oli kuulunut konserniraportointi ja tilinpäätös. Talousosaston henkilöstöön olivat kuuluneet muun muassa kokenein business controller Bäck, business controller Hakola ja nuoremmat controllerit Vaahtera sekä Saija Lehtinen ja kirjanpitoapäällikkö Soile Kuusisto. Viimeksi mainittu oli vastannut konsernin Suomen yhtiöiden kirjanpidosta ja pitkälti likviditeettiasioiden hoidosta. Lisäksi osastolla oli ollut pääkirjanpitäjä ja reskontranhoitajia. Talousosastolle oli kuulunut tiiminä tehtävä kirjanpito sekä raportointi johdolle. Kirjausten osalta päätäntävalta oli Bäckillä ollut vain rutiiniasioissa. Bäck ei ollut osallistunut SALB-järjestelyyn. Järjestelyn kirjausajankohta oli tullut Saksasta. Tositteiden 20141 puhtaaksi kirjoittaminen oli kuulunut Bäckille. Bäck oli ollut jotenkin tietoinen tositteiden taustasta. Yksittäisiä kirjauksia ei ollut käsitelty hallituksessa.

Bäck ei ollut osallistunut DTAG:n verkkokulujen jaksotukseen. Ohjeistus raportointipaketin laatimisesta oli kuulunut hänelle. Bäck ei ollut osallistunut Saksan osalta Q1-kirjauksiin, vain 500.000 Saksan markan vähennys oli käyty yhdessä Linnan kanssa läpi. Bäckillä ei ollut ollut

Linnan mukaan esimiesasemaa.

Tytäryhtiöt

Saksan tytäryhtiö Jippii GmbH oli pörssi-yhtiö ja sillä oli ollut oma taloudellinen organisaationsa. Sen kirjanpito ei ollut kuulunut Linnalle. Jippii GmbH oli raportoinut konsernille ja toimittanut emoyhtiölle dokumentteja. Konsernitasolta oli annettu ohjeistusta sähköpostitse ja puhelimitse. Saksassa oli ollut iso talousosasto ja osaava talousjohtaja Stöcklin. Lange oli ollut toimitusjohtaja ja Barthelemess kirjanpitäjä. Lehti oli vastannut integraatiosta Jippii GmbH:ssa. Sen sijaan operatiivinen johtaminen ei ollut kuulunut Lehdelle. Lehti ei ollut puhunut täydellistä saksaa. Dinter oli ollut tekninen johtaja.

Konsernissa oli ollut pääosin ulkomailla olevia tytäryhtiöitä yhteensä 44 kappaletta. Niistä kaikista oli raportoitu konsernille, missä oli raporttien perusteella suoritettu yhdistely konsernitilinpäätökseen. Kaikissa tytäryhtiöissä ei kuitenkaan ollut omaa talousosastoa.

Kirjanpito ja raportointi

Kasvu oli ollut voimakasta ja uusia palveluita oli tullut koko ajan lisää. Palveluina olivat tulleet esimerkiksi logot ja soittoäänet. Tämän vuoksi myynnin ennustaminen oli ollut vaikeata. Myynti oli joko lähtenyt liikkeelle tai sitten ei.

Tytäryhtiöistä tulevat raportit oli tullut muuntaa Suomen lainsäädännön mukaisiksi. Bäck oli laatinut konsernin accounting policyn (Linna 1) listautumisen jälkeen. Siinä oli yhdistelyvälineenä Excel-lomakkeisto. Ohjeistus oli ollut konsernissa pakottavaa ja sitä oli myös noudatettu.

Saksassa kirjanpito poikkesi Suomen kirjanpidosta. Saksassa noudatettiin Suomesta poikkeavasti kirjauksissa kassaperustetta. Sen johdosta Saksasta tulleiden raporttien selvittely oli vienyt aikaa. Raportointipaketti oli ollut kommunikaatioväline. Sinänsä Saksan noudattamalla kirjausperusteilla ei ollut ollut merkitystä konsernille, koska kirjaukset oli oikaistu Suomessa eikä oikaisuja ollut viety takaisin tytäryhtiöihin.

Ensimmäisen raportointipaketti tultua oli jouduttu selvittämään epäselviä asioita ja virheitä. Linnan sähköpostista 4.5.2001 (S 228), joka oli koskenut tilinpäätökseen kaudelle Q1/01 tehtäviä muutoksia, Linna totesi hovioikeudessa, että muutokset olivat johtuneet Saksan ja Suomen kirjanpitoperiaatteiden eroista. Saksassa oli selvitetty epäselvyyksiä ja toimitettu dokumentteja Suomeen. Koska Saksassa oli noudatettu kassaperustetta, ei vielä budjetoinnin käsittelyn yhteydessä 6.2.2001 hallituksen kokouksessa ollut tietoa Saksan todellisesta konserniin yhdisteltävästä suoriteperusteisesta tuloksesta. Se oli jouduttu karkeasti arvioimaan. Tällöin oli jouduttu tekemään tulokseen varauksia, mutta asioita ei ollut piiloteltu. Myös muiden maiden tytäryhtiöiden kohdalla oli ollut kommunikaatio-ongelmia.

Likviditeetti oli ollut heikko laskutusongelmien, DTAG-ennakkomaksujen ja uudelleenjärjestelyjen vuoksi. Kuitenkin palkat ja viranomaismaksut oli

suoritettu ajallaan. Kivisillan sähköpostista 10.7.2001 (S 336) Linna totesi, että Tietokluster Oy:ltä oli ollut tulossa lainaa käyttöpääomaksi 30 miljoonaa Suomen markkaa. Maksuja ei ollut jäänyt keväällä 2001 maksamatta. Auratum Oy oli rahoittanut Jippiitä.

Konsernitilinpäätöksen laatiminen

Tilinpäätöksen valmistumisen määräaika ei ollut pitänyt. Yhdistelyssä oli laskettu lukuja yhteen ja tehty sisäisten laskutusten eliminointeja. Tulosta oli muovattu oikeaan suuntaan, mutta loppuun oli jäänyt vaikeitakin asioita selvitettäväksi. Konsernin osien tulokset oli yhdistelty ns. lakanaan. Bäck oli ollut yhdistelyssä päävastuullinen apunaan Hakola ja Vaahtera. Lopullinen vastuu oli kuitenkin ollut Linnalla. Tilinpäätöksen eri versioiden käsittely oli ollut kova prosessi. Käsittely oli tehty kiireessä ja puutteellisen tiedon varassa. Kyseessä oli ollut kuitenkin paras käytettävissä oleva tieto. Toimintakertomuksen laatiminen oli ollut hallituksen tehtävä. Linnan sähköposti Stöcklinille 21.2.2001 otsikolla ”a few corrections”(S 85) oli Linnan mukaan liittynyt Langen raporttiin, jossa oli ollut eriä, jotka olivat mahdollisesti poikenneet konsernin laskentakäytännöstä. Viesti oli sisältänyt myynnin oikaisuja, DTAG-ennakkomaksujen oikaisujen jaksotuksia, juristikuluja ym. palkkioita liittyen Gigabelliin sekä bonuksia ja muita eriä, jotka oli tullut tarkistaa ja kirjata hankintamenona. Kyse oli ollut normaalista selvittelyprosessista eikä Linna ollut antanut siitä kirjausohjeita. Selvityspyynnön johdosta selvitys Saksassa oli edennyt. Esimerkiksi DTAG:n verkkokuluihin liittyneet cdr-tiedostot olivat tulleet esille. Uusi raportti oli mennyt myös Jippii GmbH:n tilintarkastajille tiedoksi. Gigabelliltä ostetun liiketoiminnan osalta oli tiedetty, että verkko oli ollut vuokrattu DTAG:lta. Tilanne oli konkretisoitunut, kun luvut olivat tulleet tietoon Langen raportista. Asiakkaat ja laskutettavat minuutit eivät olleet tulleet sellaisenaan Gigabellista Jippii GmbH:n tietoon.

Alustavat luvut konsernituloslaskelmaan oli saatu 6.2.2001, jolloin myyntivoitto oli ollut esillä. Linna ei osannut sanoa kuka oli laatinut pörssitiedotteen 28.2.2001 (S 78), ilmeisesti sitä oli kierrätetty eri henkilöillä. Tulos oli ollut vain arvausta ennen 20.2.2001. Kuitenkin tiedot 6.2.2001 olivat lukuja, joista oli voitu lähteä liikkeelle. Tulos oli ollut voitollinen uudelleenjärjestelykulujen vuoksi. Linna ei ollut tiennyt, kuka oli laatinut Jippii GmbH:n budjetin.

Gigabell-liiketoimintakauppa

Kuokkanen oli osallistunut Gigabell-kaupan neuvotteluihin. Linna ei ollut ollut mukana neuvotteluissa. Kaupassa oli ostettu osakekaupan sijasta liiketoimintaa eli järjestelmiä, laitteita, koneita, ihmisiä ja sopimuksia. Liiketoiminta oli integroitu osaksi Jippii GmbH:ta, mikä oli ollut osakekauppaa haasteellisempi prosessi. Kauppahinta oli ollut 30 miljoonaa Suomen markkaa. Sen lisäksi oli tullut Jippii GmbH:lle kustannuksia liiketoiminnoista, joita ei ollut haluttu pitää eli tiettyä toimintaa ja sopimuksia sekä henkilöstöä. Siten kaikilta osin ei ollut saatu ”rusinoita pullasta”. Näitä vastuita ei ollut merkitty kauppasopimukseen, koska ne eivät olleet kuuluneet myyjälle. Kirjapidollisesti mainittuja kuluja oli käsitelty kuten muita kuluja ja ne olivat lakanneet, kun saneeraus oli saatu kuntoon. Linna totesi hallituksen kokouksesta 9.11.2000 (S 59), että sen

liitteenä oli ollut Gigabellin liiketoimintojen haltuunottosuunnitelma. Tarpeettomia liiketoimintoja oli havaittu jo osin kauppaneuvotteluiden yhteydessä ja lisäksi heti niiden jälkeen. Kysymys oli ollut siitä, mitä näille liiketoiminnoille oli tullut tehdä. Haltuunottosuunnitelmassa oli kirjattu ongelmat, esimerkiksi laskuttamattomat minuutit. Tieto ongelmista oli lisääntynyt säännöllisesti aina helmikuuhun 2001 asti.

SALB

Kirjaus oli tehty Saksassa. Konsernin periaate oli ollut, että taseeseen ei otettu käyttöomaisuutta eli koneita tai laitteita, vaan ne oli hoidettu rahoitusleasing-sopimusten avulla. Linna oli joulukuussa 2000 saanut hallitukselta neuvotteluvaltuudet varmistella SALB-järjestelyn onnistuminen ja hän oli hoitanut siinä käytännön toimia. Johannesdahl oli allekirjoittanut sopimuksen, vaikka Jippii GmbH oli ollut Leasetec Corporation Internationalin (Leasetec) kumppani järjestelyssä. Kaiken tarkoituksena oli ollut vapauttaa pääomaa toimintaan, mikä oli myös toteutunut.

Sopimus laitteiden ja koneiden myynnistä ja leasingistä Leasetecin kanssa oli syntynyt vuonna 2000. Tarjous oli hyväksytty sekä Suomessa että Saksassa vuonna 2000 ja se oli kirjattu Suomessa myynniksi ja Leasetecissä ostoksi vuodelle 2000 (vastaavuusperiaate). Papereita ei ollut saatu hoidettua joulukiireiden johdosta. Linnan telefaxista Leasetecille 28.12.2000 (S 30) Linna totesi, että sopimus oli sitonut Suomen lainsäädännön mukaan Jippiitä. Pankkitakaus ei ollut ollut kaupan edellytys eikä sitä ollut lopulta edes järjestetty, vaikka kauppa oli kuitenkin toteutunut. Leasing-ajan pituuden muutoksessa 24 kuukaudesta 36 kuukauteen oli ollut kysymys vuokran suuruudesta eikä tämä ollut vaikuttanut sopimuksen syntymiseen. Sopimus oli kirjattu konserniyhdistelyssä vuodelle 2000 ja lasku laitteista oli vuonna 2000 lähetetty Leasetecille. Vuokra-aika oli alkanut 1.1.2001. SALB oli kirjattu Langen raportointipaketissa myyntivoittona, koska se oli ollut näin kirjattu Jippii GmbH:n tilinpäätökseen vuodelle 2000. Jippii GmbH:n tilintarkastaja oli tarkastanut kirjauksen ja lasku oli maksettu Jippii GmbH:n tilinpäätöksen konserniin yhdistelyn aikana. Jippii GmbH:n raportointipaketin yhdistelyn yhteydessä oli tullut esille laskelma kauppahinnan allokaatiosta, jossa laitteiden arvo oli ollut vain 3,2 miljoonaa Saksan markkaa, vaikka niiden tasearvo oli ollut 9 miljoonaa Saksan markkaa. Linnan mukaan arvostuskirjaus oli Jippii GmbH:ssa tehty virheellisesti. Linna totesi hovioikeudessa, että tuloksen 6.2.2001 vertailu tulokseen 28.2.2001 ja tuloksen muutos voitolliseksi oli johtunut muusta kuin kohdassa ”Muut tuotot” käsitellystä SALB-kirjauksesta. SALB-kauppa oli jo ollut hyväksytty Saksassa molemmin puolin. Leasetec oli kuitenkin halunnut ottaa Jippiin mukaan kauppiaan. Johtoryhmän kokouspöytäkirjasta 15.1.2001 (S 369) Linna totesi, että SALB-laitteiden järjestely oli vaatinut pankkitakauksen, mutta se ei ollut ollut kaupan ehto. Kauppahinta oli talletettu panttina eikä siten ollut saatu käyttöön tavoiteltua pääomaa. Kirjauksesta ”haluttiin saada myyntivoitto vuoden 2000 puolelle” Linna totesi, että hän oli odottanut pientä myyntivoittoa Saksan tietojen perusteella. Myyntivoitto 6 miljoonaa Saksan markkaa oli Linnan mielestä ollut pieni myyntivoitto. Kyseessä oli ollut käyttöleasingsopimus.

Tilintarkastajien palaverissa 26.2.2001 SALB-kirjaus oli käyty läpi. Paikalla olivat olleet Miettinen, Pölönen, Johannesdahl, Peltonen, Kuokkanen sekä Linna. Myyntivoiton kirjaus ei voinut olla oikea ja sitä oli tullut oikaista. Konsolidoinnin aikataulu oli ollut tiukka, koska tilinpäätöksen julkistamiseen oli ollut aikaa vain kaksi päivää. Lisäksi Lange oli lähtenyt Jippii GmbH:sta eikä kirjausta ollut voitu korjata tytäryhtiössä. Peltola oli valmistellut ja laatinut ensimmäisen version oikaisusta. Peltolan sähköpostista 27.2.2001 (S 89) Linna totesi, että hän oli muokannut viestistä ilmennyttä versiota. Linnan sähköpostista 27.2.2001 (S 90) Linna totesi hovioikeudessa, että viestistä ilmennyt lausuma yhden erän lisäyksen ”hatusta ottamisesta” oli tarkoittanut hintahaarukkaa, joka oli ollut tuolloin paras näkemys asiasta. Linnan sähköpostista 4.5.2001 (S 228) Linna totesi hovioikeudessa, että leasingkulut olivat olleet jaksottamatta. Linnan mukaan oli olemassa useampia laillisia kirjaustapoja.

Uudelleenjärjestelykulut

Tositteesta 20141 ilmenevistä uudelleenjärjestelykuluina tehdyistä oikaisuksista (S 49) Linna totesi, ettei kuluja ollut poistettu kirjanpidosta, vaan ne oli allokoitu oikein. Linna oli tehnyt lisäyksiä tositteeseen 20141. Peltola oli laatinut sen yläosan laskelman. Linna oli laatinut sen alaosan tekstin, jossa puhuttiin konkurssipesälle tehdyistä selvittelytoista ja tekniikan ylläpidosta aiheutuneista kuluista. Lopulliset kulut selvitysmiehistä olivat olleet 120.000 Saksan markkaa ja tekniikasta 250.000 Saksan markkaa. Aiemmin mainittu 650.000 Saksan markkaa oli ollut virheellinen kulujen määrä. Konsernitilinpäätökseen uudelleenjärjestelykuluista oli ollut kirjattu vain muutamia kulurivejä. Kun oikaisu oli tehty, ei ollut ollut relevanttia, mille kuluriville ne oli konsolidoinnissa laitettu. Tilinpäätös oli joka tapauksessa antanut oikean ja riittävän kuvan.

Linnan mukaan tositteen kohdassa ”Muut tuotantokustannukset” 1.273.102,96 Saksan markkaa oli ollut liikaa maksettu kulu. SDH-PDH-laitteen korvaamisella olisi saatu mainitun suuruiset säästöt, koska tuolloin oli maksettu liikaa kuluja. Kysymyksessä oli ollut uudelleenjärjestelykulu marras-joulukuulta 2000. Näitä laitteita asentamalla oli saatu säästöjä. Linna ei osannut sanoa, oliko tämä liittynyt IRU-sopimukseen.

Linnan mukaan tositteen kohdassa ”Palkat” 808.721,26 Saksan markan vaikutus oli ollut 450.000 Saksan markkaa kuukaudessa. Linna totesi hovioikeudessa, että Heidelinden sähköpostista Iivanaiselle 10.9.2001 (S 385 s.10), että palkat olivat vähennysten jälkeen laskeneet 970.500 Saksan markasta 485.000 Saksan markkaan. Linnan mukaan oli ollut tarkoitus alentaa henkilöstöä 120 henkilöstä 50-60 henkilöön. Henkilöstön vähentämisen tavoite oli saavutettu.

Kohdan ”sosiaalikulut” 153.007 Saksan markkaa vaikutus oli ollut 450.000 Saksan markkaa/kuukaudessa. Kohdan ”vuokrat” 340.881 Saksan markan vaikutus oli ollut 150.000-200.000 Saksan markkaa kuukaudessa. Kohdan ”muut liiketoiminnan kulut” 400.000 Saksan markan vaikutus oli ollut 190.000 Saksan markkaa kuukaudessa. Ne olivat olleet teknisiä palveluja tukevia kertaluonteisia avausmaksuja, jotka olivat tulleet Lehden raportista.

Kohdassa "MOX Telecom" kysymys oli ollut prepaid-puhelinkorteista, jotka Gigabell oli myynyt asiakkailleen, mutta kulut korteista olivat syntyneet jälkikäteen Jippii GmbH:lle. Tämä oli aiheuttanut Jippii GmbH:lle luottotappiota tai menetettyä laskutusta. Jippii GmbH ei ollut saanut myydyistä korteista tuloa. Lisäksi olivat tulleet kulut kaupan ulkopuolelle jääneiden toimintojen ylläpitokustannuksista ja tekniikasta 250.000 Saksan markkaa. Ylimääräisiä vuokratiloja vuokrattiin eteenpäin.

Tehty työ selvitysmiehelle oli aiheuttanut kuluja Jippii GmbH:lle 120.000 Saksan markkaa, koska selvitystä tehneet työntekijät olivat olleet Jippii GmbH:n palkkalistoilla. Edelleen kahdesti laskutetut laitteet olivat aiheuttaneet kuluja 467.414 Saksan markkaa. Laitteet oli jouduttu maksamaan toiseen kertaan toimittajille. Tästä ei ollut laskutettu konkurssipesää.

Mainitut oikaisut eivät Linnan mukaan olleet vaikuttaneet tulokseen, koska tulos ei ollut oikaisujen johdosta muuttunut. Kuluja ei ollut poistettu kirjanpidosta, vaan ne oli allokoitu oikein. Tositteen liitteessä (esitutkintapöytäkirjan sivulla 2756) ilmenivät asiakkuudet, laitteet ja allokatiot. Näiden vuoksi kauppahinta oli ylittynyt. Todellisuudessa kauppa oli ollut 15 miljoonaa Saksan markkaa arvoinen, joka oli konsernireserviä ja se oli tuloutettu.

Tilinpäätöstiedote 28.2.2001

Linna oli tuottanut tilinpäätöstiedotteeseen numerot, mutta ei ollut vastannut tiedotteen sisällöstä. ”Veivautus” oli ollut Linnan käyttämä kuvaileva ilmaisu. Lisäksi tilinpäätöksen yhteydessä oli muutettu laskentakäytäntöä. Luvut olivat muuttuneet 27.2.2001, koska myyntivoitto oli esitetty aiemmin, mutta sitten sitä ei enää ollutkaan. Kysymys oli ollut siitä, miten muutos kirjattiin. Tilinpäätöksen merkintä ”tuloksen parannus johtui....” ei ollut ollut Linnan kirjoittama. Linnan mukaan SALB-kirjaus oli antanut oikean kuvan.

DTAG:n verkkokulujen osalta Suomessa oli kirjausperusteena suoriteperiaate, mutta ennakkomaksuja ei ollut Jippii GmbH:ssa kirjattu tämän periaatteen mukaisesti. Kysymys oli ollut siitä, miten laskutus oli kohdistettava. Käytössä olivat olleet laskutusmittarina cdr-tiedostot. Bäckin sähköposteista (S94) Linna totesi hovioikeudessa, että Dinterin laskelmat oli saatu Saksasta Excel-tiedostona, mutta laskelmissa oli ollut laskuvirhe ja minuutit oli tullut jakaa kahdella. DTAG:n kuluksi kirjatusta verkkovuokrasta (S 93) Linna totesi hovioikeudessa, että laskelmat oli tehty Saksassa eikä hän tuntenut niitä. Linnalla ei ollut ollut käytössä DTAG:n laskuja, koska ne eivät olleet liittyneet Suomen kirjanpitoon. Dinterin ilmoittama määrä oli vastannut sitä, mitä Linna oli itse arvioinut. Jippii GmbH:ssa kirjaus oli ollut samanlainen kuin konsernissa. Laskelmasta 21.2.2001 (S 86) Linna totesi, että kyse oli ollut laskuttamattomasta myynnistä. Peltola oli käynyt sen läpi. Cdr-tiedostojen mukaan yli 2 miljoonaa Saksan markkaa tuloa oli kuulunut vuodelle 2000. Kulut oli tullut jaksottaa erikseen. Sähköpostista 4.5.2001 (S 228) Linna totesi, että DTAG-kuluja ei ollut käyty läpi yksityiskohtaisesti, mutta ne oli muutettu suoriteperusteisiksi. Linna oli kysynyt Stöckliniltä, oliko DTAG-kulut jaksotettu suoriteperiaatteen mukaisesti. Linna oli ollut siinä käsityksessä,

että näin oli tehty.

Laskutusjärjestelmän ongelmat Saksassa

Tavoitteena oli ollut, että koko konsernissa oli sama järjestelmä. Osa Saksan asiakastiedoista oli menetetty henkilöstön mukana. Kuitenkin ongelmien ratkaisu oli edennyt. Linna oli käynyt Saksassa ja haastatellut siellä Stöckliniä ja Sundströmiä mutta ei ollut käynyt läpi asiakirjoja. Käynnin tavoitteena oli ollut saada tiedot Q1-raporttiin. Likviditeetti oli ollut tiukka johtuen ylimääräisistä kuluista ja DTAG:n etupainotteisista maksuista, joita oli peritty liikaa. Kassavirta oli ollut negatiivinen, vaikka suoriteperusteinen kannattavuus oli ollut hyvä. Lehden sähköpostista 23.3.2001 ”emergency call” Linna totesi, että käytetyt ilmaiset eivät olleet Linnan. Linna oli sähköpostin saatuaan ollut harmistunut, koska asiat olivat olleet täysin teknisiä ja yhtiössä oli ollut juuri puhuttu resurssien lisäämisestä ja siitä, että asiat tulivat kuntoon.

Toukokuun 2001 raportointipaketit Saksasta eivät olleet kunnossa ja niistä oli puuttunut tuloja. Lisäksi kuluja oli merkitty kahteen kertaan. Lehti ja Stöcklin olivat selvittäneet asiaa, eikä Linna ollut voinut tehdä asiassa enempää. Tulosta ei ollut vääristelty, koska muu tulokseen liittynyt aineisto ei ollut tuolloin tiedossa. Sähköpostissaan 10.5.2001 (S 273) Linna on todennut, että se oli liittynyt raportointipakettiin ja luvut olivat olleet hivenen parempia kuin oli oletettu. Liikevaihtoa oli ollut liikaa ja kannattavuus oli kokonaisuutena ollut hieman parempi. Linna ei ollut nähnyt raportointipakettia eikä hän ollut halunnut, että Lehti käsitteli lukuja. Linna oli halunnut, että luvut otettiin sellaisenaan raporttiin, mutta niitä oli huononnettu 500.000 Saksan markkaa. Raportointipaketin kohdassa 4.1. kuluja oli käyty tilintarkastajien kanssa läpi review-mielessä. Huononnuksesta ei ollut laadittu tositetta, koska ei ollut ollut kyse tilinpäätöksestä. Saksan lukuja ei ollut esillä osavuosikatsauksessa. Tulos oli ollut tappiollinen.

Jippii GmbH:n tulos

Linna oli ollut siirtymässä toiseen yhtiöön. Hän oli ollut elokuussa sen verran paikalla, että oli osallistunut kauden Q2/2001 tiedotteen antamiseen. Ihmetys oli ollut suuri, kun Linnan palkkaamalta Iivanaiselta oli kuultu, että Jippii GmbH:n tulos oli ollut huomattavan tappiollinen. Iivanaisen oli tullut selvittää tulosta vuoden 2001 alusta lukien. Ongelmana oli ollut, olivatko DTAG-verkkokulut kirjattu täysimääräisinä. Linnan mukaan oikeat luvut olivat tulleet heinäkuun 2001 puolivälin jälkeen Iivanaiselta. Sen jälkeen oli yritetty selvittää tilannetta ennen tulosvaroituksen antamista. Sähköpostistaan 2.8.2001 (S 258) Linna oli todennut, että asiaa oli selvitetty edelleen ja luvut olivat yhä eläneet. Jippii GmbH oli saanut juuri rahoitusta 30 miljoonaa Suomen markkaa ja muita tasoittavia eriä. Linna oli tullut tietoisiksi tilanteesta elokuun 2001 alussa. Linna oli käynyt kerran kuussa Saksassa selvittämässä taloushallinnon vaatimustenmukaisuutta. Todellisen tilanteen selvittely oli jatkunut vielä aikavälillä 2.8.2001-15.8.2001. Taloushallinnon raportointijärjestelmissä ei ollut ollut vikaa.

Optioiden myynti ja osakemyynnit

Linna oli myynyt osakkeita maaliskuussa 2001, koska Jippiin vuositulos oli julkistettu ja tilinpäätös tarkastettu. Vuoden lopussa 2000 ei myynti ollut onnistunut myyntitoimeksiannosta huolimatta. Hänellä oli ollut 400.000 markan laina, jonka hän oli halunnut maksaa pois.

Linna ei optioiden myynnin ajankohtana eli 1.6.2001 alkaen ollut enää joryn jäsen ja hän oli siirtymässä toiseen yhtiöön. Hänellä ei ollut ollut tuolloin sisäpiirintietoa. Tuolloin oli ollut yleisessä tiedossa, että rahoitustilanne oli ollut koko ajan tiukka. Optiot oli ollut mahdollista myydä 1.6.2001. Lisäksi vaimon työpaikan vaatimusten johdosta Linna ei ollut voinut omistaa osakkeita.

Bäck on hovioikeudessa kertonut, että hänelle oli Jippiissä kuulunut konsernilaskenta ja accounting policy. Accounting policy oli ollut ohjeistus ja väline siihen, että raportointipaketti oli voitu täyttää oikein. Lisäksi hänelle oli kuulunut laskentatoimen kehittäminen ja neuvonta. Raportointipaketit olivat olleet yleensä puutteellisia ja hän oli joutunut pyytämään niihin täydennyksiä. Sähköposteistaan (S 94) Bäck oli todennut, että hän oli kertonut raporttien puutteista niiden laatijoille, jotta seuraavalla kerralla asiat olisivat korjaantuneet ja olisi saatu kirjanpidolle jatkuvuutta. Hänellä ei ollut mitään tekemistä tytäryhtiöiden kirjanpitojen kanssa. Oikaisut Suomessa eivät olleet vaikuttaneet tytäryhtiön kirjanpitoon. Hän oli suorittanut tytäryhtiöiden tietojen siirron konsernilakanaan. Jippii GmbH:n osalta Langen paketti oli ollut ensimmäinen, jonka hän oli nähnyt tästä yhtiöstä. Rutiinikirjaukset hän oli hoitanut itse. Periaatteelliset kysymykset, kuten leasing-järjestelyt, oli hoidettu isommassa ryhmässä.

Kirjanpitorikos

Bäck ei ollut osallistunut Gigabell-kauppaan tai SALB-järjestelyyn. Viimeksi mainittu oli tullut raportointipaketissa esille. Siitä ei ollut erityistä keskustelua Pölösen kanssa. Kirjausajankohta oli ollut Jippii GmbH:ssa ratkaistu ja tiedot olivat tulleet ilmi vain raportointipaketista. Bäck oli tehnyt tositteen 20141 (S 49) liitteen. Kyse oli ollut uudelleenjärjestelykuluista. Hän oli saanut luvut Linnalta ja Bäck oli tiennyt, että niitä oli käsitelty tilintarkastuspalaverissa. Hän oli toiminut vain tehdyn päätöksen mukaan. Hän oli tehnyt tositteen muistion pohjalta, mutta ei ollut arvioinut sen sisältöä. Audit trail -periaate ei edellyttänyt, että kirjaus voitiin johtaa Jippii GmbH:n kirjanpitoon tai tilinpäätökseen. Tositteen 20141 sivut 1 ja 2 perustuivat ja olivat johdettavissa sivun 3 muistioon. Linnan sähköpostin 24.2.2001 (S 74) kolmannessa kappaleessa ollut maininta siitä, että rahoitusleasingia ryhdyttiin käsittelemään kauppa- ja teollisuusministeriön sallimalla tavalla eli ostettuna tavarana, oli ainoa seikka, mikä oli liittänyt Gigabell-kaupan tai SALB:n Bäckiin.

Osallisuus tilinpäätöksen laatimiseen

Bäckin mukaan seuraavat todisteet liittyivät Bäckin osallisuuteen tilinpäätöksen laatimisessa: S 82 (täyttöohjeita), S 88 (emoyhtiön tilejä kysyttiin), S 91 (Peltola kysyi emoyhtiön liikevaihtoa ja Bäck laski sen kuukausittaisesti), S 94 (Bäck kertoi Jippii GmbH:lle, mitä tulokseen

vaikuttaville raportoiduille luvuille oli tehty Suomessa, jotta Saksassa osattiin ottaa se huomioon vuoden 2001 tulosta raportoitaessa), ja S 228 (Linna antoi lisääikaa uusien numeroiden työstämiseen ja antoi tiedoksi Bäckille sekä ilmoitti Bäckille, että uudet numerot olivat tulossa).

Viestistä "a few corrections" Bäck totesi, että Linna oli havainnut virheitä, mutta Bäck itse ei ollut niitä havainnut. Bäckillä ei ollut muuta tietoa kirjauksista kuin mitä oli ilmennyt raportointipaketeista.

Luvuissa ei ollut ollut virheitä, kun ne tulivat talousosastolta. Luvut olivat tulleet konsernilaskelmasta osaksi pörssitiedotteita. SALB-kirjaus oli ollut oikea. DTAG-verkkokulut oli tullut jaksottaa suoriteperusteisesti. Kulut oli konsolidoitu raportointipakettien perusteella.

Bäck ei ollut ollut tekemisissä budjetin kanssa. Bäck ei ollut nähnyt laskelmaa ennakkomaksuista (S 24) ennen oikeudenkäyntiä. Hän ei myöskään osannut sanoa raportointipakettien osalta, miksi summat olivat eronneet toisistaan. Hän ei ollut ollut vertaillut lukuja. Raporttien eri versiot olivat tavallisia. Tosite (S 49) liittyi konsolidoituun versioon. Sitä ei ollut käyty läpi Peltolan kanssa. Bäckin sähköpostista maaliskuulta 2001 (S 94) Bäck on hovioikeudessa todennut, että asianajokulujen määrää oli muutettu. Myöhemmästä raportointipaketista (S 19) Bäck on hovioikeudessa todennut, että eri raportointipaketeissa samoja kuluja ei aina ollut ryhmitelty samoille riveille. Tositteesta "legal expenses" (S 94a) Bäck totesi, että siinä aktivoitua 754.000 Saksan markkaa liittyivät Gigabell-kauppaan. Oikaisu osavuositulokseen Q1/2001 500.000 Saksan markkaa oli tehty, koska raportointipaketin esittämä tulos oli ollut hieman yläkanttiin, jonka johdosta tuloksesta oli tehty arvioitu vähennys. Bäck oli laatinut konsernin yhdistelmä-laskelmat tammi-toukokuulta 2001 (S 251). Alustavat vuoden 2001 tulostiedot oli saatu 16.7.2001, jonka jälkeen oli haluttu vielä varmistaa, että kaikki luvut oli huomioitu. Linnan sähköpostin 10.5.2001 (S 273) osalta Bäck ei osannut sanoa, miksi hän oli ollut jakelussa mukana. Sähköpostin mukaan annettuja lukuja oli käytetty muutoin paitsi, että niihin oli lisätty kuluja 500.000 Saksan markkaa. Olisi tarvittu kristallipallo, jos lukuja olisi ryhdytty oikomaan.

Kurssin vääristäminen ja sisäpiirintiedon väärinkäyttö

Bäckillä ei ollut tietoa Jippiin rahoitusjärjestelyistä tai yrityskaupoista muuten kuin yleisellä tasolla. Syyt optioiden ja osakkeiden myyntiin olivat olleet henkilökohtaiset. Sisäpiirintiedotteella oli ollut iso merkitys ja hän oli ollut siitä tietoinen. Osakkeet ja optiot oli myyty ohjeen mukaisesti ja sisäpiirikauppoja oli yhtiössä seurattu. Hän oli tarvinnut rahaa omakotitalon rakentamiseen. Bäckillä ei ollut syytä epäillä saatuja lukuja tai tiedotteita ja hän oli toiminut tältä osin huolellisesti.

Järvinen on hovioikeudessa kertonut, että hän oli toiminut Johannesdahlin pyynnöstä Jippiissä vt. viestintäjohtajana keskimäärin kolmena päivänä viikossa. Hän oli tullut Jippiin hallitukseen vuonna 1998 ja hänellä ei ollut ollut ennen tätä kokemusta muista suurista yhtiöistä. Hän oli ollut mukana johtoryhmässä, jonka viikkopalavereissa oli käyty läpi raportteja ja vaihdettu tietoja. Hänellä ei ollut johtoryhmässä raportointivelvollisuutta, vaan hän oli vastannut tiedottamisesta. Hän oli lopettanut johtoryhmässä

toukokuussa 2001 ja hallituksessa 6.6.2001. Järvinen ei hallinnut kirjanpilotekniikkaa. Hän oli ostanut ilman lainoitusta yhtiön osakkeita 100.000 kpl.

Viestinnässä oli ollut kolme työntekijää ja yhteistyö Johannesdahlin kanssa oli ollut runsasta. Järvinen oli ollut tekemisissä myös muiden tämän jutun vastaajien kanssa. Hahto ja Karila olivat toimineet vain hallituksessa. Lehden asema Saksassa oli ollut ”country manager” eikä siihen ollut liittynyt toimitusjohtajan tehtäviä.

Gigabellin liiketoimintakaupassa ei ollut otettu velkavastuuta. Saksaan oli ollut Järvisen mukaan pakko mennä, koska sen potentiaali oli ollut suuri. Gigabellillä oli ollut 60.000 asiakasta Saksassa.

Tiedote 28.2.2001

Järvinen ei ollut osallistunut vuoden 2000 tilinpäätöksen sisällön laatimiseen, vaan vain siitä tiedottamiseen ja sen ajoissa valmistumiseen ja lähettämiseen pörssiin. Tietojen hankkiminen tilinpäätöstä varten oli muodostunut yhtiössä hankalaksi. Hän oli joutunut pyytämään tietoja sähköpostitse ja tiedot olivat tulleet viime hetkellä. Tämä oli johtanut tiedotteiden viime hetken ”viilaukseen”. Tiedotteen kirjoittamisesta päävastuu oli Johannesdahlilla ja Järvisellä. Tietojen lähettäjät olivat muuttaneet tietoja ja lukuja jopa viimeisenä aamuna ennen tiedotteen julkaisemista. Tieto yhtiön taloudellisesta tilasta oli tullut talousosastolta, maajohtajilta ja liiketoimintayksiköiden vetäjiltä. Järvisellä ei ollut ollut tietoa kirjanpidon kirjauksista, mutta hänellä oli raporttien perusteella ollut tieto yhtiön taloudellisesta tilanteesta vuonna 2000. Järvinen oli seurannut yleisellä tasolla sitä, oliko tiedotteen teksti vastannut hallituksessa ja johtoryhmässä käsiteltyä tietoa. Hän oli ollut tietoinen yhtiön kasvuodotuksista. Avainluvut ja tieto kirjauskäytännön muuttamisesta olivat tulleet talousosastolta.

”Saksan veivautus” tarkoitti Järvisen mielestä tilinpäätöstiedotteiden eri versioita. Tässä ei ollut ollut mitään epäilyttävää. Järvinen oli saanut tiedon SALB-myyntivoiton poistamisesta Johannesdahlilta ja poisto oli lisätty tiedotteeseen. Hän oli luottanut tilintarkastajien lausumaan myyntivoitosta. Mihinkään selvityksiin ei ollut ollut aikaa. Laaditut tekstit olivat olleet yhteneviä raporttien kanssa. Lukujen muutos ei ollut ollut yllätys, koska kaikki luvut eivät olleet helmikuun alussa tiedossa. Operaattorialalla oli tyypillistä, että liikevaihto painottui vuoden loppuun. Hallituksen kokouksessa 6.2.2001 oli käsitelty vielä alustavia lukuja. Aamulla 27.2.2001 Johannesdahl oli tuonut Järviselle tiedoteluonnoksen. Johannesdahl oli antanut ymmärtää, ettei myyntivoittoa ollut tullut ja siitä oli keskusteltu tilintarkastaja Miittisen kanssa. Tiedote oli mennyt hallituksen jäsenille tiedoksi ennen julkistamista. Järvinen ei ollut erityisesti kiinnittänyt huomiota SALB-järjestelyyn, joka oli ollut Jippii GmbH:n sisäinen asia. Myyntivoitto oli aluksi ollut mukana laskelmissa, mutta sitten se oli poistettu. Linna oli esitelty asian hallitukselle.

Hallituksen vuoden 2000 odotus Jippii GmbH:sta taloudellisesta tuloksesta oli ollut tappiollinen eikä sillä ollut ollut edes liiketoimintabudjettia. Tuloksen arvioinnille ei ollut ollut mitään vertailukohtaa. Sen kääntyminen

positiiviseksi ei ollut herättänyt kysymyksiä konsernitasolla. Johannesdahl oli kertonut, että voitto oli jäänyt pois tilinpäätöksestä. DTAG-kirjausta ei ollut käsitelty hallituksessa ja ainoa tieto oli ollut, että palautuksia oli odotettu 2 miljoonaa saksan markkaa. Järvinen ei osannut sanoa myyntivoiton ja uudelleenjärjestelykulujen netotuksesta.

Tiedote 15.5.2001

Yhtiöllä oli ollut tiukka likviditeetti, mikä ei sinänsä ollut ollut huolestuttavaa, koska uusia palveluja oli tullut koko ajan ja käytettävissä olevat rahat olivat menneet kasvamiseen. Maalis-huhtikuussa 2001 likviditeetti oli ollut tiukka, mutta toukokuussa tilanne oli ollut parempi. Tulot olivat olleet tulossa viiveellä.

Hallituksessa oli käsitelty raportteja Jippii GmbH:sta ja talousosastolta oli tullut sitä koskevia tietoja. Tiedot Jippii GmbH:sta tiedotteeseen olivat tulleet Lehdeltä. Järvinen oli myös havainnut Lehden antamia haastatteluja lehdissä ja niistä oli ilmennyt positiivinen asenne Saksan tilanteeseen. Tiedottamisessa ei ollut ollut ristiriitaa. Järvisellä ei ollut ollut suoria yhteyksiä Jippii GmbH:hon.

IRU-verkon tietoja oli käsitelty johtoryhmässä joka viikko. Järvisellä ei ollut muistikuvaa hallituksen kokouksesta 11.4.2001, jossa Joensuu oli esitellyt verkon tilannetta. Hän oli ollut kokouksesta poissa kaksi tuntia. Tiedottaminen verkkoasioista oli ollut hallituksessa Neuvon ilmaisujen vuoksi ajoittain epäselvää. Järvisen mukaan kansainvälisestä runkoverkosta oli tiedotettu, mutta Saksan verkko oli ollut eri asia. IRU-verkolla oli pyritty hankkimaan omaa verkkokapasiteettia. Mukaan oli haluttu Saksan sisäistä verkkoa. Tavoite oli ollut saada kulut alas ja lisäksi saada tuloa verkosta. Tiedotteessa oli viitattu kansainväliseen verkkoon otsikon Saksa alla, koska myös Saksa oli haluttu kansainvälisen verkon yhteyteen. Tiedotteessa ei ollut ollut omaa kohtaa tekniikalle ja carrier salesille. Järvisellä ei ollut tietoa, milloin Saksan verkko oli valmistunut. Tieto verkon viivästyksestä oli tullut 14.8.2001. Hallituksen pöytäkirjasta kävi ilmi, että Jippii GmbH:n laskutuksen viivästyksestä oli raportoitu hallitukselle.

Tiedotteen 15.5.2001 käsittely oli tapahtunut samalla kaavalla kuin tiedotteen 28.2.2001 käsittely. Tiedote 15.5.2001 oli tullut etukäteen tiedoksi hallitukselle. Hallituksessa oli tiedetty, että likviditeetti oli ollut tiukka, mutta se ei ollut ollut huolestuttavaa, koska rahat oli käytetty kasvuun. Saksan hanketta koskeva tieto oli tullut Lehdeltä. IRU-verkkoa oli käsitelty jokaisessa hallituksen kokouksessa ja siitä oli raportoitu jatkuvasti.

Jippii GmbH:n tuloksen ennuste oli ollut karkea arvio. Positiivinen tulos 9.5.2001 ei ollut yllättänyt, vaikka tulos oli ollut negatiivinen 6.2.2001. Saneeraus oli ollut meneillään ja ihmisiä oli laitettu pois. Alkuvuonna 2001 oli Jippii GmbH:lle siirretty rahaa miljoonia. Tulos ja rahan meno olivat eri asioita. Kuluja oli Jippii GmbH:ssa ollut paljon. Saksan tilanne oli paljastunut vasta lomien jälkeen heinäkuun lopussa 2001. Tämän jälkeen tilanteesta oli saatu parempi tieto, kun 15.8.2001 tiedotetta laadittiin.

Tiedote 23.5.2001

Tiedotteen 23.5.2001 antamiseen oli päädytty sen vuoksi, että Kuokkasen mukaan Jippiin ylimmän johdon näkemys seuraavasta vuodesta oli poikennut markkinoiden näkemyksistä. Kuokkanen oli 22.5.2001 kertonut asiasta Järviselle. Järvinen oli vastustanut tiedotteen antamisen ajankohtaa, mutta ei ollut pitänyt itse laskelmia väärinä. Kuokkanen oli ollut ehdoton tiedotteen antamisen suhteen. Laskelmien pohjalta annettu arvio seuraavan vuoden liikevaihdosta oli ollut varovainen. Järvisen mukaan tiedotustarvetta ei kuitenkaan ollut ollut. Järvinen oli soittanut asiasta 22.5.2001 Karilalle ja Malinille. Myös rahoitusjohtaja Kivisilta oli Järvisen näyttäessä tiedotetta seuraavana aamuna pitänyt sen antamista huonona ajatuksena. Samoin Linna oli pitänyt sitä huonona ajatuksena. Tiedote 28.5.2001 oli ollut toimitusjohtajan antama eikä hallitus ollut osallistunut sen laatimiseen tai antamiseen. Hallituksen jäsenet eivät olleet osallistuneet muutenkaan tiedotteiden numero- tai tekstiosuuksien laatimiseen.

Optiot

Optiot Järvinen oli saanut hallituksen jäsenyydestä ja hän oli merkinnyt ne heti 1.6.2001, koska monia positiivisia asioita Jippiin suhteen oli ollut olemassa. Optioiden hankkimista varten hän oli myynyt vanhat osakkeensa. Lisäksi hän oli käyttänyt myös muuta rahaa ostoihin. Kurssitasosta ei ollut ollut puhetta johtoryhmässä tai hallituksessa.

Peltola on hovioikeudessa kertonut, että hän oli vuonna 1991 perustanut PSS-Trade Oy:n kaverinsa kanssa. Vuonna 1998 PSS-Trade Oy:stä oli irrotettu Nic Tietoverkot Oy irralleen, jonka myöhemmin Jippii oli ostanut osakekaupalla. Tämän jälkeen hän oli toiminut vuosina 2002-2005 entisen Jippiin, silloisen Saunalahti Group Oyj:n hallituksen jäsenenä.

Jippiin hallituksessa Peltola oli ollut 6.6.2001 asti. Peltola oli tuonut Jippiin hallitukseen osaamista internet- ja teleliikennealoista. Hän oli ollut syksyllä 2000 Jippiin varatoimitusjohtaja. Joulukuun ajan hän oli ollut vielä johtajana. Operatiiviset tehtävät olivat kestäneet parisen kuukautta. Peltolalla ei ollut 1.1.2001 jälkeen operatiivisia tehtäviä. Joryn jäsen hän oli ollut varatoimitusjohtajuuden ajan. Vuonna 2001 hänellä ei ollut ollut enää Jippiissä työhuonetta eikä hän ollut saanut yhtiöltä palkkaa.

PSS-Trade Oy:n hallituksessa olivat olleet Peltola, Peltolan isä, Saikkonen, asianajaja Kari Miettinen, joka oli ollut Wedecon edustaja. Peltola oli ollut paperilla toimitusjohtaja, mutta hän ei ollut osallistunut hallintoon. Saikkonen oli vastannut operatiivisesta johtamisesta ja taloudesta.

Tammikuussa 2001 pidetyn joryn kokouksen (S 369) osalta Peltola on hovioikeudessa todennut, että Järvinen oli ollut kokouksen sihteeri. Järvisellä ei ollut ollut tietoa siitä, että Peltola oli jo ollut pois jorysta.

Peltola oli hallituksen kokouksessa 6.2.2001 saanut kuulla, että Saksassa oli ollut ongelmia laskutusjärjestelmässä. Peltolalla oli ollut teknis-taloudellinen tausta. Hän oli ymmärtänyt, kuinka internetalan tuotto toimi: asiakas osti tuotteen ja tuotto kirjautui. Tällaisia asioita tavallisen talousosaston ihmisen oli hankala ymmärtää, koska se edellytti

liiketoiminnan ja tuotantojärjestelmien tuntemista. Peltola oli pitänyt hallituksen jäsenenä tarpeellisena tutustua Saksan toimintaan. Hän oli ollut siellä vajaan vuorokauden. Mahdollisesti Stöcklin oli antanut hänelle erilaisia raportteja, tiliotteita ja tuoteryhmälistauksia. Peltola oli päässyt varsin nopeasti selville siitä, ettei liikevaihtoa ollut kirjattu oikein. Kukin tuote oli käyty läpi, samoin se, miten tuote toimi sekä siihen kuuluvan kulun ja liikevaihdon olemassaolo. Peltolalle oli muodostunut käsitys siitä, miten asioiden olisi pitänyt olla. Laskelma 21.2.2001 (S 86) Jippii GmbH:n tulokseen tehtävästä korjauksesta oli asiakirja, joka oli käynnin johdosta syntynyt. Kyseiseen asiakirjaan oli koottu liiketoiminnasta se, miten sen olisi pitänyt olla. Peltola oli kertonut havainnoistaan Suomeen. Linna oli myöhemmin lähettänyt asiakirjan Saksaan ja pyytänyt tarkistamaan asiat. Peltola ei ollut antanut Saksassa sellaisia määräyksiä, että lukuja olisi pitänyt muuttaa. Peltola oli kertonut vain käsityksensä Suomeen. Linna oli sanonut saksalaisille, että "tämä on meidän näkemys, tarkistakaa asia".

Tilintarkastusmuistiinpanoissa 22.2.2000 (S 363) kyse oli ollut vastaavankaltaisesta lukujen tarkistamisesta Suomen osalta. Lukujen tarkastajan piti olla sellainen, joka ymmärsi nyt kysymyksessä olevan liiketoiminnan.

PSS-Trade Oy:n laskuissa Jippiille (S 373) kyse oli ollut PSS-Trade Oy:n konsulttilaskusta. Peltola oli 23.5.2001 saanut tietää, että hänen jäsenyytensä Jippiin hallituksessa päättyi. Viimeinen hallituksen kokous, jossa hän oli ollut fyysisesti läsnä, oli ollut 9.5.2001. Sen jälkeen oli saattanut olla puhelinkokous, jossa oli hyväksytty teknisiä asioita. Hän oli jäänyt 6.6.2001 hallituksesta pois eikä ollut millään lailla yhtiön kanssa tekemisissä, kunnes oli todennäköisesti 11.8.2001 saanut Kuokkaselta puhelinsoiton. Kuokkanen oli kertonut olleensa tyrmistynyt Saksasta tulleista luvuista ja pyytänyt Peltolaa katsomaan ne läpi. Konsultointi oli tapahtunut Jippiin toimitiloissa Annankadulla. Peltola oli päätenyt siihen, että DTAG:iin liittyviä maksuja oli ollut kirjanpidossa kahteen kertaan tai DTAG oli yliveloitannut. Peltola oli kertonut Iivanaiselle havainnoistaan, mutta tämä ei ollut halunnut keskustella hänen kanssaan.

Peltola on hovioikeudessa kertonut ymmärtävänsä operatiiviset luvut, osaavansa lukea tuloslaskelmia ja taseita, mutta hän ei osannut laatia tilinpäätöstä.

Saksan käynnin aiheena eivät olleet olleet DTAG-kulut. Ne ja liikevaihto olivat olleet täysin synkroniassa. Peltola ei ollut osallistunut yhtiössä asian selvittämiseen. Hallituksessa oli seurattu, oliko DTAG jo palauttanut liikaa maksettuja ennakkoja. Peltola ei ollut ollut toteuttamassa SALB-järjestelyä. Järjestely oli ollut esillä jo joulukuussa hallituksen kokouksessa Gigabell-kaupan yhteydessä. Linnalle oli 11.12.2000 annettu valtuudet neuvotella SALBista. Karri Linnan sähköposti 22.3.2001 Jukka Peltolalle (S 234) ei liittynyt SALBiin, vaan oli koskenut PSS-Trade Oy:n liiketoimintaa.

Tilintarkastuspalaverissa 26.2.2001 olivat olleet läsnä Peltola, Linna, Kuokkanen, Johannesdahl, tilintarkastajat Miettinen ja Pölönen. Peltola oli ollut palaverissa mukana sen takia, että hän oli ollut katsomassa Saksan yhtiön ja tiettyjen Suomen yhtiöiden liikevaihtolukuja. Kysymyksessä oli

ollut tavanomainen tilintarkastuspalaveri. Tilaisuus oli kestänyt ehkä 15-30 minuuttia. Palaverissa oli käsitelty SALBia. Siitä, miten Jippii GmbH oli sen esittänyt, oli todettu, että se oli ollut väärin kirjattu, minkä vuoksi hankintamenoa oli oikaistava. Aikataulu oli ollut tiukka, koska osavuosikatsauksen julkistushetki oli ollut 28.2.2001. Palaverissa oli keskusteltu siitä, miten oikaisu tuli tehdä, ja oli päädytty siihen, että oikaisu oli voitu tehdä konsernitilinpäätöksessä. Tilintarkastajilta oli tullut selvä viesti siitä, miten oikaisu tuli tehdä. Tilintarkastajat olivat todenneet, että Jippii GmbH:n kirjaustapa oli ollut väärä. Peltola ei ollut esittänyt, että kirjaustapa olisi muutettu joksikin toiseksi. Asianmukainen dokumentaatio oli pyydetty tekemään ja toimittamaan se seuraavana päivänä tilintarkastajille. Oikaisuun oli liittynyt uudelleenjärjestelykuluja vuodelta 2000 ja oli keskusteltu siitä, mitä lukuja siihen luettiin. Talousosastolla oli ollut monta selvitystä menossa ja laskelma oli pitänyt saada seuraavaksi päiväksi valmiiksi. Peltola oli lupautunut tekemään sen. Hän oli ollut Saksassa ja toiminut varatoimitusjohtajana ja Lehdeltä oli saatu raportti. Kyse oli ollut uudelleenjärjestelykuluista. Peltolan sähköposti 27.2.2001 Karri Linnalle ja Ilpo Kuokkaselle oli ollut se dokumentti, mistä Peltola oli äsken kertonut, sähköposti ja sen liitteenä oleva selvitys. Se oli ollut se selvitys, jonka Peltola oli tehnyt.

Peltolalla oli ollut käytössä selvitystä tehdessään haltuunottosuunnitelmaa Gigabellista, mikä oli hallitukselle varmaan marraskuussa 2000 esitetty, siihen liittyviä Excel-taulukoita, joissa oli laskettu asioita tarkemmin, Saksasta mukaan otettu materiaali sekä Lehden raportti 22.1.2001.

Kohdassa "other production purchases" oli ollut muutoksia. Ne oli esitetty jo hallitukselle esitetyssä haltuunottosuunnitelmassa marraskuussa 2000. Peltolalla oli ollut tarkempi laskelma. Peltola oli tarkistanut sitä vertaamalla sitä vielä Lehden raporttiin. Haltuunottosuunnitelmassa oli ollut ajatus, että omalla kansainvälisellä verkolla ja Gigabellin verkon korvaamisella Saksassa saatiin isommat kustannussäästöt kuin mitä oli huomioitu, kun liiketoiminta oli ostettu. Tietyt asiat, mitkä oli otettu, oli pystytty valitsemaan. Verkko, mistä tässä oli kyse, oli ollut pakko ottaa. Oli ollut selvää, että se saneerattiin välittömästi pois. Kyse oli ollut siitä, minkä suuruinen ylimääräinen kulu tästä oli aiheutunut vuodelle 2000. Suunnitelmassa oli esitetty, kuinka henkilöstö saneerattiin. Sen vaikutuksista oli ollut erilaisia laskelmia. Lehden raportissa asiat olivat tarkentuneet. Peltola oli käyttänyt Lehteä varovaisempaa lukua. Bonukset eivät olleet uudelleenjärjestelykuluja. Sosiaaliluvut olivat olleet suoraan Saksan sosiaalikulua. Oli jouduttu ottamaan ylimääräisiä toimitiloja, joilla ei ollut käyttöä. Niistä oli ollut tarkoitus irrottautua välittömästi tai vuokrata ne eteenpäin. Uudelleenjärjestelykuluja oli aiheutunut kahdelta kuukaudesta yhteensä 150.000 Saksan markkaa. Kohta "legal expenses" oli ollut nolla.

Kohdasta "other business expenses" Peltola kertoi, että kun lähti 60-70 henkeä ja toimitilat pois, poistui henkilöön ja toimitiloihin liittyviä kuluja. Sen lisäksi oli ollut noin 200.000 Saksan markkaa paikallisyhteyksien avausmaksuja tai Gigabellin konkurssipesältä siirtyneitä paikallisyhteyksien siirtokustannuksia. MOX-laskutuksessa oli ollut kysymys prepaid-korteista. Niistä saadut rahat olivat menneet Gigabellin konkurssipesään, mutta niiden käytöstä aiheutuneet kulut olivat tulleet Jippiille. Saatesähköposti Peltolalta Linnalle ja Kuokkaselle 27.2.2001 (S 89) osoitti, että oli pyritty toimimaan

mahdollisimman oikein. Peltola oli vielä pyytännyt tarkistamaan luvut. Linna oli muokannut tekstejä ja lisännyt eriä, joita oli vielä puuttunut (S 90). Varsinainen muistio- tai kirjaustosite oli lähetetty tilintarkastajille.

Peltola oli ollut 26.2.2001 Seinäjoella. Hän ei ollut ollut 27.2.2001 Helsingissä. Tilintarkastajien mukaan selvitys oli ollut asianmukainen ja vastannut sitä, mistä oli sovittu. Asiassa ei olisi voitu toimia toisin kuin mitä tilintarkastajat olivat katsoneet. Kirjaus oli antanut oikean ja riittävän kuvan yhtiön taloudellisesta tilasta.

Peltolan sähköposti 27.2.2001 Linnalle ja Bäckille (S 91) oli liittynyt siihen, että Peltola oli kysynyt johonkin aikaisempaan liittyen Suomen emoyhtiön liikevaihtoa, joka oli jossakin raportointipaketissa. Asia ei ollut liittynyt Saksaan.

Hallitus oli hyväksynyt tiedotteet. Peltola ei ollut laatinut yhtäkään tiedotteista. Hän oli hallituksen jäsenenä ainoastaan kommentoinut tiedotteita. Osa kommentteista oli huomioitu, mutta suurinta osaa ei ollut. Kommentit olivat koskeneet sanamuotoja ja esitystapaa. Tavoitteena oli ollut antaa oikea kuva yhtiöstä markkinoille eikä kurssia ollut pyritty vääristämään.

Peltolan sähköpostista 10.5.2001 Linnalle ja Bäckille (S 274) Peltola totesi halunneensa mielenkiinnosta alaan ja yhtiöön hallituksen jäsenenä katsoa ja varmistaa Suomen yhtiöstä liikevaihto- ja kulurivit. Linnan sähköposti 10.5.2001 Peltolalle (S 275) oli liittynyt samaan asiaan. Linna oli toimittanut Peltolalle emoyhtiötä koskevat tuloslaskelmat ja kirjoittanut pyytämättä omia huomioitaan. Liitteet olivat koskeneet emoyhtiön laskelmia.

Peltolan sähköposti 10.5.2001 Linnalle (S 276) oli koskenut Suomen liikevaihtoa eli juuri siitä, mitä hän oli pyytännyt. Peltola oli koostanut Excel-taulukon. Hän oli havainnut, että perusmaksut olivat pudonneet merkittävästi.

Peltolan sähköposti Kuokkaselle 14.5.2001 (S 277) oli liittynyt samaan asiaan. Peltolalla ei ollut aihetta epäillä tiedotteen lukuja. Hän oli pyrkinyt varmistamaan, että asiat olivat olleet oikein.

Lehden integraatiota koskeva raportti oli ollut esillä hallituksen kokouksessa 9.5.2001. Siinä oli käyty varsin hyvin läpi, miten asiat olivat edistyneet Saksassa. Kaikki oli edennyt suunnitelmien mukaan. Saksan toiminnot kääntyisivät voitollisiksi kaudella Q3/01. Tämä oli perustunut siihen, että integraatio saatiin viedyksi loppuun, samoin saneeraus, sekä siihen, että vanha verkko saatiin korvatuksi kansainvälisellä verkolla ja Saksan verkolla. Hallituksen kokouksissa oli muodostunut se käsitys, että runkoverkko valmistui toisella neljänneksellä. Tulevista säästöistä ja lisämyynnistä seurasi, että Saksan tulos kääntyisi voitolliseksi.

Laskutusjärjestelmästä Peltola on hovioikeudessa todennut, että ala oli tässä suhteessa vaikea, mutta ongelmat saatiin aina ratkaistuksi. Peltola oli jo vuodesta 1995 ollut laskutusjärjestelmien kanssa tekemisessä. Hän oli ollut Starnetin alihankkijana 1990-luvulla. Starnet oli nykyisin Elisan laskutusjärjestelmä. Tiedotteessa oli kerrottu laskutusjärjestelmästä oikein.

Peltolalla ei ollut aihetta epäillä tiedotteen 23.5.2001 tietoja; ne olivat vastanneet hyvin hänen omaa käsitystään yhtiöstä. Saksa oli ollut yksi pieni mutta tärkeä osa liiketoiminnasta. Kasvutavoitteet olivat perustuneet lukuisiin kasvumahdollisuuksiin: tulossa olevaan logo- ja soittooniliiketoimintaan, käynnissä olleeseen telemarkkinoiden avautumiseen, kansainväliseen verkkoon tehtäviin investointeihin, Supertelin ostamiseen, tulossa olleeseen numeronsiirtotoimintoon, uusiin maihin laajentumassa olleisiin mobiilioperaattoritoimintoihin, sekä wireless-toimintoihin. Yhtiön likviditeetti ei ollut ollut ongelma, koska Auratum Oy oli ollut yhtiön takana. Kassaa oli pidetty tarkoituksella tiukalla. Rahaa oli kuitenkin tullut aina, kun sitä oli tarvittu. Peltola kertoi olleensa huolissaan tiedotteesta 23.5.2001 sen vuoksi, että siinä oli lähdetty moittimaan analytikoita ja heidän ammattitaitoaan. Siinä oli toistettu samat tiedot kuin 15.5.2001 päivätyssä tiedotteessa ja annettu keskipitkä arvio vuodesta 2002.

Kun Peltola oli mennyt kesällä 2000 Jippiin hallitukseen, PSS-Trade Oy:n kanssa oli käyty läpi sisäpiirisäännöt. Todistaja Kari Miettinen oli ollut tarkka niistä. PSS-Trade Oy oli myynyt Jippiin osakkeita ensimmäisen kerran huhtikuussa 2001, koska PSS-Trade Oy:llä oli ollut tiukka likviditeetti. Tuolloin osakemyynti oli tullut sopimuksen mukaan mahdolliseksi eikä myynnille ollut sisäpiirisäännöistä johtuvaa estettä.

Kun Jippiin osakkeita oli saatu, PSS-Trade Oy:n omistajayhtiö Wedeco oli tuonut selvästi esiin, ettei se halunnut omistaa yhtiötä, joka sijoitti pörssiosakkeisiin. Peltola oli esittänyt, ettei osakkeista kannattanut luopua. Osakkeita oli myyty vain se määrä, mikä oli tarvittu likviditeettiä varten. Ostajia olisi ollut 100.000 osakkeelle, mutta niitä oli myyty vain 75.000 kappaletta. Kesäkuun myyntien osalta Peltola kertoi, että hän oli 6.6.2001 jäänyt pois Jippiin hallituksesta, ja side yhtiöön oli katkennut.

Omien osakkeittensa osalta Peltola kertoi ostaneensa ne keväällä 2000 pörssistä. Ne oli myyty 23.5.2001, koska tuolloin oli ollut mahdollisuus myydä ne. Myynti oli ollut seurausta siitä, että Kuokkanen oli kertonut Peltolalle, ettei hän ollut tulevassa hallituksessa.

Todiste S 285 (Peltolan sähköposti Linnalle 14.8.2001) ei ollut liittynyt tiedotteeseen 15.8.2001. Syyttäjän todiste 283 oli ollut raportti siitä, missä oli menty. Saksan luvut olivat olleet iso yllätys. PSS-Trade Oy oli tästä huolimatta hankkinut 15.8.2001 1,86 eurolla 50.000 osaketta ja 16.8.2001 100.000 osaketta euron kurssilla, koska luottamus yhtiöön oli ollut suuri. PSS-Trade Oy oli sijoittanut yhteensä 727.000 euroa Jippiin osakkeisiin.

Peltolalla oli hallituksen jäsenenä erilainen tausta kuin Hahdolla ja Karilalla. Peltola oli ollut omistajien edustajana hallituksessa. Kaikilla hallituksen jäsenillä oli ollut samanlainen mahdollisuus osallistua hallituksen toimintaan.

Hallituksessa ollessaan Peltolalla oli ollut sellainen käsitys, että Jippii GmbH:n johtajana oli ollut Zahl. Lehti oli lähetetty Suomesta Saksaan edistämään integraatiota Suomen alaisuudessa. Syyttäjän todisteeseen 68 ja sen kohtaan kohta 5 (hallituksen kokous 6.2.2001) liittyy Peltola on

todennut olleensa siinä käsityksessä, että Lehdellä oli ollut yrityskulttuureista johtuva erimielisyys Zahlin kanssa.

Peltola ei ollut ollut mukana Gigabell-kaupan neuvotteluissa, mutta hän oli seurannut prosessia Jippiin varatoimitusjohtajana. Kaupassa oli pystytty jättämään osa Gigabellin sopimuksista ulkopuolelle, mutta joitakin oli jouduttu ottamaan. Tällä tavoin kauppahinta oli ollut alhaisempi. Kaupassa oli saatu paljon laitteita. Kauppa oli arvioitu hyväksi. Kauppaan oli sisällytetty kymmenien miljoonien arvosta asiakkuuksia, vaikka kauppahinta oli ollut 10 miljoonaa Saksan markkaa. Syyttäjän todisteesta 60 (pörssitiedote 15.11.2000) Peltola totesi, ettei Jippii GmbH:lle ollut siirtynyt vieraan pääoman eriä. Jos kauppa olisi toteutettu osakekauppana, kaikki Gigabellin vastuut olisivat siirtyneet Jippiille.

SALB oli tavanomainen järjestely, jolla vapautettiin laitteisiin sitoutunutta pääomaa. Tositteesta 20141 ilmenevä MOX-laskutus oli ollut määrältään täsmällinen eikä arvio. Bonukset eivät olleet Jippiin vastattava kulu. Vaikka toimitilaa oli vuokrattu eteenpäin, silti oli tullut ylimääräisiä kuluja.

Peltola kertoi hovioikeudessa, ettei hän tänä päivänäkään uskonut, että Saksan Q2 raportointipaketti oli oikein laadittu. Peltola ei ollut millään tavoin tekemisissä DTAG:n kanssa.

Saksan negatiivinen kassavirta oli johtunut laskutusongelmista.

Likviditeettiin liittyvät kysymykset olivat olleet yhtiössä tavanomaisia (S 336, Kivisillan sähköposti 10.7.2001 Peltolalle ja Linnalle).

Joensuu oli nimitetty vastaamaan hallitukselle IRU-projektista. Pörssitiedotteen 15.5.2001 maininta kansainvälisen verkon valmistumisesta toisella neljänneksellä 2001 liittyi Saksaan muun muassa siten, että kansainvälisen verkon avulla saatiin Saksasta kansainvälisiä yhteyksiä. Toteamus oli varmaankin sijoitettu otsakkeen Saksan alle, koska asia oli liittynyt Saksaan. Lehden raporteista tammi- ja toukokuulta oli ilmennyt, että runkoverkko oli koko ajan edennyt. Peltola ei tiennyt, mitkä yhteysvälit olivat valmistuneet Q2:lla.

Hahto oli ollut hallituksen kokouksissa mukana, esittänyt kommentteja ja kysymyksiä. Hän oli suhtautunut vakavasti ja vastuuntuntoisesti hallituksen jäsenyyteensä. Hallituksen jäsenillä ei ollut syytä epäillä hallitukselle annettujen tietojen luotettavuutta.

Peltola oli esittäytynyt Iivanaiselle elokuussa ja kertonut, että DTAG:in kulut Saksassa olivat olleet väärin. Iivanaisen kommentti oli ollut, ettei mitään muuteta. Jos yksikin Saksan markka otettaisiin pois, hän panisi kaksi tilalle.

Ajatus siitä, että osake oli ollut alinoteerattu, oli perustunut kokonaiskuvaan yrityksestä. Sijoittajat eivät olleet ymmärtäneet Jippiitä eivätkä sen liiketoimintaa.

Myyntivoitto ja kertaluonteiset erät oli havaittu yhtiössä ennen tilintarkastuspalaveria 26.2.2001. MOX-kuluerä oli todennäköisesti käyty

palaverissa läpi. Kertaluonteiset erät oli käyty yleisellä tasolla läpi

Kuokkanen on hovioikeudessa kertonut, että hän oli vuonna 1996 perustanut internetoperaattoriyhtiö Nettilinja Oy:n, josta myöhemmin oli tullut Saunalahti Oy, sitten Jippii Oyj, taas Saunalahti Oy ja sitten Elisa Oyj. Kuokkanen oli huomannut, että Suomessa oli ollut olemassa kaksi muuta keskiluokan nettioperaattoria ja aloittanut liittoutumisneuvottelut niiden kanssa. Ne oli saatu keväällä 1998 päätökseen. Tuolloin Johannesdahl oli tullut yhtiön toimitusjohtajaksi. Kuokkanen oli pyytänyt Rauno Puolimatkaa rahoitusasioiden hoitajaksi. Auratum Oy:n edustaja Jippiissä oli ollut Jarmo Malin. Hänen tehtävänsä oli ollut muodostaa hallitus sekä järjestää yhtiön talous ja hallinto. Yhtiön juridisia asioita oli sen perustamisesta asti hoitanut Asianajotoimisto Juridia ja asianajaja Steiner. Kuokkanen oli vuonna 1998 jatkanut yritysostoja. Kuokkanen oli ryhtynyt vuoden 1999 alussa operatiiviseksi varatoimitusjohtajaksi. Operatiivinen toiminta oli käsittänyt ostettujen yritysten integrointeja ja uusien tuotteiden rakentamista. Terminointitulojen saaminen oli edellyttänyt puhelinkeskusta, ja sellainen oli ostettu. Lisäksi oli keksitty ensimmäisenä maailmalla logo- sekä soittoonibisnes. Ensin tätä toimintaa oli harjoitettu Suomessa ja sitten viety ulkomaille.

Kuokkasen tehtävä oli ollut yrityskauppoihin kuuluvien neuvotteluiden käyminen. Vuonna 1998 oli ostettu Nettihansa Oy. Tässä vaiheessa Roto oli tullut yhtiöön. Heti kun kauppa oli tehty, talousosasto oli ottanut sen talousasiat hoitaakseen. Neuvon tekninen osasto oli hoitanut teknisen integraation. Perustettavat yhtiöt olivat tähänneet listautumiseen ja tällä tavoin kansainvälistymiseen ja rahoituksen saamiseen. Listalleottoesitteessä 2000 oli kerrottu yhtiön historiasta sekä tulevaisuudensuunnitelmista ja varaumista. Siinä oli pyritty kattavasti kuvaamaan sijoituspäätöksessä huomioon otettavia seikkoja. Anti oli ollut pieni osake- ja euromäärältään. Omistajat eivät olleet olleet halukkaita luopumaan osakkeistaan. Koska anti merkittiin voimakkaasti yli, ostajat olivat saaneet vain pieniä määriä osakkeita. Heinäkuussa 2000 oli hankittu Peltolan ja Lehden yhtiö Nic Tietoverkot Oy. Tämän jälkeen tarkoitus oli ollut lähteä tekemään kauppvoja Eurooppaan. Kuokkanen oli siirtynyt operatiivisesta toiminnasta hallituksen puheenjohtajaksi suunnittelemaan tätä toimintaa. Peltola oli nimitetty varatoimitusjohtajaksi 1.12.2000. Hän oli ollut hyvin analyttinen ja osaava, ja hänellä oli ollut pitkä kokemus tietotekniikka-alalta. Roto oli ollut operatiivinen varatoimitusjohtaja, jonka tehtävänä oli ollut vastata koko operatiivisesta toiminnasta.

Osakekohtainen merkintähinta merkittäessä optioilla osakkeita oli ollut 9 euroa osakkeelta. Ajatuksena oli ollut, että osakkeen arvo ylittäisi 9 euroa. Optio-ohjelma oli ollut voimassa kaksi vuotta.

Hallituksen kokouksessa 27.10.2000 oli käsitelty Gigabell-kauppaa. Hallitus oli varautunut siihen, että ostettava yhtiö teki tappiota. Sen määrän arvioitiin olevan aluksi 900.000 Saksan markkaa kuukaudessa. Tämän jälkeen tappion oli määrä pienentyä. Arviointi oli perustunut parhaaseen arvioon, johon tekniikan asiantuntijat olivat päätyneet. Käytettävissä oli ollut Gigabellin puolen vuoden tuloslaskelma, joka oli ollut vahvasti tappiollinen.

Osakerakenteen kehittämistä oli käsitelty 9.11.2000 pidetyssä hallituksen kokouksessa. Osake oli puolitetty 9 eurosta 4,5 euroon. Kuokkanen oli ollut haluton myymään osakkeita, mutta hänen oli ollut pakko myydä niitä vähän. Hän oli ostanut heti annin jälkeen lisää osakkeita. Hän oli pitänyt Jippiitä parhaana sijoituskohteena.

Liiketoimintakaupasta aiheutuneiden tappioiden odotettiin alenevan nopeasti haltuunottosuunnitelman mukaisesti tehtävien saneeraustoimien johdosta. Roto oli laatinut asiasta tarkemman suunnitelman.

Yhtiöllä oli ollut kaksi paikkaa, joihin se oli halunnut sijoittautua: Englanti ja Saksa. Lontoo ja Frankfurt olivat olleet teleliikenteen solmukohtia. Saksasta oli ollut jo ostettuna pieni yhtiö. Nyt oli tullut mahdollisuus saada kunnan jalansija Saksasta. Kauppaneuvotteluiden yhteydessä oli mietitty sitä, miten koko Euroopan verkko järjestettiin. IRU-verkon hankkiminen oli olennaisesti liittynyt kauppaan. Roto oli kirjoittanut KPNQwestin kanssa aiesopimuksen Saksan verkosta pari päivää kaupan jälkeen. Tärkein oli ollut Saksan verkko. Tällä oli ollut jonkinlainen heijastus kansainväliseen verkkoon. Gigabell-kauppaan ei olisi lähdetty, jos olisi tiedetty, ettei IRU-verkko valmistuisi.

Kauppahinta oli ollut edullinen. Tuohon aikaan operaattoreita arvotettiin per asiakas -valuaatiolla. Käytettävissä oli ollut Deutsche Bankin selvitys Euroopan internetoperaattoreiden kaupoista. Sen mukaan hinnaksi oli määrytynyt 3.000-6.000 dollaria asiakasta kohden. Gigabell-kaupassa oli ostettu kymmeniätuhansia asiakkaita. Turvamarginaalia oli ollut, koska kauppahintana oli maksettu 10 miljoonaa Saksan markkaa. Todellisuudessa kaupassa saatujen koneiden ja laitteiden arvo oli huomattavasti kauppahintaa suurempi. Gigabellin taseessa ne olivat olleet 24 miljoonaa Saksan markkaa. Kaupassa oli ollut samanlaisia ongelmia, kuin mitä oli ollut suomalaistenkin yrityskauppojen osalta. Ongelmat oli identifioitu jo ennen kaupantekoa. Haltuunottosuunnitelmassa oli ollut myös saneerauskohteet.

Hallituksen kokouksessa 21.11.2000 likviditeetin oli todettu olevan edelleen hyvä. Gigabell-haltuunoton osalta negatiivisia yllätyksiä ei ollut erityisemmin ollut. Hallitus oli edellyttänyt haltuunoton osalta selkeää raportointia. Varatoimitusjohtaja Aho oli nimetty Gigabell-vastaavaksi.

Linna oli hallituksen kokouksessa 18.12.2000 esitellyt taloudellista tilannetta. Likviditeetti oli ollut edelleen hyvä eikä rahoitustilannetta ollut murehdittu. Leasetec-kaupan oli kerrottu olevan meneillään. Gigabell-kaupassa tulleita laitteita oltiin oltu myymässä rahoitusyhtiölle.

Lehti oli lähetetty vuoden alussa Saksaan Roton oikeaksi kädeksi. Roto oli pyytänyt Lehdeltä raporttia. Hallitukselle oli tullut Lehden raportti 20.1.2001. Lehti oli todennut, että Saksassa piti tehdä jotain. Hänellä oli ollut pitkä lista ongelmista, joiden johdosta oli tullut ryhtyä toimenpiteisiin.

Hallituksen kokouksessa 6.2.2001 Linna oli esitellyt alustavia talouslukuja. Kuokkasella ei ollut tarkempia muistikuvia keskusteluista. Lisärahoitustarve konsernissa oli ollut 20 miljoonaa Suomen markkaa. Tammikuussa 2001 oli ostettu Supertel. Kauppahinta oli maksettu osittain

osakkeilla, ja rahaa oli käytetty noin 10 miljoonaa Suomen markkaa. Saksassa oli ostettu lisenssejä 10 miljoonalla Suomen markalla. IRU-verkko oli ollut hieman myöhässä. Joensuu oli laitettu selvittämään asiaa. Joensuu oli ollut telealaan perehtynyt juristi. Alun perin oli ajateltu, että verkko valmistuisi hyvin pian vuoden alussa. Haltuunotto suunnitelmassa oli mainittu, että IRU:n aikaansaamat säästöt olisivat 7-8 miljoonaa Suomen markkaa kuukausitasolla. Hallitukselle oli raportoitu Gigabell-kaupasta niin, että Lehti oli siirtynyt vastaamaan toimintojen järjestämisestä. Roto oli tehnyt muutoksen ja hakenut hyväksyntää tällaiselle vaihdokselle. Zahl oli ollut Saksan tytäryhtiön toimitusjohtaja. Zahl olisi halunnut ryhtyä rakentamaan omaa tekniikkaa Saksaan, mutta tämä olisi ollut konsernin liiketoiminta-ajatuksen vastaista.

Deutsche Bank oli ollut kiinnostunut yhtiöstä ja halunnut saada aikaiseksi liikesuhteen. Pankki oli ehdottanut rahoitusjärjestelyksi vaihtovelkakirjalainaa tai osakkeita.

Tilintarkastuspalaverista 26.2.2001 Kuokkanen ei ole hovioikeudessa muistanut paljoakaan. Tämän palaverin kanssa samaan aikaan oli ollut joryn kokous, joka oli alkanut kello 13.30. Miettisen mukaan tilintarkastuspalaveri oli alkanut kello 14. Kuokkanen oli saapunut edellisenä yönä hautajaisista Oulusta, jonne hän oli mennyt 20.2.2001. Oulussa olon aikana hän ei ollut hoitanut työtehtäviä. Tietokone ei ollut mukana eikä hänellä ollut sähköpostiyhteyttä. Vuonna 2001 nykyisenkaltaista tekniikkaa ei ollut vielä ollut käytössä.

Kuokkanen oli ostanut osakkeita tilinpäätöstiedotteen antamisen 28.2.2001 jälkeen. Hän oli ostanut osakkeita lapsille ja Tietokluster Oy:lle. Maaliskuussa hän oli rahoittanut myös erään ystävänsä osakeostoja.

Hallituksen kokouksessa 7.3.2001 oli käyty läpi tilinpäätöstä ja tulosta, vaikka tilinpäätöstiedote oli annettu jo aiemmin: tulos oli ylittänyt odotukset ja osoittautunut paremmaksi kuin ennakkotiedoissa 6.2.2001 oli ilmoitettu. Global Telecomiin liittyen tammikuun lopulla oli tehty tiedotetulla tavalla Jippii GmbH:n carrier-sopimus. Kaupan vuotuisen arvon oli arvioitu olevan 41 miljoonaa Suomen markkaa. Keväällä arvo oli kuitenkin vastannut 50 miljoonaa Suomen markkaa. Global Telecom olisi halunnut nostaa liikenteen kolminkertaiseksi. Likviditeetistä ei ollut oltu huolissaan. Integraatioiden jälkeen kassavirran odotettiin nousevan selvästi positiiviseksi. Yhtiö olisi saanut sijoittajilta lainaa, mutta tähän ei kuitenkaan ollut lähdetty, koska oli ajateltu kassavirran kääntyvän positiiviseksi. Yhtiöllä oli ollut hyvät näkymät kuten Global Telecom -tilanteesta oli huomattu. IRU:n valmistumisesta ei ollut varmaa tietoa, ja Joensuuta oli edelleenkin vastuutettu asiasta.

Hallituksen kokouksessa 22.3.2001 käsitellyistä asioista Kuokkanen kertoi hovioikeudessa, että yhtiö oli ollut pioneeri wlan-tekniikan kehittämisessä. Tällä tekniikalla oli jo saatu kuluttajaverkkoja tehdyksi Seinäjoelle ja Espooseen niitä oli ollut rakenteilla. Tämä toiminta oli herättänyt suurta kiinnostusta Euroopassa.

Kuokkanen kertoi hallituksen kokouksesta 11.4.2001, että Gigabellin haltuunottoa koskeva raportointi ei ollut toteutunut siinä laajuudessa kuin

mitä oli edellytetty. Rotolta ei ollut saatu vaadittua kirjallista raporttia. Malinin pyynnöstä Kuokkanen oli ottanut operatiivisen toiminnan uudelleen käsiinsä.

Lehden raportissa toukokuulta 2001 oli todettu, että "asiakastietokannoista integroitu 85 %...." Prosessi oli ollut hyvin käynnissä eikä mitään syytä epäillä, ettei integraatio olisi ollut Lehden toteamalla tavalla valmis 1-2 kuukaudessa, ollut ollut.

Hallituksen kokouksessa 9.5.2001 oli todettu olevan tärkeää saada tarkastetut luvut Q1/01:lta. Hallitus oli halunnut olla huolellinen. Talousosaston lukuja ei ollut ollut syytä epäillä. Se oli ollut resursoitu hyvin. Likviditeetti oli ollut tiukka mutta tyydyttävä johtuen Gigabellista. Näköpiirissä oli ollut se, että laskutusjärjestelmä alkaisi toimia. Laskuttamatonta myyntiä oli ollut paljon. Suomessakin oli GSM-liittymäbisnes ollut kasvamassa. Pieni viive oli saattanut merkitä 10 miljoonaa Suomen markkaa. Hallitus oli kiinnittänyt huomioita siihen, ettei likviditeetti huonontunut uudestaan.

Kuokkanen oli yhdessä Neuvon ja Roton kanssa ehdottanut hallitukselle Jippii International Management Board:in (JIMBO) perustamista. Siihen olisivat kuuluneet kuluttaja- ja yritysdivisioonan johtajat, tekniikan johtaja Neuvo ja muutamia apuhenkilöitä. Ryhmä olisi kollektiivina ryhtynyt vastaamaan kansainvälisten yhtiöiden johtamisesta ja integraation saattamisesta loppuun. Hallitus oli suhtautunut ehdotukseen myönteisesti.

Kuokkanen oli myöntänyt Jippiille kesäkuun lopussa ja heinäkuun alussa yhteensä 30 miljoonan Suomen markan suuruisen lainan, koska jokaisessa hallituksen kokouksessa oli todettu olevan rakenteellinen 20-30 miljoonan Suomen markan suuruinen kassavaje. Kuokkasella oli ollut luja luottamus yhtiöön ja siihen, että sen suunnitelmat toteutuivat. Hänellä ei ollut syytä epäillä, että asiat olisivat olleet huonommin kuin mitä hallitukselle oli esitetty.

Heinäkuun puolenvälin 2001 jälkeen oli alkanut tulla Lehdeltä sähköpostia, joiden mukaan Saksaan menneen controller Iivanaisen mielestä tilanne Saksassa oli näyttänyt paljon huonommalta kuin mitä aiemmin oli uskottu, kun Iivanainen oli ruvennut käymään Saksan tilejä läpi. Kuokkanen oli ollut ensin epäuskoinen. Keväällä oli tullut ilmi, että Saksassa kirjanpito laadittiin kassaperusteisesti. Mieleen oli tullut, oliko nyt kyse samasta ongelmasta. Kuokkanen oli ottanut yksityiskohtaisesti selvää Saksan tilanteesta. Oli selvinnyt, ettei IRU ollut edennyt aikataulun mukaan. Oli alkanut kiivas sananvaihto Amsterdamiin KPNQwestin päämajaan. Loppujen lopuksi Kuokkasesta oli alkanut vaikuttaa siltä, ettei KPNQwestillä ollut ollut kykyä toimittaa verkkoa.

Kuokkasella oli 11.8.2001 ollut vielä epäily Saksan tilanteesta. Hän oli tiennyt, että Peltola oli ammatti-ihminen ja tuntenut asiat. Iivanaisen selvitys oli eronnut Peltolan ja Linnan näkemyksistä. Kuokkanen oli ajatellut, oliko uusi henkilö, joka ei ollut tuntenut alaa, tehnyt väärän johtopäätöksen.

Hallituksen kokouksessa 14.8.2001 oli todettu tappiot, jotka olivat

ilmenneet Iivanaisen raportista sekä IRU:n merkitys. Samaan aikaan oli tullut tieto, että aikaisempi ja sen hetkinen tulostaso Saksassa olivat olleet odotettua heikommat. Oli vaikuttanut siltä, ettei IRU valmistuisikaan.

Tiedotteessa 15.5.2001 oli tiedotettu kansainvälisestä verkosta. Kuokkanen oli saanut tietää heinäkuun lopulla, ettei Saksan verkko ollut valmistunut (S 84 ja S 201).

Kuokkanen kertoi hovioikeudessa olleensa vahvasti tiedotteen 23.5.2001 takana ja olevansa sitä edelleen. Tilinpäätös vuodelta 2000 oli osoittanut 160 prosentin kasvua, ja Q1/01 liikevaihdon kasvuprosentti oli ollut 266 prosenttia. Kun Q1:n osavuositarkastus oli tehty, pankkiiriliikkeiden analyytikot olivat arvioineet Jippiin tulevaisuuden näkymiä toisistaan poikkeavalla tavalla. Kuokkanen oli ajatellut, että arviot oli saattaneet erota toisistaan antiesitteen takia. Antiesitteessä oli arvioitu ilman minkäänlaista budjettia parille vuodelle, että liikevaihto kasvaisi 70-100 prosenttia. Sen jälkeen ei ollut sanottu mitään. Kuokkanen oli pyytänyt talousosastolta loppuvuoden ennustetta ja päivitettyä budjettia. Niissä joulukuun liikevaihdoksi oli arvioitu 85 miljoonaa Suomen markkaa ja voittoprosentiksi 16. Laskelmat tiedotetta varten oli laadittu, mutta tiedote oli kuitenkin annettu merkittävästi alhaisempien lukujen perusteella. Teleala oli volyymibisnestä. Sen jälkeen kun laitteet oli hankittu, jokainen lisäasiakas toi sataprosenttista katetta. Liikevaihto koostui lähes kokonaan asiakkuuksista. Kuokkanen oli kokenut velvollisuudekseen tiedottaa myös positiivisista asioista. Järvinen oli ollut tiedotteen 23.5.2001 osalta sitä mieltä, että analyytikot saattaisivat pahastua siitä, ja oli ollut julkistamista vastaan.

Vastaaja Miettinen on hovioikeudessa kertonut, että hän oli toiminut 26 vuotta tilintarkastuksen parissa sekä muutoin vajaat 20 vuotta yritysmaailmassa. Tilintarkastuksen tarkoituksena oli oikean ja riittävän kuvan antaminen yhtiön tuloksesta, taseesta ja tuloskehityksestä sijoittajille. Tilintarkastus jakaantui kahteen osaan eli tilikauden aikana tehtävään tarkastukseen ja tilinpäätöstarkastukseen. Edellisen merkitys koko tarkastustoiminnasta oli karkeasti ottaen 2/3. Tilintarkastus ei pääsääntöisesti kohdistunut yksittäisiin tositteisiin vaan kokonaisuuteen.

Miettinen oli toiminut yhtiön vastuullisena tilintarkastajana vuodesta 1998 vuoden 2002 yhtiökokoukseen saakka. Hänen edustamansa tilintarkastusyhteisö huolehti pelkästään lakisääteisestä tilintarkastuksesta.

Yhtiön tilikauden 2000 tilintarkastus oli alkanut 20.2.2001. Tätä ennen yhtiön johdon kanssa oli keskusteltu siitä, että yhtiön merkittävimmät tytäryhtiöt sijaitsivat Englannissa ja Saksassa. Molemmista oli hankittu sijaintimaan PwC-toimiston review-tyyppinen lausunto, koska PwC ei ollut toiminut kyseisten yhtiöiden tilintarkastajana.

Miettinen ei ollut ollut mukana Gigabell-kaupassa. Hän oli saanut tiedon kaupasta pörssitiedotteesta marraskuussa 2000. Miettisen mukaan oli selvää, että SALB-järjestelyyn kuulunut kauppa oli voitu kirjata vuoden 2000 puolelle (MP todisteet 20 ja 12).

Miettinen on kertonut olleensa 26.2.2001 tilintarkastuspalaverissa, jossa

läsnä olivat olleet hänen lisäksi Johannesdahl, Kuokkanen, Peltola, Linna sekä Pölönen. Palaverissa oli käsitelty lukuisia asioita, muun muassa Gigabell-kauppaa ja SALB-järjestelyä. Saksasta raportoidun myyntivoiton oli todettu olleen virheellinen. Myyntivoittoa ei ollut syntynyt, vaan kyseisellä määrällä oli katettu Saksassa syntyneitä kuluja. Vanhan keskuslaitteiston arvo ei ollut voinut nousta kahdessa kuukaudessa 6 miljoonaa Saksan markkaa. Raportointipaketissa oli virhe siltä osin kuin se näytti, että myyntivoittoa olisi syntynyt tämän verran. Gigabell-kauppakirjan mukainen kauppahinta oli ollut 10 miljoonaa Saksan markkaa. Tästä summasta oli laskelmien perusteella kohdistettu asiakassuhteille 6,8 miljoonaa Saksan markkaa. Koneiden ja laitteiden arvo ei sen sijaan ollut määräytynyt käyvän arvon perusteella vaan ainoastaan vähentämällä 10 miljoonasta 6,8 miljoonaa Saksan markkaa. Miettisen mukaan kirjausta ei ollut voinut tällä perusteella tehdä, vaan myös koneet ja laitteet oli ollut arvostettava käypään arvoon. Miettisellä ei ollut ollut syytä epäillä tilintarkastuspalaverissa yhtiön johdolta saamaansa tietoa.

Jippii GmbH:n raportointipaketissa oli virhe myös uudelleenjärjestelykulojen osalta, koska ne oli kirjattu normaaleiksi liiketoiminnan kuluiksi. Raportointipaketissa oli ollut liiketoiminnan muita tuottoja 6,5 miljoonaa Saksan markkaa ja liiketoiminnan muita kuluja 5,1 miljoonaa Saksan markkaa. Suomessa oikaisu oli suoritettu siten, että Jippii GmbH:n tilinpäätöksessä virheellisesti liiketoiminnan muiksi kuluiksi kirjatut kustannukset oli kirjattu myyntivoittoa vastaan, jolloin myyntivoittoa ei ollut syntynyt. Voittoa oli jäänyt konsernitilinpäätökseen 1,4 miljoonaa Saksan markkaa, mikä oli vastannut Jippii GmbH:n raportointipakettia.

Jippii GmbH oli Gigabell-kaupassa ottanut vastattavakseen henkilöstöä, toimitiloja sekä operaattorisopimuksia koskevia velvoitteita. Tarkoituksena oli ollut saneerata konkurssiin menneen yhtiön toiminta voitolliseksi marraskuussa 2000 laaditun saneeraussuunnitelman mukaisesti. Gigabell-kauppahintaa, niitä ylimääräisiä kuluja, jotka yhtiö oli ottanut vastattavakseen Gigabellilta, sekä haltuunottosuunnitelman mukaisia kuluja, joita vastaan Jippii GmbH oli saanut alihintaisen käyttöomaisuuserän, oli pitänyt käsitellä yhtenä kokonaisuutena eli ns. asset dealina. Kirjanpidollisesti kyse oli asia ennen muotoa -periaatteen mukaisesta menettelystä. Miettinen oli pyytänyt yhtiötä esittämään selvityksen kustannuksista kustannuslajeittain ja sen jälkeen korjaamaan konsernitilinpäätöslakanaa. Pölönen oli saanut 27.2.2001 vaaditun selvityksen oikaisukirjauksesta. Miettisen mukaan oikaisu oli voitu tehdä konsernitasolla, koska Jippii GmbH:n tilinpäätös ei ollut sama asia kuin konsernitilinpäätös. Vaikka kyseinen oikaisu olisi viety tytäryhtiön tilinpäätökseen, lopputulos olisi ollut sama.

Oikaisu ei ollut vaikuttanut sijoittajille annettavaan informaatioon. Oikaisun johdosta konsernitilinpäätöksessä ei ollut muuttunut liikevaihto, liiketulos, tulos per osake, taseen loppusumma, oma pääoma eikä mikään muukaan sijoittajalle olennainen luku. Ilman oikaisua tuloksen muodostumisesta olisi sen sijaan annettu väärä kuva.

Miettinen on todennut, ettei kirjanpitolaissa tekoaikaan ollut ollut säännöksiä siitä, miten liiketoimintakauppa tuli kirjata. Myöskään Kilan

ohjetta siitä, mitä hankintamenoon tuli lukea, ei ollut ollut. Kila oli sen sijaan antanut ohjeen siitä, että muun ohjeistuksen puuttuessa voitiin turvautua kansainväliseen tilinpäätöskäytäntöön (International Accounting Standards IAS), kuten oikaisua tehtäessä oli meneteltykin.

Jippii Group Oyj:n tilintarkastus oli saatu päätökseen 14.3.2001, minkä jälkeen Miettinen oli antanut tilintarkastuskertomuksen. Miettinen ei ollut osallistunut Jippii GmbH:n tilintarkastukseen ja hänellä oli ollut sen lopullinen tilinpäätös käytettävissään vasta 14.9.2001. Miettisen mukaan oli normaalia, että kansainvälisen konsernin tytäryhtiöiden viralliset tilinpäätökset valmistuivat myöhään. Tytäryhtiöissä laadittiin raportointipaketit, joiden perusteella niiden tulos konsolidoitiin konsernitilinpäätökseen. Tytäryhtiöiden tilinpäätökset poikkesivat raportointipaketeista, koska niissä luvut sopeutettiin vastaamaan suomalaista kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöä.

Audit trail -periaate tarkoitti konsernitilinpäätöksessä sitä, että vaikka kaikki tytäryhtiöt olivat konsernitilinpäätöksessä mukana, niiden yksittäisiä tositteita ei käsitelty konsernitasolla. Pörssitiedotteeseen ei koskaan sisällynyt tilinpäätöksen täydellisiä liitetietoja.

Hahto on hovioikeudessa kertonut tulleen valituksi yhtiön hallitukseen 1990-luvun lopulla. Hän oli toiminut ulkopuolisena hallituksen jäsenenä eli osallistunut hallituksen kokouksiin mutta ei ollut muutoin ollut tekemisissä yhtiön tai sen toimielinten kanssa. Hahdolla ei ollut ollut syytä epäillä kokouksissa eri osa-alueiden asiantuntijoilta saamansa tiedon luotettavuutta. Hallituksen kokouksissa ei ollut käsitelty yksittäisiä kirjauksia tai sopimusjärjestelyiden yksityiskohtia. Hahto ei ollut saanut hallituksen kokousten ulkopuolella tietoa syytteessä tarkoitetuista asioista.

Hahto ei ollut osallistunut tiedotteen 23.5.2001 laatimiseen. Hahto oli ensimmäisen kerran kuullut Saksan ongelmista hallituksen kokouksessa 14.8.2001. Hahto oli myynyt osakkeensa yksityistä tarkoitusta varten. Hänellä ei ollut myyntihetkellä ollut sisäpiirintietoa eikä hän ollut kertonut osakemyynnistä muille hallituksen jäsenille.

Roto on hovioikeudessa kertonut, että hän oli tullut Jippiin palvelukseen vuonna 1999 tehtävään yrityssuunnittelu, yritysostot ja yritysjärjestelyt. Kuokkanen oli ollut hänen lähin esimiehensä ja hän oli antanut toimeksiannot Rotolle. Roto oli ollut nuorin hallituksen jäsen eikä hänellä ollut ollut nimenkirjoitusoikeutta tai prokuraa. Hän ei myöskään ollut voinut hyväksyä laskuja. Sähköpostiviestit (Roto 27), joissa Roto oli ollut mukana, eivät tehneet Rotoa sylliseksi. Niissä oli kuvattu vain Roton työntekoa.

Pörssitiedotteesta 15.11.2000 (S 4) kävi ilmi, että Roto oli nimitetty kansainvälisestä liiketoiminnan kehittämisestä vastaavaksi varatoimitusjohtajaksi. Roto oli nimitetty lisäksi Jippiin hallitukseen. Yhtiön organisaatio oli järjestetty matriisiin muotoon. Roton mukaan yhtiössä oli tuolloin vallinnut yleinen innostus. Roton mielestä Linnan laatiman kaavion (S 13) mukainen organisaatio oli ollut voimassa sellaisenaan joulukuun 2000 ja 15. tai 16.1.2001 välisenä aikana. Pörssitiedotteesta 20.2.2001 (S 12) kävi ilmi, että Rotosta oli tullut

operatiivinen johtaja ja Kivelästä Suomen toimintojen vastaava johtaja. Rotolla ei ollut ollut laskujen hyväksymisvaltuuksia Jippiissä (Roto 1).

Roton sähköpostiviestin 21.1.2001 (S 7) tarkoituksena oli ollut "sparrata" organisaatiota. Johannesdahl ja Mika Malin olivat tehneet yhdessä työtä.

Joryn kokouksessa 19.2.2001 (S 8) oli käsitelty kasvunhallintaryhmää, joka oli kokoontunut 2-3 kertaa. Viimeisellä kerralla oli päätetty, että Roto lopettaisi työnsä varatoimitusjohtajana. Kuokkanen oli tuottanut ryhmälle ideoita ja Neuvo oli vastannut teknisestä puolesta. Roto oli itse koordinoinut asioita epävirallisesti. Kuokkanen oli kokouksessa 19.2.2001 esitellyt myös uuden organisaatiomallin.

Joryn kokouksessa 26.2.2001 (Roto 2) oli sovittu, että Roto auttaisi SMS-sopimusten kuntoon saamisessa. Hän oli aloittanut neuvottelut maaliskuussa 2001. Roto oli ollut tilinpäätöksen julkaisemisajankohtana hallituksen jäsen, mutta ei ollut ollut mukana laatimassa tilinpäätöstä, eikä hänellä ollut ollut siihen edes pätevyyttä. Kokouksessa 26.2.2001 ei ollut tullut esille tulkinnanvaraisia seikkoja tilinpäätöksestä. Rotolla ei ollut ollut perusteita epäillä tilinpäätöksen oikeellisuutta eikä hän olisi osannut edes reagoida sellaisiin seikkoihin. Henkilökunnalle sähköpostilla välitetyn tiedotteen 1.3.2001 (S 14) aikaan Roto oli ollut lomalla ja Kuokkanen oli ollut hänen sijaisensa kiireellisissä asioissa. Minijoryn kokouksessa 17.4.2001 (Roto 3) Roton tehtävä varatoimitusjohtajana oli päättynyt. Roto oli siirtynyt noin puoleksi vuodeksi hoitamaan SMS- ja GSM-sopimuksia. Hän ei ollut tämän jälkeen ollut enää mukana joryssa. Hän oli kuitenkin jatkanut hallituksessa 6.6.2001 asti. Hallituksesta eroamisensa jälkeen 6.6.2001 Roto oli jatkanut palkkatyönä SMS-sopimusten neuvottelua.

Joryn kokouksessa 2.5.2001 (Roto 9) Jippiille oli tullut uusi organisaatio. Pörssitiedotteen 23.5.2001 (S 15) mukaan jory oli korvattu JIMBolla, mutta Roto ei ollut ollut mukana siinäkään.

Roto oli käynyt Saksassa 1-2 kertaa. Peltola oli ollut Roton edeltäjä varatoimitusjohtajana. Peltola ei ollut ollut vuonna 2001 palkkasuhteessa yhtiöön, mutta hän oli ollut aktiivinen hallituksen jäsen. Hänen roolinsa Jippiissä oli ollut merkityksellinen. Roton mukaan Peltola ja Linna olivat toimineet yhtiössä vilpittömästi.

IRU-verkosta

Soneran omistaman Zedin arvoksi oli vuoden 2001 ensimmäisellä neljänneksellä arvioitu miljardi euroa (Roto 8). Samaan aikaan Jippiin liikevaihto ja liiketulos olivat olleet suuremmat kuin Zedillä. Ajankohtana oli Suomessa vallinnut yleinen IT-huuma.

Hallituksen kokouksen 7.3.2001 (Roto 14) kohdassa 7 oli käsitelty IRU-sopimusta. Verkko oli viivästynyt, mutta sen oli pitänyt valmistua 1.4.2001 mennessä. Verkkoprojektin vastuuhenkilöksi oli asetettu Joensuu. Kansainvälinen verkko oli jo aiemmin hankittu vuokraamalla kapasiteettia operaattoreilta. Olennaista oli ollut oman verkon hankkiminen, jolla saatiin kapasiteettia ja skaalautumisetua. Roto oli ollut mukana Neuvon ja Joensuun kanssa verkon hankkimisneuvotteluissa. STM-yhteys oli

tarkoittanut Saksan kaupunkien välistä yhteyttä eikä kansainvälistä verkkoa. Tilinpäätöstiedotteessa 28.2.2001 oli mainittu IRU KPNQwest Euroopan laajuinen verkko. Tiedotteessa 23.5.2001 oli ilmoitettu tavoite kansainvälisistä yhteyksistä eikä Saksan sisäisistä yhteyksistä. Roto oli ryhtynyt selvittämään Saksan tilannetta verkko-ongelmien johdosta, mutta hänen mielestään Saksan sisäinen tai kansainvälinen verkko ei toukokuussa 2001 ollut ollut ongelma. Sähköpostiviestissä 15.5.2001 (S 170) oli todettu, että verkko valmistuisi kahdessa viikossa. Viestissä tarkoitettiin Saksan verkkoa. Joensuulle oli tullut viesti van der Kuurilta, että verkko valmistuisi kahdessa viikossa.

Hallituksen kokouksen 6.2.2001 (S 139) kohdassa 4.2. oli käsitelty Gigabellin laskutusjärjestelmää ja kohdassa 5 haltuunottoa ja sen ongelmia sekä todettu, että laskutus oli ollut myöhässä. Kohdassa 10 oli käsitelty IRU-sopimusta, joka oli ollut myöhässä. Roto on todennut, ettei hallitus ainakaan ollut valehdellut käsitellessään asioita kokouksissaan.

Hallituksen kokouksen 7.3.2001 pöytäkirjan (S 147) kohdassa 7 oli käsitelty IRU-verkkoa, joka oli viivästynyt Saksassa ja jonka tuli olla valmis 1.4.2001 mennessä.

Hallituksen kokouksen 11.4.2001 pöytäkirjan (S 149) kohdassa 5 oli käsitelty haltuunoton laajaa raportointivelvollisuutta. Kohdassa 9 oli käsitelty IRU-sopimusta ja Joensuun selvitystä siitä. Roto oli olettanut, että KPNQwest oli edistynyt verkon rakentamisessa sovitulla tavalla.

Lehden raportissa 7.5.2001 oli todettu runkoverkon olevan kesken. Roto ei ollut tuolloin ollut tietoinen verkon edistymisestä. Tämän jälkeen hän oli saanut toimeksiannon Kuokkaselta selvittää asiaa. Roto itse oli uskonut Saksan verkon valmistumiseen.

Tilinpäätös vuodelta 2000

Roto ei ole osannut hovioikeudessa sanoa, miten kirjaukset olisi Jippii GmbH:ssä pitänyt tehdä. Tieto Jippiissä oli kulkenut myyntiraporttien avulla jorysta hallitukseen. Myyntiraporteista ei ollut käynyt ilmi aiheutuneita kuluja. Aineistosta liittyen Gigabellin liiketoiminnan aiheuttamaan tappiollisuuteen (S 58–68) verrattuna hallituksen kokoukseen 7.3.2001 (S 71), jossa oli todettu konsernin positiivinen tulos vuodelta 2000, Roto totesi, että luvut oli otettu hallituksessa käsittelyyn sellaisenaan. Hallitus ei Roton mukaan ollut laatinut kirjanpitoa. Tilintarkastajat olivat sittemmin antaneet tilinpäätöksestä puhtaan kertomuksen. Kirjanpidossa kysymys oli ollut talousosaston keräämistä luvuista. Pieni positiivinen tulos ei ollut myöskään vaikuttanut yhtiön arvoon. Pörssitiedotteessa (S 75) mainittu ”Saksan veivautus” liittyi kirjanpitokäytännön muutokseen. Roton mielestä kyseessä oli ollut liioiteltu vertaus. Lopullisessa tiedoteversiossa oli mainittu lisäarvopalvelut, yrityspalvelut ja yrityskaupat liiketuloksen perusteina. Roto oli uskonut tähän.

SALB-järjestelystä oli odotettu rahaa. Sekä ostajat että myyjät olivat olleet yksimielisiä siitä, että kauppa oli toteutunut vuonna 2000. Jaksottamista ei ollut vuonna 2001 pohdittu.

Likviditeetti ja taloudellinen tulos vuonna 2001

Roton mielestä Linna oli puuttunut sähköpostiviestissä 23.3.2001 (S 201) tehtävänsä mukaisesti asioihin ja "piiskannut" organisaatiota. Roton mielestä kassa ja tulos olivat eri asioita. Roto oli 13. tai 14.8.2001 tullut tietoisiksi Jippii GmbH:n todellisesta tilasta kiinnitettyään huomiota huolestuneisiin ilmeisiin yhtiössä.

Hallituksen kokouksen 7.3.2001 pöytäkirjan (S 147) kohdassa 4.3. oli todettu, että likviditeetti oli tiukka. Roto on hovioikeudessa todennut, että Saksassa oli tehty töitä ja kasvu oli ollut voimakasta. Pöytäkirjassa oli rehellisesti kuvattu Saksan tilanne.

Hallituksen kokouksen 11.4.2001 pöytäkirjan (S 149) kohdassa 4.2 oli todettu, että likviditeetti oli edelleen tiukka ja laskutusjärjestelmässä oli ollut puutteita. Roton mielestä nämä olivat olleet tärkeitä asioita ja ongelmien ratkaisemiseksi oli tehty töitä.

Järvinen oli sähköpostiviestillä 8.5.2001 (Roto 11) pyytänyt tekstejä osavuosikatsauksen luonnokseen. Luonnokseen oli merkitty se, kenen oli tullut täyttää tietty osio. Roto oli saanut tiedotteen 15.5.2001 tiedoksi hallituksen jäsenenä, mutta hän ei ollut antanut siihen mitään tietoja.

Hallituksen kokouksen 9.5.2001 pöytäkirjan (S 167) kohdassa 4.2. oli todettu, että likviditeetti oli tyydyttävä, mutta yhä tiukka. Kohdassa oli käsitelty Gigabell-kaupan järjestämistä ja laskutusjärjestelmiä. Pöytäkirjan kohdassa 6 oli käsitelty haltuunottoa ja Roto oli saanut tähän liittyvän Lehden raportin. Kohdassa 12 oli käsitelty IRU-sopimusta ja sen hintaa sekä projektin myöhästymistä. Roto ei ollut ollut mukana kohtaa 12 käsiteltäessä.

Tiedote 23.5.2001

Tiedotteen 23.5.2001 luvut olivat Roton mukaan olleet oikeita, mutta tiedotteen sanamuoto oli ollut huono. Roto ei ollut käsitellyt tiedotetta. Tiedotteen ajankohtana hän oli ollut matkoilla eikä hän ollut saanut siitä etukäteen tietoa. Hän oli itse joutunut myöhemmin selvittämään sen sisällön.

Osakemyynnit

Roto oli myynyt osakkeensa, koska hän oli ollut rakentamassa taloa ja joutunut maksamaan veroja (tilinsiirtolomake 30.4.2001). Roto oli ollut velkaa Auratum Oy:lle suunnatun annin johdosta ja hän oli maksanut velan takaisin (Roto 22). Linnan sähköpostista 23.3.2001 (S 201) Roto totesi, ettei hän ollut halunnut myydä osakkeitaan, koska oli uskonut Jippiihin.

Lehti on hovioikeudessa kertonut, että hänellä oli vuonna 2001 ollut 10 vuoden kokemus tietoliikennealalta ja että hän oli tuntenut telemarkkinat sekä -tuotteet. Lehdellä ei ollut koulutusta tai kokemusta yrityshallinnosta eikä kirjanpidosta. Lehti osasi kuitenkin lukea tilinpäätöksestä tuloslukuja ja hän ymmärsi kassavirtatason asioita.

Telemarkkinanäkymät olivat vuosina 2000 ja 2001 olleet erittäin lupaavat. Sen sijaan vuonna 2001 tilanne oli muuttunut ja näkymät olivat huonontuneet. Markkinoille oli kuitenkin tullut uusia tuotteita ja uusilla nopeilla toimijoilla oli ollut mahdollisuuksia. Jippiin tavoitteena oli ollut toimia Euroopan laajuisesti samalla toimintatavalla ja yhtiöllä oli ollut mahdollisuus menestykseen. Sillä oli ollut osaava ja myöhemminkin menestynyt henkilöstö. Jippiin organisaatio oli ollut edistyksellinen matriisiorganisaatio, jossa oli ollut liiketoimintayksiköjä ja myyntikonttoreina maaorganisaatioita. Jippii GmbH:ssa oli ollut, kuten emoyhtiössä, täysi organisaatio. Jippii GmbH:sta oli ollut tarkoitus tehdä myyntikonttori kuten muistakin tytäryhtiöistä.

Lehden asemasta

Jippii GmbH:lla oli ollut kaksi toimitusjohtajaa eli Zahl ja Aho. Zahl oli ollut johtajana saman ajan kuin Lehti oli ollut Saksassa. Zahl oli ollut Lehden esimies. Zahl oli ollut toimintatavoiltaan perinteinen johtaja. Tekniikan osalta Neuvo oli ollut Lehden esimies. Neuvo oli ollut tekninen edustaja ja hän oli hoitanut laskutuksen ja verkot. Stöcklin oli johtanut talousosastoa ja hän oli ollut myös johtoryhmän jäsen. Jippii GmbH:n organisaatiokaavio (S 10) oli muuttunut ajan myötä. Ohjaus oli tullut Suomesta.

Lehti oli ollut konsernin joryn jäsen huhtikuuhun 2001 asti. Hän oli aloittanut työt Jippii GmbH:ssa helmikuussa 2001. Lehti oli osallistunut viikoittain Jippii GmbH:n johtoryhmän kokouksiin. Johtoryhmä oli ollut tietojen vaihtopaikka. Lehti oli täyttänyt Suomesta tulleita tietopyyntöjä ja noudattanut emoyhtiöstä tulleita käskyjä ja tavoitteita. Lehti arvioi oman asemansa integraation varmentajaksi. Lehdellä oli Saksassa ollut projektin johtamistehtäviä. Lehdellä ei ollut ollut alaisia eikä laskujen hyväksymisvaltuuksia. Lehti oli saanut talouslukuja omaan käyttöönsä vain johtoryhmän jäsenenä. Hän ei myöskään ollut tekemisissä kirjanpidon kanssa. Johtoryhmässä oli käyty viikoittain läpi eri liiketoiminta-alueet. Lehti ei ollut osallistunut raportointipakettien laadintaan. SALB-järjestelyn osalta Lehti oli kertonut, että hän oli allekirjoittanut Ahon ja Linnan puolesta leasingtodistuksen (S 39). Häneltä ei ollut kysytty suostumusta allekirjoittamiselle. Lehden mielestä sopimuksen allekirjoittaminen ei ollut ollut poikkeuksellista. Lehti oli lopettanut Jippii GmbH:ssa elokuussa 2001.

Tilanteesta vuonna 2000 ja raportti 20.1.2001

Sähköpostistaan 20.1.2001 (S 66) Lehti totesi, että Jippiin johtoryhmä oli halunnut Saksan tilannetta selvittävän. Lehti oli lähtenyt Linnan ja Joensuun kanssa Saksaan. Selvitystyötä oli tehty Sundströmin kanssa. Selvitystyö oli tiivistetty dokumentiksi. Lehti kuvaili asemaansa raportin laatimisessa sihteeriksi ja hän oli osallistunut verkko-osuuden selvittämiseen. Manninen oli selvittänyt kuluttajapuolen, Aho yrityspuolen, Linna taloustiedon ja Joensuu yhdessä Sundströmin kanssa juridiikan. Lehti ei ollut saanut Linnan sähköpostiviestiä ”a few corrections” 21.2.2001 (S 85).

Lehti ei ollut nähnyt tositetta 20141. Lehden mukaan verkkokustannussäästöjä oli syntynyt Jippii GmbH:ssä sitä mukaan kun vuonna 2001 verkko oli valmistunut ja henkilöstöä vähennetty. Frankfurtissa toimitilat oli vuokrattu edelleen. MOX-laskutus tarkoitti Gigabellin ostamaa yhtiötä ja sen laskutusta.

Raportti 7.5.2001

Hallituksen kokouksesta 9.5.2001 (S 230), joka sisälsi Lehden raportin 7.5.2001, Lehti totesi, että pyyntö raportin tekemisestä oli tullut hänelle ja Sundströmille. Lehti oli ottanut kantaa Linnan pyynnöstä tämän pyytämiin asioihin. Lehti oli tehnyt saman raportointityön kuin 20.1.2001. Hän oli kerännyt tietoa verkosta ja integraatiosta. Stöcklin oli kerännyt tietoa talouspuolelta. Lehti oli lähettänyt muitakin raportteja, koska hän oli halunnut tiedon kulkevan Suomeen. Tilanne oli kuten raporttiin 7.5.2001 oli kirjattu.

Gigabellilla oli ollut kallis oma verkko. Jippiin oma verkko oli palvellut paremmin. Lehti ei ollut tiennyt verkkosopimuksista tai siitä, oliko niitä siirtynyt Jippii GmbH:lle. Jippii GmbH oli korvannut vanhat Gigabellin aikaiset kansainväliset verkot. Lehti oli Järvisen pyynnöstä kirjoittanut vain yhden rivin Saksan verkosta raporttiin 9.5.2001. Lehti oli raportoinut vain Saksan verkosta, jonka liittyminen kansainväliseen verkkoon oli edistynyt. Kansainvälinen yhteys oli valmistunut heinäkuun alussa 2001, kun yhteys Frankfurtista Tukholmaan oli saatu. Lehden mukaan tiedotteessa 15.5.2001 oli puhuttu eri maiden välisestä liikenteestä. IRU-sopimuksen mukaiset kansainväliset verkot Ring A ja B olivat valmistuneet. Lehti on todennut hovioikeudessa tietävänsä asiasta vain sen mitä oli lukenut tilinpäätöstiedotteesta.

Hän ei ollut ollut mukana viestinnässä eikä hänellä ollut käsitystä virheellisistä tiedoista. Likviditeetitilanne oli ollut vakaa ja rahaa oli saatu tarvittaessa omistajilta. Hänellä ei ollut ollut tietoa omien toimien tai Jippii GmbH:n lukujen vaikutuksesta konserniin tai arvopaperimarkkinoihin.

Integraatiosta

Lehden mukaan integraation tarkoitus oli ollut saattaa eri järjestelmät, kuten asiakas-, tuotanto- ja laskutusjärjestelmät, yhteen. TMS-laskutusjärjestelmä oli ollut kehittynyt verrattuna Gigabellin aikaiseen järjestelmään. Uudella järjestelmällä oli haettu tehokkuutta ja pyritty koko konsernissa yhteen järjestelmään. Lehden mielestä laskutus oli saatu kuntoon. Integraatio oli ollut valmis kesällä 2001. Tämä oli käsittänyt laskutus-, puhelin-, nettisivu-, mobiili- ja telepalvelut sekä reskontran. Gigabellin asiakastietokannat oli siirretty Jippiille. Laskutuksen viivästys oli vuonna 2001 ollut 1-2 kuukautta, mutta osin oli jopa pysytty aikataulussa. Tammi-helmikuun osalta laskutus oli tapahtunut toukokuussa 2001. Inter Carrier Clearancea (ICC) oli manuaalisena ollut vaikea seurata. Uusien tuotteiden kehitykseen ei mainituilla ongelmilla ollut ollut vaikutusta.

Saksan sisäinen verkko oli ollut Lehden vastuulla ja hän oli raportoinut siitä Neuville ja liiketoimintajohtajille. Lehti oli tehnyt sopimuksia paikallisten

operaattoreiden kanssa.

Kansainvälinen verkko oli yhdistänyt eri maita. Saksan verkko oli yhdistynyt Frankfurtissa kansainväliseen verkkoon. Carrier sales -myynnin osalta tilanne Saksassa oli ollut hyvä, koska Pohjoismaihin suuntautuvaa kilpailua ei ollut ollut. Carrier sales -laskutus oli tapahtunut koko ajan aikataulussa.

Lehdellä oli ollut laskutusjärjestelmävastuu Jippii GmbH:ssa. ICC-liikennetiedot olivat olleet käytössä. Jippii GmbH:ssa laskelmista oli vastannut Dinter. Lehti oli verrannut omia raporttejaan DTAG:n raportteihin. Gigabellin liiketoimintakaupan jälkeen operaattorit olivat kiristäneet Jippiitä verkkoyhteyksien katkaisemisella, koska Gigabelliltä oli jäänyt laskuja maksamatta. DTAG:n ennakkomaksut olivat olleet käytössä helmikuun tai maaliskuun 2001 loppuun asti. Sen jälkeen ICC-tiedot oli saatu järjestelmästä. DTAG ei ollut laskuttanut ennen toukokuuta 2001 ja silloinkin virheellisesti. Lehti oli pitänyt ICC-tietoja luotettavina ja oli itsekin osallistunut niiden selvittelyyn. Lehti ei ollut ollut tietoinen siitä, kuinka laskutustiedot oli kirjattu vuonna 2001. Tiedot olivat kulkeneet Dinteriltä Linnalle ja Aholle. Tammikuussa 2001 Lehti oli toiminut laskutustietojen osalta sihteerin ominaisuudessa. Toukokuussa 2001 Lehti oli tiedustellut Dinteriltä, miten laskutusta oli selvitetty. Sundström oli reklamoinut DTAG:n laskuista. Laskutus oli jäänyt lopullisesti selvittämättä. DTAG-kulut Q1/01 oli kirjattu Jippii GmbH:n kirjanpitoon, mutta Lehti ei ollut tiennyt, miten DTAG-kulut oli vuodelta 2001 kirjattu konsernin tilinpäätökseen.

Laskutusjärjestelmä oli valmistunut heinäkuun 2001 alkuun mennessä. Saksan laskutus oli toiminut (Y 68). Sähköposteista 10.7.2001 (S 213-216) Lehti totesi, ettei laskuja ollut lähetetty ulos. Sähköpostista 23.7.2001 (S 371) Lehti on hovioikeudessa todennut, että laskutus oli toiminut. Laskutus oli jouduttu tekemään vaihteittain johtuen asiakkaiden suoraveloitujärjestelmistä. Sähköpostin 12.8.2001 (S 219) mukaan liikennemääräinen laskutus ei ollut toiminut. Kyse oli ollut Web-hotellilaskutuksesta eikä se ollut liittynyt kuluttaja- tai yritysasiakkaisiin.

Lehti on todennut sähköpostiviesteistä 10.5.2001 (S 235) ja 11.5.2001 (S 236), joissa oli aiheena Jippii GmbH:n maksukyky, että Zahl oli ilmoittanut tarpeesta hakea Jippii GmbH rahoituksen puuttuessa insolvenssitilaan. Sundström oli selvittänyt konkurssin edellytykset Saksassa. Lehti oli varmistanut tiedon kulun Suomeen ja Jippii oli taannut Jippii GmbH:n maksukyvyn. Lehden mielestä tilanne ei ollut ollut huolestuttava, vaikka keskustelu konkurssin edellytyksistä oli ollut huolestuttavaa.

Lehti on todennut sähköpostiviesteistä 18.7.2001 (S 269-271), että tuolloin oli ollut tarve lisärahoitukselle ja rahaa oli myös saatu. Myös Saksan lainsäädännön edellyttämä vakuutus oli toimitettu. Sähköposteista kesä-/heinäkuussa 2001 (S 252-254) Lehti ei tiennyt, miksi asiasta ei ollut tiedotettu. Lehti ei ollut vastannut tiedotuksesta.

Osakemyynnit

Lehti oli etukäteissuunnitelman mukaisesti myynyt kolmasosan

osakkeistaan lock up -ajan päätyttyä 10.4.2001 alkaen. Lehdellä ei ollut ollut muista poikkeavaa tietoa tilinpäätöksen oikeellisuudesta eikä syytä epäillä kansainvälisen verkon tai integraation aikataulua. Kansainvälinen verkko oli myös valmistunut heinäkuun alussa. Hän oli uskonut, että Jippii GmbH:n tuloksen kääntymiseen voitolliseksi. Hänellä ei ollut ollut tietoa, joka olisi poikennut tiedotteen 23.5.2001 tiedoista. Saksan verkon valmistumisella ei ollut ollut sinänsä vaikutusta, koska Lehdellä oli ollut olemassa varasuunnitelma. Operaattorit olivat olleet halukkaita vuokraamaan verkkoa muuttuneessa tilanteessa. Saksan verkon valmistumisella ei ollut ollut merkitystä Jippii GmbH:n voitolliseksi kääntymisessä.

Karila on hovioikeudessa kertonut, että hänen erikoisalansa oli IT-teknologia. Johannesdahl oli pyytänyt hänet yhtiön hallitukseen. Karilan asema hallituksen jäsenenä oli ollut luottamustoimi. Jippii oli toiminut halvalla ja nerokkaasti ja työtä oli tehty omin voimin. Laskutusjärjestelmä oli ollut keskeinen tekijä operaattorin toiminnalle. Jippiin tavoitteena oli ollut siirtää liiketoimintamallinsa muihin maihin. Karilalla ei ollut ollut operatiivisia tehtäviä Jippiissä. Hän oli vain kerran käynyt EU-komissiossa Brysselissä. Johannesdahl oli vastannut operatiivisesta toiminnasta ja joissakin asioissa Kuokkanen. Linna oli vastannut talousasioista, Roto kansainvälisistä sopimusasioista, Joensuu lakiasioista ja vastaavat johtajat omista asioistaan.

Hallituksen vastuu

Hallituksessa oli päätetty linjakysymykset ja vastattu siitä, että hallinto oli asianmukaisesti järjestetty. Toimitusjohtaja oli tuonut asiat hallitukseen. Hallitus puolestaan oli antanut toimeksiantoja toimitusjohtajalle. Operatiiviset asiat olivat kuuluneet toimitusjohtajalle. Vastuita ei voitu lukea sähköposteista ja ne olivat vain "kohinaa". Jippiissä ongelmat oli tuotu ensin johtoryhmään ja vasta sitten hallitukseen. Hallitus oli kokoontunut kerran kuukaudessa eikä se ollut mennyt yksityiskohtiin. Tarvittaessa oli pidetty puhelinkokouksia. Hallitus oli luottanut annettuihin tietoihin ja toimivaan johtoon. Hallitus oli odottanut Jippiiltä kasvua. Rahatilanne oli ollut erittäin tiukka. Tiukkuus ei sinänsä ollut ollut huolestuttavaa, mutta välillä vallinnut erityinen tiukkuus oli ollut. Siksi rahoitusjohtajaksi oli nimitetty Kivelä. Hallituksessa erityisesti Kuokkanen oli hoitanut likviditeettiä. Hallituksessa oli ollut rahoitusasiantuntijana suurta rahoittajaa edustava Malin. Hallitus ei ollut havainnut virheitä tilinpäätöksessä. Hallituksen saamat raportit olivat perustuneet kirjanpitoon. Virheellisiä lukuja ei ollut tuotu hallitukseen. Pörssikursseista ei ollut hallituksessa keskusteltu.

Gigabell-kauppa

Kuokkanen oli tuonut Gigabell-kaupan hallituksen käsiteltäväksi. Karila oli nähnyt kaupassa riskejä ja siksi osakkeiden sijasta oli ostettu Gigabellin liiketoiminta. Kaupassa ei ollut otettu juridisia vastuita. Käytännössä vastuita oli tullut Jippii GmbH:lle siirtyneiden henkilöstön ja toimitilojen

muodossa sekä Gigabellille etukäteen maksettujen puhelinaikojen sekä Gigabellin maksamattomien laskujen takia.

Kansainvälinen verkko

Gigabellin konkurssi oli mahdollistanut Jippiin kasvamisen isoksi toimijaksi. Kansainvälinen runkoverkko oli ollut oleellinen asia, koska tällöin oli ollut mahdollisuus päästä verkon omistajille suoritettavista maksuista ja samalla itse päästä laskuttamaan muita. Karila viittasi hovioikeudelle jättämäänsä piirroksen verkkoyhteyksistä ja totesi, että verkko New Yorkiin lähti Lontoosta. Yhteydestä Hampurista Tukholmaan oli luovuttu samalla kun uusi yhteys suoraan Frankfurtista oli valmistunut. Saksan sisäisen verkon yhteydet olivat olleet 155 Mbit suuruiset ja verkko oli kulkenut Hampurista ja Frankfurtista muihin Saksan kaupunkeihin.

Karila oli uskonut Lehden 7.5.2001 antamaan raporttiin verkon valmistumisesta kahden kuukauden kuluessa. Verkon toimittaja KPNQwest oli ollut suuri toimija. Karila oli uskonut, että raportin tiedot olivat liittyneet KPNQwestin kanssa sovittuun uuteen toimitusaikaan.

Karila oli kuullut Saksan ongelmista IRU-sopimukseen liittyen ensimmäisen kerran 6.2.2001. Hallitus oli pyytänyt selvitystä siitä, miltä osin verkko oli ollut valmiina. Hallituksen kokouksessa oli ollut käsillä selvitys, jonka mukaan verkko olisi ollut valmis 1.4.2001 mennessä. Karila oli ollut tästä kokouksesta poissa. Hallituksen kokouspöytäkirjassa 11.4.2001 (S 149) kohdassa 9 käsiteltiin IRU-sopimusta. Karila oli ollut esittänyt kokouksessa kritiikkiä verkon myöhästymisestä. Hallitus oli vaatinut uuden selvityksen verkosta. Hallituksen kokouksessa 9.5.2001 Karila oli tutustunut Lehden raporttiin, jonka mukaan runkoverkon rakennustyöt olivat olleet pahasti kesken. Joensuun selvityksen mukainen verkon valmistumisen määräaika huhtikuun alussa oli mennyt jo aiemmin ohi eikä asia ollut enää esillä kokouksessa.

Vuoden 2000 tappiollisuus ja tietoisuus siitä

Karila ei tuntenut Langen raportointipakettia. Karila koki, että asiaa oli vääristelty esitutkinnassa. Esitutkintapöytäkirjan sivuun 1331 liittyen, jossa käsiteltiin raportointipakettia, Karila on hovioikeudessa kertonut luulleensa, että Jippii GmbH:n oma pääoma oli ollut miinuksella. Kuulustelija oli johdatellut Karilaa.

Hallituksen kokouksen pöytäkirjan 27.10.2000 (S 58) kohdassa 4 mainitusta rahoitustappiosta Karila totesi, ettei siinä ollut kysymys kirjanpidollisesta tappiosta.

Hallituksen kokouksen pöytäkirjasta 9.11.2000 (S 59) ilmeni, että Gigabellin konkurssipesä oli tehnyt tappiota.

Pörssitiedotteesta 15.11.2000 (S 60) Karila totesi, että Jippii GmbH:n oli oletettu olevan lievästi tappiollinen. Hallituksen kokouksessa 21.11.2000 (S 61) ilmennyt oletettu tappiollisuus oli ollut Karilan käsitys alkuvaiheessa, koska Gigabellin pesä oli ollut niin sotkuinen. Hallituksen kokouksessa 18.12.2001 (S 65) kävi ilmi, että tappio oli ollut 10 miljoonaa Saksan

markkaa. Hallituksen kokouksessa 6.2.2001 (S 68) kävi ilmi, että tappio oli ollut 14,3 miljoonaa Saksan markkaa. Hallituksen kokouksessa 7.3.2001 (S 71) oli todettu 127.000 Suomen markkaa voitollinen tulos, mutta Karila ei ole hovioikeudessa muistanut mahdollisia keskusteluja muuttuneen tuloksen johdosta. Aiemmat luvut olivat olleet arvauksia. Hän oli odottanut Jippii GmbH:sta hieman huonompia tuloksia. Oli kuitenkin huomioitava, että siellä oli toiminut ammattitaitoinen henkilöstö. Liiketoiminnassa budjetti ei ollut sitova.

Jippii GmbH vuonna 2001

Karila ei ole hovioikeudessa muistanut, mitä hallituksen kokouksessa 9.5.2001 oli keskusteltu Jippii GmbH:n Q1/2001 tuloksesta. Karila oli odottanut huonompaa tulosta alkuvuonna 2001. Tuloksen tekemisessä oli ollut kova työ. Kokouksessa 9.5.2001 oli todettu, että integraatio oli ollut hyvässä käynnissä. Luvuissa ei ollut havaittu vikaa. Rahaa oli siirretty Jippii GmbH:lle sen vuoksi, että Gigabellilta ostettu liiketoiminta oli osoittanut ennakoitua ongelmallisemmaksi. Tavoite oli ollut, että Jippii GmbH nousi pohjalta kun osattiin toimia oikein. Laskutusjärjestelmien ongelmien selvittäminen oli edistynyt ja aiheuttanut paljon työtä. Karila ei ollut tuntenut Jippii GmbH:n todellista tilannetta vuonna 2001. Johannesdahl ei ollut salannut mitään. Vielä heinäkuussa 2001 Karilalla ei ollut ollut tietoa Iivanaisen selvityksestä. Selvitys oli kuitenkin myöhemmin osoittautunut riittämättömäksi.

Karila oli menettänyt luottamuksensa toimivaan johtoon 14.8.2001, kun Jippii GmbH:n oli havaittu olevan huomattavasti tappiollisempi kuin oli ollut aiemmin ilmoitettu ja talouslukujen epäluotettavuus oli tullut ilmi. Kassa oli ollut tyhjä eikä ollut tiedetty, kuinka pakolliset maksut kyettiin maksamaan. Tilanne oli poikennut toukokuussa ilmoitetusta. Muuttuneen tilanteen johdosta hallitus oli antanut Jippii GmbH:n johdolle/Iivanaiselle tehtäväksi tehdä laskelmat rahan kulutuksesta ja rahoituksesta. Iivanainen ei kuitenkaan viikon kuluessa ollut tuottanut tarvittavia faktoja. Karila ei kuitenkaan ollut olettanut tapahtuneen mitään rikoksia. Eroamiseen oli vaikuttanut lisäksi verkon toimimattomuus ja yleinen telealan lama.

Tiedote 23.5.2001

Karila ei ollut tiennyt tiedotteen 23.5.2001 antamisesta etukäteen. Järvinen oli soittanut illalla ennen sen antamista. Karilalla ei ollut ollut syytä estää tiedotteen antamista. Tiedote oli ulottunut pitkälle tulevaisuuteen, mutta sen lukuja ei kukaan ollut kiistänyt. Karila oli olettanut tiedotteen vaikuttavan osakkeen arvon nousuun. Tiedote oli annettava, jos siihen oli aihetta.

Pölönen on hovioikeudessa kertonut, että hän oli kauppatieteiden maisteri ja oli vuodesta 2001 työskennellyt PwC-tilintarkastusyhteisössä. Yhtiön johto vastasi tilinpäätöksen laatimisesta. Tilintarkastaja tarkasti tilinpäätöksen ja antoi lausunnon yhtiökokoukselle. Tarkastuksessa katsottiin, antoiko tilinpäätös riittävän ja oikean kuvan yhtiön taloudellisesta tilasta. Kokonaisuuden ei tullut sisältää olennaisia virheitä.

PwC-yhteisö oli suorittanut tilintarkastuksen Jippiissä vuoden 2000 osalta. Miettinen oli ollut päävastuullinen tarkastaja ja vastannut

tilintarkastuksesta. PwC oli laatinut tilintarkastussuunnitelman. Käytännössä tiimi oli tarkastanut tilinpäätöksen ja Pölönen oli toiminut tiimin managerina. Tiimissä oli ollut viisi henkilöä. Jippiin tarkastus oli ollut jatkuvaa, mutta tilinpäätös oli tarkastettu erikseen. Tarkastus oli ollut analyttinen. Kuitteja ei ollut tarkastettu, mutta liiketoiminta sen sijaan oli. Tarkastus oli kohdistunut suuriin asioihin ja siihen, ettei tilinpäätöksessä ollut olennaisia virheitä. Vuoden 2000 tilinpäätöksen osalta tiimi oli aloittanut työnsä helmikuussa 2001. Tilintarkastuskertomus oli annettu 20.3.2001.

Tilinpäätös vuodelta 2000 ja SALB-järjestely

Jippiissä oli havaittu, että osa Jippii GmbH:ssa tapahtuneesta käyttöomaisuuden myyntivoitosta oli kohdistettu kuluja vastaan. Oikaisujen tekemiselle konsernin tilinpäätöksessä oli ollut lyhyt aika ja siksi oikaisu oli tehty suoraan konsernikirjanpitoon. Tilintarkastuspalaverissa numerot eivät olleet olleet esillä. Oikaisusta oli tilintarkastajille esitetty hyvän kirjanpitotavan mukainen ja välttämätön, uskottava sekä looginen selvitys. Jippiin johto kokonaisuudessaan oli ollut mukana selvityksen antamisessa. Pölönen oli pyytänyt Saksan PwC-yhteisöltä review-tarkastuksen Jippii GmbH:n vuoden 2000 tilinpäätöksestä (MP 12, 12b ja 13). Tarkastus oli ollut yleisluonteinen eikä lakisääteinen tilintarkastus. Se oli kohdistunut raportointipakettiin.

Pölönen oli tullut tietoiseksi Gigabell-kauppaa koskeneesta pörssitiedotteesta. Pölösen muistiinpanot (MP 3 s. 212) olivat työpaperi, jonka hän aina laati tarkastustoiminnassa. Hän haastatteli toimivaa johtoa ja asiantuntijoita sekä teki muistiinpanoja. Jippii GmbH:ssa oli käyttöomaisuutta myyty 10 miljoonalla Saksan markalla ja voittoa oli tullut 17 miljoonaa Suomen markkaa. Linnan kanssa käytyjen keskustelujen perusteella SALB oli toteutunut vuonna 2000. Sama oli käynyt ilmi PwC:n raportista. Vuokrakausi oli ollut järjestelyssä 24 kuukautta. Kassavirtalaskelma (MP 20) oli peräisin tilintarkastuspapereista ja laskelma oli tehty 21.2.2001 ja se oli toimitettu tilintarkastajille Saksasta. Laskelmassa oli todettu SALB-järjestely ja siihen liittyvät rahavirrat. Tämä osoitti transaktion tapahtuneen vuonna 2000. Saksassa oli erilainen kirjanpitokäytäntö ja sen vuoksi luvut oli Suomessa oikaistava. Suomessa noudatettiin kirjanpitolakia. Jos laista ei löytynyt johonkin tilanteeseen määräyksiä, jotkut noudattivat tuolloin myös IAS-järjestelmää.

Tilintarkastuspalaveri johdon kanssa oli pidetty 26.2.2001. Siitä oli olemassa tilintarkastusmuistiinpanot. Palaverissa olivat olleet läsnä Kuokkanen, Johannesdahl, Linna ja Peltola sekä Pölönen että Miettinen. Palaverissa oli tullut tieto oikaisusta ja selvitys uudelleenjärjestelykuluista. Keskeisimmät asiat olivat olleet Gigabell-kauppa ja Jippiin laajentuminen Saksaan. Erityisesti oli ollut esillä rahoitusleasingin merkitseminen taseeseen. Kyseessä oli ollut muutos, mikä oli ollut tulosvaikutteinen. He olivat saaneet Jippiin johdolta selvityksen myyntivoitosta ja osa kuluista oli kohdistettu myyntivoittoa vastaan. Linna ja Peltola olivat olleet hyvin perillä kuluista, koska he olivat käyneet Saksassa. Kulujen määrät eivät olleet palaverissa esillä. Gigabellin liiketoiminnan haltuunottoon oli

liittynyt paljon kuluja eikä niistä voinut kaikista olla tarkkoja selvityksiä. Järjestelystä syntynyt myyntivoitto 17 miljoonaa Suomen markkaa ei ollut ollut todellinen ja tämä oli tullut oikaista tilinpäätöksessä kuluja vastaan. Oikaisu oli ollut hyvän kirjanpitotavan mukainen ja välttämätön. Muuten tilinpäätös olisi antanut väärän kuvan.

Pölösen on todennut Peltolan sähköpostiviestistä 25.2.2001 (S88), että voittoa oli voitu tulouttaa, koska tämä oli vastannut johdon palaverissa antamia selvityksiä. Vastaaja Miettinen oli edellyttänyt kirjallista selvitystä eli tositteen laatimista oikaisusta. Tosite oli toiminut audit trail -tarkoituksessa ja se oli tullut Pölöselle 27.2.2001 vastaten palaverissa puhuttua. Pölösen ei ollut käynyt sitä yksityiskohtaisesti läpi, koska hänellä ei ollut ollut syytä epäillä selvityksiä. Oikaisulla ei ollut ollut tulosvaikutusta.

Pölösen mukaan hänen esitutkinnassa sivulla 228 olevat muistiinpanonsa ajalta 27.2.2001 koskivat rahoitusleasingia. Tarkastus oli kohdistunut tulosvaikutteisiin eriin. Oikaisun jälkeen tilinpäätös oli antanut oikean ja riittävän kuvan. Oikaisulla ei ollut ollut mitään vaikutusta tunnuslukuihin tai tulokseen. Rahoitusleasingin jaksotus riippui sopimuksen sisällöstä.

Raportointipaketin (S 18) kolmas kalvo oli Pölöselle tuttu. Sen mukaisesti myyntivoitto oli käsitelty kuluja vastaan. Myyntivoittoa ei kuitenkaan ollut todellisuudessa syntynyt, koska hankintamenon allokaatio oli ollut väärä. Uudelleenjärjestelykulut ja vastattavaksi otetut kulut olivat puuttuneet. Liiketoimintakaupan kokonaisuus oli tullut huomioida. Kulujen luonteesta oli ollut selvityksenä vain tosite 20141, jonka tiedot oli esitetty jo tilintarkastuspalaverissa. Kulut olivat liittyneet kauppaan, vaikka kaikki kulut eivät olleet löytyneet Jippii GmbH:n kirjanpidosta. Kauppahinta 10 miljoonaa Saksan markkaa oli nettohinta. Asiakkuuksien arvo ei muuttunut, vaikka käyttöomaisuuden arvo oli nostettu 9 miljoonaan Saksan markkaan. Vastuut oli otettava huomioon hankintamenona. Asset dealissa oli allokoitu käyttöomaisuus ja asiakkuudet. Ne oli kirjattu nettona, kun olisi pitänyt kirjata bruttona. Laskelma Jippii GmbH:n tulokseen tehtävistä korjauksista (S 92) ei Pölösen mukaan liittynyt SALB-järjestelyyn. Laskelman erät olivat raportointipakettiin liittyviä suoriteperusteisuudesta johtuvia oikaisuja liikevaihtoon.

Pölönen on hovioikeudessa todennut, ettei tiedotetta 28.2.2001 ollut tarkastettu. Junioritilintarkastaja saattoi kyllä tarkastaa lukujen yhteneväisyyden tilinpäätöksen kanssa, mutta nyt ei niitä kuitenkaan ollut tarkastettu. Tilintarkastajat olivat jatkaneet tarkastusta 28.2.2001 jälkeen. Pölönen ei ollut muuttanut käsitystään tilinpäätöksen oikeellisuudesta.

Aho on hovioikeudessa kertonut tulleen yhtiöön tarkoituksenaan rakentaa yhtiöille tarjottavia palveluita. Hän oli tullut nopeasti varatoimitusjohtajaksi. Yrityksille tarjottavat internet-palvelut olivat lähteneet vähäisestä toiminnasta, mutta kasvaneet nopeasti syytteen tekoaikana. Ne olivat lähennelleet jopa puolta yhtiön liikevaihdosta. Vuonna 2000 nämä palvelut olivat kasvaneet kymmeniä ellei jopa satoja prosentteja.

Kilpailu ei ollut ollut yhtä kovaa kuluttaja-asiakkaista kuin

yrittäjäsiakkaista. Gigabell-kaupasta Aho on hovioikeudessa kertonut, että Saksa oli ollut potentiaalinen maa yhtiön kansainvälisessä strategiassa. Gigabell oli toiminut Frankfurtista käsin. Se oli joutunut taloudellisiin vaikeuksiin, ja sen avulla oli näyttänyt olevan mahdollisuus vallata Saksan markkinoita. Aho oli ollut mukana ryhmässä, joka oli arvioinut Gigabellin tilannetta ja tehnyt haltuunotto-suunnitelmaa. Suunnitelma oli ollut esillä 9.11.2000 pidetyssä hallituksen kokouksessa. Suunnitelma oli tehty samalla, kun neuvotteluja yhtiöstä oli käyty. Suunnitelma oli pitänyt sisällään muun muassa tekniikan, kuluttaja- ja yrityspalveluiden sekä talousasioiden yhteensovittamisen. Suunnitelmaa oli tehnyt ryhmä, joka oli käsittänyt useita avainasemassa eri tehtävissä olleita henkilöitä. Ryhmällä oli ollut kokemusta yritysostoista. Aho oli ollut mukana vahvasti yrityskaupoissa oman osaamisalueensa tiimoilta. Kauppakirja oli ollut koko johdon tiedossa. Aho ei ollut muistanut sen sisältöä eikä itse neuvotteluita. Gigabell-kauppa oli ollut keino saada liiketoiminta kannattavaksi käyttämällä hyväksi omaa osaamista, tiettyjä työkaluja ja runkoverkkoa. Kohde oli pitänyt saneerata voimakkaasti henkilöstön ja tilojen osalta. Haltuunotto-suunnitelma oli ollut valmis ennen kauppaa. Aho oli ollut toinen Jippii GmbH:n toimitusjohtajista, kun kauppa oli tehty. Haltuunotto oli lähtenyt etenemään normaalisti. Yritysostoja oli jo aiemmin tehty paljon.

Haltuunotto-suunnitelmassa oli muun muassa mainittu, että yhtiön oma verkko oli ollut liian kallis, laskutuksessa oli ollut ongelmia ja henkilökuntaa sekä toimipaikkoja oli ollut liikaa. Aho oli vastannut alkuvaiheessa osaltaan suunnitelman toteuttamisesta. Kun kauppa oli tehty, tavoitteena oli ollut mahdollisimman nopea haltuunotto. Marraskuun jälkeen asia oli edennyt hyvin ja integraatio lähtenyt etenemään. Lähtökohta oli ollut haastava. Aiemmin ei ollut ostettu liiketoimintaa konkurssiin menneeltä yhtiöltä. Liiketoiminta oli nähty mahdolliseksi kääntää voitolliseksi.

Aho ei ole hovioikeudessa osannut tarkkaan sanoa IRU:n merkitystä. Teknologia ei ollut Ahon parasta osaamista. IRUilla oli kuitenkin ollut merkitystä.

Syyttäjän todisteissa S 59 oli kuvattu verkon haltuunoton suunnitelmaa ja kustannuksia. Nykyinen verkko oli maksanut 2,5 miljoonaa Saksan markkaa kuukaudessa. Kun IRU olisi ollut toiminnassa, verkkokustannukset olisivat pudonneet 50.000-75 000 Saksan markkaan kuukaudessa. Saneeraussuunnitelma oli ollut pohjana sille, miksi kauppa oli tehty.

Ahon rooli oli muuttunut joulukuussa 2000. Sen jälkeen hänen vastualueenaan oli ollut enää yritystoiminta ja vastualueeksi oli tullut Englanti.

Yhtiön yritysliiketoimintaan oli kuulunut "carrier sales". Se oli ollut uusi alue ja mahdollistunut, kun yhtiö oli rakentanut kansainvälistä verkkoa. Carrier sales -liiketoimintaa oli ollut vanhastaan monopolien harjoittamaa liiketoimintaa, jossa puhelinliikennettä oli myyty maasta toiseen. Jippiille oli valmistunut oma runkoverkko, jota kautta oli päästy mukaan kyseiseen toimintaan. Sopimusten arvo oli ollut kymmenissä miljoonissa. Sopimuksia oli saatu aikaiseksi ja niistä oli tiedotettu. Runkoverkossa Helsinki-

Tukholma-Frankfurt-Lontoo liikenne oli ollut valtava. Tämä oli kuitenkin ollut vain alkua isolle toiminnalle. Tarkoitus oli ollut myydä verkko täyteen

Yhtiössä oli valmisteltu ja rakennettu langatonta teknologiaa jo vuonna 2000. Seinäjoki oli ollut pilottikaupunki. Samaan aikaa oli käyty keskustelua UMTS-verkoista, mutta WLAN-teknologialla oli voitu toteuttaa huomattavasti nopeampaa datansiirtoa langattomasti kuin, mikä oli ollut mahdollista UMTSissa. WLAN-teknologiassa tukiasemien säde oli ollut pienempi kuin UMTSissa, mutta WLANin kapasiteetti oli ollut paljon suurempi, mutta kustannuksiltaan se oli vain murto-osa. Aho oli tullut nopeasti yksi tämän toiminnan vastuuhenkilöistä. Aho oli perustanut oman yhtiönsä ja hänestä oli tullut yhtiön toimitusjohtaja. WNS Online Oy 2001 oli ollut olemassa helmikuun lopussa. Se oli Jippii Group Oyj:n 100-prosenttisesti omistama tytäryhtiö. Kevättalvi ja alkukevät oli kierrelty eri rahoittajien luona. Tarjouksia oli saatu, yksi oli ollut 240 miljoonaa Saksan markkaa, toinen 400 miljoonaa Saksan markkaa. Ensimmäiseen tarjoukseen ei ollut haluttu tarttua, vaan oli nähty mahdolliseksi hakea korkeampaa rahoitusta. Osa WNS:n rahoista olisi voinut päätyä Jippiille. Jippiin osakekurssilla ei ollut merkitystä WNS:n rahoitukselle. Aho ei ollut ollut tietoinen Jippiin likviditeetistä, mutta yhtiön johto oli antanut luvan tavoitella parempaa tarjousta. Tarjouksia oli tullut kevään 2001 aikana. Tarjouksia ei ollut lyöty kiinni kesällä 2001, kun markkinat olivat romahtaneet. Aho ei ole hovioikeudessa muistanut, oliko markkinoiden romahdus alkanut Nokian tulosvaroituksesta 12.6.2001, mutta kaikki oli pysähtynyt kuin seinään. Lyhyellä aikajänteellä kaikki olivat vetäytyneet.

Aho oli maaliskuussa ostanut Jippiin osakkeita. Hänellä oli ollut vahva luottamus yhtiöön. Sen toiminta oli oltu mullistavaa.

Kun Aho oli tullut taloon, toimitusjohtaja Johannesdahl oli ollut hänen esimiehensä. Jossain vaiheessa esimies oli vaihtunut ensin Peltolaksi, sitten Rotoksi ja loppuvaiheessa Kuokkaseksi. Saksassa paikallinen toimitusjohtaja oli ollut Zahl. Suomesta oli lähetetty maajohtajaksi Panu Lehti. Saksan liiketoiminnoista oli vastannut Zahl.

Vähennykset olivat alkaneet henkilöstöstä. Aho ei ole hovioikeudessa muistanut, milloin toimitiloista oli päästy eroon. Pääkonttori oli siirretty pois, jotta tyhjä tila oli voitu edelleenvuokrata. Tiloista oli pitänyt saada huomattavaa säästöä. Tekniikkaa oli uudelleenrakennettu. Aho ei ole muistanut irtisanomisten yksityiskohtia. Aho oli nähnyt ihmisten murheen, kun heille oli selvinnyt, että työt päättyivät. Laskutusongelmia oli ollut. Suomesta oli tuotu palvelua integroitiin. Lehti ja Neuvo olivat kertoneet, että verkko oli edistynyt.

Sähköpostista 23.3.2001 aiheena emergency call Aho on hovioikeudessa kertonut, että hän ei muistanut viestiä. Hän oli tuntenut lähettäjän äärimmäisen hyvin. Kysymyksessä oli ollut tapa herätellä organisaatiota. Saksan tilanne oli ollut kaoottinen, kun yhtiö oli ostettu. Gigabell oli ollut konkurssikypsä ja asiakkaita oli lähtenyt. Kallio oli ollut yhteyksienhallinta- tai laskutusjärjestelmä, joka oli viety Suomesta. Saksa oli ollut yhtiön ykkösprioriteetti.

Malin on hovioikeudessa kertonut, että hän oli lähtenyt yhtiöön

pääomasijoittajana. Hän oli ollut hallituksen puheenjohtaja listautumisen aikaan lokakuuhun 2000 asti. Sitten Kuokkanen oli tullut hänen tilalleen ja Malin oli jatkanut hallituksen jäsenenä. Malinilla oli ollut taloushallintotausta. Malin, Hahto ja Karila olivat olleet hallituksessa selkeästi ulkopuolisia asiantuntijajäseniä. Saksa oli ollut Kuokkasen idea. Yhtiössä oli haettu Saksasta voimakasta kasvua, asiakaskuntaa ja Suomessa hyväksi havaitun liiketoimintaidean monistamista. Gigabell-kaupan yhteydessä oli ostettu 60.000 asiakkuutta. Asia oli esitelty hallitukselle kuten pöytäkirjassa oli mainittu. Kaupasta oli maksettu 30 miljoonaa Saksan markkaa. Kaupassa oli saatu asiakkaiden lisäksi kalustoa ja olemassa olleita verkkoja. Kauppaa ei tehty osakekauppana, jotta vastuita voitiin jotenkin rajata. Silti oli ollut väistämätöntä, että joitain vastuita oli tullut ja että tavarantoimittajat olivat pyrkineet saamaan ostajalta rahaa. Toiminta oli lähtenyt käyntiin suunnitellun ja budjetoidun mukaan. Työtä tilanteen kääntämiseksi positiiviseksi oli tehty. Toiminnan oli pitänyt kääntyä voitolliseksi Q3/01.

Saksassa Zahl oli ollut virallinen toimitusjohtaja. Aho oli ollut jossain vaiheessa nimettynä vastuuhenkilönä. Hän ei ollut koskaan käytännössä ehtinyt puuttua Saksan asioihin. Englanti oli työllistänyt hänet täysin. Lehti oli lähetetty Saksaan vastaamaan haltuunotosta ja integraatiosta. Lehdestä ei ollut tullut oikeudellista toimihenkilöä, jolla olisi ollut määräysvaltaa. Hän oli vastannut käytännön asioista ja tiedonkulusta Suomeen. Malin ei ollut koskaan tavannut Zahlia. Lehteä ei olisi lähetetty Saksaan, jos Zahlisiin olisi oltu täysin tyytyväisiä.

Hallituksen kokouspöytäkirjasta 7.3.2001 (S 71) Malin on hovioikeudessa kertonut, että kirjauskäytännön vaikutus oli ollut 5 miljoonaa Suomen markkaa, mikä oli vaikuttanut tulokseen. Jos Malinilla oli ollut jotain kysyttävää asiasta, hän oli saanut itseään tyydyttäneen vastauksen.

Hallituksen kokouksesta 18.12.2000 (S 65) Malin on hovioikeudessa kertonut, että syksyllä 2000 oli tiedotettu, että tulos olisi enintään 10 miljoonaa Suomen markkaa tappiollinen. Kun erilaisia alustavia tietoja oli tullut, Malin oli mieltänyt, että jos loppuvuoden sopimukset, kaupat tai kustannussäästöt eivät toteutuisi, oli mahdollisuus, että tappio olisi enemmän kuin 10 miljoonaa Suomen markkaa. Tämä oli tehnyt tilanteen herkäksi. Evlin puolelta oli haluttu, että olemassa olevat osakkeenomistajat myisivät osakkeita. Malin oli halunnut olla varma, että yhtiöstä annettu tieto oli oikein, kun lopullinen tilinpäätös oli julkistettu. Malinin eriävä mielipide oli koskenut sitä, oliko ollut oikea hetki myydä osakkeita, kun oli ollut pientä epävarmuutta.

SALBia oli käsitelty hallituksessa käsitelty lyhyesti. Hallitus oli valtuuttanut Linnan viemään asian eteenpäin. SALB oli nähty hyvin teknisenä, normaalina ja täysin mielenkiinnottomana asiana. Helmi-maaliskuun 2001 kokouksessa oli todettu, että kauppa oli tehty, kun vakuustili oli siltä näyttänyt. Rahat eivät olleet vapautuneet, kun joku oli halunnut jättää tilille 20 miljoonaa.

Elokuussa 2001 Auratum Oy oli lainannut Jippiille rahaa. Tilanne oli ollut sama kuin keväällä 2001. Jippii oli tarvinnut käyttöpääomaa ja vuonna 2001 oli lainattu samalla tavalla kesää lukuun ottamatta. Kesällä Auratum

Oy ei ollut lainannut Jippiille rahaa, koska tällaista ei ollut pyydetty. Kuokkanen oli lainannut itse rahaa.

Malinin oli pitänyt jatkaa hallituksessa ja Copelandin tulla Auratum Oy:ltä hallitukseen toukokuun lopussa tapahtuneen tiedotusta koskevan erimielisyyden vuoksi. Malin oli kuitenkin päättänyt jättää hallituksen.

Karri Linnan sähköpostista 23.3.2001 (S 201) Malin huomautti, että hän ei ollut viestinnän vastaanottajana. Malin oli jättänyt hallituksen tiedotteen 23.5.2001 takia. Hänen mittansa oli tullut täyteen menettelytapojen vuoksi. Hän oli ollut samaa mieltä Kuokkasen kanssa luvuista ja tulevaisuudensuunnitelmista. Syyt oli kirjoitettu hänen irtisanoutumisilmoitukseensa. Hän ei ollut tiennyt, mihin laskelmaan tiedote oli perustunut. Hänelle oli soitettu illalla, että tällainen tiedote annettaisiin.

Malin oli jättänyt hallitustyöskentelyn käytännössä 23.5.2001, teknisesti 6.6.2001. Hän oli 1.6.2001 muuttanut omat optionsa osakkeiksi 100.000 euron hankintahintaan.

Jippiin talousosasto oli verrattuna sen ajan muihin vastaaviin yhtiöihin ollut jopa ylivoimainen. Malin oli vastannut siitä, että Lumme oli palkattu talousjohtajaksi. Lumme oli suosittelut Linnaa seuraajakseen. Malin oli luottanut Lumpeeseen täysin. Talousosastolla olleista osa oli aikaisemmassa työelämässä toiminut tilintarkastustoimistoissa. Työntekijöillä talousosastossa oli ollut hyvä kokemus. Aina, jos talousosasto oli pyytänyt lisäresursseja, hallitus oli pyyntöihin suostunut. Talousosasto oli voinut luottaa siihen, että rahoitus tarvittaessa järjestyi. Malin oli istunut pääomistajan kassan päällä. Yhtiötä ei ollut koskaan ylilainoitettu.

Rahasiirrot Saksaan eivät olleet tavattomia. Rahaa ei ollut sinne upotettu. Gigabell oli maksanut 30 miljoonaa Saksan markkaa. Tappiota oli budjetoitu Q1/01 24 miljoonaa Saksan markkaa. Todennäköisesti loppuvuosikin olisi jotain kuluttanut. Saksaan oli mennyt se, mitä sinne oli pitänytkin suunnitelman mukaan mennä. Auratum Oy oli ollut yhtiön omistaja vuoteen 2005 asti. Yhtiötä oli lainoitettu säännöllisin väliajoin. Yhtiössä oli ollut yhtä tiukkaa myös vuosina 2002-2004. Silti se oli kasvanut hyvin. Kasvu ei ollut ollut sidoksissa likviditeettiin, vaan liikeideaan ja siihen, että yhtiö oli oikeassa paikassa oikeaan aikaan.

Jos yhtiössä ei ollut yhtään velkaa, se toimi tehottomasti. Auratum Oy ei olisi päästänyt Jippiä konkurssiin. Sillä oli ollut aivan liikaa rahaa siinä kiinni. Tiedotteen 23.5.2001 osalta närkästymisen pohjimmainen syy oli ollut se, että hallituksen nimissä oli annettu ohi hallituksen tekemän päätöksen tiedote. Toukokuussa 2001 oli vuoden lock upin jälkeen ensimmäisen kerran ollut avoin ikkuna (= kaksi viikkoa osavuositarkastuksesta) myydä osakkeita. Ensimmäisen kerran 15.5.2001 alkaen oli ollut mahdollisuus tehdä kauppaa. Kesken kahden viikon ikkunan oli annettu yllättäen tiedote. Tästä oli aiheutunut hämminkiä markkinoilla.

Markkinoille oli tiedotettu täysin yksiselitteisesti 2,5 gigabitin Euroopan laajuisesta kansainvälisestä verkosta. Kansainvälinen verkko oli tarkoittanut kansainvälistä eli maiden välistä siirtoverkkoa, joka kapasiteetti oli ollut 2,5

gigaa eikä Saksan sisäistä 155 megan verkkoa.

Saksan oli pitänyt kääntyä Kuokkasen yhtiöön lainaamalla rahoilla positiiviseksi. Kuokkanen oli soittanut heinäkuun puolivälin jälkeen ja pyytänyt Auratum Oy:tä lainaa merkittävän summan. Tämä ei ollut täsmännyt siihen, mitä Malin oli ajatellut kevään perusteella tilanteesta. Malin oli hämmästyynyt ja alkanut selvittää asiaa. Malinilla ei ollut ennen 6.6.2001 aihetta epäillä, ettei hän olisi saanut hallituksessa oikeaa tietoa operatiiviselta johdolta.

Vaihtovelkakirjalainaa ei ollut haluttu. Vaihtosuhte ei olisi tehnyt oikeutta tulevaisuuden näkymille. Merkintähinta oli ollut liian alhainen. Mielenkiinnon kohteena oli ollut liikevaihdon ja asiakkuuksien kasvu eikä niinkään tulos. Kukaan ei ollut kiinnostunut tuloksesta vaan siitä, mikä kasvuvauhti oli ollut.

Steiner oli vastannut toiminnan laillisuudesta. Malin oli soittanut PwC:lle ja kysynyt, kuka oli ollut paras henkilö tilintarkastajaksi ja saanut vastaukseksi, että Kari Miettinen. Kysymyksessä olevaan aikaan ei ollut arvostettu voitontekoa vaan kasvuvauhtia. Analyttikot olivat todenneet vuoden 2000 tuloksesta, että operatiivinen tulos oli ollut tappiollinen ja että Q4/2000 voitollinen kertaluonteisten erien vuoksi.

Manninen on hovioikeudessa kertonut, että hän oli ollut kuluttajatuotteiden varatoimitusjohtaja. Hän ei ollut tiennyt, että tiedote 23.5.2001 oli annettu. Hän oli ollut innoissaan, kun tiedote oli tullut ulos. Se oli antanut hyvän kuvan yhtiöstä. Tiedotteessa oli kerrottu uusista tuotteista ja uusien maiden valloittamisesta. Tiedotteessa oli ollut kysymys yhtiön tulevaisuudesta ja tulevaisuuden tuotteista, mutta ei sen silloisesta kassavirrasta. Kulut olivat olleet minimaaliset Soneran Zediin verrattuna. Tuotot olisivat olleet kymmen- ellei satakertaisia. Tiedote oli vastannut sitä kuvaa, mikä Mannisella oli yhtiöstä ollut. Sijoittajat olivat pitäneet sitä kasvuyrityksenä ja odottaneet siltä paljon tulevaisuudessa. Sijoittajat olivat nähneet Jippiin miljardiluokan yrityksenä.

Yhtiön mahdollisuuksia ei ollut ymmärretty markkinoilla. Siksi tiedote 23.5.2001 oli annettu. Yhtiötä oli arvosteltu tässä ja nyt -tilanteessa, vaikka yhtiötä olisi pitänyt arvostaa 12 kuukauden päähän. Tämä oli näkynyt pörssikurssissa ja yleisenä negatiivisina arvioina.

Manninen ei ollut keväällä ja kesällä 2001 huolestunut Jippii GmbH:n integraation myöhästymisestä. Hän luotti siihen, että asiat korjaantuisivat ajallaan. Mannisen kesälomaan elokuussa 2001 saakka myynti oli sujunut kohtuullisesti. Tiedote 15.8.2001 oli annettu Mannisen loman jälkeen. Manninen oli vasta tuolloin tullut tietoiseksi ongelmista.

Neuvo on hovioikeudessa kertonut, että hänestä oli tullut Jippiin teknologiajohtaja. Hänen esimiehensä oli ollut Johannesdahl. Jossain vaiheessa Neuvo oli ollut hallituksen jäsen. Teknologiaosastolla hänellä oli ollut noin sata alaista. Lehti oli lähetetty Saksaan parantamaan kommunikaatiota. Zahl oli ollut siellä toimitusjohtaja. Neuvo ei ollut ollut hallituksen kokouksessa 6.2.2001 paikalla (S 55).

Gigabell-kaupasta Neuvo on hovioikeudessa kertonut, että hän oli lähes kaikissa yrityskaupoissa käynyt läpi yrityksen teknologian sekä sen, mitä laitteita ja minkälaisia tekniikkaan liittyviä sopimuksia sillä oli ollut. Gigabellin konkurssipesä oli jo siivonnut paljon pois. Saksalainen konkurssilainsäädäntö antoi paljon valinnanvapauksia. Jotakin konkurssipesä oli halunnut pitää itsellään. Gigabellilla oli ollut 100 miljoonan verkonrakennusprojekti Saksassa. Gigabell ei ollut omistanut minkäänlaisia yhteyksiä. Sen yhteydet olivat olleet vuokrayhteyksiä. Jippiille oli siirtynyt Gigabellin Saksan ulkopuolisia yhteysvälejä koskeneita sopimuksia. Suurinta osaa ei ollut otettu. Neuvo ei osannut yksilöidä oletettuja välejä. Verkko oli toiminut jotenkin, joten yhteyksiä oli täytynyt olla. Zahl oli halunnut tehdä Saksasta liian itsenäisen. Tämän takia sinne oli pitänyt lähettää joku.

Ring A oli valmistunut ilmeisesti keväällä 2001. Se oli ollut kriittisin, koska isoja toimintoja oli ollut Englannissa ja Saksassa. Aiemmin oli ollut vuokraverkko. Rengas B:stä, jossa kaikki yhteydet olivat olleet Saksan sisällä, Neuvo ei ollut osannut sanoa, milloin se oli valmistunut. Ring B ei ollut ollut kriittinen. Siinä oli ollut vähän toimintaa. Kysymys oli ollut hitaammista yhteyksistä, jotka olivat olleet Saksan sisällä. Se oli jossain vaiheessa lisätty KPNQwest-sopimukseen. Osa hitaista yhteyksistä oli valmistunut, mutta ei kovin monta. Link D oli valmistunut kaksi viikkoa myöhästyneenä. Ring A:lla oli saavutettu 2,5 gigan nopeus. Alinopeutta ei ollut pystytty teknisesti toteuttamaan. Näin kovaa nopeutta ei ollut tarvittu.

Puheenjohtaja näytti Neuvoille Karilan piirrosta verkosta, mikä vastasi Neuvon käsitystä.

Tiedotteessa 15.5.2001 oli ollut kysymys samasta verkosta, josta oli tiedotettu marraskuussa 2000 eli Ring A:sta ja Ring B:stä. Koskaan ei ollut tiedotettu minkään maan sisäisistä verkoista, koska ne eivät olleet koskaan valmistuneet. Verkko oli elänyt koko ajan. Sveitsissä, Englannissa, Ruotsissa ja monessa muussa maassa oli ollut sama projekti menossa eli liikeyhteyksien runkoverkkoon ja asennettu puhelinlaitteita. Neuvo kertoi, ettei Saksan verkko olisi voinutkaan valmistua 6 viikossa. Siitä ei ollut koskaan tiedotettu. Saksan puhelin ja Deutsche Telecom olivat pitäneet kiinni monopolistaan.

Saksan toimintojen kääntämisen positiiviseksi oli ollut määrä tapahtua omalla verkolla, carrier sales -myynnillä ja pääasiallisesti järjeistämällä toimintoja. Saksaan oli tullut uusi kirjanpitäjä. Tekniikan näkökulmasta ei ollut ollut mitään muuta epäselvää kuin DTAG-ennakkoa koskeva kysymys. Saksassa ei ollut tapahtunut yllättävää kesäkuussa 2001. Iivanaisen luvuista ensimmäiseltä puolikkaalta 2001 Neuvo on hovioikeudessa todennut, että hän oli pystynyt päässä laskemaan, paljonko tekniikka oli Saksassa kuluttanut. Luku oli pitänyt aika hyvin paikkaansa. Tuloista Neuvo ei ollut tiennyt.

Tiedotteessa 23.5.2001 mainitun liikevaihdon realistisuudesta Neuvo on kertonut, että kasvu oli ollut suuri, satoja prosentteja, ja kasvua olisi tullut myöhemminkin.

Gigabell-kaupassa erityisen kiinnostavaa oli ollut puhelinkeskus ja

asiakkuudet. Kaupassa oli tullut kaikennäköisiä sopimuksia ja velvollisuuksiakin. Työntekijöitä oli ollut liikaa. Konkurssipesä ei ollut suostunut irtisanomaan, mikä oli jäänyt Jippiin tehtäväksi. Suurin yllätys oli ollut se, että DTAG oli laskuttanut liikaa.

JIMBO-kokous oli pidetty Frankfurtissa 17.7.2001. Kun oli verrattu ensimmäistä vuosineljännestä ensimmäiseen vuosipuolikkaaseen 2001, oli huomattu ero. Uusi kirjanpitäjä oli ruvennut tekemään asioita eri tavalla, eikä ollut ollut mahdollista seurata, oliko kehitystä tapahtunut vai ei. Uuden henkilön mukaan ennakkolaskutusmaksuja ei ollut tulossa takaisin. Tämä oli kirjannut laskun suoraan kuluksi. Kuitenkin jotain laskulle olisi pitänyt tehdä. Luvut olivat muuttuneet paljon. DTAG oli sanonut laskuttaneensa maksimimäärän mukaan. Neuvon päässälasku oli eronnut DTAGin laskuista 20-30 prosenttia. Iivanaisen mielestä ne olisi pitänyt kirjata kuluksi, vaikka liikennettä ei ollut ollut. Iivanainen oli ollut vihamielinen ja puolustanut kantaansa aggressiivisesti, kun häntä oli velvoitettu antamaan selvitys luvuista. Iivanainen oli vaikuttanut siltä, että hän olisi pelännyt jotain. DTAGin laskut Iivanaisen selvityksessä olivat olleet liian suuret

Ongelma elokuussa 2001 oli ollut se, että käteinen oli loppunut. Neuvo olisi halunnut jatkaa Saksaa. Kaikesta tappiollisesta toiminnasta oli haluttu kuitenkin eroon niin nopeasti kuin mahdollista. Pääsääntö oli, että kansainvälinen verkko oli mennyt maasta toiseen. Operaattoreilla oli ollut verkko ja siihen liitännäisiä. Operaattorit ajattelivat runkoverkkoa. Kansallinen verkko oli kuuluvia pääsääntöisesti maan sisällä. Raja kansainvälisen ja maan sisäisen verkon välillä oli hiuksenhieno.

DTAG-kuluja koskeva ennakkomaksu oli ollut liikenteen maksimimäärän mukainen, mikä tekniikan näkökulmasta oli ollut liian suuri. DTAG oli halunnut pelata varman päälle. Neuvo ei ollut varma, oliko hän nähnyt SALB-sopimuksia, Neuvoita oli varmaan kysytty, minkä arvoisia laitteet olivat olleet. Puhelinkeskuksen käyttöikä oli helposti 10 vuotta. Keskusten tekniikka ei muuttunut. Myöskään ihmisten määräkään ei juurikaan muuttunut. Keskukset oli suunniteltu kestäväksi vuosia.

SALB-kauppahinta oli ollut aika lailla käypä arvo. Se olisi voinut olla 20 prosenttia suuntaan tai toiseen. Neuvo ei muistanut, oliko hän ollut tekemässä SALBia. Leasetec oli 3 vuotta liisannut Gigabellille modeemeja. Sillä oli ollut hyvä käsitys siitä, mikä laitteiden arvo oli ollut.

Yhtiön tiedote 23.5.2001 oli ollut realistinen verrattuna historiaan.

Todellisen käytön näki laskutetuista minuuteista oli syntyneistä cdr-tiedoista. Dinter oli vastannut Saksan puhelinkeskuksen käyttämisestä.

Saikkonen on hovioikeudessa kertonut olleensa PSS-Trade Oy:n omistaja kesästä 2000 kesään 2001. Vuonna 2001 Saikkonen oli omistanut PSS-Trade Oy:stä neljänneksen, Peltola samoin, molempien isät myös yhteensä neljänneksen ja viimeisen neljänneksen oli omistanut Etelä-Pohjanmaan rahasto. Kaikki omistajat olivat olleet PSS-Trade Oy:n hallituksessa. Rahastoa hallituksessa oli edustanut juristi Kari Miettinen. Peltola oli ollut kaupparekisteriin merkitty PSS-Trade Oy:n toimitusjohtaja. Käytännössä Peltola oli kuitenkin ollut vain hallituksen jäsen ja Saikkonen oli vastannut

operatiivisesta toiminnasta.

PSS-Trade Oy oli saanut Jippiin osakkeita myytyään sille PSS-Trade Oy:n osuuden Nic Tietoverkoista vuonna 2000. Heti kaupan jälkeen PSS-Trade Oy:ssa oli keskusteltu Jippiin osakkeiden realisoinnista, mutta osakevaihtosopimuksen ehtojen mukaan osakkeita sai myydä vasta 12.4.2001 alkaen. Tällöin PSS-Trade Oy oli myynytkin osan Jippiin osakkeista. Kaikki muut olivat kannattaneet myyntiä paitsi Peltola, joka oli uskonut Jippiin tulevaisuuteen eikä olisi halunnut luopua osakkeista. Huhtikuussa 2001 oli myyty 75.000 kappaletta Jippiin osakkeita, vaikka ostaja olisi ollut 100.000 osakkeelle.

Elokuun 2001 tulosvaroituksen jälkeen Jippiin osakekurssi oli laskenut. PSS-Trade Oy:ssa oli uskottu Jippiin tulevaisuuteen, joten Jippiin osakkeita ostettiin 15.8.2001 ensin 50.000 kappaletta ja seuraavana päivänä vielä 100.000 lisää. Elo-syyskuussa 2001 PSS-Trade Oy oli sijoittanut Jippiin osakkeisiin melkein miljoona markkaa, mikä oli ollut PSS-Trade Oy:lle iso summa. Näiden osakkeiden myynnistä oli saatu aikanaan voittoa.

Vikkula on hovioikeudessa kertonut aloittaneensa yhtiön toimitusjohtajana 13.12.2001 eli samana päivänä kuin yhtiö oli hakenut yrityssaneeraukseen. Vikkulan mukaan yhtiön oli ajautunut vaikeaan taloudelliseen tilanteeseen, koska markkinoilla oli tapahtunut iso muutos ja tämän toimialan yrityksiä oli alettu arvostaa toisenlaisin perustein. Yrityksiltä alettiin odottaa selvemmin positiivista tulosta ja kassavirtaa.

Yhtiössä oli teetetty yrityssaneeraushakemuksen aikoihin erityistarkastus eikä siinä ollut tehty havaintoja väärinkäytöksistä.

Yhtiö oli saanut ensimmäiset yhteydenotot Ratalta vuonna 2002. Yhtiö oli pyrkinyt kaikin keinoin selvittämään asioita ja auttamaan poliisia.

Ahola on hovioikeudessa kertonut, että hän ja Roto olivat omistaneet Media Invest Int. Oy:n (jäljempänä Media Invest) puoliksi ja Media Invest oli omistanut Jippiin osakkeita vuonna 2001. Ahola oli sittemmin muuttanut Yhdysvaltoihin, minkä vuoksi Roto oli hoitanut liiketoimintaa.

Media Invest oli 18.4. ja 27.4.2001 myynyt Jippiin osakkeita. Osakkeet oli myyty kokonaisuudessaan, koska Media Investillä oli ollut veroja maksettavana. Lisäksi se oli juuri ostanut ison remontoitavan kiinteistön. Lock up -aika oli juuri päättynyt ja osakkeita oli ollut mahdollista myydä. Myynti ei ollut ollut iso asia, mutta se oli ollut välttämätöntä. Roto oli tehnyt osakkeista myyntitoimeksiannon.

Ahola on hovioikeudessa kertonut, että Roto oli vuonna 2001 ollut Jippiin hallituksen jäsen, mutta Aholalla ei ollut ollut tarkkaa kuvaa muusta Roton asemasta. Tuolloin ei ollut ollut puhetta Jippiin taloudellisesta asemasta tai tiedon väärinkäytöstä. Oikeudenkäynti oli vaikuttanut Roton toimintamahdollisuuksiin liike-elämässä. Roto oli ollut perustamassa Terveystaloa, mutta kun rikostutkinta oli tullut vuonna 2005 esille, Roto oli joutunut jättämään hallituspaikkansa Terveystalossa.

Todistaja Kivisilta on hovioikeudessa kertonut olevansa koulutukseltaan

rahoitusekonomi ja tullessa Jippiin palvelukseen huhtikuussa 2001 rahoitusjohtajan tehtävään kehittämään rahoitustilannetta ja likviditeettiä. Kivisilta oli työskennellyt suoraan toimitusjohtajan alaisuudessa yhteistyössä talousosaston kanssa. WNS-projektin myötä Kivisillan työtehtävät olivat painottuneet siihen.

Aloitettuaan Jippiissä Kivisilta oli kiertänyt Ahon kanssa eri maiden tytäryhtiöissä ottaakseen selvää, mikä rahoitustilanne kussakin maassa oli. Kivisilta oli tiennyt, että Saksan varalle oli ollut suuria suunnitelmia, mutta heinäkuussa 2001 oli ilmennyt ongelmia. Laskutusjärjestelmien kanssa oli ollut ongelmia koko sen ajan, kun Kivisilta oli ollut yhtiössä töissä.

Kivisilta oli ollut yllättynyt siitä, miten kireä Jippiin rahoitustilanne oli ollut. Suurimmillaan ongelmat olivat olleet kesälomien alla, kun lomapalkat oli pitänyt maksaa. Tilanne oli ratkennut pääomistajilta tulleella rahoituksella. Kivisillan näkemykseen rahoitustilanteesta on hänen kertomansa mukaan saattanut vaikuttaa se, että hän oli tullut Jippiiseen ns. perinteisemmältä teollisuudenalalta, jossa kasvu ei ollut yhtä kovaa. Kivisilta on kertonut likviditeetin olleen tiukalla sekä kovan kasvuvauhdin että huonon johtamisen takia. Hänen mukaansa johtaminen oli ollut leväperäistä ja rahaa oli käytetty enemmän kuin olisi pitänyt.

Kivisilta ei hovioikeudessa ole muistanut tarkkoja yksityiskohtia ulkopuolisen rahoituksen saannista, mutta on kertonut, että maksusuunnitelmia tehtiin velkojien kanssa ja maksuja hoidettiin tiukalla aikataululla. Kaikki laskut saatiin kuitenkin maksettua.

WSN oli WLAN- eli langattomaan verkkoon liittyvää toimintaa. Kyseinen liiketoiminta oli yhtiötetty erilleen Jippiistä. Jippii oli ollut ainut omistaja, joten toimintaan oli haluttu uusia osakkaita/rahoitusta. Kivisilta oli kiertänyt Ahon kanssa sijoittajien luona alkukesästä elo-syyskuulle 2001. Pankkiiriliike Evli oli ollut mukana asiassa. Muutamia tarjouksia oli saatu, erään tahon kanssa oli käyty neuvottelujakin. Neuvotteluissa oli ollut kyse useista sadoista miljoonista. Elo-syyskuussa oli kuitenkin käynyt selväksi, ettei rahoitusta kireän markkinatilanteen vuoksi saatu. Siihen asti uskoa rahoituksen järjestymiseen oli ollut. Kivisilta on kuvannut, että markkinat olivat pysähtyneet kesän ja syksyn 2001 aikana kuin seinään. Markkinatilanne oli ollut merkittävästi erilainen heinäkuussa kuin se oli ollut toukokuussa.

Tiedotteen 23.5.2001 osalta Kivisilta on todennut, että yhtiössä oli tehty erilaisia laskelmia lähitulevaisuuden tuloksesta ja kasvusta. Näiden laskelmien tulosten välillä oli ollut kuitenkin eroja. Tämän vuoksi Kivisilta oli pitänyt annettua tiedotetta ylioptimistisena. Toisaalta hänellä ei ollut ollut käytettävissään kaikkea sitä tietoa, mitä toimitusjohtajalla ja hallituksen puheenjohtajalla oli ollut. Tiedote oli herättänyt markkinoilla epävarmuutta, mikä oli vaikuttanut osakekurssiin.

Todistaja Hursti on hovioikeudessa kertonut olleensa tapahtuma-aikaan KPNQwestin palveluksessa. Hän ei ollut ollut mukana Jippiin ja KPNQwestin välisen sopimuksen alkuneuvotteluissa, mutta oli tullut tietoiseksi runkoverkkokaupasta allekirjoittaessaan yhtiöiden välisen sopimuksen.

IRU-sopimuksessa myytiin peruuttamaton käyttöoikeus omaan verkkoon esimerkiksi 20 tai 10 vuodeksi. Toimitusaika riippui useista tekijöistä. Toimituksen viimeinen vaihe, last mile, oli ongelmallisista, koska kilpailija toimitti sen. Kilpailijan intressissä puolestaan oli, mikäli mahdollista, vaikeuttaa toimitusta.

Hurstin mukaan omaan verkkoon siirtymisellä ei heti saavutettu säästöjä, koska vanhasta vuokraverkosta irtautuminen riippui sen irtisanomisehdoista ja -ajasta.

Hursti ei ole hovioikeudessa ottanut kantaa siihen, oliko vuoden 2000 puolella solmitun sopimuksen perusteella ollut realistista odottaa verkon valmistuvan 30.6.2001 mennessä. Toimituksessa oli hänen mukaansa ollut normaaleja haasteita. Toimituksen edistymisestä oltiin oltu viikoittain yhteydessä Jippiiseen. Yhteydenpitoa olivat vaikeuttaneet puolin ja toisin käytössä olleet virheelliset sähköpostiosoitteet, minkä vuoksi kaikki viestit eivät olleet tavoittaneet vastaanottajaa. Hursti ei ole osannut sanoa, mitkä yhteysvälit olivat olleet valmiina 30.6.2001, koska hän oli irtisanoutunut KPNQwestin palveluksesta 31.1.2001, minkä jälkeen hän kuitenkin oli mukana KPNQwestin toiminnassa jossain määrin.

KPNQwest oli itse selvittänyt Gigabellin tilannetta mahdollisen yrityskaupan näkökulmasta. KPNQwest oli kuitenkin todennut, ettei sillä ollut kykyä ottaa haltuun Gigabellin laskutusta.

Todistaja Piipponniemi on hovioikeudessa kertonut olevansa koulutukseltaan ekonomi ja olleensa yksi Evli Corporate Financen (jäljempänä Evli) osakkaista vuonna 2000. Piipponniemi on kertonut listautumisen pääjärjestäjän tehtävänä olevan varmistautua siitä, että yhtiön oli listautumiskunnossa ja osakkeille löytyi ostajia. Listautumiskuntoisuudella tarkoitettiin ensisijaisesti sitä, oliko yhtiöllä kysyntää sijoittajien parissa sekä sitä, että yhtiön taloudellinen ja liiketoiminnan kuvaus olivat oikein tarjousesitteessä.

Piipponniemi on todennut, että listautumisesite yhdessä johdon sijoittajatapaamisten kanssa muodosti sijoittajille kuvan yhtiöstä. Jippiin listautumisesitteessä yhtiö oli kuvattu riskipitoisena. Kasvu oli sijoittajien ensisijaisena kiinnostuksen kohteena arvioitaessa kyseisen toimialan yrityksiä.

Listautumisesitteen yksi osio oli yrityksen historiallinen toiminta, jonka tärkeänä osana olivat tilinpäätöstiedot. Listautumishetkellä täytyi olla varmuus siitä, että tilinpäätöstiedot olivat oikeat ja kuvasivat oikein yhtiön taloudellista tilannetta. Evlissä haluttiin aina, että yhtiön tilintarkastajana oli yksi isoimmista kansainvälisistä tilintarkastusyhteisöistä. Tällöin Evli saattoi luottaa siihen, että luvut olivat oikein.

Todistaja Keronen on hovioikeudessa kertonut tulleen Jippiiseen töihin vuonna 1998. Hänen työtehtäviinsä vuosina 2000 ja 2001 oli kuulunut verkon rakentamista, ensin kansainvälisen ja sen jälkeen Saksan verkon rakentamista. Kerosen esimiehenä oli ollut Neuvo kansainvälisissä asioissa ja Saksaan muuton jälkeen Jippii GmbH:n toimitusjohtaja Zahl.

Keronen oli ollut asentamassa IRU-sopimukseen liittyviä laitteita ja valvomassa, että yhteydet muodostuivat. Jos Saksan osuus verkosta olisi saatu valmiiksi, Saksassa olisi saavutettu merkittäviä kustannussäästöjä. Nyt säästöjä oli saatu siitä, että kansainvälinen verkko oli valmistunut ja Gigabellin aikainen liikenne oli saatu siirrettyä sinne.

Keronen on kertonut, että KPNQwestin toimitettua tietyn yhteysvälin Jippiin oli pitänyt asentaa laitteet ja testata yhteys. Jippiin toiminta vei yksittäisen yhteyden osalta joitakin päiviä. KPNQwestin toimituksissa oli kuitenkin ollut ongelmia Saksan verkon osalta. Laitekaapit ja sulakkeet olivat muun muassa olleet vääränlaisia. Keronen ei ole hovioikeudessa muistanut, milloin ongelmat toimituksessa olivat alkaneet.

Keronen on arvioinut, että S 149 olevan Joensuun esityksen arvio verkon valmistusajankohdasta (viikko 17) oli perustunut KPNQwestiltä saatuihin tietoihin. Keronen oli ollut viikoittain yhteydessä KPNQwestiin verkon etenemisestä.

Keronen on kertonut kansainvälisen verkon valmistuneen. Tarkkaa ajankohtaa valmistumiselle hän ei ole hovioikeudessa osannut sanoa. Ring A oli valmistunut, mutta Ring B ei. Keronen on todennut 155 megabitin yhteyksien olevan Saksan sisäistä verkkoa. Nopeammista yhteyksistä Ring B tuki hänen mukaansa Saksan verkkoa, sitä saattoi hyödyntää sekä kansainvälisessä että Saksan verkossa. Keronen on todennut, että Ring B:n voi lukea osaksi Saksan verkkoa.

Keronen oli toukokuussa 2001 uskonut Saksan verkon valmistuvan 30.6.2001 mennessä. KPNQwest oli useita kertoja keväällä 2001 luvannut verkon valmistuvan tietyssä ajassa. Toimitushetki oli lykkääntynyt joka kerta.

Todistaja Wilenius on hovioikeudessa kertonut tunteneensa Kuokkasen 12 vuoden ajan. Kuokkaseen luottaen Wilenius oli sijoittanut maaliskuussa 2001 Jippiin osakkeisiin Kuokkaselta saamallaan varoilla.

Todistaja Iivanainen on hovioikeudessa kertonut, että hän oli koulutukseltaan laskentaekonomi ja hänellä oli controller-kokemusta. Linna oli pyytänyt hänet Jippiihin töihin, koska Jippii GmbH:n raportointipaketeissa oli ollut ongelmia. Työsopimus oli laadittu 31.3.2001, mutta työt olivat alkaneet vasta heinäkuun 2001 alussa. Pölönen oli Iivanaisen mielestä asiantunteva tilintarkastaja. Linna ja Bäck olivat puolestaan ammatissaan luotettavia. Toimintaympäristö Jippiissä oli ollut erilainen kuin mihin Iivanainen oli aiemmin tottunut. Silti perusasiat kirjanpidossa olivat olleet samanlaiset.

Jippii GmbH:n organisaatio

Lehti oli ollut maajohtaja ja Iivanaisen esimies. Iivanainen oli ollut talousjohtaja. Lehti oli esimiehenä antanut Iivanaiselle määräykset ja käynyt kehityskeskustelut. Tämä oli ollut Jippii GmbH:ssä selvää. Zahlilla oli ollut nimenkirjoitusoikeus. Zahl oli ollut toimitusjohtaja, mutta hän ei ollut osallistunut operatiiviseen toimintaan. Lehdellä oli ollut

nimenkirjoitusoikeus. Sundström oli ollut johtoryhmän jäsen ja Dinter oli hoitanut tekniikkaa. Raportointipaketin luvut oli kerätty Jippii GmbH:ssa ja siirretty kirjanpidosta raportointipakettiin. Johtoryhmän kokouksia oli pidetty kaksi kertaa ja Lehti oli ollut kokouksessa kerran läsnä.

Kirjanpito

Iivanaisella ei ollut hovioikeudessa erityistä lausuttavaa Jippii GmbH:n taloushallinnosta. Likviditeettivaikeudet olivat olleet suuret ja maksujen osasuorituksia oli jouduttu tekemään. Saari oli konsulttina tarkistanut lukuja ennen Iivanaista. Iivanainen oli työt alkaessaan ryhtynyt tutkimaan kirjanpitoa, tulosta ja tasetta. Hän oli käynyt läpi tulojaksotuksia, aktivointeja sekä varauksia. Riidanalaiset laskut hän oli ottanut huomioon varovaisuuden periaatteen mukaisesti. Viikon työskentelyn kuluttua hän oli havainnut, että tulos oli ollut 7–9 miljoonaa Saksan markkaa negatiivinen. Koska tulos oli eronnut huomattavasti budjetista, hän oli ilmoittanut tästä Lehdelle. Laskutus oli ollut talousjohtajan ja viime kädessä maajohtajan vastuulla. Marko Lumila oli hoitanut käytännön laskutusta. Laskuttamattoman myynnin määrä oli ollut tiedossa. Ostolaskut tuli kirjata muuttuviin kuluihin. Operaattorikulut olivat puuttuneet kaudelta Q1/2001. Lausumastaan esitutkintakertomuksen sivulla 1809 ”tase ei mene tasan”, Iivanainen totesi, että taseessa oli ollut pieni ero, sillä kaikkia tilejä ei ollut kiinnitetty tuloslaskelmaan ja taseeseen. Iivanainen oli kehottanut Jippii GmbH:n pääkirjanpitäjää tekemään tältä osin korjauksen.

Linnan sähköpostista 10.5.2001 (S 273) Iivanaisen totesi, että kirjauseruste oli ollut suoriteperusteinen. Linnan sähköpostista ”a few corrections” 21.2.2001 (S 85) Stöcklinille Iivanainen totesi, että kuluvaraukset ja aktivoinnit oli tehtävä suoriteperusteisesti. Laskuttamattoman liikevaihdon osalta ei kirjaus ollut ollut kassaperusteinen, vaan normaali tulojaksotus oli tullut tehdä. Iivanainen ei tuntenut Saksan kirjanpitolakia, mutta hän katsoi, että kirjanpidossa noudatettiin suoriteperiaatetta. Hän oli työskennellyt aiemmin Itävallassa ja oli tuntenut sen kirjanpitokäytännön. Hän oli olettanut, että Itävallan kirjanpitokäytäntö oli vastannut Saksan kirjanpitokäytäntöä.

Verkkokulut

Oikeudelle esitettiin Iivanaisen käsin aikaisemmassa oikeuden käsittelyssä tekemä laskelma (S 383). Se sisälsi tärkeimpiä Jippii GmbH:n muuttuvia kuluja eli DTAG-, tdn-, IC- ja Carrier-kuluja. Iivanainen oli todennut aikanaan luvut laskuista, mutta laskelma ei ollut ollut tarkka, koska se oli laadittu muistinvaraisesti kirjanpitoaineiston perusteella. DTAG-kulut olivat olleet suuret. Kauden Q1/2001 osalta niitä ei ollut kirjattu lainkaan eikä edes varauksia ollut tehty. Isot kiinteät liikennekulujen lisäksi tulevat tdn-kulut olivat puuttuneet kirjanpidosta. Tdn-laskussa (S 123) oli ollut kysymys ajalta 1-2/2001 tositteella 1479 26.7.2001 kirjatuihin kuluihin. Lasku oli lähetetty DTAG:lta 13.7.2001. DTAG-kulujen lisäksi olivat puuttuneet operaattoreiden Primus-, Colt- ja Sturm rapid-kulut. Iivanaisen mukaan ostoja ei ollut kirjattu, mutta sen sijaan tulosta parantavia kuluaktivointeja oli tehty. Hänen mukaansa laskut tuli kirjata kuukausittain. Jos laskua ei tullut, oli tehtävä kirjanpitoon kuluvaraus. Lehden sähköpostista Iivanaiselle 14.8.2001 ”DTAG invoice calculation” (S 131)

Iivanainen totesi, että IC-laskut olivat kuuluneet kaudelle Q1/2001. Niistä oli tullut tehdä kuluvaraus. DTAG:n laskut olivat tuskin olleet Jippii GmbH:n käytössä kaudella Q1/2001.

DTAG:n verkkokulujen ennakkomaksuja oli maksettu marraskuusta 2000 helmikuun 2001 loppuun asti. Iivanainen oli käynyt päätilit tuolta ajalta läpi, mutta hänen havaintojensa mukaan montaakaan kirjausta ei kaudella Q1/2001 ollut tehty. Tuloslaskelman pääkirjasivut (S 124) Iivanainen oli käynyt läpi ja katsonut, että ne olivat olleet kohdillaan. Tämän jälkeen hän oli kirjannut laskut ja kuluvaraukset kaudelle Q2/2001. Tuloslaskelman pääkirjasivuista tilistä 03406 (S 122) Iivanainen totesi, että kirjanpitäjä oli kirjannut kuluja tilinpäätökseen, mutta tilanne oli kehittynyt nopeasti eikä asioita ollut ehditty selvittää talousosaston kanssa. Pääkirjanpitäjä ei ollut kertonut, että kuluja olisi ollut kirjaamatta tilinpäätökseen. Tilin 03406 osalta pääkirjan saldo oli maaliskuun lopussa 2001 ollut 1,5 miljoonaa Saksan markkaa. Iivanaisen mukaan tälle tilille oli tullut eniten kirjauksia. Tuloslaskelman pääkirjasivujen tilistä 03178 (S 124) Iivanainen totesi, että maaliskuun lopussa pääkirjan saldo oli ollut 1 miljoonaa Saksan markkaa. Iivanaisen mukaan kuluja oli puuttunut ja niitä oli tullut lisätä kirjanpitoon. Tulosta parantavat toimet oli kyllä aiemmin tehty. DTAG-lasku tosite 1477 (S 26) oli Iivanaisen mukaan kirjattu heinäkuussa 2001 kaudelle Q3/2001, vaikka se oli kuulunut lokakuulle 2000. Tällä ei kuitenkaan ollut Iivanaisen mukaan merkitystä kokonaiskuvalle. Hän ei muistanut sitä, tekikö hän selvitystä laskujen kuulumisesta Jippiille.

Kristian Kashnerin sähköpostista 20.7.2001 (S 392) Iivanainen totesi, että kyseessä oli ollut DTAG:n laskelma palautettavasta verkkokulujen määrästä. Lehti oli vaatinut, että palautettavaksi määräksi oli tullut kirjata hänen arvionsa mukaisesti 900 tuhatta Saksan markkaa. Iivanaisen mukaan oikea kirjattava summa olisi ollut Kashnerin ilmoittama 359 tuhatta Saksan markkaa. Iivanainen oli pitänyt laskelmaa luotettavana huomioiden sen, että se oli tullut DTAG:n organisaatiosta eri henkilöiden kautta. Iivanainen ei ollut tosin tarkistanut lukuja mistään, koska hän oli vain kirjannut niitä. Hän ei muistanut, että olisi keskustellut luvuista Dinterin kanssa. Iivanainen oli lopulta kirjannut 600 tuhatta Saksan markkaa. Oikaisu oli voitu tehdä, koska se ei ollut väärentänyt kokonaiskuvaa. Tulos oli ollut oikeansuuntainen, koska hän oli lisännyt tuloja 1,2 miljoonaa Saksan markkaa, joka oli ollut puolestaan vähän liikaa. Tämä oli tasapainottanut tulosta. Iivanainen ei hovioikeudessa muistanut, että heinäkuussa 2001 olisi edellä mainitun 900 tuhannen Saksan markan laskun lisäksi ollut muita riidanalaisia laskuja. Jippii GmbH ei ollut kiistänyt 1,2 miljoonan Saksan markan suuruisia ennakkolaskuja.

Sähköpostista 13.7.2001 (S 253) Iivanainen totesi, että se oli ollut hänen ensimmäisen viestinsä Jippii GmbH:n kulurakenteesta Zahlille, Lehdelle ja Linnalle. Lehti ei ollut halunnut kertoa asiasta Jippii GmbH:n johtoryhmälle. Zahl oli kuitenkin tiennyt tilanteesta. Iivanainen oli ihmetellyt, kun tilanteeseen ei ollut erityisesti reagoitu. Samanlainen tulospaketti oli mennyt 16.7.2001 Bäckille ja JIMBOn kokous oli pidetty 17.7.2001. Sähköpostista liittyen JIMBOn kokoukseen 17.7.2001 (S 255) Iivanainen totesi, että kokouksessa olivat olleet läsnä Pitkänen, Manninen ja Lehti. Kokouksessa oli käsitelty Lehden esitystä, joka oli perustunut Iivanaisen lukuihin. Tappio oli ollut 8 miljoonaa Saksan markkaa. Lehden

esitys oli ilmennyt sähköpostista 17.7.2001 (S 256). Iivanainen ei muistanut, mitä kokouksessa oli puhuttu saatavista. Velkoja oli ollut enemmän kuin saatavia. Pieni määrä eli 1,2 miljoonaa Saksan markkaa oli ollut tulossa. Lehti oli lähtenyt lomalle pari viikoksi JIMBOn kokouksen jälkeen. Sähköpostista 18.7.2001 Kuokkaselle (S 269) Iivanainen totesi, että aiheena oli ollut oman pääoman korottaminen Jippii GmbH:n maksukyvyyn parantamiseksi. Lisärahoituksen tarve oli ollut 3,25 miljoonaa Saksan markkaa. Koko vuoden tappio oli ollut arviolta 13-14 miljoonaa Saksan markkaa. Hallituksen kokouksen 9.5.2001 (S 208) liitteenä olevan Jippii GmbH:n konkurssipesänhoitajan muistiosta Iivanainen totesi, että laskuttamattomat saatavat oli kirjattu liikevaihtoon tulosta parantavasti, kun liiketoimintaa ja saatavia oli myyty. Iivanaisen mukaan ei ollut ollut olemassa 7 miljoonaa Saksan markkaa laskuttamattomia saatavia.

Kirjeestä 27.7.2001 Zahlille ja Lehdelle (S 271) Iivanainen totesi, että kirjeessä oli Kuokkanen antanut vakuutuksen Jippii GmbH:n toiminnan turvaamiseksi. Linnan sähköpostista 2.8.2001 (S 258) Iivanainen totesi, että vuoden 2000 oikeata tulosta ei ollut katsottu eikä lukuja ollut korjattu kaudelle Q1/2001.

Lehti oli palannut lomalta 3. tai 4.8.2001. Hän oli vaatinut 3-4 miljoonan Saksan markan tappion raportointia Helsinkiin. Liikevaihtoa oli nostettu 1,5 miljoonaa Saksan markkaa ja palkkoja oli aktivoitu sekä poistoajkoja oli muutettu. Iivanainen oli kysellyt Lehdeltä DTAG-kuluista. Lehti ei ollut halunnut huonontaa kauden Q2/2001 tulosta, koska hän oli ollut myymässä osakkeitaan. Lehden mukaan kauden Q3/2001 tulos oli saanut olla mitä oli. Iivanainen oli kieltäytynyt vaadituista tulosparannuskirjauksista. Jippii GmbH:n likviditeetti oli ollut huono johtuen laskutusongelmista ja huonosta liiketuloksesta. Laskuja oli pyritty saamaan liikkeelle, mutta mikään ei ollut auttanut. Vuoden 2000 jäljelle jääneitä kuluja ja kirjoittamattomia kuluja oli kirjattu kaudelle Q3/2001. Jippii GmbH:n raportointipaketista 1-6/01 (S 384) Iivanainen totesi, että raportin 7.8.2001 mukaan tappiota oli tullut 11,3 miljoonaa Saksan markkaa.

Iivanainen oli käynyt Helsingissä 14.8.2001. Peltola, Roto ja Kivelä olivat katsooneet Jippii GmbH:n tulosta. Iivanainen oli todennut, ettei kuluja voinut poistaa kirjanpidosta eikä tulosta voinut muokata noin vain. Hänet oli pyydetty myös hallituksen kokoukseen. Iivanainen oli ilmoittanut hallitukselle, että arvioitu Jippii GmbH:n tulos oli ollut 22 miljoonaa Saksan markkaa negatiivinen ja konkurssiuhka oli ollut olemassa. Hallituksessa oli oltu asiasta yllättyneitä. Iivanainen oli tavannut Peltolan Suomessa vain kerran 14.8.2001. Peltola ei ollut antanut ohjeita kirjaukseen, koska keskustelu ei ollut edes lähtenyt käyntiin. Hän oli kieltäytynyt keskustelemasta Peltolan kanssa. Elokuussa oli ilmennyt Lehden taholta painostusta tuloksen parantamiseksi, mutta Iivanainen oli kieltäytynyt myös tästä. Riitelyn aikana oli Sundström ollut paikalla. Muiden henkilöiden kanssa Iivanainen ei ollut ollut tekemisissä. Kuluvaraukset tuli arvioida ennakkomaksujen pohjalta ellei muuta ollut sovittu. Muunlaiselle kirjaukselle oli oltava todisteita.

Iivanainen oli palannut Saksaan 24.8.2001, jolloin Zahl oli ottanut kaikilta maksuoikeudet pois, koska Jippii GmbH:n oli epäilty menevän konkurssiin. Lehti oli ottanut itselleen ja myös Iivanaiselle varmuuskopiot

sähköpostiviesteistä. Iivanainen oli myöhemmin havainnut, että hänen sähköpostinsa oli hävinnyt. Konkurssiuhkaan liittyen Lehti oli kertonut Iivanaiselle, että hän aikoi siirtää omaisuutta lapsilleen. Kuokkanen puolestaan oli kuulemma kertonut, ettei velkojille jätettäisi mitään. Elokuussa 2001 Jippii GmbH:n maajohtaja oli vaihtunut Lehden lähtiessä pois.

Käräjäoikeuden tuomion sivun 186 alaotsikkoa osavuosikatsaus Q2 edeltävästä kappaleesta "kokouksessa läsnä olleen talousjohtaja Iivanaisen mukaan... omasta verkosta saatava kustannussäästö tulisi olemaan 4 miljoonaa, Iivanainen oli luvannut tehdä yksityiskohtaiset laskelmat tulevista säästöistä... seuraava kokous oli sovittu pidettäväksi syyskuussa 2001" Iivanainen totesi, että säästöistä ei todellakaan ollut näin luvattu. Seuraavalta päivältä oleva sähköpostiviesti todisti päinvastaista. Lehden ja Iivanaisen ensimmäisessä tapaamisessa Lehti oli arvellut, että Saksan verkko valmistuisi syksyllä 2001, jolloin päästäisiin nollatulokseen.

Todistaja Sahlberg on hovioikeudessa kertonut, että hän oli ollut mukana verkon rakentamisessa Saksassa. Verkot oli asennettu käyttökuntoon. Kyse oli ollut Saksan sisäisistä yhteyksistä eli transmissio-puhelinyhteyksistä. Kalle Lehtinen oli ollut Sahlbergin esimies ja Keronen oli ohjannut paikan päällä. Gigabellin verkko oli ollut käytössä asennusaikana vuokrasopimuksella DTAG:lta. Runkoverkko oli ollut vuokrattuna KPNQwestiltä. Sahlberg oli ollut tekemisissä projektin etenemistä seuranneen Lehden kanssa. Sahlbergin käsityksen mukaan Lehti oli valvonut Jippii GmbH:n toimintaa ja raportoinut Suomeen. Verkon rakentamisen aikaan KPNQwest oli ollut iso kansainvälinen yritys, jolla oli ollut osaamista ja hyvä maine luotettavana partnerina. Koko ajan oli ollut usko siihen, että asiat edistyivät. Saksan kansallisessa verkossa oli ollut tarkoitus ajaa puhelinliikennettä. Jippiillä oli ollut kansainvälinen verkko internet-liikennettä varten, joka oli ollut ajossa ja tuotannossa jo ennen kuin Sahlberg oli mennyt Saksaan.

IRU-sopimus oli käsittänyt yhteyksiä Euroopan kaupunkien välillä. Sahlbergin tehtävänä oli ollut Saksan sisäisten yhteyksien asennus. He olivat asentaneet laitteet teletiloihin, jolloin vuokraverkon käyttöönotto oli ollut mahdollista. KPNQwestiltä oli vuokrattu laitepaikat ja se oli toimittanut virransyötön. Yhteydet eivät olleet vastoin lupausta toimineet ja laitepaikatkin olivat olleet osin kesken. Yhteyksiä ei ollut ollut. Yhteydenpito KPNQwestin organisaation kanssa oli ollut hankalaa. Työaikaa oli varattu alun perin kaksi viikkoa. Lopulta työ oli kestänyt niin kauan, että Sahlberg oli palannut Saksasta vasta syyskuussa 2001. Seuraava vaihe oli ollut yliheittää yhteydet vanhasta verkosta uuteen. Kun vanha verkko purettiin, saatiin kustannussäästöä. Tämä olisi vienyt aikaa ehkä viikkoja. Kesällä 2001 oli ollut tärkeää saada verkkoprojekti valmiiksi. Sitä kautta olisi saatu kustannussäästöjä ja liiketoimintaan lisäystä. Mitä nopeammin uusi verkko saatiin valmiiksi ja vanhat yhteydet lopetetuksi, sitä nopeammin olisi saatu kustannussäästöjä. Yllättäen työt olivat kuitenkin loppuneet Saksassa.

Sahlberg ei hovioikeudessa tiennyt, oliko jollakin IRU-sopimuksen (schedule 3 aikataulut liittyen verkon yhteysväleihin S 100) yhteysvälillä ollut etusija.

Lehden raportissa 9.5.2001 (S 167) sanottu oli pitänyt Sahlbergin mukaan paikkansa.

Sallisen sähköpostista 15.5.2001 (S 169) liittyen SDH-laitteisiin Sahlberg totesi, että verkon saaminen ajoon ja vanhojen yhteyksien siirtäminen uusille yhteyksille oli koordinoitua vaativa työ. Tällöin tuli koordinoita KPNQwestin ja Jippiin työntekijöitä ja mahdollisesti jonkun kolmannen organisaation ihmisiä. Lehden sähköpostin 30.5.2001 JIMBolle (S 175) osalta Sahlberg totesi tuolloin näyttäneen siltä, ettei Siemens ollut kyennyt toimittamaan SDH-laitteita Saksaan ja että asennustelineiden puuttuminen oli tullut aiheuttamaan projektin viivästymisen 1-2 kuukaudella. Siemens ei ollut kyennyt toimittamaan sellaisia tarvittavia laitteita, joita Suomessa oli jo käytetty.

Sallisen sähköpostin 26.6.2001 (S 180) osalta Sahlberg totesi, että kun hän oli lähtenyt Saksasta alkusyksystä 2001, verkko oli ollut siinä vaiheessa, että osa yhteyksistä oli toiminut ja osa ei. Jos valmis yhteys ei sijainnut Frankfurtissa, siitä ei ollut ollut iloa. Verkko ei ollut valmistunut johtuen pääasiallisesti KPNQwestin kyvyttömyydestä saada yhteyksiä toimitettua sekä laittiloihin liittyvistä syistä.

Todistaja Joensuu on hovioikeudessa kertonut, että hän oli varatuomari ja ollut telealalla yli 14 vuotta. Koska hänellä oli ollut teleasioiden erityisasiantuntemusta, häntä oli pyydetty Jippiiseen, jossa hän oli alkanut rakentaa sen kansainvälistä toimintaa. Hän oli ollut lakiasiaintohtaja ja vastannut kansainväliseen liiketoimintaan ja juridiikkaan liittyvistä kysymyksistä. Jippii oli ollut tyypillinen start up -yritys, hyvin voimakkaasti kasvava. Raportointi- ja seurantajärjestelmät olivat tulleet jälkijättöisesti. Ne olivat osin kehittymättömiä, mutta niiden kehittäminen oli ollut käynnissä.

Lehti oli siirtynyt Saksaan vuodenvaihteen 2000-2001 paikkeilla. Hän oli vastannut Saksan toiminnan käytännön toteuttamisesta. Jippiin organisaatio oli ollut tyypillinen matriisiorganisaatio, jossa olivat olleet yhtiö- ja paikallistason vastuut ja roolit. Zahl oli ollut pitkään maajohtajana ja vastannut Saksan toiminnoista. Hänet oli merkitty Saksan kaupparekisteriin. Joensuu ei muistanut, milloin Zahl oli poistunut maajohtajan tehtävästä.

IRU oli "irrevocable right of use". Siinä muodostettiin pysyvä käyttöoikeus, joka voi pituudeltaan olla yhtä pitkä kuin valokuidun tekninen käyttöikä. Valokuidun faktinen omistaja voi antaa esimerkiksi yhdelle käyttöparille pysyvän käyttöoikeuden tietylle ajalle. KPNQwest oli alkanut rakentaa niitä kaupallisessa mielessä. Kysymyksessä oli ollut toimialalle tyypillinen suuntaus, johon mentiin 1900-luvun lopussa ja 2000-luvun alussa. Palveluoperaattori osti suoritteita verkko-operaattorilta. Ennen IRU-sopimusta Jippiin ja KPNQwestin välillä oli ollut sopimus siitä, että IT-liikennettä kuljetettiin KPNQwestin verkon kautta.

IRU-verkko oli ollut kansainvälinen runkoverkko. Kansainvälisen runkoverkon lisäksi oli ollut Saksan sisäisiä yhteyksiä, jotka oli pyritty korvaamaan toisilla yhteysväleillä. Kansainvälinen verkko ja kansallinen eli

paikallinen verkko olivat eri verkkotasoja. Sopimuksessa oli kuvattu yksityiskohtaisesti, mikä oli kuulunut mihinkin. Se, mitä 1.4.2001 oli pitänyt olla valmiina, oli tarkoittanut tässä yhteydessä sopimuksessa mainittua valmistuspäivää. Sopimuksessa oli kuvattu sitä, mitä valmistuspäivällä tarkoitettiin. Se oli ollut yksi sopimuksen liite. Sillä, milloin yhteysväli oli valmistunut, tarkoitettiin toimittajan näkökulmaa. Yhteysväli oli valmistunut, kun se oli valmis siihen, että siihen asennettiin laitteet ja liikenne oli kytkettävissä.

IRU-sopimuksessa ollut maininta "target delivery date" oli tarkoittanut tavoiteltua toimitusaikaa. Yleensä tällaiset sopimukset olivat luonteeltaan puitesopimuksia. Projektikokouksessa varmistettiin, milloin voitiin siirtyä "delivery date" päivään. KPNQ oli ollut maailman suurimpia teleyhtiöitä. West oli ollut suurimpia verkkotoimittajia. Jippiin kaltainen pieni toimija oli saattanut luottaa toimitukseen.

Jippii oli maksanut sopimuksen solmimishetkellä 25 prosenttia kokonaishinnasta. Tämän jälkeen tilaajalla ei ollut maksuvelvoitetta ennen kuin yhteyksiä valmistui. Tekninen integraatio tuli aina ensin, sitten taloudellinen integraatio. Aikataulut olivat perustuneet koko ajan toimittajan antamiin aikatauluarvioihin, joita oli pyritty todentamaan käytännön tasolla. IRUn riskinä oli ollut ensinnäkin se, että sopimusrakenteessa viivästyssakkoklausuulit olivat olleet heikot. Sopimuksen perusteella oli vaikea saada vahingonkorvauksia. Kansainvälinen verkko lisäsi aina runsaasti riskitekijöitä, koska paljon yhteyksiä oli ollut kytkettävänä. Joensuu oli saanut tietoa projektista olemalla suoraan yhteydessä KPNQwestiin sekä pitämällä aktiivisesti yhteyttä verkkoasiantuntijoihin.

Hallituksen kokouksesta 9.5.2001 Joensuu ei muistanut, oliko tässä vaiheessa jo reklamoitu KPNQwestille, mutta asianmukainen hyvitys oli kuitenkin saatu. KPNQwest oli myöntänyt, ettei se ollut edennyt suunnitellussa aikataulussa. KPNQwestin ja Jippiin välinen riita syksyllä 2001 oli päättynyt lopulta sopimukseen. Koko ajan oli annettu hallitukselle se tieto, mikä KPNQwestillä oli ollut. Joensuu ei osannut sanoa, mikä yhteysväli olisi ollut 9.5.2001 valmis.

Kysymys oli ollut siitä, missä mitään yhteysvälejä oli valmistunut. Verkko ei ollut staattinen ja oli ollut tiettyjä kehityspolkuja. Joensuun mukaan oli selvää, että German Ringillä oli ollut erilaiset asiakkaan määritelmät.

Joensuu on kertonut, että 15.5.2001 annetun tiedotteen tekstin perusteella oli näyttänyt siltä, että kyse oli ollut runkoverkon valmistumisesta ja siihen liittyvistä tekijöistä, jotka olivat mahdollistaneet uudenlaisen rakenteen. Siinä ei ollut ollut yksilöity, mitä Ringillä oli tarkoitettu. Tiedotteessa oli kerrottu kansainvälisestä runkoverkosta ja kansainvälisestä rakenteesta.

Karilan oikeudelle jättämän verkkoja koskevan piirustuksen johdosta Joensuu on todennut, että Ring A ja Ring B näyttivät olevan kansainvälistä verkkoa, kun taas pienet yhteydet olivat paikallista verkkoa. Ring A oli selvästi kansainvälistä verkkoa. Se, oliko yhteysväli Frankfurtiin kansainvälistä verkkoa, kuljettiinko Hampurista Tukholmaan vai Frankfurtin kautta oli makuasia. "German network: access ring" tarkoitti

Karilan piirroksessa mustalla ohuella viivoilla merkittyjä reittejä.

Joensuu oli tavannut van der Kuurin ainakin kerran Helsingissä ja kerran Münchenissä. Kirjeenvaihdosta suurin osa oli tullut Lehtiseltä, joka oli ollut projektijohtajana. Saksassa tapahtuneissa tapaamisissa olivat olleet läsnä toimitusjohtaja Zahl, Neuvo ja Lehtinen. Helsingissä olivat olleet läsnä Lehtinen ja Lehti ja niissä oli sovittu valmistumisaikatauluista.

Kyse ei ollut ollut koko IRU-sopimuksen viivästymisestä.

Joensuu oli ollut laatimassa IRU-sopimusta koskevaa reklamaatiota 3.7.2001. Reklamointi oli johtunut siitä, että toimittaja ei ollut täyttänyt velvoitteitaan. Reklamaation kohteet, kuten laitetilat Münchenissä ja muissa Saksan kaupungeissa, olivat olleet osa Saksan verkkoa.

Saksassa oli otettu käyttöön uusi laskutusjärjestelmä. Siihen oli liittynyt ongelmia. Kun oli ostettu toisen yrityksen liiketoimintaa, siihen liittyi aina sopeuttamisongelmia. Verkkokäytöstä oli maksettu ennakkomaksuja, jotka eivät olleet perustuneet todelliseen käyttöön. Cdr-tietueet osoittivat todellisen käytön.

Joensuu kertoi olleensa Gigabell-kaupassa mukana neuvottelemassa. Hän oli suorittanut teknistä ja juridista arviointia. Kauppahinta oli ollut edullinen, koska kysymys oli ollut velkasaneerauksessa olleesta yhtiöstä. Tämän vuoksi kauppa oli tehty liiketoimintakauppana. Liiketoimintakaupan mukana oli tullut teletoimintalisenssi, mitä ilman Saksassa ei voinut toimia. Lisenssin siirtäminen edellytti viranomaisprosessia. Kaikki Saksassa olivat toimineet operaattorit toimivat DTAG:n paikallisverkossa, koska sillä oli ollut monopoli. Sen neuvotteluasema oli ollut äärimmäisen vahva. DTAG oli asettanut kiinteän viikkokohtaisen hinnan, joka oli ollut arviohinta ja perustunut liikennevolyyymeihin. Vuokraverkkokuluista pääsi eroon joko neuvottelemalla vuokrista tai menemällä omaan verkkoon.

Pörssitiedotteessa 15.11.2000 s. 60 verkkostrategia-otsikon alla olevassa tekstissä kyse oli ollut kansainvälisestä verkosta eikä Saksan verkosta. Tilinpäätöstiedotteessa 28.2.2001 olevat tiedot hinnasta ja aikataulusta olivat oikein. Tiedotteessa 15.5.2001 oli kysymys samasta asiasta kuin edellisessä tiedotteessa.

Kansainvälinen käytäntö yhdysliikennekirjausten osalta oli ollut se, että verkot tuottivat cdr-tietuita. Niiden paikkansapitävyys tarkistettiin ja tämän perusteella operaattorit kykenivät selvittämään todellisen käytön, mikä mahdollisti laskujen tasauksen. Cdr:t olivat sellaista aineistoa, jolla verifioitiin, että kirjanpito oli oikein.

Jippiilla oli ollut vahva oma organisaatio, joka oli koostunut omista asiantuntijoista. Siihen oli kuulunut kaksi juristia, oma taloushallinto ja oma tekninen organisaatio. Saksalaisena johtajana oli ollut Zahl. Dinter oli verkkoasiantuntija ja tämän alan ammattilainen. Kirjanpidon perusteena käytettyjä Dinterin selvityksiä Joensuu oli pitänyt luotettavina.

Gigabellin liiketoiminnan integroimisessa suurimmat haasteet olivat olleet tiedonsaanti, tiedonkulku ja sen varmistaminen, että raportointi ja muut

ketjut menivät. Ehdottomana pyrkimyksenä oli ollut tehdä hyvä haltuunotto.

Saksasta palattuaan Joensuu oli uskonut, että verkko valmistuisi 30.6.2001 mennessä. Tämän hän oli kertonut hallitukselle.

Joensuu ei ollut suoraan ollut Saksan talousosaston kanssa tekemisissä. Lehti ei ollut ollut talousihminen eikä ollut tehnyt kirjanpitoa eikä muuta sellaista, mutta hän oli muuten osallistunut Saksan toimintaan.

Steiner oli ollut hallituksen sihteeri ja hän oli valmistellut kokoukset.

Joensuu ei hovioikeudessa muistanut, milloin integraatio oli ollut valmistunut. Käräjäoikeuden tuomioon oli sivulle 183 kirjattu, että "juridinen haltuunotto ja integraatio oli jo alkukeväästä 2001 lähes valmis". Käräjäoikeudessa hän oli muistanut asian paremmin kuin nyt. Tarkkoja aikoja minkään koko verkon valmistumiselle Joensuu ei uskaltaisi antaa. Joensuun "witness statement" oli laadittu, kun Jippiin ja KPNQwestin riitaa oli alettu käsitellä.

Todistaja Lähdemaa on hovioikeudessa kertonut käyneensä peruskoulun ja toimineensa teknisellä alalla vuodesta 1995. Syksyllä 1996 oli perustettu Nettilinja, josta oli lopulta tullut Jippii. Vuosina 2000-2001 hän oli toiminut ohjelmistokehitysryhmän esimiehenä Helsingissä. Hän oli käynyt kerran Saksassa sen vuoksi, että sieltä oli ostettu internet-operaattori, joka oli pitänyt integroida Jippiin järjestelmiin. Hänen tarkoituksensa oli ollut hakea laskutustietoja. Saksassa ostetulla yhtiöllä oli ollut oma laskutusjärjestelmä. Suomen järjestelmä oli ollut Lähdemään käsi-alaa. Se oli tehty kolmesta osasta eli asiakas- laskutus- ja palveluiden ohjaamisjärjestelmästä. Lähdemaalta oli pyydetty Saksaa koskien asiakas- ja laskutustiedot, jotka oli ajettu Jippiin järjestelmään. Sen jälkeen oli pyydetty palveluiden ohjaamistiedot, jos niitä oli ollut. Saksan laskutusjärjestelmälle ei ollut tehty mitään. Saksasta pyydetyt tiedot oli muunnettu ja laitettu Suomen järjestelmään. Toimenpide kesti tunneista viikkoihin riippuen tilanteesta. Starnetista oli hankittu telepuolen laskutusjärjestelmä. Telepuolen laskuttaminen sykäyksittäin oli ollut monimutkaista. PMS oli huolehtinut telejärjestelmien laskuttamisesta.

Lähdemaa ei ollut huolehtinut laskutuksesta, hän vaan oli tehnyt laskutussoftaa, minkä vuoksi hän ei tiennyt laskutuksen aikataulua.

Vastauksestaan 23.3.2001 (S 201) Lähdemaa oli kertonut, että muiden tukeminen oli vienyt liikaa hänen ajastaan. Lehden kanssa oli sovittu erillisen tukiyksikön perustamisesta, jotta hän olisi saanut tehdä softaa rauhassa.

Kuusiston sähköpostista 23.4.2001 (S 210) Lähdemaa on todennut, että häneen oli oltu yhteydessä ja kysytty, voisiko hän varmistaa, olivatko laskut lähteneet. Järjestelmälle ei ollut saapunut teknistä varmistusta siitä, olivatko laskut lähteneet. Asiassa oli selvinnyt, ettei siirto ollut onnistunut.

JIMBOn kokouksesta 15.6.2001 (S 178 s. 2019) Kallioon liittyvistä käännösongelmista Lähdemaa on kertonut, että jos ne olivat liittyneet

Saksaan, Saksaan olisi tarvittu saksankielistä käännöstä. Laskutus oli onnistunut ilman käännöksiä. Käännös oli tarvittu ihmisille, jotka olivat tehneet päivittäin töitä laskutuksen kanssa. Esimerkkinä Lähdemaata mainitsi kenttien nimet, kun asiakas oli tehnyt osoitteenmuutoksen.

Dial up -laskutus oli modeemilaskutusta. Se ei ollut sama kuin koko Saksan laskutus.

Integraatio tapahtui niin, että ensin oli tunnusteluvaihe, jossa pyydettiin dataa lähdejärjestelmästä, joka tutkittiin. Se oli lähinnä tietojenjärjestelyä, mistä löytyivät nimet, asiakasnumerot, palvelut ja siihen tehtiin integrointisofta eli yksinkertaisia ohjelmia, joka pystyivät lukemaan koko tiedon ja lisäämään sen Jippiin järjestelmiin. Tietoja voitiin muokata, kunnes siirryttiin laskuttamiseen. Lähdemaata ei tiennyt, missä vaiheessa integraatio oli ollut toukokuussa 2001. Integraatiota oli tehty osissa. Saksan integraatio ei ollut jäänyt kesken missään vaiheessa.

Kuokkanen oli aika usein vuosina 2000 ja 2001 ollut yhteydessä Lähdemaahan koskien atk:ta. Kuokkanen ei ollut osannut käyttää sähköpostilaatikoita. Saapuneita viestejä oli ollut 10.000 kappaletta. Kuokkaselle oli tullut 1.1. ja 28.2.2001 välisenä aikana 3.000 viestiä eli 50 viestiä päivässä. Kuokkanen oli lähettänyt noin kolme viestiä samana aikana. Viimeinen sähköposti oli lähtenyt 20.2.2001 iltapäivästä. Tämän jälkeen seuraava sähköposti oli lähtenyt aamupäivällä 27.2.2001. Lukemattomia sähköposteja oli ollut noin 1.100 kappaletta kahden kuukauden ajalta.

Todistaja Sundström on hovioikeudessa kertonut valmistuneensa oikeustieteen kandidaatiksi vuonna 1996 ja toimineensa sen jälkeen lakimiehenä eri yritysten palveluksessa. Hän oli asunut 4 vuotta Saksassa ja puhui saksaa. Marraskuussa 2000 hän oli mennyt Jippii GmbH:lle töihin lakimiestehtäviin. Hänen tehtäviinsä oli kuulunut sopimus- ja regulaattoriasioita sekä hallinnollinen työskentely, kun sääntelyn purkautuminen oli avannut liiketoimintamahdollisuuksia. Jippii GmbH:ssä oli ollut kaksi toimitusjohtajaa eli Zahl, joka oli ollut Sundströmin esimies, ja Aho, jolle Sundström ei ollut raportoinut. Tekniikan johtajana oli ollut Dinter ja talouspäällikkönä Stöcklin, jonka myöhemmin oli korvannut Iivanainen. Suomesta oli tullut projektipäällikkö Lehti, joka oli hoitanut Saksan integraatiota. Zahl oli ollut maajohtaja eli paikallinen toimitusjohtaja, joka oli konsernin ohjauksessa vastannut organisaation pyörittämisestä.

Lehti oli vastannut Jippii GmbH:n integraatiosta konserniin projektinvetäjänä. Hän oli pyrkinyt varmistamaan, että toiminnot saatiin integroiduiksi.

Gigabell-ostosta Sundström kertoi, että hän oli tullut töihin pian kaupan teon jälkeen. Hän oli koonnut tiimiä, joka integroi liiketoiminnot. Kysymyksessä oli ollut liiketoimintakauppa, jossa oli ostettu verkkoliiketoiminta laitteineen, yhteyksineen, bisnekseen kuulunut henkilökunta ja asiakassopimukset. Liiketoiminta ei ollut ollut kannattavaa ostohetkellä. Tarkoitus oli ollut, että kustannusrakenne saatiin kuntoon, kun se integroitiin Jippiin kansainväliseen ryhmittymään. Hallintokulut oli pitänyt saada alas ja verkkokulujen määrää vähentää.

Jippii oli samoihin aikoihin tehnyt sopimuksen KPNQwestin kanssa Euroopan-laajuisen IRU-verkon rakentamisesta, josta oli ollut yhteys kansallisiin verkkoihin. Eri maiden verkot integroitiin keskitetysti johdettuun verkkoon. Verkkokustannukset olivat olleet suurin säästökohde. Verkkoa järjeistämällä oli saatavissa huomattavia säästöjä. Gigabellin verkko oli siirtynyt käytännössä sellaisenaan Jippiille. Jatkuvuus oli pitänyt turvata niin, ettei asiakkaita menetetty. Teletoimintalisenssi oli myönnetty alkuvuodesta 2001, ehkä maaliskuussa 2001. Gigabellin henkilökunta oli ollut ylimitoitettu. Jippii GmbH:ssa oli käyty kaksi irtisanomisneuvottelukierrosta, joista ensimmäinen oli ollut talvella. Niiden tuloksena muutamia kymmeniä henkilöitä oli irtisanottu. Toinen kierros oli käyty elo-syyskuussa 2001, jonka johdosta oli vähennetty vielä enemmän. Vähennysten määrä oli henkilöstön kokonaismäärään nähden huomattava. Yksittäisiä rekrytointeja oli myös tehty, jos ei Jippii GmbH:ssa ollut alan osaajaa. Kaupassa oli tullut myös liiketilat. Osia liiketiloista oli saatu vuokratuksi ulkopuoliselle.

Kevään 2001 mittaan Sundström oli selvästi huomannut, ettei yhtiön talous ollut kehittynyt toivotulla tavalla. Tulos ei ollut ollut sitä, mitä alun perin oli kuviteltu. Odotettuja säästöjä ei ollut saatu toteutettua sellaisessa aikataulussa kuin oli kuviteltu.

Sähköpostiviestit 10.5.2001, 11.5.2001, 18.7.2001 ja 27.7.2001 liittyivät Zahlin huoleen Jippii GmbH:n rahoituksesta. Konsernin johto oli ilmeisesti saanut Zahlin vakuuttuneeksi siitä, että tytäryhtiön panostettiin.

JIMBO oli ollut vuonna 2001 konsernin perustama kansainvälistä integraatiota valvomaan perustettu elin. Tarkoitus oli ollut kiertää maita, joissa oli ollut yritysostoja ja varmistaa, että yhtiöt saatiin osaksi kokonaisuutta. Sundström oli ollut JIMBOn sihteeri ensimmäisessä kokouksessa, mutta sitten JIMBOn toimintaa koordinoimaan oli palkattu Pöllänen, jolla oli ollut controller-tausta. Hän oli hoitanut JIMBOn pöytäkirjoja.

JIMBOn kokouksessa 17.7.2001 (S 255) Iivanainen oli ollut paikalla. Iivanainen oli tullut talouspäälliköksi alkukesästä 2001, kun edellinen, saksalaistaustainen talouspäällikkö oli lähtenyt muihin tehtäviin. Sundström ei muistanut, että kokouksessa 17.7.2001 olisi ollut esillä mitään erityisesti huomiota herättävää. Laskutus ja integraatio olivat olleet sinänsä kriittisiä asioita. Asioita oli käyty laajasti läpi päättävissä hengessä. Laskutusintegraatiossa oli ollut teknisellä puolella ongelmia, mutta paljon ammatti-ihmisiä oli ollut niitä selvittämässä.

DTAG:n laskut olivat olleet keskeisimpiä infrastruktuurilaskuja ja niissä ei ollut kyse miljoonista tai sadoista tuhansista Saksan markoista. DTAG oli laskuttanut Jippii GmbH:ta ennakoon. Yhtiössä oli ollut vallalla ajatus, että DTAG oli laskuttanut liikaa ja liikaa laskutettuja määriä oli oiottu. DTAG oli myös tilittänyt varoja takaisinpäin. Jippii GmbH ei ollut ollut tyytyväinen palautuksiin. Sundström ei muistanut summia, mutta oli puhuttu huomattavista määristä. Ennakkomaksujen asettaminen oli ollut DTAG:n joustamattomuutta ulkomaista toimijaa kohtaan. Monopoliyhtiönä DTAG oli saattanut toimia niin kuin itse oli katsonut parhaaksi. Saksassa oli

ollut aina epäilyksiä DTAG:ia kohtaan, koska se oli pyrkinyt kohtelemaan kaikkia monopoliasemasta lähtien. Säännönmukainen menettely oli, että laskuja verrattiin toisiinsa ja että ne täsmäytettiin. Idea omassa IRU-verkossa oli ollut saada liikenne siirrettyksi samaan verkkoon. Sen merkitystä olisi vähentänyt se, jos KPNQwestin toimittama verkko olisi tullut täysimittaisesti käyttöön hieman aiemmin kuin se tuli. Saksan verkko ei ollut koskaan täysin valmistunut, vaikka joitakin alueita oli siihen saatu liitetyksi.

Sundström kertoi Saksan tulevaisuudennäkymistä keväällä 2001, että globaalitaloudellisissa elettiin haastavia aikoja. Saksassakin oli ollut huoli aiheesta mutta myös uskoa tulevaisuuteen. Yhtiössä uskottiin, että oli ollut olemassa kaikki mahdollisuudet kääntää toiminta voitolliseksi.

Jippii GmbH:n taloushallinto oli käynyt keskustelua myös emoyhtiön taloushallinnon kanssa. Lehti ei ollut ollut mukana taloushallinnon organisaatiossa, vaan hän oli integraatiosta vastanneena johtajana ollut osaltaan mukana raportoinnissa. Jippii GmbH:n yhtiökokous oli hyväksynyt tilinpäätöksen yhtiökokous. Keskusteluistaan Iivanaisen kanssa Sundström oli tehnyt sen johtopäätöksen, että tilanne oli ollut taloudellisesti tiukka, tappiota oli tullut. Säästöjä ei ollut tullut siinä aikataulussa kuin oli suunniteltu. Tämän varmaan Iivanainenkin oli huomannut ja yrittänyt saada aikaan säästöjä. Sundström ei muistanut mainittavia erimielisyyksiä Lehden ja Iivanaisen välillä. Sundström ei ollut havainnut, että Iivanaista olisi Lehden toimesta painostettu vääristelemään kirjanpidon lukuja. Iivanainen ei ollut kertonut tällaisesta Sundströmille.

Tekninen osasto oli selvitelty DTAG-lukuja. Sundström oli ollut yhteydessä DTAG:iin. Lukujen selvittely oli perustunut cdr-tiedostoihin ("call record data"). Jippii GmbH oli tuottanut tällaisen tiedoston kaikesta liikenteestä, joka oli tullut tai lähtenyt. Dinter oli tehnyt levykkeen, joka oli toimitettu DTAGille. DTAG oli verrannut sitä omiin tietoihinsa. Näin oli muodostunut yhteinen näkemys.

Saksan talousosasto oli ollut kokoonpanoltaan normaali ja pätevä. Sundströmillä ei ollut tietoa, että emoyhtiön taholta olisi epäasiallisesti pyritty vaikuttamaan raportointipakettiin.

Gigabellista lähtien DTAGin laskuja oli reklamoitu. Taloushallinnossa ja tekniikassa oli ollut laajasti tiedossa, että keskustelua oikeasta laskutuksesta oli käyty.

Todistaja Jarmo Miettinen on hovioikeudessa kertonut, että hän oli diplomi-insinööri ja ollut työelämässä parikymmentä vuotta. Johannesdahlin pyynnöstä Jarmo Miettinen oli mennyt johtamaan Saksan projektia. Jarmo Miettinen oli saanut projektiin parhaat henkilöt tekniikasta. Jarmo Miettinen oli organisoinut projektin mahdollisimman nopeasti, ja sitä oli lähdetty toteuttamaan. Hän oli käynyt useamman kerran Saksassa tiimin kanssa tekemässä systeemiä ja testaamassa. Toinen ryhmä oli tehnyt vastaavat työt Suomessa. Tavoitteena oli ollut siirtää Saksan tietojärjestelmien osuus Suomen vastuulle ja siirtää liikenne Jippiin tietoverkkoon. Hankkeeseen oli liittynyt kaksi osaa. Jarmo Miettinen oli vastannut teknisestä osasta eli siirtänyt saksalaiset tilaajat ja laskutus- ja

hallintorajapinnat suomalaisen rajapinnan päälle. Sen lisäksi hän oli osallistui Starnetin toimittaman järjestelmän tukeen.

Jarmo Miettisen tehtävänä oli ollut huolehtia kaikista laskutusjärjestelmän toimitukseen liittyneistä seikoista. Saksassa oli ollut useita sopimusjärjestelmiä. Näiden tiedot oli siirretty Suomen järjestelmiin. Yhteyshenkilönä oli ollut Lähdemaa. Kari Miettinen oli käynyt hänen kanssaan läpi Starnetin tilanteen. Lehdeltä hän oli selvittänyt laskutusjärjestelmien tilanteen. Starnet oli kyennyt toimittamaan laskutusjärjestelmän. Verkkokomponenttien "yliheitto" oli ollut ennen juhannusta. Jarmo Miettinen oli tullut Suomeen juhannukseksi, minkä jälkeen oli pystytty operoimaan Suomesta. Tilaajien tietoja oli siirretty useammassa otteessa, koska järjestelmiä oli ollut useita. Jarmo Miettinen oli ollut tyytyväinen tehtävään omalta osaltaan, kun asiakaspalvelut oli saatu testatuiksi. Jarmo Miettinen oli raportoinut suoraan kahdelle tasolle: JIMBOLle ja hallituksen puheenjohtajalle sekä samalla omalle esimiehelle Neuville. JIMBO oli ollut hankkeesta kaikkein kiinnostunein. Kuokkaseen hän oli tutustunut tämän projektin johdosta.

Käräjäoikeudessa Jarmo Miettinen oli kertonut, että hän oli jäänyt lomalle 1.7.2001 ja projekti oli ollut silloin valmis. Tämä piti paikkansa. Hän oli silloin muistanut asiaa.

Todistaja Kuusisto on hovioikeudessa kertonut, että Jippiiseen hän oli mennyt talouspäälliköksi siinä vaiheessa, kun kolme pientä yritystä olivat yhdistyneet. Hän oli vastannut kotimaan kirjanpidosta, tilinpäätöksestä ja tilityksistä verottajalle. Hänen esimiehensä oli ollut aluksi Johannesdahl, sitten talousjohtajat Lumme ja Linna.

Sähköpostistaan 7.2.2001 "Pennejä taivaasta" (S 209) Kuusisto on hovioikeudessa kertonut, että tuohon aikaan oli televisiossa pyörinyt sarja Pennejä taivaasta. Tämä oli ollut keventävä tapa kirjoittaa: katsottiin kassa-asioita, käytiin läpi sosiaaliturvamaksut, palkat, paljonko oli ollut myyntisaatavia ja menoja. Tältä pohjalta oli lähdetty keskustelemaan, mistä veloista oli voitu kenenkin kanssa neuvotella, voitiinko ottaa maksuaikoja, kenties siirtää maksua viikolla tai kahdella. Kysymyksessä oli ollut aivan normaalia rahoitussuunnittelua. Asioita oli käyty hallitusten jäsenten kanssa läpi silloin, kun Kuusiston valtuudet eivät olleet riittäneet.

Rahaa ei ollut, kun toiminta oli alkanut kolmesta pienestä yrityksestä. Sitten oli listauduttu, jolloin oli ollut enemmän rahaa. Kotimaa oli ollut hyvässä tilanteessa. Sitten, kun oli haluttu investoida ulkomaille, tilanne oli muuttunut. Investoinnit olivat nielleet rahaa, mikä oli ollut normaalia kasvavassa yrityksessä. Yhtään laskua ei ollut jäänyt maksamatta. Verottajalle maksamisen lykkääminen oli tavanomaista yrityksissä. Likviditeetin pitäminen normaalina oli ollut vaativa tehtävä. Likviditeetti ei ollut missään yhtiössä tasainen, vaan saattoi vaihdella päivittäin, viikoittain ja kuukausittain. Rahaa oli ollut aina, kun sitä oli tarvittu.

Sähköpostiviestissä 23.4.2001 (S 325) oleva maininta "ei kassavirtaa" tarkoitti, että tuloja oli ollut, mutta ne eivät olleet tulleet kassaan.

Todistaja Palmberg on hovioikeudessa kertonut, että hän oli

valtiotieteiden maisteri. Lisäksi hän oli hankkinut Lontoossa hallitusjäsenien koulutuksen, joka vastasi tilintarkastajan ammattitutkintoa. Hän oli ollut mukana perustamassa Hallitusammattilaiset ry:tä vuonna 2001. Vuonna 2008 hän oli luopunut puheenjohtajan tehtävistä. Yhdistyksen jäsenmäärä oli 270. Hän oli toiminut hyvän hallitustavan kehittäjänä. Hän oli toiminut yli 20 yhtiössä hallituksessa ja osallistunut noin 800 hallituksen kokoukseen. Tärkein normi hallitusjäsenyyden kannalta oli vuonna 2001 osakeyhtiölaki, josta ei kuitenkaan ollut paljoakaan tukea. Vuonna 2003 tehtiin suositus pörssi-yhtiöille. Ne astuivat voimaan 2004. Tätä ennen Suomessa ei ollut varsinaista yleistä suositusta.

Vuoden 2004 suosituksissa painotettiin asiantuntijajäseniä hallituksissa sekä ulkopuolisia jäseniä. Hallitukset luottivat 100 prosenttisesti toimitusjohtajaan. Oli erittäin harvinaista, että hallituksen jäsenen eriävä mielipide olisi kirjattu pöytäkirjaan. Aiemmin päätöksiä edeltävää keskustelua ei kirjattu pöytäkirjoihin. Nykyisin ne olivat laajempia. Emoyhtiön hallituksessa käsiteltiin tytäryhtiöiden asioita pintapuolisesti. Rahaakin menisi, jos matkustaisi ulkomaille, eikä siltikään välttämättä saisi kovin syvällistä kuvaa tytäryhtiöstä. Tässäkin täytyi luottaa johdon tietoihin. Muuttuvassa maailmassa tiukalla budjetilla tai arviolla oli yhtä suuri merkitys kuin sääennusteella. Yksittäinen jäsen ei voinut ryhtyä tutkimaan talousasioita. Tämä olisi epäluottamuslause toimitusjohtajaa kohtaan, kollektiivisesti voitaisiin perehtyä johonkin asiaan tarkemmin. Hallitus kokoontui harvoin kesällä. Puhelinkokoukset olivat korvike. Harvoin kokoonnuttiin fyysisesti heinäkuussa

Nykyisin hallituksen jäsenen vastuuta oli pyritty korostamaan, koska vastuu johti uteliaisuuteen ja kyseenalaistamaan johtoa eri tavalla kuin ennen.

Todistaja Tähtinen on hovioikeudessa kertonut työskennelleensä Starnet Systems Oy -nimisessä yhtiössä. Kyseinen yhtiö aloitti yhteistyön Jippiin kanssa alkukeväästä 2000. Jippii halusi, että Starnet toimittaa sille laskutusjärjestelmän. Järjestelmällä oli tarkoitus kyetä havaitsemaan ja laskuttamaan liiketoiminnassa syntyneitä tapahtumia (matkapuhelut, tekstiviestit, kiinteän verkon puhelut, erilaiset sopimusmaksut).

Yhteistyö alkoi Tähtisen ja Jippiin puolelta Keinäsen vuorovaikutuksella. Syksyllä 2000 yhteistyötahoksi Jippiin puolelta osoitettiin Lehti. Jippiin ja Starnetin välillä hahmoteltiin kattavaa sopimusta, jossa ajatuksena oli se, että Starnet valmistaa Suomessa yhteistyössä Jippiin kanssa Jippiin tarpeisiin soveltuvan version Starnetin laskutusjärjestelmästä TNS:stä, mikä myöhemmin monistettaisiin ulkomaisten tytäryhtiöiden käyttöön.

Jokaisesta puhelinkeskuksen välittämästä puhelusta syntyy teletunnistetietona puhelintietue, josta alalla käytetään yleisesti lyhennettä cdr. Cdr sisältää tiedon puhelun soittajasta, vastaanottajasta ja kestosta. Cdr:t toimivat laskutuksen perusteena.

Jippiillä oli internetissä toimiva yleisesti tunnettu asiakashallintajärjestelmä, jota kutsuttiin nimellä Kivi, jota kautta ihmiset pystyivät itse rekisteröitymään Jippiin asiakkaiksi.

Jippii osti saksalaisen teleoperaattorin Gigabellin vuonna 2000. Gigabellilta

ostetun liiketoiminnan odotettiin tuovan merkittäviä tuottoja, kunhan liiketoiminnan haltuunotto saataisiin suoritettua ripeästi, minkä edellytyksenä oli laskutusjärjestelmän uusiminen ja käynnistäminen mahdollisimman pikaisesti. Jippiin ja Starnetin väliseen toimeksiantoon ei kuulunut GSM-liiketoiminta vaan lankaverkossa välitettävien äänipuheluiden laskuttaminen sekä modeemiyhteydellä käytettävien internet-palveluiden laskuttaminen. Gigabellilla oli oma puhelinkeskus ja sen yhteydessä Nortelin toimittama mediaatiolaite. Tämän oman keskuksen mediaatiolaitteen kustannustaso oli kohtuuton ja siksi Jippii tilasi Starnetilta sellaisen version, jonka kykeni noutamaan Nortel-merkkisestä puhelinkeskuksesta tietoja TNS-sovelluksella. Asiassa oli haasteita, mutta kun versio saatiin käyttöön huhtikuussa, se toimi moitteettomasti ensihetkestä lähtien.

Toinen merkittävä haaste Saksan osalta oli se, että TNS-järjestelmään piti voida luotettavasti tuoda tiedot saksalaisten asiakkaiden käyttämistä palveluista. TNS:ään täytyi tehdä uusi paikallinen ominaisuus sen tulkitsemiseksi, mistä ja minkä hintaisesta palvelusta kussakin modeemiyhteydessä oli kyse. Jippiille alettiin työstää saksalaista käytäntöä vastaavaa hinnoittelujärjestelmää. Tietomassa, joka piti siirtää TNS:ään, sijaitsi Gigabellin aiemmin käyttämässä laskutusjärjestelmässä. Gigabellin palveluksesta oli poistunut ja projektin aikana poistui melkoinen määrä sovelluksen teknisestä kehityksestä vastanneita henkilöitä, mikä sai aikaan ongelmia. Myös tiedonsiirtokehtjun rakentamisessa oli ongelmia: saksalaisten data osoittautui vaikeasti käsiteltäväksi. Siirto- ja muokkausyrityksiä tehtiin useita. Samaan aikaan puheluliikenne jatkui keskuksessa ja laskutettava tieto paisui järjestelmän muistissa. Siinä vaiheessa, kun Starnet aloitti laskutusjärjestelmän sovittamisen Saksan ympäristöön (lokalisointi), aikaisemmilta kuukausilta oli jo kertynyt laskuttamatonta teletunnistemassaa merkittävä määrä ja oli olemassa voimakkaita paineita laskutuksen saamiseksi liikkeelle. Laskuttamista ei voitu aloittaa ennen kuin Kivi-järjestelmästä olisi saatu tietojen tulkitsemista varten oikeat tiedot.

Järjestelmä olisi teknisesti mahdollistanut vaikka koko alkuvuoden 2001 laskuttamisen yhdellä kertaa. Asiakkailta ei kuitenkaan haluttu laskuttaa isoja eriä kerralla. Tavoitteena oli laskuttaa kuukausi kerrallaan aloittaen vanhimmasta lyhyemmin kuin kuukauden välein. Laskutuksessa koettiin merkittävä takaisku siksi, että pankille päätynyt suoraveloitusaineisto oli virheellinen. Syytä tähän ei tiedetä. Asia korjattiin, mutta siihen kului aikaa.

Gigabellin haltuunotto laskutusjärjestelmän osalta viivästyi merkittävästi siksi, että luotettavan laskutusraaka-aineen sisäänsyöttö järjestelmään viivästyi. Ongelma ei ollut cdr:ien saaminen laskutettaviksi, vaan se, että konkurssipesän aiemmista laskutusjärjestelmistä saatava tieto oli tulkinnanvaraista ja osin virheellistä ja sen asentaminen Kivi-järjestelmään ei onnistunut. Koko tuon ajan TNS odotti laskutuskelpoista tavaraa. Jippiin Saksan laskutusjärjestelmän lokalisointi oli suurimmaksi osaksi valmiina vapun tienoilla, sen sijaan raaka-aine valmistui selkeästi myöhemmin.

Järjestelmän puolesta laskujen tekemiseen ei toukokuusta 2001 lähtien ollut estettä.

Todistaja Vaahtera on hovioikeudessa kertonut aloittaneensa Jippiissä syyskuussa 2000 areal coordinatorina, jolloin hänen tehtäviinsä kuului tytäryhtiöiden perustaminen, ja siirtyneensä loppusyksystä 2000 taloushallintoon business controlleriksi. Todistajalla ei ollut alaisia. Hänen esimiehenään toimi Linna. Vaahtera jakoi työhuoneensa Linnan ja Bäckin kanssa.

Vaahteran mukaan yhtiön taloushallinto oli riittävästi resursoitu. Toiminnan johtavana ajatuksena oli, että asiat tehdään oikein. Jos toimintatavoissa oli epätietoisuutta, taloushallinto konsultoi tilintarkastajia.

Vaahtera ei itse koskaan käynyt Saksassa tai Englannissa. Saksaan oltiin kuitenkin tiiviisti emoyhtiöstä yhteydessä. Kesällä 2001 Saksaan lähetettiin Iivanainen varmistamaan, että kaikki tehdään oikein. Saksan asioihin tai lukuihin ei pyritty vaikuttamaan epäasiallisesti.

Tytäryhtiöistä saatiin viikoittain kassavirtalaskelmat ja pidemmin aikavälein raportointipaketit, jotka Bäck konsolidoi. Kassavirtalaskelmat tulivat Vaahteralle. Niissä ei havaittu mitään yllättävää tai poikkeavaa.

Tytäryhtiöillä oli yksityiskohtainen ohjekirja raportointipaketin täyttämiseen (yhtiön todiste 1). Raportointiaikataulu oli tiukka. Tytäryhtiöihin oltiin tarvittaessa yhteydessä, jos paketeissa havaittiin kysyttävää tai virheitä/puutteita, mutta aikaa yksityiskohtaiseen tarkistamiseen ei ollut. On mahdollista, että konsernitilinpäätökseen jää pieniä virheitä.

Vaahteran yksi vastuualueista oli budjetointi: Budjetteja laadittiin vuodenvaihteen 2000-2001 molemmin puolin. Vaahtera laati budjetin pääasiassa yritysdivisioonapuolelle saamiensa tietojen pohjalta. Vaahteran lisäksi Hakola vastasi budjettien laatimisesta. Budjetit pyrittiin laatimaan mahdollisimman realistisiksi. Luotettavan ennusteen tekemistä vaikeuttaa se, mikäli tietoja aiemmasta tuloksesta ei ole käytettävissä esimerkiksi tilanteessa, jossa yrityskauppa on vasta tehty.

Konsernitilinpäätöksen 2000 laadinta oli normaali prosessi, jossa tytäryhtiöt konsolidoitiin ja tätä kautta muodostui konsernin tase ja tuloslaskelma. Vaahtera laski tilinpäätöksen tunnusluvut. Konsernitilinpäätöksen laadinta on Vaahteran mukaan aina aikataulullisesti tiukkaa, joten yksityiskohtaisia tarkastuksia tytäryhtiöiden toimittamiin lukuihin ei voida tehdä.

Tilintarkastajien kanssa käytyjen keskusteluiden tarkoitus oli varmistaa kirjausten oikeellisuus. Tilinpäätöksen lukuihin ei vaikutettu virheellisin keinoin.

Kevään 2001 aikana yhtiön likviditeetti oli normaali: rahaa ei ollut ylen määrin, mutta tilanteen kanssa tultiin toimeen. Talousosaston käsityksen mukaan likviditeettitilanne oli markkinoiden tiedossa.

Talousosasto ei osallistunut tiedotteiden tekstisisällön tuottamiseen, vaan laski luvut tiedotteisiin tilinpäätösaineistosta.

Vaahteran mukaan Saksasta tulleet Q2/01 luvut olivat yllätys.

Todistaja Hakola on hovioikeudessa kertonut aloittaneensa työuransa vuonna 1996 tilintarkastajana. Hän aloitti Jippiissä elokuussa 2000 controllerina. Hänen työtehtävänsä liittyivät tytäryhtiöraportointiin ja raportointiin ylipäättänsä. Viikoittaisia tehtäviä olivat kassavirtaraportointi ja raporttipakettiin liittyvä ohjeistaminen.

Hakolan esimiehenä oli Linna. Hakola jakoi työhuoneen yhdessä Linnan ja Bäckin kanssa.

Jippiin taloushallinto oli riittävästi resursoitu.

Tytäryhtiöt huolehtivat itse omasta kirjanpidostaan, joko oman talousosaston sisäisesti tai ulkopuolisen taloustoimiston avulla. Tytäryhtiöistä saatiin viikoittain kassavirtaraportti ja kuukausittain raportointipaketti. Paketit konsolidoitiin emoyhtiössä. Luvut voitiin emoyhtiössä tarkastaa vain silmämääräisesti. Esimerkiksi jaksotusten oikeellisuudesta emoyhtiö ei voinut tietää. Oli tavanomaista, että tarkennuksia raportointipaketteihin saattoi joutua pyytämään.

Hakola ja Vaahtera laativat yhtiön budjetit liiketoimintayksiköiden ja eri tytäryhtiöiden johtajilta saamiensa tietojen pohjalta.

Epävarmoista asioista keskusteltiin tilintarkastajien kanssa ja heiltä pyydettiin neuvoa. Talousosastolla toimittiin niin kuin tilintarkastajat parhaaksi katsoivat ja niin kuin oikein oli.

Todistaja Lehtinen, joka on yhtiössä vastannut verkosta, on hovioikeudessa kertonut, että KNPQwestiltä ostettiin verkkokapasiteettia ja verkkoa saatiin paljon rakennettua.

Todistaja Niemelä, joka on kauppatieteen tohtori, on hovioikeudessa kertonut toimineensa vuosina 2000-2001 Mandatum Pankkiiriliikkeen toimitusjohtajana. Mandatumilla laadittiin palveluna sijoittajille analyysejä sijoituskohteista.

Pörssin NM-listalle haluttiin kasvu- ja alkuvaiheen yrityksiä. Painopistealueena oli internet. Listan kautta pienillekin yrityksille haluttiin antaa mahdollisuus listautua pörssiin. Sijoittajat tiedostivat, että kyseisellä listalla oli pieniä, aloittelevia yrityksiä, joihin sisältyi merkittävästi suurempi riski kuin isoihin yhtiöihin. IT-huuma näkyi sijoittajakäyttäytymisessä Suomessa ja maailmalla vuosina 1999-2001 siten, että voimakkaan kasvupotentiaalin yrityksiä arvostettiin. Kassavirta ja tulos olivat toissijaisia. Vakaan kasvun yrityksiin ei siten osoitettu juurikaan kiinnostusta. Teleoperaattoreiden kohdalla arvostettiin ennen kaikkea liittymämäärien sekä asiakaskohtaisen tuoton kehittämistä.

Carnegie oli päätynyt antamaan Jippiistä ostosuosituksen (yhtiön todiste 202), koska Jippiin arvostus suhteessa liikevaihtoon oli huomattavasti alle kansainvälisten kilpailijoiden.

Mandatumin vuosikirjassa (yhtiön todiste 203) oli uskottu Jippiin voimakkaaseen kasvuun. Odotukset tuloksesta ja kassavirrasta olivat sen

sijaan vahvasti miinuksella.

Tilinpäätöstiedotteessa 28.2.2001 yhtiö kertoi kasvuvauhdin olevan kovaa ja vuoden 2000 investointien olevan 200 miljoonan markan luokkaa. Muutamien prosenttien muutos investointikustannuksissa, esimerkiksi integraation osalta, ei ole tavanomaisesta poikkeavaa.

Mikäli yhtiön osakekurssia olisi haluttu vääristää, se olisi helpoiten voitu tehdä luomalla kasvusta ylisuuria odotuksia.

Nokia antoi tulosvaroituksen 12.6.2001. Niemelän mukaan Nokian arvostusmuutokset heijastuivat kaikkiin kyseisen sektorin yrityksiin.

Arvioitaessa arvopaperimarkkinoita kohtaan tunnettavan luottamuksen heikentämistä on otettava huomioon, että isolla yrityksellä on markkinoilla iso merkitys ja pienellä yrityksellä pieni merkitys. Jippii oli pörssin NM-listalla, joten suhtautuminen siihen oli erilainen kuin päälistan isoihin yrityksiin. Jippii oli myös oman toimialansa sisällä pieni yritys. Yhtiön suhteellinen osuus teleoperaattoreiden liikevaihdosta oli noin prosentti.

Pelkän kurssireaktion perusteella on hyvin vaikea sanoa, mistä reaktio johtuu ja kuinka suuri osuus milläkin tekijällä on reaktiossa.

Todistaja Sallinen, joka työskenteli yhtiön verkko-osastolla esimiehenään Kalle Lehtinen, on hovioikeudessa kertonut, että Saksan verkosta oli elokuussa 2001 valmiina 80 prosenttia. Kansainvälinen verkko oli kesällä 2001 käytössä 99-prosenttisesti.

Todistaja Keinänen on hovioikeudessa kertonut toimineensa yhtiössä tekniikan ja liiketoiminnan kehitystehtävissä.

Keinäsen mukaan puhelinkeskus kirjaa jokaisesta välittämästään puhelusta cdr-tiedostoihin puhelun soittajan, vastaanottajan ja puhelun keston. Kyseisiin cdr-tiedostoihin perustuu yleisesti sekä asiakaslaskutus että operaattoreiden välinen laskutus, myös Jippiissä niin Suomessa kuin Saksassakin.

Crd-tiedostoja käytetään myös kirjanpidon pohjana, koska operaattoreiden välisessä laskutuksessa voi olla viiveitä. Yhtiö tekee tällöin cdr-perusteisen varauksen kirjanpitoon. Varaus on luotettava, koska cdr-tiedot perustuvat siihen, paljonko liikennettä on tosiasiaa ollut.

Keinäsen mukaan kansainvälisen verkon ensimmäinen yhteys otettiin käyttöön vuonna 1998 Helsingin ja Tukholman välillä. Kansainvälinen verkko koostuu yhteyksistä ja laitteista, jotka ovat teleoperaattorin käytettävissä Suomen rajojen ulkopuolella. Kansallisessa verkossa puolestaan yhteydet ovat maan rajojen sisäpuolella. Keinäsen mukaan ei voida yleistää ja sanoa, että kansainvälinen verkko olisi aina kapasiteetiltaan suurempi kuin kansallinen verkko.

Todistaja Lange on hovioikeudessa kertonut, että hän oli kolmen viikon ajan syyskuussa 2000 hoitanut Gigabell AG:n talous- ja laskentatoimen tehtäviä. Tehtävät olivat liittyneet tilinpäätökseen ja osavuositarkastuksiin.

Gigabell oli ajautunut maksukyvyttömyystilaan ja se oli joutunut konkurssiin. Konkurssin syynä oli Langen käsityksen mukaan ollut huono johtaminen ja organisaatio. Myös tekniikka oli toiminut puutteellisesti.

Zahl oli ollut Jippii GmbH:n muodollinen toimitusjohtaja. Lehti ja Sundström olivat tulleet yhtiöön jo ennen joulua 2000, mutta pysyvämmiin vasta sen jälkeen. Lehti oli vastannut toiminnasta ensisijaisesti ja Sundström toissijaisesti. Stöcklin oli ollut kaupallinen johtaja ja Langen esimies. Organisaatio oli Langen käsityksen mukaan ollut joustava ja siinä oli eletty tilanteen mukaan. Zahl oli ollut mukana laatimassa liiketoimintasuunnitelmaa Saksassa käynnissä olevaa telekommunikaatioalan yksityistämistä varten. Lange ei tiennyt, oliko tämä suunnitelma toiminut yhtiön budjettina.

Lange oli työskennellyt Jippii GmbH:ssa marraskuun alusta 2000 alkaen 20.2.2001 asti. Oleellinen osa Gigabellin toiminnoista ja henkilökunnasta oli siirtynyt Jippii GmbH:lle. Langen tehtäviin oli kuulunut kirjanpito, likviditeetti- ja liikesuunnitelmat ja yhteydet konkurssipesän pesänhoitajaan sekä raportointi Suomeen.

Lange ei muistanut, että hän olisi nähnyt Jippiin hallituksen kokouksen 6.2.2001 pöytäkirjaa (S 225), jossa oli käsitelty Jippii GmbH:n budjettia. Yhtiössä oli viikoittain tehty Suomea varten taulukkomuodossa likviditeettisuunnitelma. Jippii GmbH:n likviditeettitilanne oli ollut hyvin jännittynyt. Kysymys oli ollut vain siitä, miten paljon uutta rahaa Suomesta oli tarvittu.

Raportointipaketti

Lange oli valmistellut viimeisenä työnään raportointipakettia 20.2.2001 (Langen raportti S 18) Suomeen. Sen johdosta ei Suomesta oltu häneen yhteydessä. Emoyhtiöstä oli tullut suuntalinjoja antava accounting policy. Siinä oli annettu ohjeet raportointipaketin laatimista varten. Kirjanpitokäytäntöjen erot oli tullut huomioida. Kirjanpitojärjestelmä oli Saksassa Langen mukaan tositerusteinen. Maksuista tarvittiin aina tosite. Toimitus ja maksu liittyivät yhteen kirjauksen kanssa. Liikevaihdon kirjaamisessa oli ollut oleellisia eroja. Suomalaisten ohjeiden mukaan kirjaus tuli tehdä, kun suorite saatiin tai tehtiin, kun taas Saksassa kirjaus tuli tehdä, kun maksu saatiin.

Raportointipaketistaan 20.2.2001 Lange on todennut, että Frankfurtin PwC oli tehnyt review-tyyppisen tilintarkastuksen Jippii GmbH:hon. Raportointipaketin laatimisen suhteen ei sinänsä ollut ollut ongelmia, mutta kirjanpidon suhteen oli pitänyt tehdä työtä paketin lähtötietojen kanssa. Suomesta oli mahdollisesti otettu yhteyttä sen selvittämiseksi, saatiinko paketti ajoissa tehtyä. Sen sisältöä ja lukuja koskien ei ollut tullut yhteydenottoa. Konsernin laskema raportoitava tulos oli ollut Langen mukaan oikein. Tulos oli ollut myös PwC:n tarkastama ja tuli toisaalta raportista. Kohdassa "materials, services" kysymys oli ollut kirjanpidosta tulleista laskuista ja keskusteluissa Stöcklinin kanssa ilmi tulleista seikoista. Tulos oli ollut kokonaissumma. Jippii GmbH:n oli ollut ostettava DTAG:lta verkkokapasiteettia tiettyyn osaan verkkoa (osuus A-B) ja maksettava siitä DTAG:lle. Tulos oli sisältänyt myös muiden operaattoreiden kuluja. Langen

mielestä ostetun palvelun ja liikevaihdon suhteessa oli ollut epäsuhta.

SALB

Langen raportointipaketin kohdassa "other operating income". mainittu määrä 5,7 miljoonaa Saksan markkaa oli koostunut suurimmaksi osaksi SALB-kustannuksista. Langen mukaan SALB oli ollut vuoden 2000 liiketapahtuma, vaikka lasku oli tehty 5.1.2001. Myös tilintarkastusyhteisö PwC oli sen näin ymmärtänyt. Lange on todennut, että SALB myyntivoiton osalta kyse oli ollut käyttöomaisuuden vaihdosta käteiseksi eikä yleensä tällaiseen järjestelyyn ollut liittynyt suuria voittoja. SALB oli rahoitusliiketoimintaa, jossa normaalitapauksessa saattoi syntyä pieni voitto. Miljoonavoitto oli syntynyt siitä, että Jippii GmbH:n omistamaa omaisuutta oli myyty, mutta sitä ei ollut merkitty taseeseen. Jippii GmbH:lle määrättyt verot olivat liittyneet koko vuoden tulokseen eivätkä yksittäiseen kauppaan.

Ostoselvityksestä oli käynyt ilmi, mitä ja mistä Jippii GmbH oli maksanut Gigabellin konkurssipesän hoitajalle. Selvityksen alaosassa oli käsinkirjoitettu merkintä siitä, milloin Lange oli saanut asiakirjan. Suurin osa kauppahinnasta eli 6,8 miljoonaa Saksan markkaa oli ollut suoritusta asiakaskunnasta. Käyttöomaisuutta oli ollut 3,2 miljoonaa Saksan markkaa. Asiakirjan alaosassa olivat arvioidut maksamattomat laitteet. SALB:issa oli ollut kyse suuresta voitosta, joka oli saatu myymällä laite Leasetecille. Se ei ollut näkynyt Gigabellin käyttöomaisuuden arvossa, koska Gigabell oli tilannut laitteen, mutta ei ollut koskaan aktivoinut sitä. Gigabell oli ollut laitteen omistaja, mutta laitteen siirrosta Jippii GmbH:lle ei ollut seurannut kirjauksia. Tilanne oli ollut epätavanomainen. Laitteen myynnin koko summa oli viety Jippii GmbH:n taseeseen, mutta kaupalle ei ollut ollut vastaavaa kulukirjausarvoa. Normaalisti voittoa syntyi aina kuluja vastaan. Jippii GmbH oli maksanut 10,1 miljoonaa Saksan markkaa kauppahinnan ja tämä maksusitoumus oli otettu taseeseen. Sen lisäksi taseeseen oli kirjattu goodwilliä 6,9 miljoonaa Saksan markkaa ja käyttöomaisuutta 3,2 miljoonaa Saksan markkaa. Voitto 5,7 miljoonaa Saksan markkaa oli syntynyt, kun 25 prosenttia käyttöomaisuudesta ei ollut kirjattu.

Lange oli tehnyt töitä konkurssipesälle jonkin aikaa lokakuussa 2000, vaikka Jippii GmbH oli maksanut palkan. Lange oli marraskuussa 2000 tehnyt töitä Gigabellille 17 päivää. Työ oli koskenut kvartaalitulinpäätöstä 30.9.2000. Sinä aikana kun Lange oli vielä ollut töissä, joitakin henkilöitä oli irtisanottu. Jippii GmbH:ssa oli ollut paljon avustajia ja freelancereita. Irtisanottujen määrää oli vaikea sanoa, mutta irtisanottujen lukumäärä ei ollut ollut vähäinen.

Verkkokulut

Jippii GmbH oli suorittanut DTAG:lle verkkomaksuja ennakolta 300.000 Saksan markkaa viikossa. DTAG oli ollut suuri toimittaja ja Jippii GmbH oli ollut siitä riippuvainen. Summa oli kattanut juoksevat kulut ja vanhoja maksuja. Langella oli ollut tieto maksuista vain 20.2.2001 asti.

Myöhemmästä raportointipaketista (S 19) Lange on todennut, että siinä oli ollut verkkokuluja koskevia merkintöjä. Luvut olivat syyttäjän mukaan

alentuneet 4,135 miljoonasta Saksan markasta 1,7 miljoonaan Saksan markkaan, mutta merkinnät eivät olleet vastanneet Langen raportin merkintöjä. Osa kuluista oli aktivoitu ennakkomaksuihin. Viikoittainen maksu DTAG:lle 300.000 Saksan markkaa oli vastannut todellista liikennemäärää. Myös PwC:n tilintarkastajat olivat ymmärtäneet asian näin.

Jippii GmbH:n tilintarkastuskertomuksesta vuodelta 2000 (S 22) Lange ei osannut sanoa sen kohdasta "Material.... Leistungen", olivatko verkkokulut 2,9 miljoonaa Saksan markkaa vastanneet raportointipaketeista ilmenevää määrää. Lange ei tiennyt, keneltä huhtikuun 2001 tiedot olivat tulleet. Tiedot näyttivät osin todennettavilta, mahdollisesti ne olivat tulleet tilintarkastajilta. Käsin kirjoitettuja tietoa hän ei pystynyt tilintarkastuskertomuksesta lukemaan. Kyse oli ollut ennakkomaksuista.

Lange totesi, että hän oli vuonna 2001 työskennellyt enemmän viikoittaisen kassavirran ja likviditeetin sekä tilinpäätöksen 2000 kanssa kuin 2001 kirjausten parissa. Langen mukaan oli epäselvää, miten DTAG-kuluja oli kirjattu vuoden 2001 aikana. Vuonna 2001 oli varmasti ollut verkkovuokrakuluja, koska Jippii GmbH:lla ei ollut omaa verkkoa. Koska palveluja oli ostettu, ne oli myös pitänyt maksaa.

Todistaja Stöcklin on hovioikeudessa kertonut siirtyneensä Gigabellilta Jippii GmbH:lle aluksi controlleriksi ja sitten joulukuussa 2000 hallintoon henkilöstöasioihin. Zahl oli toiminut aluksi toimitusjohtajana ja joulukuusta 2000 lähtien Lehti toimitusjohtajana. Lehti oli vastannut talousosastosta sekä Lange ja Stöcklin raportoinnista. Lehden, Zahlin ja Ahon välinen työnjako oli ollut sellainen, että Lehden kanssa oli pidetty kokoukset ja tehty kaikki suunnitelmat. Lehti oli hoitanut yhteydet viikoittain Suomeen ja sopinut asiat Suomen kanssa. Suomessa esimies oli ollut Karri Linna ja Saksassa Lehti.

Talousosastolla oli tuotettu viikko-, kuukausi- sekä tarkkailuraportteja. Ne oli lähetetty Suomeen. Suomesta Linna oli ollut raporteista yhteydessä Stöckliniin. Lehteä oli informoitu raporteista, mutta hän ei ollut ollut mukana niitä laatimassa. Linna oli ollut tilinpäätökseen 2000 liittyen yhteydessä Stöckliniin sähköpostilla ja puhelimella. Linna oli ollut myös muutaman kerran Saksassa. Lehti ei ollut osallistunut tilinpäätöksen varsinaiseen laatimiseen, mutta häntä oli informoitu luvuista. Stöcklin oli ollut laatimassa raportointipakettia, joka oli toimitettu emoyhtiölle 20.2.2001. Linnan sähköpostista 21.2.2001 (S 85) Stöcklin totesi, että viesti oli koskenut Suomen ja Saksan erilaisia laskutustapoja. Realisoimattomia voittoja ei voitu, kuten muissa maissa, kirjata Saksassa poistoina. Kirjanpitojärjestelmät Suomessa ja Saksassa eivät olleet taseeseen kirjaamista lukuun ottamatta erilaiset. Saksassa kirjanpitoon voitiin kirjata vain se, mistä oli tositteita. Taseen osalta toimittiin eri tavalla ja Saksassa tilintarkastajat tarkistivat aina tositteiden ja kirjauksen. Kysymykseen siitä, mitä tämän viestin jälkeen oli tapahtunut ja oliko Stöcklin kokenut viestin käskyksi muuttaa tulosta, Stöcklin totesi, että manipulointi ei ollut onnistunut. Kyse oli ollut yhä taseen käsittelystä eikä realisoitumattomia asioita ollut voinut kirjata. Tämän jälkeen Saksasta oli lähetetty uusi raportointipaketti Suomeen. Saksalaiset ja suomalaiset tilintarkastajat olivat tämän osalta kommunikoineet keskenään. Stöcklin ei tiennyt toisesta

raportointipaketista (S 19) sen laatijaa, mutta totesi, että Lange oli tehnyt Saksassa raportit.

Stöcklinin mukaan itse laskutuksen kanssa ei ollut ollut ongelmia ja kirjanpito oli pystynyt hoitamaan sen. Sen sijaan kiinteän verkon asiakkaiden kanssa oli ollut maksuongelmia. Kaikkea myyntiä ei ollut pystytty laskuttamaan. He olivat yrittäneet laskuttaa osaa myös käsin, mutta se oli ollut vaikeaa. Stöcklin oli lopettanut työt huhti-toukokuussa 2001, kun uutta laskutusjärjestelmää oli oltu tuomassa sisään.

DTAG-verkkokuluista Stöcklin totesi, että verkkokapasiteettia oli saatu käyttöön vain ottamalla vastattavaksi osa Gigabellin maksamatta olevista verkkomaksuista. Stöcklin ei osannut sanoa ennakkomaksun tarkkaa määrää ja kauanko sitä oli maksettu. Kyseessä oli ollut kuitenkin suuri summa. Stöcklinin muistin mukaan DTAG-verkkokulut Q1/2001 oli kirjattu ensimmäiselle neljännekselle. Yleensä näin oli tehty, mutta hän ei voinut sitä enää tarkalleen muistaa. Maksujen suuruutta (300.000 Saksan markkaa/vko) ei ollut mitoitettu vastaamaan todellista liikennemäärää. Kun DTAG:n lasku oli saatu ja maksettu, se oli myös kirjattu. Aina kun lasku oli maksettu ja oli olemassa tositate, se oli mennyt kirjanpitoon. Jos laskua ei ollut, sitä ei kirjattu. Mutta vaikka ei ollut laskua, mutta maksu oli suoritettu, se kirjattiin.

Jippii GmbH:n vuoden 2000 tuloksen oli ennakoitu olevan olevan plusmiinus nolla. Tulos oli ollut tämä DTAG:n ja Coltin laskujen kanssa. Loppuvuodesta 2000 oli vähennetty henkilöstöä ja rationalisoitu toimintaa. Vuodelle 2001 oli ennakoitu positiivista tulosta. Jippii GmbH:ssa oli tehty ostoja vuoden 2001 ensimmäisellä neljänneksellä. Hankintoina olivat olleet Magic Net ja joku toinen firma. Hankintojen kautta oli pitänyt tulla asiakaskuntaa. Uusia asiakkaita ja uusia tuotteita oli tullut, vaikka ei odotettua määrää.

Stöcklin oli ollut mukana SALB-sopimusneuvotteluissa Leasetecin kanssa. Neuvottelut olivat päättyneet Stöcklinin osalta 31.12.2000. Leasetecin vastuuhenkilöltä oli 30. tai 31.12.2000 saatu allekirjoitus siitä, että bisnes oli toiminut. Stöcklin oli ollut mukana myös jatkoneuvotteluissa tammikuun 2001 puolella. Tammikuun neuvotteluissa oli ollut kyse vuokraajan muutoksesta. Stöcklin ei tiennyt, oliko joku jatkanut neuvotteluja hänen jälkeensä. Järjestelyn vakuutena oli ollut itse laitteisto. SALB-järjestely oli tullut kirjata vuodelle 2000. Jippii GmbH oli saanut järjestelystä rahaa 2,8 miljoonaa Saksan markkaa. Kun laitteet SALB-järjestelyn yhteydessä oli myyty Leasetecille, kauppahinta oli vastannut laitteiden käypää arvoa. Lisäksi oli käytetty vielä turvamarginaalia.

Jippii GmbH:ssa oli tehty henkilöstövähennyksiä joulukuussa 2000, mutta Stöcklin ei muistanut tarkkaa määrää. Kuitenkin aikamoinen määrä oli ollut irtisanottu. Stöcklinin aikana ei ollut palkattu lisää työntekijöitä. Laskutusongelmat olivat kuitenkin edellyttäneet henkilöiden palkkaamista. Sen johdosta kaksi henkilöä, jotka oli sanottu irti, "aktivoitiin uudelleen".

Stöcklin oli vielä 14.5.2001 ollut virallisesti töissä Jippii GmbH:ssa ja oli ollut mukana tekemässä raportointipakettia Q1/2001:lta toukokuun alkupäivinä. Tosin toukokuun alun jälkeen hän ei ollut kovin paljon

tosiasiassa ollut töissä, vaikka oli ollut mukana vielä raportointipaketin valmistelussa. Paketti oli vastannut Jippii GmbH:n liiketapahtumia.

Todistaja Leppiniemi on hovioikeudessa antanut asiassa asiantuntijalausunnon, minkä hän on toistanut. Leppiniemi on kertonut hyvästä kirjanpitolakiin seuraavaa:

Lainuudistamismietinnössä vuonna 1995 oli kirjoitettu, että lähtökohta oli kirjanpitolaki (jäljempänä KPL) ja muu lainsäädäntö. Toiseksi tulivat lain valmisteluasiakirjat ja kolmanneksi Kilan lausunnot, joilla tulkittiin hyvää kirjanpitolakia. Näiden lisäksi tulivat kansainväliset periaatteet ja pörssin noudattamat periaatteet. Kirjanpitolain periaatteet olivat enemmän kuin peukalosääntöjä, koska niitä oli kehitetty sääntöjen suuntaan. Sovellettavat periaatteet oli mainittu laissa. Tilinpäätöksen tarkoitus oli pitkälti fiskaalinen, mutta pörssiyhtiön tuli antaa enemmän tietoa kuin muiden yhtiöiden. Intressiä tietojen saantiin yhtiöstä oli veronsaajilla ja yleisöllä (velkojat, luottotiedot). Tietojensaanti korostui osakeyhtiössä. Pörssiyhtiöissä vaatimukset informaation suhteen olivat korkeammat. Arvopaperimarkkinalaki säänteli informaatiota tältä osin.

KPL operoi yleisperiaatteilla eikä laissa erikseen eritelty, miten liiketoimi kirjattiin, vaan annettiin yleisperiaate. KPL:n ulkopuolelta ei voitu hakea mitään tahansa periaatteita. Ei voitu sanoa, että kaikki oli sallittua, mikä ei ollut kiellettyä. KPL:ssa oli siksi säännös hyvästä kirjanpitolakista. Jos kirjaamisesta ei ollut vakiintunutta linjaa, niin IAS-ohjeet olivat sallittuna tulkinta-apuna, ellei ohje ollut KPL:n vastainen. Kila oli omissa kannanotoissaan ottanut monta kertaa tulkinta-apua IAS-periaatteista. Tulkinnat eivät voineet olla vastoin KPL tai varovaisuuden periaatetta.

Leppiniemen mukaan kirjanpito muodostui juoksevasta kirjanpidosta sekä tilinpäätöksestä. Emoyhtiön tilinpäätökseen sisältyi konsernitilinpäätös. Konsernikirjanpitoa ei ollut eikä konserni ollut kirjanpitolakivaltainen. Kirjanpidon käsitettä ei ollut määritetty kirjanpitolakissa. Konsernitilinpäätöksessä oli esitettävä asiat, jotka olivat tytäryhtiön tilinpäätöksessä. Yhdistely suoritettiin konsernitilinpäätöksessä. Konsernitilinpäätös oli siten kirjanpitoa. Laissa ei ollut kirjanpidon määritelmää, mutta lain nimi oli kirjanpitolaki ja laki sisälsi säännökset juoksevasta kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä. Kirjanpidolla oli elimellinen yhteys tilinpäätökseen.

Kirjanpitosäännösten harmonisointi Euroopan tasolla

Leppiniemen mukaan pitkälle menevää harmonisointia tapahtui vasta, kun EU pakotti soveltamaan IFRS:ää, vaikka samansuuntaisuutta oli ollut paljon. Saksan ja Suomen kirjanpitosäännökset muistuttivat monella tavoin toisiaan. Leppiniemi ei uskaltanut sanoa, oliko Saksassa vuosina 2000-2001 suorite- vai kassaperusteinen kirjanpito. Kassaperusteisuutta oli kuitenkin hyväksytty Saksassa enemmän kuin Suomessa, koska Suomessa pidettiin tiukasti kiinni suoriteperusteisuudesta.

Hallituksen jäsenen KPL:n tuntemisvelvoite

Suosittelavaa oli, että hallituksen jäsenet tunsivat kirjanpitolain. Ei kuitenkaan voitu lähteä siitä, että hallituksen jäsenet tunsivat tilinpäätöstä allekirjoitettaessa kirjanpidon yksityiskohtia. Hallituksen jäsenen piti olla itse vakuuttunut siitä, että tilinpäätös oli tehty oikein. Hallituksen tuli järjestää valvonta ja kuunnella sisäistä ja ulkoista tarkastajaa. Jos ei tiennyt asioiden oikeaa laitaa, niin tuli käyttää asiantuntijoita.

Isojen yhtiöiden sekä pörssi-yhtiöiden osalta oli pääsääntö, että hallitus ja tilintarkastajat kävivät vuoropuhelua ja tapaaminen oli suositeltavaa. Samoin oli suositeltavaa tilintarkastajan neuvon seuraaminen. Pääsääntö oli, että hallitus tapasi tilintarkastajat ennen tilinpäätöksen laatimista ja mahdollisista korjauksista ja oikaisuisista keskusteltiin. Laki eikä tilintarkastaja määräsi tilinpäätöksen sisällön, mutta oltiin heikoilla jäillä, jos syntyi riita tilintarkastajan kanssa. Tilintarkastajien lisäksi oli mahdollista asiantuntijoiden konsultointi. Jos tilintarkastaja osallistui tilinpäätökseen laatimiseen, hän menetteli väärin. Tilintarkastajan piti itse harkita kuinka pitkälle voitiin mennä riippumattomuutta vaarantamatta. Kilan ratkaisuun viittaaminen ei ollut ongelma. Ongelma syntyi, jos alkoi muodostaa omia tulkintoja. Ohjeita ja malleja ynnä muita sai antaa. Oli normaalia, että voitiin opastaa, että oli kirjattu väärin ja opastaa mistä vastaus löytyi.

SALB-järjestely

Leppiniemen mukaan SALB-järjestely tarkoitti sitä, että esine myytiin ja vuokrattiin takaisin. Kyseessä oli rahoituskeino, vieraan pääoman hankkimisen keino. Sen yleisyyttä lisäsi se, että koneita ja kalustoja ei voinut käyttää käteisvakuutena. Järjestelyssä hinnoittelu ei ollut niin tärkeää ja sen suhteen oli joustovaraa. Kyse oli siitä, paljonko tarvittiin lainaa ja paljonko toinen osapuoli luotti eli paljonko lainaa saatiin.

SALB-järjestelyssä oli kaksi erillistä liiketointa. Ensin oli omistusoikeus, jossa esine ensin ostettiin ja myytiin rahoitusomistajalle ja toiseksi se vuokrattiin. Esine oli yhtiön, mutta rahoitusyhtiö omisti sen. Kila oli tiukka siinä, että omistus oli eri käsissä. SALB tuli käsitellä näin. Jos yritys teki konkurssin, laite ei tullut konkurssipesään vaan oli rahoitusyhtiöllä.

Usein laite oli vakuutena. Lisäksi voi olla lisävakuuksiakin, mikä ei ollut tavatonta. Hinta oli rahoitusyhtiön harkinnassa. Mitä korkeammaksi hinta nousi, sitä enemmän voitiin vaikuttaa ehtoihin. Usein lähtökohtana oli käypä arvo, mikä oli laitteiden osalta hieman ongelmallinen asia, koska jälleenmyyntimarkkinat eivät olleet selkeät. Leppiniemi oli lausunnossaan lainannut HE:tä, jossa viitattiin siihen, että SALB-järjestelyn kaltaisissa järjestelyissä hinnoittelu ei ollut kovin tärkeää. HE:ssä sanottiin, että vuokra- ja myyntihinta eivät yleensä olleet toisistaan riippumattomia. Niistä neuvoteltiin kokonaisuutena eikä myyntihinta tällöin välttämättä vastannut käypää arvoa.

Kun kauppa tehtiin, Suomessa kirjanpitolain mukaan oli lähtökohtana suoriteperusteisuus eli suoritteiden siirtyminen myyjältä ostajalle. Hallintaoikeus saattoi siirtyä eri aikaan kuin omistusoikeus. Tässä yhteydessä käytettiin usein IAS-kirjanpitoperiaatteista lainattua

määritelmää, että silloin kun keskeiset riskit ja oikeudet siirtyivät myyjältä ostajalle, niin silloin tälle tarjoutui mahdollisuus käyttää hyödykettä. Keskeiset riskit tarkoittivat sitä, että kumpi vastasi, jos laite meni rikki. Oleellista oli se, kuka sai päättää laitteen käyttöoikeudesta. Riskien ja oikeuksien siirtyminen oli ratkaisevaa, jos omistus- ja hallintaoikeus siirtyivät eri aikoina.

Leppiniemen mukaan tässä tapauksessa olisi SALB pitänyt kirjata vuodelle 2001 kahdella perusteella: omistusoikeus oli näyttänyt siirtyneen 2001 ja sopimuskausi oli alkanut 1.1.2001. Kysymys oli siitä, oliko olemassa joku muu peruste, jonka mukaan järjestely oli tullut kirjata vuodelle 2000. Vuokrien maksaminen oli hyvä indisio siitä, että kirjaus olisi voitu tehdä vuodelle 2000. Silloin esine oli käytössä, kun se oli vuokrattu.

SALB-järjestelyn kirjaaminen

Leppiniemen mukaan myyntivoitto oli tullut tulouttaa lähtökohtaisesti sopimuskaudelle, varsinkin kun vuokrakausi oli ollut lyhyt ja laitteiden käyttöaika pitkä. HE:n mukaisesti lähtökohtaisesti rahoitusleasing- ja muutkin leasingvuokrat olivat tosiasiallisesti lainanmaksua ja korkoa sekä ne tuli jaksottaa vuokrakaudelle. Leppiniemen mukaan SALB:n oli osoittanut, että kysymys oli ollut rahoituksellisesta järjestelystä. Vaikka oli tullut suuri myyntivoitto, käypä arvo ei ollut voinut muuttua niin paljon. Kyse oli ollut rahoituksen tarpeesta. Pankkitakausvaade oli tukenut sitä ajatusta, että kysymys oli ollut taloudellisessa mielessä rahoitusjärjestelystä. HE:ssä oli todettu, että SALB:in kaltaisissa rahoitusjärjestelyissä voitiin tehdä erilaisia sopimuksia, mutta ehdoista pääteltiin miten kirjattiin. Oli loogista, että jos vuokrakausi alkoi 1.1.2001 ja vuokraa voitiin ryhtyä perimään, niin omistusoikeus oli siirtynyt aiemmin.

SALB-järjestelystä tiedottaminen tilinpäätöksen yhteydessä

SALB tuli huomioida liitetietojen antamisen yhteydessä. Kirjanpitoasetuksen mukaan tilinpäätöksen laadintaperiaatteet piti selostaa. Tilinpäätös oli laadittava johdonmukaisesti ja samanlaisia asioita tuli käsitellä samalla tavalla.

Hankintamenon kirjaaminen

KPL 4 luvun 5 §:n mukaan käyttöomaisuus kirjattiin hankintamenon suuruisena. Ratkaisevaa ei ollut käypä arvo, vaan se mitä oli maksettu. Gigabellin liiketoiminnan ostotilanteessa oli ollut allokoituna laitteille kolmasosa. Kun liiketoiminta oli ostettu, oli ostettu samalla monia asioita ja niille oli tullut kohdistaa oikea kauppahinta. Hankintameno oli pitänyt jakaa oikein eri osille (asiakkuudet ja laite).

Tietty allokointi ja kirjanpitoon vienti voitiin oikaista vain, jos osoitettiin, että oli tapahtunut virhe. Oikaisu voi kohdistua vain siihen, että oli aktivoitu liikaa. Poistoa ei voitu aktivoita takaisin kirjanpitoon. Hankintamenoa voi muuttaa vain, jos oli sovittu yhdessä, että olikin puhe isommasta määrästä

tai että asiasta riideltiin välimiesoikeudessa tai tuomioistuimessa. Arvonkorotuksia koneisiin ei voitu tehdä, mutta virheet voitiin tietysti korjata. Leppiniemi ei muistanut, miten IAS asiasta lausui. IAS:ssa oli sellaisia mahdollisuuksia, mitä KPL ei tuntenut. IAS mahdollisti arvonkorotuksen laitteisiin. Tällaisia IAS-periaatteita KPL ei tuntenut. IAS-periaatteita ei voitu soveltaa, jos sen määräykset olivat ristiriidassa Suomen lain kanssa. Ei voitu toimia niin, että jossain sovellettiin IAS-periaatteita ja jossain kirjanpitolakia.

Jos kaupan yhteydessä ei sovittu myyjän ja ostajan välillä siitä, miten kauppahinta allokoitiin, niin se oli ostajan tehtävä. Laskelmasta piti nähdä jakoperuste. Kun ostaja teki tällaista laskelmaa, niin lähtökohtaisesti kirjaukset tuli tehdä 4 kuukauden kuluessa sen kalenterikuukauden päättymisestä, kun liiketapahtuma tapahtui. Jos virhe oli tapahtunut eikä asiaa saatu 4 kuukaudessa selvitettyä oikein, korjausmahdollisuus oli vielä tilinpäätöksen valmistumiseen saakka.

Leppiniemi ei osannut sanoa, että jos olisi saanut SALB-järjestelyn kauppakirjan liitteenä olleen vastaanottotodistuksen laitteiden siirtymisestä leasingyhtiölle joulukuussa 2000, olisiko tämä muuttanut hänen arviotaan kirjausajankohdasta. Leppiniemen mukaan todistus olisi ollut aika suuri indisio siitä, että kauppa oli tapahtunut joulukuussa 2000. Paperit eivät kuitenkaan olleet niin keskeisiä seikkoja kuin keskeisten riskien ja oikeuksien siirtyminen.

Hankintamenoon luettiin se, mikä oli pakko tehdä, jotta kauppa voitiin toteuttaa. Esimerkiksi, jos ostajalla oli mahdollisuus tehdä liiketoimintakauppa kahdella tavalla, joko ostamalla saneeratun yhtiön maksamalla 20 yksikköä tai sitten ostamalla saneeraamattoman yhtiön 10 yksiköllä ajatuksin saneerata se 10 yksiköllä. Jälkimmäisessä tilanteessa ei voitu kirjata 20 yksikön mukaan, paitsi siinä tilanteessa, että saneeraus oli kaupan ehto. Muussa tapauksessa kulut olivat enintään pitkävaikutteisia menoja tai vuosikuluja. Pitkävaikutteinen meno voitiin aktivoida taseeseen, jos menosta oli tulonodote. Tämä tuli dokumentoida. Liiketoimintasuunnitelma, joka osoitti tulonodotukset, oli vahva indisio pitkävaikutteisista menoista. KPL 6 luku oli ensimmäinen ohje konsernitilinpäätökseen laadintaan. Jos velkoja otettiin vastattavaksi, ne piti lukea hankintamenoon.

Saneerauskulut eivät olleet osa hankintamenoa vain sillä perusteella, että ne olivat järkeviä. Jos viranomaiset edellyttivät joitain toimenpiteitä eli ne olivat lakisääteisiä, oli meno olennainen osa hankintamenoa. Ne olivat siten kaupan syntymisen edellytyksiä.

Leppiniemen mukaan konsernin tilinpäätöksessä kuluilla oli luultavasti tarkoitettu menoja. Kulut oli vähennetty tuloslaskelmassa. Ne piti jakaa kahteen: joko vähentää kuluina tai aktivoida tuloihin, mutta hankintamenoon niitä ei voitu aktivoida. Kila oli määriteltyt vuonna 1995 tai 1999 ensimmäisen kerran, mitä hankintamenoon sai sisällyttää (sen mitä piti maksaa myyjälle, välityspalkkion ja veron) Hankintamenoon ei voitu sisällyttää kuin ostoon liittyvä välitön meno. Jotta saneerausmenot voitiin huomioida, piti ostajan sitoutua myyjälle saneeraamaan tietyllä tavalla. Jos ostaja vain paranteli ostokohdetta itselleen sopivammaksi, ne olivat

lähtökohtaisesti vuosikuluja. Saneerausmenot voitiin aktivoida pitkävaikutteisiin menoihin, jos ne osoitettiin ja dokumentoitiin. Pitkävaikutteisiin menoihin oli pakko tehdä poistoja.

Leppiniemen mukaan, kun oli ostettu liiketoiminta ja sitten muokattu sitä, voivat operatiiviset kulut - joita suurin osa oli - olla pitkävaikutteisempia menoja. Ne vaikuttivat monena vuotena ja ne voitiin aktivoida taseeseen ja poistaa. Operatiivisia kuluja ei ollut kuitenkaan koskaan pakko kirjata pitkävaikutteiseksi menoksi näitä operatiivisia kuluja ja aktivoida niitä. Kila vaati aktivoinnin edellytykseksi, että tulosodotussuunnitelma piti olla dokumentoituna (Kilan ratkaisu nro 1579 vuodelta 1999). Lähtökohtaisesti saneerausmenot olivat vuosilukuja, paitsi jos osoitettiin, että niistä oli sovittu kaupan yhteydessä.

Todistaja Koskela on hovioikeudessa kertonut olevansa kauppatieteen tohtori ja olleensa vuosina 1972-1998 Kauppakorkeakoulun palveluksessa, viimeksi laskentatoimen apulaisprofessorina. Hänellä oli KHT-tilintarkastajatutkinto. Hän oli toiminut Kilassa 2000-luvun alussa varapuheenjohtajana ja varajäsenenä.

Sisältöpainotteisuus kirjanpidossa oli kirjanpidon peruseriaatteita. Periaate oli ollut tunnettu pitkään. Suomessa se oli otettu vuoden 2004 lakiuudistuksessa yhdeksi tilinpäätöksen yleiseksi periaatteeksi. Periaate tarkoitti, että asia tuli ennen muotoa. Tosiasian tuli ratkaista eikä sen, miten asia oli paperille merkitty. Periaate oli ollut ennen vuotta 2004 tiedossa Suomessa. Periaate oli ollut käytössä IAS:ssa (International Accounting Standards).

Laissa ei ollut erityisiä säännöksiä liiketoimintakaupan kirjaamisesta. Myöskään SALB:in kirjaamisesta ei ollut säännöksiä. Oli olemassa vain yleisiä periaatteita. Liiketoimintakauppaa oli vaikea määrittellä. Se oli vaikea kokonaisuus. Se, mitä vastuita ja velvoitteita oli syntynyt, oli tapauskohtaista. Antamaansa asiantuntijalausuntoa varten Koskela oli nähnyt tilinpäätöksen, tositteita ynnä muuta. Siitä, voitiinko myyjän velat lukea hankintamenoon, Koskela totesi, että kirjanpitolaian mukaan hankintamenoon luettiin muuttuvat menot. Laki ei sanonut enempää. Laskentatoimen yleinen teoria lähti siitä, että pitkällä tähtäimellä kaikki menot olivat muuttuvia. Kun ajateltiin, mitä liiketoimi aiheutti, kaupan osto oli tapahtunut. Ostosta seurasi se, että maksettiin sovittu kauppahinta. Ostajalle tuli automaattisesti mukana tiettyjä velvoitteita, joista osasta tiedettiin mutta osasta ei. Velvoitteet otettiin vastaan tietämättä summaa.

Sitä, kuinka pitkä aikajänne oli liiketoimen tekemisen jälkeen oltava, jonka ajalta meno voitiin hyväksyttävästi lukea hankintamenoon, oli vaikea sanoa. Kirjanpitolaissa sanottiin, että liiketapahtumat piti kirjata 4 kuukaudessa. Tapahtuma-aikaan aikajänne oli 2 kuukautta tilikuukauden päättymisestä. Tänä aikana syntyneet menot voisi kirjata hankintamenoon. Myyjän velat olivat selvä asia. Lausunnossa kysymyksellä 2 a tarkoitettiin tositteen 20141 menoja. Siitä, voitiinko ne lukea hankintamenoon, Koskela totesi, että ne olivat sitä vastuuta, joka oli otettu vastaan. Jotain oli ollut tiedossa, jotain oli tullut yllätyksenä. Määrät olivat olleet arvioita.

Liiketoimintakaupassa vastaanotettujen kiinteiden verkkojen kulut olivat

olleet selvä kustannus, joihin ei ollut liittynyt tulonodotusta. Ne olivat voineet olla hankintamenoona luettavia uudelleenjärjestelykuluja. Myöskään työntekijöihin eikä toimitiloihin liittynyt tulonodotusta. Myyjän aikaisen teleliikenneverkon uudelleenjärjestely oli ollut välttämätön, jotta yhteydet olisivat toimineet. Se oli ollut välttämätön uhraus. Muutoin kauppa olisi ollut vielä huonompi kuin mitä se oli ollut. Kulut, jotka olivat syntyneet myyjän avustamisesta, olivat samanlaisia kuin oikeudellisesta avustamisesta aiheutuneet kulu. Ulkopuolinen asiantuntija oli tarvittu, jotta toiminta oli saatu käyntiin. Myyjälle jäänyt laite oli pitänyt maksaa. Se oli ollut välttämätön sille, että toiminta lähti käyntiin. Nämä voitiin katsoa jälleenhankintakuluiksi.

Oletuksena oli se, ettei arvostusta ollut tehty kauppakirjassa. Siltä osin, miten oli pitänyt arvostaa vuonna 2000, piti tarkastella IAS:ää. Siellä oli käyvän arvon periaate. Suomessa oli konsernitilinpäätöksen yhdistelyssä yleisohjeita. Konserniaktiivan kohdalla käypä arvo oli ollut käytössä.

Ostaja voi ja pitikin hyvän suomalaisen kirjanpitotavan mukaisesti arvioida parhaan harkintansa mukaan erät jos velvoite oli syntynyt, vaikka hän ei tarkalleen tiennyt erien määrää. Tämä tuli kysymykseen esimerkiksi vahingonkorvausasioissa. Käytössä tärkein, mitkä piti arvioida, olivat lomapalkat tilinpäätöksessä.

Liiketoiminta oli hankittu marraskuun alussa vuonna 2000. Tilinpäätöstä oli laadittu helmikuun aikana vuonna 2001. Siitä oli tiedotettu 28.2.2001. Tänä aikana hankintameno-laskelma oli voitu laatia ensimmäisen kerran. Ainakin näin voitiin tehdä 2 kuukauden kuluessa tilikuukauden päättymisestä. Kun tarkempaa tietoa oli tullut, kokonaishinta-arviota konsernitasolla oli ollut muutettava suomalaisen käytännön mukaisesti. Selvät virheet oli tullut joka tapauksessa oikaista.

Koskelan aikaisempi lausunto vuodelta 2006 oli laadittu käräjäoikeutta varten ja se oli liittynyt SALB:iin. Koskelan käsityksen mukaan kauppahinta oli ollut rahalla maksettu 10,1 miljoonaa ja siihen lisätyillä 5 miljoonan markan vastuilla. Kun vastuut olivat toteutuneet, ne olisi pitänyt kirjata hankintamenoiksi Jippii GmbH:n kirjanpidossa. Se olisi voinut olla varaus, jos se oli ollut arvio. Koskelan mukaan käyttöomaisuuden arvo 3,2 milj oli pitänyt oikaista vastaamaan 9,7 miljoonaa, joka oli ollut myyntihinta. Asiakaskunnan arvo oli ollut samanlainen arvio kuin muutkin arviot; 9,7 miljoonaa oli ollut todellisuutta. Myyntihetkellä oli saatu tietoa omaisuuden arvosta. Oikaisu oli antanut oikean ja riittävän kuvan verrattuna siihen, ettei oikaisua olisi tehty. Omaisuuden käyvästä arvosta oli saatu selvitystä, kun se oli myyty. Myyntivoittoa ei ollut syntynyt. Kysymyksessä oli ollut kokonaishinta-ajattelu. Muistiotosite oli audit trail -periaatteen kannalta riittävä: jäljitettävyyden piti löytyä tarvittaessa. Muistiotositeissa oli joskus liitteitä. Ketjun täytyi löytyä Saksasta.

Negatiivisella goodwillillä tarkoitettiin miinusmerkkistä goodwilliä. Positiivinen goodwill tarkoitti, että maksettiin enemmän kuin tavaraa tuli. Tässä oli päinvastoin: Negatiivinen goodwill poistettiin 1-40 vuodessa. positiivinen goodwill tuloutettiin.

Koskelan mukaan se, että 1,4 miljoonaa oli konsernitilinpäätöksessä

tuloutettu kokonaan vuonna 2000, oli ollut hyvän kirjanpitolain mukaista, koska se oli realisoitunut. Summaa ei olisi tullut jaksottaa koko leasing-ajalle, koska se oli realisoitunut vuonna 2000 (kirjanpitolaki 6 luku 8 § 2 momentti). Koskelan mukaan ei olisi kuitenkaan ollut aivan väärin, vaikka olisi jaksotettukin. Molemmat vaihtoehdot olivat mahdollisia.

Siihen, oliko (MP todiste 9) jaksottamisen tekemättä jättäminen niin olennainen että oli vaikeuttanut oikean ja riittävän kuvan saamista Koskela vastasi, että olennaisuuden miettiminen oli tilintarkastajalle keskeistä: oli erilaisia prosenttirajoja. Hannu E. Koskisen väitöskirjassa pidettiin parhaana rajana 5 prosenttia omasta pääomasta. 1,4 milj jäi viiden prosentin rajan alle. Koskela oli ollut Koskisen vastaväittäjä.

Myyntiosuus oli ollut kirjattavissa vuoden 2000 liiketapahtumaksi. Tulo oli realisoitunut, kun suorite oli luovutettu (MP todiste 18 ja 9). Vastanottotodistus oli hyvä dokumentti. Palveluissa oli vaikea sanoa luovuttamishetkeä. Myyntivoittoa ei ollut syntynyt, joten tuloslaskelman kannalta oli sama, oliko kirjattu vuodelle 2000 vai vuodelle 2001.

Koskela ei ollut toiminut tilintarkastajana pörssi-yhtiössä. Hän ei ollut soveltanut IAS:ää tilintarkastajana, joitakin tilanteita oli kuitenkin voinut olla. Jippiissä oli käytetty FAS:ia, taustalla oli ollut IAS. Jippiissä oli noudatettu suomalaista kirjanpitolainkäytäntöä. Kun kauppa tehtiin, ainakin suullinen sopimus kaupan yhteydessä oli siitä, kumpi vastasi vastuista. Kauppahinta olisi ollut suurempi, jos ostajat olisivat vastanneet niistä. Lausuntoa kirjoitettaessaan Koskelalle oli esitetty faktana, että vastuuta oli otettu. Se, ettei kaupasta ollut seurannut vieraan pääoman erää, oli tarkoittanut ilmeisesti vastuuta. Koskela ei kuitenkaan ollut tuntenut tilannetta. Toimitiloista ei ollut tehty uhrausta, jos ne oli vuokrattu edelleen.

Tositteen 20141 yhteydessä syyttäjällä oli ollut kauppahintalaskelma. Oli vastuuta, joita ei ollut ko. laskelmassa. Liitetiedoilla oli varmennettu oikean ja riittävän kuvan saaminen. Se, mikä oli olennaista ja mistä kerrottiin oli harkintaa. IAS:ia voitiin käyttää vain tulkinta-apuna KPL:aa sovellettaessa, mutta sitä ei voitu käyttää vastoin KPL:aa. Liiketilat oli voitu lukea hankintamenoiksi, kun ne oli saatu vuokrattua vasta myöhemmin keväällä 2001.

Tilintarkastaja ei voinut mennä tilinpäätöksen laadintaan. Tilintarkastaja ei voinut puuttua yksityiskohtiin, lukuihin eikä substanssiin.

Todistaja Kotiranta on hovioikeudessa kertonut toimineensa tilintarkastajana 20 vuotta. KHT-tilintarkastajana hän oli ollut noin 17 vuotta. Hän oli toiminut erään suomalaisen matkapuhelinvalmistajan tilintarkastajana. Yhtiö oli ollut pörssi-yhtiö. Kotiranta oli antanut kaksi asiantuntijalausuntoa Loukusan kanssa. Loukusa oli toiminut KHT-tilintarkastajana yli 15 vuotta.

Konsernitiilinpäätös laadittiin erillisyhtiöiden (emoyhtiö, tytäryhtiöt) tilinpäätösten yhdistelmänä. Yleensä tilinpäätökset eivät olleet valmiit, kun konsernitiilinpäätöstä tehtiin. Konsernitiilinpäätös laadittiin nopealla aikataululla ja tehtiin raportointipakettien perusteella. Ulkomaisen yhtiön tilinpäätöskäytäntö saattoi poiketa suomalaisesta. Konsernitiilinpäätöstä

laadittaessa luotettiin tytäryhtiön lukuihin. Yksityiskohtia ei voitu kaivaa esiin. Tarvittaessa tehtiin oikaisu. Jos ehdittiin, virheestä ilmoitettiin tytäryhtiölle. Yleensä aikataulu oli niin tiukka, että oikaisu tehtiin joko tytäryhtiön pakettiin tai muistiotositteella.

SALB-järjestelyssä ideana oli ollut tuoton parantaminen eli rahavarat olivat sijoitettu tuottavammin. Vuonna 2000 oli ollut kirjanpitolain 6 luvun säännös, jos kysymys oli ollut myyntivoiton jaksottamisesta. Lisäksi oli olemassa KTM:n päätös ja Kilan ohjeet sekä IAS (IFRS). SALB:issa oli kaksi erillistä liiketointa, myynti ja vuokraus. Omaisuuden luovuttaminen (suoriteperuste) tarkoitti oikeuden ja riskin luovuttamista. Omaisuus oli täytynyt luovuttaa ennen vuokratkauden alkua. Näistä nähtiin, milloin kauppa oli tapahtunut. Kirjanpitokäsittelyyn ei ollut vaikuttanut se, että saadut rahat oli jääneet vähäksi aikaa vakuudeksi pankkitilille. Kotirannan antamat lausunnot kirjauskypsydestä perustuivat vuokrasopimukseen, myyntilaskuun, myyntikirjaamiseen joulukuussa 2000 ja vastapuolen vahvistukseen vuodenvaihteessa vuonna 2000.

Saldovahvistus (Y 129) oli tyypillinen ulkopuolisen vahvistus. Sen suurin merkitys oli siinä, että jos joku oli ilmoittanut jonkun tapahtuman, oli voitu vahvistaa vastapuolelta, että sillä oli ollut samanlainen käytäntö ja tapa kirjata. Näin oli pyritty varmistamaan kirjauksen suoriteperusteisuus. Vastaavuus tarkoitti sitä, että molemmat kirjanpitovelvolliset olivat käsitelleet transaktion samantalaisesti ja samanaikaisesti.

Liiketoimintakauppa kirjattiin erilliskirjaamisena. Se sisälsi harvoin vain yhden omaisuuserän. Usein se käsitti henkilöstön, liiketoiminnan, koneet ja kaluston sekä käyttöomaisuuden. Ne kirjattiin eri tase-erille yhtenä vientinä kaupan yhteydessä. Liiketoimintakaupan hankintamenon kirjaamisesta ei ollut säännöksiä laissa. Kirjanpidon piti antaa oikea kuva. Johdon piti arvioida mitä kustannuksia oli aiheutunut. Näitä nimitettiin haltuunoton kustannuksiksi. Toisena terminä puhuttiin pakollisista varauksista. Käytettiin myös termiä uudelleenjärjestelykulut, joka oli kansanomaisempi. Kotiranta oli ollut tekemisissä kymmenien ellei satojen liiketoimintakauppojen kanssa. Siitä, oliko uudelleenjärjestelykuluja tapana mainita kauppakirjassa, Kotiranta totesi, ettei näin ollut. Ne tulivat yleensä esille kauppaneuvotteluissa eikä niitä merkitty kauppakirjaan. Ne olivat ostajan omassa tiedossa ja harkinnassa ja ne vaikuttivat kauppahintaan. Niistä ei kerrottu myyjälle. Usein vaihto-omaisuus oli kauppakirjassa määritelty, esim. varasto. Oli paljon kauppakirjoja, joissa oli vain yksi summa. Sen oli ostajan itse allokoitava parhaan arvionsa mukaan. Vastuut olivat osa hankintamenoa. Tässä tapauksessa todellinen hankintameno oli rahalla maksetun määrän ja vastuuden yhteismäärä. Vastuut saattoivat olla uudelleenjärjestelykuluja tai irtisanomisesta aiheutuneita kuluja. Tietyt vastuut tiedettiin hyvinkin tarkkaan kaupantekohetkellä, kuten lomapalkat. Sitä mitä ei tiedetty tarkkaan, liittyivät uudelleenjärjestelyyn ja ne piti arvioida parhaan kyvyn mukaan. Myyntivoiton oikaisematta jättäminen olisi antanut väärän kuvan, koska myyntivoitto olisi tuloutunut. Oikaisu oli tehty konsernissa konsernitilinpäätöksen yhteydessä. Tytäryhtiön sijaintimaan lainsäädäntö saattoi velvoittaa tulouttamiseen.

Kotiranta kävi läpi lausuntonsa johtopäätöksiä: eri kirjanpitotavoilla päästiin samaan lopputulokseen, myyntivoitto oli ollut reilu 1 miljoona.

Lopputulokseen päästiin riippumatta siitä, miten kauppahinta oli allokoitu. Badwill tarkoitti negatiivista goodwillia. Goodwill tarkoitti, että oli maksettu enemmän kuin oli saatu, badwill puolestaan sitä, että oli saatu ostetuksi käypää arvoa halvemmalla. Tämä oli ostajalle positiivista. Tosite 20141 liitteineen näytti johdon tekemältä arviolta kuluista. Siinä oli arvioitu kokonaisuuteen kohdistuvia kustannuksia. Tosite oli ollut riittävä selvitys ja riittävän yksityiskohtaisesti eritelty. Kysymys ei ollut nettottamisesta vaan kohdentamisesta. Nettottaminen ei ollut Suomen lain mukaan mahdollista. Konsernitilinpäätös olisi antanut väärän kuvan ilman oikaisua.

Audit trail -periaate oli liittynyt tositteeseen 20141 siten, että ulkopuolinenkin saattoi pystyä johtamaan erillistilinpäätöksestä konsernitilinpäätökseen. Saksan kirjanpidon luvuista piti päästä konsernitilinpäätökseen. Tositteen liitteenä ei tarvinnut olla kuitteja. Kuitit olivat Saksassa. Tositteelle riitti yksityiskohtaisuus. Oikaisulla oli kohdennettu kustannuksia. Se oli pienentänyt liiketoiminnan muuta tuottoa ja kulurivejä. Sillä ei ollut merkitystä liikevaihtoon eikä tulokseenkaan. Konsernitilinpäätökseen tehdyllä oikaisulla ei ollut vaikutusta verotukseen. Oikaisu oli ollut normaalia konsernitilinpäätöksen laatimista eikä siitä ollut tarvinnut antaa tietoja liitetiedoissa. Tilinpäätöstä lukeva pystyi päättelemään, ettei se ollut liiketoimintaan kuuluva normaali tuotto. Tilinpäätös antoi riittävän ja oikean kuvan.

Sekä käyttö- että rahoitusleasing olivat molemmat rahoitustapahtumia. Niillä vapautettiin pääomia omistuksessa olevasta omaisuuserästä. Ne kohdistuivat yleensä kiinteistöihin, joskus koneisiin ja laitteisiin. Käyttöleasing oli normaali vuokraustapahtuma. Käyttöleasingissä omaisuuserä ja myyntivoitto tai -tappio merkittiin kirjanpitoon ja tulevina vuosina vuokrat. Rahoitusleasingissä katsottiin, että riski jäi täysin myyjälle. Myyntivoittoa ei jätetty tilinpäätökseen, vaan se oikaistiin pois ja tuloutettiin tulevina vuosina.

KTM:n päätös ja Kilan ohjeistus olivat ainoat, joilla tätä käytäntöä ohjattiin. KTM:n päätöksen mukaan kriteereinä rahoitusleasing osalta oli se, että omistusoikeus siirtyi vuokralle ottajalle ilman eri sopimusta vuokratkauden päättyessä. Rahoitusleasingissä vuokratkausi käsitti käyttöajan lähes kokonaan, vuokranmaksut diskontattiin vuokrasopimuksen tekohetkeen ja ne ylittivät myyntihinnan. Näistä kolmesta jonkun piti täytyä, jotta kysymyksessä olisi rahoitusleasing. Tässä tapauksessa ei ollut sovittu, että omistusoikeus olisi siirtynyt myyjälle vuokratkauden päättyessä

Nykyarvolaskelmalle diskontattiin tulevaisuuden vuokratuloja. Se oli ollut Leasetecin laatima ja viitannut käyttöleasingiin. Puhelinkeskuksen taloudellinen käyttöikä oli ollut pidempi kuin kaksi vuotta. Jippii oli ilmoittanut poistoajaksi 10 vuotta. Poistoaika vastasi taloudellista käyttöikää. Mitkään kolmesta rahoitusleasingin kriteeristä ei ollut täytynyt tässä tapauksessa; kyse oli näin ollen käyttöleasingistä. Käyttöleasingissä myyntivoitto tuli tulouttaa heti. Siinä ei ollut harkinnanvaraisuutta.

Suomelaisessa kirjanpitokäytännössä oli joko saapuvia (ennakkomaksuvelkoja) tai maksettuja (ennakkomaksusaaminen) ennakkomaksuja. Ennakkomaksut piti avata tilinpäätökseen. Ne joko jätettiin ennakkomaksuihin tai kohdennettiin kuluiksi parhaan arvion

mukaan. Arviointi oli pakollista. Siinä tapauksessa, että yhtiö maksoi televerkosta käytöstä riippumatonta korvausta, ennakkomaksut tuli kirjjata kuluksi kapasiteetin käytön mukaan. Piti olla jonkin laskuri, jonka mukaan laskettiin. Johdolla piti olla käsitys, paljonko verkkoa oli käytetty, paras tietämys siitä ja sitten kulukirjaus. Kotirannan käsityksen mukaan tällaisia laskureita oli olemassa. Varovaisuuden periaatetta tuli aina noudattaa. Saamiset saivat olla korkeintaan nimellisarvoonsa, jos johto arvioi, että kaikki erät ennakkomaksuista piti arvioida kuluksi. Jos arvioitiin, että osa kohdistui seuraavaan tilikauteen, ne voitiin jättää ennakkomaksuksi.

Sillä, oliko raha jäänyt tilille vakuudeksi vai tullut yhtiöön, ei ollut vaikutusta SALB:in kirjaukseen. Pankkivakuus oli ollut vuokralle antajan omien riskien hallintaa. Kotiranta ei nähnyt sillä olevan yhteyttä kaupan toteutumiseen.

Tositteen 20141 mukainen laskelma antoi luotettavan kuvan. Uudelleenjärjestelykulujen huomioimisikkuna oli Kotirannan arvion mukaan enemmän kuukausissa kuin vuosissa. Oikaisusta ilmoitettiin tytäryhtiölle, jos se vaikutti taseeseen. Tilintarkastaja saattoi luottaa johdon antamiin tietoihin, kuten hän oli voinut tässä tapauksessakin luottaa tositteeseen.

Johto oli joutunut arvioimaan, oliko kysymyksessä ollut käyttö- vai rahoitusleasing. Ostajalla saattoi olla eri käsitys kauppahetkellä olleista vastuista kuin myyjällä. Ostaja harvoin avasi omia tavoitteitaan myyjälle. Näin ollen vastuuden ei tarvinnut olla dokumentoituina kauppahetkellä. Ennakkomaksu voitiin jättää tilinpäätökseen saamiseen, jos se kohdistui suoritteeseen, joka saatiin vasta seuraavalla tilikaudella. Johdon piti käyttää omaa harkintaa ja tehdä riittävän kulukirjauksen. Silloin jos vastapuolelta oli kysytty ennakkomaksuista, mutta he eivät olleet vastanneet, johdon oman arvion tärkeys korostui.

Tilintarkastus oli vuoden aikaista jatkuvaa tilintarkastusta. Tilintarkastusryhmä teki tilikauden aikaista tarkastusta, keskusteli johdon ja taloushallinnon kanssa. Tilintarkastukseen osavuosikatsaukset toivat omaa rytmiään. Jos tilintarkastaja huomasi virheen, siitä mainittiin. Jos se ylitti tietyn rajan, yhtiötä pyydettiin korjaamaan se. Oli tyypillistä, että tilintarkastajan kanssa keskusteltiin myös vaikeista kysymyksistä. Tilintarkastaja ei kuitenkaan laatinut tilinpäätöstä vaan tarkasti sen.

Liiketoimintakauppa ei ollut yksinkertainen. Bäckillä ollut KTM-koulutus ja 4 vuoden työkokemus eivät olleet riittäviä asian hallintaan. Tällaisen kokemuksen omaava controller ei osaisi arvioida asiaa toisin kuin talousjohtaja ja tilintarkastaja. Oli normaalia, että asiakirjoista oli eri versioita, luvut elivät (raportointipaketit, tiedotteet). Q1/2001 osavuosikatsaukseen tehty 500.000 Saksan markan kululisäys kuulosti Kotirannan käsityksen mukaan järkeenkäyvältä. Siinä oli noudatettu selkeää varovaisuutta. Oikaisu oli ollut iso. Se oli viisi prosenttia liikevaihdosta, joka oli ollut 10 milj. Oikaisu täytyi dokumentoida. Tässä se oli tehty ilmeisesti sähköpostilla. Ei ollut ennenkuulumatonta, että oikaisuja tehtiin ilman tositteita. Oikaisu voitiin tehdä esimerkiksi käsin raportointipakettiin.

Ennakkomaksujen liiallinen kirjaaminen pienensi tulosta. Tällöin voitaisiin

syyttää verojen välttämisestä.

Todistaja Lumme on hovioikeudessa kertonut, että hän oli kauppatieteiden maisteri ja KHT-tilintarkastaja. Vuosina 1993-1999 hän oli toiminut tilintarkastajana Andersilla. Hän oli toiminut vuoden 1999 helmikuusta toukokuulle 2000 Jippiin talousjohtajana. Vuodesta 2002 lähtien hän oli Deloitella osakkaana ja toimi yrityskauppaosastolla. Hän oli ollut paljon mukana yrityskaupoissa.

Jippii oli perustettu helmikuussa vuonna 1999 kolmen nettioperaattorin yhteenliittymänä. Lumme oli ollut laatimassa vuoden 1998 tilinpäätöstä. Keväällä 1999 ensimmäinen tehtävä oli ollut rakentaa Jippiille taloushallinto. Kirjanpito oli tuotu talon sisälle, mutta palkanlaskenta oli pidetty ulkoistettuna. Kevään aikana oli rakennettu raportointi- ja budjetointiprosessit. Taloushallintoon oli tehty rekrytointeja, ensin Linna, sitten Bäck ja sitten Hakola, jotka kaikki olivat olleet Lumpeen entisiä kollegoita.

Jippii oli listautunut keväällä 2000, minkä Lumme oli sitoutunut hoitamaan. Taloushallinto oli ollut listautumisen edellyttämässä kunnossa. Vuonna 1999 laskutus oli tapahtunut pitkälti talossa kehitetyllä Kivi-järjestelmällä. Keväällä 1999 suurin operaatio oli ollut saada Kivi-järjestelmästä jaksotettu liikevaihto. Isona apuna oli ollut Pölönen, joka oli ollut IT-tarkastusorientoitunut. Budjetointi, talousraportointi ja konsolidoinnit oli tehty Excelillä.

Hallitus oli kesällä isoilta osin vaihtunut. Elokuussa vuonna 2001 osavuosisikatsauksen jälkeen oli tullut Q2:n tulos ja Saksan ongelmat räjähtivät silmille. Konsernilta oli ollut loppumassa rahat. Isoin oli ollut hallituksen rooli. Lumpeeseen oli otettu yhteyttä. Andersille oli annettu toimeksianto selvittää kassatilanne. Toimeksianto oli laajentunut nopeasti kassatilanteen arvioinnista kirjanpidolliseen arviointiin siitä, mikä hallituksen päätösten vaikutus kirjanpitoon oli ollut (ulkomaantoiminnoista luopuminen). Isoin yksittäinen asia oli ollut Saksa. Oli pyritty ottamaan kantaa siihen, miltä tilanne oli näyttänyt konsernin tasolla. Q3/2001 varten oli jouduttu katsomaan tilinpäätöstä vuodelta 2000. Lumme ei muistanut, että mihin materiaaliin hän oli toimeksiannon aikana perehtynyt, mutta hänellä oli pääsy kaikkeen materiaaliin ja hän saattoi keskustella kaikkien henkilöiden kanssa. Konsolidointi oli siirretty konsolidointiohjelma Frangoon tällä välin.

Lumme oli toimeksiannon aikana tutustunut SALB:iin ja Gigabell-hankintaan. Syy perehtyä asiaan oli se, että oli pitänyt ymmärtää, miten asia oli alun perin käsitelty kirjanpidossa. Oli pitänyt löytää jäljet, missä ja millä arvoilla tämä oli tapahtunut.

Kirjauksista oli ilmennyt, että leasing-sopimusta oli käsitelty käyttöleasinginä. Tilintilinpäätöksestä tämä oli ilmennyt siten, ettei sitä ollut merkitty käyttöomaisuudeksi taseeseen. Koko Gigabell-hankinnan aiheuttama tulosvaikutus oli näkynyt tuloslaskelmassa. Nykyään Suomessa rahoitusleasing ei ollut sallittu käsittelytapa. Vuonna 1997 tai 1998 tuli mahdolliseksi käsitellä leasingsopimus rahoitusleasinginä, jos joku seuraavista ehdoista täyttyi: omistusoikeus siirtyi vuokralle ottajalle

sopimuksen jälkeen, vuokraus kattoi suurimman osan taloudellisesta käyttöiästä ja vuokrien nykyarvot vastasivat hyödykkeen arvoa. Tässä tapauksessa vuokraus oli ollut lyhyt. Puhelinkeskuksen tekninen käyttöikä oli ollut noin 20 vuotta. Suomalaiset operaattorit olivat käyttäneet 10-20 vuoden poistoaikaa. Leasing-sopimus oli kirjattu vuoden 2000 tilinpäätökseen, sopimusasiakirja oli tehty vuoden 2000 puolella. Omistusoikeus oli vaihtunut vuodenvaihteessa ja tuloutettu 2000 puolella. Sopimus oli oikein kirjattu.

Kun ostaja oli ostanut konkurssipesältä liiketoiminnan ja kun puhelinkeskus oli myyty Leasetecille tämä aiheutti monenlaista. Jos ajateltiin oikean kuvan kannalta, myynti oli tuloutettu vuonna 2000. Samassa yhteydessä oli käsitelty hankinnasta aiheutuneet menot tositteella 20141. Kokonaisuutena, jos leasing-sopimus olisi tuloutettu vuonna 2001, vuoden 2000 tilinpäätöksessä se olisi esitetty varallisuuserinä ja olisi vuonna 2001 käsitelty samalla tavalla. Lopputulos olisi ollut sama. Jos sitä olisi käsitelty rahoitusleasinginä, se olisi pitänyt jaksottaa, jolloin hankintamenot yms olisi pitänyt aktivoida taseeseen. Kulut ja tuotot olisi kirjattu samaa tahtia. Tulosvaikutus olisi ollut nolla.

Puhelinkeskus oli ollut melkein uusi laite. Se oli myyty Leasetecille lähellä sitä hintaa, jolla Gigabell oli sen aikanaan ostanut. Rahoitusyhtiö ei ostanut vuokralle annettavaa kohdetta ylihintaan. Vuokralle antavan laitteen pitää toimia vakuutena. Lumme ei ollut koskaan törmännyt siihen, että rahoitusyhtiö ostaisi ylihintaan.

Lumme oli tutustunut tositteseen 20141. Saksassa Gigabell-kauppa oli kirjattu suoraan käteishinnalla: oli arvioitu siirtyneen asiakaskunnan arvo ja loppu oli kohdistettu laitteelle. Tämä ei ollut suomalaisen kirjanpitoikäntäntön mukaista. Hankintameno oli yrityskaupasta aiheutuneet kulut, jotka eivät olisi muuten aiheutuneet, sekä mahdollisesti kaupasta suoraan aiheutuneet velvoitteet, joista oli joko sovittu kaupassa tai ne muuten aiheutuivat siitä. Tosite 20141 oli hyvin tyypillisen oloinen yrityskaupoille. Lumme oli nähnyt sellaisia koko ajan. Usein uudelleenjärjestelytoimet jäivät ostajan tehtäväksi. Niitä ei otettu kauppakirjaan, koska ne eivät olleet myyjän vastuulla. Tositteella luetellut erät olivat tyypillisiä eriä, kun ostaja oli halunnut ostaa vain tietyn osan. Siitä, miten pitkältä ajalta menot voitiin huomioida, Suomessa ei ollut säännöksiä. Tiettyä aikarajaa ei ollut olemassa. Suomessa käytännön normiksi oli muodostunut seuraava tilinpäätös. Jos asia oli järkevästi suunniteltu, kuluja oli aiheutunut ensimmäiseen tilinpäätökseen mennessä. Relevanttia oli se, että oli suunnitelma. Mitä parempi suunnitelma oli, sitä helpompi oli keskustella tilintarkastajien kanssa. Tästä asiasta Suomessa ei ollut määrämuotoja. Asia oli käsitelty oikein konsernitilinpäätöksessä. Hankinta ja SALB oli käsitelty yhtenä kokonaisuutena ja tämä oli antanut asiakokonaisuudesta oikean kuvan. Tiedotteessa oli lukenut, ettei kaupassa ollut siirtynyt vieraan pääoman ehtoisia eriä. Siitä, tarkoitiko tämä, ettei uudelleenjärjestelykuluja tai vastuita tullut, Lumme totesi, että yhtiön sopimuksellisia velkoja ei siirtynyt. Uudelleenjärjestelykulut oli aiheutuneet ostajan omista toimista. Kysymys ei ollut samasta asiasta kuin jos myyjältä olisi siirtynyt velka.

Jippii oli ryhtynyt vuonna 1999 teleoperaattoriksi siksi, etteivät suomalaiset

operaattorit maksaneet korvausta liikenteestä. Jos Elisan asiakas soitti Saunalahteen, Elisa laskutti puhelusta eikä Saunalahti saanut siitä mitään. Kun Jippii oli ryhtynyt operaattoriksi, sille oli tullut oikeus laskuttaa Elisaa liikenteestä. Jippii oli pystynyt seuraamaan todellista liikennettä reaaliajassa. Suomalaiset teleoperaattorit eivät olleet kiinnostuneita todellisesta liikenteestä, koska liikenne oli molemminpuolista. Saunalahden lähettämät laskut olivat aina oikeansuuruisia, vaikka keskustelua oli ensin käytykin. Liikenne oli kirjattu suoriteperiaatteella sille kuukaudelle, milloin se oli tapahtunut. Jippiin puhelinkeskus oli tuottanut tiedon. Konsernin käytäntönä oli ollut kirjata tuotot ja kulut suoriteperusteisesti luottaen omiin järjestelmiinsä.

Saksassa oli ollut kaksi haastetta. Vakavampi haaste oli ollut se, ettei laskuja ollut saatu liikkeelle. Toinen oli ollut se, että koko kevät oli riideltä DTAG:n kanssa Gigabellilta periytyneiden liikenneveloitusten määrästä. DTAG oli laskuttanut ennakkolaskumuodossa. Oikeista laskutusmääristä käytiin keskustelua. Tämä asia DTAG:n kanssa oli päättynyt ratkaisemattomana. Laskut olivat olleet riidanalaisia syksyllä 2001. Q1:lle ne oli kirjattu Jippiin seurannan mukaan. Q2:n luvut olivat outoja. Iivanainen oli kirjannut laskuperusteisesti kaikki avoimet DTAG:n laskut GmbH:n kirjanpitoon.

Tytäryhtiöt raportoivat emoyhtiölle. Kun luvut otettiin vastaan tehtiin ensimmäinen tarkistus, olivatko ne loogisia. Siitä, olivatko peruserät loogisia suhteessa budjettiin tai edelliseen jaksoon, oli aina käytännössä kysyttävää. Siitä olisiko Saksan Q1 luvut voitu jättää konsolidoimatta kokonaan, jos epävarmuutta oli ollut, Lumme totesi, että kaikki vaihtoehdot olivat huonoja. Pörssiyhtiössä ei voitu venyttää aikataulua. Oli pyrittävä selvittämään asioita. Jos asiat eivät olleet tulleet selviksi, niistä oli kysyttävä. Vaihtoehtona oli pyytää tytäryhtiötä korjaamaan virheet tai korjata virheet konsernitasolla. Kolmas tilanne oli se, että informaation puuttumisen vuoksi ei voitu kirjata täsmällisesti. Tilinpäätöksessä oli aina arvionvaraisia eriä. Ammatillaisen piti arvioida, miten lukuja tuli oikaista, jotta päästäisiin oikeaan lopputulokseen. Raportointipakettien oikaisu ei ollut toivottavaa mutta tavanomaista.

Vuosien 1999-2000 rahoituksen peruselementit olivat olleet: yhtiön pääomistajat, pankkirahoitus Samposta ja leasing-rahoitus. Rahoitus oli koko ajan tiukka, mutta tilanne oli hetkellisesti helpottunut listautumisen jälkeen.

Liiketoimintakauppa ei ollut selvä controllerille, jolla oli 4 vuoden työkokemuksella. Tämä ei olisi voinut arvioida asiaa toisin kuin talousjohto ja tilintarkastajat. Ei ollut poikkeuksellista, että raporteista, paketeista tai budjeteista syntyi useita versioita. 500 000 Saksan markan oikaisu oli oikean suuntainen ja tehty oikein.

Konsultointi oli alkanut elokuussa 2001. Lumme oli auttanut Bäckia ja Linnaa Q2/2000:ssa. Sen kummempaa säännöstä uudelleenjärjestelykulujen lukemisesta hankintamenuun ei ollut kuin että niihin luettiin hyödykkeen hankinnasta aiheutuvat muuttuvat menot. Johtoa haettiin US Gaapista ja IAS:stä. SALBissa ostaja ei ollut maksanut myyjälle koko summaa, jotta se olisi saattanut kattaa oman luottotappioriskinsä. Normaaleista operatiivista

kuluista uudelleenjärjestelykulut erottautuivat siten, että ne olivat transaktiosta aiheutuneita kertaluonteisia kuluja. Lumme ei tiennyt, mistä tosittien 20141 luvut olivat muodostuneet eli niiden oikaisu voitiin viedä tytäryhtiön kirjanpitoon, mutta niin ei ollut pakko tehdä. Lumme ei tiennyt, oliko Saksasta tullut veroseuraamuksia.

Tilintarkastuksen idea oli se, että tilinpäätös oli oikein kun hallitus sen allekirjoitti. Asia ei ollut niin, että tilintarkastaja oli hiljaa allekirjoittamiseen saakka. Hallituksen jäsenet eivät olleet kirjanpidon ammattilaisia.

Todistaja Hurri on hovioikeudessa kertonut, että hän oli työskennellyt KPNQwestissa vuosina 1999-2001. Ensimmäinen tehtävä oli ollut Suomen verkko. Vuonna 2000 hänestä oli tullut Nordic-alueen verkkoalueen päällikkö. Muutaman kuukauden jälkeen hän oli mennyt Haagiin vastaamaan KPNQwestin konsernin asioista. Hän oli irtisanoutunut KPNQwestiltä 31.12.2001. Jippii oli vain yksi kauppa muiden joukossa.

Ilmaisu "ready for service" (S 100) tarkoitti sitä, milloin kapasiteetit voitiin ottaa käyttöön. Vuoden 2000 aikana Hurri oli saanut muutamia kiirehtimispyyntöjä, joissa oli pyydetty resursseja, jotta toimitus olisi saatu ajallaan. 2,5 gigabitin aallonpituudet oli hoitanut toinen osasto. Hurri ei ollut pystynyt asiaan paljon vaikuttamaan.

Siitä, oliko KPNQwest tiennyt sopimusta tehdessään, ettei toimitus onnistunut, Hurri kertoi, ettei hän uskonut, että tämä oli tiedossa. Tavoite oli ollut sovittu päivämäärä. Saksan Ring oli viivästynyt monista syistä, lähinnä maansiirtotöiden ja väliaikaisen kapasiteetin hankkimisen takia.

2,5 gigabitin ja sitä suuremmissa töissä oli tavallista, ettei asiakas pitänyt tiukasti kiinni ready for service -päivästä, koska kapasiteettia ostettiin paljon varastoon tulevia tarpeita varten (SWAP-kauppa).

KPNQwest oli uskonut, että verkko saataisiin toimitettua (S 159). Toimittamattomuus oli johtunut priorisoinnista. Erik Kodde oli ollut Jippiin edustaja.

Lyhenne RFS tarkoitti ready for service, 30 Mar tarkoitti 30. maaliskuuta eli ilmoitusta siitä, että linjat olivat valmiina maaliskuun lopussa. KPNQwestillä oli ollut huomattavasti ongelmia oman verkon rakentamisessa. Se oli rakentanut verkkoa samalla tavalla kuin Jippii.

Myynnillä oli ollut se käsitys, että verkko saatiin toimitettua ajallaan. Siltä osin kuin viivästyksiä oli ollut, syy oli ollut asiakastoimitusten priorisoinnissa.

Todistaja Zahl, joka on yritysconsultti, on hovioikeudessa kertonut olleensa mukana Gigabell-kaupassa, jossa ostettiin 10 miljoonalla Saksan markalla laitteistoja ja noin 70.000 asiakasta. Kauppaan kuului myös puhelinlisenksi sekä joitakin sopimuksia. Kaupassa GmbH joutui myös ottamaan vastuuta rahalla vastattaviksi. Zahl ei ole tarkemmin kertonut, mitä vastuuta kaupan mukana tuli, mutta vastuut koskivat joka tapauksessa liiketoiminnan hoitamista. Kaupanteon aikaan DTAG uhkasi yhteyksien

sulkemisella, joten syksyllä 2000 ei ollut aikaa täsmällisesti yksilöidä sitä, mitä kaupan mukana tulee.

Gigabell-kaupan jälkeen Zahl ja Aho ottivat GmbH:n johdon. Zahlin toimitusjohtajan tehtäviin kuului toiminnan tervehdyttäminen ja supistaminen. Noin 70 henkeä irtisanottiin, toisaalta puhelinosastolle palkattiin noin 10 aiemmin irtisanoutunutta henkilöä. Tammikuussa 2001 Zahl siirtyi Casablanca-projektin vetäjäksi ja siitä lähtien Lehti vastasi teknisestä liikkeenjohdosta. Zahl pysyi paperilla toimitusjohtajana.

Zahlin mukaan Casablanca-projekti ei koskaan teknisessä mielessä valmistunut.

Zahl lähti GmbH:n palveluksesta elokuussa 2001.

Todistaja Englund, joka on koulutukseltaan kauppatieteiden maisteri ja oikeustieteen kandidaatti sekä suorittanut KHT-tutkinnon, on hovioikeudessa kertonut sisältöpainotteisuuden periaatteen (substance over form) olevan vanhaa perua. Periaatteen tarkoitus on varmistaa, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhtiön tilikauden tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Anglosaksisissa maissa periaate on ollut voimassa pitkään, Suomessakin sitä on noudatettu pitkään, mutta periaatteen kodifiointi kirjanpitolakiin tapahtui vasta vuonna 2004. Ennen vuotta 2004 periaatetta oltiin Suomessakin velvoitettuja noudattamaan EY-direktiivin kautta.

Englund on Gigabell-kauppaan ja SALB-järjestelyyn liittyen todennut, että omistusoikeudesta täytyy luopua ennen kuin esineen voi ottaa vuokralle. MP todisteessa 25 on kyse ulkopuolisen antamasta vahvistuksesta sille, että laite on siirtynyt leasing-yhtiölle vuoden 2000 puolella. Ulkopuolisen antama selvitys on tilintarkastajalle vahvin näyttö asiointilasta.

Kirjanpitolaissa on hankintamenon yleinen määritelmä. Liiketoimintakaupan hankintamenosta ei ole nimenomaista säännöstä laissa, myöskään esitöissä tai Kilan lausunnoissa taikka yleisohjeissa ei ole sille määritelmää. Tämän vuoksi liiketoimintakaupan hankintamenon määrittelyyn on haettu apua kansainvälisistä standardeista, joita vuosituhannenvaihteessa kutsuttiin nimellä International Accounting Standards IAS. IAS:ää ei saa kuitenkaan soveltaa Suomessa tavalla, joka olisi ristiriidassa kirjanpitolain kanssa. Englund on antanut hankintamenoa luettavista eristä lausunnon (MP 38). Englundin mukaan muun muassa siirtyvät velat sisältyvät hankintamenoa. Tositteessa 20141 mainitut kulut voivat olla hankintamenoa luettavia uudelleenjärjestelykuluja.

Konsolidointitositteesta ei ole erityisiä säännöksiä. Englundilla ei ole ollut huomautettavaa tositteesta 20141, se täyttää tositteelle asetetut yleiset vaatimukset. Kun oikaisu joudutaan tekemään lähellä tilinpäätöksen valmistumista, ei ole poikkeuksellista, että oikaisu tehdään johdon arvioinnin perusteella.

Tilintarkastaja tarkastaa tilintarkastuslain ja hyvän tilintarkastustavan mukaisesti kirjanpidon ja hallinnon. Tilikauden aikana käydään läpi

kirjanpitoaineistoa ja siihen liittyvää sisäistä aineistoa, jotta tilikauden päätyttyä voidaan tarkastaa tilinpäätös. Hallinnon tarkastuksessa käydään läpi yhtiön työjärjestyksen ja yhteisöainsäädännön mukaista toimintaa. Jälkikäteisarvioinnin perusteella tiedetään, että kaikki ei ole absoluuttisesti oikein tilinpäätöksissä eikä kaiken tarkastaminen ole resurssisyydestä mahdollista. Tilintarkastaja keskittyy oman riskiarvionsa perusteella niihin olennaisiin asioihin, joilla voi olla merkitystä oikean ja riittävän kuvan muodostumisessa. Tarkastuksessa käydään läpi yhtiön sisäisen valvonnan menetelmää, ja jos se todetaan luotettavaksi, tilintarkastus ei sisällä merkittävästi substanssi- eli tositetarkastusta. Olennaisuuden rajana on tilintarkastuksessa yleensä pidetty 10 prosenttia.

Todistaja Steiner on hovioikeudessa kertonut, että hän oli valmistunut juristiksi 1990-luvun taitteessa ja toiminut lakiasiantoimistossa sekä 1993 alkaen Asianajotoimisto Juridiassa. Hän hoiti pääasiallisesti yrityksiin liittyviä asioita, kuten yritysjärjestelyitä, painopisteinä verotus ja sopimusoikeus.

Hallituksen toiminta

Steiner oli toiminut Jippiin hallituksen sihteerinä 1990-luvun loppupuolelta 2000-luvun alkupuolelle saakka. Hallituksen sihteerinä hän oli vastannut siitä, että kokousten päätökset oli kirjattu pöytäkirjaan. Steiner oli laatinut esityslistan niistä kokouksista, joissa oli ollut läsnä. Myös Asianajotoimisto Juridian asianajaja Mika Taberman ja Johannesdahl olivat joskus olleet kokouksen sihteerinä. Steiner oli ollut sihteerinä myös silloin, kun Jippii vuonna 2000 oli listautunut. Listautumisen yhteydessä Jippiin toimintaprosessit ja organisaatio oli käyty läpi. Kuukausikokouksissa oli ollut aika vakiintunut tapa käsitellä asioita eli kokouksen avaus, laillisuus ja päätösvaltaisuus sekä toimitusjohtajan katsaus. Linna oli ollut hallituksen kuukausikokouksissa lähtökohtaisesti paikalla. Linna oli ollut perillä asioista ja hän oli talousasioissa ammattilainen. Kuukausikokouksissa oli käsitelty myös osavuosikatsaus ja Gigabellin haltuunotto. Asioita oli käyty hallituksessa perusteellisesti läpi. Hallitukseen oli tullut jatkuvassa tilintarkastuksessa tietoa tilintarkastajilta, controllereilta ja jossain asioissa oli myös ulkopuolisia asiantuntijoita ollut paikalla. Kaikkea keskustelua ei ollut ollut mahdollista kirjata pöytäkirjaan, mutta relevantit asiat oli kirjattu. Hallitus oli kiinnittänyt huomiota Jippiin järjestelmien toimivuuteen ja laskutusjärjestelmään. Raportointijärjestelmää oli jatkuvasti pyritty kehittämään. Jippii GmbH:aan oli kiinnitetty erityishuomiota ja kokouksessa 11.4.2001 oli edellytetty haltuunotosta selvitystä. Jos oli ongelmia, niihin oli reagoitu ja edellytetty toimia. Asioita oli käsitelty hallituksessa perinpohjaisesti, mikä oli osoittanut hallituksen huolellisuutta. Steiner ei ollut informoinut hallituksen jäseniä kokousten välillä. Kokouksessa 14.8.2001 saadut tiedot Jippii GmbH:n tilanteesta olivat olleet hallitukselle pommi. Alkuvuosi 2001 oli tiedetty tappiolliseksi, mutta loppuvuoden oli pitänyt kääntyä voitolliseksi. Loppuvuoden luvut olivatkin olleet synkät. Aina oli mahdollista, ettei tavoitteeseen päästy. Hallitus reagoi tällaiseenkin tilanteeseen.

IRU-sopimus

IRU-sopimusta oli käsitelty erittäin paljon. Käytännössä kaikissa

varsinaisissa hallituksen kokouksissa oli vaadittu viivästyksen johdosta lisäselvitystä. Joensuu oli vastannut IRU-verkosta ja hän oli raportoinut hallitukselle.

Gigabell

Gigabell AG:n hankintaa oli käsitelty laveasti Jippiin hallituksessa. Sitä ei ollut tehty yrityskauppana, koska oli selvinnyt, että yritys oli ollut odotettua huonommassa kunnossa. Se oli joutunut selvitystilaan ja selvitysmies oli neuvotellut kaupasta Gigabellin puolesta. Liiketoimintakauppa oli ollut toteutettavissa, sillä se oli ollut ostajan kannalta parempi eikä menneisyyden vastuut olleet rasittaneet samalla tavalla. Kauppa oli tehty lokakuun viimeisenä päivänä vuonna 2000. Jippiin johto oli tehnyt haltuunottosuunnitelman liiketoiminnan saneeraamisesta. Hallituksessa oli käyty huolellisesti läpi kaupan sisältöä ja hintaa. Liiketoimintakauppa oli sisältänyt merkittävän määrän saneerausta. Gigabellista oli siirtynyt liikaa henkilöstöä.

Haltuunottoa oli käsitelty huolellisesti, koska kysymys oli ollut Jippiin kannalta merkittävästä investoinnista. Haltuunottosuunnitelmassa (Y 35) oli käsitelty toimitila- ja henkilöstökysymyksiä sekä tarpeettomia sopimuksia. Gigabellin velkavastuita ei ollut siirtynyt, mutta sopimukseen liittyvät vastuut olivat siirtyneet. Kaupasta oli 9.11.2000 vaadittu erityistä raportointia. Tiedossa oli ollut paljon ongelmia Saksasta, mutta myös positiivista informaatiota oli tullut esille. Yhteenvedo Saksan tilanteesta oli esitetty hallituksen kokouksessa 9.5.2001.

Steiner oli tehnyt paljon yritysjärjestelyjä. Liiketoiminnan ostaminen oli kevyempää kuin osakekauppa. Hankintamenoina tuli huomioida tiedossa olevat tappiot. Saneeraustoimet olivat yleensä ostajan asia, eikä niistä välttämättä keskusteltu osapuolten kesken.

SALB

SALB-järjestelyä ei ollut käsitelty yhtiön hallituksessa, mutta joulukuun 2000 kokouksessa oli tästä ollut sivumaininta. Steinerin näkemyksen mukaan kyse oli ollut enemmän Jippii GmbH:n rahoitusasiasta.

Tiedotteiden käsittely

Hallituksen kokouksessa 6.2.2001 oli käsitelty tilinpäätöksen ennakkotietoja ja sen jälkeen tilinpäätöksen valmistelu oli varmaan edennyt normaalilla tavalla. Tilintarkastusta oli käsitelty puhelinkokouksessa 28.2.2001 ja pörssitiedote oli hyväksytty. Kokouksessa 15.5.2001 oli käsitelty osavuositarkastusta. Steiner ei ollut ollut läsnä kummassakaan kokouksessa. Hallitus ei ollut käsitellyt yksittäisiä kirjauksia. Tilintarkastajilta olisi tullut muistio hallitukselle, jos tilinpäätöksessä olisi ollut jotain korjattavaa. Steiner ei ollut osallistunut tiedotteiden valmisteluun, eivätkä ne olleet kuuluneet hänen toimenkuvaansa muutenkaan. Hän oli osallistunut vuoden aikana seitsemän tiedotteen valmisteluun, mutta vain niiden erityisten osin valmisteluun.

Budjetti 2001

Budjettiasiaa oli käsitelty 6.2.2001 hallituksen kokouksessa. Kyseessä oli ollut alustava budjetti kotimaan- ja ulkomaantoiminnoille. Steiner ei muistanut, että Saksaa olisi ollut käsitelty erikseen ja pöytäkirjassa oli ollut mainittu vain "kotimaa" ja "ulkomaat".

Likviditeetti

Likviditeettiä oli käsitelty joka kokouksessa, koska hallituksen tehtäviin kuului käsitellä rahoitusta. Likviditeetti oli ollut tiukka tai erittäin tiukka, mutta pääomistajien edustajat, jotka istuivat hallituksessa, eivät olleet olleet siitä erityisen huolissaan. Auratum oli ollut yksi isoimmista ellei isoin Jippiin omistajista ja Malin oli ollut Auratumin edustajana hallituksessa. Kokouksessa 6.2.2001 oli käsitelty oman pääoman asemaa ja rahoitukseen liittyviä kysymyksiä. WNS:stä oli tehty tarjous ja se oli ollut esillä toukokuun 2001 kokouksessa. WNS:sta ei ollut kuitenkaan saatu rahaa. Vahingonkorvaussaatavia oli kesäkuussa 2001 laskutettu muun muassa Elisalta. Korvausvaatimuksessa oli ollut kysymys markkina-aseman väärinkäytöstä ja summa oli ollut merkittävä. Joitakin rahoitusneuvotteluja oli käyty koko ajan ja vaihtoehtoja rahoitukselle oli ollut olemassa. Steiner ei ollut kokenut rahoituksen tiukkuutta ongelmana.

Kurssin vääristäminen

Steiner oli 23.5.2001 Jyväskylässä hoitanut Weblin NWF Oy:n liiketoimintakauppasopimuksen (S 379). Sopimuksen viimeisellä sivulla oli todettu, että tarjous oli hyväksytty 4.12.2000. Steinerin käsityksen mukaan myynnillä ei ollut ollut vaikutusta Jippiin osakekurssiin.

Todistaja Kari Miettinen on hovioikeudessa kertonut, että hän oli koulutukseltaan juristi. Hän oli toiminut Etelä-Pohjanmaan Rahaston sijoitusjohtajana ja rahaston edustajana PSS-Trade Oy:n hallituksessa syksystä 1999 kesäkuun alkuun 2001. Rahastolle oli normaali käytäntö, että kaikissa sijoituksissa tehtiin osakassopimus. Rahaston rahoituksen ehtona oli, että sillä oli aina edustus hallituksessa. Osakassopimuksessa oli lueteltu tietyt asiat, joista päätettäessä Rahaston piti hyväksyä päätökset. Rahasto oli ollut osakkaana PSS-Trade Oy:ssa keväällä ja kesällä 2001. Miettinen oli jäänyt pois rahastosta vuonna 2001. Hän oli irtisanoutunut huhtikuussa eikä kesäkuun alun jälkeen hän ollut tehnyt mitään.

Saikkonen oli tehnyt PSS-Trade Oy:ssa käytännön työtä huomattavasti Peltolaa enemmän, vastaten käytännön johtamisesta. Peltola oli hoitanut suhteita ulospäin ja nettipuolella Peltolalla oli ollut enemmän osaamista. Peltola oli internet asiantuntija ja tietoverkkojen kehittäjä.

Osakevaihtosopimus oli allekirjoitettu 4.7.2000 ja kysymys oli ollut yli miljoonasta osakkeesta. Miettinen oli ollut mukana yhdessä neuvottelussa, jossa oli sovittu hintatasosta. Saunalahden osakkeet olivat tulleet PSS-Trade Oy:lle. Osakkeiden myynti oli ollut sellainen asia, johon oli tarvittu rahaston suostumus. Miettinen oli antanut suostumuksen myynnille. PSS-Trade Oy:n hallituksessa oli oltu yksimielisiä siitä, että Jippiin osakkeet tuli myydä heti sen jälkeen, kun lock up aika päättyi. Tämä oli ollut myös Peltolan kanta. PSS-Trade Oy:lla oli ollut vierasta pääomaa, jota oli pitänyt

lyhentää ja siihen oli tarvittu rahaa. Peltola oli kuitenkin uskonut internetin tulevaisuuteen. Peltolan oli kokenut olevansa sisäpiiriläinen Jippiissä eikä hän ollut kertonut mitään Jippiin asioista. Miettinen oli saanut tietoa Jippiin asioista lehdistä.

Todistaja Karumo on hovioikeudessa kertonut, että hänellä oli BBA-koulutus ja hän tuli Jippiille vuoden 2000 tammikuussa ja oli Saunalahdessa vuoteen 2005 asti. Vuosina 2000-2001 oli kehitetty mobiililiiketoimintaa ja tehty yhdysliikennesopimuksia. Jippiillä tavoite oli ollut palvelujen kansainvälistyminen.

Karumon esimies Jippiissä oli vaihtunut useampaan otteeseen ja keväällä 2000 se oli ollut Matti Roto sekä sen jälkeen Kai Keinänen. Roto oli palanut huhtikuussa 2001 konsernitasolta takaisin mobiililiiketoimintasopimusten tekemiseen. Karumo oli käynyt Roton kanssa neuvotteluita useiden kymmenien operaattoreiden kanssa. Hän oli ollut Aasiassa matkalla Neuvon ja Roton kanssa. He olivat olleet Hong Kongissa alkuvuokolla 23.5.2001 ja lähteneet sieltä Intiaan. Kyseessä oli ollut pidempi matka ja he olivat saapuneet Intiaan aamupäivästä 24.5.2001. Tällöin he olivat olleet muutaman päivän ilman sähköpostia. Roto oli löytänyt sähköpostista tiedotteen, jota oli ihmetelty. Tiedote oli tullut yllätyksenä. Vaikka tiedotteen logiikka ei ollut selvinnyt, he arvelivat, että tiedotteen ennuste oli ollut mahdollinen. Usko Jippiiseen oli ollut huhtitoukokuussa 2001 vahva.

Roton asema oli muuttunut selkeästi keväällä 2001. Siihen asti hän oli ollut konsernihommissa, mutta sitten häntä oli pyydetty keskittymään pelkästään sopimuksiin.

Todistaja Westerberg on hovioikeudessa kertonut, että hän oli koulutukseltaan ekonomi ja hänellä oli HTM-tutkinto sekä hän oli auktorisoitu kirjanpitäjä. Hän oli toiminut tilitoimistossa yli 30 vuotta ja johti nyt yli 100 hengen toimistoa. Vuodesta 2001 alkaen hän oli hoitanut Roton sekä Media Invest Int. Oy:n taloushallintoa ja joiltakin osin jo vuoden 2000 veroilmoitusasioita. Westerbergin yhtiö oli hoitanut Jippiin palkkahallintoa vuosina 2000 ja 2001. Westerberg oli ollut tekemisissä muun muassa Linnan ja Jippiin taloushallinnon ihmisten kanssa. Jippiin taloushallinto oli Westerbergin käsityksen mukaan ollut asianmukaisesti ja huolella järjestetty.

Media Invest oli huhtikuussa 2001 myynyt yhteensä 130.000 kpl Jippiin osakkeita sen jälkeen, kun lock up -aika oli päättynyt. Rahaa oli saatu noin 330.000 euroa. Samalla oli myyty käytännössä kaikki muutkin osakkeet. Roto oli myynyt osakkeita suurin piirtein samaan aikaan kun lock up oli päättynyt. Myynnit oli suunniteltu jo vuotta ennen osakekauppoja. Media Invest oli myynyt neljäsosan osakkeista ja Roto alle neljäsosan.

Jippiin listautumisen yhteydessä vuonna 2000 omistajille oli toteutettu osakemyynti. Media Invest ja Roto olivat saaneet lainarahoitusta Aura Capitalilta. Media Investille ja Rotolle ei ollut osakeostojen johdosta jäänyt varoja vuonna 2001 erääntyneiden verojen maksuun. Osakemyynneillä vuonna 2001 oli rahoitettu ensisijaisesti verojenmaksuja ja lyhennetty velkaa Aura Capitalille. Lisäksi Media Invest oli ostanut kiinteistön, jota oli

saneerattu.

Roto oli huhtikuussa 2001 kertonut Westerbergille, että hän oli edelleen Jippiin hallituksen jäsen ja hän oli aikonut matkustaa työtehtävässään ulkomaille solmimaan mobiilioperaattorisopimuksia. Roto oli halunnut irrottautua Jippiistä, koska hän oli alkanut siirtyä toisen yrityksen palvelukseen. Roto oli kokenut olevansa Jippiin hallituksessa ulkopuolinen ja kokenut jäävänsä yhtiön päätöksenteossa ulkopuoliseksi sekä olevansa matkustamisen vuoksi vailla kaikkia tietoja.

Todistaja Prepula on hovioikeudessa kertonut, että hän oli valmistunut laskentaekonomiksi 1966 ja toiminut Kauppakorkeakoulussa laskentatoimen opettajana ja tutkijana. Vuonna 1970 hän oli valmistunut kauppatieteen maisteriksi. Keskuskauppakamarilla hän oli ollut tilintarkastusyksikön johtaja ja sivutoimisesti kymmenkunta vuotta Kilan sihteeri. KHT-tilintarkastajana hän tarkasti maan suurimpien konsernien konsernitilinpäätöksiä. Hän oli suorittanut myös JHT-tutkinnon. Tällä hetkellä hän toimi Suomen Pankin tilintarkastajana. Lisäksi hän oli ollut mukana ensimmäisessä työryhmässä, joka koski konsernitilinpäätöksestä laadittavaa lakia. Hän oli kirjoittanut aiheesta kommentaarin. Prepula on antanut kaksi asiantuntijalausuntoa tässä asiassa, mitkä hän on toistanut.

Liiketapahtuman kirjaaminen

Kirjanpitolain 1 luvun 3 §:ssä oli säännös, joka velvoitti noudattamaan hyvää kirjanpitoa. Oli olemassa yleinen velvoite ratkaista kirjanpito- ja tilinpäätöskysymykset vakiintuneen käytännön mukaan, jos säännöksiä ei ollut. Kirjanpitolain 2 luvun 1 §:ssä oli liiketapahtumista yleinen säännös, josta johdettiin kirjausratkaisut. Vapaaehtoiselta pohjalta oli tilinpäätöksiä tehty IAS-standardin mukaisesti.

Tilintarkastajan rooli

Tilintarkastajan tehtävät kävivät ilmi tilintarkastuslaista ja ne huipentuivat tilintarkastuskertomukseen. Tilintarkastaja oli laillisuuden valvoja niiden seikkojen osalta, jotka olivat tilintarkastuksen kohteena. Keskeisenä kohteena olivat kirjanpito ja tilinpäätös. Niiden tuli olla laadittu tosiasioita vastaavasti, noudattaa säännöksiä ja viime kädessä sitä hyvää tapaa, joka oli kirjanpidon ja tilinpäätöksen osalta olemassa. Tilinpäätöskertomuksessa oli aina annettava lausunto siitä, antoiko tilinpäätös ja konsernitilinpäätös oikeat ja riittävät tiedot toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Tarkastus painottui vahvasti tilintarkastuksen puolelle, mutta tilintarkastuslaissa veloitettiin tarkastamaan myös hallinto. Tilintarkastuskertomuksessa hallinnon tarkastus ei näkynyt. Myös hallinnon osalta tilintarkastaja valvoi laillisuutta eli olivatko yhtiön edustajat menetelleet osakeyhtiölain, yhtiöjärjestyksen ja yhtiökokousten päätösten mukaisesti. Tilintarkastajalle kuului ohjeistaminen normeista. Heille kuului myös sallittujen toimintatapojen esiintuominen ja ohjeistaminen sellaisista vaihtoehdoista, joita tarkastuskohteessa harkittiin, jos ne eivät olleet lain tai hyvän tavan vastaisia. Ohjeillaan tilintarkastaja ei saanut mennä niin

pitkälle, että joutui tarkastamaan omaa työtään.

Tilintarkastusmenetelmät

Lähestymistapa jakaantui ensinnäkin aineistotarkastukseen, jolloin kirjanpidon tarkastuksessa tarkastettiin tositteita läpikäymällä niiden asianmukaisuutta. Tositteiden kirjauksista tarkastettiin se, että kirjaukset oli tehty oikein. Toinen lähestymistapa oli järjestelmien tarkastus. Siinä tarkastettiin yhtiön sisäinen valvontajärjestelmä, sen olemassaolo ja toimivuus, esimerkiksi taloushallinnon järjestelmien toimivuus. Mitä suurempi tilintarkastuskohde oli, sitä enemmän tilintarkastus painottui järjestelmien tarkastamiseen. Aineistotarkastuksessa varmistettiin pistokokein se, että se mitä järjestelmätarkastuksessa oli tullut esille, piti myös todellisuudessa paikkansa.

Hyvässä tilintarkastuksessa noudatettiin olennaisuuden ja suhteellisen riskin periaatetta. Kun yksittäisiä tositteita tai tapahtumia valittiin tarkastettavaksi, ensisijassa valittiin olennaiset tapahtumat, joilla oli tai voi olla olennaista merkitystä annettavan kuvan kannalta. Tarkastus kohdistettiin sellaisiin toimiin, joihin voi liittyä suhteellisesti suuri riski siitä, ettei asioita ollut tehty oikein.

Prepulan mukaan tilintarkastuksen tehtävä oli varmistustehtävä eli että ne tiedot, jotka oli kirjattu kirjanpitoon, pitivät paikkansa. Oli tarkastettava, ettei hallinnon osalta ollut ilmeistä, ettei yhtiölle tai kolmannelle ollut aiheutettu vahinkoa. Tilintarkastaja perusti näkemyksensä paitsi välittömiin havaintoihin, myös täsmäytyksiin ja ulkopuolisilta hankittuihin vahvistuksiin, esimerkiksi pankilta saldovahvistus, toimittajalta vahvistus, ostajilta vahvistus myyntisaamista. Johdon haastattelu oli tärkeä osa hyvän tilintarkastustavan mukaista tilintarkastusta. Asiat käytiin läpi sen johdon kanssa, joka oli parhaiten perehtynyt asiaan. Kaikki tarkastus oli suhteutettava konsernin kokoon.

Hallinnon tarkastuksen keskeisintä aineistotarkastusta oli se, että käytiin läpi yhtiökokousten pöytäkirjat ja hallituksen pöytäkirjat muun muassa huolellisuuden arvioimiseksi.

Jippii oli ollut kansainvälinen konserni ja sillä oli ollut ulkomailla sidosryhmiä. Tilinpäätöksen (S 70) liitetiedoissa oli ilmoitettu konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet kansainvälisen standardin mukaisesti. Tämä oli sisältänyt tiedon siitä, ettei tilinpäätöstä ollut laadittu IAS:n mukaan.

IAS:n soveltamisen peruste tilinpäätöksissä Suomessa oli KPL:n säännös hyvästä kirjanpitotavasta.

Yksityisoikeudellisen säätiön ylläpitämä komitea laati IAS-standardin. Sen jäsenten enemmistön muodostivat isojen toimistojen palveluksessa olleet henkilöt. Epäselvissä tapauksissa tilintarkastaja ei halunnut lähteä tyhjältä liikkeelle, vaan yritti etsiä ohjetta jostakin, jos kotimaasta ei löytynyt. Jippiin tapauksessa oli ollut kaksi vaihtoehtoa eli US Gaap tai IAS. US Gaapin soveltaminen oli poikkeuksellisempaa kuin IAS:n.

Konsolidointi

KPL 6 luku sisälsi konsernitilinpäätöstä ja sen laatimista koskevat säännökset. Ensimmäinen tärkeä periaate oli lain 2 §:n vaatimus laatia konsernitilinpäätös emoyrityksen ja tytäryritysten tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen yhdistelmänä. Konsernitilinpäätös oli summatilinpäätös eli sovellettiin summatilinpäätösperiaatetta. Emon ja tytäryhtiöiden tuloslaskelmien, taseiden ja liitetietojen toisiaan vastaavat erät laskettiin yhteen. Tytäryhtiöiden tilinpäätösten hankkiminen oli vasta alkua, vaikka sekin oli jo aika vaativa prosessi. Tietojen hankkiminen oli vaativaa, jos tytäryhtiöiden tilinpäätöksiä ei ollut laadittu konsernin/emon taloushallinnossa. Toinen läpitunkeva periaate konsernitilinpäätöksessä oli KPL 6 luvun 7 §:n 1 momentin määräys, että konsernitilinpäätös oli laadittava siten kuin konserni olisi yksi kirjanpitovelvollinen. Niin sanottu yhden yrityksen periaate edellytti, että konserniyritysten välisistä liiketoimista aiheutuneet erät eliminoitiin ja sinne jäivät ainoastaan konsernin kokonaisuuden ja sen ulkopuolisten toimijoiden välisistä liiketapahtumista aiheutuneet erät. Yhden yrityksen periaatteeseen kuului myös se, että jos tytäryhtiön tilinpäätös oli laadittu eri tilinpäätösperiaatteella kuin emon tilinpäätös, mikä oli tavanomaista erityisesti ulkomaisten tytäryhtiöiden kohdalla, tytäryhtiön tilinpäätös oli muutettava emoyrityksen tilinpäätösperiaatteiden mukaiseksi eli Suomen lain mukaiseksi. Vasta sitten saatiin suorittaa yhdistely, vaikka eri asia oli, missä vaiheessa yhdistely teknisesti tehtiin. Tilinpäätöksen laatiminen ei ollut nappia painamalla tapahtuva operaatio, vaan hyvin vaativa tehtäväkokonaisuus, jossa oli useita vaiheita. Ensin hankittiin perustiedot, sitten lisätiedot konsernin sisäisistä toimista ja lisäksi tiedot muista liiketapahtumista, jotka olivat relevanteja yhden yrityksen periaatteen kannalta. Konsernitilinpäätöksen ensimmäinen versio ei lähtökohtaisesti ollut lopullinen. Tilinpäätöstä ei laadittu siten, että vasta lopullisen version jälkeen tilintarkastajat tulivat kuvaan mukaan.

Tilinpäätöksen käsitteeseen kuului KPL:n sanamuodon mukaan myös konsernitilinpäätös, sen takia puhuttiin emoyhtiön erillistilinpäätöksestä. Tilinpäätöksen laatimiseen oli aikaa 4 kuukautta tilikauden päättymisestä. Suurkonsernin emoyrityksen tilinpäätöksen laatimisessa oli tavaton aikataulupaine. Ensin oli tehtävä erillistilinpäätökset ja vasta sitten päästiin konsernitilinpäätöksen laatimiseen. Sen laatimisessa oli vielä suuremmat aikataulupaineet. Myös tilintarkastuksessa oli aikataulupaineita. Tarkastaja kävi ensin sen version läpi tilinpäätöksestä, joka oli suurin piirtein jo valmistunut. Tilintarkastaja antoi siitä kommenttinsa, oliko se kunnossa vai oliko jotain korjattavaa. Tällä ennalta ehkäisevällä toiminnalla pyrittiin siihen, ettei tilintarkastuskertomuksessa tarvinnut esittää huomautuksia. Teknisestä suorittamisesta oli KPL 6 luvussa säännökset laadintamenettelystä. Konsernitilinpäätösaineisto tarkoitti konsernitilinpäätöstitteitä ja yhdistelylaskelmia. Konsernitilinpäätöstitteistä ei ollut säännöstä missään. KPL:n 6 luvun 19 §:ssä mainittiin yhdistelylaskelmista.

SALB

Liiketoimintakaupan kirjaamisesta ei ollut KPL:ssa säännöksiä. SALBin osalta voitiin todeta vuoden 2000 konsernitilinpäätöksestä, että KPL 6

luvussa oli voimassa sittemmin kumottu 18 §, joka oli salliva säännös. Konsernitilinpäätöstä laadittaessa oli halutessa sallittua käsitellä vuokralle otettu omaisuus ikään kuin se olisi omaa käyttöomaisuutta. Pykälän 2 momentissa oli pakkosäännös, joka koski myyntiä ja takaisinvuokrausjärjestelyä. Jos emoyhtiö otti konsernitilinpäätöksen laatimisessa käyttöön sallitun menettelyn eli merkitsi konsernin rahoitusleasingsopimuksin vuokralle otetut laitteet ikään kuin ne olisivat omistettua omaisuutta, 2 momentin säännös velvoitti jaksottamaan myyntivaiheen tuloksen SALBin osalta vuokra-ajalle ja siten tulouttavaksi useamman tilikauden ajalle.

Prepulan mukaan haltuunottosuunnitelma (Y 35) oli päivätty ja käsitelty Jippiin hallituksessa kaupanteon jälkeen. Se oli ollut vielä karkea suunnitelma, mutta siinä oli käsitelty juuri niitä asioita, joiden suhteen oli aiottu tehdä leikkauksia. Jos suunnitelmaa muutettiin myöhemmin, kirjanpito oli muutettava uuden suunnitelman mukaiseksi. Muutos ei vaikuttanut laadittuun tilinpäätökseen. Prepulan näkemyksen mukaan Gigabell-kauppa ei ollut ollut kirjanpidollisesti helppo asia.

Hankintamenon sisällyttämisen aikaikkuna oli IAS-standardin mukaan kolme kuukautta. KPL 2 luvun 4 § ei koskenut konsernitilinpäätöstä, vaan juoksevaa kirjanpitoa, missä aika oli neljä kuukautta. KPL:n mukaan kirjaus oli tehtävä neljän kuukauden kuluessa kunkin kalenterikuukauden päättymisestä.

Jos Jippii olisi Jippii GmbH:n sijasta ostanut Gigabellin liiketoiminnan, kauppa olisi tullut relevantiksi vasta konsernitilinpäätöksen laatimisen yhteydessä ja kirjaus olisi tullut tehtäväksi konsernitilinpäätöksen valmistumiseen mennessä.

Todisteen MP 17 osalta Prepula totesi, että tilintarkastaja oli voinut luottaa siihen, että asiakaskunnan arvo oli laskettu oikein. Oikaisu oli antanut riittävän ja oikean kuvan. Hankittu käyttöomaisuus oli ollut roimasti Suomen kirjanpitolainsäädännön vastaisesti aliarvostettu. Jos tätä ei olisi oikaistu, tilintarkastajan olisi ilman muuta pitänyt esittää tästä huomionsa. Prepulan mukaan kysymys netotuksesta oli tulkinnanvarainen, mutta netottaminen oli tapahtunut Jippii GmbH:ssa, kun käyttöomaisuuden myyntitulosta oli vähennetty oston kirjattu hankintameno ja vain myyntivoitto oli kirjattu tuloslaskelmaan. Kirjanpitoasetuksen (myöh. KPA) 1 luvun 10 § 1 momentin mukaan netottaminen oli kielletty, paitsi jos oikean kuvan vuoksi se oli tarpeellista. Prepula ei ollut ennen havainnut käytettävän bruttomennettelyä, koska vain myyntivoitto kirjattiin. Oikaisua ei ollut kohdistettu myyntituloon, vaan hankintameno. SALB-järjestelyssä oli täydennyksenä lisätty kuluja ja se oli vähentänyt myyntivoittoa.

Tosite 20141 oli Prepulan mukaan ollut riittävä. Se oli ollut varsin hyvätasoinen ja ainut puute oli ollut, että sitä ei ollut varmennettu. Tämä puute oli tavattoman yleinen muistiotositteiden kohdalla.

Suoritteiden luovutuksen perusteella syntyneet tulot oli suoriteperiaatteen mukaisesti kirjattava tuotoiksi. Jos SALB olisi ollut rahoitusleasingsopimus, se olisi ollut pakko jaksottaa. Prepula oli

lausunnossaan kertonut, miksi kysymys ei ollut rahoitusleasingistä. Luovutus oli tapahtunut vuonna 2000 ennen kuin leasingkausi oli alkanut 1.1.2001, joten se oli kuulunut suoriteperiaatteen mukaisesti tulona tuotoksi vuoden 2000 puolelle.

Vastaanotettujen vastuiden arvot 1,4 MDEM eivät olleet olleet myyntivoittoa, vaan oikaisuerä ja siten kulujen lisäerä. Lopputulos oli aina sama riippumatta käsittelytavasta. Tilintarkastajilla oli vuonna 2001 ollut tilintarkastuspalaverin perusteella tieto taustoista. Tytäryhtiön tarkastus ei ollut kuulunut konsernin tarkastukseen. Tilintarkastajilla oli ollut käytössään Jippii GmbH:ssä käyneiden johtohenkilöiden kertomukset ja lisäksi ulkopuolista tietoa (review-tarkastus).

Vastaanottotodistuksessa (MP 19) oli ollut päiväys vuoden 2000 puolella ja leasing-kausi oli alkanut 1.1.2001. Tämä oli vahva näyttö siitä, että myynti oli tapahtunut ennen 1.1.2001. Kyseessä oli ollut suullinen sopimus, josta oli kirjelmöity sähköpostitse. Prepulan mukaan ei ollut tavatonta, että kirjaus tapahtui suullisen sopimuksen perusteella. Leasetec oli kirjannut sopimuksen vuodelle 2000. Lisäksi raportointipaketti oli ollut Saksan PwC:n tarkastama.

Prepula oli analysoinut tositetta 20141 (S 49) lausunnossaan. Tositteen esittämä selvitys näkyi itse tositteesta. Se, että ”other production purchases” 1.7 MDEM liittyi verkkokuluihin, näkyi kirjauksena ostoihin. Jos kulut aiheutuivat ostetun toiminnan jatkamisesta tai kehittämisestä, ne eivät kuuluneet hankintamenuun. Jos sen sijaan oli jouduttu ottamaan sellaista, mitä ei ollut haluttu, ne kuuluivat hankintamenuun. Karkea suunnitelma haltuunotosta oli täsmentynyt kun toimihenkilöitä oli lähtenyt Suomesta Jippii GmbH:n palvelukseen. Irtisanomisajan palkat oli ollut huomioitava, koska työntekijöillä oli ollut eropaketti ja he olivat tehneet työtä pakollisen irtisanomisajan, vaikka työ ei ollut tuottanut tuloa. Hankintamenuun voitiin kirjata ne tilat, joista pyrittiin eroon ja joista ei tullut vuokratuloa.

Oikaisuista, jotka tehtiin sen takia, että tytäryhtiön tilinpäätös vastasi emon tilinpäätösperiaatetta, ei ollut tavattu kertoa liitetiedoissa, koska yhdistelmälaskelmaoikaisuista ei kerrottu liitetiedoissa. Oikaistavan erän olennaisuuden raja oli 5-6 prosenttia liikevaihtoon verrattuna. Tässä oli ollut kyse 8 prosentista liikevaihtoa.

Todistaja Metso on hovioikeudessa kertonut, että hän oli koulutukseltaan kauppatieteen maisteri ja toiminut 16 vuotta rahoitusosalalla. Keväällä ja kesällä 2001 hän oli Stratos Ventures -yhtiössä, joka oli pääomasijoitusyhtiö ja hallinnoi rahastoa, joka oli omistajana Liekki Oy:ssä. Metso edusti Liekki Oy:ssä Stratos Ventures -yhtiötä. Liekki Oy oli perustettu 1998-1999 ja keskittynyt korkean teknologian asioihin. Se valmisti optisia kuituja ja kuitulasereja. Kaupallistamiseen tarvittiin rahoittajia, joista yksi oli Stratos Ventures. Vuonna 2001 oli Liekki Oy:ssä ollut noin 20 ihmistä työssä, mutta sillä ei ollut ollut juurikaan liikevaihtoa. Liekki Oy oli vuonna 2002 tai 2003 saanut presidentin innovaatiopalkinnon. Linnan kiinnostus Liekki Oy:öön oli liittynyt varmaan siihen, että oli nähty iso kaupallistamisen mahdollisuus.

Metso oli ollut tekemisissä Linnan kanssa, kun Liekin johtoa oli haluttu

vahvistaa. Sille oli haluttu palkata uusi talous-/rahoitusjohtaja ja Linnan nimi oli tullut esiin. Huhtikuussa 2001 oli Linnaan otettu yhteyttä ja he olivat tavanneet vapun jälkeen. Linnalle oli tarjottu osakkuutta Liekki Oy:ssä, koska avainhenkilöiden kohdalla toimittiin näin. Kun osakkeet merkittiin, ne piti maksaa saman tien. Linna ei olisi voinut aloittaa Liekki Oy:ssä ilman osakejärjestelyä. Työsopimus oli tehty todennäköisesti kesäkuussa 2001. Linnalla oli ollut Jippiissä irtisanomisaika, eikä hän ollut voinut aloittaa heti ja aloittaminen oli venynyt syksyyn. Linna oli kuitenkin käynyt tutustumassa Liekki Oy:öön ja selvittänyt varmasti jo erinäisiä asioita jo sinä aikana kun oli ollut työsuhteessa Jippiiseen.

Todistaja Österberg on hovioikeudessa kertonut, että hän oli koulutukseltaan kauppatieteen maisteri ja toiminut Saunalahdella 6 vuotta viestintäpäällikkönä. Nyt hän työskenteli Nokialla ja oli myös viestintätehtävissä. Hän tuli kesäkuussa 2000 töihin Jippiiseen ja lähti kesällä 2006 Elisasta.

Österberg oli työskennellyt Jippiillä 2000-2001 viestintäosastolla esimiehenään Järvinen. Työtehtävät olivat liittyneet lähinnä ulkoiseen viestintään sekä lehdistö- ja pörssitiedotteisiin. Järvinen oli vetänyt kolmen hengen viestintäosastoa. Erikseen oli siis ollut sisäisen viestinnän hoitaja. Viestintäosastolla oli seurattu viestintätarvetta ja oli oltu yhteistyössä toimitusjohtajan tai hallituksen kanssa. Hallituksen kanssa oli ollut yhteistyötä pörssitiedotteisiin liittyen. Hänen työpaikkansa oli ollut avokonttorissa toimitusjohtajan työpisteen läheisyydessä. Pörssin edellyttämistä asioista oli tiedotettu ja niistä oli keskusteltu hallituksen ja toimitusjohtajan kanssa. Österberg ei muistanut maakohtaisten katsausten sisältöä. Hän oli tehnyt lähinnä käännöksiä.

Järvinen oli vetänyt koko tiimiä ja sisäinen tiedottaja Erja Mattila oli toiminut Järvisen alaisuudessa. Sisäinen tiedottaja oli ollut päivittäisen tiedottamisen osalta yhteydessä ulkomaisiin tytäryhtiöihin. Tiedotusosasto ei ollut ollut pörssitiedotteiden osalta itsenäisesti yhteydessä niihin. Österberg ei tiennyt, että tiedotteiden sisältö olisi ollut vuonna 2001 väärä. Mattila oli käynyt keskusteluja eri yksiköiden johtajien kanssa ja hän oli hoitanut aika itsenäisesti käytännön tason tiedottamista. Siitä oli huolehdittu, että Suomen eri organisaation osien välillä tieto oli kulkenut ja kaikki olivat tienneet, mistä oli tiedotettu ulospäin.

Järvinen oli ollut mukana tiedotteiden tekemisessä, mutta Österberg ei tiennyt, kuka oli tehnyt lopullisen päätöksen sisällöstä. Österberg ei osannut sanoa, kuinka usein Järvinen oli ollut läsnä toimistolla. Hän ei ollut käynyt virallista kehityskeskustelua Järvisen kanssa. Hän ei muistanut kenen kanssa oli sopinut palkasta.

Osavuosikatsauksissa runko oli ollut pitkälle sama ja tietyt tiedot oli pitänyt antaa. Österberg ei ollut pystynyt sanomaan, mistä mikäkin osio oli tullut. Muiden tiedotteiden kuin osavuosikatsausten osalta hän ei ollut ollut mukana suomenkielisen tekstin kirjoittamisessa.

Roton asema vuonna 2001 oli ollut chief operating officer, mutta Österberg ei muistanut, missä vaiheessa rooli oli muuttunut. Hän ei tiennyt, miksi Roton aseman muutoksesta ei ollut tiedotettu.

1. Syytekohta 1: Kirjanpitorikos 1.1.2000-28.2.2001

1.1. Syytteestä

Syyttäjä on vaatinut rangaistusta kirjanpitorikoksesta sillä perusteella, että Jippii Group Oyj:n kirjanpidossa oli laiminlyöty osaksi liiketapahtumien kirjaaminen jättämällä kirjaamatta sen saksalaisen tytäryhtiön Jippii GmbH:n kuluja, minkä johdosta konsernitilinpäätökseen konsolidoitu eli yhdistelty tulos oli ollut parempi ja että Jippiin kirjanpitoon oli merkitty vääriä ja harhaanjohtavia tietoja kirjaamalla Jippii GmbH:n käyttöomaisuuden myynnistä saatua myyntivoittoa, vaikka käyttöomaisuutta ei ollut vielä myyty 31.12.2000 mennessä, minkä johdosta konsernitilinpäätökseen konsolidoitu tulos oli ollut parempi.

Edellä kerrotun menettelyn johdosta Jippiin konsernitilinpäätöksen mukaan muuten tappiollinen tulos oli muuttunut voitolliseksi. Syytteen mukaan edellä mainittu kertaluonteinen käyttöomaisuuden myyntivoitto oli häivytetty tuloslaskelmasta kuittaamalla liiketoiminnan kuluja myyntivoittoa vastaan ja siten vääristelty konsernin kulurakennetta. Syytteen mukaan sanotulla menettelyllä on olennaisesti vaikeutettu oikean ja riittävän kuvan saamista konsernin taloudellisesta tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Jippii Group Oyj:n kirjanpidosta, Jippii GmbH:n kirjanpidosta ja tilinpäätöksen laatimisesta olivat olleet asemansa perusteella ja kirjanpidon ja tilinpäätöksen tekemiseen osallisena olivat olleet syytteessä mainitut henkilöt asemansa ja tehtäviensä perusteella yhtiössä sekä yksi henkilö myös Jippii GmbH:n toimitusjohtajana.

Käräjäoikeus on tuomionsa perusteluissa todennut, että syytteen teonkuvauksen ja kirjanpitorikoksen tunnusmerkistön mukaan oli arvioitava, oliko liiketapahtumia yhtiössä jätetty kirjaamatta, jos saksalaisessa tytäryhtiössä oli raportointipaketissa jaksotettu kuluja. Toiseksi oli arvioitava, vaikeuttiko tämä Jippii GmbH:ssä tehty kirjaus olennaisesti oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen eli Jippiin toiminnan taloudellisesta tuloksesta tai taloudellisesta asemasta.

Käräjäoikeus on katsonut, että jokainen kirjanpitovelvollinen yritys kirjasi liiketapahtumat omaan kirjanpitoonsa. Saksalaisen tytäryhtiön kuluja ei kirjattu yhtiöön kirjanpitoon, vaan ne tuli kirjata Saksan lainsäädännön mukaisesti tytäryhtiön kirjanpitoon. Käräjäoikeuden mukaan syyte koski vain suomalaisen yhtiön kirjanpitoa ja asiaa oli arvioitava Suomen lainsäädännön perusteella. Syytteen 1 kohdan osalta käräjäoikeus on lausunut, että syytteen teonkuvauksen ja kirjanpitorikoksen tunnusmerkistön mukaan oli arvioitava, oliko Jippii GmbH:n käyttöomaisuuden myynnistä sovittu viimeistään 31.12.2000 ja oliko kauppa ollut kirjauskypsä vuonna 2000. Lisäksi syytteen johdosta oli arvioitava, oliko käyttöomaisuuden myynnistä tullut myyntivoittoa ja jos on, olisiko se tullut jaksottaa koko leasingopimuskaudelle. Edelleen oli arvioitava, vaikeuttiko Jippii GmbH:ssä tehty, käyttöomaisuuden myyntiä koskeva kirjaus olennaisesti oikean ja riittävän kuvan saamista Jippiin toiminnan taloudellisesta tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Käräjäoikeuden mukaan rikosepäily voi kohdistua ainoastaan Jippiin kirjanpitoon ja tilinpäätökseen.

Syyttäjä on hovioikeudessa valituksessaan ja asiaa käsiteltäessä lausunut, että konsernituloslaskelmaa ja konsernitasetta tilikaudelta 2000 laadittaessa yhtiön saksalaisen tytäryhtiön Jippii GmbH:n tulos oli konsolidoitu konsernitilinpäätökseen vääräsisältöisenä, minkä seurauksena koko konsernin tulos oli muodostunut 21.548.754 Suomen markkaa paremmaksi kuin se muutoin olisi ollut.

Konsernitilinpäätökseen konsolidoidun Jippii GmbH:n tulos oli ollut vääräsisältöinen, koska verkkokuluja oli jätetty kirjaamatta 4.182.690 Suomen markkaa, ja tuloksi oli kirjattu 17.366.064 Suomen markkaa sellaista käyttöomaisuuden myyntivoittoa, joka ei ollut kirjattavissa vuonna 2000. Ilmoitettu konsernitilinpäätöksen tulos 126.899 Suomen markkaa oli ollut parempi johtuen väärästä konsolidoinnista.

Hovioikeuden johtopäätökset syytteen yksilöinnin osalta

Asian arvioimiseksi on erotettava toisistaan suomalaisen emoyhtiön, Jippiin kirjanpito, sen laatima konsernitilinpäätös sekä Jippii GmbH:n kirjanpito. Saksalainen ja suomalainen kirjanpitolainsäädäntö poikkeavat tässä asiassa esitetyn todistelun mukaan toisistaan olennaisesti. Suomen kirjanpito tapahtuu suoriteperusteisesti, kun taas saksalaista kirjanpitoa on luonnehdittu kassa- tai tositemperusteiseksi. Konsernitilinpäätös on tullut laatia Suomen kirjanpitolain mukaisesti. Tämän vuoksi konsernissa on otettu käyttöön raportointipaketti ja annettu ohjeet, joiden mukaisesti muun muassa saksalaisen tytäryhtiön luvut on tullut ilmoittaa yhtiölle, joka on laatinut konsernitilinpäätöksen suoriteperusteisesti.

Syyttäjä on vaatinut kirjanpitorikoksesta rangaistusta seuraavan teonkuvauksen perusteella: Jippiin konsernituloslaskelmaa ja konsernitasetta tilikaudelta 2000 laadittaessa yhtiön saksalaisen tytäryhtiön Jippii GmbH:n tulos oli konsolidoitu konsernitilinpäätökseen vääräsisältöisenä, minkä seurauksena koko konsernin tulos oli muodostunut 21.548.754 Suomen markkaa paremmaksi kuin se muutoin olisi ollut. Konsernin liikevaihto ja ilmoitettu tulos huomioon ottaen väärin kirjausten määrä oli ollut huomattavan suuri ja merkityksellinen sekä liikevaihtoon että julkistettuun tulokseen verrattuna.

Syytteen teonkuvauksen ja kirjanpitorikoksen tunnusmerkistön mukaan arvioitavaksi jää, onko liiketapahtumia yhtiössä jätetty kirjaamatta. Lisäksi on arvioitava, mikä on käyttöomaisuuden myynnin ajankohta ja kypsyyden, onko kaupasta syntynyt myyntivoittoa ja olisiko se ollut jaksotettava. Edelleen on arvioitava, vaikeuttavatko toimet olennaisesti oikean ja riittävän kuvan saamista Jippiin toiminnan taloudellisesta tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Lisäksi on arvioitava, ovatko vastaajat menettelleet tahallisesti.

Hovioikeuden lähtökohta tämän syytekohdan osalta on se, että jokainen kirjanpitovelvollinen kirjaa liiketapahtumat omaan kirjanpitoonsa. Jippii GmbH:n kuluja ei ole tullut kirjata Jippiin kirjanpitoon, vaan sen omaan kirjanpitoon. Syyte kirjanpitorikoksesta voi koskea vain suomalaisen yhtiön kirjanpitoa sekä suomalaisen emoyhtiön laatimaa konsernitilinpäätöstä. Asiaa on arvioitava Suomen lainsäädännön mukaisesti.

Kirjanpitorikoksen tunnusmerkistön kokonaisarvioinnissa hovioikeus arvioi tilannetta sen tiedon perusteella, joka vastaajilla on ollut tilinpäätöshetkellä 28.2.2001.

Hovioikeus on johdannossaan näytön arvioinnista asettanut syyttäjälle korkeat vaatimukset sen näyttämiseksi, että Jippii GmbH:n kirjanpidossa tai sen Jippiille toimittamassa lopullisessa raportointipaketissa olisi ollut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja. Hovioikeus päätyy siihen, että asiassa esitetty näyttö ei tue syyttäjän väitettä siitä, että Jippii GmbH:n raportointipaketissa ja kirjanpidossa olevat tiedot olisivat sinänsä vääränsisältöisiä. Tämän vuoksi kysymys on siten siitä, onko niitä Suomessa emoyhtiön toimesta konsolidoitaessa menetelty syyttäjän väittämällä tavalla rikoslain 30 luvun 9 §:n vastaisesti.

Hovioikeus toteaa, että syytteen teonkuvaus on vaikeaselkoinen. Siinä on viitattu sekä Jippiissä, sen saksalaisessa tytäryhtiössä Jippii GmbH:ssa että konsernitilinpäätöstä emoyhtiössä laadittaessa tapahtuneisiin kirjanpidollisiin virheisiin ja laiminlyönteihin siltä osin kuin ne ovat johtuneet Jippii GmbH:ssa tapahtuneista liiketapahtumista. Syytteen mukaan vastaajat olisivat vastuussa, paitsi emoyhtiön kirjanpidosta, myös Jippii GmbH:n kirjanpidosta ja tilinpäätöksen tekemisestä (syytekohtat 1 ja 3). Syytteen teonkuvauksen tulkinnanvaraisuutta on lisännyt vielä se, että syyttäjä on esittänyt todistelua, joka on saatu tytäryhtiön kirjanpidosta tai muusta siihen liittyvästä aineistosta. Syyttäjä on kuitenkin hovioikeudessa erikseen tiedusteltaessa ilmoittanut, ettei syyttäjä ole tarkoittanut vaatia rangaistusta Suomen kansalaisen vieraan valtion eli tässä tapauksessa Saksan alueella tehdyistä rikoksista.

Syytteenalaisen teon täsmällinen yksilöinti ja yksityiskohtaisen tiedon saaminen syytteestä ja sen perusteista on edellytys kunnolliselle ja asianmukaiselle puolustukselle. Myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 3 a) kohdan mukaan rikoksesta syytetyllä on oikeus saada viipymättä yksityiskohtainen tieto häneen kohdistettujen syytteiden sisällöstä ja perusteista. Vastaajille on tuottanut ilmeisiä vaikeuksia selvittää, mistä teosta heitä loppujen lopuksi on syytetty erityisesti siltä osin kuin se on koskenut Jippii GmbH:n kirjanpidon oikeellisuutta. Tätä on korostanut se edellä mainittu seikka, että syyttäjä on esittänyt todistelua tytäryhtiön kirjanpidosta ja muusta tytäryhtiöstä löytyneestä aineistosta, vaikka Suomeen on hankittu vain osa tästä aineistosta. Vastaajien on ollut mahdotonta tietää, mitä muuta aineistoa tytäryhtiössä on ollut ja onko siellä mahdollisesti ollut aineistoa, joka olisi ollut merkityksellistä heidän puolustuksensa kannalta. Epätietoisuutta on lisännyt vielä se, että Suomen kirjanpidossa noudatetaan suoriteperusteista kirjanpitoa, kun taas Saksassa kirjanpito on tositem- ja maksuperusteinen. Konsolidoitaessa Saksan kirjanpidosta saadut tiedot konsernitilinpäätökseen tiedot on joka tapauksessa tullut muuttaa suoriteperusteisesti Suomen lain mukaisesti.

1.2. Koskeeko rikoslakiin sisältyvä kirjanpitorikos myös konsernitilinpäätöstä

Rangaistusta on vaadittu tekoaikana voimassa olleen rikoslain 30 luvun 9 §:n (769/1990) nojalla kirjanpitorikoksesta. Sen mukaan jos kirjanpitovelvollinen, tämän edustaja tai se, jonka tehtäväksi kirjanpito on

toimeksiannolla uskottu, tahallaan

1) laiminlyö kokonaan tai osaksi liiketapahtumien kirjaamisen tai tilinpäätöksen laatimisen,

2) merkitsee kirjanpitoon vääriä tai harhaanjohtavia tietoja tai

3) hävittää, kätkee tai vahingoittaa kirjanpitoaineistoa

ja siten olennaisesti vaikeuttaa oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen toiminnan taloudellisesta tuloksesta tai taloudellisesta asemasta, hänet on tuomittava kirjanpitorikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n mukaan emoyritys on velvollinen laatimaan ja sisällyttämään tilinpäätökseensä konsernitilinpäätöksen muun muassa, jos se on osakeyhtiö. Kirjanpitolain 1 luvun 6 §:n mukaan jos kirjanpitovelvollisella on 5 §:n mukainen määräysvalta kohdeyrityksessä, on edellinen emoyhtiö ja jälkimmäinen tytäryritys. Emoyritys tytäryrityksineen muodostaa konsernin. Kirjanpitolautakunnan (Kila) yleisohjeessa konsernitilinpäätöksen ensisijaiseksi tavoitteeksi mainitaan oikean ja riittävän kuvan antaminen konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta siten kuin konserniyritykset olisivat yksi kirjanpitovelvollinen (Kilan yleisohje 21.2.2000, kohta 1.2.). Kirjanpitolain 3 luvun 2 §:n vaatimus oikeiden ja riittävien tietojen esittämisestä toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta koskee myös konsernitilinpäätöstä. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta (oikea ja riittävä kuva). Hallituksen esityksessä (HE 173/1997) kirjanpitolaiksi todetaan kirjanpitolakiin sisältyvien rangaistussäännösten (8 luku 4 §) osalta, että kirjanpitolain 8 luvussa säädettäisiin muun muassa rikoslakia täydentäen kirjanpitorikkomuksesta. Tämä viittaa hovioikeuden käsityksen mukaan siihen, että rikoslakiin sisältyvä kirjanpitorikos koskee myös konsernitilinpäätöstä. Konsolidoituja tilinpäätöksiä koskevan direktiivin 83/349/ETY 16 artiklan 1. kohdassa todetaan, että konsolidoitu tilinpäätös käsittää konsolidoidun taseen, konsolidoidun tuloslaskelman ja liitetiedot. Nämä asiakirjat muodostavat yhden kokonaisuuden. Sanotun artiklan 2. kohdassa todetaan, että konsolidoitu tilinpäätös on laadittava selkeästi ja direktiivin mukaisesti. Sen 3. kohdassa mainitaan, että konsolidoidun tilinpäätöksen on annettava oikea ja riittävä kokonaiskuva siihen sisällytettyjen yritysten varoista ja vastuista, rahoitusasemasta sekä tuloksesta. Direktiivin 26 artiklan 1. kohdassa todetaan, että konsolidoidussa tilinpäätöksessä on ilmoitettava konsolidointiin kuuluvien yritysten varat ja vastuut, rahoitusasema sekä tulos niin kuin ne olisivat yksi yritys.

Hovioikeus toteaa direktiivin mukaisesta tulkinnasta rikosasiassa, että jäsenvaltion tuomioistuimilla ja kaikilla viranomaisilla on kansallista oikeutta soveltaessaan velvollisuus tulkita sitä niin pitkälti kuin mahdollista direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti niissä tarkoitettun tavoitteen saavuttamiseksi. Vaikka onkin totta, että direktiivin mukaisen tulkinnan vaatimusta ei voida ulottaa niin pitkälle, että direktiivillä sinänsä ja kansallisesta täytäntöönpanolaista riippumatta luotaisiin velvollisuuksia yksityishenkilöille tai että sen säännöksiä rikkovien rikosoikeudellinen vastuu syntyisi tai ankaroituisi sen perusteella, on kuitenkin sallittua, että valtio voi lähtökohtaisesti vedota direktiivin mukaiseen kansallisen oikeuden tulkintaan yksityishenkilöitä vastaan (asia C-321/05, Kofoed,

Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio 5.7.2007).

Näin ollen ei ole estettä sille, että direktiivi tulee ottaa huomioon myös rangaistavuuden arvioinnissa.

Lain sanamuodon, systematiikan, esitöiden ja direktiivin mukaisen tulkinnan perusteella hovioikeus päätyy siihen, että jos konsolidoidun tilinpäätöksen laadinnassa menetellään kirjanpitolain 6 luvun 1 §:n vastaisesti, emoyhtiö on rikoslain 30 luvun 9 §:n nojalla kirjanpitovelvollisena vastuussa konsernitilinpäätöksen laatimisesta ja jos emoyhtiön edustaja tai se, jonka tehtäväksi kirjanpito on toimeksiannolla uskottu, on tuomittava kirjanpitorikoksesta, jos rikoksen edellytykset muutoin täyttyvät.

1.3. Sovellettava laki

Syytteessä mainittuna rikoksen tekoaikana voimassa olleen rikoslain 30 luvun 9 §:n (769/1990) mukaan kirjanpitorikoksesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi, jos kirjanpitovelvollinen, tämän edustaja tai se, jonka tehtäväksi kirjanpito on toimeksiannolla uskottu, tahallaan laiminlyö kokonaan tai osaksi liiketapahtumien kirjaamisen tai tilinpäätöksen laatimisen, merkitsee kirjanpitoon vääriä tai harhaanjohtavia tietoja tai hävittää, kätkee tai vahingoittaa kirjanpitoaineistoa ja siten olennaisesti vaikeuttaa oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen toiminnan taloudellisesta tuloksesta tai taloudellisesta asemasta.

Rikoslain 30 luvun 9 §:n (61/2003, voimaan 1.4.2003) mukaan kirjanpitorikoksesta voidaan tuomita sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi, jos kirjanpitovelvollinen, tämän edustaja, kirjanpitovelvollisessa oikeushenkilössä tosiasiallista määräysvaltaa käyttävä tai se, jonka tehtäväksi kirjanpito on toimeksiannolla uskottu, laiminlyö liiketapahtumien kirjaamista tai tilinpäätöksen laatimista vastoin kirjanpitolainsäädännön mukaisia velvollisuuksia, merkitsee kirjanpitoon vääriä tai harhaanjohtavia tietoja taikka hävittää, kätkee tai vahingoittaa kirjanpitoaineistoa ja siten vaikeuttaa oikean ja riittävän kuvan saamista kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta tai taloudellisesta asemasta.

Rikoslain 30 luvun 9 a §:n (61/2003, voimaan 1.4.2003) törkeästä kirjanpitorikoksesta voidaan tuomita vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi, jos kirjanpitorikoksessa liiketapahtumien kirjaaminen tai tilinpäätöksen laatiminen laiminlyödään kokonaan tai olennaisilta osiltaan, väärien tai harhaanjohtavien tietojen määrä on huomattavan suuri, ne koskevat suuria summia tai ne perustuvat sisällöltään väriin tositteisiin taikka kirjanpito hävitetään tai kätketään kokonaan tai olennaisilta osiltaan taikka sitä vahingoitetaan olennaisilta osiltaan ja kirjanpitorikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Rikoslain 3 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan "Jos tuomittaessa on voimassa toinen laki kuin rikosta tehtäessä, sovelletaan kuitenkin uutta lakia, jos sen soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen." Tekoaikana voimassa olleen rikoslain 30 luvun 9 §:n mukaan kirjanpitorikoksesta saattoi seurata sakkoa tai enintään kolme vuotta vankeutta. Tällöin 8 luvun 1 §:n mukaan

syyteoikeus vanhenee 10 vuodessa. Nyt voimassa olevan rikoslain 30 luvun 9 §:n mukaan kirjanpitorikoksesta voi seurata sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta, jolloin syyteoikeus vanhenee 5 vuodessa. Rikoslain 30 luvun 9 a §:n mukaan törkeästä kirjanpitorikoksesta voi seurata vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta, jolloin syyteoikeus vanhenee 10 vuodessa.

Jos kysymyksessä oleva teko toteuttaa sekä tekoaikana voimassa olleen rikoslain 30 luvun 9 §:n (769/1990) tunnusmerkistön että nyt voimassa olevan rikoslain 30 luvun 9 a §:n (61/2003) tunnusmerkistön, on ilmeistä, että viimeksi mainittu säännös johtaa ankarampaan lopputulokseen ja tekoihin on siksi sovellettava tekoaikana voimassa ollutta rikoslain 30 luvun 9 §:ää. Jos taas teot eivät toteuta mainitun rikoslain 30 luvun 9 a §:n tunnusmerkistöä, vaan kuuluvat perustekomuodon piiriin, on ilmeistä, että tekoaikana voimassa olleen rikoslain 30 luvun 9 §:n soveltaminen johtaisi olennaisesti ankarampaan lopputulokseen, kuin nyt voimassa oleva rikoslain 30 luvun 9 §.

Vastaajat ovat saaneet haasteen tiedoksi eri aikoina toukokuussa 2006. Syyteoikeus rikoslain 30 luvun 9 §:n (61/2003) mukaisesta kirjanpitorikoksesta on vanhentunut 28.2.2006. Asiassa on siten tutkittava, täyttääkö vastaajien väitetty teko rikoslain 30 luvun 9 a §:n (61/2003) mukaisen törkeän kirjanpitorikoksen tunnusmerkistön.

1.4. DTAG-kulujen kirjaaminen

Syytteestä

Syytteen mukaan ja siten kuin sitä on oikeudenkäynnin aikana täsmennetty, Jippiin kirjanpitoon oli jätetty kirjaamatta ajalta 11-12/2000 DTAG-verkkovuokrakuluja yhteensä 1.375.885 Saksan markkaa. Financial reporting package- raporttiin 20.2.2001 (S 18) eli niin sanottuun Langen raporttiin oli sen kohtaan "Materials and services" merkitty Jippii GmbH:n verkkokuluja kaikkiaan yhteensä 4.137.839,33 Saksan markkaa. Toisessa raportointipaketissa (S 19), joka oli toimitettu Jippiille 26.2.2001, verkkokuluja oli raportin kohdassa "current receivables" sen alakohdassa "prepayments and accrued income" alennettu 1.677.000 Saksan markalla 2.460.839 Saksan markaksi. Edellinen määrä oli syyttäjän mukaan kirjattu ennakkomaksuksi (S 19 ja 25) eikä tilikauden kuluksi, vaikka se oli Jippii GmbH:ssa maksettu. Jippii GmbH:n kirjanpitoaineistossa olleen korjauslaskelman (S 23) mukaan oli 1.677.000 Saksan markan suuruinen määrä ilmoitettu tulosta korjaavaksi eräksi. Syytteen mukaan marras-joulukuun 2000 kiinteät ja liikennemääriin perustuneet DTAG:n todelliset selvitetty verkkokulut olivat olleet yhteensä 2.046.475 Saksan markkaa.

Jippii GmbH:n kirjanpitoon liitetyn PwC-Frankfurtin suorittamaan rewiertyyppiseen tilintarkastukseen liittyvän laskelman (S 93 ja S 24, muistiotosite) mukaan DTAG:lle oli suoritettu ennakkomaksuja 2.347.318,48 Saksan markkaa. Laskelmassa oli joulukuussa 2000 todettu todellisiksi verkkokuluiksi cdr-tietueiden perusteella laadittujen Excel- taulukoiden mukaan 320.590,02 Saksan markkaa ja marraskuussa 2000 arvion mukaisesti 350.000 Saksan markkaa eli yhteensä 670.590,02 Saksan

markkaa. Ennakkomaksujen ja laskelman mukaisten verkkokulujen erotus oli 1.676.672,46 Saksan markkaa. Lopullisen vuotta 2000 koskevan raportointipaketin perusteella oli konsolidoitu Jippii-konsernin tilinpäätökseen DTAG-kuluiksi 670.590 Saksan markkaa samalla kun erotus 1.375.885 Saksan markkaa oli kirjattu siirtosaamisiin.

Syyttäjän mukaan tehdyn suuruinen kirjaus konsernitilinpäätöksen siirtosaamisiin oli ollut perusteeton. Jippii GmbH:n kirjanpitoon merkityt kulut olivat olleet ennakkomaksujen 2.347.318 suuruiset, mikä määrä syyttäjän mukaan oli tullut lähtökohtaisesti konsolidoida tilinpäätökseen. Konsolidointi olisi tullut suorittaa sopimuksen mukaisten ennakkomaksujen suuruisina eikä kuluja olisi tullut kirjata siirtosaamisiin ilman DTAG:lta saatua selvitystä todellisista kuluista. Syyttäjän mukaan Jippiin kirjanpitokäytäntö (accounting policy Y1) oli ollut Jippii GmbH:n tiedossa. Konsernin tilinpäätöksen tarkastaneet PwC-tilintarkastusyhteisön tilintarkastajat olivat esittäneet pyynnön PwC-Frankfurtin tilintarkastajille selvittää rewiw-tyyppisesti Jippii GmbH:n Jippiin kirjanpitokäytännön mukaisuus ja antaa raportti Langen raportointipaketista sekä Jippii GmbH:n tilinpäätöksestä vuodelta 2000. PwC-Frankfurtin tilintarkastajat eivät olleet tilintarkastusraportin 20.2.2001 (S 52) mukaan havainneet verkkokulujen kirjaamisessa poikkeamia Jippiin kirjanpitokäytännöstä. Syyttäjän mukaan ennakkomaksut olivat vastanneet sitä suuruusluokkaa, mihin todelliset liikennemääriin perustuvat kulut ja verkon kiinteät kulut olivat asettuneet. Todelliset kulut olivat olleet DTAG:n laskujen ja selvitysten perusteella 2.046.475 Saksan markkaa. Tämän johdosta oli Jippii GmbH:n kirjanpitoon kirjatusta määrästä perusteltua vähentää konsolidoitaessa kirjattujen ja toteutuneiden kulujen erotus noin 300.000 Saksan markkaa.

DTAG:n verkkokulujen kirjausvelvollisuuden ja määrän osalta syyttäjä on vedonnut DTAG:n, Jippii GmbH:n ja Gigabellin välisen yhteenliittämissopimukseen 6.12.2000 (Y 90), DTAG:n laskuista (S 26) marraskuun 2000 TDN-kuluja koskevaan tositteeseen 1478 suuruudeltaan 293.374,50 Saksan markkaa, joulukuun 2000 TDN-kuluja koskevaan tositteeseen 1479 suuruudeltaan 253.279,99 Saksan markkaa ja joulukuun 2000 liikennemääriä koskevaan tositteeseen 1480 suuruudeltaan 741.680 Saksan markkaa. Laskut 1478 ja 1479 oli päivätty ja lähetetty Jippii GmbH:lle heinäkuussa 2001 ja kirjattu siellä tilille 9.8.2001. Tosite 1480 oli päivätty tammikuulle 2001 ja tiliöity Jippii GmbH:ssa samoin 9.8.2001. Syyttäjä on oikeudenkäynnin aikana luopunut vetoamasta tositteeseen 1477 ja on sen sijaan vedonnut Kristian Kaschnerin sähköpostiin 20.7.2001 (S 392) sisältyvään DTAG:n laskelmaan marraskuun 2000 IC- kuluista suuruudeltaan 758.140 Saksan markkaa. Kulujen määrä oli laskelman (S 26a) mukaan yhteensä 2.046.475 Saksan markkaa. Edelleen syyttäjä on vedonnut Lehden sähköpostiviestiin 20.1.2000 (S 66), joka sisälsi Jippii GmbH:n taloudellista tilannetta koskevan Lehden raportin. Raportti osoitti syyttäjän mukaan, että Jippiissä oli tiedetty todellinen verkkokulujen taso. Syyttäjä on lisäksi vedonnut CAT-consulting tilintarkastusyhteisön antamaan tilintarkastuskertomukseen (S 22) Jippii GmbH:n vuoden 2000 tilinpäätöksestä ajalta 7.4.-31.12.2000. Tilintarkastus oli suoritettu maaliskuun ja huhtikuun 2001 ja se oli päätynyt 18.4.2001. Tilintarkastus ei ollut antanut aiheita huomautuksiin.

Syyttäjä on vielä vedonnut sähköpostiviesteihin 22.5. ja 18.6.2001 (Y 99 ja

109). Viesteissä Lehti oli arvioinut, että DTAG-maksuja tulisi saada palautuksena 350.000-900.000 Saksan markkaa. Arvio palautusmäärästä oli perustunut IC-raporttiin ajalta 12/00-2/01. Syyttäjän mukaan tämä osoitti, että palautus oli ollut 87.500-225.00 Saksan markkaa/kuukaudessa. Syyttäjä on vedonnut myös Lehden lähettämän sähköpostin 4.8.2001 (S 131) sisältämään ja Karlheinz Dinterin laatimaan Jippii Aufrechnung-laskelmaan, jonka mukaan Dinter oli todennut DTAG:n laskujen ajalta 11/00-2/01 pitäneen paikkansa. Dinterin laskelmissa palautettava ennakkomaksujen määrä oli ollut noin 6 prosenttia eli yhteensä 307.000 Saksan markkaa (102.000 Saksan markkaa kuukaudessa). Syyttäjä on huomauttanut, että konsernin tilinpäätöksessä siirtosaamiset olivat olleet 838.500 Saksan markkaa/kuukausi.

Vastaajien lausuma

Vastaajat ovat vedonneet siihen, että suoritettujen ennakkomaksut oli konsolidoitaessa tullut oikaista kirjanpitolain suoriteperiaatteen mukaisesti verkon käyttöä eli todellisia liikennemääriä ja kiinteän verkon asiakasmääriä vastaaviksi kuluiksi. Oikeat määrät oli saatu laskettua Jippii GmbH:n pitämien cdr-tiedostojen perusteella. DTAG ei ollut ennen konsernin vuoden 2000 tilinpäätöksen allekirjoittamista lähettänyt todellisiin tietoihin perustuvia laskuja Jippii GmbH:lle marras-joulukuulta 2000 eikä myöskään ollut antanut muuta selvitystä todellisista kuluista. Sen vuoksi Jippii-konsernin tilinpäätökseen oli konsolidoitu cdr-tiedoista ilmeneviä liikennemääriä vastaavat kulut 670.590 Saksan markkaa (S 24 ja 400). Yhteenliittymäsopimuksen mukaiset ennakkomaksut perustuivat Gigabellin aikaisiin liikennemääriin ja verkkokapasiteetin maksimikäyttöön, joka ei enää pitänyt Jippii GmbH:n osalta menetettyjen asiakkaiden johdosta paikkaansa. DTAG oli käyttänyt asemaansa hyväkseen ja Jippii GmbH oli ollut pakotettu suostumaan liian korkeisiin ennakkomaksuihin. Jippii GmbH oli laskut aikanaan saatuaan myös riitauttanut ne määriltään. Jaksotus kuluihin ja siirtosaamisiin oli tapahtunut konsernin tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti. Vastaajat ovat lisäksi vedonneet siihen, että verkkokulujen määrästä oli vallinnut ennen tilinpäätöstä epätietoisuutta. Tilinpäätös oli laadittu suurella kiireellä, koska konsolidoitavia tytäryhtiöitä oli ollut runsaasti.

Kirjanpitolain suoriteperiaatteesta

Kirjanpitolain 2 luvun 3 §:n mukaan menon kirjaamisperusteena oli tuotannon tekijän vastaanottaminen ja tulon kirjaamisperusteena suoritteen luovuttaminen. Saman lain 3 luvun 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan tilikaudelle kuuluvat tuotot ja kulut huomioitiin riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä. Edellä mainitut lainkohdat määrittivät Suomessa kirjanpidossa sovellettavan suoriteperiaatteen. Kirjanpitolain 4 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan siirtosaamisia olivat tilikaudella tai aikaisemmalla tilikaudella suoritettujen maksut tulevana tilikausina suoriteperusteisesti tai suoriteperustetta vastaavalla tavalla toteutuvista menoista, jollei niitä ollut merkittävä ennakkomaksuihin sekä sellaiset päättyneellä tai aikaisemmalla tilikaudella suoriteperusteisesti tai suoriteperustetta vastaavalla tavalla toteutuneet tulot, joista ei ollut saatu maksua, jollei niitä ollut merkittävä myyntisaamisiin. Koska siirtosaamisista ei ollut laskua, niin niiden määrä tuli selvittää laskennallisoin keinoin tilinpäätöstä laadittaessa (KILA 1999/1561). Kirjanpitolain 3 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan tässä toiminnassa tuli noudattaa

varovaisuuden periaatetta.

Asiassa on riidatonta, että konsolidoitaessa Jippii GmbH:n lukuja konsernin tilinpäätökseen oli tullut noudattaa suoriteperiaatetta. Siten tilinpäätökseen oli tullut merkitä vain vastaanotettua tuotannontekijää vastaavat kulut eli kulut siltä osin kuin DTAG:n verkkokapasiteettia oli käytetty. DTAG-kulujen kirjaamisen osalta tämä oli tarkoittanut sitä, olivatko ennakkomaksut vastanneet todellista verkon käyttöä ja oliko kuluiksi kirjaaminen tullut tehdä ennakkomaksujen suuruisena. Suoriteperiaatteen soveltaminen oli edellyttänyt, että todellisen verkon käytön ylittävät ennakkomaksut oli tullut arvioida ja jaksottaa kuluiksi sekä siirtosaataviksi. Jos konsernitilinpäätöstä laadittaessa ei ollut ollut tietoa laskutuksen todellisesta määrästä, oli se pitänyt kirjata parhaan sen hetkisen käsityksen perusteella.

Lange, Stöcklin ja Linna ovat kertoneet, että Saksassa oli noudatettu kirjanpidossa kassa- tai tositeriaatetta, jolloin maksu voitiin kirjata silloin kun se maksettiin tai tosite tehtiin riippumatta siitä, milloin suoritus saatiin tai tehtiin. Tämän johdosta Jippii GmbH:sta saadut luvut oli tullut oikaista konsernin tilinpäätöksessä vastaamaan kirjanpitolain määräyksiä. Iivanainen on kertonut, että Itävallassa saamansa kokemuksen perusteella Saksan kirjanpitolaki muistutti Itävallan kirjanpitolakia ja oli suoriteperusteinen. Leppiniemen mukaan Saksan kirjanpitolaki hyväksyy enemmän kassaperusteisuutta kuin Suomen kirjanpitolaki, jossa tiukasti pidetään kiinni suoriteperusteisuudesta.

DTAG-kulut oli konsolidoitu konsernin tilinpäätökseen raportointipakettien perusteella niiden lukuja oikaisten. Syyttäjä on katsonut, että Langen raportointipaketin mukaiset DTAG-kulut vastasivat oikeata kulujen tasoa. Siten asiassa on ratkaistavana se, olivatko vastaajat tahallaan tietoisina Jippii GmbH:n 31.12.2000 päättyneen tilikauden todellisista DTAG-verkkokulujen määrästä jättäneet niitä kirjaamatta Jippii-konsernin tilinpäätökseen tai oliko ollut perusteltu syy jaksottaa kulut raportointipaketista poikkeavalla tavalla.

Vastaajat ovat vedonneet siihen, että kulujen määrästä oli ollut epäselvyyttä. Lehden sähköpostista (S 81) kävi ilmi, että Jippiissä oli 1.2.2001 vallinnut kahdenlaista näkemystä DTAG:lle suoritetuista maksuista. Selvityksen mukaan laskentajärjestelmät eivät olleet kyenneet antamaan tarkkoja lukuja verkkokulujen laskemiseksi. Kirjaaminen oli perustunut kuitenkin parhaaseen käytettävissä olleeseen tietoon. Hovioikeus toteaa, että mikäli oli ollut perusteita arvioida tilikaudelle 2000 tulevia kuluja ennakkomaksuista poikkeavasti, kuluja ei ollut tullut kirjata suoritettujen ennakkomaksujen mukaisesti, vaan ne oli tullut arvioida todellisen käytön mukaan parhaan tiedon mukaisesti.

Yhteenliittymäsopimus

Hovioikeus toteaa, että 6.12.2000 allekirjoitetun yhteenliittymäsopimuksen (Y 90) mukaan Jippii GmbH suoritti DTAG:lle 300.000 Saksan markkaa viikoittain etukäteen niistä palveluista, joita DTAG suoritti Gigabellille 6.12.2000 lähtien. Gigabell oli suorittanut vastaavan suuruista maksua DTAG:lle 5.10.2000 solmitun sopimuksen (Y 89) perusteella. Mikäli Jippii GmbH:n tai Gigabellin 1.11.2000 alkaen tai Gigabellin 6.10-31.10.2000

välisenä aikana DTAG:lle suorittamat ennakkomaksut ylittivät DTAG:n todelliset saatavat, DTAG palautti ylittävän osan sopimuskauden päättyessä. Sopimus oli voimassa 1.2.2001 saakka, mutta se päättyi muutenkin, kun kytkentäsopimuksen mahdollinen siirto Gigabellilta Jippii GmbH:lle tuli voimaan. Joensuu on todennut, että liiketoimintakaupassa lisenssin siirtäminen Jippii GmbH:lle oli edellyttänyt viranomaishyväksyntää ja sitä, että DTAG oli hyväksynyt liiketoimintasiirron. Lumme on muistellut, että teletoimintalisenssi oli myönnetty Jippii GmbH:lle ehkä maaliskuussa 2001. Laskut olivat aluksi menneet Gigabellin konkurssipesälle, mutta Jippii GmbH oli maksanut laskut. Jippii GmbH oli maksanut ennakkomaksuja marraskuun 2000 alusta helmikuun 2001 loppuun asti. Hovioikeus toteaa, että yhteenliittämissopimus osoittaa, että verkkokulujen tarkempi selvittäminen oli ollut tarkoituskin siirtää tilinpäätöksen 2000 jälkeiseen aikaan.

DTAG:n monopoliasemasta ja ennakkomaksun vastaavuudesta todellisten kulujen kanssa

Vastajaat ovat väittäneet, että DTAG oli ollut Saksassa verkko-operaattorina monopoliasemassa ja käyttänyt asemaansa hyväkseen Jippii GmbH:n pyrkiessä kilpailijana Saksan markkinoille. Lange on todennut, että DTAG oli suuri toimija ja että Jippii GmbH oli ollut siitä riippuvainen. Langen mukaan ennakkomaksut olivat kattaneet paitsi juoksevia kuluja, myös Gigabellille kuuluneita maksuja. Stöcklin, Zahl ja Lehti ovat todenneet, että DTAG oli uhannut yhteyksien katkaisemisella, ellei sen vaatimuksiin suostuttu. Verkkokapasiteettia oli saatu DTAG:lta käyttöön vain ottamalla vastattavaksi osa Gigabellin maksamatta olevista verkkomaksuista. Sundström on kertonut, että DTAG oli pyrkinyt kohtelemaan kaikkia monopoliasemasta lähtien. Joensuu on todennut, että Saksassa kaikki operaattorit toimivat DTAG:n paikallisverkossa, jossa DTAG:lla oli monopoli. Jippii GmbH oli joutunut maksamaan ennakkomaksuja, jotka eivät perustuneet verkon käyttömääriin. Stöcklinin ja Neuvon mukaan ennakkomaksun suuruutta ei ollut mitoitettu vastaamaan todellista liikennemäärää. Neuvon mukaan ennakkomaksu oli mitoitettu verkon maksimikapasiteetin mukaisesti. Joensuun mukaan DTAG:n neuvotteluasema oli ollut äärimmäisen vahva ja se oli asettanut kiinteän arvion mukaisen viikkohinnan, mikä oli perustunut Gigabellin aikaiseen liikennevolyyymiin. Koska liikenne oli vähentynyt, Jippiiltä peritty hinta oli korkeampi kuin muilta. Kuulluista henkilöistä ainoastaan Lange oli käsittänyt ennakkomaksun vastanneen todellista liikennemäärää ja myös PwC-Frankfurtin tilintarkastajat olivat Langen mukaan ymmärtänyt asian näin. Kertomuksista käy selvästi ilmi, että Jippii GmbH oli ollut täysin riippuvainen verkkoyhteyksien osalta DTAG:sta. DTAG oli uhannut yhteyksien katkaisemisella ja Jippii GmbH oli joutunut hakemaan kieltotuomion yhteyksien pitämiseksi auki (Y 88). Lisäksi Jippii GmbH oli jopa joutunut ottamaan sille kuulumattomia Gigabellin laskuja vastuulleen.

Hovioikeus katsoo todistelun osoittavan, ettei Jippii GmbH ollut tasaveroinen sopimuskumppani DTAG:n kanssa ja se oli joutunut hyväksymään itselleen DTAG:n asemasta johtuen epäedullisia sopimusehtoja päästäkseen Saksan operaattorimarkkinoille. Todistelu osoittaa myös, ettei ennakkomaksua ollut mitoitettu vastaamaan verkon todellista vaan sen maksimaalista käyttöä. Vastaamattomuutta osoittaa edelleen se, että yhteenliittämissopimuksessa oli nimenomaan todettu, että

mikäli ennakkomaksut ylittivät todelliset kulut, tuli DTAG:n suorittaa palautusta. Päinvastaisesta tilanteesta ei ollut sopimuksessa määräystä. Linnan ja Joensuun kertomuksista on lisäksi käynyt ilmi, etteivät asiakasmäärät ja liikennemäärät olleet sellaisenaan siirtyneet Jippii GmbH:lle. Lehden raportin 20.1.2001 (S 66) mukaan asiakasmäärä ja laskutus oli laskenut marras-joulukuussa 15 prosenttia. Ennakkomaksut oli ylimitoitettu, koska ne oli sovitettu vastaamaan Gigabellin aikaisia asiakasmääriä ja verkon kokonaiskapasiteetin käyttöä. Neuvon mukaan DTAG oli itse ilmoittanut laskuttaneensa maksimimäärän mukaan. Neuvon laskelmat olivat eronneet DTAGin laskuista 20-30 prosenttia. Asiakasmäärien vähentymisestä johtuen käyttömäärät olivat todellisuudessa laskeneet.

Edellä olevasta hovioikeus katsoo selvitetyn, että DTAG:n ennakkolaskutus ei ole perustunut todelliseen verkon käyttöön ja että todellinen käyttö on ollut oikea peruste DTAG:n kulujen kirjanpidolliselle käsittelylle konsernitilinpäätöksessä.

Jippii GmbH:n kirjanpito ja raportointipaketit

Langen raportointipaketissa ilmoitetut verkkokulut olivat yhteensä 4.137.839 Saksan markkaa. Viimeisen raportointipaketin mukaan verkkokulut olivat raportoidun 1.677.000 Saksan markan suuruisen vähennyksen jälkeen 2.460.839 Saksan markkaa. Jippii GmbH:n tilintarkastajien 18.4.2001 tarkastamassa tilinpäätöksessä (S 22) kaikkien verkkokulujen (ostopalvelut) kokonaismäärä oli ollut edellä mainituista poiketen 2.900.604 Saksan markkaa. Lange ei ole osannut sanoa, olivatko nämä Jippii GmbH:n tilinpäätöksessä todetut verkkokulut vastanneet raportointipaketissa raportoitua määrää. Korjaus 1.677.000 Saksan markkaa oli tehty myös Jippii GmbH:n kirjanpitoon (S 23-25).

Linnan mukaan raportointipaketti oli kommunikaatioväline Jippii GmbH:n ja Jippiin välillä. Tilinpäätöksen yhteydessä oli ollut huomioitava, että Saksassa kirjanpito oli kassaperusteinen ja Suomessa suoriteperusteinen sekä että kirjaukset oli sen tähden tullut oikaista Suomessa. PwC-Frankfurtin tilintarkastajat olivat selvittäneet Jippii GmbH:n kirjanpidon Jippiin kirjanpitokäytännön mukaisuutta ja antaneet siitä sekä Langen raportista 20.2.2001 lyhyen raportin (S 52). Tilintarkastajat eivät olleet havainneet poikkeamia Jippiin kirjanpitokäytännöistä, mutta he eivät olleet lausuneet erikseen mitään verkkokuluista.

Stöcklin on kertonut olleensa Langen kanssa laatimassa raportointipakettia. Lange on kertonut tulostaneensa jälkimmäisen raportointipaketin. Lange oli havainnut siinä mainittujen verkkokulujen määrän muuttuneen Langen raporttiin verrattuna, koska osa kuluista oli aktivoitu ennakkomaksuihin. Hän on myöntänyt tunteneensa Jippiin kirjanpitokäytännön ja että Saksan ja Suomen kirjanpitoperiaatteiden erot tuli huomioida raportointipakettia laadittaessa. Lukujen saamisessa raportointipakettiin oli pitänyt tehdä töitä. Suomesta ei oltu muutoin häneen yhteydessä, paitsi mahdollisesti raportin ajoissa saamisen suhteen.

Linnan mukaan Langen raportointipaketin tultua oli jouduttu selvittämään epäselviä asioita ja virheitä. Stöcklinin mukaan Linna oli ollut tilinpäätökseen liittyen yhteydessä häneen puhelimitse ja sähköpostilla sekä

käynyt Saksassa muutaman kerran. Linna oli lähettänyt 21.2.2001 Stöcklinille sähköpostiviestin "a few corrections" (S 85) Langen raporttiin tehtävistä korjauksista. Viestissä Linna oli viitannut siihen, että 300.000 Saksan markkaa oli ennakkomaksu, jonka oli kerryttävä perustuen todelliseen liikenteeseen. Sundströmin, Lehden ja Ahon oli tullut etsiä todisteita todellisista DTAG- ja linjakuluista marras-joulukuulta. Linnan mukaan kysymys oli ollut normaalista selvittelyprosessista eikä hän ollut antanut viestissä kirjausohjeita. Selvittelyn ansiosta cdr-tiedostot olivat tulleet esille. Stöcklinin mukaan viesti oli koskenut Suomen ja Saksan erilaisia laskutustapoja.

Peltola oli käynyt Saksassa helmikuun puolivälissä (S 84.) Peltola on kertonut, että hän oli kuullut, että Saksassa oli ollut laskutusjärjestelmässä ongelmia. Peltolalle oli Saksassa muodostunut käsitys siitä, ettei liikevaihtoa ollut kirjattu oikein ja miten asioiden olisi pitänyt olla. Käynnin aiheena eivät kuitenkaan olleet DTAG:n kulut. Oikeudelle on esitetty Linnan ja Peltolan nimissä 21.2.2001 tehty laskelma (S 86) raportointipakettiin tehtävistä korjauksista liikevaihtoon. Peltolan mukaan laskelmaan oli koottu liiketoiminnasta se, miten lukujen olisi oikeasti pitänyt olla. Jippii GmbH:sta esitetyt luvut oli esitetty väärin. Stöcklin on kertonut, ettei hän ollut muuttanut Jippii GmbH:n tulosta Linnan ja Peltolan viestien tai laskelmien perusteella, mutta Jippii GmbH:ssa oli laadittu toinen raportointipaketti ja lähetetty se Jippiille.

Hovioikeus toteaa, että Langen ja Stöcklinin kertomukset eivät tue näkemystä siitä, että Linna olisi pyrkinyt vaikuttamaan Jippii GmbH:sta konsernille ilmoitettavaan tulokseen sitä väärin tavalla. Linnan ja Peltolan lähettämät viestit olivat käsitelleet Saksan ja Suomen kirjanpitoperiaatteiden eroavaisuuksia ja laskelmissa oli esitetty tästä johtuvia lisäyksiä tulokseen tai liikevaihtoon. Raportointipakettia ei ollut myöskään viestien tai laskelmien johdosta muutettu. Hovioikeus katsoo jääneen näyttämättä, että vastaajat olisivat tahallaan pyrkineet perusteettomasti vaikuttamaan siihen, miten Jippii GmbH:ssa tai raportointipaketeissa oli DTAG-kuluja käsitelty.

Verkkokulujen jakautumisesta asiakasryhmien välillä

Syyttäjä on vedonnut siihen, että DTAG:n laskujen (S 26) mukaan TDN-kulujen määrä ajalla 11-12/00 oli ollut 546.654,49 Saksan markkaa. Pelkästään näiden kulujen määrä oli syyttäjän mukaan ollut lähes yhtä suuri kuin konsolidoitujen verkkokulujen määrä.

Vastaajien mukaan Jippii GmbH:ssa eikä Jippiissä ollut ollut tilinpäätöshetkellä tietoa siitä, kuinka verkkomaksut kiinteän verkon ja liikennemääriin perustuvien kulujen kesken olivat jakautuneet. Tieto kuluista ja niiden jakautumisesta oli saatu DTAG:n laskuista vasta toukokuussa ja heinäkuussa 2001. Yhteenliittämissopimuksessa oli sovittu viikoittaisista ennakkomaksuista. Lisäksi siinä oli sovittu, että todelliset kulut selvitettiin vasta sopimusajan päätyttyä. Sopimuksessa ei ollut mainintaa, kuinka ennakkomaksun oli tarkoitus jakautua kiinteän verkon asiakkaiden ja liikennemäärän mukaan laskutettavien asiakkaiden välillä. Sopimuksen voimassaoloaika oli päättynyt helmikuun 2001 lopussa eli vasta kun konsernin tilinpäätös oli allekirjoitettu.

Hovioikeus toteaa, ettei verkon käyttömaksujen jakautuminen asiakasryhmien välillä käy ilmi yhteenliittymissopimuksesta. DTAG ei ollut myöskään ennen konsernin tilinpäätöstä esittänyt selvitystä tästä seikasta. Asiassa ei ole osoitettu, että jakautuminen olisi voinut olla konsernin tilinpäätöshetkellä muutenkaan Jippii GmbH:ssa tai Jippiissä tiedossa. Kysymys oli ollut Jippii GmbH:n käytössä olleesta uudesta verkosta ja on pidettävä mahdollisena, ettei vastaajilla ollut riittävästi tietoa arvioida kiinteän verkon kuluja. Asiassa esitetyistä kertomuksista on ilmennyt yleisesti, että Jippii GmbH:n talousluvut olivat helmikuussa 2001 ennen raportointipakettien saamista olleet vielä epäselviä ja arvailun varassa. Toukokuussa 2001 oli Lehti (Y 99 ja 109) kyennyt itse ensimmäisen kerran ilmoittamaan IC-kulujen todellisia määriä. Viesteistä ei käynyt ilmi, miten Lehti oli ajatellut kulujen jakautuneen eri kuluryhmien välillä. Hovioikeus katsoo, ettei syyttäjän esittämällä perusteella voida osoittaa, että vastaajat olisivat tahallisesti jättäneet kirjaamatta kuluja.

Odotetusta palautusten määrästä

Syyttäjä on katsonut, etteivät vastaajat olleet edes odottaneet sen suuruista ennakkomaksujen palautusta, että kuluiksi kirjattu määrä 670.590 Saksan markkaa olisi ollut perusteltu. Syyttäjän esittämän laskelman (S 392) mukainen palautusten määrä ajalta 11/00-2/01 oli ollut 359.693,65 Saksan markkaa eli 89.923 Saksan markkaa kuukaudessa. Syyttäjä on vedonnut myös Lehden sähköpostiviestiin 20.1.2000 (S 66), joka sisälsi Jippii GmbH:n taloudellista tilannetta koskevan Lehden raportin. Syyttäjän mukaan raportissa oli arvioitu DTAG-kulujen määräksi 900.000 Saksan markkaa kuukaudessa. Lisäksi palautettavien DTAG-kulujen määräksi oli raportissa arvioitu yhteenliittämissopimuksen kestoajalta 11/2000-2/2001 yhteensä 900.000 Saksan markkaa. Tämä syyttäjän mukaan osoitti, että Jippiissä oli ennen tilinpäätöstä tiedetty todellinen verkkokulujen taso. Syyttäjä on edelleen vedonnut CAT-consulting tilintarkastusyhteisön antamaan tilintarkastuskertomukseen (S 22) Jippii GmbH:n vuoden 2000 tilinpäätöksestä ajalta 7.4.-31.12.2000. Tilintarkastus oli suoritettu maaliskuu- ja huhtikuussa 2001 ja se oli päättynyt 18.4.2001. Tilintarkastus ei ollut antanut aihetta huomautuksiin. Syyttäjä on vielä vedonnut Sähköpostiviesteihin 22.5. ja 18.6.2001 (Y 99 ja 109), joissa Lehti oli arvioinut IC-raportin ajalta 12/00-2/01 perusteella, että DTAG-maksuja oli tullut saada palautuksena 350.000-900.000 Saksan markkaa. Syyttäjän mukaan tämä osoitti, että palautuksen määrä oli ollut ennakkomaksujen neljän kuukauden suoritusajalta 87.500-225.00 Saksan markkaa kuukaudessa. Lehden lähettämän sähköpostin 4.8.2001 (S 131) sisältämän Dinterin laatiman laskelman mukaan Dinter oli todennut DTAG:n laskujen ajalta 11/00-2/01 pitäneen paikkansa. Dinterin laskelmissa palautettava ennakkomaksujen määrä oli ollut noin 6 prosenttia eli yhteensä 307.000 Saksan markkaa (102.000 Saksan markkaa kuukaudessa). Syyttäjän mukaan konsernin tilinpäätöksessä siirtosaamiset olivat olleet 838.500 Saksan markkaa kuukaudessa.

Lehden raportin (S 66) taloutta käsittelevässä osassa arvioidaan, että DTAG:n kiinteän kuukausimaksun korvautumisen liikennepohjaisella laskutuksella alentava vaikutus olisi noin 300.000 Saksan markkaa kuukaudessa. Raportista käy ilmi, että DTAG:lle oli joulukuussa 2000 maksettu ennakkomaksuja 1,2 miljoonaa Saksan markkaa. Siten maksujen suuruus yhteenliittämissopimuksen päätyttyä olisi 900.000 Saksan markkaa

kuukaudessa. Lisäksi raportissa arvioitiin, että DTAG palauttaisi liikamaksuja 900.000 Saksan markkaa. Vielä raportissa todettiin, että korvautumisen ehtona olisi lisenssin siirto Jippii GmbH:lle. Hallituksen kokouspöytäkirjan 7.3.2001 (S 71) kohdasta 4.3 Rahoitustilanne ja rahoitusvaihtoehdot käy ilmi, että DTAG:n odotettiin palauttavan seuraavien viikkojen aikana 2,7 miljoonaa Suomen markkaa liikaa maksettuja ennakkoja. Lisäksi Lehti on oman ilmoituksensa mukaan vasta toukokuussa 2001 (Y 99 ja 109) kyennyt ensimmäisen kerran ilmoittamaan IC-kulujen todellisia määriä. Tilintarkastuksessa 18.4.2001 ei tilintarkastajilla ollut huomauttamista Jippii GmbH:n tilinpäätöksestä. Hovioikeus toteaa tässä yhteydessä, ettei syytteessä ole kysymys Jippii GmbH:n tilinpäätöksen oikeellisuudesta eikä sen oikeellisuutta edes voida tässä yhteydessä arvioida.

Lehden ja Sundströmin mukaan Jippii GmbH oli DTAG:n laskut saatuaan riitauttanut ne. Lumme on kertonut, että koko kevään 2001 oli DTAG:n kanssa riideltä Gigabellilta periytyneiden liikenneveloitusten määrästä. Laskut olivat edelleen syksyllä 2001 riitaisia. Iivanaisen mukaan Kashnerin sähköposti 20.7.2001 (S 392) oli aiheuttanut Lehden kanssa kiistaa kulukirjauksen määrästä. Vastoin Iivanaisen kantaa Lehti ei ollut pitänyt laskelmia oikeina. Näkemyksestään huolimatta Iivanainen oli kuitenkin suostunut alentamaan laskelmista kirjattavia määriä. Muita riidanalaisia laskuja ei Iivanaisen mukaan ollut ilmennyt heinäkuussa 2001. Esitetyn asiakirjatodistelun mukaan (S 392, Y 105, Y 97, Y 99 ja Y 102-116) laskutuksen käsiteltyä oli jatkettu keväällä ja kesällä 2001. Kulujen todellinen määrä oli jäänyt lopullisesti selvittämättä Jippii GmbH:n toiminnan alasajon johdosta.

Asiassa on selvitetty, että DTAG oli laskuttanut verkon käytöstä marraskuulta ja joulukuulta 2000 vasta heinäkuussa 2001. Laskut oli kirjattu Jippii GmbH:ssa elokuussa 2001. DTAG ei ole sitä ennen antanut mitään selvitystä vuoden 2000 todellisista verkkokuluista. Lisäksi vastaajat ovat todenneet, että vielä 6.2.2001 hallituksen kokouksessa olivat tiedossa olevat todelliset Jippii GmbH:n luvut pelkkiä arvauksia, vaikka ne olivat parhaita käytössä olevia lukuja. Sillä selvityksellä, mitä oli keväällä ja kesällä tilinpäätöksen 2000 jälkeen tehty, on asian arvioinnin kannalta vain vähäinen merkitys. Asiassa on huomioitava, että Iivanaisen käsitykset perustuvat hänen asian kannalta jälkikäteiseen heinäkuussa 2001 tekemiin laskelmiin ja elokuussa Jippii GmbH:ssa tililöityihin DTAG:n laskuihin. Hovioikeus katsoo jääneen näyttämättä, että vastaajilla olisi ollut ennen tilinpäätöstä muita vartenotettavia odotuksia ennakkomaksujen palautusten määrän tason suhteen, kuin mitä tilinpäätökseen oli kirjattu.

Cdr-tiedostot

Tähtinen ja Keinänen ovat kertoneet, että jokaisesta puhelinkeskuksen välittämästä puhelusta syntyi teletunnistetietona puhelintietue eli cdr. Se sisälsi tiedon puhelun soittajasta, vastaanottajasta ja kestosta. Siten tiedostot toimivat laskutuksen perusteena. Tähtisen mukaan asiakaslaskutus ja operaattoreiden välinen laskutus perustui yleisesti sekä Suomessa että muualla cdr-tiedostoihin. Joensuun mukaan oli olemassa kansainvälinen käytäntö, joka perustui yhdysliikennekirjauksiin. Cdr-tietueiden paikkansapitävyys tarkistettiin ja niiden perusteella operaattorit selvittivät todellisen verkon käytön ja tasaus suoritettiin. Myös kirjanpidon

oikeellisuus tarkistettiin cdr-tiedostojen avulla. Sundström on todennut, että Jippii GmbH:n tekninen osasto oli selvitellyt DTAG-lukuja vertailudatan perusteella. Jippii GmbH oli tuottanut tiedoston kaikesta liikenteestä, joka oli tullut tai lähtenyt. Dinter oli tehnyt tiedostosta levykkeen, jonka perusteella DTAG oli verrannut Jippii GmbH:n dataa omiin tiedostoihinsa.

Jippii GmbH:n kirjanpitoaineistossa olevien Jippii GmbH:n pitämien cdr-tiedostojen (laskelma S 24) mukaan liikennemääriin perustuvat kulut marras-joulukuulta 2000 olivat olleet 670.000 Saksan markkaa. Syyttäjä on katsonut, etteivät cdr- tiedostot osoittaneet internet- liikennettä. Hovioikeus toteaa, että laskelma oli käsittänyt sekä puhelin- että IP- liikenteestä aiheutuneet kulut. Keinäsen mukaan puhelinpalveluita laskutettiin cdr-tietueiden perusteella ja internet sisäänsoitot laskutettiin palvelimen login tietojen avulla. Lehdellä oli ollut laskutusjärjestelmävastuu, mutta cdr-tiedoista tulevista laskelmista oli vastannut Dinter. Lehden mukaan Dinter oli raportoinut Linnalle ja Aholle. Tähtisen mukaan ongelmana vuonna 2000 oli ollut, ettei laskutus ollut laskutusjärjestelmästä johtuvista syistä toiminut. Cdr-tietojen tietojen saaminen laskutukseen ei ollut ollut sinänsä ongelma. Lehden mukaan IC-tiedot oli saatu järjestelmästä sen jälkeen, kun ennakkomaksujen suorittaminen oli päätynyt.

Dinter oli ensimmäisen raportointipaketin jälkeen 22.2.2001 lähettänyt Aholle ja Linnalle kaksi sähköpostiviestiä (S 400), joiden liitteenä oli ollut cdr-tiedostoihin perustuva joulukuuta 2000 koskeva Excel-laskelma. Dinter oli pystynyt tiedostosta laskemaan joulukuun 2000 liikennemäärät ja joiden perusteella DTAG-kulujen määrät marras- ja joulukuulta 2000 oli laskettu. Dinter oli myöhemmässä sähköpostiviestissään kertonut ilmoittaneensa ensimmäisessä viestissä joulukuun 2000 tiedot väärin. Esittääkseen oikeat tiedot, hän oli jakanut aiemmin ilmoittamansa määrät kahdella vastaamaan todellisia liikennemääriä. Dinter oli todennut ensimmäisessä viestissä, että laskelma oli tehty pikaisesti pitkän yön aikana ja se oli ollut ylimalkainen. Syyttäjä ei ollut pitänyt Dinterin ilmoittamia lukuja uskottavina, koska cdr-tiedoista saatavat tiedot eivät olleet luotettavia. Epäluotettavuutta lisäävänä tekijänä syyttäjä on viitannut myös Dinterin tekemään oikaisuun (S 400). Joensuun mukaan Dinter oli verkkoasiantuntija ja Joensuu on pitänyt kirjanpidon perusteena käytettyjä Dinterin selvityksiä luotettavina.

Hovioikeus toteaa, ettei todistelussa ole tullut esille sellaisia cdr-tiedostojen yleistä luotettavuutta horjuttavia seikkoja, joiden perusteella todellisia liikennemääriä ja niistä aiheutuvia kuluja ei voisi arvioida mainittujen tietojen pohjalta. Todistelun mukaan cdr-tiedostot ovat yleisesti alalla käytössä ja luotettavia. Marraskuun 2000 liikennemääristä ei ollut esitetty cdr-tiedostoa, joten liikennemäärät oli Jippiissä arvioitu joulukuun 2000 liikennemäärien perusteella. Hovioikeus katsoo, että marraskuun liikennemäärät voidaan muun selvityksen puuttuessa arvioida joulukuun liikennemäärien perusteella. Vaikka Dinter oli oikaissut ilmoittamiaan lukuja, ei ole edes väitetty, että luvut eivät perustuisi cdr-tiedostoihin tai että Dinter olisi niitä vääristellyt. Hovioikeus toteaa, että syyttäjällä on näyttöä siitä, että vastaajat ovat tahallaan jättäneet kirjaamatta DTAG:n verkkokuluja. Cdr-tiedostojen avulla vastaajat ovat esittäneet näyttöä pyrkimyksestä selvittää todelliset liikennemäärät ja sitä kautta todelliset jaksotettavat verkkokulut. Tähtinen on kertonut, ettei ongelmana ollut cdr-tietojen saaminen, vaan itse laskutusjärjestelmän

toimimattomuus. Syyttäjä ei ole osoittanut, että tilinpäätöshetkellä olisi ollut olemassa joku luotettavampi tapa arvioida todelliset liikennemäärät.

Yhteenveto

Asiassa on jäänyt näyttämättä, että vastaajat olisivat ilman kirjanpitolaain mukaista hyväksyttävää perustetta laiminlyöneet osaksi liiketapahtumien kirjaamista jättämällä kirjaamatta DTAG:n verkkokuluja syytteessä tarkoitetulla tavalla konsernin tilinpäätökseen. Syytä käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen ei ole.

1.5. Sale and lease back (SALB)

1.5.1. Sopimuksen syntyminen ja kirjausajankohta

Syytteen teonkuvauksen mukaan "Jippii Group Oyj:n - - kirjanpitoon on merkitty väärä ja harhaanjohtavia tietoja kirjaamalla saksalaisen tytäryhtiön Jippii GmbH:n käyttöomaisuuden myynnistä (Sale and Lease back -sopimus) myyntivoittoa 5.712.514 Saksan markkaa (17.366.064 Suomen markkaa), vaikka käyttöomaisuutta ei ole vielä myyty 31.12.2000 mennessä". Vastaajien mukaan SALB-sopimus oli syntynyt vuoden 2000 puolella.

Arvioitavaksi näin ollen tulee, oliko käyttöomaisuuden myynnistä sovittu vuoden 2000 puolella ja oliko kauppa ollut kirjattavissa kirjanpitoon kyseiselle vuodelle.

Jippii oli tiedotteessa 15.11.2000 (S 4) kertonut Gigabellin liiketoimintakaupasta seuraavaa: "Jippii Group Oyj:n kokonaan omistama saksalainen tytäryhtiö Jippii GmbH ("Yhtiö") on sopinut ostavansa merkittävän osan saksalaisen Gigabell AG:n liiketoiminnoista. Kaupan hinta on 30 miljoonaa markkaa. Kaupassa Yhtiölle siirtyy noin 150 työntekijää ja noin 60 000 asiakasta. Ostettujen liiketoimintojen vuosittainen liikevaihto on yli 80 miljoonaa Suomen markkaa. Liiketoimintasiirron yhteydessä Yhtiölle ei ole siirtymässä vieraan pääoman kaltaisia eriä. Jippii Group Oyj:n hallitus on tänään hyväksynyt kaupan. Solmittuun kauppaan sisältyy Gigabell AG:n harjoittama puhelin- ja ISP-liiketoiminta sekä näihin toimintoihin liittyvät keskeiset sopimukset, ohjelmistot ja laitteistot. Kauppa tarjoaa Jippii Group Oyj:lle nopean pääsyn ja pysyvän jalansijan Saksan laajoilla Internet- ja telemarkkinoilla, jotka ovat vasta vapautumassa. Gigabell-kauppa on loogista jatkoa Jippii Groupin alusta pitäen noudattamalle aktiiviselle kasvustrategialle. Yhtiö odottaa kääntävänsä ostetun liiketoiminnan voitolliseksi järjeistämällä toimintoja, poistamalla päällekkäisyyksiä ja tuomalla Saksan markkinoille Suomessa kehitettyjä Internet- ja telepalvelutuotteita."

Leppiniemen mukaan SALB-tyyppisessä järjestelyssä esine myytiin ja vuokrattiin takaisin rahoituskeinona. Järjestelyssä oli kaksi erillistä liiketoimintaa eli ensin esine ostettiin ja myytiin rahoitusomistajalle ja toiseksi se vuokrattiin takaisin myyjälle. Koska omistusoikeus ja hallintaoikeus saattoivat siirtyä eri aikoina, kirjanpidon kannalta oli keskeistä suoritteiden siirtyminen myyjältä ostajalle. Leppiniemen mukaan siirtymisen arvioinnissa voitiin käyttää määritelmää keskeisten riskien ja oikeuksien siirtymisestä myyjältä ostajalle. Keskeinen riski tarkoitti sitä, kumpi

osapuoli vastasi esineen rikkoutumisen riskistä ja keskeinen oikeus sitä, kuka sai päättää laitteen käyttöoikeudesta. Leppiniemi on hovioikeudessa aluksi todennut, että järjestely oli tässä tapauksessa tullut kirjata vuodelle 2001, koska omistusoikeus oli näyttänyt siirtyneen vuonna 2001 ja vuokraus oli alkanut 1.1.2001. Kysyttäessä vastaanottotodistuksen merkityksestä Leppiniemi on todennut sen olevan vahva indisio omistusoikeuden siirtymisestä.

Kotiranta on katsonut, että kirjauksen kannalta oli ollut olennaista, että esine oli luovutettu ennen vuokratuokauden alkua. Kirjanpitokäsittelyyn ei ollut vaikuttanut se, että Jippii GmbH:n saamat rahat olivat jääneet vähäksi aikaa vakuudeksi pankkitilille. Järjestely oli tullut kirjata vuodelle 2000, koska esine oli tullut luovuttaa ennen vuokrasopimuksen alkamista 1.1.2001. Lisäksi hän on kirjauskypsyystä viitannut myyntilaskuun 29.12.2000 ja siihen, että Jippii GmbH ja Leasetec olivat käsitelleet järjestelyä vuoden 2000 liiketapahtumana.

Prepula on viitannut siihen, että Leasetec oli vastaanottotodistuksen mukaan vastaanottanut laitteet vuoden 2000 puolella ja vuokraus oli alkanut 1.1.2001. Lisäksi Saksan PwC:llä ei ollut ollut huomauttamista kirjauksesta.

Koskela on ollut Prepulan kanssa samaa mieltä vuokratuokauden alkamisen sekä vastaanottotodistuksen merkityksestä asian arvioinnissa.

Stöcklin, joka on ollut mukana Leasetecin kanssa käydyissä neuvotteluissa, on kertonut, että SALB-järjestely oli tullut kirjata vuodelle 2000.

Lange on kertonut olevan selvää, että SALB oli ollut vuoden 2000 liiketapahtuma. Myös PwC Frankfurt oli hänen mukaansa hyväksynyt tapahtuman vuodelle 2000.

Syyttäjän todisteena 28 (Y 120) olevasta sähköpostista Leasetecille ilmenee, että Jippii GmbH oli 22.12.2000 allekirjoittanut leasing-sopimukset ja että sopimukset tulisi mahdollisuuksien mukaan toteuttaa vielä vuonna 2000. Linnan viesteistä (S 30, Y 122) käy ilmi, että Jippii oli halunnut tehdä SALB-liiketoimen vuoden 2000 aikana, jotta yhtiö voisi esittää pienen voiton myyntivoiton muodossa.

Jippii GmbH oli toimittanut Leasetecille 29.12.2000 päivätyn laskun (S 41, Y 123), jonka perusteella kauppahinta oli maksettu.

Sekä Jippii GmbH että Leasetec olivat käsitelleet SALBia vuoden 2000 liiketapahtumana. Leasetecin kohdalla tätä osoittaa Leasetecin Jippii GmbH:n tilintarkastusyhteisö CAT Consulting & Audit Team AG:lle toimittama saldovahvistus (Y 129), jonka mukaan Leasetecillä oli 31.12.2000 ollut kauppahinnan suuruinen ostovelka Jippii GmbH:lle. Kyseisillä CAT Consulting & Audit Team AG:n tilintarkastajilla (S 206, Y 66) eikä myöskään PwC Frankfurtilla (S 52) ollut ollut huomauttamista siihen, että SALB-liiketapahtuma on kirjattu vuodelle 2000. Todistaja Lumme on kertonut, että lopputulos olisi ollut sama riippumatta siitä, kirjattiinko kauppa vuodelle 2000 vai 2001.

Hovioikeus toteaa, että SALBissa on ollut kysymys Jippii GmbH:n ja Leasetecin välisestä liiketoimesta, jonka kumpikin osapuoli oli kirjannut kirjanpitoonsa vuodelle 2000. Tähän kirjaukseen ei ole kahdella tilintarkastusyhteisöllä Saksassa ollut huomauttamista. Syyttäjä ei ole esittänyt näyttöä siitä, etteivät keskeiset riskit ja oikeudet olisi siirtyneet Leasetecille vuoden 2000 puolella. Edellä todettuun viitaten on jäänyt näyttämättä, ettei käyttöomaisuutta olisi myyty 31.12.2000 mennessä.

1.5.2. Hankintameno ja myyntivoitto

Syyttäjän mukaan, mikäli myyntivoiton katsottaisiin olleen kirjauskelpoinen tilikaudella 2000, tytäryhtiön konsernitilinpäätökseen konsolidoitu tulos oli ollut joka tapauksessa 5.712.514 Saksan markkaa (17.366.064 Suomen markkaa) liian suuri, sillä myyntivoitto oli tullut jaksottaa koko 1.1.2001-31.12.2002 kestäväälle leasingsopimuskaudelle. Tuloksen parantamiseen vaikuttanut kertaluonteinen käyttöomaisuuden myyntivoitto oli syyttäjän mukaan häivytetty tuloslaskelmasta kuittaamalla liiketoiminnan kuluja 15.431.384 Suomen markkaa kyseistä myyntivoittoa vastaan ja siten vääristetty konsernin kulurakennetta.

Vastaajien mukaan syyttäjän väittämän suuruista myyntivoittoa ei ollut syntynyt. Käyttöomaisuuden (laitteiden) arvo ei ollut voinut nousta kahdessa kuukaudessa huomattavasti. Uudelleenjärjestelykulut oli voitu lukea hankintameno.

Gigabell-liiketoimintakaupan kohteena olivat olleet asiakkuudet ja sopimuskanta. Näiden lisäksi kaupalla oli hankittu käyttöomaisuutta, joka oli käsittänyt toimivan televerkon keskuslaitteistoineen (Kauf- und Übertragungsvertrag 30.10.2000 Y 32 ja Pörssitiedote 30.10.2000 Y 34). Jippii GmbH:n kirjanpidossa Gigabell-liiketoimintakaupan kauppahinta 10,1 miljoonaa Saksan markkaa oli jaettu siten, että asiakkuuksien arvoksi oli arvioitu 6,9 miljoonaa Saksan markkaa ja käyttöomaisuuden arvoksi oli jäänyt loput 3,2 miljoonaa Saksan markkaa. SALB-järjestelyssä laitteet oli myyty Leasetecille noin 9,7 miljoonalla Saksan markalla. Jippii GmbH:n kirjanpidossa Leasetecin myyntihinnan 9,7 miljoonan Saksan markan ja Gigabell-kaupan käyttöomaisuuden kirjanpitoarvon 3,2 miljoonan Saksan markan erotus 6,5 miljoonaa Saksan markkaa oli kirjattu myyntivoittona liiketoiminnan muihin tuottoihin.

Asia oli emoyhtiöön raportoitu Langen raportointipaketissa (S 47) siten, että liiketoiminnan muihin tuottoihin oli merkitty SALB:sta myyntivoittoa 5,7 miljoonaa Saksan markkaa.

Kuultavat ja todistajat ovat hovioikeudessa kertoneet liiketoimintakaupan kirjaamisesta ja hankintameno luettavista eristä seuraavasti:

Linnan kertomuksesta ilmenee, että ulkomaisten tytäryhtiöiden kirjanpito ei ollut konsernitilinpäätöksen kannalta keskeinen. Keskeisiä sen sijaan olivat ulkomaisten tytäryhtiöiden lähettämät raportointipaketit, joissa kirjaukset oli tehty suomalaisen suoriteperusteisen kirjanpitotavan mukaisesti. Tytäryhtiöille oli toimitettu ohjeistus raportointipakettien täyttämistä (Y 1). Ensimmäistä raportointipakettia Saksasta (S 47) oli jouduttu odottamaan pitkään. Se oli lopulta saapunut 20.2.2001 eli viikko ennen kuin vuoden

2000 tulos piti julkaista 28.2.2001. Raportointipakettien tiedot oli konsolidoitu konsernilakanaan, josta täytyi ennen konsernitilinpäätöksen valmistumista eliminoida konserniyritysten sisäiset tapahtumat. Bäck oli ollut yhdistelyistä päävastuullinen controller, Vaahtera ja Hakola olivat avustaneet häntä parhaansa mukaan.

Linna oli lähettänyt 21.2.2001 Langen raportointipaketin saapumisen jälkeen Saksaan sähköpostia (S 85) ja pyytänyt saksalaisia tarkastamaan tiettyjä asioita, koska emoyhtiön talousosastolla oli herännyt epäily, etteivät kaikki raportointipaketin tiedot olleet oikein: laskuttamatonta myyntiä oli jätetty kirjaamatta, vaikka se tulisi suoriteperusteisuuden perusteella olla kirjanpidossa. Myös DTAG-kulujen jaksottamisen oikeellisuus sekä juristipalkkioiden ynnä muiden käsittely osana Gigabell-kaupan hankintamenoa olivat herättäneet epäilyjä. Linna ei ollut viestillään määrännyt muuttaa tulosta vaan pyytänyt tarkistamaan, miten asiat ovat. Muutama päivä Linnan viestin jälkeen Saksasta oli saapunut uusi raportointipaketti (S 19), joka oli mennyt tiedoksi myös Saksan tytäryhtiön tilintarkastajille.

Gigabell-kaupan yhteydessä Jippii GmbH:n vastuulle oli tullut kustannuksia, jotka olivat aiheutuneet sellaisista toiminnoista, joita ei ollut haluttu ylläpitää, tai sellaisista työntekijöistä, joita ei ollut haluttu pitää. Kaupakirjassa ei ollut mainittu saneeraustoimenpiteitä, koska se olivat ostajan asia eikä kulujen suuruus ollut kaupantekohetkellä selvillä. Kyseiset vastuut olivat kirjanpidollisesti kuluja, mutta luonteeltaan sellaisia, että ne lakkasivat, kun saneeraus saatiin loppuun. Gigabellilta ostetun liiketoiminnan saneeraamisesta oli tehty suunnitelma (S 59 liitteenä 5 The actual take over plan of Gigabell business). Saneerausaie oli ollut esillä hallituksen kokouksessa 9.11.2000 (S 59).

Gigabell-kaupassa Jippii GmbH:lle oli siirtynyt huomattava määrä käyttöomaisuutta. Konsernin käytäntönä oli ollut, ettei taseeseen mielellään aktivoitu koneita ja laitteita, vaan ne pidettiin leasingsopimuksilla taseen ulkopuolisina rahoitusvastuina. Kaupassa tulleet laitteet oli siten myyty Leasetecille, joka oli maailmanlaajuinen rahoitusyhtiö.

SALB:ista oli raportointipaketteihin kirjattu myyntivoittoa. Asiasta oli keskusteltu tilintarkastajien kanssa yhdessä muiden asioiden kanssa 26.2.2001 tilintarkastuspäälaverissa, jossa läsnä olivat olleet Johannesdahl, Kuokkanen, Linna, Peltola sekä tilintarkastajat Miettinen ja Pölönen. Kyseisessä palaverissa oli todettu ne kustannukset, jotka yhtiö oli ottanut vastattavakseen, jotta kauppa oli saatu aikaan. Kyseessä olivat olleet kustannukset, jotka eivät jatkossa olisi yhtiön rasitteena. Palaverissa kaikille osanottajille oli syntynyt Linnan mukaan selvä käsitys siitä, ettei Saksan raportointipaketin antama kuva SALB:ista ollut ollut oikea. Yhtiön tuloksen 2000 julkistamiseen oli ollut vain kaksi päivää aikaa, aikataulu oli ollut kireä. Lange, joka oli parhaiten asiaan perehtynyt, oli lähtenyt Jippii GmbH:sta 20.2.2001 jälkeen. Palaverissa oli todettu, että raportointipaketin antama kuva oli oikaistava ja oikaisun oli perustuttava tositteeseen. Peltola oli työstänyt laskelmista ensimmäisen version (S 89). Linna oli tehnyt laskelmiin joitakin muokkauksia tilintarkastuspäälaverissa 26.2.2001 käydyn keskustelun pohjalta (S 90). Tosite 20141 (S 49) oli asiasta Bäckin puhtaaksi kirjoittama lopullinen paperi. Kiireen vuoksi oikaisu oli tehty

suoraan konsernitasolla. Oikaisun jälkeen tuloslaskelma antoi oikean ja riittävän kuvan tapahtuneesta. Oikaisu ei vaikuttanut yhtiön tulokseen: yhtiön tulos ei oikaisun johdosta muuttunut.

Peltolan kertomuksesta ilmenee, että tilintarkastuspalaverissa oli käynyt ilmi, että raportointipaketin kirjaus SALB:ista oli väärä ja se tuli oikaista. Tilintarkastajat olivat pyytäneet laatimaan oikaisusta asianmukaisen dokumentaation ja toimittamaan sen heille. Oikaisuun liittyivät uudelleenjärjestelykulut ja tilintarkastuspalaverissa oli keskusteltu siitä, mitä kyseisiksi kuluiksi voitiin lukea. Talousosastolla oli ollut kiireitä ja laskelman oli pitänyt valmistua seuraavaksi päiväksi, joten Peltola oli lupautunut tekemään sen. Hän oli ollut käymässä Saksassa, joten hänellä oli ollut käytettävissään Saksasta saatua materiaalia, haltuunottosuunnitelma siihen liittyvine Excel-taulukoineen sekä Lehden raportti 20.1.2001 (S 66).

Vastaja Miettisen kertomuksesta ilmenee, että tilintarkastuspalaverissa 26.2.2001 oli todettu, että Saksasta raportoitu myyntivoitto oli virheellinen. Myyntivoittona raportoidulla summalla oli katettu Saksassa syntyneitä kuluja. Miettisen mukaan jokainen oli ymmärtänyt, ettei vanhan keskuslaitteiston arvo ollut voinut nousta kahdessa kuukaudessa 6 miljoonaa Saksan markkaa. Miettinen on todennut, että Gigabell-kaupan rahalla maksetusta kauppahinnasta 10,1 miljoonasta Saksan markasta 6,9 miljoonaa Saksan markkaa oli järkevän tuntuksen laskelman perusteella kohdistettu asiakkuuksien arvoksi. Loppuosa, 3,2 miljoonaa Saksan markkaa, oli vain vähennyslaskun perusteella kohdistettu koneiden ja laitteiden arvoksi. Kirjauksia ei voinut kuitenkaan tehdä pelkästään vähennyslaskun perusteella. Myös koneet ja laitteet oli arvostettava käypään arvoon. Miettisen mukaan Gigabellilta vastattavaksi otettuja ylimääräisiä kuluja sekä haltuunottosuunnitelman mukaisia kuluja, joita vastaan yhtiö oli saanut alihintaisen käyttöomaisuuserän, tuli käsitellä yhtenä kokonaisuutena (muoto ennen asiaa -periaate). Miettinen oli pyytänyt yhtiötä esittämään selvityksen kustannuksista kustannuslajeittain ja sen jälkeen korjaamaan konsernitilinpäätöslakanaa.

Oikaisu ei ollut vaikuttanut sijoittajille annettuun informaatioon tulosluvuista: liikevaihto, liiketulos, tulos per osake, taseen loppusumma ja oma pääoma eli kaikki keskeiset tunnusluvut olivat pysyneet oikaisun jälkeen samoina. Ilman oikaisua sijoittajille olisi annettu väärä kuva tuloksen muodostumisesta.

Pölönen oli saanut 27.2.2001 vaaditun selvityksen oikaisusta. Miettinen oli saanut siitä tiedon oltuaan seuraavan kerran Jippiissä 14.3.2001. Mikäli yhtiön toimittama selvitys ei olisi vastannut palaverissa sovittua, Pölönen olisi ottanut Miettiseen yhteyttä.

Miettisen mukaan kirjanpitolaki ei tapahtuma-aikaan antanut ohjetta siihen, miten liiketoimintakauppa kirjataan. Myöskään Kilalla ei ollut ollut ohjetta siitä, mitä hankintamenoja luettiin. Tämän vuoksi ohjetta haettiin kansainvälisestä tilinpäätöskäytännöstä (IAS). Suomalainen yritys Metso oli omassa tilinpäätöksessään menetellyt samoin kuin Jippii (MP 34).

Pölösen kertomuksesta ilmenee, että Saksasta raportoitu myyntivoitto ei ollut ollut todellinen ja se oli pitänyt oikaista konsernitilinpäätöksessä

kuluja vastaan. Tilintarkastuspalaverissa oli todettu, että kuluista piti olla selvitys ja laatia niistä tosite. Oikaisu oli Pölösen mukaan ehdottomasti hyvän kirjanpitotavan mukainen ja välttämätön. Mikäli oikaisua ei olisi tehty, tuloslaskelma olisi antanut väärän kuvan. Yhtiön johto oli antanut palaverissa uskottavan ja loogisen selvityksen liiketoimintakaupasta. Ottaen huomioon, että palaveriin oli osallistunut yhtiön korkein johto ja selvityksen asiasta olivat laatineet Peltola ja Linna, jotka olivat henkilökohtaisesti käyneet Saksassa, tilintarkastajilla oli ollut perusteltu syy luottaa saatuun selvitykseen. Pölönen oli saanut oikaisutositteen 27.2.2001, mutta sen yksityiskohtaiseen läpikäyntiin ei ollut ollut tarvetta, koska oikaisulla ei ollut ollut tulosvaikutusta.

Langen kertomuksesta ilmenee, ettei sale and lease back -järjestelyistä yleensä syntynyt merkittävää myyntivoittoa, koska järjestelyssä oli kyse rahoitustoiminnasta. Normaalisti järjestelyssä oli aina kuluja voittoa vastaan.

Stöcklinin kertomuksesta ilmenee, että käyttöomaisuuden myynnissä Leasetecille käytetty kauppahinta, 9,7 miljoonaa Saksan markkaa, vastasi laitteiden käypää arvoa.

Leppiniemen kertomuksesta ilmenee, että kauppahinta SALB-järjestelyssä määräytyi pitkälti sen mukaan, paljonko rahoitusyhtiö uskalsi antaa myyjälle lainaa. Usein lähtökohtana oli omaisuuserän käypä arvo, mikä voi laitteen osalta olla vaikea selvittää. Kauppa kirjattiin kirjanpitolain 4 luvun 5 §:n perusteella sen mukaisesti, mitä kaupassa oli maksettu - ei käyvän arvon mukaisesti. Ostajan piti jakaa hankintameno ostettujen omaisuuserien kesken. Mikäli tässä allokoinnissa huomattaisiin myöhemmin tapahtuneen virheen, se tuli oikaista tilinpäätöksen valmistumiseen mennessä. Arvonkorotuksia laitteisiin ei voinut kuitenkaan tehdä.

Leppiniemi ei ole tarkalleen hovioikeudessa muistanut, mitä IAS asiasta sanoo, mutta on kuitenkin todennut, ettei IAS:iä voitu soveltaa, jos se oli ristiriidassa Suomen lain kanssa. Kirjanpitolaissa säädettiin yleisistä periaatteista, IAS oli yksityiskohtaisempi. Yleisperiaatteiden vuoksi kirjanpitolaissa oli säännös hyvästä kirjanpitotavasta, jota ei saanut rikkoa. Kila oli omissa lausunnoissaan käyttänyt hyväksi IAS:ää silloin, kun asiasta ei ollut kirjanpitolaissa säännöksiä.

Leppiniemi on todennut, että jos ostaja otti kaupassa velkoja vastattavakseen, ne piti lukea hankintameno. Leppiniemi on yleisesti ottaen todennut, että hankintameno luettiin se, mikä oli pakko tehdä, jotta kauppa voitiin toteuttaa.

Kaikki kirjanpidossa havaitut virheet oli pakko korjata.

Koskelan kertomuksesta ilmenee, ettei liiketoimintakaupan kirjaamisesta ollut laissa säännöksiä vaan ainoastaan yleisiä periaatteita. Liiketoimintakauppa ja siirtyvät vastuut sekä velvoitteet oli vaikea määrittellä.

Kirjanpitolain mukaan hankintameno luettiin muuttuvat menot. Vähintäänkin kahden kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä

syntyneet menot voisi lukea hankintamenoon. Koskela on todennut, että ostajan vastuulle siirtyvät myyjän velat voitiin lukea hankintamenoon, samoin esimerkiksi sellaiset liiketoimintakaupassa vastaanotettujen verkkojen, työntekijöiden ja toimitilojen aiheuttamat kustannukset, joista ei syntynyt tulonodotusta.

Jos omaisuuserää ei ollut arvostettu kauppakirjassa, IAS:n mukaisen periaatteen mukaisesti se arvostettiin käypään arvoon. Käyttöomaisuus piti oikaista vastaamaan myyntihetkellä saatua selvitystä sen arvosta (9,7 miljoonaa Saksan markkaa). Käyttöomaisuuden hankintameno ei ollut ainoastaan rahalla maksettu kauppahinta 10,1 miljoonaa Saksan markkaa, vaan hankintameno piti lukea lisäksi vastuut. Näin ollen järjestelystä ei ollut syntynyt myyntivoittoa.

Kare Kotirannan kertomuksesta ilmenee, ettei liiketoimintakaupan kirjaamisesta ollut säännöksiä laissa. Kirjanpidon tuli kuitenkin antaa siitä oikea ja riittävä kuva. Johdon tuli arvioida, mitä kustannuksia liiketoimintakaupasta aiheutui. Näistä käytettiin nimitystä haltuunotokustannukset tai pakolliset varaukset, kansanomaisemmin uudelleenjärjestelykustannukset. Näitä kustannuksia ei mainittu kauppakirjassa: ne olivat ostajan tiedossa ja harkinnassa ja vaikuttivat kauppahintaan. Jos kauppakirjassa oli vain yksi hinta useammalle omaisuuserälle, ostajan oli allokoitava se itse parhaan arvion mukaisesti.

Vastuut olivat osa hankintamenoa. Tässä tapauksessa hankintameno muodostui rahalla maksetusta määrästä ja vastuiden yhteismäärästä. Tietyt vastuut tiedettiin hyvinkin tarkasti kaupantekohetkellä, esimerkiksi lomapalkat. Ne uudelleenjärjestelyyn liittyvät kustannukset, joiden tarkkaa määrää ei tiedetty kaupantekohetkellä, tuli arvioida parhaan kyvyn mukaan. Uudelleenjärjestelykuluja voitiin huomioida pikemminkin kuukausien kuin vuosien ajalta. Todistaja on tositteesta 20141 todennut, että se näyttäj johdon tekemältä arviolta kuluista. Tosite oli riittävä selvitys asiasta ja kulut oli eritelty tarpeeksi yksityiskohtaisesti. Kysymys ei ollut ollut netottamisesta, joka ei ollut Suomen lain mukaan mahdollista, vaan kohdentamisesta. Oikaisulla oli kohdennettu kustannuksia ja pienennetty sitä kautta liiketoiminnan muuta tuottoa ja kulurivejä. Liikevaihtoon ja tulokseen tehdyllä oikaisulla ei ollut ollut vaikutusta. Saksasta raportoidun myyntivoiton oikaisematta jättäminen olisi antanut väärän kuvan.

Lumpeen kertomuksesta ilmenee, että hänen tehtävänsä oli vuoden 2001 jälkimmäisellä puoliskolla Jippiin hallituksen toimeksiannosta ollut muun muassa selvittää, mikä olisi ulkomaantoiminnoista luopumispäätöksen kirjanpidollinen vaikutus. Tätä tehtävää varten Lumme oli perehtynyt yksityiskohtaisesti Gigabell- ja SALB-järjestelyihin. Leasingsopimus oli käsitelty käyttöleasinginä, mikä näkyi kirjauksista ja tilinpäätöksestäkin siten, ettei asiaa ollut merkitty taseeseen käyttöomaisuudeksi.

Lumme on todennut, ettei rahoitusyhtiö, tässä Leasetec, ostanut vuokralle annettavaa laitetta ylihintaan. Vuokralle annettava laite toimi SALB-järjestelyssä vakuutena.

Saksassa Gigabell-kaupan kauppahinta oli jaettu arvion perusteella asiakkuuksien ja vähennyyslaskun perusteella laitteiden arvoksi. Tämä ei

ollut suomalaisen kirjanpitotavan mukaista. Hankintameno muodostui yrityskaupasta aiheutuneista kuluista, joita ei olisi muutoin syntynyt, ja mahdollisesti kaupasta suoraan aiheutuvista velvoitteista, joista oli joko kaupanteon yhteydessä sovittu tai jotka muutoin kaupasta aiheutuivat. Tositteessa 20141 luetellut erät olivat tyyppillisesti hankintamenuon luettavia eriä silloin, kun ostaja halusi liiketoiminnasta vain tietyn osan. Menot voitiin suomalaisen käytännön mukaisesti huomioida enintään seuraavaan tilinpäätökseen saakka. Merkitystä oli sillä, että haltuunotosta oli laadittu suunnitelma. Lumpeen näkemyksen mukaan asia oli käsitelty oikein konsernitilinpäätöksessä ja se antoi kokonaisuudesta oikean kuvan.

Englundin kertomuksesta ilmenee, että sisältöpainotteisuuden periaatetta oli Suomessa noudatettu jo pitkään ennen sen kodifiointia vuonna 2004. Periaatteen tarkoitus oli varmistaa, että tilinpäätös antoi oikean ja riittävän kuvan yhtiön tilikauden tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Hankintamenon käsite oli yleisellä tasolla määritelty kirjanpitolaissa. Liiketoimintakaupan kirjaamisesta ei ollut erillistä säännöstä. Koska esitöistä, Kilan ohjeista tai lausunnoistakaan ei saanut tulkinta-apua liiketoimintakaupan kirjaamiseen, tulkinta-apua oli haettu kansainvälisistä standardeista (IAS). Niihin tukeutuminen ei saanut kuitenkaan johtaa ristiriitaan Suomen kirjanpitolain kanssa. Tositteen 20141 kulut voivat olla uudelleenjärjestelykuluja.

Prepulan kertomuksesta ilmenee, että jos tietyn liiketapahtuman kirjaamisesta ei ollut erillissäännöstä, oli kuitenkin noudatettava kirjanpitolain 1 luvun 3 §:n säännöstä hyvän kirjanpitotavan noudattamisesta.

Kirjanpitolain mukaan kirjaukset tuli tehdä neljän kuukauden kuluessa kunkin kalenterikuukauden päättymisestä. Gigabell-liiketoimintakaupan osalta kyse ei kuitenkaan ollut siitä, että emoyhtiö olisi kaupan tehnyt, vaan asia oli tullut esille vasta konsernitilinpäätöksen laatimisen yhteydessä. Näin ollen oikaisu tuli tehdä konsernitilinpäätöksen valmistumiseen mennessä.

Oikaisun jälkeen tilinpäätös antoi oikean ja riittävän kuvan. Saksassa hankittu käyttöomaisuus oli selvästi suomalaisen kirjanpitolainsäädännön vastaisesti aliarvostettu. Jos tätä ei olisi oikaistu, tilintarkastajan olisi tullut esittää huomautus asiasta.

Myyntivoiton syntymiskysymyksestä hovioikeudella on lisäksi ollut käytettävissään useita asiantuntijalausuntoja.

Leppiniemi on antanut lausuntonsa 20.3.2006 poliisin antamien kuvausten perusteella (S 51). Hän ei ole tutustunut yksityiskohtaisesti asian aineistoon. Leppiniemi on lausunnossaan todennut, että netottaminen on kiellettyä. Sen sijaan hän ei ole ottanut lausunnossaan kantaa hankintamenuon luettaviin eriin.

Koskela on 13.11.2006 antamassaan lausunnossa (MP 27) todennut, että "Jippii GmbH:n toteuttamaa liiketoimintakauppaa on sisältöpainotteisuusperiaatteen mukaisesti tarkasteltava kokonaisuutena

vastaanotetut vastuut huomioiden. Huomiota on kiinnitettävä liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön eikä yksinomaan niiden oikeudelliseen muotoon. Kun vastaanotetut vastuut ovat tosiasiallisesti myyjäyhtiön menoja, niin ne ovat osa kauppahintaa huolimatta siitä, minkä tyyppisistä menoista itse asiassa on kysymys." Näin ollen velaton kauppahinta on ollut 15,2 miljoonaa Saksan markkaa, vastaanotetut vastuut 5,1 miljoonaa Saksan markkaa ja nettokauppahinta rahana maksettu 10,1 miljoonaa Saksan markkaa. Edelleen Koskelan mukaan "5,1 MDEM suuruisiksi osoittautuneet vastuista aiheutuneet menot ovat tosiasiasa myyjäyhtiö Gigabell AG:n aiheuttamia kuluja, jotka Jippii GmbH otti kaupan yhteydessä vastatakseen. Nämä kulut ovat osa kauppahintaa. Ne eivät ole Jippii GmbH:n juoksevia menoja (palkkoja, ostoja, vuokria yms. menoja), koska ne ovat toisen yhtiön (Gigabell AG) aiheuttamia kuluja. Näiden kulujen kirjaaminen Jippii GmbH:n kuluiksi ei anna oikeaa kuvaa yhtiön tuloksen muodostumisesta. --- Myyntivoitto lasketaan siten, että myyntituotosta vähennetään hankinnan aiheuttamat kulut, eikä tällöin ole kyseessä kirjanpitoasetuksen 1 luvun 10 §:n erien yhdisteleminen."

Vielä Koskelan lausunnossa todetaan, että "suomalaisessa kirjanpitokäytännössä ja erityisesti silloin voimassa olleissa IAS-säännöksissä pääsääntönä oli, että liiketoimintakaupassa ostetut varat ja ostajalle siirtyvät vastuut ja velat arvostetaan käypään arvoon." Asiakaskannan käypä arvo olisi 6,9 miljoonaa Saksan markkaa, käyttöomaisuuden 9,7 miljoonaa Saksan markkaa ja vastuiden 5,1 miljoonaa Saksan markkaa. Kun asiakaskannan ja käyttöomaisuuden käyvästä arvosta vähennetään vastuiden määrä (6,9 + 9,7 - 5,1) saadaan erotukseksi 11,5 miljoonaa Saksan markkaa. Kun tuosta määrästä vähennetään käteisellä maksettu kauppahinta 10,1 miljoonaa Saksan markkaa, jäljelle jää 1,4 miljoonaa Saksan markkaa suuruinen tuloutettu myyntivoitto.

Koskela on lopputuloksenaan lausunut, että "kokonaisajatteluun perustuvat kirjaukset antavat mielestäni oikean kuvan konsernissa tapahtuneesta liiketoimintakaupasta sekä oikeat ja riittävät tiedot konsernin tuloksesta ja taloudellisesta asemasta tämän liiketapahtuman osalta. Konsernitilinpäätöksessä tehdyt tätä liiketoimintakauppaa koskevat kirjaukset ovat mielestäni hyvän kirjanpitotavan mukaisia."

Prepula on lausunnossaan 23.7.2009 (MP 37) todennut, että 31.12.2000 voimassa olleessa kirjanpitolaisissa tai sen nojalla annetuissa määräyksissä ei ole erityisiä säädöksiä liiketoiminnan hankintamenon määrittelystä eikä liiketoiminnan uudelleenjärjestelymenojen kirjaamisesta. Myöskään Kilan antamiin yleisohjeisiin tai lausuntoihin ei sisälly niitä koskevia erityisiä ohjeita. Kirjanpitolain 1 luvun 3 §:n mukaan kirjanpitovelvollisen on noudettava hyvää kirjanpitotapaa. Hyvän kirjanpitotavan lähteisiin kuuluvat muun muassa IAS-standardit. Tämä todetaan esimerkiksi Kilan yleisohjeissa 27.9.1999, 21.2.2000 ja 4.9.2000.

Englund on lausunnossaan 30.6.2009 (MP 38) yhdensuuntaisesti Prepulan kanssa todennut, että kirjanpilolaki ei sisällä liiketoiminnan hankintamenon määritelmää. Kirjanpitolain 4 luvun 5 §:ssä on esitetty vain yleinen hankintamenon määritelmä: Hankintameno on luetaan hyödykkeen hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat menot. Hyvän

kirjanpitotavan velvoittavuudesta on säädetty kirjanpitolain 1 luvun 3 §:ssä. Kun laki ei anna oikeusohjetta, haetaan hyvän kirjanpitotavan lähteitä erityisesti alemman asteen säännöksistä, lain esitöistä, Kilan ohjeistuksesta ja kansainvälisistä tilinpäätössäännöksistä. Lain esityöt eivät tuo lisäselvitystä liiketoimintakaupan hankintamenon määrittämiseen. Kilan yleisohjeet ja päätökset eivät myöskään anna selkeää tulkintaohjetta, mutta kansainvälisten tilinpäätössäännösten asemaa hyvän kirjanpitotavan tulkinnassa on kuvattu Kilan yleisohjeessa konsernitilinpäätöksen laatimisesta 21.2.2000 seuraavasti: Kirjanpitolakia uudistettaessa on nojaututtu jo edellisessä kirjanpitolain uudistuksessa omaksuttuun periaatteeseen, jonka mukaan hyvän kirjanpitotavan tulkinnassa yksittäisiin kysymyksiin voidaan saada johtoa kansainvälisistä tilinpäätössäännöksistä siltä osin kuin kysymystä ei ole nimenomaisesti ratkaistu Suomen lainsäädännössä tai sen perusteella annetussa määräyksessä tai päätöksessä. Tällöin tulevat lähinnä kysymykseen IAS-suositukset, joihin myös tässä yleisohjeessa on eräissä tapauksissa nojaututtu.

Loukusa ja Kotiranta ovat lausunnossaan 6.7.2009 (MP 39) todenneet, että liiketoimintakaupan yhteydessä myyjän velat, jotka liiketoimintakaupassa siirtyvät ostajalle ja ostajan vastattavaksi, voidaan kirjata ostajan kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä siihen liiketoiminnan hankintamenuon, joka allokoidaan liiketoimintakaupassa vastaanotetuille omaisuus- ja velkaerille. Liiketoiminnan uudelleenjärjestelykulut, jotka liittyvät ostettuun liiketoimintakokonaisuuteen, voidaan kirjata ostajan kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä siihen liiketoiminnan hankintamenuon, joka allokoidaan liiketoimintakaupassa vastaanotetuille omaisuus- ja velkaerille, jos uudelleenjärjestelykulut ovat olleet ostajan arvioitavissa tai todennettavissa kaupanteon yhteydessä tai välittömästi kaupan jälkeen tapahtuvassa haltuunotossa.

Hovioikeus toteaa, että kirjanpitolain 4 luvun 5 §:ssä on yleisluontoinen säännös hankintamenon kirjaamisesta. Tapahtuneen liiketoimintakaupan hankintamenon kirjaamisesta ei ole laissa yksityiskohtaisia säännöksiä. Ottaen huomioon, että Kila on omissa yleisohjeissaan todennut, että kansainvälisiin tilinpäätösstandardeihin turvautuminen voi olla tarpeen, hovioikeus pitää uskottavana sitä vastaajien puolelta esiin tuotua väitettä siitä, että IAS:stä on voitu hakea tulkinta-apua hankintamenon kirjaamiseksi. Tausta-ajatuksena kaikessa kirjaamisessa on kuitenkin oltava kirjanpitolaissa säädetty oikean ja riittävän kuvan antaminen.

Syyttäjä ei ole näyttänyt, että keskuslaitteiston arvo olisi kahdessa kuukaudessa noussut merkittävästi. Syyttäjä on vedonnut syytteen tueksi kauppahintalaskelmaan 26.10.2000 (Kaufpreisberechnung Asset Deal Yippii Oyj, S 401), jonka Lange on saanut 29.11.2000 Thilo Hassenilta. Kyse ei ole ollut Jippiissä laaditusta kauppahinta-/allokointilaskelmasta. Laskelman tarkka alkuperä on jäänyt epäselväksi, mutta kyse on ilmeisesti Gigabellin laskelmasta. Hovioikeus toteaa, ettei laskelmaa näin ollen voida ottaa lähtökohdaksi Gigabell-kauppahintaa Jippiissä allokoitaessa. Laskelmasta käy kuitenkin ilmi, että myydyn käyttöomaisuuden kirjanpitoarvo Gigabellissa on ollut 9,16 miljoonaa Saksan markkaa. Hovioikeus pitää luotettavana arviona laitteiden käyvästä arvosta Leasetecin SALB-järjestelyssä maksamaa hintaa noin 9,7 miljoonaa Saksan markkaa.

Esitettyjen asiantuntijalausuntojen sekä suullisen todistelun perusteella hovioikeus katsoo, että uudelleenjärjestelymenoja ovat sellaiset kertaluonteiset menot, jotka ovat aiheutuneet liiketoimintakaupasta, mutta jotka eivät kuulu suunniteltuun jatkettavaan liiketoimintaan ja joista ei aiheudu tulonodotusta. Niiden määrä joudutaan yleensä arvioimaan.

Tämän tapauksen kannalta olennainen IAS-standardi oli vuonna 2000 yritysten yhteenliittymiä koskeva standardi IAS 22. Sitä sovelletaan kohdan 22.2. mukaan muun muassa tilanteeseen, jossa yritys ostaa toisen liikeyrityksen nettovarallisuuden. Hankintamenosta todetaan kohdassa 22.21 seuraavaa: Hankintaa käsitellään kirjanpidossa hankintamenon määräisenä, joka on suoritettujen rahavarojen määrä tai muun sellaisen vastikkeen kaupan toteutumisajankohdan käypä arvo, jonka hankkijaosapuoli on luovuttanut saadakseen määräysvallan toisen yrityksen nettovarallisuuteen, lisättynä muilla hankinnasta välittömästi johtuvilla menoilla.

Kohdasta IAS 22.29 ilmenevän pääsäännön mukaan velkoja ei merkitä taseeseen hankinta-ajankohtana, mikäli ne aiheutuvat hankkijaosapuolen aikomuksista tai toimenpiteistä. Taseeseen ei myöskään merkitä velkoja vastaisia tappioita tai muita hankinnan seurauksena toteutuvaksi odotettavia menoja varten riippumatta siitä, liittyvätkö ne hankkijaosapuoleen vai hankinnan kohteeseen.

Kohdassa IAS 22.30 on kuitenkin esitetty poikkeus edellä selostetusta pääsäännöstä. Poikkeusta sovelletaan, jos hankkijaosapuoli on laatinut hankitun kohteen liiketoimintaa koskevia suunnitelmia ja velvoite syntyy hankinnan välittömänä seurauksena. Koska nämä suunnitelmat ovat kiinteä osa hankkijaosapuolen hankintaa koskevaa suunnitelmaa, tämä standardi edellyttää, että yritys kirjaa tästä aiheutuvia menoja varten varauksen. Kappaleessa 31 esitetään tiukat ehdot, joiden tarkoituksena on varmistaa, että suunnitelmat olivat kiinteä osa hankintaa ja että hankkijaosapuoli on lyhyen ajan kuluessa - kolmen kuukauden kuluessa hankinta-ajankohdasta tai sitä aikaisemmasta päivästä, jona tilinpäätös hyväksytään julkaistavaksi - kehittänyt suunnitelmia sillä tavoin, että yrityksen on kirjattava uudelleenjärjestelyä koskeva varaus IAS 37:n mukaisesti.

IAS 22.31:n mukaan hankkijaosapuolen tulee merkitä hankinta-ajankohtana taseeseensa varaus, joka ei kyseisenä ajankohtana ollut hankinnan kohteen velka, siinä ja vain siinä tapauksessa, että hankkijaosapuoli on

a) hankinta-ajankohtana tai sitä ennen laatinut pääkohdat suunnitelmaan, joka käsittää hankinnan kohteen toimintojen lopettamisen tai supistamisen ja joka koskee:

- i) hankinnan kohteen henkilöstölle suoritettavia korvauksia työsuhteen päättymisestä;
- ii) hankinnan kohteen toimipaikkojen sulkemista;
- iii) hankinnan kohteen tuotelinjojen lakkauttamista; tai
- iv) sellaisten hankinnan kohteen tekemien sopimusten irtisanomista, joista on tullut epäedullisia sen vuoksi, että hankkijaosapuoli on hankinta-ajankohtana tai sitä ennen

ilmoittanut toiselle osapuolelle, että sopimus tullaan irtisanomaan.

Englund ja Prepula toteavat lausunnoissaan, että liiketoiminnan hankinta-ajankohdan jälkeen syntyneiden uudelleenjärjestelymenojen lukeminen liiketoiminnan hankintamenoon IAS:ssä asetettuja ehtoja noudattaen on katsottu hyvän kirjanpitotavan mukaiseksi. IAS asettaa suunnitelmasta tiedottamiselle ja suunnitelmalle itsessään muotovaatimuksia, joita noudattamattakin kirjanpitolain mukaisen hyvän kirjanpitotavan on katsottu toteutuvan asia ennen muotoa -periaatteen mukaisesti.

Hallituksen kokouksessa 27.10.2000 (S 58), jonka aikaan hallitukselle esitetyn selvityksen mukaan yhtiö on ollut neuvottelemassa Gigabellin liiketoimintojen ostamisesta, on todettu, että "Saadun selvityksen mukaan liiketoimintasiirron kohteena oleva liiketoiminta on ensimmäisenä kaupan jälkeisenä kuukautena 900.000 DEM tappiollista. Liiketoiminnan tappiollisuuden uskotaan pienenevän seuraavana kuukautena tasolle 400.000 DEM ja kolmannesta kuukaudesta alkaen asettuvan 300.000 DEM:n tasolle."

Hallituksen kokouksessa 9.11.2000 (S 59) on todettu, että Gigabell-liiketoiminnat on ostettu. Kokouspöytäkirjassa todetaan, että "Talousjohtaja esitteli ostettujen liiketoimintojen haltuunottoa ja järjestämistä koskevan suunnitelman (liite 5; Haltuunottosuunnitelma). Todettiin, että ostetuista liiketoiminnoista kertyy tällä hetkellä päivittäin tappiota noin 250.000 markkaa. Tappiotaso alenee kuitenkin nopeasti saneeraustoimien myötä hallitukselle aiemmin esitetylle tasolle." Edelleen pöytäkirjassa todetaan, että "Todettiin lisäksi, että päätyneisiin ja päätettäviin työsuhteisiin liittyy riski siitä, että irtisanotuille joudutaan maksamaan kolmen (3) kuukauden irtisanomisajan palkka."

Haltuunottosuunnitelman 9.11.2000 mukaan olemassa oleviksi Gigabelliin liittyviksi ongelmiksi todetaan korkeat verkkokustannukset, tuottamattomat järjestelyt, 3 miljoonaa laskuttamatonta minuuttia, valtuutuksia koskevien ohjeiden puuttuminen sekä työntekijöiden ja toimitilojen liian suuri määrä. Tilanteen parantamiseksi saneeraustoimina esitetään uuden verkon rakentamista (IRU, verkkovuokrakulut kuukaudessa 2,5 miljoonasta 75.000 Saksan markkaan), Neuvoa selvittämään laskutusongelmaa, henkilökunnan vähentämistä 130:sta 80:een ja vuokratilojen alivuokrauksella vuokratilakustannusten vähentämistä 300.000 Saksan markasta 107.000 Saksan markkaan kuukaudessa.

Syyttäjän todisteessa 88, joka on Peltolan sähköposti Bäckille, Linnalle ja Kuokkaselle 25.2.2001, sanotaan, että SALB "on osa asset dealia ja olemme joutuneet maksamaan meille työnnettyjä kertaluonteisia kuluja".

Hovioikeus pitää näytettynä, että Gigabell-kaupasta on aiheutunut sellaisia kertaluonteisia menoja, jotka eivät ole ilmenneet kauppakirjasta, ja katsoo, että Jippiissä hankinta-aikaan laadittu haltuunottosuunnitelma on luonteeltaan IAS:n periaatteiden mukainen. Arvioitavaksi vielä jää, ovatko tosittien 20141 (S 49) sisältämät erät luonteeltaan sellaisia, että ne voidaan lukea liiketoiminnan hankintamenoiksi. Lisäksi on syyttäjän väitteen

johdosta arvioitava, onko tosite muodollisesti oikein laadittu ja täyttääkö se audit trail -vaatimuksen.

Tositteesta 20141 ja suoritetusta saneerauksesta hovioukudessa on kerrottu seuraavasti:

Linnan kertomuksesta ilmenee, että konserniyhdistelyssä ei poistettu raportointipaketissa olleita kuluja, vaan ne ainoastaan kohdistettiin oikein. Peltola oli tehnyt tositteesta ensimmäisen version, johon Linna oli lisännyt tilintarkastuspalaverissa käydyn keskustelun perusteella tiettyjä eriä. Luvut oli pyritty varmistamaan mahdollisimman hyvin. Lukuja ei myöskään ollut "heitelty hatusta". Syyttäjän todiste 49 oli lopullinen versio luvuista. Yläosa asiakirjasta oli Peltolan laatimaa, Linna oli lisännyt alaosaan maininnan konkurssipesälle tehdystä selvittelytyöstä sekä Gigabellin käyttöomaisuuden vuokria noin 467.000 Saksan markkaa.

Linna on kertonut, että 1,2 miljoonan Saksan markan muutos tositteen kohdassa "Other production purchases" selittyi sillä, että Lehden raportin mukaan SDH-PDH laitteen korvaamisella saataisiin tuon suuruiset säästöt. Henkilökuntaa oli ollut tarkoitus vähentää siten, että päästäisiin 120:sta noin 50-60 organisaatioon. Tositteessa uudelleenjärjestelykuluna oli käsitelty sitä kuluerää, joka erotti 100 hengen organisaation 50-60 hengen organisaatiosta (490.000 Saksan markkaa per kuukausi). Laskelmassa oli kuitenkin käytetty pienempää lukua 440.000 Saksan markkaa/kuukausi. Syyttäjän todisteesta 385 ilmeni, että palkkakulut olivat vähentyneet 970.000 Saksan markasta noin 450.000 Saksan markkaan. Sosiaalikulusten oli laskelmassa odotettu laskevan 16,7 prosenttia. Vuokratulusten osalta tavoitteena oli ollut maksaa vuokraa nettona kuukaudessa 70.000 Saksan markkaa. Kohta "Other business expenses" liittyi Lehden raportissa 20.1.2001 olleeseen kertaluontoiseen avausmaksuun.

Tositteesta ilmenevä saamatta jäänyt MOX-laskutus liittyi siihen, että MOX Telecom oli ostanut prepaid-puhelinkortteja Gigabellilta ja maksanut rahat Gigabellille. Kun ihmiset olivat alkaneet käyttää kortteja kaupan jälkeen, kustannukset olivat tulleet Jippiille ja tulot MOX Telecomille. Jippii ei ollut saanut ollenkaan rahaa prepaid-korteista. Asiaa saattoi käsitellä luottotappiona tai menetettynä laskutuksena. Liiketoimintakaupan ulkopuolelle jääneiden liiketoimintojen ylläpitämisestä ja tekniikasta aiheutuneita kustannuksia oli arvioitu olleen 250.000 Saksan markkaa, mikä sisälsi sähkön, yhteyksiä ja tekniikan henkilöstöä. Gigabellin konkurssipesän selvitysmiehelle oli tehty työtä yhteensä 120.000 Saksan markkaa. Gigabellin käyttöomaisuuden vuokrat -kohta liittyi siihen, että Jippii GmbH oli joutunut maksamaan erään laitteen hinnan kokonaan, jotta laite oli saatu pitää. Samasta laitteesta oli veloitettu kahteen kertaan.

Jokainen kuluerä ja niitä vastaavat tositteet löytyivät Saksan kirjanpidosta. Tosite 20141 ei näin ollen vähentänyt audit trailia.

Jos emoyhtiö olisi tehnyt Gigabell-kaupan, asiat olisi voitu tehdä heti oikein Suomessa. Asiaa olisi tällöin käsitelty samoin kuin nyt meneteltiin konserniyhdistelyssä tositteen suhteen.

Oikaisu ei ollut vaikuttanut yhtiön tulokseen. Yhtiön tulos ei kirjauksen johdosta ollut muuttunut.

Peltolan kertomuksesta ilmenee, että hän oli saanut vajaan vuorokauden kestäneeltä vierailulta Saksassa mukaansa erilaisia raportteja, tilioitteita ja tuoteryhmälistauksia. Syyttäjän todiste 86 oli asiakirja, joka oli syntynyt Saksan vierailun pohjalta.

Other production purchases -kohta liittyi jo vuoden 2000 puolella hallitukselle esitettyyn haltuunottosuunnitelmaan. Peltolalla oli ollut käytettävissään tarkempi laskelma, jota hän oli verrannut Lehden raporttiin 20.1.2001 (S 66). Kohta liittyi sellaiseen verkkoon, joka Gigabell-kaupassa oli täytynyt ottaa. Alusta asti oli ollut selvää, että verkko saneerattaisiin heti pois. Omalla kansainvälisellä verkolla ja Gigabellin verkon korvaamisella Saksassa oli tavoiteltu kustannussäästöjä, jotka ilmenivät kyseisestä tosittien kohdasta.

Palkkariviin liittyen haltuunottosuunnitelmassa oli esitetty, kuinka henkilöstö saneerattaisiin. Lehden raportissa luvut olivat tarkentuneet suunnitelmassa esitetystä. Peltola oli tässäkin käyttänyt, kuten other production purchases -kohdassa, Lehteä varovaisempia lukuja.

Toimitiloista oli aiheutunut uudelleenjärjestelykuluja kahden kuukauden ajalla vuonna 2000 yhteensä 150.000 Saksan markkaa. Kaupassa oli jouduttu pakotettuna ottamaan vastaan ylimääräiset toimitilat, joille ei ollut ollut käyttöä. Tiloista oli ollut tarkoitus irrottautua välittömästi tai vuokrata ne eteenpäin.

Other business expenses -kohta liittyi paikallisyhteysien avausmaksuun tai siirtoon liittyviin avauskustannuksiin.

MOX-laskutus liittyi siihen, että prepaid-korteista tulleet rahat olivat menneet Gigabellin konkurssipesään, mutta kulut olivat tulleet Jippii GmbH:lle.

Sundströmin kertomuksesta ilmenee, että suurin säästöpotentiaali oli ollut verkkokuluissa. Myös Gigabellin henkilökunta oli ollut ylimitoitettu. Ensimmäisen irtisanomiskierroksen aikana oli irtisanottu muutamia kymmeniä ihmisiä. Gigabellin toimitilat oli ollut välttämätöntä saada haltuun, koska niissä oli ollut tarvittavaa laitteistoa. Pieniä osia kiinteistöistä oli saatu vuokrattua kolmannelle.

Langen kertomuksesta ilmenee, ettei Saksassa irtisanottujen määrä ollut ollut vähäinen. Lange on kertonut työskennelleensä marraskuussa 2000 Gigabellin konkurssipesän hyväksi 17 päivää. Tuolta ajalta Langen palkan oli maksanut Jippii GmbH.

Steinerin kertomuksesta ilmenee, että Gigabell-kauppaan liittyen Saksassa oli tehty merkittävä määrä saneerausta, muun muassa irtisanottu henkilöstöä.

Koskela on lausunnossaan (MP 36) todennut, että myyjän aikaisten kiinteiden teleliikenneverkkoyhteysien kuluja (jotka oli tarkoitus korvata

ostajan verkolla), joilla ei ole tulonodotuksia ja jotka ovat olleet tiedossa liiketoimintakauppaa tehtäessä tai pian sen jälkeen, voidaan pitää liiketoimintakaupan aiheuttamina muuttuvina menoina ja siten liiketoimintakaupan hankintamenona. Jos henkilökunnan irtisanominen on johtunut liiketoiminnan hankinnasta, henkilöstömenot (palkkakustannukset sosiaalikuluihin sekä irtisanomisajan palkat) ovat muuttuvia menoja. Liiketoimintaa vastaanotettaessa palkkoihin sisältyy usein kertyneitä loma-ajan palkkoja. Ne ovat syntyneet myyjän liiketoiminnan aikana, mutta niiden maksamisesta vastaa ostaja. Loma-ajan palkat ovat aidosti myyjän kuluja, joista ostaja huolehtii ja näin ollen ovat osa liiketoimintakaupan hankintamenoa. Jos toimitilat ovat tarpeettomia liiketoiminnan hankinnassa, niiden vuokramenoja voidaan pitää liiketoimintakaupan hankintamenona. Myyjän aikaisen teleliikenneverkon uudelleenjärjestelyn edellyttämien uusien yhteyksien perustamiskuluja ja myyjän yhteyksien siirtämisestä ostajalle aiheutuneita kuluja (tositteessa kohta "Other business expenses") voidaan pitää liiketoimintakaupan aiheuttamina muuttuvina menoina, jos kuluilla ei ole ollut tulonodotuksia ja ne ovat välttämättömiä liiketoiminnan jatkamiseksi ja ne ovat olleet tiedossa liiketoimintaa hankittaessa tai pian sen jälkeen. Liiketoimintakaupan yhteydessä syntyneet oikeudelliset ja konsultointikustannukset ovat kaupanteon välittömästi aiheuttamia menoja ja näin ollen osa liiketoimintakaupan hankintamenoa. Koskela on katsonut, että myös liiketoimintakaupan ulkopuolelle jääneiden myyjän liiketoimintojen ylläpitämisestä sekä myyjän henkilökunnan avustamisesta aiheutuneet menot, siltä osin kuin menoilla ei ollut tulonodotuksia ja ne ovat ajallisessa ja asiallisessa yhteydessä liiketoiminnan hankintaan, voidaan vähentää mahdollisesta myyntivoitosta liiketoimintakaupan hankintamenona. Myös liiketoimintakauppaan sisältyneestä laitteesta myyjälle maksettu kauppahinta, joka joudutaan maksamaan liiketoimintakaupan myyjän puolesta uhalla, että laitteen myyjä ottaa laitteen takaisin ja estää ostajan liiketoiminnan, voidaan lukea hankintamenoon, sillä liiketoimintaa ei olisi ylipäättänsä voitu siirtää, jos näitä menoja ei olisi otettu ostajayhtiön puolesta vastattaviksi.

Prepula on lausunnossaan (MP 37) todennut, että myyjän tekemistä teleliikenneverkkosopimuksista realisoituneet kulut (kun verkkoyhteydet oli tarkoitus korvata ostajan verkolla), tarpeettomiksi katsottujen työntekijöiden palkkakustannukset sosiaalimenoineen, irtisanomisajan palkat, tarpeettomiksi katsottujen toimitilojen vuokrat sekä myyjän tekemien teleliikenneverkkosopimusten edellyttämien uusien yhteyksien perustamiskulut ja myyjän yhteyksien siirtämisestä ostajalle aiheutuneet kulut ovat luonteeltaan sellaisia hankitun liiketoiminnan uudelleenjärjestelymenoja, jotka ovat luettavissa hankintamenoon, koska ne ovat kirjanpitolain 4 luvun 5 §:n 1 momentin ja IAS 22.30 vaatimusten mukaisesti aiheutuneet välittömästi Gigabellin liiketoiminnan hankinnasta. Lisäksi ne ovat syntyneet heti 30.10.2000 tehdyn liiketoimintakaupan voimaantulon jälkeen kahden kuukauden ajanjaksolla.

Prepula toteaa edelleen, että hallituksen kokouksen 9.11.2000 pöytäkirjasta ja sen liitteestä 5 (haltuunotto-suunnitelma) käy ilmi, että ostajapuoli on IAS 22.31 a mukaisesti hankinta-ajankohtana tai sitä ennen laatinut pääkohdat suunnitelmaan, joka käsittää hankinnan kohteen toimintojen lopettamisen tai supistamisen ja joka koskee hankinnan kohteen henkilöstölle suoritettavia korvauksia työsuhteen päättymisestä, toimipaikkojen

sulkemisesta ja sellaisten hankinnan kohteen tekemien sopimusten irtisanomisista, joista on tullut epäedullisia. Suunnitelma on täsmentynyt Lehden raportissa 20.1.2001.

Liiketoimintakaupan toteuttamisen edellyttämiä oikeudellisia ja konsultointimenoja voidaan Prepulan mukaan lukea ja hänen käytännön havaintojensa mukaan yleisesti luetaan liiketoiminnan hankintamenoon kirjanpitolain 4 luvun 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuina muuttuvina menoina. Liiketoimintakaupan ulkopuolelle jääneiden myyjän liiketoimintojen ylläpitämisestä ja myyjän henkilöstön avustamisesta ostajalle aiheutuneet menot voidaan lukea ostajan tilinpäätöksessä liiketoiminnan hankintameno, mikäli tällaisten palvelujen suorittaminen ostajan toimesta on liiketoimintakaupan syntymisen ja voimassaolon ehtona. Jos palvelujen suorittamisesta ei ole sovittu kauppakirjassa, niiden lukeminen hankintamenoon vaatii tapauskohtaista harkintaa. Korvauksen saamisen ilmeinen mahdottomuus Gigabellin konkurssipesältä puoltaa sitä näkemystä, että kyseiset menot on voitu lukea liiketoiminnan hankintameno.

Gigabell-kauppaan liittyen erityisesti se seikka, että liiketoiminnan myyjänä oli konkurssipesä, joka oli velkaa liiketoimintakauppaan sisältyneen laitteen kauppahinnan kyseisen laitteen myyjälle, puoltaa sitä näkemystä, että kauppahinnan maksaminen laitteen myyjälle liiketoiminnan myyjän puolesta on ollut ostetun liiketoiminnan jatkamiseksi välttämätöntä ja meno siten luettavissa liiketoimintakaupan hankintameno.

Englund on lausunnossaan (MP 38) todennut, että tositteessa 20141 ilmoitetut erät ovat luonteeltaan liiketoiminnan uudelleenjärjestelykuluja.

Loukusa ja Kotiranta ovat yhteisessä lausunnossaan (MP 39) todenneet, että tosite 20131 on sisältänyt uudelleenjärjestelykustannuksia, jotka on toteutettu ostajan toimesta ja siirtyneet siten ostajan vastuulle kaupan yhteydessä. Käytettävissä oleva aineisto (muun muassa tositteen 20141 dokumentointi, syntyneiden kustannusten ajankohta lähellä 31.12.2000 tilinpäätöstä, keskustelut konsernin vastuullisen tilintarkastajan kanssa, asian avoin käsittely emoyhtiön hallituksessa ja henkilökunnan kesken, hallituksen 9.11.2000 kokouspöytäkirja haltuunotto suunnitelmiseen sekä Lehden raportti 20.1.2001) tukee käsitystä siitä, että ostajalla on ollut perusteltu tietämys haltuunoton kustannuksista liiketoimintakaupan yhteydessä, joka on myös hyvää kirjanpitoa tukevan IAS:N mukaisen edellytys kulujen huomioimiseksi (IAS 22.31).

Koskelan kertomuksesta ilmenee, että muistiotosite 20141 oli audit trailin kannalta riittävä. Siihen ei ollut tarvinnut liittää Saksan kirjanpitoon sisältyviä tositteita, koska ne löytyivät tarvittaessa Saksasta.

Englundin kertomuksesta ilmenee, ettei konsolidointiositteesta ollut erityisiä säännöksiä laissa. Hänellä ei ollut ollut huomauttamista tositteen 20141 osalta.

Prepulan kertomuksesta ilmenee, että hän on pitänyt tositetta 20141 riittävänä. Hänen mukaansa ainoa puute oli se, ettei tositetta ollut varmennettu, mutta hänen mukaansa se oli yleistä muistiotositteiden

kohdalla.

Prepula on lausunnossaan (MP 37) todennut, että kirjanpitolaissa tai sen nojalla annetuissa määräyksissä ei ole erityisiä säännöksiä konsernitilinpäätöksen yhdistelylaskelmien sisällöstä eikä konsernitilinpäätöksen laatimisen yhteydessä laadittavista tositteista. Kilan yleisohjeessa konsernitilinpäätöksen laatimisesta 21.2.2000 todetaan, että "konsernitilinpäätöstä varmentamaan laaditaan yhdistelylaskelmat. Näiden laskemien sisällöstä ei ole KPL:ssa nimenomaisia säännöksiä. Yhdistelylaskelmat on laadittava siten, että konserniyritysten tilinpäätösten yhteys konsernituloslaskelmaan ja konsernitaseeseen voidaan niiden avulla KPL 2:6 § mukaisesti vaikeuksitta todeta. Yhdistelylaskelmat allekirjoittaa niiden laatija." Prepula toteaa, että konsernitilinpäätöstitteet ovat luonteeltaan pääosin konsernitilinpäätösvelvollisen itsensä laatimia ns. muistiotositteita. Tosite 20141 täyttää kirjanpitolaian ja hyvän kirjanpitotavan vaatimukset todentamalla konsernitilinpäätöksen yhdistelylaskelmiin Jippii GmbH:n tuloslaskelman kuluihin ja tuottoihin tehtyjen oikaisujen merkintöjä siten, että Jippii GmbH:n tuloslaskelman yhteys Jippii Groupin konsernituloslaskelmaan voidaan vaikeuksitta aukottoman kirjausketjun (audit trail) vaatimuksen mukaisesti.

Loukusa ja Kotiranta ovat lausunnossaan (MP 39) katsoneet, että tosite 20141 täyttää audit trailin vaatimukset.

Johtopäätökset

Hovioikeus toteaa, että kaikki hovioikeudessa kuullut KHT-tilintarkastajat ovat kertoneet, että jos Jippii GmbH raportointipaketissa SALB:in osalta esittämää ei olisi oikaistu, konsernitilinpäätös olisi antanut väärän kuvan liiketoimintakauppakokonaisuudesta.

Hovioikeus toteaa lisäksi, että haltuunotto suunnitelmassa 9.11.2000 (S 59) on todettu verkkovuokrakulujen alenevan uuden verkon rakentamisella kuukaudessa 2,5 miljoonasta 75.000 Saksan markkaan, henkilökunnan vähenevän 130:sta 80:een ja vuokratilustannusten vähenevän 300.000 Saksan markasta 107.000 Saksan markkaan kuukaudessa. Saksassa työskennelleen Lehden raportissa 20.1.2001 (S 66) todetaan kiinteiden yhteyksien korvaamisen omalla runkoverkolla ja omilla SDH/PDH-laitteilla kuukausivaikutuksen olevan noin 800.000 Saksan markkaa, DTAG:lle maksettavan kiinteän kuukausimaksun korvautumisella liikennepohjaisella laskutuksella olevan kuukausivaikutus noin 300.000 Saksan markkaa sekä lisäksi kertaluontoinen vaikutus noin 900.000 Saksan markkaa, kun DTAG palauttaa liikaa maksetun osuuden, henkilöstöleikkausten kuukausivaikutuksen olevan noin 450.000 Saksan markkaa, ylimääräisten tilojen vuokrauksen kuukausivaikutuksen olevan noin 150-200.000 Saksan markkaa ja laskuttamattoman myynnin laskuttamisen kertaluonteisen vaikutuksen olevan noin 1.000.000 Saksan markkaa.

Tositteessa 20141 kohdassa "Other production purchases" kiinteiden yhteyksien korvaamisesta omalla runkoverkolla ja omilla SDH/PDH-laitteilla on arvioitu saatavan 637.000 Saksan markan kuukausittaiset säästöt, palkkamenojen kuukausisäästötavoitteena noin 400.000 Saksan markkaa, irtisanomisajan palkkojen (bonuses), eläke- ja muiden

sosiaalimenojen vaikutus kahdelta kuukaudelta on ollut noin 265.000 Saksan markkaa sekä vuokramenojen kahdelta kuukaudelta noin 340.000 Saksan markkaa, oikeudellisten kulujen kahdelta kuukaudelta noin 300.000 Saksan markkaa ja muiden liiketoimintamenojen kahdelta kuukaudelta 400.000 Saksan markkaa. Saamatta jäänyt MOX-laskutus on ollut suuruudeltaan 856.542 Saksan markkaa, liiketoimintakaupan ulkopuolelle jääneiden liiketoimintojen ylläpidosta aiheutuneet kulut 250.000 Saksan markkaa, selvitysmiehelle tehty työ arviolta 120.000 Saksan markkaa sekä Gigabellin käyttöomaisuuden vuokrat 467.414 Saksan markkaa. Yhteensä tositteeseen 20141 on kirjattu kuluja 5.076.114 Saksan markkaa.

Edellä olevasta hovioikeus toteaa, että tositteessa 20141 on käytetty jonkin verran alhaisempia lukuja kuin haltuunottosuunnitelmassa ja Lehden raportissa 20.1.2001. Syyttäjä ei ole esittänyt luotettavaa todistelua sen suhteen, ettei tositteessa mainittuja menoja olisi syntynyt. Sen sijaan hovioikeudessa on kuultu useita Saksassa tapahtuma-aikaan työskennelleitä, jotka ovat kertoneet muun muassa irtisanomisista ja toimitilojen tarpeettomuudesta.

Siitä seikasta, että menot olisi merkitty väärän sisältöisinä tositteeseen, syyttäjä on esittänyt todisteensa 385 (sähköposti 10.9.2001, sisältää palkkalistat ajalta 1-6/2001), jossa todetaan, että Saksassa maksettiin palkkoja tammikuussa 2001 ilman sosiaalikulua noin 750.000 Saksan markkaa. Hovioikeus toteaa, että kyseinen sähköposti oli lähetetty syksyllä 2001 eli puoli vuotta tekoajan päättymisen jälkeen. Vaikka palkkakulujen toteuma poikkeaisikin tositteessa 20141 arvioidusta, se ei yksistään riitä osoittamaan tahallisuutta tositteeseen 20141 laatimishetkellä. Asiassa on lisäksi otettava huomioon, että vastaajien kertoman mukaan tositteeseen 20141 luvut perustuvat Saksan kirjanpitoaineistoon, joka syyttäjällä olisi ollut mahdollisuus hankkia. Kun tätä ei ole tehty eikä muutakaan selvitystä syytteen tueksi tositteessa 20141 esitettyjä määriä vastaan ei ole, perusteita katsoa tositteeseen sisällyttämiä lukuja vääriksi ei ole.

Hovioikeudessa esitetyn pitkälti yhdensuuntaisen todistelun perusteella Gigabell-liiketoimintakauppaa ja SALB-järjestelyä on tullut arvioida yhtenä kokonaisuutena. Syyttäjä ei ole näyttänyt, että Gigabellilta ostetun laitteiston arvo olisi noussut kahdessa kuukaudessa merkittävästi. Hankintamenoa määriteltäessä lähtökohdaksi on otettava laitteiden käypä arvo, jota ilmentää Leasetecin laitteista maksama määrä. Näytetyksi on myös tullut, että Gigabell-kaupasta on syntynyt kertaluonteisia menoja, jotka asiantuntijoiden mukaan on luettava hankintameno.

Kun rahana maksettuun kauppahintaan 10,1 miljoonaa Saksan markkaa lisätään hankintameno luettavien vastuiden määrä, saadaan kokonaishankintamenoksi 15,2 miljoonaa Saksan markkaa. Laitteiden käyväksi arvoksi on edellä katsottu 9,7 miljoonaa Saksan markkaa, joten laitteiden myynnissä samaan hintaan ei ollut syntynyt myyntivoittoa. Kertaluonteisuutensa vuoksi uudelleenjärjestelykulut on tullut poistaa normaaleilta liiketoiminnan kuluriveiltä ja kohdistaa laitteiden hankintamenona pienentämään Saksasta raportoitua myyntivoittoa.

Hovioikeus toteaa, että suoritettua oikaisun jälkeen konsernitilinpäätös antaa oikean kuvan liiketoimintakaupasta. Lisäksi väitetyn kirjanpitorikoksen

tunnusmerkistön täyttymistä arvioitaessa on huomioitava se, ettei tilinpäätöksen olennaiset tunnusluvut, kuten tulos, muuttunut oikaisun myötä.

Syyttäjä on vedonnut vielä siihen, ettei SALB-järjestelyä ollut raportoitu tilinpäätöksen liitetiedoissa. Tältä osin hovioikeus toteaa, että kirjanpitorikoksen teko aika päättyy 28.2.2001 eivätkä liitetiedot olleet tuolloin valmiina. Joka tapauksessa järjestely näkyi konsernin tilinpäätöksen liitteessä 3.5. (S 21) yhtenä leasing-eränä.

1.6. Syytteen hylkääminen

Edellä lausuttuun viitaten syyte kirjanpitorikoksesta on hylättävä. Aihetta käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen tältä osin ei ole.

2. Avunanto kirjanpitorikokseen

Päätekoa syytekohtassa 1 koskevan syytteen tultua hylätyksi näyttämättömänä, on myös avunantoa koskevat syytteet Miettisen osalta syytekohtassa 22 sekä Bäckin ja Linnan osalta vaihtoehtoisina esitettyinä hylättävä.

3. Syytekohta 2: Arvopaperimarkkinoita koskeva tiedottamisrikos 28.2.-15.8.2001

Syyttäjä on syytekohtassa 2 vaatinut Hahdolle, Johannesdahlille, Järviselle, Karilalle, Kuokkaselle, Peltolalle ja Rotolle rangaistusta 28.2.-15.8.2001 tehdystä arvopaperimarkkinoita koskevasta tiedottamisrikoksesta, josta voidaan tuomita sakkoa tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Rikoslain 8 luvun 6 §:n mukaan rangaistusta rikoksesta ei saa tuomita, kun rikoksen tekopäivästä on kulunut kymmenen vuotta, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta enintään kaksi vuotta. Vastaajiin kohdistettu syyte on näin ollen tuomitsemisen estävällä tavalla vanhentuneena hylättävä.

4. Syytekohta 3: Avunanto arvopaperimarkkinoita koskevaan tiedottamisrikokseen 28.2.-15.8.2001

Edellä tuomion kohdassa 5 todettuun viitaten syyte on tuomitsemisen estävällä tavalla vanhentuneena hylättävä.

5. Syytekohtat 4 ja 5: Törkeä kurssin vääristäminen 28.2.-15.8.2001 ja avunanto törkeään kurssin vääristämiseen 28.2.-15.8.2001

5.1. Sovellettava laki

Tekoaikana voimassa olleen rikoslain 51 luvun 3 §:n (475/1999) mukaan, kurssin vääristämisestä tuomitaan se, joka antaa julkisen kaupankäynnin kohteena olevaan arvopaperiin liittyviä totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja tarkoituksenaan vääristää julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin hintataso ja sitä hyväksikäyttäen hankkia itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä. Mainitun luvun 4 §:n (475/1999) mukaan jos kurssin vääristämisessä aiheutetaan laajamittaista taloudellista vahinkoa tai rikos on omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan ja kurssin vääristäminen on myös

kokonaisuutena arvostellen törkeä, on tekijä tuomittava törkeästä kurssin vääristämisestä.

Hovioikeus toteaa, että tähän asiaan sovelletaan tekoaikana voimassa olleita rikoslain säännöksiä, koska sanottu laki on asiassa merkityksellisiltä osin säilynyt asiallisesti muuttumattomana eikä uuden lain soveltamisen voida katsoa johtavan lievempään lopputulokseen.

Tekoaikana voimassa olleessa arvopaperimarkkinalain 2 luvun 5 §:ssä (105/1999) oli säännelty osavuosikatsauksesta. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeeseenlaskijan oli laadittava osavuosikatsaus tässä nimenomaisessa tapauksessa kolmelta, kuudelta ja yhdeksältä ensimmäiseltä kuukaudelta. Osavuosikatsaus oli säännöksen 6 momentin mukaan julkistettava ilman aiheetonta viivytystä, kuitenkin viimeistään kahden kuukauden kuluessa katsauskauden päättymisestä. Vastaavat säännökset on sijoitettu nyt voimassa oleviin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 5 §:ään ja 5 b §:ään.

Tekoaikana voimassa olleen arvopaperimarkkinalain 2 luvun 6 §:n (105/1999) mukaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeeseenlaskijan oli julkistettava tilinpäätöksensä ilman aiheetonta viivytystä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Säännöksen 3 momentin mukaan tilinpäätöksen yhteydessä oli julkistettava myös tilintarkastuskertomus. Vastaavat säännökset on sijoitettu nyt voimassa oleviin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 6 §:n 1 ja 4 momentteihin.

Tekoaikana voimassa olleen 2 luvun 7 §:n 1 momentin (740/1993) mukaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeeseenlaskijan oli ilman aiheetonta viivytystä julkistettava ja toimitettava asianomaiselle julkisen kaupankäynnin järjestäjälle tiedoksi kaikki sellaiset päätöksensä sekä liikkeeseenlaskijaa ja sen toimintaa koskevat seikat, jotka ovat omiaan olennaisesti vaikuttamaan sanotun arvopaperin arvoon. Nyt voimassa olevassa arvopaperimarkkinalain 2 luvun 7 §:ssä on vastaava säännös.

Hovioikeus toteaa, että tähän asiaan sovelletaan tekoaikana voimassa olleita arvopaperimarkkinalain säännöksiä, koska sanottu laki on tässä asiassa merkityksellisiltä osin säilynyt asiallisesti muuttumattomana.

5.2. Teonkuvaus törkeän kurssin vääristämisen osalta

Syytteessä on törkeän kurssin vääristämisen teonkuvauksen osalta viitattu syytekohtaan 2, arvopaperimarkkinoita koskevaan tiedottamisrikokseen, ja siinä kerrottuun teonkuvaukseen. Kuten edellä on kohdassa 3 lausuttu, on syyte kaikkien tämän kohdan osalta vastaajien osalta vanhentuneena hylättävä.

Kurssin väärentämistä koskevan rikoslain säännöksen esitöiden (HE 254/1998 vp s.33) mukaan totuudenvastaisen tai harhaanjohtavien tietojen antaminen tiedonantovelvollisuutta täytettäessä täyttäisi myös kurssin vääristämissäännöksen 2 kohdan tunnusmerkistön. Kurssin vääristämistä koskevaa säännöstöä voitaisiin soveltaa, jos tekijällä olisi tuossa säännöksessä edellytetty tarkoitus. Tapauksessa, jossa tekijä tähtää kurssin

vääristämiseen, on ilmeisen tarpeetonta arvostella tekoa lisäksi 5 §:n mukaan, vaikka tekoon syyllistyttäisiin laissa säädettyä tiedottamisvelvollisuutta täytettäessä. Kurssin vääristämisen rangaistusasteikko ja tunnusmerkistö tarjoavat riittävät mahdollisuudet arvostella tällainen teko. Myös törkeää kurssin vääristämistä koskeva säännös voisi tulla sovellettavaksi, mikäli totuudenvastainen tai harhaanjohtavan tiedon antaminen olisi omiaan vaarantamaan luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan esimerkiksi siten, että tiedonantovelvollisuuden täyttäminen tapahtuisi tiedottamisen luotettavuutta korostavalla tavalla.

Kurssin vääristämissäännöksellä ja arvopaperimarkkinoita koskevalla tiedottamisrikossäännöksellä pyritään molemmilla suojelemaan samaa oikeushyvää eli arvopaperimarkkinoiden luotettavuutta. Syyttäjä on vaatinut rangaistusta ajallisesti yhteyneväisistä ja teonkuvauksen mukaan samasta toiminnasta kummankin säännöksen nojalla. Syyttäjä on käräjäoikeudessa ensisijaisesti vaatinut rangaistusta törkeästä kurssin vääristämisestä tai avunannosta siihen.

Hovioikeus katsoo, että edellä tiedottamisrikoksen ja kurssin vääristämisrikoksen keskinäisestä liittymäkohdista sekä syytteen 2 kohdan teonkuvausta voidaan soveltaa kurssin vääristämistä koskevaan syytekohtaan.

Syyte tilinpäätöstiedotteen 28.2.2001 osalta koskee vuotta 2000 ja perustuu syytekohtaan 1 kirjanpitorikokseen. Kirjanpitorikoksen tultua hylätyksi syyte myös siltä osin, kuin siinä on katsottu tilinpäätöstiedotteen 28.2.2001 olevan osa törkeää kurssiin vääristämistä, on hylättävä.

5.3. Kvalifiointiperuste

Törkeä kurssin väärentämisen tunnusmerkistön täytyminen edellyttää, että vastaajat hyötymistarkoituksessa ja julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin vääristämistarkoituksessa julkaisevat tai muuten levittävät arvopaperia koskevan väärän tai harhaanjohtavan tiedon ja ovat tietoisia tai heidän olisi pitänyt tietää tiedon olevan väärää tai harhaanjohtavaa ja että kurssin vääristäminen on omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan ja teko on myös kokonaisuutena arvioiden törkeä.

Kurssin vääristämisellä tarkoitetaan toimia, joilla suoraan tai välillisesti vaikutetaan arvopaperin kurssiin keinotekoisesti ja jotka menettelytavoiltaan tai sisällöltään poikkeavat tavanomaisesta markkinakaupasta tai tiedottamisesta arvopaperimarkkinoilla. Vääristäville toimille on ominaista, että menettely kokonaisuudessaan poikkeaa arvopaperimarkkinoilla noudatettavasta hyvästä tavasta. Tavoitteena on saada kurssi muuttumaan mainituista reaalisista tekijöistä poikkeavasti. (HE 254/1998 vp s. 26) Keskeinen tunnusmerkki sisältyy teolta edellytettävään tarkoitukseen. Rangaistavuus edellyttää tietoista tarkoitusta vääristää arvopaperin hintataso ja sitä hyväksikäyttäen hankkia taloudellista hyötyä itselle tai toiselle. Vaaditaan siis sekä tietoista vääristämistarkoitusta että tarkoitusta käyttää vääristynyttä kurssia hyväksi hyödyksi esimerkiksi osakkeilla maksettavan yrityskaupan yhteydessä (HE 254/1998 vp s. 27).

Kurssin vääristäminen on rangaistavaa vain tahallisenä tekona. Rangaistavuus edellyttää sekä tietoista kurssin väärentämistarkoitusta että tarkoitusta hankkia taloudellista hyötyä vääristynyttä kurssia hyväksikäyttäen. Tahallisuusvaatimus on asetettu korkeaksi sillä perusteella, että kurssin väärentämistä koskeva tunnusmerkistö on avonainen ja tulkinnanvarainen. Arvopaperin hintatason vääristyminen viittaa siihen, että kurssi poikkeaa siitä, mikä se olisi ilman säännöksessä tarkoitettua harhaanjohtavan toimenpiteen tai tiedon vaikutusta. Tarkoituksena ei ole, että arvopaperille pyritäisiin sen arvoon ja hintaan vaikuttavien reaalisten tekijöiden perusteella laskennallisesti määrittelemään jokin oikea kurssi, vaan vertailukohdaksi on asetettava kurssin oletettu kehitys, jos kurssia ei olisi manipuloitu (HE 254/1998 vp. s. 27).

5.4. "On omiaan huomattavasti" -kriteeri

Rikoslain 51 luvun 4 §:n esitöissä (HE 254/1998 vp s. 25) todetaan, että riittävän tarkkarajaisen kurssin vääristämistä koskevan säännöksen laatiminen on erityisen vaikeaa. Sen vuoksi tahallisuusvaatimus on asetettu tiukaksi, vaikka se lisääkin rikoksen selvittämiseksi asetettavia vaatimuksia. Korkea näyttökynnys on tärkeä oikeusturvan kannalta. Edelleen esitöissä todetaan (s.29) todetaan, että kurssin vääristämisen merkittävimmät haitat liittyvät sen aiheuttamiin vahinkoihin markkinoilla toimiville ja markkinoita kohtaan tunnettavan luottamuksen heikkenemiseen. Sen sijaan teolla tavoiteltava hyöty ei ole moitittavuuden kannalta yhtä keskeinen tekijä, minkä vuoksi tavoitellulla taloudellisella hyödyllä ei ole ratkaisevaa merkitystä rikoksen törkeyden arvioinnissa. Ankaroitamisperusteena lainkohdan 2) -peruste kytkeytyy säännöksen keskeiseen tavoitteeseen eli luottamuksen säilyttämiseen arvopaperimarkkinoilla. Kurssin vääristämistä, joka on omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan, on syytä arvostella erityisen ankaran asteikon muukaan. Edellytyksenä ei ole, että rikos on todellisuudessa heikentänyt tuota luottamusta, vaan kysymyksessä olevalla teolla tulee yleensä olla sellainen vaikutus. Luottamusta markkinoiden toimintaan on vaikeaa sellaisenaan mitata. Edellytyksen täyttymistä tuleekin tarkastella siitä lähtien, kuinka vakavasti teon voidaan arvioida vaikuttavan arvopaperisäästäjien halukkuuteen jatkaa sijoitustoimintaa ja kuinka suuria tappioita rikos on aiheuttanut.

Rikoslain 51 luvun 6 §:n esitöissä (HE 254/1998 vp s. 35) on todettu, että tiedon tulee arvopaperimarkkinoilla käytettävien yleisten arviointiperiaatteiden mukaan olla sellainen, että sillä yleensä on vaikutus arvopaperin arvoon. Tosiasiallista vaikutusta ei vaadita. Vaikutuksen olennaisuutta ei ole tarkoitettu arvioitavaksi pelkästään tarkastelemalla mahdollisesti toteutunutta suhteellista muutosta. Muutoksen olennaisuus on suhteutettava markkinoiden tyypillisiin muutoksiin. Usein jo muutaman prosentin äkillinen muutos on olennainen. Päivittäiset kurssimuutokset ovat tyypillisesti alle kolmen prosentin suuruisia. Myös merkitykseltään sinänsä vähäiset seikat voivat yhdistettynä muodostaa sellaisen tiedon, joka ylittää olennaisuuskynnyksen.

Arvopaperimarkkinalain 2 luvun 7 §:n perustelujen esitöissä (HE 157/1988

vp) ei ole nimenomaisesti otettu kantaa siihen, mitä käsitteellä "on omiaan" on tarkoitettu. Olennaisuuden osalta on todettu, ettei mikä tahansa vähäinen vaikutus laukaise tiedonantovelvollisuutta. Sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevan arvopaperimarkkinalain 5 luvun 1 §:n perusteluissa on todettu luottamuksellisen yritystiedon koskevan seikkaa, joka on omiaan olennaisesti vaikuttamaan arvopaperin arvoon. Säännös ei edellytä, että seikka tosiasiallisesti vaikuttaa arvopaperin arvoon, vaan riittää, että se on objektiivisesti arvioiden sellainen, että sen julkistamisella voidaan katsoa olevan merkitystä arvopaperin arvonmuodostuksen kannalta.

Hovioikeus toteaa, että törkeän kurssin vääristämisrikoksen tunnusmerkistössä olevalla "on omiaan" -käsitteellä osoitetaan, että kysymyksessä on abstrakti vaarantamisrikos. Tunnusmerkistön täyttymistä on siten arvioitava niin sanotun tyyppitilanteen pohjalta, eikä tosiasiallista vaikutusta arvopaperin arvoon edellytetä, vaan jo tiedon vaikutuksen mahdollisuus riittää. Tiedon vaikutuksen todennäköisyyttä on arvioitava yleisen elämänkokemuksen mukaan tapahtumahetkellä suhteuttamalla arvopaperin arvon muutos markkinoiden muutoksiin tuona ajankohtana.

Tarkasteltaessa syyttäjän näyttövelvollisuutta edellä lausutun valossa edellyttää syytteen menestyminen sen selvittämistä, että vastaajat ovat tietoisesti tarkoittaneet vääristää yhtiön osakkeen kurssia ja sitä hyväksikäyttäen hankkineet itselleen tai toisille taloudellista hyötyä tai toimillaan tätä tekoa edistäneet. Lisäksi edellytetään selvitystä siitä, että syytteessä kerrottu teko on huomattavasti heikentänyt luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan tai ainakin että kurssin törkeällä vääristämisellä olisi yleensä voinut olla arvopaperimarkkinoiden toiminnan luottamusta heikentävä vaikutus.

Syyttäjä on syytekohtien 4 ja 5 osalta vaatinut Hahdon, Johannesdahlin, Järvisen, Karilan, Kuokkasen, Peltolan ja Roton tuomitsemista rangaistukseen törkeästä kurssin vääristämisestä ja Bäckin, Lehden ja Linnan tuomitsemista rangaistukseen avunannosta törkeään kurssin vääristämiseen. Lisäksi syyttäjä on syytekohtien 18 osalta vaatinut Elisa Oyj:n tuomitsemista yhteisösakkorangaistukseen törkeästä kurssin vääristämisestä.

Syyttäjä on teon kvalifioinnin osalta todennut, että osakkeen korkeammasta hintatasosta oli ollut taloudellista hyötyä yhtiölle rahoitusneuvotteluissa sekä yhtiön käyttäessä tai pyrkiessä käyttämään omia osakkeitaan yrityskaupoissa rahoitusvälineenä. Lisäksi Bäck, Johannesdahl, Roto, Hahto, Lehti, Linna, Peltola, Bäck, Linna ja Lehti olivat myyneet omistamiaan tai hallinnoimiensa yhtiöiden omistamia Jippiin osakkeita ja siten hankkineet itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä. Edellä mainittu menettely oli ollut omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan ja teko oli ollut myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Syyttäjä on edelleen todennut, että teko oli ollut pitkäaikainen alkaen 28.2.2001 ja päättyen 15.8.2001 ja se oli vakavasti vaarantanut sijoittajien luottamusta nimenomaan IT-alan noteerattujen yhtiöiden tiedottamiseen ja sitä kautta kiinnostavuuteen sijoituskohteena. Arvopaperimarkkinat eivät toimi yhtiöstä erillään ja luottamuksen heikkeneminen yhteenkin yhtiöön

heikensi osaltaan vakavasti luottamusta pienten, kuten NM-listan markkinoiden toimintaan. Sijoittajien luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan oli omiaan heikentämään erityisesti rikollinen menettely pörssiyhtiön toiminnassa.

Vastaajat ovat lausuneet, että yhtiöstä esitetty selvitys osoitti, että se oli vuosina 1998-2001 ollut yksi Helsingin Pörssin pienimpiä yhtiöitä ja lisäksi se oli ollut NM-listalla. Yhtiön suhteellinen osuus vuonna 2001 Helsingin Pörssin liikevaihdosta oli ollut 0,06, varojen määrästä 0,03 prosenttia ja markkina-arvosta 0,01 prosenttia. Teleoperaattorialalla yhtiön osuus oli vuonna 2001 ollut toimialan liikevaihdosta 2,32 prosenttia, varojen määrästä 0,45 prosenttia ja markkina-arvosta 0,32 prosenttia. Vastaajien mukaan nämä luvut osoittivat, että yhtiön merkitys ja siitä annetut tiedot arvopaperimarkkinoilla yleensä ja arvopaperimarkkinoiden luotettavuuden osalta erityisesti olivat niin vähäiset, ettei niillä ollut merkitystä tässä asiassa.

Tarkastellessaan edellä selostettua syyttäjän näyttöä törkeän kurssin vääristämisrikosta koskevan syytteen osalta hovioikeus toteaa, että syyttäjän näyttö ei sisällä selvitystä siitä, mikä olisi ollut yhtiön kurssin oletettu kehitys, jos kurssia ei olisi manipuloitu. Näyttö ei myöskään sisällä selvitystä luottamuksen heikentymisestä arvopaperimarkkinoiden toimintaan. Selvitystä kurssimanipulaation kautta arvopaperimarkkinoille ja sijoittajille mahdollisesti aiheutuneesta vahingosta ei myöskään ole esitetty. Syyttäjän esittämä näyttö kokonaisuudessaan huomioon ottaen ei myöskään voida päätellä, olisiko kurssimanipulaation aiheuttama kielteinen vaikutus markkinoita kohtaan tunnettuun luottamukseen ollut havaittavissa ja huomattava.

Syyttäjä on törkeää sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevan syytekohtan osalta laskenut tällä rikoksella saadun hyödyn määrää. Syyttäjä on katsonut, että hyödyn määrä on osakkeen myyntipäivän ja tiedon julkaisupäivän kurssien erotus. Syyttäjä on myös vedonnut Ratan lausuntoon (S 380), jossa hyödyn laskemisesta on esitetty kolme vaihtoehtoista mallia. Hovioikeus on tarkastellut hyödyn laskemisesta esitettyä selvitystä myös siltä kannalta, voidaanko näiden laskentamallien perusteella myös törkeän kurssin väärentämissyytteen osalta tehdä johtopäätöksiä siitä, mikä yhtiön osakkeen kurssin arvo olisi ollut ilman väitettyä manipulaatiota. Rikoslain 51 luvun 2 §:n tunnusmerkistöön (törkeä sisäpiirintiedon väärinkäyttö) kuuluu erityisen suuren hyödyn tai huomattavan henkilökohtaisen edun tavoittelu, erityisen vastuullinen asema ja suunnitelmallisuus, kun taas saman luvun 4 §:n tunnusmerkistö (törkeä kurssin vääristäminen) edellyttää joko laajamittaisen taloudellisen vahingon aiheuttamista tai arvopaperimarkkinoiden toimintaan kohdistuvaa luottamuksen huomattavaa heikentämistä. Tämän vuoksi ja vaikka molempien lainkohtien perustunnusmerkistönä on hyödyn hankkimen itselle tai toiselle, niiden normipohja ja tunnusmerkistön toteutumisvaatimus ovat erilaisia. Hovioikeus on päätenyt katsomaan, että tämän vuoksi niitä laskelmia, joita hyödyn menettämisvaatimuksen yhteydessä on esitetty, ei voida soveltaa törkeään kurssin vääristämisrikokseen.

Edelleen arvioidessaan kurssin manipulaatiota hovioikeus on ottanut huomioon sen arvopaperin kurssiin vaikuttavista tekijöistä lausutun, mikä

ilmenee korkeimman oikeuden tuomiosta KKO 2009:1. Siinä on sisäpiirintiedon osalta todettu, että ei ole osoitettavissa kaikkiin tapauksiin soveltuvaa tapaa arvioida sitä, miten sisäpiirintieto vaikuttaa arvopaperin kurssiin. Jos kysymys on yksittäisestä, kurssia voimakkaasti korottavasta tai laskevasta tiedosta, jonka vaikutus ilmenee välittömästi sen tultua markkinoille, arvio voidaan pääosin perustaa tiedon julkistamista välittömästi edeltävän ja sen julkistamisen jälkeisen kurssin erotukseen. Silloin kun markkinoille tulee samanaikaisesti tai pitemmällä aikajaksolla runsaasti muutakin arvopaperin kurssiin vaikuttavaa tietoa, yksittäisen tiedon vaikutusta on huomattavasti vaikeampi arvioida. Tällaisessa tilanteessa ei yleensä ole mahdollista tarkasti osoittaa yksittäisten tekijöiden, kuten markkinoilla olevan tietyn tiedon vaikutusta. Sellaisessa markkinatilanteessa, jossa osakkeiden kurssit ovat nousseet yrityksen antamista tiedoista riippumatta, vaikutus on arvioitava tukeutumalla mahdollisuuksien mukaan sellaisiin seikkoihin, jotka asettava arviolla objektiivisesti todettavat rajat. Edelleen korkein oikeus on lausunut, että oli kiistatonta, että kurssin muutokseen olivat olennaisesti vaikuttaneet monet muutkin kuin kysymyksessä olleet totuudenvastaiset ja harhaanjohtavat tiedot, minkä vuoksi muiden tietojen vaikutusta arvioitaessa oli otettava huomioon erityisesti vastaavien samalla alalla toimivien yritysten kurssikehitys. Hovioikeus on jäljempänä lausunut Helsingin pörssiin keskeisesti vaikuttaneen Nokia Oyj:n kurssikehityksestä ja viittaa tässä siinä lausuttuun. Tämänkään johdosta ei voida tehdä johtopäätöksiä siitä, mikä olisi törkeän kurssin vääristämisrikoksen vaikutus ollut yhtiön osakkeen kurssiin tai arvopaperimarkkinoilla eikä myöskään päätellä, olisiko teko ollut omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan.

Yhtiön osakelaji-indeksi oli 2.1.-29.8.2001 välisenä aikana vaihdellut siten, että se oli 2.1.2001 ollut 100 ja 29.8.2001 alle 20. Tilinpäätöstiedotteen 28.2.2001 kohdalla ei tiedotteen julkaisemisen jälkeen ollut havaittavissa mitään huomioon otettavaa muutosta, osavuosikatauksen 15.5.2001 kohdalla oli indeksissä havaittavissa selvä nousu yli 100:n, kun taas pörssitiedotteen 23.5.2001 jälkeen indeksi oli laskenut. Indeksien tarkastelu muutoin osoittaa sen laskeneen helmikuun 2001 alussa voimakkaasti ja muutoin lukuun ottamatta tulosvaroituksen 15.8.2001 jälkeistä aikaa seuranneen kohtuullisen tarkasti OMX Helsinki Cap indeksin vaihteluita. Yhtiön osakkeen kurssi oli vastaavasti ollut 28.2.2001 2,70 euroa, 15.5.2001 3,35 euroa ja 23.5.2001 3,75 euroa. Tulosvaroituksen 15.8.2001 jälkeen kurssi oli ollut 1,52 euroa. Seuraavana päivänä kurssi oli laskenut 1,10 euroon. Osakekurssi oli 27.8.2001, jolloin yhtiö ilmoitti luopuvansa Saksan toiminnoista, laskenut 0,55 euroon ja seuraavana päivänä 0,44 euroon. Pörssinoteerattujen muiden IT-alan yhtiöiden pörssikurssien muutoksista esitetty selvitys osoittaa, että kurssien vaihteluun ei aina ole löydettävissä yhtä ainoaa selvitystä eivätkä kurssimuutokset välttämättä aina seuraa yhtiön kulloistakin taloudellista tilannetta. Onkin yleisesti tunnettua, että arvopaperimarkkinoihin vaikuttavat useat epärationaaliset tekijät, joihin yksittäisen yhtiön toimet eivät pysty vaikuttamaan. Asian merkityksellisyys ilmenee Nokian päätöskurssin vaihteluista 1.5.-30.10.2001. Nokian kurssi oli tarkastelujakson alussa lähes 40 euroa, josta se on laskenut 23 prosenttia kesäkuun alussa. Kurssi oli laskenut edelleen 12.6.-1.8.2001 välisenä aikana niin, että se oli elokuun 2001 lopussa jo puolittunut ja oli ollut alimmillaan 11.9.2001 14,60 euroa eli pudonnut 69

prosenttia. Ottaen huomioon Nokian painoarvon Helsingin Pörssissä on selvää, että sen osakkeen arvon romahtaminen 69 prosenttia vähän yli neljässä kuukaudessa vuonna 2001 ja ne syyt, jotka ovat tähän johtaneet, ovat heijastuneet koko toimialaan ja myös yhtiöön ja sen osakkeen kurssiin. Hovioikeus toteaa, että tällaisten osakkeen kurssiin vaikuttavien tekijöiden eliminointi yhtiön osakkeen kurssin kulloisestakin arvonmäärittämisestä ei ole mahdollista. Tämänkään vuoksi yhtiön osakkeen arvon vaihtelusta esitetystä selvityksestä ei voida yksiselitteisesti tehdä sitä johtopäätöstä, että vaihtelu johtuisi vain yhtiön omista toimista tai että sen osakkeiden arvon vaihteluilla ylipäätään olisi voinut olla vaikutus arvopaperimarkkinoiden luottamukseen.

Syyttäjä ei ole, ottaen huomioon syyttäjälle asetettu korkea näyttökynnys, esittänyt näyttöä siitä, että vastaajien menettely on ollut omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan.

Samansuuntaisesti ja ottaen huomioon sen, mitä yhtiön asema ja merkitys on ollut Helsingin Pörssissä, on jäänyt näyttämättä, että ne tiedot, jotka on annettu tiedotteissa 15.5.2001 ja 23.5.2001 olisivat ylipäätään voineet olla sellaisia, että ne olisivat olleet omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan.

5.5. Kurssin vääristämisen tunnusmerkistöä

Kurssin vääristämisrikoksen tunnusmerkistön täyttyminen edellyttää, että vastaajat hyötymistarkoituksessa ja julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin vääristämistarkoituksessa julkaisevat tai muuten levittävät arvopaperia koskevan väärän tai harhaanjohtavan tiedon ja ovat tietoisia tai heidän olisi pitänyt tietää tiedon olevan väärän tai harhaanjohtavan. Lisäksi törkeän kurssin vääristämisen tunnusmerkistö edellyttää, että kurssin vääristäminen on omiaan huomattavasti heikentämään luottamusta arvopaperimarkkinoiden toimintaan ja teko on myös kokonaisuutena arvioiden törkeä. Tekijäpiiriä ei ole rajattu ja tekoon voi syyllistyä kuka tahansa, joka toimii säännöksessä edellytetyllä tavalla.

Rikoslain 51 luvun 3 §:n esitöissä (HE 254/1998 vp s. 28) on todettu totuudenvastaisuuden tarkoittavan sitä, että tieto on väärä eli sillä viitataan tietoihin, joiden todenperäisyys voidaan tarkistaa. Tieto on harhaanjohtava, jos se voi antaa harhaanjohtavan kuvan arvopaperin hinnasta, kysynnästä tai tarjonnasta. Harhaanjohtavuudessa kysymys voi olla epäolennaisten liiallisesta korostamisesta tai olennaisista seikoista vaikenemisesta esiteltäessä jotakin suunnitelmaa tai toimenpidettä. Harhaanjohtavuutta on myös markkinoinnin kohteen johdattaminen muodostamaan väärä käsitys tietyn seikat merkityksestä esimerkiksi ylikorostamalla yhtiön kasvu- tai tuloksetekomahdollisuuksia, mutta samalla vaietaan niiden toteutumisen edellytyksiin liittyvistä riskeistä.

Arvopaperimarkkinalain esitöissä (HE 157/1988 vp s. 25) on 2 luvun 1 §:n perusteluissa totuudenvastaisen tiedon antamisella tarkoitettu asianhaaran selostamista virheellisesti tai vääristävällä tavalla. Harhaanjohtava tieto sen sijaan voi itsessään olla totuudenmukainen, mutta se on puutteellisuutensa tai esittämistapansa tai -muotonsa takia omiaan antamaan vastaanottajalle

virheellisen käsityksen. Tiedon oikeellisuutta, laajuutta ja esitystapaa on arvioitava sijoituspäätöstä tekevän henkilön näkökulmasta. Tämän vuoksi tietojen oikeellisuutta, laajuutta ja esitystapaa on arvosteltava ankarammin silloin, kun kyse on suurelle yleisölle suunnatusta markkinoinnista kuin tapauksessa, jossa kohderyhmät ovat ammattimaiset sijoittajat ja tai muut asiantuntijat.

Tekoaikana voimassa olleen arvopaperimarkkinalain 2 luvun 3 §:n 5 momentin (105/1999, voimassa 1.4.1999-31.12.2001) mukaan listalleottoesitteessä on annettava sijoittajalle riittävät tiedot perustellun arvion tekemiseksi arvopapereista ja niiden liikkeellelaskijasta. Säännöksen mukaan esitteessä on tullut olla olennaiset ja riittävät tiedot muun muassa liikkeellelaskijan taloudellisesta asemasta, tuloksesta ja tulevaisuudennäkymistä. Mainitun 5 momentin sisältö on 1.7.2005 alkaen (448/2005) siirretty arvopaperimarkkinalain 2 luvun 3a §:ään edellä selostettua momentin alkuosaa asiallisesti muuttamatta. Tekoaikana voimassa olleen valtionvarainministeriön päätöksen listalleottoesitteestä (197/1998, voimassa 1.4.1998-30.6.2002) 3 luvussa on määritelty esitteessä liikkeellelaskijasta kerrottavat tiedot. Päätöksen 20 §:N mukaan liikkeeseenlaskijan tulevaisuudennäkymiin liittyvistä olennaisista epävarmuustekijöistä on kerrottava erikseen. Osavuositarkastusta koskevan arvopaperimarkkinalain 2 luvun 5 §:n 4 momentin (105/1999) mukaan osavuositarkastus on laadittava hyvän kirjanpitoalan mukaisesti ja sen tulee antaa oikea ja riittävä kuva liikkeeseenlaskijan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Saman pykälän 5 momentin mukaan osavuositarkastuksessa on muun muassa selostettava liikkeeseenlaskijan todennäköistä kehitystä kuluvana tilikautena siinä määrin kuin se on mahdollista.

Ratan arvopapereiden tarjoamisesta ja arvopaperimarkkinalaissa määrättyistä tiedonantovelvollisuuksista 11.11.1997 antaman ohjeen 204.1 (voimassa 1.4.1998-28.2.2002) kohdan 2.2.5 mukaan tarjous- ja listalleottoesitteessä on annettava sijoittajalle riittävät tiedot perustellun arvion tekemiseksi arvopapereista ja niiden liikkeellelaskijasta. Esitteessä on oltava olennaiset ja riittävät tiedot muun ohessa liikkeeseenlaskijan taloudellisesta asemasta, tuloksesta ja tulevaisuudennäkymistä. Arvopaperipörssin ohjesäännön 1.4.1999 kohdan 5.42 mukaan pörssi-yhtiön on tilinpäätöksessä ja osavuositarkastuksessa esitettävien tulevaisuudennäkymiä koskevien arvioiden osalta kerrottava arvioiden lähtökohtaolettamuksista. Pörssi-yhtiö saa esittää ainoastaan perusteltuja arvioita. Mikäli yhtiö edellä sanotun lisäksi muutoin esittää tulevaisuuden kehitysnäkymiä koskevia arvioita, on arviot samojen periaatteiden mukaisesti julkistettava. Sääntöjen 5.431 kohdan mukaan mikäli pörssi-yhtiö tulos taikka tase- tai rahoitusasema tulee katsauskauteksi poikkeamaan olennaisesti edellä näiden seikkojen kehittymisestä koskevasta perustellusta arviosta, jonka sijoittaja voi yhtiöstä tehdä, on pörssi-yhtiön julkistettava tieto asiasta.

Hovioikeus toteaa, että vaikka Ratan antamilla ohjeilla tai Helsingin Pörssin ohjesäännön määräyksillä ei ole välitöntä merkitystä asian rikosoikeudellisen arvioinnin kannalta, ne ovat kuitenkin pörssi-yhtiöitä sitovaa ohjeistusta ja niistä ilmenee pörssi-yhtiöltä tekoaikana arvopaperimarkkinakäytännössä edellytetyn tiedonantovelvollisuuden

sisältö.

5.6. Yhtiön tuloksen käsittely ja budjetointi

Tilikauden 2000 osalta yhtiön osavuositarkastuksessa 15.11.2000 oli kerrottu konsernin tuloksen jäävän lievästi negatiiviseksi. Yhtiön hallituksen kokouksessa 18.12.2000 oli todettu arviona, että konsernin liikevaihto tulee olemaan hieman yli 200 miljoonaa Suomen markkaa ja tilikauden tappio noin 10 miljoonaa Suomen markkaa. Samansuuntaisesti yhtiön johtoryhmän kokouksessa 29.1.2001 (S 67) oli esitetty tilinpäätöksen ennakkotiedot, joiden mukaan konsernin nettotulos tulisi olemaan noin 9,5 miljoonaa Suomen markkaa tappiollinen liikevaihdon ollessa 203-205 miljoonaa Suomen markkaa. Hallituksen kokouksessa 6.2.2001 (S 68) oli esitetty tilinpäätöksen ennakkotiedot, joiden mukaan konsernin liikevaihto olisi 131 miljoonaa Suomen markkaa ja tulos tulisi jäämään enintään 10 miljoonaa Suomen markkaa tappiolliseksi. Hallituksen kokouksessa 9.5.2001 (S 230) esitetyn konsernin tilinpäätöksen ennakkotiedoissa liikevaihdoksi oli arvioitu 128,2 miljoonaa Suomen markkaa, kuluiksi 131 miljoonaa Suomen markkaa ja tappioksi 9,6 miljoonaa Suomen markkaa.

Tilikauden 2001 osalta hallituksen kokouksessa 6.2.2001 (S 68) on käsitelty vuoden 2001 alustavaa budjettia. Suomen osalta liikevaihtotavoitteeksi vuodelle 2001 oli kerrottu 430 miljoonaa Suomen markkaa ja tulokseksi 30 miljoonaa Suomen markkaa. Ulkomaiden osalta tavoitteeksi oli kerrottu 300 miljoonaa Suomen markkaa ja tulokseksi noin neljä miljoonaa Suomen markkaa tappiota. Konsernin tilinpäätöksen ennakkotiedoista ja kotimaan toimintojen alustavasta budjetista ilmenee, että 2001 ensimmäisen vuosineljänneksen (Q1) ennusteen mukaan konsernin liikevaihto olisi 131 miljoonaa Suomen markkaa ja tappioksi noin 26,8 miljoonaa Suomen markkaa. Jippii GmbH:n osalta Q1 liikevaihdoksi oli arvioitu 20 miljoonaa Suomen markkaa, kuluiksi 44 miljoonaa Suomen markkaa ja tappioksi noin 23,8 miljoonaa markkaa. Konsernibudjetin nimellä kulkevan tulosenennusteen (Y 21) mukaan konsernin liikevaihtoennuste vuodelle 2001 oli ollut 750 miljoonaa Suomen markkaa ja tilikauden tulos noin 86 miljoonaa markkaa. Jippii GmbH:n osalta tulosenennusteessa arvioitiin tuloksen olevan noin viis miljoonaa Suomen markkaa positiivinen, vaikka vuoden kolmen ensimmäistä neljännestä olikin ennustettu tappiollisiksi. Hallituksen kokouksessa 9.5.2001 (S 230) oli esitelty vuoden 2001 Q1:n alustavia liikevaihto- ja tuloslukuja.

Helsingin Pörssin kurinpitolautakunta on päätöksessään (S 349) kiinnittänyt huomiota yhtiön laskenta- ja seurantajärjestelmien puutteellisuuteen. Päätös on koskenut aikaa 15.5.-15.8.2001 ja kurinpitolautakunta on katsonut, että yhtiöllä oli viimeistään 1.7.2001 sellainen tieto erityisesti Jippii GmbH:n liittyvistä ongelmista, että tiedotteissa 15.5. ja 23.5.2001 annetut tiedot eivät olleet kaikilta osiltaan oikeita. Kurinpitolautakunnan päätös ei koske aikaa ennen 15.5.2001 eikä siten tiedotetta 28.2.2001.

Budjetointi voidaan määritellä liiketaloudelliseksi laskentatoimeksi, joka avustaa taloudellista valvontaa asettamalla ennakkoon tietyt talousluvut. Kysymys on siten talousarviosta. Se, kuinka täsmällinen tällainen arvio talouden kehitymisestä esimerkiksi seuraavan kalenterivuoden tai tilikauden osalta voi olla, riippuu osittain kunkin yrityksen toimialasta, sen

omista toimista ja osittain sellaisista seikoista, joihin se ei ole voinut kohtuudella varautua eikä vaikuttaa. Tässä asiassa yhtiö on ollut voimakkaasti sekä Suomessa että ulkomailla laajentuva it-alan kasvuyritys, jossa liiketoimintojen kasvuprosentit ovat olleet huomattavan korkeat ja vaihdelleet eri liiketoiminta-alojen ja konserniin kuuluvien yhtiöiden kesken tilikauden aikana. Näissä olosuhteissa tarkan budjetin laatiminen ja sen seuraaminen on ollut erittäin haastava tehtävä. Tämä tehtävä on edellyttänyt, että yhtiö on riittävästi huolehtinut talousosastonsa henkilöstön määrästä ja sen ammattitaidosta.

Hovioikeus katsoo, että edellä lausuttu ja yhtiön budjetoinnista esitetty selvitys huomioon ottaen yhtiön budjetin laatimista ja sisältöä voidaan pitää tavanomaisena. Yhtiöllä on ollut asiantunteva ja määrällisesti riittävä taloushallinto. Syyttäjä ei ole näyttänyt, että yhtiössä olisi laiminlyöty budjetointi ja sen seuraaminen ja että tämän seurauksena yhtiön taloudellisen tilan seuraaminen olisi vaikeutunut tai että tällä olisi ollut merkitystä tiedotteiden 15.5. tai 23.5.2001 osalta.

5.7. Osavuositarkastus 15.5.2001

5.7.1. Tuloksen parantaminen

Yhtiön osavuositarkastuksessa 15.5.2001 tammi-maaliskuulta 2001 on kerrottu, että konsernin liikevaihto oli ollut 21,7 miljoonaa euroa, jossa kasvua oli 266 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon. Liikevaihto vuoden 2000 viimeiseen neljännekseen verrattuna oli kasvanut 65 prosenttia. Liikevaihdosta 43 prosenttia oli tullut Suomen ulkopuolelta. Jippii Club -mobiiliportaalin liikevaihto oli 3,2 miljoonaa euroa ja kasvuprosentti 309. Yhtiö arvioi koko vuoden liikevaihdoksi 118 miljoonaa euroa ja tulokseksi noin 6 miljoonaa euroa. Yhtiö on ilmoittanut rahoitusasemansa olleen katsauskauden lopussa tyydyttävän. Taseen loppusumma kauden päättyessä oli 82,4 miljoonaa euroa ja omavaraisuusaste 39,2 prosenttia. Yhtiöllä oli korollista velkaa 21,2 miljoonaa euroa, josta pitkäaikaista velkaa oli 2,5 miljoonaa euroa. Konsernin rahat ja pankkisaamiset katsauskauden päättyessä olivat 4,7 miljoonaa euroa.

Yhtiö on kasvu- ja kehitysnäkymiään selostaessaan osavuositarkastuksessa kertonut, että konsernin kasvu oli vahvempi kuin koskaan aiemmin ja se oli ylittänyt kaikki muut alan eurooppalaiset toimijat. Kasvun odotettiin jatkuvan vahvana koko tilikauden, minkä ansiosta konsernin johto säilytti arvionsa 118 miljoonan euron (700 miljoonan Suomen markan) liikevaihdosta sekä noin kuuden miljoonan euron (35 miljoonan Suomen markan) nettotuloksesta vuositasolla ennallaan.

Saksan osalta on maakohtaisessa osiossa todettu liikevaihdon olleen noin 4,6 miljoonaa euroa, joka on ollut 21,7 prosenttia konsernin liikevaihdosta. Gigabellin liiketoimintojen haltuunoton ja integroinnin konsernin muuhun toimintaa on ilmoitettu edistyneen suunnitelmien mukaisesti siten, että integraation odotettiin olevan loppuun viety vuoden 2001 toisen neljänneksen aikana. Integraatioprosessin yhteydessä Jippii GmbH:ssa tultiin ottamaan käyttöön konsernin omat tietojärjestelmät, joiden ansiosta liiketoiminnan tehokkuutta pystyttiin merkittävästi tehostamaan.

Katsauskauden aikana oli jatkettu Gigabellin aikaisen runkoverkon korvaamista yhtiön kansainvälisellä runkoverkolla, joka saatiin valmiiksi toisen neljänneksen kuluessa. Oman runkoverkon ansiosta Jippii GmbH pystyisi tarjoamaan Saksan markkinoilla kilpailukykyisiä ja edistyskellisiä yhtiön kehittämia tuotteita ja lisäämään kustannustehokkuutta.

Frankfurt, jossa konsernin Saksan toiminnat sijaitsivat, oli Lontoon ohella Euroopan carrier sales -liiketoimintojen solmukohta. Jippii GmbH oli tammikuussa 2001 solminut carrier sales -sopimuksen Global Telecom GmbH:n kanssa, joka oli etukäteen maksettujen prepaid-puhelinkorttien markkinajohtaja Saksassa. Sopimuksen arvo oli 7 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi konserni oli solminut katsauskaudella neljä muuta carrier sales -sopimusta ja se odotti tämän liiketoiminnan lisääntyvän merkittävästi sen jälkeen, kun oma runkoverkko oli saatu kokonaisuudessaan käyttöön.

Näiden toimenpiteiden myötä Saksan liiketoimintojen odotettiin kääntyvän voitolliseksi vuoden 2001 kolmannella vuosineljänneksellä. Osavuosikatsauksessa on Iso-Britannian, Espanjan ja Sveitsin tytäryhtiöiden kannattavuudesta ja kasvuodotuksista kerrottu samansuuntaisesti.

Jippii GmbH:n raporttipaketissa (financial reporting package) 31.3.2001 loppuvalta Q1:ltä on todettu liikevaihdon olleen noin 7,7 miljoonaa Saksan markkaa, liiketoiminnan muiden tuottojen noin 1,4 miljoonaa Saksan markkaa, verkkokulujen noin 2,2 miljoonaa Saksan markkaa, kulujen yhteismäärän noin 9,1 miljoonaa Saksan markkaa ja tuloksen olevan noin 1,4 miljoonaa Saksan markkaa tappiolla.

Hallituksen kokouksessa 6.2.2001 on esitelty konsernin tilinpäätöksen ennakkotiedot, joiden mukaan konsernin tulos tuli alustavien lukujen perusteella jäämään enintään 10 miljoonaa Suomen markkaa tappiolliseksi vastaten aiempaa ennustetta ja yhtiön markkinoille antamaa informaatiota. Ulkomaan toimintojen osalta on kerrottu, että liikevaihtotavoite olisi noin 300 miljoonaa Suomen markkaa tuloksen ollessa noin 30 miljoonaa Suomen markkaa tuloksen jäädessä noin 4 miljoonaa Suomen markkaa tappiolla. Tilanteen rahoitustilanteen osalta on todettu olevan korjaantumassa, minkä lisäksi Jippii GmbH:n tilillä leasing-rahoituksen vakuutena olleiden 20 miljoonan Suomen markan vapauttamisesta liiketoiminnan rahoituksen päätettiin selvittää. Konsernin lisärahoituksen tarpeeksi on todettu noin 20 miljoonaa Suomen markkaa, kun otettiin huomioon Jippii GmbH:n vakuustalletus ja Auratum Oy:ltä otettu 10 miljoonan Suomen markan määräinen laina. Rahoitusasemaa helpottavaksi oli todettu Puhelin Oy Telekarelian osakkeiden kauppa, jonka clearing oli lykätty 14.2.2001 saakka. Jippii GmbH:n tuloksen on oletettu olevan vuoden 2001 ensimmäisten kuukausien aikana tappiollista. Lehti oli esitellyt raporttinsa 20.1.2001 Saksan tilanteesta. Raportissa oli todettu liikevaihdon tuloksen olevan noin 1,5 miljoonaa Saksan markkaa ja kulujen noin 3,8 miljoonaa Saksan markkaa ja että Jippii GmbH:n toiminta edellytti jatkuvaa Suomen panostusta. Raportissa oli myös todettu Gigabellin integraation edistyminen, asiakaskasvu sekä uusien tuotteiden markkinoinnin tuloksista.

Hallituksen kokouksessa 15.2.2001 on käsitelty Supertel Oy:n ja WebLeicester Limited:in hankintoja. Supertel Oy:n osalta päätettiin tarjota sen osakkeenomistajille yhtiön osakkeiden merkintäoikeutta hintaa 3,40 euroa osakkeelta. WebLeicester Limited:n kokonaiskauppahinnan 140.000 puntaa maksusta on sovittu maksettavaksi ensimmäinen erä 60.000 puntaa yhtiön uusina osakkeina hintaan 4,50 euroa osakkeelta. Kauppahinnan jälkimmäisen erän osalta on sovittu, että päätös sen maksutavasta tehdään myöhemmin ja tuolloin, jos yhtiön osakkeita käytetään maksuna, niiden arvo on vähintään 4 euroa.

Hallituksen kokouksessa 28.2.2001 on hyväksytty yhtiön ja konsernin tilinpäätökset ja toimintakertomukset sekä käsitelty luonnosta pörssitiedotteeksi.

Hallituksen kokouksessa 7.3.2001 on käsitelty 28.2.2001 hyväksytty konsernin tilinpäätös vuodelta 2000. Kokouksessa on todettu, että asetettu liikevaihtotavoite oli saavutettu liikevaihdon noustua yli 200 miljoonan Suomeksi markan, tulos oli 127.000 Suomen markkaa voitollinen ja se ylitti asetetut tavoitteet muodostuen jonkin verran paremmaksi kuin mitä alustavia ennakkotietoja käsiteltäessä 6.2.2001 oli odotettu. Edelleen oli todettu lähinnä Gigabellin kaupasta johtunut konsernin likviditeetin tiukkuuden jatkuminen ja hallituksen kokouksessa 6.2.2001 jo esillä ollut Jippii GmbH:n tilillä olevat leasing-rahoituksen vakuutena olevat noin 20 miljoonaa Suomen markkaa, mikä vaikutti olennaisesti konsernin likviditeettitilanteeseen. Konsernin ostovelkojen määräksi on todettu noin 15 miljoonaa Suomen markkaa ja erääntymättömien velkojen määräksi noin 3 miljoonaa Suomen markkaa. Erääntyneistä noin 4,5 miljoonaa Suomen markkaa oli erääntynyt tammikuussa 2001 ja 8 miljoonaa Suomen markkaa helmikuussa 2001. Konsernilla oli ollut myyntisaamisia noin 16,5 miljoonaa Suomen markkaa, minkä lisäksi konsernilla oli Vodafonelta noin 2,4 miljoonan Suomen markan saatava ja DTAG:n tulisi palauttaa konsernille seuraavien viikkojen aikana 2,7 miljoonaa Suomen markkaa liikaa maksettuja ennakoita. Konsernin välittömäksi lisärahan tarpeeksi on todettu vähintään 20 miljoonaa Suomen markkaa. Kassavirran on todettu kääntyvän rahoitusbudjetin mukaan positiiviseksi Q2/2001.

Hallituksen kokouksessa 15.3.2001 on päätetty Helsingin Samtele Oy:n osakkeiden kauppa. Kauppahinnan maksuksi suunnattavien yhtiön uusien osakkeiden merkintähinnaksi oli sovittu yhtiön osakkeen keskikurssi Helsingin Pörssissä viikolla 10. Keskikurssi on ollut 2,90 euroa.

Hallituksen kokouksessa 22.3.2001 ei ole käsitelty tuloksen parantamisen kannalta merkityksellisiä asioita.

Hallituksen kokouksessa 11.4.2001 on käsitelty alkuvuoden 2001 alustavia tietoja. Konsernin voimakkaan laajenemisen ja kansainvälistymisen johdosta nykyisen seuranta-, laskutus ja raportointijärjestelmän on todettu olleen riittämätön, minkä vuoksi päätettiin ryhtyä valmistelemaan tehokkaampia järjestelmiä. Konsernin tammi/helmikuun liikevaihdon on todettu käytettävissä olleiden tietojen mukaan olleen noin 76,7 miljoonaa Suomen markkaa vastaten budjetoitua liikevaihtoa. Tarkat liikevaihto- ja kannattavuusluvut olivat puuttuneet. Konsernin likviditeetin on todettu olevan edelleen erittäin tiukan lähinnä Gigabellin liiketoimintojen oston ja

ostettujen toimintojen järjestämisen vuoksi. Konsernilla oli ollut erääntyneitä saamisia noin 11,5 miljoonaa Suomen markkaa. Neuvottelut lisärahoituksesta eivät olleet toistaiseksi johtaneet tulokseen. Konsernin välittömäksi lisärahan tarpeeksi on todettu vähintään 20-30 miljoonaa Suomen markkaa. Edelleen on todettu, että konsernin kassavirta tulee kääntymään rahoitusbudjetin mukaan positiiviseksi toisella vuosineljänneksellä eikä perusteita kyseisen rahoitusbudjetin muuttamiseen edelleenkään ollut. Konsernin kasvutavoitteisiin tiukalla likviditeetillä ei ollut olennaista vaikutusta mutta Saksan toiminnat edellyttivät voimakasta rahoituspanosta. Likviditeettihallinnon suunnittelemiseen ja sen tehostamiseen yhtiöön oli palkattu laajan rahoitusalan kokemuksen omaava Jarkko Kivisilta. Gigabellilta ostettujen toimintojen haltuunoton ja toimintojen järjestämisen raportointi todettiin puutteelliseksi ja hallitus edellytti, että sille toimitetaan 4.5.2001 mennessä kirjallinen selvitys haltuunottotilanteesta.

Hallituksen kokouksessa 9.5.2001 on käsitelty vuoden 2001 ensimmäisen neljänneksen ennustetta. Hallitus on todennut, että liikevaihdon osalta toteutunee luvut vastasivat tarkoin budjetoitua, mutta kannattavuus oli ollut hiukan huonompi kuin mitä oli budjetoitu. Pankkien ja rahoitusyhtiöiden asennoitumisessa yhtiön rahoituksen todettiin olevan merkittäviä eroja ja että rahoitusmarkkinoilla odotettiin pääsääntöisesti yhtiön Q1:n osavuosikatsausta, jonka jälkeen asennoitumiseen oli odotettavissa lisäselvyyttä. Konsernin likviditeetin todettiin olevan edelleen tyydyttävä mutta tiukka. Konsernin kassavirran todettiin kääntyvän rahoitusbudjetin mukaan positiiviseksi toisella vuosineljänneksellä. Edelleen on todettu, että yhtiö julkaisee osavuosikatsauksen 15.5.2001 ja että siinä oli tärkeää korostaa yhtiön liikevaihdon kasvua sekä kansainvälistymistä. Hallitukselle on myös esitelty Lehden selvitys 7.5.2001 Gigabellin liiketoimintojen haltuunotosta sekä Joensuun esitys KPNQwest IRU-sopimustilanteesta.

5.7.2. Henkilötodistelu

Linnan kertomuksesta ilmenee, että hänen työtehtäviinsä oli kuulunut konserniraportointi ja tilinpäätös. Hänen johdolla toimineeseen talousosastoon oli kuulunut 13-15 henkilöä. Osasto oli hallinnoinut konsernin likviditeettiä, valmistellut budjettia ja kerännyt tietoja liiketoimintavastaavilta. Likviditeetistä ja taloudesta oli raportoitu hallitukselle kuukausittain ja Jorylle tarvittaessa. Tärkeimpiä asioita oli raportoitu suoraan Johannesdahlille ja Kuokkaselle. Saksassa oli ollut iso talousosasto ja osaava talousjohtaja Stöcklin. Saksassa oli noudatettu Suomesta poikkeavasti kirjauksissa kassaperustetta, minkä vuoksi Saksasta tulleiden raporttien selvittely oli ollut aikaa vievää. Sinänsä Jippii GmbH:n noudattamalla kirjauserusteilla ei ollut ollut merkitystä konsernille, koska kirjaukset oli oikaistu Suomessa. Oikaisuja ei ollut viety takaisin tytäryhtiön kirjanpitoon. Ensimmäisen raportointipaketin tultua yhtiössä oli jouduttu selvittämään epäselviä asioita ja virheitä. Linnan sähköpostista 4.5.2001 (S 228) ilmenevät muutokset olivat johtuneet Saksan ja Suomen kirjanpitoperiaatteiden eroista. Koska Saksassa oli noudatettu kassaperustetta, ei vielä budjetin käsittelyn yhteydessä 6.2.2001 hallituksen kokouksessa ollut tietoa Saksan todellisesta, konserniin yhdisteltävästä suoritusperusteisesta tuloksesta, minkä vuoksi se oli jouduttu karkeasti arvioimaan. Tulokseen oli jouduttu tekemään varauksia, mutta asioita ei

ollut piiloteltu. Likviditeetti oli ollut heikko laskutusongelmien, DTAG-ennakkomaksujen ja uudelleenjärjestelyjen vuoksi, mutta kaikki palkat, viranomaismaksut ja muut maksut oli suoritettu ajallaan eikä maksuja ollut jäänyt keväällä 2001 maksamatta. Auratum Oy sekä Tietoklusteri Oy olivat rahoittaneet Jippii GmbH:ta. Saksan laskutusjärjestelmän ongelmien osalta Linna on kertonut, että yhtiön pyrkimyksenä oli ollut saavuttaa sama järjestelmä koko konsernissa. Saksassa tietoa asiakkaista oli mennyt henkilöstön mukana, mutta ongelmien ratkaisu oli edennyt. Linna oli käynyt Saksassa ja haastatellut Stöckliniä ja Sundströmiä. Kassavirta oli ollut negatiivinen vaikka suoritusperusteinen kannattavuus oli ollut hyvä. Toukokuun 2001 raportointipaketit Saksasta eivät olleet olleet kunnossa ja niistä oli puuttunut tuloja, minkä lisäksi kuluja oli merkitty kahteen kertaan. Tulosta ei ollut vääristelty, koska muu tulokseen liittyvä aineisto ei ollut ollut tuolloin tiedossa. Sähköpostistaan 10.5.2001 (S 273) Linna on todennut, että se oli liittynyt raportointipakettiin ja luvut olivat olleet hivenen parempia kuin mitä oli odotettu. Hän oli halunnut, että raportin lukuja osavuositulokseen Q1/2001 huononnettiin 500.000 Saksan markkaa sen vuoksi, että raportointipaketin esittämä tulos oli ollut hieman yläkanttiin ja tämä oli edellyttänyt arvionvaraisen vähennyksen tekemistä.

Bäckin kertomuksesta ilmenee, että hänellä ei ollut ollut mitään tekemistä Jippii GmbH:n kirjanpidon kanssa. Saksasta tulleet raportointipaketit olivat olleet yleensä puutteellisia ja hän oli joutunut pyytämään niihin täydennyksiä. Tämän jälkeen hän oli siirtänyt tiedot konsernilakanaan. Bäckillä ei ollut ollut tietoa yhtiön rahoitusjärjestelyistä tai yrityskaupoista kuin yleisellä tasolla eikä hän myöskään ollut tekemisissä budjetoinnin kanssa.

Järvisen kertomuksesta ilmenee, että yhtiöllä oli ollut tiukka likviditeetti maaliskuussa 2001, mikä ei kuitenkaan ollut ollut huolestuttavaa, koska uusia palveluja oli tullut koko ajan lisää ja käytettävissä olevat rahat olivat menneet kasvamiseen. Toukokuussa 2001 likviditeetti oli ollut parempi. Yhtiön hallituksessa oli käsitelty raportteja Jippii GmbH:sta ja yhtiön talousosasto oli informoinut hallitusta sen tilanteesta. Tiedot Jippii GmbH:sta tiedotteeseen olivat tulleet Lehdeltä. Tiedote 15.5.2001 oli toimitettu etukäteen hallituksen jäsenille ja se oli ollut tietoinen likviditeetistä sekä IRU-verkosta. Jippii GmbH:n tuloksen ennuste oli ollut karkea arvio eikä positiivinen tulos 9.5.2001 ollut yllättänyt, vaikka tulos oli ollut negatiivinen 6.2.2001. Saksan tilanne oli paljastunut vasta lomien jälkeen heinäkuussa 2001.

Peltolan kertomuksesta ilmenee, että hän oli saanut hallituksen kokouksessa 6.2.2001 kuulla, että Saksassa oli ollut ongelmia laskutusjärjestelmässä. Hän oli yhden päivän vierailullaan Saksassa saanut Stöckliniltä erilaisia raportteja, tiliotteita ja tuoteryhmälistauksia. Hän oli varsin pian päässyt selville siitä, ettei liikevaihtoa ollut kirjattu oikein. Tämän jälkeen oli käyty tuote tuotteelta läpi, missä oli kulu ja missä liikevaihto. Saksassa esitetty oli ollut väärin. Laskelma 21.2.2001 (S 86) oli tehty Peltolan Saksan käynnin tuloksena ja sen tarkoituksena oli osoittaa, miten kirjausten olisi tullut olla. Peltola ei ollut antanut määräyksiä lukujen muuttamisesta. Hän ei myöskään ollut osallistunut tiedotteen 15.5.2001 laatimiseen. Yhtiön kurssia ei oltu pyritty vääristämään vaan tavoitteena oli ollut antaa markkinoille oikea kuva yhtiöstä. Peltolan sähköpostiviesti 10.5.2001 (S

274) ja Linnan sähköpostiviesti 10.5.2001 (S 275) koskivat vain Suomen yhtiön liikevaihto- ja kulurivejä. Peltolan sähköpostiviestit 10.5.2001 (S 276) ja 14.5.2001 (S 277) olivat myös koskeneet Suomen liikevaihtoa. Lehden Saksan integraatiota koskeva raportti 7.5.2001 oli ollut esillä hallituksen kokouksessa 9.5.2001. Odotukset Saksan toimintojen kehittymisestä olivat olleet sellaiset, että ne kääntyisivät voitollisiksi Q3/2001 edellyttäen, että integraatio ja saneeraus saataisiin viedyksi loppuun. Tulevat säästöt ja myynnin lisäys kääntäisivät tuloksen voitolliseksi. Laskutusjärjestelmät olivat tyypillisesti yhtiön toimialalla vaikeita, mutta ongelmat saatiin ratkaistua. Tiedotteessa 15.5.2001 oli laskutusjärjestelmästä kerrottu oikein. Hallituksella oli ollut sille toimitetun aineiston perusteella perusteltu aihe olettaa, että IRU-verkko tulisi valmistumaan vuoden 2001 toisen neljänneksen aikana. Yksittäisiä kirjauksia ei ollut käsitelty yhtiön hallituksessa.

Kuokkasen kertomuksesta ilmenee, että hallitukselle oli tullut Lehden raportti 20.2.2001, joka oli sisältänyt pitkän listan Saksan ongelmista. Hallituksen kokouksessa 6.2.2001 Linna oli esitellyt alustavia lukuja. Gigabellia koskevassa haltuunottosuunnitelmassa oli kerrottu, että IRU-verkon tuottama säästö olisi ollut noin 7-8 miljoonaa Suomen markkaa kuukaudessa. Verkon odotettiin valmistuvan pian vuoden 2001 alussa. Vasta Lehden ja Iivanaisen raporttien jälkeen oli alkanut selvitä, että IRU-verkko ei valmistuisikaan ilmoitetussa ajassa. Hallituksen kokouksessa 7.3.2001 oli käsitelty tilinpäätöstä ja tulosta vaikka tilinpäätöstiedote oli annettu jo aikaisemmin. Tulos oli yllättäen osoittautunut paremmaksi kuin ennakkotiedoissa 6.2.2001 oli ilmoitettu. Yhtiön tiukka likviditeettitilanne oli johtunut siitä, että se oli tehnyt useita yrityskauppoja. Näiden integroimisen jälkeen yhtiöön kassavirta tulisi nousemaan merkittävästi positiiviseksi. Hallituksen kokouksessa 11.4.2001 oli todettu, että Gigabellin haltuunottoa koskeva raportointi oli ollut puutteellista. Kuokkanen oli tuolloin ottanut uudelleen operatiivisen toiminnan johtamisen itselleen. Hallituksen kokouksessa 9.5.2001 oli todettu, että sen tuli saada Q1:stä koskevat tarkastetut luvut. Syynä tähän oli ollut se, että hallitus oli halunnut olla huolellinen. Hallituksella ei ollut ollut mitään aihetta epäillä yhtiön talousosaston lukuja. Se oli ollut hyvin resursoitu osaavilla ihmisillä. Hallituksen tiedossa oli ollut se, että yhtiöllä oli paljon laskuttamatonta myyntiä ja että laskutusjärjestelmä alkaisi toimia. Pienikin viive laskutuksessa saattoi tarkoittaa 10 miljoonaa Suomen markkaa. Hallitus oli myös kiinnittänyt huomiota siihen, ettei yhtiön likviditeetti uudelleen huonontuisi.

Hahdon kertomuksesta ilmenee, että hän oli toiminut yhtiön hallituksessa ulkopuolisena asiantuntijana mutta ei ollut ollut tekemisissä yhtiön toimielinten kanssa eikä ollut saanut mitään tietoa hallituksen piiriin ulkopuolelta. Hänellä ei ollut ollut mitään aihetta epäillä hallituksen kokouksissa eri osa-alueiden asiantuntijoilta saamaansa tiedon luotettavuutta. Kokouksissa ei käsitelty yksittäisiä kirjauksia tai sopimusjärjestelyjen yksityiskohtia.

Roton kertomuksesta ilmenee, että hallituksen kokouksessa 6.2.2001 oli käsitelty rahoitustilannetta, laskutuksen viivästymistä, haltuunoton ongelmia ja IRU-verkon myöhästymistä. Hallituksen kokouksessa 7.3.2001 käsiteltäessä IRU-sopimusta oli todettu verkon valmistumisen viivästyneen

mutta sen tulisi valmistua 1.4.2001 mennessä. Saksan sisäinen tai kansainvälinen verkko ei ollut ollut ongelma toukokuussa 2001. Lehti oli sähköpostiviestissään 13.5.2001 (s 170) todennut, että verkko valmistuisi kahdessa viikossa. Samansisältöinen viesti oli tullut Joensuulle Van der Kuurilta. Hallituksen kokouksessa 11.4.2001 oli jälleen käsitelty Gigabellin haltuunottoa ja siihen liittyvää raportointia sekä IRU-verkon viivästymistä. Lehti oli raportissaan 7.5.2001 todennut runkoverkon olleen kesken, mutta Roto uskonut Saksan verkon valmistumiseen. Kokouksissa 7.3.2001, 11.4.2001 ja 9.5.2001 oli käsitelty yhtiön rahoitustilannetta ja sen oli todettu olleen tiukka. Asia oli rehellisesti tuotu esille ja ongelman ratkaisemiseksi oli tehty töitä.

Lehden kertomuksesta ilmenee, että hän 7.5.2001 laatinut raportin Linnan pyynnöstä. Hän oli kerännyt raporttiin tiedot verkosta ja integraatiosta ja Stöcklin oli tiedot talouspuolelta. Verkosta oli raportoitu vain Lehden vastuulla olleesta Saksan verkosta, jonka liittyminen kansainväliseen verkkoon oli edistynyt. Kansainvälinen yhteys oli valmistunut heinäkuun 2001 alussa, kun yhteys Frankfurtista oli saatu Tukholmaan. Tiedotteessa 15.5.2001 oli puhuttu eri maiden välisestä liikenteestä ja kansainväliset verkot Ring A ja B olivat valmistuneet. Jippii GmbH:n likviditeettitilanne oli ollut vakaa ja rahaa oli saatu tarvittaessa. Gigabellin integraatio oli saatu valmiiksi kesällä 2001. Laskutuksen viivästys oli vuonna 2001 ollut 1-2 kuukautta, mutta osin oli pysytty aikataulussa. Tammi-helmikuun 2001 laskutus oli tapahtunut toukokuussa 2001. DTAG:n kulut Q1:ltä oli kirjattu Jippii GmbH:n kirjanpitoon, mutta DTAG oli laskuttanut vasta toukokuussa ja silloinkin virheellisesti. Lehden sähköpostiviestien 10.5.2001 (S 235) ja 11.5.2001 (S 236) johdosta Sundström oli selvittänyt Jippii GmbH:n insolvenssitilannetta, jonka jälkeen yhtiö oli taannut Jippii GmbH:n maksukyvyyn.

Karilan kertomuksesta ilmenee, että yhtiön hallituksessa oli päätetty linjakysymykset ja vastattiin siitä, että hallinto oli asianmukaisesti järjestetty. Toimitusjohtaja oli tuonut asiat hallitukseen ja hallitus oli puolestaan antanut toimeksiantoja toimitusjohtajalle. Vastuita ei voinut lukea sähköpostiviesteistä ja ne olivat vain "kohinaa". Hallitus oli voinut luottaa sille annettuihin tietoihin ja yhtiön toimivaan johtoon. Koska yhtiön rahoitustilanne oli ollut välillä huolestuttava, oli rahoitusjohtajaksi nimitetty Kivelä. Hallituksessa oli lisäksi ollut rahoitusalaan tunteva ja yhtiön suurta rahoittajaa edustava Malin. Hallituksen saamat tiedot olivat perustuneet yhtiön kirjanpitoon eikä virheellisiä lukuja ollut tuotu hallitukseen. Hallituksessa ei ollut ollut keskustelua yhtiön pörssikurssista. Kansainvälinen IRU-verkko käsitti verkot Ring A ja B kun taas Saksan sisäinen verkko oli 155 megabitin suuruinen ja kulki Hampurista ja Frankfurtista muihin Saksan kaupunkeihin. Karila oli kuullut IRU-sopimuksen ongelmista ensimmäisen kerran 6.2.2001 ja hallitus oli pyytänyt selvitystä siihen, miksi verkko ei ollut ollut valmis. Hallitukselle oli selvitetty, että verkko olisi ollut valmis 1.4.2001. Iru-verkkoa oli käsitelty hallituksen kokouksessa 11.4.2001, jolloin hallitus oli vaatinut uuden selvityksen verkosta. Karila oli uskonut Lehden 7.5.2001 antamaan raporttiin siitä, että verkko valmistuisi kahden kuukauden kuluessa. Hallituksen kokouksessa 9.5.2001 oli todettu Gigabellin integraation olleen hyvässä vauhdissa ja laskutusjärjestelmien ongelmien selvittämisen edistyneen mutta aiheuttaneen paljon työtä.

Malinin kertomuksesta ilmenee, että yhtiön talousosasto oli ollut sen ajan muut vastaavat yhtiöt huomioon ottaen jopa ylimitoitettu. Talousosaston työntekijöillä oli ollut hyvä kokemus ja osa oli työskennellyt aikaisemmin tilintarkastustoimistossa. Hallitus ei evännyt talousosaston pyyntöjä koskien lisäresurssien saamista. Talousosasto oli voinut luottaa siihen, että rahoitus tarvittaessa aina järjestyi. Malin oli "istunut pääomistajan kassan päällä". Auratum Oy ei olisi päästänyt yhtiötä konkurssiin. Yhtiötä ei ollut ylilainoitettu mutta sen rahoitus oli tarkoituksellisesti pidetty tiukalla (laiha raha tekee paremmin työtä kuin lihava raha). Yhtiö ei ollut koskaan jättänyt mitään olennaista hoitamatta. Yhtiö oli budjetoitu Saksan toimintojen tappioksi Q1/2001 noin 24 miljoonaa Suomen markkaa ja tämä oli suunnitelman mukaista. Auratum Oy oli rahoittanut yhtiötä edelleen vuosina 2002-2004, jolloin likviditeettitilanne oli ollut yhtä tiukka mutta yhtiö oli silti kasvanut fantastisesti. Yhtiön kasvu ei ollut ollut sidoksissa likviditeettiin vaan ideaan ja siihen, että oli oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Jos yhtiöllä ei olisi ollut velkaa, se olisi toiminut tehottomasti. Yhtiön tulos ei ollut niinkään merkityksellinen vaan liikevaihdon ja asiakkuuksien kasvu. Markkinoille oli tiedotettu täysin yksiselitteisesti kansainvälisestä IRU-verkosta. Se oli 2,5 gigabitin Euroopan laajuinen kansainvälinen verkko. Saksan sisäinen verkko oli ollut 155 megabittia.

Neuvon kertomuksesta ilmenee, että tiedotteessa 15.5.2001 oli ollut kysymys samasta verkosta, josta yhtiö oli tiedottanut marraskuussa 2000 eli verkot Ring A ja B. Yhtiö ei ollut koskaan tiedottanut minkään maan sisäisistä verkoista. Saksan sisäinen verkko ei olisi voinut valmistua 6 viikossa eikä osavuositarkastuksessa ollut tästä kerrottu. Gigabellin kaupassa suurin yllätys olivat olleet DTAG:n liian suuret ennakkolaskut. Iivanaisen mukaan ennakkolaskuista ei ollut koskaan tulossa hyvitystä ja hän oli kirjannut DTAG:n laskut sellaisenaan kuluksi. Neuvon käsityksen mukaan ylilaskutusta oli 20-30 prosenttia.

Saikkosen kertomasta ilmenee, että PSS-Trade Oy oli 12.4.2001 myynyt osan yhtiön osakkeista. Peltola oli vastustanut myyntiä, koska hän uskoi yhtiön tulevaisuuteen. Huhtikuussa myytiin 75.000 osaketta, vaikka ostaja olisi ollut 100.000 osakkeelle. PSS-Trade Oy oli 15.8.2001 ostanut 50.000 yhtiön osaketta ja seuraavana päivänä vielä 100.000 osaketta lisää lähes yhdellä miljoonalla Suomen markalla.

Aholan kertomuksesta ilmenee, että Media Invest Oy oli 18.4.2001 ja 27.4.2002 myynyt yhtiön osakkeita sen vuoksi, että sillä oli ollut veroja maksettavana ja se oli tuolloin ostanut ison remontoitavan kiinteistön.

Kivisillan kertomuksesta ilmenee, että hänet palkattiin yhtiöön huhtikuussa 2001 kehittämään rahoitustilannetta ja likviditeettiä. Kivisilta oli ollut yllätynyt yhtiön kireästä rahoitustilanteesta, joka oli johtunut kovasta kasvuvauhdista ja huonosta johtamisesta. Rahaa oli käytetty enemmän kuin olisi pitänyt. Kaikki laskut oli kuitenkin saatu maksettua.

Hurstin kertomasta ilmenee, että IRU-verkon toimitusaika vaihtelee ja sen ongelmallisin vaihe on ns. "last mile", jossa kilpailija toimittaa yhteyden. Kilpailijan intressissä on vaikeuttaa toimitusta. Hursti ei ole osannut sanoa, oliko realistista odottaa verkon valmistuvan 30.6.2001 mennessä.

Kerosen kertomuksesta ilmenee, että kansainvälisen verkon valmistuminen ja Gigabellin aikaisen liikenteen siirtäminen sinne oli merkintynyt säästöjä. Ring A oli valmistunut mutta Ring B ei ollut valmistunut. Saksan sisäinen verkko oli ollut 155 megabittinen. Ring B tuki Saksan sisäistä verkkoa ja sitä voitiin hyödyntää sekä Saksan sisäisessä että kansainvälisessä verkossa. Ring B voitiin lukea Saksan verkkoksi.

Iivanaisen kertomuksesta ilmenee, että Jippii GmbH:n likviditeettiongelmat olivat olleet suuret. Hän oli tutkinut sen kirjanpitoa, tulosta ja tasetta, tulojaksotuksia, aktivointeja ja varauksia ja havainnut, että tulos oli ollut 7-9 miljoonaa Saksan markkaa negatiivinen. Koska tulos oli eronnut budjetista huomattavasti, hän oli raportoinut asiasta Lehdelle. Kirjauseruste oli ollut suoritusperusteinen ja kuluvaraukset ja aktivoinnit oli tehtävä suoritusperusteisesti. Laskuttamattoman liikevaihdon kirjaus ei ollut kassaperusteinen, vaan normaali tulojaksotus oli tullut tehdä. DTAG-kuluja ei ollut lainkaan kirjattu kaudelle Q1/2001 eikä niistä ollut tehty edes varauksia. Jos laskua ei ollut tullut, olisi ainakin kuluvaraus tullut tehdä. Lisäksi tdn-kulut ajalta 1-2/2001 olivat kokonaan puuttuneet kirjanpidosta. Niitä koskeva lasku oli lähetetty 13.7.2001 ja kirjattu 26.7.2001 tositteella 1479. Operaattoreiden Primus, Colt ja Sturm rapid -kulut olivat myös puuttuneet. Ostoja ei ollut kirjattu mutta sen sijaan tulosta parantavia kuluaktivointeja oli tehty. Iivanaisen sähköpostiviesti Zahlille, Lehdelle ja Linnalle 13.7.2001 (S 253) sisälsi selvityksen Jippii GmbH:n kulurakenteesta. Viestiin ei oltu reagoitu. Samanlainen tulosraportti oli mennyt Bäckille 16.7.2001. Lehti oli 17.7.2001 sähköpostiviestissä raportoinut yhtiölle Saksan tilanteesta perustuen Iivanaisen lukuihin. Tappion suuruudeksi oli ilmoitettu 8 miljoonaa Saksan markkaa ja koko vuoden tappio oli ollut haarukassa 13-14 miljoonaa Saksan markkaa. Mitään 7 miljoonan Saksan markan määräisiä laskuttamattomia saatavia ei ollut ollut. Asiaa oli käsitelty JIMBO:n kokouksessa 17.7.2001. Lisärahoituksen tarve oli ollut 3,25 miljoonaa Saksan markkaa. Kuokkanen oli kirjeessään 27.7.2001 Zahlille antanut vakuutuksen Jippii GmbH:n toiminnan turvaamisesta. Lehti oli lomalta palattuaan 3-4.8.2001 vaatinut 3-4 miljoonan Saksan markan tappion raportointia Suomeen. Liikevaihtoa oli nostettu 1,5 miljoonaa Saksan markkaa ja palkkoja aktivoitu ja poistoajoja muutettu.

Sahlbergin kertomuksesta ilmenee, että hän oli ollut rakentamassa Saksan sisäisiä yhteyksiä eli transmissio-puhelinyhteyksiä. Työaikaa oli alunperin varattu kaksi viikkoa, mutta lopulta työ oli kestänyt syyskuulle 2001. Pääasiallinen syy tähän oli ollut KPNQwestin kyvyttömyys saada yhteydet toimimaan sekä laitetiloihin liittyvät ongelmat.

Joensuun kertomuksesta ilmenee, että hallituksen kokouksessa 7.3.2001 hän oli antanut selvityksen IRU-verkosta. Kansainvälisen runkoverkon lisäksi oli ollut Saksan sisäisiä yhteyksiä. Kysymys oli eri verkkotasosta. IRU-sopimuksessa mainittu valmistumispäivä 1.4.2001 tarkoitti valmistumispäivää tilaajan kannalta. sillä, milloin yhteysväli oli valmistunut, tarkoitettiin toimittajan näkökulmaa. Sopimuksessa oli kysymys siitä päivästä, jolloin toimittajan velvoitteet olivat verkon laitteiden asennuksen ja liikenteen kytkemisen kannalta täytetty. Aikataulut olivat kokoajan perustuneet toimittajan antamiin aikatauluarvioihin.

Hallituksen kokouksessa 9.5.2001 oli tiedotettu se aikataulu, joka oli saatu KPNQwestiltä. Tiedotteessa 15.5.2001 oli ollut kysymys kansainvälisen runkoverkon valmistumisesta ja siihen liittyvistä tekijöistä, jotka olivat mahdollistaneet uudenlaisen rakenteen. Kokouksessa oli ollut puhetta kansainvälisestä runkoverkosta ja Ring A oli ollut selkeästi kansainvälinen yhteys ja näin myös ilmeisesti Ring B. "German access ring" tarkoitti verkon sitä osaa, jolla oli siirretty liikennettä Saksassa. Jippii GmbH:ssä oli otettu käyttöön uusi laskutusjärjestelmä, jossa oli ilmennyt tavanomaisia sopeuttamiseen liittyviä ongelmia. Ongelmat Gigabellin integroinnissa olivat myös olleet tyypillisiä kansainvälisessä integroinnissa ja ne olivat liittyneet tiedonsaantiin, tiedonkulkuun, raportoinnin varmistamiseen ja eri yksiköiden toimintojen valvontaan. Gigabellin juridinen haltuunotto ja integraatio oli kuitenkin jo alkukeväästä 2001 lähes valmis. Joensuun käytyä Saksassa hän oli uskonut, että IRU-verkko valmistuisi 30.6.2001 mennessä minkä hän oli myös kertonut yhtiön hallitukselle. IRU-sopimuksessa ollut maininta "target delivery date" oli tarkoittanut tavoiteltua toimitusaikaa.

5.7.3. Sähköpostiviestit

Lehti on sähköpostiviesteissään 20.1.2001 (S 223) ja 7.5.2001 (S 229) kertonut muun ohessa, että joulukuussa 2000 Jippii GmbH:n liiketoiminta oli ollut lähes 2,5 miljoonaa Saksan markkaa tappiollista ja liikevaihto Q1:ltä noin 6 miljoonaa Saksan markkaa. Sähköpostiviestissä 20.3.2001 Lehti on ilmoittanut teknisen puolen integraation menevän huonosti ja tämän vuoksi oli menetetty asiakkaita. Lehti on sähköpostiviestissään 10.5.2001 Linnalle, Kuokkaselle, Sundströmille ja Peltolalle todennut, että Stöcklinille oli jaksotuksiin perustuva kirjanpito täysin tuntematon käsite ja että Stöcklin väittää, että Saksassa olisi käytössä pelkästään kassapohjainen järjestelmä ja että GmbH:t käyttävät kassapohjaista järjestelmää. Lehden mukaan näytti siltä, että Stöcklin oli tehnyt kassapohjaiseen järjestelmään pohjautuvan tuloslaskelman ja lisännyt siihen laskuttamattomat tulot ottamatta lainkaan huomioon aikaisemmin tehtyjä jaksotuksia. Konsernituloksessa vuodelta 2000 oli huomioitu jaksotukset Saksankin osalta siten, että esimerkiksi puhelulaskutus marras- joulukuulta 2000 oli jo kertaalleen kirjattu vuodelle 2000. Toisaalta osa tulosta positiivisesti korjaavista eristä oli kokonaan huomioimatta, esimerkiksi DTAG:lle maksetut ylimääräiset etukäteismaksut ja liikevaihto suoraveloitusten osalta. Kulut oli kirjattu pääosin kassapohjaisesti lukuun ottamatta Linnan ohjeistamia jaksotuksia. Tästä johtuen Q1:n luvut olivat tuolla hetkellä enempi vähempi sekaisin.

Lehti on edelleen 11.5.2001 toimittanut Kuokkaselle Zahlin sähköpostiviestin Arto Helinille sisältäen Zahlin Jippii GmbH:n 9.5.2001 päivätyn kuukausikatsauksen johdosta tekemiä huomautuksia. Lehden kommentti on ollut "Et' sillei-tässä Kallen näkemys maailmasta...". Lehti on sähköpostiviestissä 4.5.2001 vastatessaan alla olevaan Linnan sähköpostiviestiin 4.5.2001 siinä mainitun lisäksi todennut, että Q1:n liikevaihdosta puuttui GT:n kuukausilaskutuksesta noin 250.000-300.000 Saksan markkaa, valintaisten yhteyksien maaliskuun laskutus noin 450.000 Saksan markkaa, koko vuosineljänneksen 0800- Freephone number laskutus noin 30.000 Saksan markkaa ja Primukselta laskutettu liikenne noin 45.000 Saksan markkaa.

Linna on sähköpostiviestissään 23.3.2001 (ns. "emergency call") kommentoidessaan Stöcklinin muun ohessa hänelle toimittaa sähköpostiviestiä 22.3.2001 todennut Saksan tilanteen olleen vaikean ja että Saksan toimintoihin oli käytetty yli 70 miljoonaa Suomen markkaa ja seuraavalla viikolla tarvittiin taas 3 miljoonaa Suomen markkaa. Samana päivänä Lehti on sähköpostiviestissään Johannesdahlille ja Kuokkaselle kertonut yhtiön tiukasta taloudellisesta tilanteesta. Yhtiön rahantarve kahdelle seuraavalle viikolle oli ilman ulkomaan yhtiöitä noin 25-30 miljoonaa Suomen markkaa, josta noin 22 miljoonaa Suomen markkaa oli Soneran osuus. Saksaan oi siirrettävä noin kolme miljoonaa Suomen markkaa. Ongelmana oli se, että yhtiöllä oli paljon liikevaihtoa mutta vähän kassavirtaa. Linna ei ollut uskonut, että yhtiö tulisi saavuttamaan liikevaihdon tai kannattavuuden osalta Q2 budjetin tavoitteet, tuskin edes koko vuonna 2001. Linnan sähköpostiviesti on ollut kommentti Kuusiston saman päivän sähköpostiviestiin, jossa edellä kerrotut luvut oli mainittu, minkä lisäksi siinä oli todettu saatavien määrän tuona päivänä olleen 17,6 miljoonaa Suomen markkaa, joista oli erääntynyt 13,2 miljoonaa Suomen markkaa. Laskuja ei ollut viitesirtojen ongelmien takia voitu toimittaa asiakkaille noin 1,9 miljoonan Suomen markan arvosta.

Linna on edelleen sähköpostiviestissään 4.5.2001 selostanut Johannesdahlille, Kuokkaselle, Lehdelle ja Järviselle (kopio Bäckille) Saksan Q1 lukuja. Q1 raportin mukaan Saksan toimintojen tappio oli ensimmäiseltä vuosineljännekseltä 5,4 miljoonaa Saksan markkaa. Linnan mukaan Saksan taloussofta oli kuitenkin surkeaa, jopa vaarallista sisältäen muun ohessa tuloslaskelmassa vuoden 2000 lopulliset luvut, joten mikään luku tuloslaskelmassa ei pitänyt paikkaansa, leasingmaksujen ennakkomaksut oli kirjattu suoraan kuluina eikä jaksotettu koko leasingkaudelle, vuokratakuu oli kirjattu kuluksi vaikka sen olisi tullut olla taseessa tai taseen ulkopuolisena eränä eikä luvuissa ollut huomioitu Suomen kirjanpidon ja Saksan kirjanpitokäytännön eroja. Linnan arvio Saksan luvuista oli kuitenkin huomattavasti parempi kuin 4,5 miljoonaa Saksan markkaa tappioita. Tästä summasta oli vähennettävä väärin vuodelta 2000 kirjattu 0,6 miljoonaa Saksan markkaa, Saksan ja Suomen kirjanpitojen erona 1,5 miljoonaa Saksan markkaa, vuokratakuun oikaisuna 0,4 miljoonaa Saksan markkaa ja 0,3 miljoonaa Saksan markkaa erään virheellisen laskun johdosta. Näiden vähennysten jälkeen tuloksen tuli Linnan mukaan olla huonoimmillaan 1 miljoonaa Saksan markkaa tappiolla. Vastauksessaan edellä selostettuun Lehden 10.5.2001 sähköpostiviestiin Linna on 10.5.2001 näkemyksensä ilmoittanut, että aikataulusta johtuen oli parempi vain käyttää Stöcklinin laatimia lukuja, vaikka ne olivatkin ehkä hivenen positiivisempia kuin todellisuudessa. Linnan mukaan Saksan lukujen oikaiseminen alaspäin tulisi siirtämään niitä Q2:lle. Linna on toisessa sähköpostiviestissään 10.5.2001 Peltolalle, Kuokkaselle ja Bäckille koskien arviotaan Q1 kuluista kertonut tarkistaneensa yhtiön lukuja ja havainneensa niissä ainakin seuraavia vielä oikaisemattomia virheitä: leasingmaksut olivat olleet liian suuret, koska Leasetecin down payment oli kirjattu kuluksi eikä jaksotettu ja varastokirjanpito saattoi olla väärin, mikä oli aiheuttanut ostojen ja tuotannon kulujen huomattavan kasvun. Samansuuntaisesti Linna on sähköpostiviestissään 11.5.2001 Peltolalle, Kuokkaselle ja Bäckille todennut yhtiön tammikuun 2001 liikevaihtolistoissa olleen jaksotusvirheen ja helmikuun liikevaihdon olleen

liian suuren, johon syynä todennäköisesti oli se, että osa tammikuun liikevaihdosta oli kirjautunut helmikuulle.

Järvinen on sähköpostiviestissään 9.5.2001 Kuokkaselle aiheena "Osarin teksti Saksan osalta" luonnostellut seuraavaa: "Tilikauden ensimmäisen vuosineljänneksen aikana Saksan tytäryhtiön, Jippii GmbH, liiketoiminta kasvoi mm. käynnistetyin carrier sales -liiketoiminnan ansiosta yli 40 % samaan aikaan kulut ovat laskeneet yli 40 %. Yhtiön haltuunotto ja integrointi Jippii Group Oyj:n muuhun toimintaan on edistynyt suunnitelmien mukaisesti siten, että integraatio saadaan aikaisemmin julkistetun suunnitelman mukaisesti läpivietyä eri osa-alueiltaan toisen vuosineljänneksen loppuun mennessä. Integraatioprosessin yhteydessä Jippii GmbH:ssa on otettu käyttöön Jippii Group Oyj:n kehittämät automatisoidut järjestelmät, joiden ansiosta yhtiön liiketoimintaa on pystytty tehostamaan merkittävästi. Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana on myöskin jatkunut jo edellisellä vuosineljänneksellä käynnistetty runkoverkon uudistaminen jonka tavoitteena on korjata Gigabellin aikainen runkoverkko Jippii Group Oyj:n kansainvälisellä runkoverkolla. Jippii Group Oyj:n oman runkoverkon ansiosta Saksan tytäryhtiö pystyy tarjoamaan Saksan markkinoilla kilpailukykyisiä ja edistyksellisiä Jippii Group Oyj:n kehittämiä tuotteita ja toisaalta saavuttamaan merkittävän kilpailuedun kustannustehokkuuden ansiosta." Järvinen on 11.5.2001 lähettänyt yhtiön osavuositarkastuksen luonnoksen "Osarin versio 11.45" Johannesdahlille, Kuokkaselle ja Rotolle.

Hovioikeus toteaa tässä yhteydessä, että osavuositarkastuksesta oli tätä ennen laadittu versio 10.5.2001 klo 15 ja Järvisen luonnoksen jälkeen versio 11.5.2001 klo 16. Eri versioiden välillä ei ole oleellisia eroja. Jippii GmbH:n osalta keskeinen viesti on ollut Gigabellin integroinnin edistyminen, IRU-verkon rakentaminen ja carrier sales -liiketoiminnan kasvu, joiden toimenpiteiden myötä Saksan toimintojen odotettiin kääntyvän voitolliseksi kolmannella vuosineljänneksellä. Viesti on sama lopullisessa osavuositarkastuksessa 15.5.2001.

Peltola on sähköpostiviestissään 10.5.2001 Linnalle, Bäckille ja Kuokkaselle pyytänyt saada nähtäväkseen yhtiön konsernilakanan voidakseen katsoa, missä mentiin ja varmistaakseen "ulkopuolisena", että kaikki näyttäisi suhteellisen järkevältä. Sähköpostiviestissään 14.5.2001 Kuokkaselle ja Johannesdahlille koskien osavuositarkastusta Peltola on esittänyt muutamia tekstimuutoksia lähes lopulliseen versioon, jossa luvut olivat jo olleet mukana.

5.7.4. Näytön arviointi ja johtopäätökset

Hovioikeus viittaa näytön kokonaisarviointista edellä lausuttuun ja toteaa, että keskeistä osavuositarkastuksessa 15.5.2001 nyt kysymyksessä olevilta osiltaan on ollut esittää konsernin liikevaihto ja tulos tammi-maaliskuulta 2001, selvitys IRU-verkon valmistumisesta, Gigabellin integraatiosta sekä yhtiön tulevaisuudennäkymät.

Syyttäjä on liikevaihdon ja tuloksen osalta korostanut sitä, että Jippii GmbH:n toiminta oli ollut koko ajan tappiollista ja että pääosin tästä johtuen yhtiön likviditeettitilanne oli ollut huono. Syyttäjän mukaan

vastaajilla oli ollut tarve ja tarkoitus konsolidoinnissa vääristää Jippii GmbH:n tulosta paremmaksi sen mahdollistamiseksi, että yhtiön osakkeen kurssi pysyisi korkealla ja näin manipuloitua kurssia voitaisiin käyttää sekä vastaajien omissa osakekaupoissa että yhtiön käyttäessä omia osakkeitaan muita yrityksiä hankkiessaan.

Vastaajat eivät sinänsä ole kiistäneet Jippii GmbH:n toiminnan tappiollisuutta tai yhtiön likviditeettiaseman tiukkuutta. Vastaajien mukaan näillä seikoilla ei kuitenkaan ole merkitystä asiassa. Vastaajien mukaan jo vuoden 2001 budjetissa oli Jippii GmbH:n vuoden 2001 ensimmäisen vuosineljänneksen tulokseksi ennustettu tappiota enimmillään noin 23 miljoonaa Suomen markkaa. Jippii GmbH:n toiminnan tappiollisuutta ja yhtiön likviditeettiongelmaa oli laajasti ja avoimesti käsitelty yhtiön hallituksessa ja sen muissa toimitelmissä ennen osavuosikatsauksen julkistamista ja ne olivat hyvin tunnettuja myös laajemmalti yhtiön piirissä ja sen ulkopuolellakin. Jippii GmbH:n toiminnan tappiollisuus ja yhtiön likviditeettivaikkeudet olivat tyypillisiä ja odotusten mukaisia yhtiön toimialalla. Vastaajat ovat myös todenneet, että heillä oli ollut perusteltu aihe uskoa Saksan toimintojen kääntyvän positiivisiksi vuoden 2001 aikana ja että tiukasta likviditeettitilanteesta huolimatta yhtiö oli kyennyt hoitamaan kaikki velvoitteensa. Vastaajat ovat myös todenneet, että yhtiön päärahoittaja oli sitoutunut rahoittamaan yhtiötä eikä olisi päästänyt sitä konkurssiin. Vastaajat ovat konsolidoinnin osalta edelleen todenneet, että Jippii GmbH:n talousraporteissa ja Saksassa tarkastetuissa talousluvuissa oli ollut puutteita, virheitä ja väärä kirjauksia, muun ohessa kassaperusteisia kirjauksia. Tämän vuoksi konsolidoinnissa näitä lukuja oli muutettava vastaamaan Suomen kirjanpitolaian määräyksiä.

Hovioikeus katsoo sekä kirjallisten todisteiden että henkilötodistelun osoittavan sen, että Saksan ja Suomen kirjanpitosäännökset ja kirjaustavat ovat poikenneet toisistaan. Jippii GmbH:ssa oli ollut esimerkiksi käytössä kassaperusteinen kirjaamistapa, joka sekä sisällöltään että vaikutukseltaan poikkeaa oleellisesti Suomen kirjanpitolaian suoritusperiaatteesta. Hovioikeus ei vastoin kaikkea muuta todistelua pidä Iivanaisen kertomaa tältä osin luotettavana. Edelleen hovioikeus katsoo näytetyksi, että ulkomaisen tytäryhtiön liikevaihdon ja tuloksen konsolidointi konsernin osavuosikatsaukseen on välttämättä edellyttänyt Jippii GmbH:n talouslukujen sopeuttamista vastaamaan Suomen kirjanpitolaian määräyksiä. Tämä on koskenut erityisesti liikevaihtoa ja kuluja. Kysymys on osittain myös puhtaasti kirjanpidollisista periaatteista kuten esimerkiksi siitä, olisiko DTAG:n ennakkomaksut tammi- ja helmikuulta 2001 tullut kirjata varauksina Jippii GmbH:n kirjanpitoon ja näkyä kuluerinä sen kirjanpidosta vaikka DTAG ei ollut vielä tuolloin toimittanut laskuja näiltä kuukausilta. Hovioikeus toteaa tästä sen, että ennakkomaksujen kirjaustapa ja kirjausajankohta eivät ole tahallisen rikoksen toteennäyttämisen kannalta merkityksellisiä seikkoja siinäkin tapauksessa, että jälkikäteen voitaisiin riidattomasti todeta yhtiön noudattama kirjaustapa virheelliseksi. Syyttäjän olisi näytettävä virheellisen kirjaustavan ja väärän kirjausajankohdan lisäksi toteen se syytteen lähtökohta, että vastaajat olivat tienneet tästä, sitä tarkoittaneet ja heillä oli tarkoitus näillä väärillä ja virheellisillä kirjauksilla hankkia itselleen hyötyä.

Yhteenvetona hovioikeus toteaa, etteivät vastaajat ole salanneet tai antaneet

vääriä tietoja Jippii GmbH:n tappiollisesta toiminnasta. Tästä osittain johtuvalla yhtiön likviditeettitilanteen ajoittaisella tiukkuudella ei ole merkitystä harkittaessa vastaajien menettelyä. Hovioikeus katsoo yhtiön antaneen osavuosikatsauksessa tältä osin oikeat ja totuudenmukaiset tiedot.

Gigabellin integroinnista esitetty näyttö on tuonut esiin sekä ongelmia että edistymistä ja ongelmien ratkaisuja. Näyttö osoittaa, että integrointi ei ole sujunut siinä aikataulussa ja sillä tavoin, kuin yhtiössä on alun perin suunniteltu ja sittemmin edellytetty, mutta Saksan toimintaympäristöstä esiin tuodut, osittain odottamattomat ongelmat huomioon ottaen, integroinnin voidaan katsoa edenneen siten kuin yhtiö siitä on tiedotteessaan 15.5.2001 kertonut. Tiedotteen mukaan kysymys oli suunnitelmien mukaisesta edistymisestä ja tähän perustuvasta odotuksesta. Vastaajat ovat voineet perustellusti heillä aikaisemmista yhtiön integroiduista ulkomaisista yrityksistä saamansa tiedon ja kokemuksen perusteella odottaa, että myös Gigabellin integrointi tulisi onnistumaan viimeistään toisen vuosineljänneksen 2001 aikana.

IRU-verkon osalta syyttäjä on korostanut sitä, että Saksan runkoverkko on ollut osa yhtiön kansainvälistä verkkoa, ja että yhtiö oli tiedottanut myös Saksan verkon valmistuvan toisen vuosineljänneksen 2001 aikana vaikka rakentaminen oli ollut keskeneräistä. Koko runkoverkon valmistumiseen perustuneet ennusteet olivat siten perusteettomia eikä liiketoiminnan lisääntymistä tätä kautta ollut odotettavissa.

Vastaajat ovat katsoet, että yhtiön kansainvälinen verkko oli eri asia kuin Saksan sisäinen verkko, ja että yhtiö oli osavuosikatsauksessa kertonut vain kansainvälisestä verkosta, joka oli valmistunut luvatussa aikataulussa.

Hovioikeuden johtopäätös esitetystä näytöstä on se, että yhtiön kansainvälinen verkko on eri asia kuin Saksan sisäinen verkko. Tätä näkemystä tukevat sekä kirjalliset todisteet että erityisesti henkilötodistelu. Sikäli kun asiasta on epäselvyyttä, asiaa on rikosasiassa tulkittava vastaajien eduksi. Hovioikeus katsoo näytön myös osoittavan, että yhtiö on osavuosikatsauksessa tiedottanut vain kansainvälisen verkon valmistumisesta ja että tämä tieto on ollut oikea.

Syyttäjän mukaan yhtiöllä ei, Jippii GmbH:n toimintojen tappiollisuus, Gigabellin haltuunoton ja integraation vaikeudet, IRU-verkon keskeneräisyys ja laskutusjärjestelmien ongelmat huomioon ottaen, ollut perusteita tiedottaa Saksan toimintojen kääntyvän voitolliseksi kolmannella vuosineljänneksellä 2001 tai tulosenusteiden 2001 pysyvän ennallaan.

Vastaajat ovat edellä kerrotulla tavalla katsoet perustellusti voineensa odottaa Saksan tuloksen kääntyvän positiiviseksi kolmannella vuosineljänneksellä 2001. Yhtiö oli ollut tietoinen Saksan toimintoihin liittyneistä ongelmista ja viivästyksistä ja se oli ryhtynyt toimenpiteisiin niiden selvittämiseksi eivätkä ongelmat olleet olleet ylipääsemättömiä.

Hovioikeuden johtopäätös esitetystä näytöstä tältä osin on se, että vastaajilla, kuten muillakin yhtiön toiminnassa mukana olleilla, on ollut erittäin vahva usko ja luottamus yhtiön kasvuun ja toimintaan sekä sen kykyyn kyetä ratkaisemaan ongelmat. Ajankohtaan sopeutettuna tämä

näkemys on saanut tukea koko toimialan kehityksestä ja tulevaisuuden näkemyksistä. Se, että tuo usko ja luottamus jälkikäteen tarkasteltuna on osoittautunut virheelliseksi, ei kuitenkaan poista tämän subjektiivisen tekijän merkitystä harkittaessa sitä, mitä tiedotteessa on tulevaisuudelta odotettu, ja ovatko vastaajat tahallaan ja tietoisesti antaneet vääriä ja harhaanjohtavia tietoja myös tältä osin. Hovioikeus katsoo jääneen näyttämättä, että vastaajat tältä osin olisivat syyllistyneet väärien tai harhaanjohtavien tietojen antamiseen. Syytä käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen ei ole.

5.8. Pörssitiedote 23.5.2001

Tiedotteessa yhtiö arvioi vuoden 2002 liikevaihdoksi vähintään 285 miljoonaa euroa ja voitoksi ennen veroja 25 miljoonaa euroa. Tiedotteessa kerrotaan, että konsernin oma arvio vuoden 2002 liikevaihdosta ja voitosta poikkesi merkittävästi pankkiiriliikkeiden Mandatumin, FIM Pankkiiriliikkeen, Nordean, EVLI:n, Deutsche Bankin ja Carnegin julkaisemista arvioista. Niiden liikevaihtoennusteiden keskiarvo oli ollut 182 miljoonaa euroa ja voittoennusteen keskiarvo 13,5 miljoonaa euroa. Tiedotteessa kerrotaan, että konserni oli siihen mennessä kyennyt aina ylittämään omat kasvuennusteensa. Vuoden 2001 ensimmäisen vuosineljänneksen tulostietojen yhteydessä konserni oli arvioinut vuoden 2001 liikevaihdoksi 700 miljoonaa Suomen markkaa ja voitoksi 35 miljoonaa Suomen markkaa.

Tiedotetta ei ole käsitelty yhtiön hallituksessa, mutta siitä oli puhelimitse kerrottu tavoitettavissa olleille hallituksen jäsenille.

5.8.1. Henkilötodistelu

Järvisen kertomuksesta ilmenee, että Kuokkanen oli 22.5.2001 kertonut asiasta. Tiedotteen antamiseen oli päädytty sen vuoksi, että Kuokkasen mukaan yhtiön ylimmän johdon näkemys oli poikennut markkinoiden näkemyksistä. Kuokkanen oli ollut ehdoton tiedotteen antamisesta. Järvinen oli vastustanut tiedotteen antamisen ajankohtaa mutta ei ollut pitänyt tiedotteen laskelmia väärinä. Arvio vuoden 2002 liikevaihdosta oli varovainen. Järvinen oli 22.5.2001 ilmoittanut asiasta Karilalle ja Malinille. Kivisilta ja Linna olivat pitäneet tiedotteen julkaisemista huonona ajatuksena. Tiedote oli ollut yhtiön toimitusjohtajan antama eikä yhtiön hallitus ollut osallistunut sen laatimiseen tai antamiseen.

Peltolan kertomuksesta ilmenee, ettei hän ollut osallistunut tiedotteen laatimiseen. Peltolalla ei kuitenkaan ollut ollut aihetta epäillä tiedotteen lukuja ja ne vastasivat hyvin hänen omaa käsitystään yhtiöstä. Kasvutavoitteet olivat perustuneet useisiin mahdollisuuksiin kuten tulossa olevaan logoon ja soittoääniliiketoimintaan, telemarkkinoiden avautumiseen, kansainväliseen verkkoon tehtävään investointiin, Supertelin ostamiseen, tulossa olevaan numeronsiirtotoimintaan ja mobiilioperaattoritoimintoihin. Yhtiön likviditeetti ei ollut ollut ongelma, koska Auratum Oy oli rahoittamassa yhtiötä. Likviditeetti oli pidetty tahallaan tiukkana, mutta rahaa oli aina tullut kun sitä oli tarvittu. Peltola oli kuitenkin ollut huolissaan tiedotteesta sen vuoksi, että siinä oli lähdetty moittimaan analytikoita ja heidän ammattitaitoaan.

Kuokkasen kertomuksesta ilmenee, että hän oli ollut vahvasti tiedotteen antamisen takana ja hän oli kokenut sen laatimisen velvollisuudekseen. Tilinpäätös vuodelta 2000 oli osoittanut 160 prosentin kasvua ja Q1/2001 liikevaihdon kasvuprosentti oli ollut 266. Kuokkanen oli ajatellut, että pankkiiriliikkeiden arviot olivat poikenneet toisistaan paljon 15.5.2001 tiedotteen johdosta. Hän oli pyytännyt talousosastolta loppuvuoden 2001 ennustetta ja päivitettyä budjettia. Budjetissa joulukuun 2001 liikevaihdoksi oli arvioitu 85 miljoonaa Suomen markkaa ja voitoksi 16 prosenttia. Yhtiön toimiala oli volyymiliiketoimintaa, jossa lisäasiakas toi 100 prosentin katteen sen jälkeen, kun laitteet oli hankittu.

Hahto ja Lehti eivät olleet osallistuneet tiedotteen laatimiseen.

Roton kertomuksesta ilmenee, että hän ei osallistunut tiedotteen laatimiseen. Tiedotteen luvut olivat kuitenkin olleet oikein mutta sen sanamuoto oli ollut huono.

Karilan kertomuksesta ilmenee, ettei hän tiennyt tiedotteen antamisesta etukäteen. Sen sisältämä ennuste ulottui pitkälle tulevaisuuteen eikä sen lukuja kukaan kiistänyt. Karila oli olettanut tiedotteen vaikuttavan yhtiön osakkeen arvon nousuun.

Malinin kertomuksesta ilmenee, että hän oli eronnut hallituksesta tiedotteen johdosta. Hän oli ollut samaa mieltä Kuokkasen kanssa luvuista ja tulevaisuudensuunnitelmista mutta kysymys oli ollut menettelytavoista. Asia ilmeni hänen kirjoittamastaan irtisanoutumisilmoituksesta.

Mannisen kertomuksesta ilmenee, että tiedote oli annettu sen vuoksi, että markkinat eivät olleet ymmärtäneet yhtiötä. Yhtiötä oli arvosteltu sen hetkisen tilanteen mukaisesti, vaikka arvio olisi tullut tehdä 12 kuukauden päähän.

Neuvon kertomuksesta ilmenee, että hän ei ollut osallistunut tiedotteen laatimiseen, mutta se oli ollut realistinen huomioiden Jippiin historia.

Kivisillan kertomuksesta ilmenee, että yhtiössä oli tehty erilaisia laskelmia lähitulevaisuuden tuloksesta ja kasvusta. Hän oli pitänyt tiedotetta ylioptimistisena, mutta hänellä ei ollut ollut käytettävissään kaikkea sitä tietoa, mikä oli yhtiön toimitusjohtajalla ja hallituksen puheenjohtajalla. Tiedote oli aiheuttanut markkinoilla epävarmuutta, mikä oli vaikuttanut yhtiön osakkeen kurssiin.

5.8.2. Sähköpostiviestit

Johannesdahl on kahdessa sähköpostiviestissään 22.5.2001 kommentoinut eräiltä osin Järvisen hänelle samana päivänä lähettämää tiedotteen luonnosta sekä viestissään 23.5.2001 vastannut alla olevaan Järvisen sähköpostiviestiin samalta päivältä.

Järvinen on kolmessa sähköpostiviestissään 23.5.2001 viimeistellyt tiedotteen sisältöä.

Kivisilta on Järviselle, Johannesdahlille ja Kuokkaselle lähettämässään sähköpostiviestissä 23.5.2001 todennut, että ajatus tiedotteella oli hyvä mutta ajoitusta olisi harkittava. Yhtiö oli juuri julkaissut Q1 tiedotteen ja markkinat tekivät päätöksiään sen pohjalta. Kivisillan mukaan tiedote voisi sekoittaa asioita.

5.8.3. Näytön arviointi ja johtopäätökset

Henkilötodistelu osoittaa, että kaikki tiedotteesta tietoisiksi tulleet ovat olleet yksimielisiä sen sisällön paikkansapitävyydestä. Ainoa erimielisyys on koskenut tiedotteen antamisen ajankohtaa pian tiedotteen 15.5.2001 jälkeen ja tiedotteen sisältämää kritiikkiä pankkiiriliikkeiden analyytikkoja kohtaan.

Tiedotteessa on ilmoitettu yhtiön liikevaihdon arvioksi vuodelle 2002 vähintään 285 miljoonaa euroa analyytikkojen keskiarvon ollessa 182 miljoonaa euroa ja voitoksi ennen veroja noin 25 miljoonaa euroa analyytikkojen keskiarvon ollessa noin 5 miljoonaa euroa. Vaikka arviot ovat poikenneet huomattavasti toisistaan, on niissä kuitenkin kysymys tulevaisuuteen kohdistuvista, koko toimialaa heijastavista arvioista, joiden virheellisyys tai virheettömyys on arvioitavissa vasta vuoden 2002 tilinpäätöstietojen perusteella. Ottaen huomioon, että kysymyksessä on vuoden 2002 ennuste ja ne tiedot, jotka Kuokkasella oli käytettävissään hänen laatiessaan tiedotetta ja se sinänsä subjektiivinen käsitys yhtiön tulevaisuudesta, ei ole näytetty, että yhtiö olisi tahallaan antanut tiedotteessa virheellisiä ja harhaanjohtavia tietoja yhtiön liikevaihdosta, tuloksesta tai liiketoiminnan kehityksestä vuodelle 2002. Aihetta käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen ei tältäkin osin ole.

5.9. Yksituumaisuus ja suunnitelmallisuus

Syyttäjän henkilötodistelu tai kirjalliset todisteet eivät sisällä mitään selkeää, yksiselitteistä näyttöä siitä, että kaikkien vastaajien tai joidenkin vastaajien kesken olisi ennen syytteissä tarkoitettua aikaa tai sen aikana vallinnut vastaajien vapaaseen tahdonmuodostukseen perustunut yhteinen tahto ja pyrkimys rikolliseen menettelyyn. Ottaen huomioon syyttäjän kirjallisen aineiston laajuuden ja sen kattavuuden, erityisesti sähköpostiviestien osalta, olisi ollut perusteltua odottaa, että tässä aineistossa olisi ollut löydettävissä edes viitteitä siitä, että vastaajien kesken oli suunnitteilla useita vakavia talousrikoksia, joiden toteuttaminen on edellyttänyt pitkäjänteistä suunnittelua ja myös vastaajien piirin ulkopuolisten tahojen myötävaikutusta. Sen seikan, että eräissä sähköpostiviesteissä on yksittäisinä ilmaisuina mainittu "veivautus" tai "vääntämässä Saksan talouslukuja" tai "emergency call" (S 201) ei asiayhteydestä irrotettuina voida edes tulkinnallisesti katsoa viittaavan rikolliseen aikomukseen. Asiassa on myös selvitetty eräiden yhtiön hallituksen jäsenten, nimittäin Hahdon, Karilan ja osittain myös Malinin olleen vain sen tiedon varassa, jonka he hallituksen kokousasiakirjoista ovat voineet saada. He eivät ole osallistuneet aktiivisesti yhtiön asioiden käsittelyyn sähköpostiviestein tai muuten olleet tekemisissä yhtiön asioiden kanssa sen henkilöstön kanssa.

Asiassa on selvitetty, että konsernin talouslukuja ovat olleet

valmistelemassa ja tuottamassa sekä yhtiön oma talousosasto että Jippii GmbH:n talousosasto. Tämän lisäksi niiden valmisteluun ovat osallistuneet yhtiön tilintarkastajat. Syyttäjän näyttö ei sisällä selvitystä, ketkä näistä vastaajien henkilöpiirin ulkopuolisista henkilöistä ja millä tavoin ovat osallistuneet väärin ja harhaanjohtavien talouslukujen tuottamiseen.

Edellä mainitut seikat horjuttavat vakavasti ajatusta siitä, että kysymyksessä olisi ollut vastaajien yksituumainen ja suunnitelmallinen pyrkimys tahallisen rikoksen tekemiseen.

5.10. Teon vaikuttimet

Asiassa on selvitetty, että Bäck on myynyt osakkeita/optio-oikeuksia 22.3.-4.6.2001 yhteensä 68.880 euron arvosta, Hahto 12.6.2001 yhteensä 123.250 euron arvosta, Johannesdahl 10.4.-23.11.2001 yhteensä 556.901 euron arvosta, Lehti 10.4.-2.8.2001 yhteensä 315.835 euron arvosta, Linna 26.3.-19.6.2001 yhteensä 189.492 euron arvosta, Peltola 23.5.2001 yhteensä 13.572 euron arvosta, PSS-Trade Oy 26.4.-2.7.2001 yhteensä 1.151.853 euron arvosta ja Roto 15.5.2001 yhteensä 132.800 euron arvosta. Kuokkanen tai Karila eivät ole myyneet Jippiin osakkeita.

Rata on laatinut 7.4.2003 päivätyn selvityksen kaikista Jippiin sisäpiiriin kuuluneiden henkilöiden osakemyynneistä 1.1.-15.8.2001 välisenä aikana (S 374-376). Siitä ilmenee, että vastaajien lisäksi yhtiön osakkeita ovat sanottuna aikana myyneet myös 12 muuta yhtiön sisäpiiriin kuulunutta henkilöä. Osaa näistä ei ole alun perinkään syytetty ja joidenkin osalta asiasta ei enää ole hovioikeudessa kysymys. Syytä tähän ei ole esitetty. Syyttäjän menettely tältä osin antaa kuitenkin aiheen tarkastella hyödyn hankkimista tahallisena rikollisena tekona myös tästä lähtökohdasta.

Osakkeita myyneistä vastaajista vain Linna ja Peltola ovat myyneet kaikki osakkeensa. Muut osakkeita myyneet vastaajat ovat säilyttäneet huomattavankin osan osakkeita itsellään. Lisäksi vastaajista Kuokkanen, Järvinen, Johannesdahl, Peltola/PSS-Trade Oy ja Malin sekä Aho, joista kahdesta viimeksi mainitusta asiasta ei enää hovioikeudessa ole kysymys, ovat syytteiden tarkoittamana ajanjaksona ostaneet yhtiön osakkeita ja merkinneet henkilökuntaoptioita yhteensä lähes 1,3 miljoonalla eurolla. Useimmat vastaajat ovat esittäneet asiakirja-aineistoon perustuvan selvityksen niistä syistä, jotka olivat johtaneet osakkeiden myyntiin.

Hyödyn määrän osalta on oikeuskäytännössä (KKO 2009:1) todettu, ettei voida osoittaa yhtä kaikkiin tapauksiin soveltuvaa tapaa arvioida sitä, miten sisäpiirintieto vaikuttaa arvopaperin kurssiin. Jos kysymys on yksittäisestä, kurssia voimakkaasti korottavasta tai laskevasta tiedosta, jonka vaikutus ilmenee välittömästi sen tultua markkinoille, arvio voidaan pääosin perustaa tiedon julkistamista välittömästi edeltävän sen julkistamisen jälkeisen kurssin erotukseen. Silloin kun markkinoille tulee samanaikaisesti tai pidemmällä ajanjaksolla runsaasti muutakin arvopaperin kurssiin vaikuttavaa tietoa, yksittäisen tiedon vaikutusta on huomattavasti vaikeampi arvioida. Tällaisessa tilanteessa ei yleensä ole mahdollista tarkasti osoittaa yksittäisten tekijöiden, kuten markkinoilla olevan tietyn tiedon vaikutusta. Korkein oikeus on ottanut lähtökohdaksi sen, että osakkeiden vahvistetusta

myyntihinnasta oli vähennetty se määrä, jonka osakkeiden ostajat todennäköisesti olisivat osakkeista merkintähetkellä maksaneet, mikäli heillä olisi tuolloin ollut käytettävissään samat tiedot yhtiön tuloksesta, taloudellisesta asemasta ja tulevaisuudennäkymistä kuin yhtiön johdolla. Tapauksen hyöty laskettiin vahvistetun myyntihinnan ja sisäpiirintiedon julkiseksi tulopäivän kurssiin erotuksena kuitenkin siten, että myös yleisen markkinatilanteen vaikutus osakkeen kurssiin otettiin huomioon.

Hovioikeus toteaa, että tässä asiassa törkeän kurssin vääristämisen ja törkeän sisäpiirintiedon väärinkäytön osalta kysymys on syytteiden teonkuvauksen mukaan ollut useista eri aikoina ja eri tavoilla tapahtuneista teoista. Mahdollinen taloudellinen hyöty ei siten ole vaikeuksitta selvitettävissä ja hyödyn teoreettinen arvo olisi arvioitava. Lähtökohtana voitaisiin pitää yhtiön kurssia ennen 15.8.2001 annettua tiedotetta verrattuna kurssiin välittömästi tämän jälkeen. Kun kurssi oli ennen 15.8.2001 ollut 2,32 euroa ja 16.8.2001 1,10 euroa ja kun kurssista eliminoidaan NM-indeksin lasku 7,6 prosenttia samana aikana, voidaan laskennalliseksi hyödyn määräksi arvioida noin 45 prosenttia. Teon vaikuttimien osalta tämä merkitsee sitä, että sama 45 prosenttia voitaisiin katsoa hyödyn määräksi. Bäckin osalta hyöty olisi siten 17.200 euroa, Hahdon osalta 30.500 euroa, Johannesdahlin osalta yhteensä 132.500 euroa, Lehden osalta 87.500 euroa, Linnan osalta 40.258 euroa, Peltolan osalta 4.300 euroa, PSS-Trade Oy:n osalta 320.500 euroa ja Roton osalta 40.000 euroa.

Laskennallista hyötyä kunkin vastaajan osalta Kuokkasta ja Karilaa lukuun ottamatta on pidettävä huomattavana ja sellaisenaan uskottavana teon vaikuttimena. Tätä vastaan kuitenkin puhuu vahvasti edellä selostetut seikat vain osittaisesta osakkeiden myynnistä ja niiden ostamisesta samanaikaisesti myyntien kanssa. Ei myöskään ole uskottavaa, että Kuokkanen ja Karila olisivat menettelleet syytteissä kerrotulla tavalla vain hankkiakseen muille vastaajille taloudellista hyötyä. Vielä on otettava huomioon se, mitä vastaajien koulutuksesta, työkokemuksesta ja yksityisestä elämästä on lausuttu, mikä asettaa kynnyksen vakavan talousrikoksen tekemiseen varsin korkealle. Myöskään yksituumaisuudesta edellä lausuttu ei puolla hyödyn tavoittelemisen merkitystä teon vaikuttimena.

Hovioikeus katsoo, että teon vaikuttimiksi esitetty hyödyn hankkiminen itselle tai toiselle ei ole uskottava eikä riitä selitykseksi vastaajien menettelyyn.

5.11. Syytteen hylkääminen

Syyte kurssin vääristämisestä ja avunannosta siihen hylätään. Käräjäoikeuden tuomiota ei muuteta.

6. Syytekohta 18: Oikeushenkilön rangaistusvastuu

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että jos yhtiö lopetetaan sulautumalla, fuusioimalla se varoineen ja velkoineen toiseen yhtiöön sellaisen oikeudenkäynnin aikana, jossa sulautuva yhtiö on asianosaisena, tapahtuu asianosaisseuraanto: oikeudenkäynti jatkuu vastaanottavan yhtiön nimissä.

Asianosaisseuraanto tapahtuu ipso jure, suoraan lain nojalla. Seuraannon toteutuminen ei edellytä aktiivisia toimenpiteitä seuraajien taholta. (Lappalainen ym: Prosessioikeus. 2007, 2. uudistettu painos, s. 312)

Saunalahti Group Oyj on vireillä olevan oikeudenkäynnin aikana sulautunut Elisa Oyj:hön. Sulautumisen jälkeen oikeushenkilön rangaistusvaatimuksen on katsottava kohdistuvan Elisa Oyj:hin. Yhtiölle on syytekohtassa 18 vaadittu rangaistusta syytekohtiin 1-6 liittyvän menettelyn perusteella. Syytekohtien 1-6 tultua edempänä hylätyksi, on myös oikeushenkilön rangaistusvaatimus syytekohtassa 18 hylättävä.

7. Sisäpiirintiedon väärinkäyttö

7.1. Sovellettava laki

Tekoaikana voimassa olleen rikoslain 51 luvun 1 §:n (475/1999) mukaan se, joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta käyttää julkisen kaupankäynnin kohteena olevaan arvopaperiin liittyvää sisäpiirintietoa hyväksi joko luovuttamalla tai hankkimalla sellaisen arvopaperin omaan tai toisen lukuun tai neuvomalla suoraan tai välillisesti toista sellaista arvopaperia koskevassa kaupassa, on tuomittava sisäpiirintiedon väärinkäytöstä.

Rikoslain 51 luvun 1 §:ää on sittemmin muutettu, mutta rangaistavan teon tunnusmerkistön osalta laki ei ole muuttunut ja rangaistusasteikko on pysynyt samana. Kvalifioitua tekemuotoa koskeva rikoslain 51 luvun 2 § on edelleen teon aikaisessa muodossaan (475/1999).

Tekoaikana sisäpiirintiedon määritelmä oli rikoslain 51 luvun 6 §:n 2 momentissa, josta se on 1.7.2005 lukien (300/2005) siirretty arvopaperimarkkinalain 5 luvun 1 §:ään.

Tekoaikana on ollut voimassa sisäpiirikauppoja koskevien säännösten ja määräysten yhteensovittamisesta 13.11.1989 annettu neuvoston direktiivi 89/592/ETY, joka on kumottu sisäpiirikaupoista ja markkinoiden manipuloinnista (markkinoiden väärinkäyttö) 28.1.2003 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä. Ensiksi mainitun direktiivin säännöksen on näin ollen otettava huomioon tulkittaessa kansallista lakia. Sanotun direktiivin 1 artiklan mukaan direktiivissä tarkoitetaan "sisäpiirintiedolla" julkistamatonta ja luonteeltaan tarkkaa tietoa, joka liittyy yhteen tai useampaan arvopaperien liikkeeseenlaskijaan taikka yhteen tai useampaan arvopaperiin ja jolla, jos se julkistettaisiin, todennäköisesti olisi huomattava vaikutus kyseisen arvopaperin tai kyseisten arvopaperien hintaan. Euroopan unionin tuomioistuin on asiassa C-391/04, Oikonomikon (tuomio 10.5.2007) tulkinnut sanottua säännöstä sanamuodon mukaisesti.

Rikoslain 3 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan rikokseen sovelletaan sitä lakia, joka oli voimassa, kun rikos tehtiin. Säännöksen 2 momentin mukaan jos tuomitessa on voimassa toinen laki kuin rikosta tehtäessä, sovelletaan kuitenkin uutta lakia, jos sen soveltaminen johtaa lievempään lopputulokseen. Hovioikeus toteaa, että sisäpiirintiedon väärinkäytön tunnusmerkistö on asiassa merkityksellisiltä osin säilynyt asiallisesti

muuttumattomana. Näin ollen tapaukseen tulee soveltaa tekoaikana voimassa olleita rikoslain säännöksiä.

7.2. Sisäpiirintiedon määritelmä Suomen rikoslaisissa

Tekoaikana voimassa olleen rikoslain 51 luvun 6 §:n 2 momentin (475/1999) mukaan sisäpiirintiedolla tarkoitetaan sellaista julkisen kaupankäynnin kohteena olevaan arvopaperiin liittyvää tietoa, jota ei ole julkistettu tai joka muuten ei ole ollut markkinoilla saatavissa ja joka on omiaan olennaisesti vaikuttamaan sanotun arvopaperin arvoon tai hintaan. Sisäpiirintietona ei pidetä julkisesti saatavissa olevia tietoja yhdistämällä yksityisesti käytettäväksi tuotettua tietoa.

Rikoslain 51 luvun 6 §:n esitöissä (HE 254/1998 vp s. 33 ss.) on todettu, että luvun säännöksillä on kiinteä yhteys arvopaperimarkkinalakiin. Pykälän 2 momentin esitöiden mukaan sanonnalla "arvopaperiin liittyvä" tarkoitetaan sitä, ettei tiedon tarvitse koskea kaupan kohteena olevaa arvopaperia. Myös sellainen tieto, jonka vaikutus kohdistuu tiettyyn arvopaperiin tai vaikka arvopaperimarkkinoihin yleensä, voi olla sisäpiirintietoa. Liikkeeseenlaskijaa koskevista tiedoista arvopaperiin liittyviä tietoja olisivat kiistattomasti esimerkiksi tiedot tilinpäätöksen tai osavuositarkastuksen sisällöstä. Edelleen sisäpiirintiedolle on ominaista, että se on vain suppean henkilöpiirin tiedossa. Tiedon julkistaminen tarkoittaa sitä, että tieto on saatettu yleisön ja tiedotusvälineiden saataville esimerkiksi asianmukaisesti julkistetussa tiedotteessa. Julkistamisen kannalta keskeistä on nimenomaan tiedon saattaminen markkinoilla käytettäväksi. Julkistamisvaatimus ei kuitenkaan edellytä, että tiedon olisi oltava yleisesti tunnettu ennen kuin sitä saadaan käyttää hyväksi. Harkittaessa, onko tieto ollut saatavilla, on kiinnitettävä huomiota säännöksen tarkoitukseen saattaa markkinoilla toimivat tiedollisesti tasa-arvoiseen asemaan.

7.3. Osakekaupat ja niiden arviointi

7.3.1. Bäck

Bäckin osalta syyttäjä on syytekohtassa 7 törkeää sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevassa teonkuvauksessaan vedonnut sisäpiirintietona syytteen 1 kohdassa kerrottuun kirjanpitorikosta koskevaan tapahtumienkulkuun ja syytteen 5 kohdassa selostettuun avunantoa törkeään kurssin vääristämistä koskevaan teonkuvaukseen.

Syyte kirjanpitorikoksesta kohdassa 1 on hylätty. Syyte sisäpiirintiedon väärinkäytöstä näiltä osin tulee tällä perusteella myös hylätä. Kohtaan 5 perustuva syyte avunannosta törkeään kurssin vääristämiseen on edellä kerrotulla tavalla myös hylätty. Kohtaan 5 perustuva syyte sisäpiirintiedon väärinkäytöstä hylätään. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole tältä osin syytä muuttaa.

7.3.2. Linna

Linnan osalta syyttäjä on syytekohtassa 8 törkeää sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevassa teonkuvauksessaan vedonnut sisäpiirintietona samalla tavalla kuin Bäckin osalta edellä syytteen 1 kohdassa kerrottuun

kirjanpitorikosta koskevaan tapahtumienkulkuun ja syytteen 5 kohdassa selostettuun avunantoa törkeään kurssin vääristämistä koskevaan teonkuvaukseen. Näin ollen se mitä Bäckin osalta on edellä lausuttu pätee myös Linnaa koskevaan syytteeseen. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole tältä osin syytä muuttaa.

7.3.3. Johannesdahl

Johannesdahlin osalta syytekohtassa 9 osakekaupat ovat tapahtuneet 10. ja 18.4.2001 välisenä aikana. Sisäpiirintietoa voisi siten olla vain tiedotteen 28.2.2001 sisältämä tieto vuoden 2000 tilinpäätöksestä. Kun syytekohta 1 on edellä hylätty, syyttäjän väittämää sisäpiirintietoakaan ei ole katsottava olevan olemassa. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole tältä osin syytä muuttaa.

7.3.4. Lehti

Lehden osalta syyttäjä on syytekohtassa 10 törkeää sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevassa teonkuvauksessaan vedonnut sisäpiirintietona syytteen 5 kohdassa selostettuun avunantoa törkeään kurssin vääristämistä koskevaan teonkuvaukseen. Näin ollen se, mitä Bäckin osalta on edellä 5 kohdasta lausuttu, pätee myös Lehteä koskevaan syytteeseen.

Sen lisäksi syyttäjä on Lehden osalta viitannut teonkuvauksessaan julkistamattomaan sisäpiirintietoon siitä, että Saksan runkoverkko ei ollut valmistunut eikä Gigabellin liiketoimintojen integraatio ja laskutusongelmien ratkaiseminen ollut edistynyt eikä valmistunut vuoden 2001 toisen neljänneksen kuluessa. Hovioikeus on edellä katsonut, että yhtiö tiedottaessaan 15.5.2001 osavuosikatsauksessa runkoverkosta yhtiö on tarkoittanut tiedottaa vain kansainvälisen verkon eikä Saksan verkon valmistumisesta, joka on ollut kesken. Hovioikeus katsoo, että Lehdellä ei ole ollut julkistamatonta sisäpiirintietoa siitä, että Saksan verkko olisi ollut keskeneräinen. Hovioikeus on edellä myös katsonut, että vastaajilla on ollut perusteltu aihe luottaa siihen, että Gigabellin integrointi ja laskutusongelmien ratkaiseminen edistyvät, kuten tiedotteessa 15.5.2001 siitä on kerrottu. Näiltäkään osin Lehdellä ei voida katsoa olleen mitään julkistamatonta sisäpiirintietoa siitä, että näin ei olisi. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole tältä osin syytä muuttaa.

7.3.5. Roto

Syyttäjä on syytekohtassa 11 vaatinut Rotolle tämän omien osakkeiden myyntiin liittyen ja syytekohtassa 12 Media Investin osakkeiden myyntiin liittyen rangaistusta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä. Syyttäjä on teonkuvauksissa vedonnut sisäpiirintietona syytteen 1 kohdassa kerrottuun kirjanpitorikosta koskevaan tapahtumienkulkuun ja syytekohtaan 4, jossa on viitattu syytekohtaan 2 eli arvopaperimarkkinoita koskevaan tiedottamisrikokseen. Näin ollen se, mitä Bäckin ja Linnan osalta on edellä lausuttu kohdasta 1, pätee myös Rotoa koskeviin syytteisiin. Syyte törkeästä kurssin vääristämisestä on edellä hylätty, joten siihen perustuvat syytteet sisäpiirintiedon väärinkäytöstä on myös hylättävä. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole tältä osin syytä muuttaa.

7.3.6. Peltola

Syyttäjä on syytekohtassa 14 vaatinut Peltolalle PSS-Trade Oy:n osakkeiden myyntiin liittyen ja syytekohtassa 15 Peltolan omien osakkeiden myyntiin liittyen rangaistusta törkeästä sisäpiirintiedon väärinkäytöstä. Syyttäjä on teonkuvauksissa vedonnut sisäpiirintietona syytteen 1 kohdassa kerrottuun kirjanpitorikosta koskevaan tapahtumienkulkuun kerrottuun arvopaperimarkkinoita koskevaan tiedottamisrikokseen sekä syytekohtaan 4, jossa on viitattu syytekohtassa 2 eli edellä mainittuun arvopaperimarkkinoita koskevaan tiedottamisrikokseen. Näin ollen se, mitä edellä on Roton osalta todettu, pätee myös Peltolan kohdalla. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole tältä osin syytä muuttaa.

7.3.7. Hahto

Hahdon osalta syyttäjä on syytekohtassa 16 törkeää sisäpiirintiedon väärinkäyttöä koskevassa teonkuvauksessaan vedonnut sisäpiirintietona syytteen 1 kohdassa kerrottuun kirjanpitorikosta koskevaan tapahtumienkulkuun sekä syytekohtaan 4, jossa on viitattu syytekohtassa 2 eli edellä mainittuun arvopaperimarkkinoita koskevaan tiedottamisrikokseen. Näin ollen se, mitä edellä on Roton osalta todettu, pätee myös Hahdon kohdalla. Käräjäoikeuden tuomiota ei ole tältä osin syytä muuttaa.

7.3.8. Johannesdahl (ns. Jippii II)

Johannesdahl on hovioikeudessa syytekohtaan 24 osalta kertonut, että hän oli ollut hallituksen kokouksessa 14.11.2001 läsnä vain kokouksen kohdan 5 käsittelyn ajan (Jippii II HJ 3). Muutoin hän ei syksyllä 2001 ollut ollut läsnä hallituksen kokouksissa. Kokouksessa 14.11.2001 oli hyväksytty osavuosikatsaus, joka oli valmistunut edellisenä iltana/yönä (Jippii II HJ 4). Tulosraportointia koskevassa kohdassa oli kerrottu, että rahoitustilanne oli ollut tiukka, mikä oli ollut yleisesti tiedossa (Jippii II HJ 5). Nordean analyysi 12.11.2001 oli annettu ennen osavuosikatsausta (Jippii II HJ 7). Mandatum oli analysoinut tilannetta vastaavasti kuin Nordea (Jippii II HJ 9).

Johannesdahl ei ollut ollut läsnä 22.11.2001 pidetyssä hallituksen kokouksessa, jossa oli jatkettu Anti II:n valmistelua (Jippii II HJ 6).

Johannesdahl oli alkanut syyskuussa 2001 kouluttaa Copelandia, joka ei ollut tuntenut alaa. Lokakuussa Johannesdahl oli tehnyt liiketoimintasuunnitelmia ja paperitöitä ja osallistunut joihinkin neuvotteluihin. Osavuosikatsaus oli julkistettu 15.11.2001. Siinä oli kerrottu, että yhtiön perusliiketoiminta oli ollut kunnossa ja kerrottu kirjausten alasajosta. Tiedotteessa oli haluttu kertoa kaikki tieto, jottei antiesitteessä olisi jouduttu esittämään uutta tietoa. Antiesitteen valmistelu oli lähtenyt hyvin liikkeelle. Kun Vikkula oli tullut töihin, Johannesdahl oli nimitetty yhtiön Suomen liiketoimintojen johtajaksi, missä tehtävässä hän oli ollut kesään 2002 asti. Johannesdahlilla ei ollut ollut tekemistä yhtiön hallituksen kanssa. Kotimaan liiketoiminta oli ollut tervettä ja kannattavaa.

Copeland oli hoitanut neuvottelut pankkiiriliikkeiden kanssa. Johannesdahl ei ollut käynyt neuvotteluja yhtiön juridisten neuvonantajien kanssa eikä ollut neuvotellut yhtiön rahoituksesta. Johannesdahlilla ei ollut ollut valtuuksia sopia yhtiön asioista.

Johannesdahl oli myynyt osakkeitaan, kun veroja oli tullut maksuun jouluja helmikuussa. Taustalla oli ollut myös rahan kerääminen annissa yhtiölle. Myynti oli vastannut verojen määrää.

Johannesdahl oli tullut tietoiseksi saneerauksesta 28.11.2001 olleen hallituksen kokouksen jälkeen, jossa oli ollut läsnä asianajaja Manner. Manner oli ollut laatimassa saneeraussuunnitelmaa. Osakemyynteihin liittyen Johannesdahl on kertonut käyneensä keskustelun tutun meklarin kanssa. Myynneille oli sovittu aikataulu, joka oli seuraavaan päivään klo 12 mennessä. (Jippii II HJ 12-14) Hänellä oli ollut silloin tieto, että Anti II menisi eteenpäin.

Jippiin osakkeet olivat tulleet Johannesdahlille vuonna 1998. Hän ja hänen vaimonsa olivat ostaneet talon maaliskuussa 2000 4,3 miljoonalla Suomen markalla. Marraskuussa 2001 hän oli myynyt kolmanneksen osakkeistaan. Omistus oli ollut ennen myyntejä 500 000 kappaletta. Kaupan jälkeen hänelle oli jäänyt noin 300 000 osaketta.

Copeland on hovioikeudessa kertonut, että hän oli tullut Jippiiseen ensin hallituksen jäseneksi ja siirtynyt syksyllä 2001 yhtiön toimitusjohtajaksi. Samassa yhteydessä Johannesdahl oli siirtynyt työskentelemään yhtiön Suomen operatiivisen toiminnan parissa jatkaen kuitenkin johtoryhmässä.

Copeland on todennut, että mikäli Anti II olisi toteutunut, se olisi omalta osaltaan mahdollistanut Jippiin kehittämisen itsenäisenä pörssiyrityksenä. Copeland oli itse paljon tekemisissä Annin II kanssa ja myös Johannesdahl oli ollut mukana sitä valmistelleessa ryhmässä. Yrityssaneeraus oli puolestaan ollut eri ihmisten valmistelema eikä Johannesdahl ollut mukana tässä ryhmässä.

Anti II olisi Copelandin mielestä voitu teknisesti toteuttaa, mikäli sijoittajat olisivat osoittaneet kiinnostustaan.

Copeland ei ollut mukana laatimassa yrityssaneeraushakemusta. Hän oli saanut tietää hakemuksen jättämisestä ja toimitusjohtajan vaihtumisesta saneeraushakemuksen jättämispäivänä tai päivää ennen, kun hänet oli haettu kuulemaan asiaa yllättäen kesken toisen palaverin. Päätös saneeraushakemuksesta oli tehty ilman sitä edeltäneitä yleisiä spekulaatioita.

Copeland on Jippii II S 21 viitaten (hallituksen kokouksen pöytäkirja 22.11.2001) todennut, että saneerauksesta oli keskusteltu kokouksessa yleisellä tasolla. Kaikkia vaihtoehtoja oli käyty samanaikaisesti läpi. Näitä olivat yrityksen osien myynti, Anti II ja yrityssaneeraus.

Malin on hovioikeudessa kertonut, että hän oli lopettanut Jippiin hallituksessa 6.6.2001. Hän oli ollut Jippiissä paikalla vasta osavuosisikatsauksen 15.8.2001 julkistamisen jälkeen. Malin oli ollut

Jippiissä vielä syyskuussa yhteensä viikon verran, mutta saapunut seuraavan kerran yhtiöön vasta 26.11.2001 kolmeksi viikoksi Puolimatkan pyynnöstä. Ensimmäinen viikko oli kulunut yleisluontoisten selvitysten tekoon siitä, mitä yhtiössä oli tapahtunut. Kaksi jälkimmäistä viikkoa oli kulunut Mannerin pyynnöstä yrityssaneeraushakemuksen jättämiseen tähdänneisiin toimiin. Malin ei ollut osallistunut Anti II:n järjestelyihin.

Malin oli henkilökohtaisesti pitänyt yhtiöön 26.11.2001 saapuessaan yrityssaneerausta todennäköisempänä kuin Anti II:sta, koska velkojat olivat vaatineet yhtiöltä saataviaan. Jippiissä antia oli kuitenkin pidetty tuossa vaiheessa ainoana vaihtoehtona. Johannesdahl oli työskennellyt annin parissa sen toteutumiseen uskoen. Yrityssaneerausta oli pelätty yhtiössä, koska tiedossa ei ollut ollut, mitä se olisi tarkoittanut liiketoiminnan kannalta.

Malin on kertonut keskustelleensa toimeksiannostaan vain Mannerin ja Charpentierin kanssa. Malinin mukaan oli mahdollista, ettei Copeland ollut tiennyt hänen läsnäolonsa tarkoitusta.

Jippiin likviditeetti oli taas syksyllä 2001 ollut tiukka. Auratum Oy oli lainannut yhtiölle elo-syyskuussa 2001 yli 10 miljoonaa Suomen markkaa eikä se olisi päästänyt Jippiitä konkurssiin.

Malin on todennut yrityssaneerauksen olevan käyttökelpoinen silloin, kun yhtiön ydin oli terve ja kassavirta positiivinen.

Todistaja Palmén on hovioikeudessa kertonut, että hän oli toiminut Jippiissä erilaisissa avustavissa projektinjohtotehtävissä, muun muassa koordinoitun osakeantiin liittyvän antiesitteen valmistelua yhdessä Johannesdahlin kanssa. Anti II:n toteutumisessa suurin haaste oli ollut pääjärjestäjän löytäminen. Pankkiiriliikkeet olivat vetäytyneet yksi kerrallaan hankkeesta.

Anti II:n oli uhrattu paljon aikaa ja vaivaa ja sen kanssa oli oltu tosissaan. Yrityssaneeraus oli noussut jossakin vaiheessa rinnalle vaihtoehdoksi, mutta se oli pidetty todella pienen piirin tiedossa. Palmén ei ole hovioikeudessa osannut kertoa, ketkä olivat tienneet saneerauksesta tai missä vaiheessa Johannesdahl oli tullut asiasta tietoiseksi. Palménin mukaan oli mahdollista, ettei Johannesdahl ollut tiennyt saneerauksesta 24.11.2001.

Todistaja Charpentier on hovioikeudessa kertonut, että hän oli aloittanut syyskuussa 2001 Jippiin talousjohtajana. Hän oli työskennellyt talousjohtajan tehtävien lisäksi muun muassa maksujärjestelmien ja -neuvottelujen parissa. Hän oli ollut myöhemmin syksyllä myös tekemisissä yrityssaneerauksen kanssa. Charpentierin lähimmät työkaverit olivat talousosaston ihmisten lisäksi olleet Copeland ja varatoimitusjohtaja Kivelä. Johannesdahlin kanssa Charpentier oli ollut tekemisissä lähinnä osavuositarkastuksiin liittyen. Todistaja ei ollut itse juurikaan ollut Anti II:n kanssa tekemisissä.

Jippii oli ollut isoissa likviditeettiongelmissa ja rahoitusta oli yritetty järjestää. Yhtiössä oli oltu viimeiseen asti osakeannin kannalla, mutta kun se ei ollut toteutunut, oli päädytty jättämään yrityssaneeraushakemus. Anti

II:ssa oli ollut ongelmana pääjärjestäjän löytäminen. Evlin ja FIMin vetäytyttyä hankkeesta Jippii oli yrittänyt vielä itse järjestää annin.

Yrityssaneerauksesta ei ollut puhuttu marraskuussa 2001 yleisesti, vaan tieto oli ollut pienessä piirissä, kuten omistajilla ja hallituksella. Charpentier ei ole osannut hovioikeudessa sanoa, oliko Johannesdahl tiennyt yrityssaneerausasiasta. Charpentier on kysyttäessä vahvistanut käräjäoikeudessa annetun kertomuksen siitä, ettei Johannesdahl ollut tiennyt yrityssaneerauksesta, pitävän paikkansa.

Todistaja, kauppatieteiden maisteri Häyry on hovioikeudessa kertonut kirjoittaneensa analyysin Jippiistä 16.11.2001. Myyntisuositus oli Häyryn mukaan viisiportaisen asteikon vahvin negatiivinen ilmaus: Muita suosituksia olivat "vähennä, pidä, lisää, osta." Tavoitehintaa perustui kassavirtamallilla laskettuun teoreettiseen hintaan tai suhteelliseen arvonmäärittelyyn. Jippiin tapauksessa tavoitehinnaksi oli asetettu 0,15 euroa, joka oli verrattuna senhetkiseen kurssiin verrattain alhainen. Jippiin taloudellinen tilanne oli ollut huono, mikä oli ilmennyt julkistetuista osavuosisikatsauksista ja tiedotteista. Yhtiötä oli uhannut selvitystilä, sen likviditeetti oli ollut huono eikä tulevaisuus ollut luvannut parempaa. Häyry oli pitänyt todennäköisenä, että yhtiö asetettiin konkurssiin, ja sijoitusta yhtiöön oli pidetty lähinnä spekulatiivisena. Analyytikko otti yritysanalyysiä tehdessään huomioon sen, minkälaiset omistajat yhtiöllä oli.

Mikäli yhtiön perustoiminta oli sinänsä tervettä, mutta konkurssi uhkasi, tieto yrityssaneerauksesta oli yritykselle ja markkinoille positiivinen asia. Osakeannin toteuttaminen aiheutti vakavaraisissa yhtiöissä sen sijaan yleensä markkinoilla negatiivisen reaktion, koska osakeannissa yhtiön omaisuutta jaettiin uusille omistajille. Toimitusjohtajan tiheä vaihtuminen saattoi olla markkinoille viesti yhtiön ongelmista.

Todistaja, asianajaja Manner on hovioikeudessa kertonut, että Jippiin hallituksen jäsen Rauno Puolimatka oli marraskuun alussa 2001 ottanut häneen yhteyttä ja pyytänyt häntä hallituksen pysyväksi neuvonantajaksi (legal advisor). Tarkoituksena oli ollut, että Manner osallistui hallituksen kokouksiin ja oli hallituksen käytettävissä erityisesti oikeudellisissa kysymyksissä. Puolimatkan pyynnön taustalla oli ollut se, että Jippiin hallitus oli kokonaisuudessaan vaihtunut aiemmin vuonna 2001 ja yhtiön asiat olivat olleet uudelle hallitukselle osin entuudestaan tuntemattomia.

Manner oli osallistunut ensimmäisen kerran hallituksen kokoukseen 14.11.2001. Asioista ei ollut keskusteltu kyseisessä kokouksessa niin konkreettisesti kuin syyttäjän todisteen 16 liitteenä olevaan toimitusjohtajan katsaukseen oli kirjattu, vaan kokouksessa oli keskusteltu yleisemmin siitä, miten osakeannin valmistelu sujui ja tähdätty sen onnistumiseen. Yleisellä tasolla oli keskusteltu todennäköisesti myös siitä, mitä vaihtoehtoja yhtiöllä olisi, jos osakeanti ei toteutuisi. Yrityssaneeraus ei ollut ollut hallitukselle tuttu, joten Manner oli selostanut, mitä sellainen käytännössä tarkoittaisi yhtiön kannalta. Manneria ei ollut pyydetty kyseisen kokouksen johdosta ryhtymään toimenpiteisiin yrityssaneerauksen osalta. Siinä vaiheessa tähtäin oli ollut osakeannin järjestämisessä ja hallitukselle oli riittänyt, että se oli saanut yleiskuvan yrityssaneerauksesta.

Seuraavassa hallituksen kokouksessa 22.11.2001 oli ollut paikalla kaksi asianajajaa. Heidän läsnäolonsa oli tullut hallitukselle yllätyksenä eikä yrityssaneeraus ollut ollut kokouksen asialistalla. Palmén oli tehnyt annin valmistelussa yhteistyötä asianajotoimiston kanssa ja oli jostakin syystä kutsunut asianajajat hallituksen kokoukseen. Hallituksen puheenjohtaja oli sallinut asianajajien esitellä lyhyesti sitä, mitä yrityssaneeraus juridisesti tarkoitti ja miten sitä koskeva prosessi eteni. Asianajajien esitys oli suurin piirtein vastannut hänen pitämänsä esitystä edellisessä hallituksen kokouksessa. Hallituksessa oli käyty keskustelua asiasta ja hallitus oli päättänyt, että yrityssaneerausmahdollisuutta alettiin selvittää. Hallitus oli antanut Mannerille toimeksiannon ryhtyä selvitystyöhön ja esitellä selvityksestä raportti seuraavassa hallituksen kokouksessa. Puolimatka oli luvannut selvitystyötä varten Malinin Mannerin avuksi. Erillistä projektitiimiä kyseistä toimeksiantoa varten ei ollut perustettu.

Kokouksessa 22.11.2001 oli päätetty lisäksi jatkaa osakeannin valmistelua. Se oli ollut ensisijainen toimintavaihtoehto.

Manner oli lähettänyt viestiä Malinille kokouksen jälkeen ja he olivat tavanneet Charpentierin 27.11.2001. Mannerin raportti hallitukselle oli valmistunut tämän jälkeen ja se oli esitelty hallitukselle 30.11.2001. Tuolloin yrityssaneerauksen toteuttamisesta ei ollut vielä päätetty, vaan se oli ollut vain yksi mahdollisuus. Hallitukselle oli tullut selväksi, mitä vaikutuksia saneerauksella olisi ollut. Itsenäisyyspäivän 2001 jälkeisessä hallituksen kokouksessa, jossa Manner oli ollut läsnä, oli päätetty hakea yrityssaneerausta.

Manner on kertonut hallituksen olleen tietoinen yrityssaneerauksesta. Hallituksen ulkopuolisista henkilöistä Manner oli keskustellut saneerauksesta vain Charpentierin kanssa.

Edellä selostetun näytön perusteella hovioikeus toteaa, että yksityiskohtaisimmin tapahtumista on kertonut todistaja Manner. Hän on luotettavasti kertonut, että hallituksen kokouksen 22.11.2001 jälkeenkin Anti II oli ensisijainen vaihtoehto. Tätä tukee myös todistaja Palménin ja Charpentierin kertomukset. Jippiin ei ole näin ollen syyttäjän väittämällä tavalla näytetty luopuneen osakeannin järjestämisestä Johannesdahlin osakkeiden myyntihetkellä 22.-23.11.2001.

Hovioikeus katsoo jääneen näyttämättä, että Johannesdahlilla olisi osakkeet myydessään ollut perusteltu syy epäillä, ettei Anti II toteutuisi. Johannesdahlin ei ole näytetty tienneen osakkeita myydessään yhtiössä vireillä olleista konkreettista yrityssaneerauksen valmistelutoimenpiteistä. Osakeannin järjestelyyn liittyvien vaikeuksien vuoksi hänellä on kuitenkin voinut olla käsitys siitä, jos Anti II ei onnistuisi, yhtiön rahoitustilanteen parantamiseksi jouduttaisiin turvautumaan muihin keinoihin, kuten yrityssaneeraukseen. Vaikka hänellä olisikin yleisluonteista tietoa myös tästä mahdollisuudesta, tällainen tieto ei kuitenkaan ole voinut olla luonteeltaan niin tarkkaa, että sitä voitaisiin pitää sisäpiirintietona. Syytä käräjäoikeuden tuomion muuttamiseen ei ole.

8. Syytekohta 19: PSS-Trade Oy:n rangaistusvastuu

Syytekohtan 14 tultua hylätyksi on myös syytekohta 19 hylättävä.

9. Menettämisseuraamus ja liiketoimintakielto

Syytteiden tultua hylätyksi perusteita tuomita menettämisseuraamusta tai määrätä liiketoimintakieltoa ei asiassa ole.

10. Todistelukustannukset

Syyttäjän ja Linnan nimeämän todistaja Tähtisen ansionmenetyksivaatimus on ollut 1.100 euroa, miltä osin hänelle on valtion varoista maksettu 58,87 euroa. Linna on paljoksunut vaatimusta 410,57 euroa ylittäviltä osin. Tarkemman selvityksen puuttuessa hovioikeus arvioi kohtuulliseksi vaatimus enemmälti hyläten velvoittaa Linna korvaamaan Tähtiselle ansionmenetyksenä myönnetty määrä 410,57 euroa.

Todistaja Zahlille on pääkäsittelyssä päätetty maksaa kaksi kokopäivärahaa yhteensä 72 euroa, korvaukseksi matkakustannuksista 500 euroa ja ansionmenetyksestä 58,87 euroa. Kuulemisensa jälkeen Zahl on toimittanut oikeudelle palkkiovaatimuksen, jonka mukaan hänelle tulisi korvata päivärahat Saksan käytännön mukaisesti 2 x 75 euroa eli yhteensä 150 euroa sekä matkakuluista yhteensä 912,66 euroa (lentoliput 508,76 euroa, hotelliyöpyminen 100,00 euroa ja taksikulut lentokentälle 303,90 euroa). Valtion varoista maksetaan Zahlille aiemmin päätetyn lisäksi korvaukseksi matkakuluista 412,66 euroa. Vaatimus päivärahojen maksamisesta Saksan käytännön mukaisesti hylätään.

Asian näin päättyessä valtion varoista maksetut todistelukustannukset jäävät valtion vahingoksi.

11. Oikeudenkäyntikulut

Peruste

Vastaajat ovat vaatineet, että valtio veloitetaan korvaamaan heidän oikeudenkäyntikulunsa asiassa.

Asiakokonaisuutta on ensi vaiheessa käsitelty käräjäoikeudessa, joka on tuomiollaan 31.10.2007 hylännyt kaikki syytteet. Syyttäjä sekä Bäck, Hahto ja Miettinen ovat valittaneet tuomiosta hovioikeuteen, joka on antanut ratkaisunsa asiassa 28.5.2009. Hovioikeuden syyksilukevan tuomion myötä valtio vapautettiin korvaamasta vastaajien oikeudenkäyntikuluja käräjäoikeudessa.

Syyttäjä sekä vastaajat valittivat hovioikeuden tuomiosta korkeimpaan oikeuteen pyytäen samalla valituslupaa. Korkein oikeus ei myöntänyt valituslupaa.

Korkein oikeus on päätöksillään 1.11.2010, 12.11.2010, 10.1.2011 ja 23.5.2011 poistanut tai purkanut hovioikeuden tuomion nyt kysymyksessä olevien vastaajien osalta hovioikeuden kokoonpanon esteellisyyden vuoksi. Asia on määrätty hovioikeuden aloitteesta uudelleen käsiteltäväksi. Hovioikeus on määrättyllä tavalla ottanut asian käsiteltäväksi ja toimittanut

asiassa pääkäsittelyn.

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että rikosasian ylimääräisen muutoksenhaun jälkeisessä oikeudenkäynnissä ratkaistaan kulukysymykset koko prosessikokonaisuuden - ensiprosessi, purkumenettely ja uusi oikeudenkäynti - osalta. (ks. esim. Lappalainen, Juha ym: Prosessioikeus 2007, s. 694) Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (jäljempänä rikosoikeudenkäyntilaki) 9 luvun 9 §:n mukaan ratkaisu oikeudenkäyntikuluista tehdään pääasiaa koskevassa oikeudenkäynnissä samalla, kun tuomioistuin ratkaisee pääasian. Kuluasiaa ei voida edes asianosaisen pyynnöstä jättää käsiteltäväksi erillisessä oikeudenkäynnissä. (emt. s. 689)

Rikosoikeudenkäyntilain 9 luvun 1 a §:n 1 momentissa säädetään, että jos syyttäjän syyte tai muu vaatimus hylätään tai jätetään tutkimatta tai jää sillensä, valtio on vastaajan vaatimuksesta velvollinen korvaamaan vastaajan kohtuulliset oikeudenkäyntikulut.

Kun syyttäjän vastaajiin kohdistamat rangaistusvaatimukset on kokonaisuudessaan hylätty, valtio on velvollinen korvaamaan vastaajien oikeudenkäyntikulut asiassa.

Määrä

Rikosoikeudenkäyntilain 9 luvun 1 a §:n 1 momentin mukaan vastaajalle korvataan kohtuulliset oikeudenkäyntikulut. Esitöissä (HE 132/1997 vp s. 56) ei ole määriteltä, miten syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaukseen sisältyvän asianajopalkkion kohtuullisuus määräytyy. Esitöissä (s. 32) on todettu, että valtion on pyrittävä minimoimaan ja kohdentamaan oikeudenmukaisesti ne riskit, jotka liittyvät syytetyksi joutumiseen tapauksissa, joissa tuomioistuin myöhemmin hylkää syytteen. Hallituksen esityksen mukaan tätä riskien minimoimista ja kohdentamista voidaan toteuttaa korvaamalla virkatoiminnasta johtunut vahinko siten, että vahingon kärsinyt saatetaan mahdollisuuksien mukaan samaan asemaan kuin hän oli ennen vahingon syntymistä. Valtion kulukorvausvelvollisuutta koskevan säännöksen on tarkoitettu vastaavan sitä periaatetta, että jutun voittaneella asianosaisella on oikeus saada oikeudenkäyntikulujensa korvaus vastapuolelta (LaVM 17/1997 vp s. 8).

Syytteen hylkäämistilanteessa kohtuullisuusarvioinnin lähtökohdaksi otetaan korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2006:94 mukaan oikeudenkäymiskaaren 21 luvun mukainen täyden korvauksen periaate.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:n mukaan asiansa hävinnyt asianosainen on velvollinen korvaamaan kaikki vastapuolensa tarpeellisista toimenpiteistä johtuvat kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jollei muualla laissa toisin säädetä. Oikeudenkäymiskaareissa ei ole lähemmin määriteltä eikä annettu perusteita sen määrittelemiseksi, mitä oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 1 §:ssä tarkoitetuilla kohtuullisilla oikeudenkäyntikuluilla on ymmärrettävä. Hallituksen esityksessä (HE 107/1998 vp s. 16) on todettu, että kun säännöksessä puhutaan kaikkien vastapuolen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta, korostetaan sanalla "kaikki" täyden korvauksen periaatetta. Tarpeellisilla toimenpiteillä tarkoitetaan sellaisia toimenpiteitä, jotka ovat olleet aiheellisia kanteen ajamisen taikka siihen

vastaamisen kannalta. Asiamiehen kulujen ja palkkion osalta tarpeellisten toimenpiteiden ja kohtuullisten oikeudenkäyntikulujen arvioinnin tulee suhteutua kulloisenkin yksittäisen asian erityispiirteisiin, mutta yleensä myös asian vaikeuteen, asiamiehen suorittaman työn määrään ja laatuun sekä samanlaisissa asioissa yleensä käytettyyn laskutukseen.

Hovioikeus on korvattavien oikeudenkäyntikulujen määrää harkitessaan ottanut huomioon sen, että kysymys on ollut poikkeuksellista juttukokonaisuudesta sekä laajuutensa, asian saaman julkisuuden että monivaiheisen käsittelytapansa puolesta. Kysymys on ollut vanhoista, vuosien 2000 ja 2001 tapahtumien arvioinnista. Syytteen rakenne ja syyttäjän todistelun yksilöimättömyys on aiheuttanut paljon työtä puolustukselle, mikä on otettava myös huomioon korvattavien kulujen määrää arvioitaessa. Asialla on lisäksi ollut suuri merkitys vastaajille niin työuran kuin henkilökohtaisen elämänkin kannalta. Näillä perusteilla hovioikeus on päätenyt siihen, että vaadittuja oikeudenkäyntikuluja on pidettävä lähtökohtaisesti tuntimääriltään kohtuullisina.

Tuntiveloituksen osalta hovioikeus lausuu, että kärjäoikeus on määritellyt vastaajien avustajien valtion varoista korvattavaksi tuntiveloitukseksi ilman arvonlisäveroa kohtuullisena pidettävät 190 euroa muiden paitsi yhtiön, Bäckin, Hahdon ja Karilan kohdalla. Yhtiön osalta kärjäoikeus on hyväksynyt kahden asiamiehen käytön 170 euron keskituntihinnan mukaan. Bäckin osalta tuntiveloitukseksi on hyväksytty 185 euroa sekä Hahdon ja Karilan osalta 180 euroa.

Kärjäoikeus on hyväksynyt asianosaiskuluja korvattaviksi kohtuullisena pidettävän 50 euron tuntiveloitusta käyttäen.

Kärjäoikeus ei ole hyväksynyt valtion varoista korvattaviksi äänitteiden purkamisesta aiheutuneita kustannuksia, taksi- tai pysäköintikuluja. Asian laajuuden vuoksi kopiokuluja on poikkeuksellisesti korvattu 200 euroa vastaajaa kohti.

11.1. Oikeudenkäynti- ja asianosaiskulut kärjäoikeudessa

Bäck on vastavalituksessaan vaatinut kärjäoikeusvaiheen oikeudenkäyntikulujen korvaamista täysimääräisesti 163.248,72 eurolla korkoineen. Bäckin avustajan tuntiveloitus vuonna 2006 on ollut 175-180 euroa ja vuonna 2007 se on ollut 190 euroa. Hovioikeus pitää käytettyä tuntiveloitusta kohtuullisena. Hovioikeus hyväksyy Bäckin vastavalituksen avustajan palkkion osalta. Taksi-, pysäköinti- ja matkakulujen osalta vastavalitus hylätään, samoin siltä osin kuin kopiokuluja on vaadittu korvattavaksi yli 200 euroa. Näin ollen Bäckille maksetaan valtion varoista korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista kärjäoikeudessa kärjäoikeuden tuomitsemien määrien lisäksi 56.474,75 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 12.424,45 euroa kärjäoikeuden tuomitsemine korkoineen.

Bäckin vaatimus kärjäoikeusvaiheen asianosaiskulujensa korvaamisesta täysimääräisenä jätetään vasta hovioikeudessa esitettynä tutkimatta.

Hahto on vastavalituksessaan vaatinut kärjäoikeusvaiheen oikeudenkäyntikulujen korvaamista täysimääräisesti 185.417,11 eurolla ja

asianosaiskulujen korvaamista niin ikään täysimääräisesti 9.600 eurolla, molemmat määrät korkoineen. Hahdon avustajan tuntiveloitus on ollut keskimäärin noin 194 euroa. Hovioikeus hyväksyy Hahdon vastavalituksen avustajan palkkion osalta käytetyn tuntimäärän 758,75 osalta. Tuntiveloituksen osalta hovioikeus hyväksyy 190 euroa. Toimisto- ja matkakulujen osalta vastavalitus hylätään. Tarkemman selvityksen puuttuessa perusteita korottaa Hahdon asianosaiskulukorvausta kärjäoikeuden osalta ei ole. Näin ollen Hahdolle maksetaan valtion varoista korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista kärjäoikeudessa kärjäoikeuden tuomitsemien määrien lisäksi 72.162,50 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 15.875,75 euroa, molemmat määrät kärjäoikeuden tuomitsemine korkoineen.

Miettinen on vastavalituksessaan vaatinut kärjäoikeusvaiheen oikeudenkäyntikulujen korvaamista täysimääräisesti 266.032,75 eurolla (ilman arvonlisäveroa) korkoineen. Miettisen avustajan toimiston tuntiveloitus on ollut 160-300 euroa. Hovioikeus hyväksyy Miettisen vastavalituksen avustajan palkkion osalta käytetyn tuntimäärän 1.072,08 osalta. Tuntiveloituksen osalta hovioikeus hyväksyy 190 euroa. Perusteita kulukorvauksen muuttamiseen ei ole. Näin ollen Miettiselle maksetaan valtion varoista korvaukseksi oikeudenkäyntikuluista kärjäoikeudessa kärjäoikeuden tuomitsemien määrien lisäksi 146.695,20 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 32.272,94 euroa kärjäoikeuden tuomitsemine korkoineen.

Lehden ja **Roton** vaatimukset kärjäoikeusvaiheen oikeudenkäynti- ja asianosaiskulujen korvaamisesta täysimääräisenä jätetään vasta hovioikeudessa esitettynä tutkimatta.

Aihetta kärjäoikeuskulujen alentamiseen ei ole ilmennyt. Syyttäjän valituksessaan esittämä vaatimus kärjäoikeuskulujen alentamisesta näin ollen hylätään.

11.2. Oikeudenkäynti- ja asianosaiskulut hovioikeusvaiheiden ja korkeimman oikeuden osalta

Ottaen huomioon kärjäoikeuden ja ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn ajallisen läheisyyden hovioikeus arvioi ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 190 euroa ja kohtuulliseksi korvaukseksi asianosaiskulujen osalta 50 euroa/tunti. Korkeimman oikeuden valituslupa- ja purkuhakemukseen liittyvien toimenpiteiden sekä hovioikeuden toisen käsittelyn osalta hovioikeus arvioi kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi ilman arvonlisäveroa 230 euroa ja kohtuulliseksi korvaukseksi asianosaiskulujen osalta 80 euroa/tunti.

Yhtiö on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn oikeudenkäyntikulujen korvaamista arvonlisäverollisella määrällä 194.287,79 eurolla korkoineen. Laskuerittelyyn ei ole merkitty käytettyä tuntiveloitusta. Hovioikeus on arvioinut sen pysyneen kohtuullisen tuntiveloituksen 190 euroa/tunti rajoissa. Näin ollen ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta korvataan palkkiosta vaaditut 140.549,77 euroa ja kuluista vaaditut 18.795,09 euroa korkoineen. Koska yhtiö on arvonlisävelvollinen, arvonlisäveron osuutta ei korvata.

Yhtiö on vaatinut korkeimman oikeuden ja toisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista arvonlisäverottomalla määrällä 25.094,12 eurolla korkoineen. Käytetty tuntiveloitus on kohtuullinen. Valtion varoista ei makseta korvausta palkkiosta siltä osin kuin toimet ovat liittyneet vahingonkorvausvaatimuksen esittämiseen oikeusministeriölle, yhteensä vaatimus tältä osin 1.205 euroa. Näin ollen palkkiosta korvataan 23.744,26 euroa. Kuluista korvataan korkeimman oikeuden ratkaisujen lunastusmaksut, mutta vaatimus hylätään matkakulujen osalta. Näin ollen kuluista korvataan 111,50 euroa. Yhteensä korkeimman oikeuden ja toisen hovioikeuskäsittelyn osalta yhtiölle maksetaan valtion varoista 23.855,76 euroa korkoineen.

Bäck on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 81.717,32 eurolla ja asianosaiskulujen korvaamista 6.000 eurolla korkoineen. Käytetty tuntiveloitus on kohtuullinen. Palkkiosta korvataan vaaditut 81.663,14 euroa korkoineen. Vaatimus matka- ja pysäköintikulujen korvaamisesta hylätään. Asianosaiskuluista korvataan kohtuulliseksi katsotun 50 euron tuntiveloituksen perusteella vaaditut 75 tuntia eli yhteensä 3.750 euroa korkoineen.

Bäck on vaatinut korkeimman oikeuden valituslupahakemuksen osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 21.608,45 eurolla ja toisen hovioikeuskäsittelyn osalta asianosaiskulujensa korvaamista 20.820 eurolla korkoineen. Oikeudenkäyntikuluista korvataan kohtuulliseksi arvioidun 70 tunnin työmäärän perusteella 13.300 euroa lisättynä arvonlisäveron osuudella 2.926 eurolla, yhteensä 16.226 euroa korkoineen. Asianosaiskuluista korvataan kohtuulliseksi arvioidun 80 euron tuntiveloitushinnan perusteella vaaditut 173,5 tuntia eli yhteensä 13.880 euroa korkoineen.

Hahto on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 55.850,03 eurolla korkoineen.

Tuntiveloitus on laskussa vaihdellut 80 euron ja 303,71 euron välillä. Kohtuullisena tuntiveloituksena on pidettävä enintään 190 euroa. Hahdolle korvataan avustajan palkkiosta johtuvina oikeudenkäyntikuluina 39.450 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 8.679 euroa eli yhteensä 48.129 euroa korkoineen. Vaatimus taksikulujen korvaamisesta hylätään.

Hahto on vaatinut korkeimman oikeuden osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 15.000 eurolla ja toisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 8.348,64 eurolla ja asianosaiskulujen korvaamista 5.000 eurolla, kaikki määrät korkoineen. Hahdon puolesta on haettu ensin valituslupaa korkeimmasta oikeudesta hovioikeuden ensimmäisen tuomion perusteella sekä myöhemmin haettu hovioikeuden sanotun tuomion purkua ylimääräisen muutoksenhaun keinoin. Muun selvityksen puuttuessa hovioikeus arvioi kohtuulliseksi oikeudenkäyntikulukorvaukseksi tältä osin 10.000 euroa korkoineen. Hovioikeuskulujen osalta vaatimusta on pidettävä kohtuullisena. Asianosaiskuluista korvataan Hahdon läsnäolo oikeudenkäynnissä huomioon ottaen 1.000 euroa korkoineen.

Johannesdahl on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 54.968,63 eurolla ja asianosaiskulujen korvaamista 10.500 eurolla korkoineen. Korvausta oikeudenkäyntikuluista maksetaan 190 euron tuntiveloituksen perusteella 42.799,88 euroa ja arvonnlisäveron osuutena 9.415,97 euroa eli yhteensä 52.215,85 euroa korkoineen. Asianosaiskulujen osalta vaatimus hyväksytään esitetyn suuruisena.

Ylimääräisestä muutoksenhausta korkeimpaan oikeuteen Johannesdahl on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista 20.268,62 eurolla korkoineen. Tältä osin vaatimus hylätään, koska korkein oikeus on maksanut Johannesdahlin avustajalle oikeusapulain nojalla palkkion Johannesdahlin avustamisesta korkeimmassa oikeudessa.

Järvinen on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 53.619 eurolla ja asianosaiskulujen korvaamista 15.300 eurolla korkoineen. Oikeudenkäyntikulukorvauksen tuntiveloitusselvityksen puuttuessa hovioikeus arvioi kohtuulliseksi korvaukseksi 45.000 euroa korkoineen. Asianosaiskuluja korvataan 50 euron tuntiveloituksen perusteella 12.750 euroa korkoineen.

Järvinen on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista korkeimman oikeuden osalta 3.660 eurolla ja asianosaiskulujensa korvaamista toisen hovioikeuskäsittelyn osalta 7.608,30 eurolla korkoineen. Oikeudenkäyntikuluvaatimus hyväksytään esitetyn suuruisena. Asianosaiskuluvaatimus hylätään pysäköintimaksujen osalta. Näin ollen Järviselle maksetaan valtion varoista korvaukseksi asianosaiskuluista toisessa hovioikeuskäsittelyssä 7.500 euroa korkoineen.

Karila on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn ja korkeimman oikeuden osalta yhteensä 28.903,95 euroa korkoineen. Vaatimusta on pidettävä kohtuullisena.

Karila on toisen hovioikeuskäsittelyn osalta vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 17.094,76 eurolla ja asianosaiskulujensa korvaamista 41.175 eurolla sekä matkakulujen korvaamista 306 eurolla, kaikki määrät korkoineen. Hovioikeus hyväksyy vaatimukset oikeudenkäynti- ja matkakulujen korvaamisesta esitetyn suuruisina. Asianosaiskuluista korvataan kohtuulliseksi arvioitua 20.000 euroa korkoineen.

Kuokkanen on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta 124.058,20 eurolla korkoineen.

Vaatimus jätetään tutkimatta siltä osin kuin se ylittää hovioikeuden ensikäsittelyssä esitetyn vaatimuksen 90.332,46 euroa. Tarkemman selvityksen puuttuessa vaatimus hyväksytään tuolloin esitetyn suuruisena.

Kuokkanen on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista korkeimmassa oikeudessa 91.249,60 eurolla ja hovioikeuden toisessa käsittelyssä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa esitettyine vaatimuksineen 189.270,77 eurolla korkoineen. Kuokkanen on lisäksi

vaatinut toisesta hovioikeuskäsittelystä aiheutuneiden asianosaiskulujen korvaamista 37.275 eurolla korkoineen.

Korkeimman oikeuden kulujen osalta hovioikeus hyväksyy Ervon ja Sorvettulan laskut esitetyn määräisinä. Uotin lasku hyväksytään 230 euron tuntiveloitusta käyttäen, jolloin loppusummaksi tulee 13.649,93 euroa. Veikko Palotien laskun osalta hovioikeus toteaa, ettei siitä ilmene käytetty tuntiveloitus eivätkä käytetyt tuntimäärät. Muun selvityksen puuttuessa kyseisestä laskusta hyväksytään 45.000 euroa. Näin ollen Kuokkaselle korvataan korkeimman oikeuden osalta yhteensä 76.283,03 euroa korkoineen.

Toisen hovioikeuskäsittelyn osalta hovioikeus toteaa, että Uotin laskun 6.9.2010 osalta oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään, koska toimenpiteet koskevat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen tehtyä valitusta. Myös Uotin laskua 9.12.2010 koskeva korvausvaatimus hylätään, koska laskun toimenpiteet koskevat valtioon kohdistettua vahingonkorvausvaatimusta. Muutoin Uotin laskut korvataan 230 euron tuntiveloitusta käyttäen muutoin paitsi EIT:hen ja valtioon kohdistettuun vahingonkorvausvaatimukseen liittyvien toimenpiteiden osalta. Näin ollen Kuokkaselle korvataan toisen hovioikeuskäsittelyn aiheuttamina oikeudenkäyntikuluina 125.545,50 euroa korkoineen. Asianosaiskuluista korvataan 80 euron tuntiveloitusta käyttäen vaadittu tuntimäärä eli yhteensä 19.880 euroa korkoineen.

Lehti on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 78.681,70 eurolla ja asianosaiskulujensa korvaamista 3.648 eurolla korkoineen. Oikeudenkäyntikuluvaatimus hyväksytään esitetyn suuruisena. Asianosaiskuluista korvataan 50 euron tuntiveloituksen perusteella vaaditut 48 tuntia eli yhteensä 2.400 euroa korkoineen.

Lehti on vaatinut korkeimman oikeuden ja toisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista yhteensä 32.819,74 eurolla korkoineen. Vaatimus hyväksytään esitetyn suuruisena.

Linna on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta 73.444 eurolla korkoineen. Vaaditut 219,05 tuntia korvataan 190 euron tuntiveloitusta käyttäen eli yhteensä Linnalle maksetaan valtion varoista ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta 50.775,79 euroa korkoineen.

Linna on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista korkeimmassa oikeudessa 6.924,60 eurolla ja toisen hovioikeuskäsittelyn osalta 79.974,94 eurolla korkoineen. Korkeimman oikeuden osalta Linnalle korvataan vaaditut 20,25 tuntia 230 euron tuntiveloitusta käyttäen eli yhteensä 5.682,15 euroa korkoineen. Toisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikuluvaatimus hyväksytään esitetyn suuruisena palkkion osalta. Esitetty vaatimus hylätään pysäköinti- ja taksikulujen osalta. Näin ollen kuluista korvataan korkeimman oikeuden päätöksen lunastaminen. Valtion varoista Linnalle maksetaan tältä osin 79.558,25 euroa korkoineen.

Miettinen on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 110.440,47 eurolla (ilman

arvonlisäveroa) korkoineen. Huomioon ottaen asian merkitys Miettiselle hänelle korvataan valtion varoista palkkio vaadittujen 415,98 tunnin perusteella 190 euron tuntiveloitusta käyttäen eli 79.035,25 euroa (ilman arvonlisäveroa). Vaatimus hylätään taksi- ja pysäköintikulujen osalta. Kuluvaatimus hyväksytään Oikeushallinnon palvelukeskuksen laskun sekä todistajanpalkkioiden osalta eli yhteensä 3.015,03 euron osalta (ilman arvonlisäveroa). Yhteensä Miettiselle maksetaan ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta 82.050,28 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 18.051,06 euroa eli yhteensä 100.101,34 euroa korkoineen.

Miettinen on korkeimman oikeuden osalta vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista yhteensä 130.704,17 eurolla (ilman arvonlisäveroa) ja toisen hovioikeuskäsittelyn osalta 151.385,49 eurolla (ilman arvonlisäveroa) korkoineen.

Korkeimman oikeuden osalta palkkio maksetaan vaaditun 226,55 tunnin perusteella 230 euron tuntiveloitusta käyttäen eli yhteensä 52.106,50 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 11.463,43 euroa. Kulujen osalta vaatimus on hylätty taksikulujen sekä tavanomaisten kopio- ja postituskulujen osalta. Kuluista korvataan näin ollen yhteensä 11.316,72 euroa. Yhteensä Miettiselle korvataan korkeimman oikeuden osalta oikeudenkäyntikuluna 74.886,65 euroa korkoineen. Toisen hovioikeuskäsittelyn osalta Miettiselle korvataan palkkio vaaditun 439,3 tunnin perusteella 230 euron tuntiveloitusta käyttäen eli yhteensä 101.039 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 23.238,97 euroa. Kuluvaatimus hylätään taksi- ja pysäköintikulujen osalta. Kuluista korvattavaksi jää 7.166,50 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 1.635,30 euroa. Yhteensä Miettiselle korvataan toisen hovioikeuskäsittelyn aiheuttamista oikeudenkäyntikulusta 133.079,77 euroa korkoineen.

Peltola on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 100.159,62 eurolla korkoineen. Peltolan avustajan tuntiveloitus kyseisenä aikana on ollut 200 euroa. Edellä hovioikeus on tältä ajalta hyväksynyt kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 190 euroa. Koska laskussa ei ole eritelty tuntimääriä, hovioikeus on arvioinut kohtuulliseksi korvaukseksi avustajan palkkion osalta arvonlisäveroineen 95.000 euroa korkoineen. Vaatimus hylätään pysäköintikulujen osalta.

Peltola on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista korkeimman oikeuden osalta 37.539,19 eurolla ja toisen hovioikeuskäsittelyn osalta 125.705,70 eurolla korkoineen. Vaatimus hyväksytään korkeimman oikeuden osalta esitetyn suuruisena. Peltolan avustajan tuntiveloitus toisen hovioikeuskäsittelyn aikana on ollut 260 euroa. Edellä hovioikeus on tältä ajalta hyväksynyt kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 230 euroa. Koska laskussa ei ole eritelty tuntimääriä, hovioikeus on arvioinut kohtuulliseksi korvaukseksi avustajan palkkion osalta arvonlisäveroineen 110.000 euroa. Tämän lisäksi Peltolalle korvataan korkeimman oikeuden hakemusmaksu ja todistajanpalkkiot eli yhteensä 1.002,60 euroa.

PSS-Trade Oy on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 11.128,85 eurolla korkoineen. PSS-Trade Oy:n avustajan tuntiveloitus kyseisenä aikana on ollut 200 euroa. Edellä hovioikeus on tältä ajalta hyväksynyt kohtuulliseksi

tuntiveloitukseksi 190 euroa. Koska laskussa ei ole eritelty tuntimääriä, hovioikeus on arvioinut kohtuulliseksi korvaukseksi avustajan palkkion osalta arvonnäveroineen 10.000 euroa korkoineen. Vaatimus hylätään pysäköintikulujen osalta.

PSS-Trade Oy on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista korkeimman oikeuden osalta 4.171,03 eurolla ja toisen hovioikeuskäsittelyn osalta 13.967,30 eurolla korkoineen. Vaatimus hyväksytään korkeimman oikeuden osalta esitetyn suuruisena. PSS-Trade Oy:n avustajan tuntiveloitus toisen hovioikeuskäsittelyn aikana on ollut 260 euroa. Edellä hovioikeus on tältä ajalta hyväksynyt kohtuulliseksi tuntiveloitukseksi 230 euroa. Koska laskussa ei ole eritelty tuntimääriä, hovioikeus on arvioinut kohtuulliseksi korvaukseksi avustajan palkkion osalta arvonnäveroineen 10.000 euroa. Tämän lisäksi PSS-Trade Oy:lle korvataan korkeimman oikeuden hakemusmaksu ja todistajanpalkkiot eli yhteensä 111,40 euroa.

Roto on vaatinut ensimmäisen hovioikeuskäsittelyn osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 58.413,33 eurolla ja asianosaiskulujensa korvaamista 2.100 eurolla korkoineen. Oikeudenkäyntikulujen osalta vaatimus hyväksytään vaaditun 355 tuntimäärän osalta. Kohtuullisena tuntiveloituksena on pidettävä 190 euroa. Näin ollen oikeudenkäyntikuluna Rotolle korvataan 54.804,47 euroa korkoineen. Asianosaiskuluvaatimus hyväksytään esitetyn suuruisena.

Roto on vaatinut korkeimman oikeuden osalta oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 21.962 eurolla ja asianosaiskulujensa korvaamista 2.975 eurolla korkoineen. Toisen hovioikeuskäsittelyn osalta Roto on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista 38.397,98 eurolla ja asianosaiskulujensa korvaamista 15.300 eurolla korkoineen. Lisäksi Roto on vaatinut korvattavaksi Asianajotoimisto Juridian laskuja määrältään 12.247,60 euroa korkoineen.

Korkeimmassa oikeuden osalta laskutus on 9,5 tunnin osalta ylittänyt kohtuullisena pidettävän 230 euron tuntiveloituksen. Rotolle korvataan tältä osin kohtuullisena pidettävät 20.000 euroa korkoineen. Ottaen huomioon, että menettely korkeimmassa oikeudessa on ollut kirjallista, Rotolle korvataan asianosaiskuluina kohtuullisena pidettävän 15 tunnin työmäärän perusteella 80 euron tuntiveloituksen mukaisesti yhteensä 1.200 euroa korkoineen.

Toisen hovioikeuskäsittelyn ja Juridian laskujen osalta vaatimukset hyväksytään esitetyn suuruisina.

Puolustajien palkkiot

Puolustajat ovat vaatineet palkkion korottamisesta 20 prosentilla. Asian laatu huomioon ottaen hovioikeus hyväksyy korottamisvaatimuksen.

Asianajaja Kotiranta on vaatinut palkkiota Hahdon puolustamisesta hovioikeudessa seuraavasti: valmistelusta ja pääkäsittelyyn valmistautumisesta 206,4 tunnin osalta ja pääkäsittelystä 134,5 tunnin osalta. Hovioikeus katsoo kohtuulliseksi valmisteluun käytetyksi ajaksi 120 tuntia. Pääkäsittelyn osalta palkkiota ei makseta lounastunneilta.

Pääkäsittelypäivien todellisen keston perusteella palkkiota pääkäsittelyn osalta maksetaan 112 tunnilta. Valtion varoista Kotirannalle maksetaan 20 prosentin korotus huomioon ottaen palkkiota valmistelusta 14.400 euroa ja pääkäsittelystä 13.440 euroa eli yhteensä palkkiosta 27.840 euroa sekä arvonlisäveron osuutena 6.403,20 euroa.

Oikeustieteen tohtori Kavonius on vaatinut palkkiota Johannesdahlin puolustamisesta hovioikeudessa seuraavasti: valmistelusta ja pääkäsittelyyn valmistautumisesta 234 tunnin osalta, pääkäsittelystä 131,5 tunnin osalta ja matka-ajalta 50 tunnin osalta sekä korvaukseksi matkakuluista 1.406,25 euroa arvonlisäveroineen. Hovioikeus katsoo kohtuulliseksi valmisteluun käytetyksi ajaksi 170 tuntia. Pääkäsittelypäivien todellisen keston perusteella palkkiota pääkäsittelyn osalta maksetaan 136 tunnilta. Vaatimus matka-ajan palkkiosta ja matkakuluista hyväksytään esitetyn suuruisena. Valtion varoista Kavoniukselle maksetaan 20 prosentin korotus huomioon ottaen palkkiota valmistelusta valmisteluistuntoineen 20.400 euroa, pääkäsittelystä 16.320 euroa sekä matka-ajalta 5.000 euroa eli yhteensä 41.720 euroa ja arvonlisäveron osuutena 9.595,60 euroa sekä korvaukseksi matkakuluista 1.406,25 euroa ja arvonlisäveron osuutena 323,44 euroa.

Oikeustieteen kandidaatti Turunen on vaatinut palkkiota Järvisen puolustamisesta hovioikeudessa seuraavasti: valmistelusta ja pääkäsittelyyn valmistautumisesta 118 tunnin osalta ja pääkäsittelystä 123,5 tunnin osalta. Pääkäsittelypäivien todellisen keston perusteella palkkiota pääkäsittelyn osalta maksetaan 118 tunnin osalta. Valtion varoista Turuselle maksetaan 20 prosentin korotus huomioon ottaen palkkiota valmistelusta 14.160 euroa ja pääkäsittelystä 14.160 euroa eli yhteensä 28.320 euroa ja arvonlisäveron osuutena 6.513,60 euroa.

Puolustajille valtion varoista maksettavat palkkiot jäävät asian lopputulokseen nähden valtion vahingoksi.

Hovioikeuden ratkaisu ilmenee tuomiolauselmasta.

Muutoksenhaku

Muutosta tähän ratkaisuun saadaan hakea korkeimmalta oikeudelta valittamalla vain, jos korkein oikeus niillä erityisillä perusteilla, jotka ilmenevät oheisesta valitusosoituksesta, myöntää valitusluvan.

Valitusosoituksessa tarkoitettu määräaika valitusluvan pyytämiseen ja valituksen tekemiseen päättyy 19.2.2013.

Helsingin hovioikeuden puolesta:

Asian ovat ratkaisseet: hovioikeudenneuvos Harri Katara
hovioikeudenneuvos Pertti Mäkilaurila
määräaikainen hovioikeudenneuvos Pekka Haapaniemi

Valmistelija: viskaali Tiina-Liisa Autio

Ratkaisu on yksimielinen.